
ANTONII
BRASSAVO
615.1
M96a
R
1555

ANTONII MV-
SAE BRASSAVOLI
MEDICI FERRA-
RIENSIS

Examen omnium Loch, id eſt, Linctuum, Suffuf, id eſt, Puluerum, Aquarum, Decoctionum, Oleorum, quorum apud Ferrarienſes pharmacopôlas vſus eſt.

His acceſsit de morbo Gallico lepidiſsimus eiuſdem Authoris Tractatus.

Ad Reuerendiſs. Balduinum de Balduinis, Epiſcopum Marianenſem.

LVGDVNI,
Apud Ioannem Temporalem.

1555

AD REVEREN.

DISS. BALDVINVM DE BALDVINIS, EPIscopũ Marianensem Antonius Musa Brassauolus.

★

POstquàm Roma discessi, Reuerẽdissimè Præsul, intra me sedulò cogitare cœpi, quo muneris genere essem Reuerendissimam præstantiam tuam salutaturus. nam summos uiros Antiquitas absque muneribus nunquàm erat salutare solita. Deniq; occurrit mihi libellus iste, qui proxima fœtura in lucem proditurus erat, ut esset nostræ salutationis initium, & munus: non quidem, ut aliquid dignitatis tibi impartiri poßit, cùm à te potius dignitatem, & authoritatem recepturus sit, sed quia ad medicam fa-

cultatem spectat, in qua tu adeò profecisti, ac excelluisti, ut summum artis culmen, summumq; apicem omnibus consentientibus calculis adeptus sis. Libellum igitur hunc tuæ celsitudini inscribimus, dicamus, atq; deuouemus, ut sit muneris illius instar, quo Reuerendißimam Excellentiam tuam hodierna luce salutamus. Quod si alacri uultu, ut speramus, receperis, ad maiora in tui gratiã edenda excitabimur.

Vale.

*

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium Loch, id est, linctuum vel eclegmatum, quæ in Ferrarienſibus pharmacopolis ſeruantur.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRAS. Cur toto hoc die cum iſto nebulone, ne dicam lenone garris? iamdudum magnam illius negotij partem pertractauiſſemus, quod hodie tibi diſquiſiturum ſpopondimus, niſi tot bonas horas cũ hoc blaterone amiſiſſes. SEN. Secus fieri non potuit. BRAS. Imò cùm ita facis, & ætati, & arti, & loco, & dignitati tuæ derogare videris: quin omnes ferè homines qui in foro ſunt, huc acceſsiſſe conſpicio, vt nugas quas cum illo habes, audiant. SEN. Tamen ego ſubmiſſa voce loquebar. BRAS. Submiſſa prorſus voce loquebaris, ſi canes ipſi ſubmiſsè latrant, & ſi

qui alta voce ſtrident, ſubmiſſa voce loquuntur. SEN. Ita eſſe iurando affirmaſſem. BRASS. An neſcis iram tuum animum impedire, ne verum diſcernere poſſit? at hæc miſſa faciamus, & illum cum malo ſuo genio abire ſinas. nos verò illa contemplemur, in quorum gratiam huc iſta hora acceſsi. SE. Imò nihil magis exopto. Nunc etenim loch genera in examen ducenda ſunt. BRAS. Scito illa, quæ ab Arabibus loch vocantur, à Græcis ἐκλέγματα dici, & à Romanis linctus, nomina à lingendo deducta. nam linctus, vt catapotia minimè tranſglutiuntur, nec bibuntur, vt potiones, ſed in ore ſeruantur, ac veluti lambuntur, atque linguntur, quoad paulatim liquidiora effecta, partim in thoracem, partim in ventriculum deſcendant. SEN. Linctus igitur appellandi ſunt, qui loch à me priùs nominabantur? BRAS. Appellandi quidem, ſi Latinum nomen imitari volueris, & ſi Græcum, eclegmata. quæ cùm in os inſumpta ſunt, homo pronus iacere debet, vt in aſperam arteriam faciliùs deſcendant, quoniam ſi ſupini iaceamus, in gulam potiùs dilabuntur. SEN. Idem & in aëre attrahendo contingere deberet. BRAS. Non eſt par ratio, quia adeſt in thorace follis ille pulmonicus, qui ad ſe aërem attrahit

hit. SEN. Neque hoc bonum est quod per solam illam viam atrahatur, & præsertim Ferrariæ, vbi aër valde crassus est. BRAS. Multæ aliæ sunt in nostro corpore viæ prę-ter asperam arteriam, per quas aër ingreditur, nimirùm insensibiles cutis meatus. Cùm verò dicis Ferrariēsem aërem esse valde crassum, deciperis. nam non est adeò crassus, vt arbitraris, aliàs de hoc nostro Ferrariensi aëre vbertim disserui, cum illustriss. Victoriam Piscariæ Marchionissam curarem, vt Marino viro doctissimo satisfacerem, qui nostrum hunc aërem, & natale cœlum reprehendebat, Marchionissæque Ferraria discedere suadebat, ac saluberiorem locum eligere. SEN. Semper arbitratus sum nostrum natalem aërem humidissimum esse atque crassissimum, & ab aliis veteribus id semper audiui. BRASSAV. Tu vnà cum illis decipiebaris. SEN. Cur igitur fama hæc increbruit, & per totam ferè Italiam adhuc vagatur? BRASSAVOLVS. Verus fama fuit Ferrariense solum humidissimum esse, & conuallibus, lacunis, ac stagnis plenum, quia in extremis conuallibus situm est, nec tunc fama à verò discrepabat, quoniam vallibus circunsepta erat, vrbs nostra nullúsque aderat locus quin cānetis, & paludibus scaturiret,

tum crassissimus & humidissimus aër almam vrbẽ nostrã sepiebat, humidíq; morbi eo tẽpore sine delectu vigebant, cruráq; præsertim occupabant, qui ob nimiam humiditatem sanitati breui restitui nõ poterant. SE. Ob hoc fortè adagium per totam Italiam peruectum est, putrida, scilicet esse Ferrariensium crura. BR. Adagium hoc tũc à verò prorsus emanauit. nunc autem oppositum esse constat. nam & ars, & nostrorum patrum, ac auorum industria, & diligentia, solũ hoc minus humidum reddidere. nam conualles omnes, & lacunas, hominum boúmq; laboribus in solidam terram ac fertilissimam commutarunt, vt paulatim in talem deuenerit tẽperiem Ferrariensis aër, vt in actiuis qualitatibus æquilibrium teneat. SEN. At in passiuis quæ'nam qualitas superatur? BRAS. De actiuis primò differamus, quas tẽperatas esse in calido & frigido, hic aër ostendit: quia neq; frigidissimas hyemes, neque calidissimas æstates habemus, sed mediocritatẽ seruãt hæc tẽpora, & si quandoq; rigeat glacies, & nix substrata sit, breui perdurãt. in passiuis verò qualitatibus ferè tẽperatus est, tamẽ in humidum potius vergit, in quo omnes ferè bene se habent mortales, & humanæ vitæ optimè cõducit. SE. Antiquæ nostrorũ principũ pictu-

ræ aëris temperiem quæ nunc viget, ostendere possunt. nã qui ante ducẽtos annos dominabãtur, ita picti vidẽtur, vt pãno quodã totum caput, mentũ ac barbam integerent. BR. Neq; istud ab re faciebant. nã eo humiditatis noxas euitabãt, quoniã illo tempore conualles multæ & lacunæ sole illustratæ, effumabãt, & euaporabãt, vt aër hic his plenus vaporibus, caliginosus, & humidissimus redderetur. SE. Illam fuisse rationem arbitror, cur tam arcte caput obnecterent, quoniã cùm ætatis processu conualles obstruerentur, & in ductis riuulis aquæ in padum cõfluerẽt, illorũ capita tam graue circundari panni onus ferre nõ potuerũt, idcirco pannũ in leuiorem pileum cõmutarunt. BR. Hoc & secundò, & tertiò, & quartò, & quintò, ac sæpius cõmutatum est, ídq; Principum figuræ ac Icônes (vt tu ipse probè dixisti) in variis tẽporũ successionibus ostendere proculdubio est. SE. Hoc sæpius & vidi, & adnotaui, & alios minoris ætatis admonui. BR. Denique conuallibus omnibus obstructis, & in feracissimam terram redactis, paruissima, leuissimáq; absque vllo incommodo geruntur pilea, quod planissimum indicium esse potest, aëris tẽperiem esse immutatam, & ad tẽperatas ferè qualitates redacta. SE. Haud leue est eiuscemodi

argumentum ad aëris temperiem comprobandam. BR. At aliam audias non mediocrem rationem. SEN. Iam audire ſum paratus. BR. Externi homines & aduenæ, qui ex diuerſis non modò Italiæ, ſed totius mundi partibus Indies Ferrariam cõfluunt, in hoc aëre probè vitam degũt, ſiue in ſiccioribus ſint orti locis, ſiue in humidioribus, ſiue calidioribus, ſiue frigidioribus. SE. Muſca alba profectò eſt, aduenam inuenire, qui Ferrarienſem cœli ſtatum, & vitales has auras, hoc eſt, aërem in quo viuimus, non bene ferat. BRAS. Hoc maximum eſt probi aëris ac bene temperati indicium. SEN. Et quo nullum fortè maius, ne dicã æquale inueniri poterit. BRASSA. Et hoc potiſsimùm ad propoſitum ſuadendum facit, quòd nulla eſt in Italia vrbs (pro populi ac multitudinis ratione) in qua tot antiquiores & ſeniores inueniantur, quot Ferrariæ viſuntur. non pauci ſunt qui centeſimum annum tranſegêre. octuagenarios plures alit Ferraria, ſeptuagenarium eſſe nullius ferè momenti negotium eſſe videtur, in hac vrbe. SEN. Et quod mirum eſt, mulieres etiam ad has ætates Ferrariæ perueniunt, & integra ac ſapienti mente fruuntur, & vegetioribus ſenſibus vt res præter naturam videatur, niſi quiſpiam

ocul

oculata fide ita esse percipiat. BRASS. Hæc integrum testimonium esse possunt, quòd Ferrariensis aër temperatus sit. SEN. Nosco impræsentiarum me diu ex longo rumore fuisse deceptum, qui tamē antiquitus verus erat. nūc verò absurdus. putabā nimirū Ferrariensem aërem adhuc humidissimū esse, nisi me egregiis rationibus admonuisses. at nunc percipio, ad temperiem quandam hominibus cōuenientem esse redactum, & si nonnunquàm humidus esse videatur, est ob singularem tempestatem, & anni conditionem, vel vigente hyeme qua vniuersus ferè orbis humidus euadit. BRAS. Tibi verò mirum haud videatur, humidissimum aërem temperatum euasisse, quoniā vt Plato in libris de legibus scriptum reliquit, omnia hæc terrena immutātur, vt vbi montes fuerint, maria nūc latrent: & vbi maria, montes: vbi vrbes erant erectæ, nunc valles visuntur, apud nos rem ita euasisse certum est. nam vbi conualles erant, & stagna, nunc solida terra, variis herbis induta virescit, hominésq; ac bruta fert, ac pascit. SEN. Talisq; terra effecta est, vt omnia fertilissimè progignere sit apta. BRASSA. Audias nūc & aliud ad hoc suadendū argumentū. Ferrariensia vina oligophora ac dilutissima ex soli humiditate antiquitus erant, nūc præpotentia

potentia gignuntur, & talia, quæ marinos æstus ferre possunt, neq; vllã putredinẽ incidũt. Hoc verò maximũ est indiciũ, solum esse ab eo, quòd antiquitus erat, immutatũ. SE. Et hoc fortè magnũ est hominibus incõmodum. nam cùm vina erãt oligophora, cornix alba videbatur, podagricũ homine Ferrariæ inuenire, aut qui vesicę calculo laboraret. nũc verò vinis ipsis immutatis, potentioribúsq; effectis, multi podagra laborant, & nõnulli vesicę calculo. BRAS. Id verissimũ est, quod enarrasti. at ad eadẽ persuadenda, hominũ qualitates ac dispositiones plurimũ facere vidẽtur. nã si Ferrariensium hominũ colores cõtemplemur, statim viuidos esse pro maiori parte percipiemus. SEN. Sunt prætereà magni corpore Ferrarienses, & per proportionẽ crassi, quæ temperatas aëris qualitates attestari possunt. BRAS. Neque splẽdidus esset faciei color, nisi in temperato aëre viueremus. Idẽ prætereà & artes atq; studia ostẽdunt. nam Ferrariæ viri nõ desunt in omni arte, omníque facultate præcellentes, siue illa spectes, quæ vt conficiãtur, manuũ auxilio indigẽt: siue illa quę ad ingenij acumen, & mẽtis discursum spectare videntur, cùm Ferrariẽses patria exeunt, nullis sunt in ea quã exercẽt facultate secundi. hæc omnia sunt & probi, &

temperati hominis indicia. SEN. A' tua hac
ſentẽtia diſſentire nõ poſſum, quia humida
regio homines ingenio hebetiores reddit,
& cerebri ſubſtantia pinguiuſculos gignit.
BRAS. De viriũ robore, ac membrorũ agi-
litate, quid opus eſt eloqui, cùm omnibus
palam ſit, in his exercitationum generibus
Ferrarieſes multũ pollere? SEN. In illa qua
ſum ætate cõſtitutus, nunquàm audiui Fer-
rarienſem aliquẽ in duello dimicãtem, qui
glorioſam palmã non ſit adeptus, tamen &
multi ab eo tẽpore quo memoria mihi de-
ſeruit, in publico duello dimicarũt. BRAS.
Ego qui nõ ſum tam grauis annis, vt tu ipſe
es, non paucos referre poſſem, qui trophæa
Ferrariã reportarunt, & adhuc in Deorum
templis ſuſpenſa manẽt. at hæ dotes in his
hominibus eſſe non poſſunt, qui intempe-
rato aëre ortũ habẽt: præterea verò in 6. cli-
mate vrbs noſtra ſita eſt, quòd clima tempe
ratiſsimum eſſe authores teſtãtur, & in me-
dio prorſus huius Septẽtrionalis quã inco-
limus orbis partis. nam à xl. partiũ & dimi
diæ latitudine incipit, & in xlvij. & quartã
alterius partẽ deſinit, vt medius eius pun-
ctus à xlv. parte parum recedat, quæ eſt
nonaginta partiũ medietas. intelligo autẽ
partes illas in quas aſtrologi facilioris com
putationis gratia, huius quartę mũdi partis
quam

quam incolimus diuisêre. quod verò mediũ sit, hinc cõstare potest, quia ab æquinoctiali tantum distat, quantũ à polo distare concipitur. medium pretereà existit in hac parte, quæ commodè habitatur, videlicet inter partẽ illam, quæ à tropico cancri ad circulum arcticum vsq; intercipitur. nam circulus cancri ab æquinoctialis partibus paulò minus 24. distat, totidémq; partibus distat arcticus circulus à polo, vt inter vtrosq; circulos partes restent ferè xlij. quæ si per medium diuidantur, planum erit sextũ clima vtriusque dimidii partem capere. nam (vt Mathematicè probatur) ab extremis lineæ partibus æquis demptis portionibus, punctus qui erat in tota linea medius, in ea parte quæ remanet, & ipse medius remanebit. nam si ad alterum declinaret extremorum, necessariũ esset, maiorem portionem fuisse ab vno latere ablatam, quàm ab alio, vel prius in medio non fuisse, dicendum esset. at hic situs temperatus, temperatas reddit regiones, quæ sub ipso sunt. vocatur verò per boristenem clima, sub quo neque hyemes sunt algidissimæ, vt homines frigore rigescant, neq; illis præsentibus viuere possint, neq; ardentissimæ æstates quibus homines exurantur, & calorem ferre non possint. sed hæ omnes horum temporũ qualitates

tates, tam facilè feruntur, vt extremæ haud videantur. hæc verò omnia certissima sunt loci temperie præditi indicia, neque astra quæ sub hoc climate sunt, caliditatem maximam frigiditatémue præter modũ inferre possunt. nam ab Astronomis scriptũ est, per huius climatis initium in cœlis Bootis astile transire, & extremitatem alæ sinistræ cygni sinistrũ Persei brachiũ dexterúmque aurigæ humerũ. per ipsius verò medium dicunt transire humerũ sinistrũ Artophilacis, & dexterũ Persei crus, caprámque Erichtonij. at per huius climatis finẽ dicunt Arcturi caput transire, & sinistrũ engonasis genu, & sinistrum Persei latus, quæ astra non possunt magnopere caliditatẽ & frigiditatem excitare, imò neq; humiditatem, aut siccitatem. SEN. Sub sexto igitur climate temperata est habitatio? & regno illi correspõdens tẽperata? RAS. Temperata præ cęteris est atque perfectissima habitatio, vt in nostris in tertium lib. Aphoris. Commentariis scriptũ reliquimus. Adde, si vrbes illas contẽplemur quæ sexto climati subsunt, omnes ferè aërẽ habẽt ad temperiẽ inclinantem. Deniq; si vrbis nostræ situm cõtemplemur, nõ est prorsus despiciendus. nam talis est vt ex eo tẽperies suaderi possit, lõgè abest à mõtibus, lõgè à mari, lõgè à paludibus impræs

imprǽsentiarũ,ac stagnis. SEN. Nunc prǽtereà absunt valles. BRAS. Omnibus vẽtis exposita est Ferraria prǽsertim bonis, qui illam absq; vllo impedimento circũagunt, ac circunspirãt, optimas habemus aquas, ac viuas, quǽ à fontibus ad nos per bonã terrã ac fertilissimã confluunt, neque stagnantes sunt. de aquǽ dotibus, & aquarum palma in libris de ratione victus in morbis acutis vbertim tractauimus. huius generis vrbes tot dotibus insignitas laudauit Hippocrates, in libro de Aëre, aquis, ac locis, cùm ait. Quamobrẽ vrbes quǽ bene positǽ sunt, soléque probè lustrãtur, vẽtisq; bonis perflantur, aquísq; optimis vtũtur, minus has mutationes sentiũt, quas prius scilicet enumerauerat. Ferraria ventis omnibus afflatur, sed Borea, Aphrico, ac Coro frequentius, quorum secũdus garbino vulgò dicitur, & tertius Maestro. hi verò sunt saluberrimi in Italia venti, nihil insuper adest, quòd aliqua ex parte solem impedire posit, ne Ferrariã illustretur, ac irradiet, illã quotidie circuit, & ipsa in medio exultans solis vires ac viuificantes radios, nullo nõ momento recipit. SEN. Cùm igitur Ferrariensis aër temperie prǽditus sit, & hoc in omnibus tam passiuis quàm actiuis qualitatibus, éstne aliqua qualitas, ad quam potiùs inclinet? BRAS.

Talis.

Talis est nostri aëris temperies, vt in humidum tantisper inclinet, & hoc præsertim imminente hyeme, si illã haud frigidã esse contingat, & ad crassam aliquãtisper inclinet. SEN. Audiui in eiuscemodi aëre temperato quidẽ, sed ad crassum inclinãte homines & animalia cõmodiùs ac diutius viuere. BR. Ita esse & ratio & experiẽtia ostendunt, ratio inquã, quia sumus cõposita corpora, nõ simplicia, crassa, & cõpacta, idcirco temperato prorsus aëre indigemus, sed tali temperie, quæ ad crassum potiùs, quàm ad tenue vertat, experiẽtia verò quia indies videmus homines in hoc aëre longæuos esse, ac diutius superuiuere, & integra sanitate frui. SEN. Gaudeo plurimũ atque lætor nostrum natale solũ, tali, támq; exquisita temperie esse præditũ. at nũc tempus instare videtur, vt de speciebus loch verba faciamus. BRAS. Vt lubet. At schedam tuam depromito, & per ordinẽ linctuum genera referto. SEN. Tam pauca sunt, vt absque scheda (nullo etiam prætermisso) referre possim. nam omnia ita integra memoria teneo, vt in pyxidibus disposita sunt. BR. Quódnam primũ est? SEN. Id quòd primũ est, si ab vna parte incipiam, vltimũ erit, si ab alia parte exordiri voluerim. BRAS. Ab ea parte numerare incipito, quæ versus ostium vergit.

SEN. Primum igitur est loch sanum & expertum. BRAS. De hoc à Mesue scriptum est, quòd illud inuenerit, & quod tussi confert ac raucedini vocis, quæ ob frigiditatẽ contingit, & pituitam crassam, quæ in thorace ac pulmone continetur. at ipsius compositionem referto. SEN. Referam vt in examen veniat, ita à Mesue conficitur.

℞. Cinnamomi
Hyssopi siccæ
Glycyrrhizæ
Singulorum ℥ ß.
Iuiubarum
Sebesten
Singulorum numero xxx.
Passularum enucleatarum
Caricarum
Dactylorum pinguium
Singulorum ℥ ij.
Fœnugræci ʒ v.
Cap. ven. M. j.
Anisorum
Fœniculorum
Iridis
Calamenti
Seminis lini
Singulorum ʒ iiij.

Hæc omnia coquātur in lib. iiij. aquæ quoad duæ libræ supersint, supra quas iniician-

tur

tur penidiarum libre duæ, & ad mellis ſpiſſitudinem coquantur, poſteà addantur.

Pineorum mundatorum ℥ v.
Amygdalarum mundatarum
Glycyrrhizæ
Tragacanthi
Gummi arabici
Amyli
Singulorum ℥ iij.
Iridis ℥ ij.

Miſceantur omnia, & agitentur quouſque compoſitũ maceretur, & albũ fiat, doſis eius eſt à drach. v. vſq; ad decẽ. BR. In codicibus Meſue ita ad verbũ ſcriptũ eſt vt retuliſti. SEN. Quare huius linctus doſin ponit Meſue, cùm non ſit ſolutiuus? BRAS. Id facit, ſi quis voluerit copiã ſcire, quę ex ipſo vna vice ſumi poteſt: tamẽ nos iubemus cochleari vel lingula aut re alia ſimili, modicũ accipi lingẽdo, itaq; fieri ſæpius, & in ore quãtum fieri poterit, retineri, ac ſini vt paulatim deſtillet. nã hoc modo portio aliqua actu ad thoracẽ tendit, ac pulmonẽ, craſſáſq; materias incidit, & naturã ad expulſionẽ excitat, tamẽ nõnulli ſunt Pharmacopôlę nõ ſolùm in aliis Italiæ vrbibus, ſed & Ferrariæ, qui in aliquibus ſimplicibus pondera euariant. SEN. Quónam modo id faciũt? BRAS. Iſto, qui ſequitur, vt cõpoſitionẽ ſimul habeas.

℞. Cinnamomi
Hyſſopi
Glycyrrhizæ
Singulorum ℥ iiij.
Iuiubarum
Sebeſten
Singulorum nu.xxx.
Paſſularum
Caricarum
Dactylorum
Singulorum ℥ ij.
Fœnugræci ʒ v.
Cap.ven.
Aniſorum
Fœniculorum
Iridis
Calamenti
Singulorum ʒ iiij.
Seminum lini ʒ iiij.ß.
Aquæ communis ℔ iiij.
Miſce, & bulliant ad conſumptionem medietatis, poſtea adde
Zuccari ℔ ij.
Pineorum mundatorum
Amygdalarum mundatarum
Singulorum ʒ v.
Glycyrrhizæ
Tragacanthi
Gummi arabici

Amyli

Amyli
Singulorum ℥ iij.
Iridis ℥ ij.

Miſce, & conficiatur eclegma ſecũdum artem. SEN. Modiciſsima eſſe videtur inter Meſuẽ, & iſtos differẽtia. BRAS. Non parua eſt, quia hi zuccarũ apponũt, vbi Meſue penidion addit, prætereo etiã quod cap. ven. ſub põdere drach. iiij. ponũt. at Meſue dicit Man. j. SEN. Vidi etiã Pharmacopôlas qui in ſuis cõpoſitionibus ponunt ſolùm paſſularum, caricarum, & dactylorũ ſingulorum vnc. j. cùm tamẽ Meſue ponat vnc. ij. BRAS. Adſunt & nonnulli qui radicem iridis imponant ad drach. iiij. SEN. Hæc nõ magnifacio, ſed id ſolùm mihi non placet, quòd diapenidiarũ loco, zuccarũ addiderint. BR. Cur nunquàm probè album eſt eiuſcemodi eclegma, quòd tamẽ albũ eſſe déberet? SEN. Quia diu non ducitur, ac agitatur. BR. Diu igitur ducatur vt albũ euadat, veruntamen cum penidia cõpoſitionem hãc ingrediantur, nõ ab re fortè erit, ad exquiſitiorẽ compoſitionis intellectionẽ de penidiis, ac diapenidiis tractare. SEN. Vt lubet. BRASS. Quomodo diapenidia cõficis? SEN. Vt docet Nicolaus. nam eiuſcemodi compoſitio ad Nicolaum refertur. BRAS. At quomodo illã conficit Nicolaus? SEN. Hoc modo.

℞. Penidiarum ℥ xvj.ß.
Pineorum
Amygdalarum mundatarum
Se.papa.albi
Singulorum ʒ iij. ℈ j.
Cinnamomi
Gariophyllorum
Gingiberis
Succi glycyrrhizæ
Tragacanthi
Gummi Arabici
Amidis
Seminum citruli,melonis
Seminum cucumeris,cucurbitæ
Singulorum ℥ j.ß.
Camphoræ tertiã partẽ vnius ſcrupuli.

Syrupi violati,quod ſufficit. poſteà compo ſitionem hoc modo fieri oſtendit, in vna aquæ libra,tres violarum vnciæ bulliat,do nec aqua aliquantulum inficiatur, poſteà coletur,& vna zuccari libra addatur,& bulliat donec inſpiſſari incipiat, tunc nuclei pinei addantur, & amygdalæ, & melonis ſemina, citruli, cucurbitæ, & cucumeris,& vnaquæq; ſemina per ſe imponantur, probè contuſa, ſémpérque rudicula mouendo, deinde penidia addantur,tenuiter pulueri- zata,& cum liquefacta fuerit,craſſum illud quod ſupernatat lingula(quam caciam vo-

cant

cant)percolentur,& in mortario iterũ probè terantur, & bene agitando commisceatur,deinde camphora iniicienda est, & denique prædictorum aromatum puluis,cum prædicto syrupo agitando in mortario cõquassentur,donec ad minima sint cõmista, mane præbeatur, & vesperi, cum ptisana calida his verò qui febrem non habẽt, cum vino calido, ita Nicolaus ait. BRASS. Hæc sunt diapenidia,quæ in vsu habẽtur,& quæ à nõnullis recentibus diapenidia magna vocantur. SE. Quomodo magna dici possunt, si parua diapenidia haud cõficiãtur? BR. Magna ob eorũ præstantiam nuncupantur, & ob eorũ efficaciam,& à penidiis quæ copiose compositionem ingrediũtur, diapenidia nuncupãtur. Nicolaus dicit ad omne vitiũ pulmonis ac tussis valere,& ad raucedinem vocis ex siccitate factã, phthisi succurrit,& crassas materias attenuat, ac ita parat, vt cũ extussitur,facilè exeãt, neq; tracheæ cãnali inhæreãt, veruntamẽ cum ipsa cõpositio ab ipsis penidiis diapenidiũ nuncupetur, quomodo penidia ipsa conficiantur,contẽplari necessariũ est. SE. Penidia in pharmacopoliis seruamus. BR. Cuiusnam authoris sunt? SE. Penidiorum authorem nunquam legi, sed à præceptore ita parari didici, vt nunc paro. BR. Quid persolueres, si penidiorum

authorem tibi indicarē? SE. Nihil prorſus, quia ad me nihil ſpectat, an Socrates fuerit, an Plato, modò res ipſa de qua agitur probè cōficiatur. BR. Et an rectè conficiatur ignoras, ſi authorē neſcias à quo cōpoſitio deſumitur. nam vtrū in tuo paruo libro rectè, an nō rectè ſcripta ſit ignoras. SE. Authorē igitur pandito. BRA. Penidiorum compoſitio à Bulchaſi refertur, in libro qui Seruitor inſcribitur, cùm ait, Accipe zuccari albi & mū di lib. j. vel duas, vel ad ſummum tres, quia nō poſſunt probè fieri in multa copia, idq; pone in vas æneum ſtanno circūlitum, vel in vas terreū vitro delibutum, cuius orificiū latum ſit. at æneum vas aptius eſt, zuccarúmq; deinde liquefacito, cū tanta aquę dulcis quantitate, qua cooperiatur, & (ait author) ſi zuccarum eſt forte, pone cū eo pro qualibet zuccari libra, mellis vnciā vnam, & ſupra ipſum deſtillato oleum amygdalarum dulcium, ſi illud habes. ſi verò illo careas, oleum aliud eius loco ſuperiniicito, & vas ad ignem ponito ſupra prunas, ex acapnis lignis (hoc eſt adeò ſiccis, vt fumum non emittant) confectas, ac ſemper æqualiter miſceto, & coquito, donec ſit prope aquæ conſumptionem. experire verò an coctum ſit, gutta, ſupra marmor eiecta, quam digitis tangito, cúmque fila inter digitos

gitos fieri conſpicies,neq; adhæreant, tunc ab igne remouendum eſt,& ſupra marmoreum lapidem eiiciatur, atque extendatur, prius verò aut oleo amygdalarum dulcium ſit inunctum,aut ſeſamino: partéſque eius vndique ſparſæ (dum calidæ ſunt) in vnum colligantur:caue autem ne manus tibi aduras.deinceps trahe & extende per manus vt dulcia trahuntur electuaria, curuúmque clauum in pariete infigi iubeto, ſupra quē diutius penidia extendito, frequenter tractando,vt fit in dulcibus aliis electuariis, quouſque ad ſummum dealbetur,notatóq; ſemper igne calefaciendum eſſe dum attrahis, vt extenſioni magis obediens ſit, & poſt calefactionem iterum ſupra clauum appone.& attrahito,cùm erit album, vt tibi videbitur, forficibus incîde in fruſtula ſecundum libitum tuum, ſi verò tibi animo ſit,rotundas efficere formas,aut oblongas,aut alias diuerſas, amylum album accipito, ac terito, & ſupra marmor ponito, & extende ſupra hanc farinam, quæ ſupra marmor ſparſa eſt, penidiarum paſtam, quam plicato, inuoluito, incidito ac conformatio, vt tibi lubuerit, tamen hoc opus citò expedire oportet,ne dum manibus tractatur,frigeſcat, deinde ſupra cribrum extendito, & per vnius horæ ſpatium iuxta

prunas apponito, posteà refrigerari sinito, ac seruato. SEN. Ego præcisè ita conficio penidia quæ seruo. BRASSA. Nec vllus alter adest conficiendi modus, hæc sunt penidia, quæ diapenidion ingrediuntur, & diapenidion superiùs enarratum illud est, quòd loch sanum ingreditur, ad quod iam sermo deflectendus est. SEN. Cur ad loch sanum redeundum, si de eo superiùs iam vbertim egerimus? BRASSA. At istud nondum enarratum est, cinnamomum, scilicet hyssopum siccum, & glycyrrhizam in multis Mesue impressas codicibus sumi ad semidrachmam singulorum, imò & inter pharmacopôlas aliqui sunt, qui semidrachmam tantùm illorum trium simplicium apponunt, & alij semiunciam. SENEX. Cui sententiæ magis inhæres tu? BRASSAVOLVS. Illi, quòd quatuor singulorum drachmæ sumantur: nam & glycyrhiza, & hyssopus, & cinnamomum in maiori copia, sumi debet, quàm in semidrachma, vt tota compositio ab ipsis etiam vim habeat, quam & ab ipsis prorsus habere debet. SENEX. Ego semper horum trium simplicium drachmas quatuor apposui mei Mesue manuscripti verbis ductus. BRASSAVOLVS. Etiam si fuisses tua sponte ductus, probè egisti. SEN.

Repe

Reperitúrne loch istud ſanum apud antiquos? BRASSA. Eſt Meſue inuentum, at nullus alius antiquior de eo (quòd ſciuerim) mentionem facit, diapenidia tamen apud antiquos inueniuntur, ſi Actuarius, & Nicolaus Alexandrinus antiqui ſint. SEN. Cupio & horum authorum compoſitiones audire, num inter ſe conueniant, & an eædem ſint cum illa, quam paro compoſitionem. BRAS. Non erit mihi moleſtum horum authorum compoſitiones referre. SE. Vt lubet, nam & mihi gratiſsimum feceris. BRASS. Ita ab Actuario ſcriptum eſt. Dia penidiō antidotum valet aduerſus omnem pectoris noxam, tuſsi à frigore contractæ, vocis iacturæ, tabidis, purulenta excreantibus diluculo, & veſperi cum cremore ptiſanæ calido ſumptum.

℞. Penidiarum ℥ xvj.
Nucis pineæ
Amygdalarum
Seminis portulacæ
Capitis papaueris albi
Singulorum ℥ iij.
Cinnamomi ſexquiſcrupulus j.
Garyophyllorum
Gingiberis
Succi glycyrrhizæ
Tragacanthæ

Sing

Singulorum *

Mellis quantum sit satis. hæc est Actuarij compositio. SEN. Est multùm breuis ac decurrata. nam in ea quam paramus compositione, sex simplicia plus adsunt, quàm in ista, & simplicium etiam pondera euariant, at cur ad garyophylla pondus non addidisti, sed locum astro signasti? BRASS. Quia neque in Actuarij codice adest pondus. SE. Quod verò arbitraris esse horum pondus? BRAS. Arbitror omnia illa in eodem pondere, cũ cinnamomo esse debere, quoniam & in compositione quam paras in eodem sunt pondere, imò verborum Actuarij continuatio hoc idem innuere videtur, cùm dicit, cum sexquiscrupulo vno cinnamomi, garyophyllorũ, gingiberis, succi dulcis radicis, tragacanthæ singulorũ, arbitror particulam hanc singulorum referri debere ad idem pondus, vt hic sit sensus, sexquiscrupulus vnus singulorum, scilicet cinnamomi, gingiberis, & reliquorum. SE. A' tua sententia non dimoueor. BRA. Nec dimoueri debes. SEN. At cur vocat hunc linctum antidotus Actuarius? BRASSA. Antidotus prorsus dici non potest, nisi vocabuli significatum ampliemus, fortè legẽdum est magnum, cùm & in Alexandrino scriptum sit diapenidion magnum. SEN. Ad cuius differen-

ferentiam dicitur magnum? BRASSA. Ad parui differentiã, quod describit, sed vtraq; referã, ne illa desideres, ita verò dicit Alexã drinus de magno loquẽs diapenidio, Hoc opitulatur asthmaticis, arteriacis, siue perdit tussientibus, vocẽ calidã ex calido perfectè reparat, peripneumoniacis subuenit.

℞. Penidiarum ℔ j.
Pineorum
Amygd. purgatarum
Se. papaueris albi
Singulorum ℥ xx.
Cinnamomi
Garyophyllorum
Gingiberis
Succi glycyrhicæ
Tragacanthi
Gummi Arabici
Amyli
Seminum citruli
Melonis
Cucumeris
Cucurbitæ
Singulorum ℥ x.
Camphoræ ℈ iij.
Syrupi violacei quod sufficit. Hoc modo conficito, penidia cum syrupo lento igne aliquantulum bulliant, & inde puluis eorum quæ in puluerem redacta sunt, temperet

peretur, detur mane & vesperi cum tepida. SEN. Differt ab eo, quod conficio in ponderibus tantum. BRASS. Et cum ego crediderim pondera in hac compositione magis iusta esse, idcirco secundum hæc pondera compositionem ipsam seruandam esse maluerim, quàm illam, quam seruas, in qua est tam magna copia cinnamomi, gingiberis, & garyophyllorum. SEN. Hoc non erit surdo cantatum. deinceps enim maius Alexandrini diapenidion seruabo. BRASSA. Paulò pòst idem Alexãdrinus diapenidion minus refert. SEN Et hoc contemplandum est. BR. Ita dicit author: Diapenidion minus faciẽs ad vlcera quæ intrinsecus maturanda sunt, omnes putredines expurgat, & pectoris constipata mollit.

℞. Penidiorum ℥ lxxx.
Papaueris
Gingiberis
Tragacanthi
Pinearum purgatarum
Amygdalarum
Anisorum
Seminis citruli
Melonis
Cucurbitæ
Singulorum ℥ xij.
Spicæ

Croci

Croci
Singulorum ʒ vj.
Mellis rosei quod sufficit. detur mane & vesperi cũ tepida. SE. Súmne hoc cõfecturus ac seruaturus? BRAS. Minimè, sed satis erit primum seruare ad vsus. SE. Legi, quandoq; apud Mesue loch bonum & expertum, est ne hoc, quod vocatur sanum? BRAS. Non est hoc. sed de eo sermonem habet in capitulo de tussi humida, ita verò illud conficit:
℞. Mellis boni ℥ iiij.
Vitellorum ouorum recentium
Butyri
Singulorum ʒ iij.
Mel & butyrum coquantur quoad habeãt modicũ spissitudinis, deinde paululùm infrigidari finito, & cum eis ouorum vitella misceto, posteà adde Piperis nigri ʒ xij. & sumatur ex eo lambẽdo mane, & vesperi. & est expertum. SEN. Arbitror quòd pro obsonio cũ pane edi posset. BR. Bonũ profectò est gustui, propterea illud bonũ vocat, & expertum. at alia linctus genera referto.

SENEX.

Loch de pino secundo loco in pyxidibus meis ordinem habet. BRASSA. & de illo iam verba faciemus. SEN. A Mesue dicitur tussi antiquæ conferre, & asthmati & sputi glutinositati, & anhelitus constrictioni.

BRASS. Modum referas quo illud conficit Mesue. SEN. Ita conficit:

℞. Granorum pini ʒ xxx.
Amygdalarum dulcium
Auellanarum assatarum
Tragacanthi
Gummi arabici
Glycyrrhizæ
Succi glycyrrhizæ
Amyli
Cap. ven.
Radicum lilij cœlestis
Singulorum ʒ iiij.
Carnium dactylorum cheyron ʒ xxxv.
Amygdalarum amararum ʒ iij.
Mellis
Passularum
Zucchari taberzeth
Butyri recentis
Singulorum ʒ iiij.

Mellis taberzeth quãtum sufficit. ex eo accipiatur quasi lambendo vncia vna. BRA. Aliqui sunt Ferrariæ, qui ab hac compositione Loch de pino haud multùm euariãt, alij vt cœlum à terra distincti sunt, illi, qui modicè euariant, grana pini in eadem mensura ponunt in qua sunt amygdalæ & auellanæ. SEN. Hos haud probè agere arbitror. BRASS. Imò prauè agunt, quoniam & int

& intentionem omnium Mesue codicum euariant, & ponunt in minori copia, nucleos pineos, quàm esse deberẽt, nec à pino denominatio fieri posset. SE. quod legitur mellis, & deinde passularum, ab aliquibus continuate ponitur, vt mel passulatum intelligatur, hoc est mel passularum, in quo scilicet decoctæ sint passulæ vuæ. BRAS. tamen siue passulas addideris, siue mel in quo ebullierint haud magnifaciendum est. SE. tamen quid potius sumendum, num vtrunque an mel ita coctum? BRAS. mel potius accipiendum suaderem, in quo passulæ fuerint decoctæ. at quid intelligis per lilij cœlestis radicem? SE. iridis radicem. BRAS. ita prorsus intelligẽdum erat, nonnulli etiam sunt, qui butyrum non apponunt, quod tamen apponẽdum censeo, cùm ad illa quæ præscripta sunt conueniat, & quamuis nonnulli butyrum prætermittãt, quia rancescit, ob hoc nos iubemus hunc linctum in parua fieri copia, in tanta inquam, quòd in vno mẽse vendatur. SE. quid intelligit per dactylos cheyron? BRAS. nonnulli intellexere dactylos ex regione quadam, quæ tali nomine vocatur, at aliâs nos ostẽdimus esse corruptum vocabulum & loco illius particulæ cheyron legendum esse fuluum, vt legi debeat dactylorum

fuluorum. SEN. Quid autem verè intelligendum est per zuccarum taberzeth, & per mel taberzeth? BRAS. Nonnulli per mel taberzeth succum ipsum intelligunt, ex quo per cocturam fit zuccarũ, quòd tamen nondum exiccatum sit, per zuccarum verò taberzeth illud intelligunt, quòd iam exiccatum sit, at cùm hi absque autoritate, & ratione loquantur, & nunquam de liquato zuccaro vlla facta sit apud authore, mentio, propterea cum sua hac opinione dimittãtur, & nos cum aliis dicamus, zuccarum taberzeth esse zuccarum vocatum album, & depuratum, ita & mel ipsum depuratum erit mel taberzeth, fitq; eiuscemodi compositio cum melle, & non cum zuccaro liquido, & vbi præsto erit ac præsens zuccarum illud liquidum antequam durescat? SEN. Debet ne sumi in tanta copia, vt refert Mesue, & nonnulli confirmãt qui medicos illos reprehẽdunt, qui in pauca præbent copia? BRAS. Mihi potius arridet, vt frequenter ac modicè accipiatur, quàm semel copiosè, quoniam in tanta copia, illud deglutire cogimur, neque potest diu in ore seruari, si verò ad drachmæ quantitatem accipiatur, in ore facilè detineri potest, & paulatim deglutiri. SEN. Vniuersa hæc compositio, cùm ex frigidis & calidis

dis constituta sit, in quo quantitatum gradu esse potest? BRAS. Nonnulli dicunt in primo ordine calefacere & exiccare, at mihi potius videtur, quòd sit in secundo ordine calidum, & in passiuis ferè temperatum vel modicè exiccare. SEN. Nónne vehementius est, quàm loch sanum? BRAS. Minimè. nam loch sanum magis calidum est, & vehementius isto. SEN. Cur aliqui incipiunt à loch sano, postea præbent loch de pino? BRAS. Hi errant, & medicamentorum vires ignorant. nam in thoracis affectibus primò debet præcedere loch pini, deinde loch sanum & expertum. SEN. Quæ sunt compositiones quibus alij vtuntur pharmacopolæ ab hac diuersæ, quàm ex Mesue adduximus? BRAS. Aliqui in ponderibus differunt ita conficientes.

℞. Granorum pini ℥ xx.
Amygdalarum dulcium
Auellanarum assatarum
Tragacanthi
Gummi arabici
Glycyrrhizæ
Succi glycyrrhizæ
Amyli
Capill. veneris
Radicum iridis
Singulorum ℥ iij.

Carnium dactylorum ℨ xv.
Amygdalarum amararum ℨ iij.
Mell. passularum
Zuccari taberzeth
Butyri recentis
Singulorum ℨ iiij.

Mellis taberzeth quantum sufficit. SE. in melle quantum temporis debent passulæ coqui? BRAS. quo ad omnes sint veluti consumptæ & liquefactæ, vt expreßione facta & per linteum excolata, id quod excolatum est mel passularum appelletur. audias verò compositionem quàm nõnulli seruant pharmacopolæ, ab illa Mesue differentem. SE. est ne valde differẽs? BRAS. statim percipies, nisi tibi graue sit audire, ita nimirùm conficiunt.

℞. Capill. veneris
Florum boraginis
Buglosi Violarum
Singulorum ℨ iij.
Passularum
Succi glycyrhizæ
Singulorum ℨ vj.
Iuiubarum numero xlv.
Iridis ℨ iiij.
Dactylorum ℥ j. ß.
Hyssopi siccæ ℨ iiij. ß.

Aquæ fontis quantum sufficit, misce & fiat

decoct

decoctio secundum artem, postea adde.

Amyli
Amygdalarum mundatarum
Seminum omnium mundatorum
Singulorum ℥ vj.
Pinearum mundatarum ℥ j. ß.
Tragacanthi
Gummi arabici
Seminis papaueris albi
Singulorum ʒ iij.
Spodij ʒ vij. ß.
Zuccari ℔ iij.

Misce & fiat electuarium secũdum artem. SE. ab illo Mesue toto differt cœlo. nam neque in simplicibus conuenit, neque in ponderibus, neque in conficiendi modo. BRAS. est alterum prorsus eclegma, & longè diuersum. SEN. væ ægrotis illis, qui in medicorum manus incidunt, qui & com posita ignorant medicamenta, & compositiones quas pharmacopolæ seruant, nesciunt. nam eiuscemodi diuersitas posset esse nõ paucorum malorum causa. BRAS. hi medici, qui illa quæ indicant ignorant, non sunt illi qui medeantur, sed sunt pharmacopolæ. SE. adest & Ferrariæ pharmacopola quidam, qui Eclegma hoc secũdum Serapionem conficit, & vocat illud loch de granis pini, ita verò conficit.

℞. Granorum pini
Tragacanthi
Auellanarum
Radicis iridis
Gummi
Singulorum ℔ j.
Seminis lini torrefacti
Dactylorum
Singulorum ℥ vij.
Butyri
Mellis
Singulorum quantum sufficit.
Misce & fiat eclegma secundum artem.

BRAS. Alter etiam reperitur pharmacopola, qui secundum conficit à Serapionem Methamen de granis pini vocatum, ad tussim antiquam, & asthma, & anhelitus constrictionem.

℞. Granorum pini
Tragacanthi
Seminis cucumeris
Citruli
Gummi
Fœnu græci
Amygdalarum dulcium excoriatarum
Glycyrrhizæ
Amyli
Capill. veneris
Singulorum ℥ v.

Amyg

Amygdalarũ amararũ excoriatarũ ℥ ij.
Dactylorum ʒ xx.
Butyri recentis ʒ xl.

Mellis quantum satis est, misceãtur, & quibus conuenit adhibeatur. SE. Fortè & suæ sunt apud Auicennam de pino compositiones. BRAS. Imo non desunt, sed ab his sunt longè diuersæ, quales & illæ sunt, quæ à Rasi in decimo practicæ referuntur. SEN. Ego verò, quã compositionem seruaturus sum? BRAS. Illam Mesue, quæ per totam Italiam in vsu est. SEN. Reperitur ne apud antiquos? BRAS. Multę quidem sunt apud antiquos cõpositiones quæ pineos nucleos recipiunt, at nulla talis est, qualem Mesue descripsit, si nihil habeas in ipsa Mesue cõpositione, in quo ambigere possis, ad aliud linctus genus te conuertito.

SENEX.

Nihil prorsus habeo, idcirco loch de pulmone vulpis in medium adducam considerandum. BRAS. A' quo authore illud accipis? SEN. A' Mesue. BRAS. Quomodo cõficit? SEN. Isto.

℞. Pulmonis vulpis sicci
Succi glycyrrhizæ
Capill. veneris
Seminis fœniculi
Aniforum

Singulorum partes æquales.

Confice cum zuccaro decocto in aqua quãtum sufficit,& quandoque conficitur cum rob myrtino, túncq; magis roborat. BRAS. in quo loco apud Mesuen exstat hoc eclegma? SEN. illud non vidi in ipso authore, sed compositionem habeo in meo paruo libello, sub titulo Mesue scriptã, at nónne est in Mesue antidotario? BRAS. minimè omnium, sed est in illa parte in qua de phthisi sermonẽ habet, & eclegma ipsum Gal. attribuit. SE. conficitur ne, vt ego retuli ab omnibus pharmacopolis qui Ferrariæ degunt? BRAS. nonnulli ita statute conficiunt.

℞. Pulmonis vulpis præparati
Succi glycyrrhizæ
Seminis fœniculi
Singulorum ℥ß.
Zuccari albi ℔ j. ℥ iiij.

Misce & fiat eclegma secundum artem. SE. isti capillos veneris prætermittũt,& anisa, quæ tamen ad thoracem conferre possunt. BRAS. pauciora prorsus accipiunt, quàm à Mesuæ scriptum sit,& in zuccari quantitate aberrant, debet esse gustui optimum eiuscemodi eclegma, cùm tantam zuccari recipiat copiam, at nonnulli ita conficiunt.

℞. Pul

℞. Pulmonis vulpis ſicci
Succi glycyrhizæ
Capill. veneris
Seminis fœniculi Aniſorum
Singulorum ʒ iiij.

Confice cum ſucco diſſoluto in aqua decoctionis myrti, poſtea adde Syrupi myrtini ℔ ij. v. Miſce & fiat eclegma. S E. erit valde molle, neque ita dicit Meſuæ, ſed inquit ipſe, aut zuccaro confici, in aqua diſſoluto, aut rob myrtino. B R A S. at hi vtrunq; accipiunt ne errent, & præterea magis roborat. in hoc verò Meſue præceptum non ſeruant, qui vult aut vnum aut alterum eſſe recipiendum, & non vtrunque. nam vnum aliud impedit, aliqui ſunt qui ita prorſus conficiunt, vt à Meſue ſcriptum eſt, tamen aniſa prætereunt, alij ex melle hoc modo conficiunt.

℞. Succi glycyrhizæ
Pulmonis vulpis ſicci
Seminis fœniculorum
Capillorum veneris
Singulorum ℥ j.
Mellis ℔ j.

Contritis conterēdis, omnia in melle optimo deſpumato miſceantur, vt pro ſingulis tribus vncijs mellis vna pulueris vncia miſceatur. S E. zuccarum conuenientius eſſe

arbitror. BRAS. Ad nõnullos affectus mel est efficacius, tamen illud à nobis seruandum est, quòd probè authores scripsere: scripsit verò Mesue zuccarum accipiendum, aut rob myrtinum, non autem mel. SEN. Sunt ne aliæ apud pharmacopolas diuersitates? BRAS. Vna adest nõ mediocris, nam nonnulli magnam quandam compositionem conficiunt, à nullo authore quem sciuerim positam. SE. Illam audire desidero. BRAS. Tuo desiderio satisfaciam, cùm ita illi conficiant.

℞. Radicis iridis
Glycyrrhizæ
Hyssopi siccæ
Tragacanthi
Singulorum ʒ j.
Pulegij
Cinnamomi
Amygdalarum dulcium
Singulorum ℈ ij.
Gingiberis
Ficuum siccarum
Dactylorum
Cubebarum
Seminis vrticæ
Aniforum
Singulorum ℈ ij.
Pulmonis vulpis præparati ʒ vj.

Zucca

Zuccari diſſoluti in decoctione cap.ven.
Glycyrrhizæ, hyſſopi, & pulegij ℥ vj.
Miſce & fiat loch.
SEN. Ampla videtur eiuſcemodi compoſitio, & in ſimplicibus, ac ponderibus ab illa Meſue longè diuerſa. BRAS. Cùm à Meſue ſcriptum ſit, pulmonis vulpis præparati, quomodo illum præparas, & quid eſt hoc præparare? SEN. Ita præparo, pulmonem in primis ab omnibus immunditiis libero, poſteà ardente aqua lauo, deinde zuccaro probè puluerizato, illum aſpergo, deinde exiccari ſino in calidario, vel in furno mediocriter calido, deinde cùm exiccatus eſt in abſinthio inuoluo, ac conſeruo. BRAS. Cur potius in abſinthio quàm in alia herba? SEN. Quia ita conſuetum eſt in abſinthio conſeruare, ídque videtur abſinthij eſſe proprium. BRAS. Ob hoc fortè abſinthio includitur, quia tineæ abſinthiũ fugiunt, ac formicæ, ne ab illis corrodatur: tamen alter adeſt præparandi modus. SEN. Qui nam? BRAS. Pulmo accipitur, & per bronchia ac canales inciditur, & vino albo potenti odorato abluitur, ídque quinquies, aut ſexties fieri debet, & lotio vna ab alia vnius horæ ſpatio diſtet, in furnóq; exiccetur tepido, cùm primũ exiccatus eſt in abſinthio reſeruetur. nota prætereà
vinum

vinum quo abluitur calidũ esse oportere. SE. neq; iste aptandi modus mihi displicet, at reperitur ne apud antiquos, quòd vulpis pulmo, pulmonis affectibus conueniat? BRAS. Imò reperitur, nam Gal. in decimo de Simplicium medicamentorum facultatibus libro dicit, vulpinus pulmo, si bibatur resiccatus asthmaticos iuuat, & in libello de medicinis facile parabilibus ad Solonem scriptum est ad asthmaticos facere pulmonem vulpis siccatum & tritum, & vino nigro potui traditum, & Dioscorides de pulmonibus agens ait, quin etiam vulpis siccatus pulmo suspiriosis vtiliter bibitur. SEN. reperitur ne apud Galen. eiuscemodi genus linctus? BRAS. illum in hoc authore diligenter quæsiui, & nunquam inuenire potui, sed alia etiam sunt, quæ Mesue Galen. attribuit, cùm de illis ne quidem somniauerit. SEN. reperitur ne saltem apud alios antiquos? BRAS. nõ quòd inuenerim, licet vulpis pulmone nonnunquam vsi sint. SEN. quam igitur compositionem seruaturus sum? BRAS. illam Mesue in capit. de phthisi, quam Gale. attribuit, licet illã apud Gal. nũquàm inuenire potuerim. SEN. sunt ne aliæ apud pharmacopolas diuersitates? BRAS. nullas præter enarratas. SEN. putas ne magnã esse in hoc pulmone vim? BRAS.

pulm

pulmonem hunc haud magnifacio, neque ad ea quę dicuntur magnopere valere arbitror, ac alios sequi volo vbi manifestum nõ appareat in ægrotis nocumẽtum. veruntamen in eclegmatibus superius dictis, primum ordinem hic tenet in imbecillitate, in secundo loco est linctus de pino, in tertio loco est linctus sanus & expertus, in quarto verò loco est linctus de scilla.

SENEX.

Et hic est quod in meo sequitur pharmacopolio linctũ de pulmone vulpis. BRAS. quomodo conficis hunc de scilla linctum? SEN. vt Mesue conficit. BRAS. ipse ait esse medicamẽtum magni iuuamenti illis quibus materia crassa, glutinosa, & difficilis maturationis exhuberat, in mẽbris anhelitus reddens eam facilem ad expulsionem, & confert difficultati anhelitus & dolori pectoris, ac laterũ, & quomodo illud conficis? SEN. vt author facit, videlicet.

℞. Succi scillæ

Mellis despumati

Singulorum partes æquales.

Misce & decoquantur in formam linctus, & lambẽdo accipiatur. BRAS. ita accipiendus est cùm affectus illos quos retuli quispiam patiatur, omniáque eclegmata, quæ pro thorace sumuntur, ita sunt delingenda,

ac in

ac in ore seruãda, quoad paulatim stillent, partim ad thoracẽ, partim ad ventriculum. SEN. Quomodo in thoracẽ descẽdere potuerunt? BRAS. Pars aliqua omnino descẽdit, ad pulmones, si homo pronus iaceat, alia pars ad gulam tendit, quę etiam resudat ad thoracẽ. SEN. Quid intelligeres tu in hac cõpositione per hãc particulã partes conuenientes? BRAS. Idẽ intelligo ac si dixisset partes æquales, nam & in capite de scilla eclegma facit, ex succo scillæ ac melle, & in cap. de tussi humida loch refert de scilla sabor expertũ & efficax in humida tussi, cùm eiuscemodi materias ex pectore educat, & ex partibus conficit æqualibus, nam dicit.

℞. Succi scillæ
Mellis
Singulorum partes æquales.

Coquãtur quoad incrassentur, hoc indiciũ esse potest, quòd æquales partes recipiendæ sint. SEN. Id tibi credebã etiã si probare nõ esses enixus, & Auic. in quinto canone inquit loch de scilla, cõferẽs ad anhelitus difficultatẽ, & sputi, & dolori laterũ, & pectoris, sumãtur succus scillæ & mel despumatum, & coquãtur simul, & lambat de eo ante cibũ, & post cibũ. SEN. Arbitror esse vehemens medicamẽtũ. BRAS. Vehemẽtissimum est, potissimũ verò senibus præbetur, qui

qui anhelitus difficultate deprehēsi sunt,& materia crassa ac glutinosa abundant. nam mirū in modū illā incidit, ac attenuat, & à Serapione in septimo tractatu scriptū est, loch de cæpa scillæ conferens ad asthma,& anhelitus difficultatē. sumatur succus scillæ,& mel æquali mēsura, & igne decoquatur, donec spissitudinē acquirat, & lābatur ante cibū,& post cibū. ex his planū tibi esse potest, quòd æquales partes mellis & succi sunt accipiēdæ. SEN. Quāto spatio ante,& post cibū sumi debet? BRAS. Vnius horæ spatio,tamē toto die sumi debet,pro singula vice cochlear nostrate,capite verò prono sinatur,vt paulatim descēdat,ac tu quomodo scillę succum extrahis? SEN. Hoc modo, scillam accipio, & extimos cortices, ac intimam pelliculā eiicio, & vna intrinsecam partem quam venenum esse fatentur,simul cum abiectis pelliculis, postea in triticeæ farinæ pasta includo,vel siligineæ, vel hordeaceæ,neque lutum accipio vt quidam faciunt,quia sordities in scillam decidit,cum scilla in pasta inclusa est,illam in furnū pono,& tādiu desero, quoad pasta sit cocta, & sit effectus panis. BRAS. Calefacis ne vehemēter furnū? SEN. Tēperatè calefieri iubeo. BRAS. Multo igitur tempore indigebit ad cocturā. SEN. Indigeat,quid refert? ego pa-

nis

nis cocturam expecto, imo in furnum poni iubeo, postquam arthocopi panẽ suum decoxerint, neq; amplius furnum calefieri iubeo, deinde à furno eximo, & scillæ laminas ita calidas in lapideo mortariolo, pistillo ligneo pinso, quo ad scilla probè pinsa sit, deinde in tenue linteũ inuoluo, atque exprimo, itaq; succum colligo. ferro autem non vtor, quia vti venenum euadit. BRAS. curaui ego vulnera ense, qui scillam inciderat illata. vix poterãt vulnera ad cicatricem perduci. SEN. ego hoc aliàs audiui. BRAS. & verissimum est, puerum vidi qui scillam cultro incidebat, & qui eodem cultro pollicem in iunctura sibi percussit, víxque sanguis exiuit, verum ex hoc vulnere obiit. SEN. nunquam audiui, quòd interficeret. BRAS. hoc deinceps nunquam dicere poteris, sed eandem ob causam qua tu lutum non accipis pro scilla in furno coquenda, Actuarius luto etiam non est vsus in suo de cõpositione medicamẽtorum libro, vbi de scilliticis agit panibus, & inquit, scillã nouellam, non per quam magnã oportet circunlinire, non vt nonnulli luto (sordidum enim mihi & spurcũ videtur) sed subactam polline (inassatur enim facile tenerrimus hic pollen) hactenus Actuarius. SEN. fieri ne potest vt non sint diuersi ac dissidentes

in hoc

in hoc linctu pharmacopolæ? BRAS. diuersi haud sunt, sed omnes eodem præcise modo parant. SEN. reperitur ne apud antiquos eiuscemodi linctus? BRAS. imo est antiquissimus, & apud Dioscoridem inuenitur, qui vbi de scilla agit, inquit, prodesse diuturnis tussibus, suspiriosis trium obolorum pondere cum melle in eclegmate. en quomodo cum melle pręber in eclegmate, & nihil aliud addit, imo & ipsemet Dioscorides illam vel luto coquit, vel pane aliquo ob vehemẽtem illam quam habet acrimoniam. SEN. ne pigeat obsecro Dioscoridis modum referre. BRAS. ita dicit, crustã ex panificio, & opere pistorio aut luto inuoluitur, inuolutáque in furnũ coniicitur, aut carbonibus obruitur, donec circũlita crusta illa abunde tosta sit. quòd si amota crusta illa, nondum cocta penitus scilla tenerior facta flaccescet, noua ex panificio, & pistorio opere crusta, aut luto circundata iterum cremabitur: quod enim sic cremata nõ fuerit graui periculo præsertímq; interaneis, dabitur. SEN. ita vrere videtur, vt in puluerem deduci posiit. nam secunda vice vrit, quãdo tenerior facta flaccescit. BRAS. si torreatur vt in puluerẽ reduci posiit, ex puluere & melle fiet linctus, tamẽ hoc Dioscorides nõ sancit, quòd ita scilicet torreatur, vt

in pulueremdeduci posſit, veruntamen alios coquendi modos præbet. SEN. quos nam? illos etenim ſcire flagro. BRAS. Ita ſequitur Dioſcorides, torreantur hæc ipſa etiam in operculato fictili in furnum coniecta, ſumitur ex ea abiectis extimis cunctis partibus quod maximè intimum eſt, coquitur eadem concisa etiam, effuſa priore aqua, nouáque ſuperinfuſa vſque dum neque amaritudo, neq; acrimonia in aqua ſentiatur, ſiccatur in vmbra etiam in taleolas ſecta ſcilla, cum funiculo traiecto, ſic ne taleolæ inuicem ſe tangant, per interualla ſuſpenditur, vtimúrque ſic ſecta & ſeruata ſcilla ad oleum, vinum, acetúmque, quæ à ſcilla ſcillitica nominãtur, hæc Dioſcorides. SEN. Et perpulchre, miror tamen cur Gale. de hoc medicamento mentionem non fecerit. BRAS. Quis te hoc edocuit? SEN. Tu ipſe qui Gale. non adducis. BRAS. Nondum erat tempus, nec præſtabatur occaſio, imo Gale. de hoc linctu mentionem facit, ſed ad ipſum conficiendum, neque ſcillam, neque mel coquebatur. SEN. Fortè neque Meſue coquebat, licet de aliquibus ſcillæ coctionibus loqueretur, vbi de illa agit: tunc enim cùm cocta eſt, non adeò vehementer agit. BRAS. Haud eſt lethalis error, ſi quis ita excogitauerit, quamuis

Dioſc

Dioſcorides dicat plurimos habere crematam vſus, & quòd non cremata graui periculo ſit & præſertim interaneis. SEN. Gale. locum (ni pigeat) mihi indicato, vt in eo authore præſentem linctum inuenire poſſim. BRAS. Eſt prope calcem ſeptimi libri de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, vbi inſcriptio eſt Aſclepiade pharmaca ad dyſentericos conſcripta, & refertur ad Antonium Muſam, ſcillæ crudæ (inquit) ſuccum exprimito, eíque parem mellis attici menſuram addito, & ad prunas admota coquito, dato inde ante & poſt cibum myſtri menſuram. SEN. Non poſſum non arbitrari ab hoc Galen. loco Meſuen accepiſſe. BRAS. Id fieri non poteſt, quia accipit ipſe deſpumatum mel quod à Galeno non accipitur, verum cùm de hoc ſatis dictũ eſſe videatur ad aliud linctuum genus accedito. SEN. Id ſtatim efficiam, ſi me hac ambiguitate leuabis, à te dictum eſt Galen. ſcillam non coxiſſe, neque mel, tamen verba quæ ex eo adduxiſti illa decoxiſſe oſtendunt. BRAS. Intelligebam ante mixtionem: neque ſcillam coquebat, nec mel, vt alij faciunt, ſed poſt mixtionem coquebat.

SENEX.

Loch igitur de papauere cùm mihi satisfactum sit, contemplemur. BRAS. illud est quod diapapauer etiam vocatur. SEN. illud prorsus, verum quibus conuenit affectibus? BRAS. Mesue ait ad calidam tussim conferre, & ad pectoris asperitatē, & ad illum cuius sputum tenue est, & maturatione indiget ac incrassatione, & febri calidæ conducit, atque pectoris dolori, & pleuritidi, at tu quomodo illud conficis? SEN. vt Mesuæ facit, videlicet.

℞. Papaueris albi ʒ xxv.
Amygd. dul.
Granorum pini
Gummi arabici
Tragacanthi
Succi glycyrhizæ
Singulorum ʒ x.
Amyli ʒ iiij.
Seminis portulacæ
Lactucæ
Cotoneorum
Singulorum ʒ iiij.
Croci ʒ j.
Penidiorum alborum ℥ iiij.

Syrupi de papauere quantum sufficit. syrupus verò hic propriè fit ex seminibus papaueris albi, & nigri, & seminibus, lactucæ

ac viol

ac violarum. BRAS. ſcito me in aliquibus antiquis codicibus ſcriptum reperijſſe, amyli ℥ iij. & non iiij. quibus maximè aſſentio. forte dices cùm hic ponat ſyrupum de papauere, cur addidit qui fit ex ſeminibus & reliqua quæ recẽſet ſyrupum ingredientia. SEN. Imo ambiguitatem facit, quod dixiſti, at dilui poteſt, quòd duas poſuerit ſyrupi de papauere deſcriptiones, vt illam recenſeret, de qua intelligeret, ſimplicia quæ ingrediuntur, enarrauit. BRA. at ego excuſationẽ tuã recipiendam non eſſe ſuadebo, quoniam & ſi duas referat ſyrupi de papauere compoſitiones, tamen nulla illarum hæc eſt, quæ ſola illa accipit, quæ hîc referuntur. SEN. verum profectò eſt, ac nos ſyrupum de papauere accipimus, qui in vſu eſt, & quem in noſtro ſeruamus pharmacopolio. BRAS. multas præterea habet ſyrupi de papauere deſcriptiones in ſua practica Meſue, tamen nulla eſt huic ſimilis, idcirco arbitrandũ eſt Meſuen intelligere linctũ hunc ex ſyrupo de papauere ita concinnato confici debere. SE. mihi autẽ dubitatio occurrit contra ea quæ dixiſti, quia Meſue diminutus videbitur, cũ nõ edocuerit in quo liquore ſimplicia illa ebulliri debeant, & an compoſitio ſit zuccaro vel melle conficienda. BRASS.

non mihi displicet & licet nonnunquam in necessariis ambigere, vt res ipsæ certius inueniantur, ac discutiantur, ex his ergo quæ à Mesue enumerata sunt, syrupus confici debet, & quamuis non referat in quo liquore hæc sint ebullienda, intelligendum est in aqua, & ex zuccaro potius fieri debere quam ex melle, cùm mel calidius sit, nam fulgidum linctum parare intendit. SEN. Verum & alter esse videtur in compositione error. BRAS. Qui nam? SEN. Quia simplicium quantitatem non edisserit. BRAS. At facilè est quantitatem inuenire. nam per hunc ordinem, & his seruatis ponderibus confici debet.

℞. Capitum papauerum alborum cum seminibus, Nigrorum
Singulorum ℔ ß.
Seminum lactucæ
Florum violarum
Singulorum ℥ j. ß.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ secundum artem, hoc est donec sint papauerum capita decocta, deinde exprimãtur, & cum duabus zuccari libris fiat syrupus, vel ex vna zuccari libra, & altera penidiorum, hic est syrupus, qui eclegma hoc de papauere ingreditur, alij tamẽ aliter conficiunt, sed ineptè, & præter artem. SEN. Esset ne exec

ne execrandus error, si quispiam hoc diapapauer ex alio conficeret syrupo? BRAS. Non seruaretur authoris intentio, qui ita fieri monet, tamen si cum communi de papauere syrupo conficeretur, haud magnifaciendum esset, neq; execrabilis esset error. SEN. Semper ex hoc confeci. BRA. Nec solus es, sed omnes hunc modū sequūtur pharmacopolæ, tamen mihi potius arridet, vt authorū vestigia sequamur, & cū illorum compositiones facimus, illa imponamus, quæ ab ipsis scripta sunt, si quis verò alia compositione vti voluerit, hanc suo modo paret, & cum arte, & non sequatur authorem. SEN. Confecisti ne tu quandoq; diapapauer? BRAS. In tenui materia à capite ad pulmones descendente, & præsertim salsuginea, cùm ægroti vexātur, vt dormire nō possint, hoc eclegma confici iussi, & optimè conduxit.

℞. Seminum peponum
Cucurbitæ
Cucumerum
Singulorum ℥ j.
Seminum papaueris ℥ j ß.
Amyli
Gummi arabici Tragacanthi
Succi glycyrrhizæ
Singulorum ʒ iij.

Seminis hyoſcyami ʒ ij.
Nucleorum pineorum
Amygdalarum
Singulorum ʒ vj.
Boli armeni
Terræ ſigillatæ
Singulorum ℈ j.
Roſarum rub.
Balauſtiarum
Singulorum ℈ ij.

Miſce cum zuccaro violato cando, ex ſucco violarum confecto, & iuleb violato eodem modo facto fiat eclegma ſecundum artem, quandoque addo opij grana quatuor. SEN. debet eſſe cœleſtis coloris zuccarum hoc candum violatum, & iuleb violatum, ex ſucco violarum confecta. BRAS. eo prorſus colore affectum eſt, ſomnum inducit eclegma hoc, tuſſem mitigat, & materiam hanc tenuem ingroſſat, neque illam ad pulmones deſcendere ſinit, imo craſſa reddita per ſputum emittitur. SEN. in quo affectu addis opium? BRAS. cùm homines in deſperata quadam ſunt inſomnia, vt nullo pacto dormire poſsint, confici iubeo quandoque ex papaueris albi recentibus capitibus in aqua ad vltimam conſumptionem ebullitis, & per linteũ expreſsis, poſtea hoc, quod è linteo deſcenderit collecto bolum armen

armenum addi iubeo, & zuccarum candidum violatũ ex ſucco violarũ & iuleb violatum. itaq; linctus cõficitur, qui tenui destillationi, & inſomniæ ſumme prodeſt. nõnulli dicũt Meſue diapapauer eſſe frigidũ in primo ordine, & humidum. verũ hoc eſt ſupra ſecundum ordinem frigidum & humidum. SEN. iubes ne & papaueris cortices ebulliri? BRAS. Et cortices ipſos. nam capita recentia accipi iubeo, & in aquã imponi. SE. ad quam copiam? BRA. hoc nihil refert, ſint quotcunq; capita, & in quocunq; põdere. nam poſteaquàm expreſſum fuerit ex ſingula expreſsi vncia, boli armeni vnciam addo & zuccari violati ſemiunciam. de violato autem iuleb tantum appono, quantum ad corpus molle reddẽdum ſatis erit, nonnunquam verò tragacanthum addò, vt glutinoſius euadat, & cùm ſumitur diutius in ore permaneat. nam quanto magis in ore ſeruatur, & paulatim ſtillat, tanto magis prodeſt. SEN. habemus & in vſu Nicolai diapapauer, quod author dicit, hecticis, phthiſicis, ac nimium vigilantibus, mirificè prodeſſe. BRAS. illius authoris compoſitionem referto. SEN. iam refero.

℞. Succi glycyrhizæ
Tragacanthi
Gummi arabici

Singulorum ℥ x.
Se. papaueris albi
Penidiorum
Singulorum ℥ xx.
Amygd.dul.mundatarum ℥ x.
Amyli
Se.cotoneorum
Portulacæ
Singulorum ℥ v.
Se.melonis
Cucurbitæ
Cucumeris
Lactucæ
Maluæ
Singulorum ℥ viij.

Omnia hæc in puluerem redigantur, & cum syrupo violaceo vel sapa conficiatur. BRAS. Pauci sunt in hac vrbe, qui hoc seruent Nicolai diapapauer. SE. Ego semper seruaui, tamen nũquam audiui medicum, qui inter dicendum diceret. ℞. diapapaueris Nicolai, sed omnes simpliciter, diapapauer vel loch de papauere indicant, & tũc illud Mesue præbeo. BRAS. Ergo in tua pyxide, in tuóve labello Nicolai diapapauer, quod prima vice confecisti integrum esse debet. SE. Nisi pauperculis quandoque gratis errogassem, totum haberem, quod prima vice cõfeci. BRA. Iam vires amisisse non

nõ dubito, cùm nimis antiquum sit. SE. Ob hoc illud abiicere statui, & deinceps nõ conficere. BRAS. Frustra est illud seruare, si nõ indicitur & in vanum simplicia amittantur, quæ illud intrant, at bonum esse inficias haud ire possum, & vtile, at Mesue diapapauer potius probo. SE. Nos pharmacopolæ vocamus illud Mesue loch de papauere, & hoc Nicolai diapapauer. BRAS. Tamen vtrũq; est linctus vtrunq; est eclegma, vtrunq; est diapapauer, hoc est ex papauere confectum, vos autem vocabulis vtimini, vt vobis in mentem venit, at Mesue in capite illo vbi agit de medicinis frigidis ad tussim catarrhalem, tria refert diapapaueris genera. SEN. Posteaquam nobis nihil aliud agendum est in præsentiarum, quàm de his linctuum generibus agere, optarem vt tria hæc genera referres. BRAS. Id libenter efficiam: primò inquit author, diapapauer ex inuentione nostra conferens cum auxilio Dei ad tussim catarrhalem recentem, & antiquam, & pectoris ægritudines maturat, & est mirabile.

℞. Papaueris ℥ xxx.
Glycyrrhizæ
Tragacanthi
Penidiarum
Singulorum ℥ xxx.

Gumm

Gummi arabici
Succi glyzyrhizæ
Farinæ fabarum
Fœniculi
Anisi
Se.lactucæ
Amyli
Se.portulacæ
Maluæ
Singulorum ʒ x.
Se cucumeris
Melonis Cucurbitæ
Singulorum ʒ v.

Confice cum melle colato, aut cum penidijs & melle sing. quantum sufficit. dosis est aur. ij. SEN. iam vnum audiui Mesue diapapauer. ad alia te conferas. BRAS. Mesue iterum dicit, diapapauer ex inuentione nostra conferens cum auxilio Dei tussi catharrali recenti, & veteri, pectoris ægritudines maturat, & est mirabile.

℞. Papaueris ʒ xxx.
Gummi arabici
Succi glycyrhizæ
Tragacanthi
Penidiorum
Singulorum ʒ xxx.
Seminum fœniculi
Anisorum

Lactuc

Lactucæ
Maluæ
Singulorum ʒ x.
Seminum cucumeris
Cucurbitæ
Melonis
Singulorum ʒ v.
Confice cum melle colato aut cum penidiis & melle quantum sufficit. Dosis aur.ij.
SEN. referas & tertium, vt ad maiora progredi possimus. BRAS. istud non est ex inuentione Mesue. sed est Hamech filii Zachariæ, cuius iuuamentum (inquit) est sublime ad tussim catharralem cum caliditate & asperitate, & siti, & ad raucedines vocis, & ad pleuritim.

℞. Papaueris albi
Penidiorum
Singulorum ʒ xxv.
Succi glycyrhizæ
Tragacanthi
Gummi arabici
Singulorum ʒ xx.
Amygdalarum dulcium ʒ viij.
Amyli
Seminum cotoneorum
Portulacæ
Singulorum ʒ v.
Seminum cucumeris

Citr

Citruli
Melonis
Cucurbitæ
Lactucæ
Maluæ
Singulorum ℥ iij.

Tempera cum syrupo violato. dosis eius ab aur. ij. vsq; ad vnciam semis cum aqua hordei decoctionis iuiubarum & sebesten, & si vigilias habeat cum eo quod mulgetur ex papaueris semine cum cortice suo, hæc sunt diapapaueris genera à Mesue descripta. SE. At in vsu non sunt. BRA. Minimè, nisi quispiam in vsum ducat, at potius laudo diapapauer illud quòd etiam ex Mesue conficis, & in tuo seruas pharmacopolio. SEN. Nónne adest, & apud Auicēnā loch de papauere? BRAS. Adest in quinto canone, summa prima, tractatu quinto. SEN. Quomodo ab Auicenna conficitur? BRA. Alio modo quàm à Mesue cōficiatur. nam ita dicit, loch de papauere conferens ad sanguinis per vomitū expulsionem, & ad calidam febrem, tussim, pectoris dolorem & pleuritim, cuius cōpositio hec est.

℞. Rosarū rubearum ablatis capitibus
Gummi arabici
Singulorum ℥ ß.
Amyli triticei

Traga

Tragacanthi
Granorum papaueris
Singulorum ℥ ij.
Spodii
Croci
Singulorum ℥ ß.
Succi glycyrrhizæ ℥ ij.

Aggrega has medicinas tritas, & cribellatas quæ hac actione indigent,& cõfice cum triplicato,& repone in vase,& vtere quando necesse fuerit,& bibatur cũ tereniabin, aut decoctione hyssopi. SEN. Quid intelligendum est per hoc,& confice cum triplicato? BRAS. Aliqui intelligunt cum vino cocto,cuius tertia pars consumpta sit. SEN. Hoc quadrare nõ videtur,quia hoc triplicatum vocari non potest,sed potius est resolutum. BRA. Posset prorsus in hoc casu sumi sapa, & conueniret, at potius arbitror hîc verbum deficere,& legi oportere & confice cum triplicato iuleb violato, aut zuccaro violato, aut aliquo simili. SE. Ita esse non dubito,sed ad alia cõtemplanda accedamus. BRAS. Quid impedit te aliud proponere considerandum ex his, quæ in tuo sunt pharmacopolio?

SENEX.

In meo pharmacopolio, nullæ aliæ insunt compositiones, quæ sub nomine loch

compr-

comprehendi possent. at multa sunt quæ delingendo sumuntur. BRAS. omnia illa quæ pro thorace & pulmone conficiuntur in medium adducito præsertim si delingenda sint, quamuis non sint sub nomine loch imponenda, hoc est eo non sint insignita nomine. SEN. electuarium igitur pectorale in medium prosiliet. BRAS. & hoc linctus vocari potest, at quis est ipsius author? SEN. ignoro, sed illud habeo in meo libello scriptum, & cùm electuarium pectorale indicitur, illud præbeo. BRAS. vocatur & loch pectorale, & multi recentiores medici vocant illud loch pectorale, veruntamen conficiendi modum referto. SEN. iam refero.

℞. Succi caulium ℔ j.
bulliat & despumetur, postea adde croci ℨ. ij.
Mellis
Zuccari
Singulorum ℔ ß.

Fiat loch secundum artem & vtere lambendo. BRAS. quidam reperiuntur, qui habent quidem electuaria pectoralia, at illa loch non vocant, neque electuaria, sed potius mixturas pectorales. SE. quo modo confectæ sunt? BRAS. isto.

℞. Zuccari violati

Boragin

Boraginati
Bugloſſati
Manuſchriſti violati
Singulorum ℥ iiij.
Dia iris ex zuccaro ℥ vj.
Penidiarum
Diatragacanthi
Singulorum ℥ vj.
Diacalamenthi
Loch de althæa
Singulorum ℥ ij.

Miſce cum ſyrupo violato, & fiat mixtura, ac reſeruetur. SEN. Ineptum videtur vocabulum, hãc cõpoſitionem appellare mixturam. BRAS. Imò ineptiſsimum. nam vnãquanque compoſitionem, mixturam eſſe nemo ignorat, in hac verò cõpoſitione, quæ prædura ſunt, primò debent in puluerem redigi, poſteà conſeruis recipiẽda ſunt, denique omnia cum ſyrupo violato ſunt miſcenda. SEN. Magna eſt differẽtia inter electuarium pectorale quod conficio, & iſtud. BRAS. Non me latet, cùm dixeris te neſcire cuius ſit authoris id quod conficis pectorale electuarium, authorem tibi aperiã, reperitur apud Gordonium, & ab ipſo vocatur loch de caulibus, licet tu electuarium pectorale voces. in nonnullis tamen pharmacopoliis hoc quod ſequitur electuarium

pectorale conficitur.
℞. Althææ præparatæ ℔ j.
Enulæ ℔ ij.
Hyssopi
Gariophyllorum
Cinnamomi
Singulorum ℥ j.
Glycyrrhizæ rasæ ℥ ij.
Origani ℥ ß.
Crocci ʒ j.
Althæa primo coquatur & enula optimè, & singula per se pistentur, & fiat electuarium secundum artem, quo lambendo vtaris. S E. Vidi apud non paucos pharmacopolas istud confici.
℞. Penidiarum
Diatragacanthi
Singulorum ℔ ß.
Misce & cum iuleb violato fiat loch, aliqui sunt, qui confectum seruant, & alij tunc faciunt cùm electuarium pectorale indicitur. B R A S S A. Alij verò sunt, qui ita conficiunt.
℞. Penidiarum
Zuccari candi violati
Diatragacanthi
Singulorum partes æquales.
Iuleb violati quãtum sufficit, misce & fiat eclegma, aliqui miscent cum syrupo de gly
cyrrhiza

cyrrhiza, at ego diuersa præparari iubeo pectoralia eclegmata, vt conuenit ac contingit. nam in pleuritidis initio cùm nihil expuitur, & materia est penitus cruda ex iuleb violato, & zuccaro cando violato eclegma confici iubeo, postea syrupum de capillis veneris addo, & deinde penidia, postea diapenidia, & si materia sit partim crassa, partim tenuis, ita confici moneo.

℞. Diapenidiarum
Diatragacanthi
Singulorum ℥ j.

Cum syrupo de capillis veneris fiat linctus, vel cum syrupo de hyssopo, si crassa materia superet. si verò tenuis superet, cum violaceo, & plus addo de penidiis si sit crassa & multa materia, si verò sit tenuis, & in copia plus addo de diatragacantho, itaq; vario vt ei conuenit, qui affectus est, & materiæ expuendæ. nam ipsa est quæ augere, & minuere facit illa quæ compositionem ingrediuntur. S E. In materia crassa attenuãda quando magis augere volueris, quomodo incedes? B R A S. Post penidia, & diapenidia, loch de pino indico, cum syrupo de capil. vene. deinde loch sanũ accipi iubeo, postea diairidẽ, deinde loch de scylla, hísq; addo vt in linctus formã coniiciantur, syrupum de hyssopo primùm, deinde syrupum

de prasio, posteà oxymeli compositum, denique oxymeli scilliticum, itaq; per ordinem incedo. SEN. In materia verò tenui quem ordinem seruas? BRAS. Id tibi explicabo cùm omnia linctuum genera enodauerimus.

SENEX.

Nunc sequitur diatragacanthum. BRAS. Et si sub linctus nomine positum non sit, tamen cùm lambendo sumatur, & in ore seruando, vt hæ materiæ quæ in thorace sunt expuantur, idcirco ab re non erit, de illo in præsentiarum tractare, túque probè fecisti, cùm illud huc adduxeris, at cùm duplex sit diatragacanthum, calidum scilicet & frigidũ, de quo intelligis? SE. Cùm simpliciter profertur diatragacanthum, frigidum semper intelligitur, & cùm quispiam simpliciter petit diatragacanthum, illi semper frigidum præbeo, imò si calidum porrigere voluerim id efficere nequirem, quia neq; illud seruo, neq; vnquã seruaui. BRAS. At à quo authore frigidum accepisti? SEN. A' Nicolao, qui ait diatragacanthum à tragacantho nomen accepisse, & addit sanare omne pectoris vitiũ & pulmonis, quod ex caliditate fit & siccitate, præsertim phthisicis, hecticis, pleuriticis, & peripneumonicis, & addit valere ad omnem tussem quæ ex cal

ex caliditate fit, vel ſiccitate, & ad omnem linguæ ac gutturis aſperitatem. cùm verò diſſumitur tam diu in ore ſeruetur, quòd diſſoluatur. BRAS. Compoſitiones referto, nã præter ea, quæ ab authore ſcripta ſunt, ſcio tenuibus materiebus multum proficere, quæ incraſſari debent. SEN. A' Nicolao ita paratur.

℞. Tragacanthi albi ℥ ij.
Gummi arabici albi ℥ j. ʒ ij.
Amyli ℥ ß.
Glycyrrhizæ mundæ ʒ ij.
Seminum melonum
Citrulorum
Cucurbitæ
Cucumeris
Singulorum ʒ ij.
Penidiorum ℥ iij.
Camphoræ ℈ ß.

Syrupi violati, quòd ſufficit. BRAS. Quomodo hęc ſimul miſcet, vt compoſitio fiat? SE. Ita ait, ſemina cum aqua ponãtur ſupra zuccarum, tantáque ſit aquæ copia, vt zuccarum tegi poſsit, & bulliant vſq; ad aquæ conſumptionem, poſteà per rariſsimum pannum percolentur, & deinde quod percolatum eſt, ad ſyrupi decoctionem ac conſiſtentiam coquatur, poſteà fundatur in mortario aromatum pulueres bene miſcẽ-

do. BRAS. Hoc modo conficiendum eſt, primò tragacãthum ſeorſum in puluerem redigendum,& non cum aliis diutina indiget confuſione,priuſquam in puluerem redactum ſit.nam ſi aliis miſceretur,antequã eſſet tuſum, & cõtenderemus in puluerem omnia ſimul redigere, alia in tam tenuem pollinem redigerentur, quòd per aërem aduolarent,tragacantho igitur ſeorſum in puluerem redacto,& alia in puluerem redigantur,quæ redigi debent, ſemina deinde à ſuis corticibus liberanda ſunt,deinde fiat ſyrupus vt ipſe dicit, at aduertendum ne nimis coquatur, nam tunc pulueres recipere non poſſet. SEN. Nonnullos vidi,qui hunc ſyrupum clarificabant. BRAS. Ob quam rem? SE. Vt tragacãthum magis album efficeretur. BRAS. At poſteà eſt minus efficax,in ſyrupum primò ponatur tragacanthi puluis,deinde alij pulueres ſequãtur probè ſemper commiſcendo, ſcitóque gummi genera in violarum aqua ſolui debére,& in puluerem minimè cõteri, & hoc eſt in omni compoſitione ſeruandum.nam ex hac tractatione magis album efficitur, neque illud faciendum,quod aliqui faciũt, qui pro ſingula puluerem vncia zuccari libram commiſcent. at pro ſingulis tribus puluerem vnciis,vna zuccari libra miſceatur

tur, omniáque probè commista in placentulas vel in morsellos redigantur. SENEX. In quo loco apud Galenum syrupus albus reperitur Nicolai. BRAS. Cur hoc petis? SEN. Quia quòd dixi syrupus violaceus, in de compositionibus, & in multis codicibus ita scriptum est, syrupi albi Galen. authorésque exponunt, id est iuleb violati, nonnulli verò dicunt, syrupi albi, id est syrupi violati. BRAS. In meis Nicolai codicibus, non legitur syrupi albi Gal. sed simpliciter syrupi violati, tamẽ quia multi codices ita habent, videlicet, syrupi albi Galeni dicimus apud Galenum non inueniri syrupum album, ne dum hoc nomen syrupus, at apud ipsum legitur ius album, quòd huic compositioni minimè cõueniret, neq; Gal. cognitionem habuit iuleborum vel syruporum, vt nostra hac ætate conficiuntur, & quia nonnulli dicunt Galenum per hunc syrupum iuleb simplex intellexisse, ex aqua, & zuccaro confectum, nos istis dicimus Galenum non cognouisse zuccarum quo nos vtimur, ex cannis excoctũ, cognouit tamen saccharum, quòd supra cannas æstiuo tempore concrescit, at hoc non est nostrum vocatum zuccarum, syrupus igitur violaceus desumendus est. SENEX. En ad quantam malitiam deuenere ho-

mines,vt hoc etiam diatragacanthum adul terare nitantur. BRAS. Quo illud adulteratur? SE. Amyli puluerem in magna copia adiiciunt,& pulueres alios subtrahunt. BRAS. Hos ego statim suspendi iuberem, quia si in re tam parui momẽti, & minimi lucri adulterium faciunt,ambigẽdum non est, in rebus maioris momẽti & amplioris lucri esse adulteria cõmissuros. SE. Nemo ambigere debet. BRAS. Si quempiam noscis, qui hoc exerceat mihi indicato: nam primus erit quem puniri faciam,ob errore quos in compositionibus cõmittunt pharmacopolæ. SE. Si mihi quispiam occurrat adeò impius,illum protinus detegam,& vt à vitiis suis emendetur, atque expurgetur, tibi indicabo. BRAS. Huic illud boni præstabis, quòd admonitus deinceps cauebit, ne huius generis errores committat. SEN. Sed pessimus huius scelestis animus nunquam corrigetur,erit hic bonus,vel saltem non malus formidine pœnæ, non autẽ virtutis amore. BRAS. Tibi iureiurando affirmo, si tres aut quatuor huius generis errores,vel potius excogitata adulteria, in aliquo inuenirem pharmacopolio, me illum è pharmacopolarum albo esse eiecturum, vt nunquam deinceps in nostra hac alma vrbe artem exerceat,& si adulterium in catarthi

tarthicis ſit medicamentis, præter annotatam punitionem, tercentis etiam mulctabitur ſcuris. nam illorum nulla ratio habenda eſt, qui ob paruum lucellum homines ſponte necare volunt. SEN. Nulla eſt tam ſæua punitio, qua hi improbi ac ſceleſti puniri non debeant, ad rem verò redeamus, nam diatragacanthum calidum ſequitur contemplandum. BRAS. A' quo authore deſumitur? SEN. A' Nicolao vt arbitror. BRAS. In Nicolai codicibus haud inuenitur. SEN. Cuius ergo authoris eſt? BRAS. Hoc diatragacanthum non legi, niſi apud quempiam ex recẽtioribus, quorum libri nunc vix leguntur. SEN. Quinam eſt hic author? BRAS. Gilibertus vocatur, qui in ſua Praxi, in capitulo de thoracis ſtrictura diatragacanthum calidum deſcripſit, quòd ad frigidi differentiam ita nuncupatum eſſe conſtat, hoc verò ita confici monet.

℞. Tragacanthi in ſufficienti aqua temperati ℥ iij.
Hyſſopi ℥ j. ʒ ij.
Cinnamomi ℥ ß.
Gingiberis ʒ ij.
Glycyrrhizæ
Succi glycyrrhizæ
Singulorum ʒ j. & G xv.

 Conſice

Confice cum calamento tragacanthum & sufficienti melle, & lento igne ad spissitudinem decoques, posteà ab igne deponito, pulueres addito ac vsui reseruato, & ad castaneæ quantitatem præbeto. SEN. Ego in meo pharmacopolio semel tantum in cuiuspiam medici gratiam confeci, & semel, aut bis tantum vendidi. BRAS. Nec immeritò, quia cùm valeat (vt ferunt) ad asthmaticos, hæmoptoicos, anhelosos, suspiriosos, peripneumonicos, pleuriticos, & ad omnẽ pectoris coarctationem, ac ventriculum roboret, & concoctionem adiuuet, & tussientibus conueniat ob frigidam pituitam quã eiicere non possunt, miror cur tragacanthum recipiat, quod adstringit, coagulat, & expuere non sinit. nam eius officium est incrassare id quod tenue est. non autẽ quòd crassum est attenuare. SE. Fortè ponitur ad adstringenda simplicia, vt forma in qua fit perficiatur. BRAS. Nimia est tragacanthi copia, si compositionem ad hunc finem ingrederetur. SE. Noui pharmacopolas nonnullos, qui plus etiam addunt in eorũ compositionibus tragacãthi, ita enim cõficiũt.

℞. Tragacanthi triduo in aqua temperati ℔ j.

Hyssopi

Pineorum

Amyg

Amygd. mũdatarum
Singulorum ℥ iij.
Seminis fœnugræci
Cinnamomi
Singulorum ʒ ij.
Seminis lini vſti ℥ iij.
Gingiberis
Glycyrrhizæ raſæ
Succi glycyrrhizæ
Singulorum ℥ j.

Puluerizentur tenuiter, quæ in puluerem redigenda ſunt, & quæ conterenda ſunt, contritioni mandentur, poſtea hoc modo conficiatur. tragacãthum in aqua infuſum, per linteolum extorquẽdo excerne, & cum libris duabus, & vnciis octo mellis cocti vſque ad ſpiſsitudinem, lento igne rudicula ſemper agitando miſceto, deinde nuclei pinei, amygdalæ, lini ſemina & fœnugræcum addantur, poſtea ab igne deponatur, & ſupraſcriptorum aromatum puluis addatur vſuique reſeruetur. BRAS. Eſt longè diuerſa ab illa quã retuli, & in ſimplicibus, & in ponderibus eiuſcemodi compoſitio, & ſi diatragacanthum calidum eſſet conficiendum, ac ſeruandum hoc proculdubio eſſet, niſi tantam tragacanthi copiam reciperet. nam huius compoſitionis intẽtio eſt attenuandi ac aperiendi, tragacanthum vero aſtr

rò astringit, & incrassat. SEN. Prætermittam igitur. BRAS. Prætermittito, cùm alij adsint superius dicti linctus ad eosdem affectus, valentius facientes, interim verò alia contemplemur.

SENEX.

Nescio an diairidē huc afferre debeam. BRAS. Quam ob rem? SEN. Quia in linctuum genere esse nō videtur. BRAS. imò & lingendo sumitur, & thoraci conuenit, ab re verò non est, si de eo agamus, cùm sit compositio, quæ ad thoracis affectus conuenit, nam vt Nicolaus inquit, dyspneis prodest, arteriacis, tussientibus, vocem deperditā restaurat, si ex frigiditate sit. SEN. Hi omnes sunt & thoracis, & ipsius partiū affectus. BRAS. Ob hoc de illo tractare conuenit, at compositionem referto. SEN. Notandum primò reperiri diairidem ex melle, & diairidem ex zuccaro. BRAS. In his nulla alia differētia esse debet, quàm quòd vnum recipiat mel, & aliud zuccarum. SEN. Imò multū differunt. BRAS. Vtrunque igitur referto, vt quomodo differant, contemplari possimus. SEN. Nicolaus diairim ex melle ita conficit.

℞. Iridis ℥ j.
Polij
Hyssopi

Glyc

Glycyrrrhizæ
Singulorum ʒ vj.
Tragacanthi
Amygdalarum
Pineorum
Cinnamomi
Gingiberis
Piperis
Singulorum ʒ iij.
Caricarum
Carnium dactylorum
Passularum mundatarum
Singulorum ʒ iij. ß.
Styracis rubræ ʒ ij. ℈ j.

Mel quod sufficit. sumatur vesperi cum vino calido. BRAS. Ego vnaquaq; hora præbeo, & perficit semper, & præsertim cùm crassas materias quę in thorace sunt expuere oportet. SEN. Tu ergo eo vteris ac si sit linctus? BRAS. Et quid est aliud quam linctus, qui lambendo sumi debet? notáque & si dicat sumi cum vino calido, hoc faciendum esse intelligit, posteaquam fuerit eliquatum, & descenderit. SEN. Amarum esse debet. BRAS. Ob quam rem? SEN. Quia iridem recipit. BRAS. At radix illa non est vehementer amara, tótq; adsunt dulcia, vt maiorem extinguerēt amaritudinē, quàm sit illa iridis. veruntamen hoc diairis quod ex Nic.

ex Nicolao adduxisti, ex melle confectum est, nunc illud adducito, quòd ex zuccaro fit. SEN. Id ita conficio, zuccarum depuratum, ac clarificatum, & ad debitam cocturam percoctum accipio, & cùm infrigidatum fuerit, puluerem radicis iridis ad debitam quantitatem commisceo, & in vocatis morsellis confectionem facio. BRAS. Illa igitur non recipit, quæ in diairide cum melle sumuntur? SEN. Non recipit, & hoc est, quòd perenniter vendo. BRAS. Iuberem vt omnia adderentur, & in solidiorem formam ex zuccaro redigeretur. SEN. Ita deinceps efficiam. BRAS. Quantam mellis copiam id recipit quòd cum melle est? SEN. A' libra vna & semis vsque ad duas. BRAS. Nonnulli verò sunt, qui in Nicolai compositione tragacanthum accipiunt, & amygdalas ac reliqua in hoc ordine ad vncias tres. SEN. Hoc absurdum videtur, quia reliqua nimis superarent. BRAS. Arbitror ego compositionẽ quam adduxisti esse exquisitè illam Nicolai. aliqui prætereà sunt, qui vbi legitur caricarum, dactylorum, passularum singulorũ drachmas tres, & semis, legũt drachmas quatuor & semis. SEN. Hic est mitior error, verùm reperiturne apud antiquos eiuscemodi diairis? BRAS. Si antiquus est Nicolaus Alexandrinus

drinus apud antiquos inuenitur, quia apud ipsum est, imò Nicolaus propositus ab Alexandrino accepisse videtur, quia eisdem ferè vtitur verbis. nam dicit, diairis, dicitur ab iride, & prodest dyspnoicis, arteriacis, tussientibus, vocem perditam restaurat, si ex frigiditate fuerint. duodecima pars est libræ tres, ita verò conficit.

℞. Radicis iridis ℥ j.
Pulegij
Hyssopi
Glycyrrhizæ
Singulorum ʒ vj.
Tragacanthi
Amygdalarum
Pineorum
Cinnamomi
Gingiberis
Piperis
Singulorum ʒ iij.
Caricarum
Carnium dactylorum
Passularum enucleatarum
Singulorum ʒ iij ß.
Styracis rubri ʒ ij. ℈ j.

Mellis quod sufficit, sumatur vesperi cum vino calido. SEN. Eadem prorsus est compositio cum illa, quam adduxi. BRAS. Nónne tibi dixi propositũ ab Alexandrino accep

accepisse? SEN. At in alijs compositionibus aliquo modo differre videtur, in hac verò nihil discrepat. nam neque vna syllaba in vna est compositione, quæ in alia non sit. BRAS. Nota preterea vbi dicit styracis rubri, aliquos addidisse styracis liquidæ sub eodem pondere, videlicet drachmas duas & semis. SEN. Putas ne hoc esse addendum? BRAS. Siue addatur, siue non addatur, haud magnifacio, tamē in maiori parte codicum non adest, cùm verò de diairide satis dictum sit, ad alia te conuertito.

SENEX.

Nescio an in hunc ordinem referendum sit diacodium. BRAS. Inferendum, quoniam inter linctus genera numeratur, sed hoc erit apud antiquos tam diuersum, vt à Galeno multa ipsius genera referantur, in libro de compositione medicamentorum secundum locos. veruntamen cùm de ipso plene tractaturi simus, ab illo incipiamus, quod tu paras & in pharmacopolio seruas. SEN. Ego Nicolai diacodion sequor, & hoc modo conficio.

℞. Capita papauerum nō nimis viridium nec nimis exiccatorum numero xij.
Rosarum ʒ ij. ß.
Croci
Acaciæ

Glyc

Glycyrrhizæ
Singulorum ℨ j.
Boli ℥ ß.
Cinnamomi
Symphyti
Hypociſtidis
Balauſtiarum
Singulorum ℨ j.
Myrtillorum ℥ j
Corallorum rubrorum, alborum
Sumachiorum
Sanguinis draconis
Laccæ
Roris ſyriaci
Singulorum ℈ ij.
Seminis portulacæ ℨ ß.

Ita verò conficiatur, papauerum capita in tantundem aquæ pluuialis imponantur, vt bene tegantur, hícque per tres dies dimittantur, & in eadem aqua vſque ad tertiam partem bulliant, poſtea colentur, & in hoc quod decoctum eſt, libra vna & ſemis mellis myrtini imponatur, in quo melle, quæ præſcripta ſunt admiſceantur. & ſi fortè quiſpiam ignoraret, quomodo myrtinum mel conficiatur, ſtatim Nicolaus quomodo fiat edocet, cùm dicit confectio mellis myrtini talis eſt, in duabus deſpumati mellis libris libra vna ſucci myrtillorum

imponatur, & ad ſucci cõſumptionem percoquatur, poſtea colatur. quantitas ſumenda eſt à drachmis quatuor ad ſex. BRAS. Nihil plus addit Nicolaus, vt tu adduxiſti. SEN. Et ego Nicolaũ ſequor. BRAS. Cur potius Meſuen nõ ſequeris in compoſitione illa, quam vocat ſua lingua diaiacur, quę græcè diacodion eſt? SEN. Ita didici à præceptore meo, & cùm à medicis diacodion indicitur, ſemper hoc præbui, impræſentiarum præbeo, & in poſterum præbebo, niſi melius fuerim admonitus. BRAS. Tamen cùm antiquorũ compoſitiones haberi poſſunt, nunquam probo, vt illæ deſerantur, & nouæ quædam introducantur. nam illæ quæ ab antiquis ſcriptæ ſunt, per longam experiẽtiam comprobatæ ſunt. at nouæ compoſitiones, nondum certa iudicia habere potuerũt. SEN. In hoc tecum facio, ſed ego ſum id ſemper ſecutus, quod à pueritia didici, ac imbibi, neque vllus ad hoc, neq; tempus me admonuit, gaudeóq; nondum periiſſe vt diacodij compoſitionẽ conficere addiſcam. BRAS. Si de diacodio, omnia quæ dici poſſunt referre tentarem, dies prius deficeret, quàm ipſa compoſitionis diacodij materia, idcirco dicendum eſt diacodion, variis modis confici debere, vt variæ ſunt intẽtiones, ad quas eo vti voluerimus

rimus, hæ verò diuersitates à Galeno docentur, in septimo de compositione medicamentorum secũdum locos, capite secundo, in quo loco cùm multas diacodij compositiones attulisset, denique propriam diacodij compositionem describit, notat nos ita vti debere sua compositione vt ipse illam composuit. SEN. At quomodo illam composuit? BRAS. Audito, arbitratur illam esse præstantiorem compositionem, in qua ad vnum aquæ sextarium, decem papaueris capita iniiciuntur, vt à Critone scriptum est, aut ad duos sextarios quindecim capita vt Soranus dixit, medium deinceps inuenit inter horum duorũ authorum sententias, quando octo aut nouem capita in vnum sextarium coniecerimus, neque præmacerat Gale. papaueris capita ad triduum vt Hæras faciebat, neque etiam statim collecta capita coquit. sed si humidiora sint, & meliora ad vnum diem, nocte etiam subintellecta, si etiam duriora & ficciora sint, longiori tempore macerat, idcirco nondum indurata accipere oportet, & valde mollia abiicienda sunt, & ficciora modicum succum habent, humectiora verò crassum quidem, sed crudum adhuc, & aquosum ac debilem, vt illa fugienda sint capita, quæ ex humidis, & pal-

lustribus locis affecta sunt, numerus verò iuxta aquæ proportionem iniiciendus est, de mediocribúsque intelligito capitibus, nam aliqua sunt moderatis maiora aliqua minora, alia inter hæc mediocria, ex his prædictum numerũ ad sextarium coniicere oportet, cocturæque terminus non sit, vt tertia pars, aut quarta aut aliqua talis pars aquę fiat reliqua, verum vbi primum in totum flaccida fuerint facta, cur verò flaccida esse debeãt, ratio à Galeno assignatur, quia succum expressurus est, quod facile fiet ipsis flaccidis effectis, diutius coquere iudicat superuacuum, huic succo mellis dimidiam mensuram commiscet, & lento igne coquit, ad attici mellis compagem. at quia nonnulli in pluuia aqua primam cocturam fecere, ne videlicet ipsa ad aliquam putredinosam qualitatem permutetur, idcirco addit & fontanam sufficere, pluuiosa non præsente, aquam verò non probat, quæ per plumbeos canales percurrit, quia nonnihil ex plumbo in ea continetur, & ideo, qui eiusmodi aquæ fęcem bibunt, dysenteriam incidunt. hæc est diacodij compositio Galeni. SEN. Parum differt ab illa Mesue in simplici compositione diacodij, priusquam adstringentia simplicia illi addantur. BRAS. Imò Mesue integram Galen. composi

compositionem afferre debebat, quia illam se relaturum spopondit. SEN. Quinam est huius compositionis vsus? RAS. Multiplex est, qui tam plane à Galeno descriptus est, vt eius verba tantum audire indigeamus. Datur his (inquit) qui somno opus habent, quibus plerunque etiam cogimur dare illa, quæ opium receperint, his præberi debet, qui tenuem habent, à capite ad asperam arteriam destillationem, & ob sequẽtem tussim dormire haud permittuntur. at Galen. pro his ex sapa diacodion parat, túncque ait, ad huiusmodi sufficientem cocturam esse, vbi papaueris capita ad aquæ medietatem fuerint decocta, imò addit, quod per passum, & theræum creticum melius est, quàm per mel cocturam fieri, vbi fluxus valde tenuis extiterit. nam non latebat Galenũ attenuantis facultatis esse mel, propterea tunc fugiendum, quia tenues fluxiones auget, admiscet etiam dulcem radicem huic pharmaco, dum coquitur, & si abfuerit, eius succum iniicit, qui de Creta asportatur, si circa pulmonem adsit destillationis copia, quæ à capite descenderit confectionem ex melle, aptiorem esse dicit, sicuti indigentibus somno illa quæ ex sapa constat, his etiam qui indigent reiectio-

ne per ſputum,compoſitio quæ recipit mel eſt commodior , ſi æger ſomnum capere voluerit, diacodion accipiat, aut ex melle conditum,aut quod citra mel eſt apparatū, ſi quandoque aliquid vrgeat , vt vtraque permixta ſint ex eo plus pone quòd magis vrget , notátque Galen.id vrgere magis, quod maiori auxilio opus habet, & ſi petas in quanta copia præbeatur , inquit datur commoderata menſura duorum cochleariorum ſatis magnorum copia, debet verò eiuſcemodi copia augeri , & minui iuxta corporis magnitudinem eius qui ſumere debet , & ætas conſideranda eſt , & anni tempus ac regio . nam in his omnibus frigidioribus minimum dandum, calidioribus amplius.adde deſtillationis reſpectū ſuadere an plus,an minus ſit exhibendum. hæc eſt diacodij Galen . compoſitio , & mutatio, quam in ipſa facit . SEN . Scire optarē & illa diacodionis genera quę apud antiquos erant in vſu . BRASS. Nimis prolixum eſſet referre . SEN . Quid aliud acturi ſumus,quam iſtud? BRAS.Audito igitur,hæc , quam referam antiquiſsima fuit,& vſitatiſsima diacodij compoſitio,in qua tamen(vt Galen.notat)multum differebant.nam aliqui ad centum viginti papaueris capita aquæ ſextarios viginti in-
fund

fundebant, vt vnumquodque sextarium sex papaueris capita reciperet, alij verò in octuaginta aquæ sextaria octingenta papaueris capita infundebant, vt singuli sextarij capita decem acciperent; nonnulli in vno aquæ sextario, octo papaueris capita imponebant, alij (quos Galenus reprehendit) in aquæ sextarios tres octuaginta papaueris capita imponebant. Alij (quos vehementius reprehendit) in tres aquæ sextarios centum viginti papaueris capita imponebant. SEN. Si hoc erat commune, quæ postea erant propria authorum diacodia? BRASSA. Andromachus mille ducenta viridia papaueris capita sumebat, postea pluuiam aquam indebat, neque ponit (vt Galenus refert) quantitatem. SEN. At quam aquæ quantitatem Andromachum posuisse arbitraris? BRA. Tantam posuisse arbitror quanta papaueris capita tegerentur, & ebullire possent. Crito autem hoc modo composuit, capita papaueris agrestis octingenta, aquæ sextarios octuaginta ad tertias coquito, & exprimito, & decem mellis libras adiicito. SEN. Hoc est simplicissimum diacodion. BRAS. Simplicissimum quidem, sed nonnunquam compositum efficiebat Crito, cùm addebat.

Croci
Myrrhæ
Succi hypocistidis
Singulorum ʒ xij.
Thuris ʒ vj.
Acaciæ ʒ xij.

Galenus tamen simplicissima vsus est compositione,& non ista composita. SEN. Alia prosequaris obsecro. BRAS. Heras ita conficiebat diacodion,capita papaueris viridia centum viginti,aquæ pluuiæ sextaria tria, triduo macerentur,postea ad tertias coquito,& exprimito,& addito mellis sextario, in duplici vase coquito,&,cùm spissari cœperit,adde acaciæ russæ ʒ j. succi hypocistidis ʒ j. at cum capita in aqua ponebantur,vna croci drachma in linteolo posita, simul erat ebulliẽda.quidam addunt myrrhæ ʒ j. quam cum modico passo terunt, postea quoad spissescat percoquunt, à Galenóque notatur,si cùm mel apponitur, nihil aliud addatur,esse diacodion non medicamentarium. SEN. Fuit pauca aquæ quantitas illa quàm hic author accepit. BRASSA.Galenus etiam idem iudicauit, verum Democrates in libro Philiatrus inscripto,id est,rerum medicarum studiosus, Themisonis diacodion refert, ab eodem authore inuentum,& in metris confectum.

SEN.

SEN. Et hæc carmina lubentissimè audirem. BRAS. Audies si aures accommodabis, nam ita cecinit.

Papaueris quòd nominant ipsi agricolæ
Agreste, nam spontaneum est, nec conseritur.
Capita virentia, & recentia, integra.
Semen rubrum, nondum nigrum gerentia
Decem quatuor centúmq; magnitudinis
Mediocris in nouam ollulam atq; amplã indito,
Infunde tres pluuiæ de aqua sextarios,
Macerato in his totam diem noctem simul,
Dein coquito lento igne, ac diutiuscule, &
Omnem liquorem expressum in ollam excipito,
Et mellis attici libras tres addito.
Rursúsq; lenem ad flammulam decoquito
Dum mellis haud fiat liquidi bona compages,
Mox frigefacta in vitreum vas condito,
Sic nos quidem, ac Themison primus, qui perdidit
Vsum, addidit myrrham, acaciam, & rubens crocum, &
Hypocistidis succum, ast ea obsoleta iam.
Simplex enim parata commodissima est
Iocunda valde lenis atque viribus
Ex hac datur mystri minuti quantitas
In noctem aliquando plus, minus rursus diem,
Vt tempore pauco in ore hanc sic detineat
Iussus liquentem sensim, ita post vt deuoret

Quòd si nolles aluum morandi gratia, &
Sistatur vt pulmonis & stomachi fluor,
Eruptióq; sanguinis septum supra
Facere, eupatoricæ, aut tu potius hinc ponticæ
Addes, rhois succi, simul drachmas duas
Tantundem & acaciæ bonæ, non veteris, &
Auferre iam volens ab igne pharmacum
Diluta passo ambo hæc simul confundito
Paulatim, adhuc feruentibus in ollula,
Quo ferueant parum simul, mox vasculo
Refrigerata indantur, inde vitreo.

SE. Gestio animo cũ medicamẽta audio carminibus composita. BRA. Hoc boni habẽt quòd in ipsis simpliciũ põdera facilè variari nõ possunt. nam minima quæq; mutatio carmẽ deprauare potest, adde facilius posse memoria cõmendari. SE. Alia prosequaris. BRA. Adest & Sorani diacodiõ ab ipso authore ita cõfectũ. ℞. Capita papaueris numero centũ quinquaginta, aquæ sextarios viginti, in lebetẽ nouũ cõiecta ad dimidias coquito, & reiectis capitibus mellis sextarium vnum addito, postea vero.

Myrrhæ
Croci
Hyppocistidis
Succi acaciæ
Singulorum ʒ j. obolos iij.

Lint

Linteolo illigato, & in lebetem suspendito, quo simul cum melle coquantur, postquam verò crassescere inceperit, fasciculum colligatum tollito, & in mortarium coniectum, cum passi cyathis tribus terito, indéq; in lebetem coniectum lente simul donec spissetur, coquito. at à Sorano scriptum est, mitior est confectio, quæ ex solo melle, & capitum papaueris cremore constat. efficacior autem redditur si in fasciculum linteoli pro adstringentibus mellilotum, & radicem dulcem addideris, hæc à Galeno in præcitato libro referuntur. SEN. Hoc ferè modo conficit Mesue. BRAS. Imò Mesue Galeni modo conficit, licet postea diuersa addat, vt antiqui faciebant. nam acaciam addit, rubeam, ensistidem pro quo legendum est hypocistida, crocum, myrrham, balaustia, & ramich admonet, præterea nonnullos mellis loco penidia apposuisse. alij verò zuccarum apponunt, quod mihi semper magis placet quàm mel, & mellis vires habet, licet sint remissiores, monet præterea dispositionem quandoque exigere vt ex nigro papauere conficiatur, ad quinquaginta capita, & quandoque fieri debere ex papauere nigro & albo simul. SEN. In tanta authorum diuersitate, quod nam diacodij genus confectur

fecturus sum? BRAS. Illud quod ex Galeno retuli. SE. Illud posthac cōficiam, at reliqua prosequaris. BRAS. Refer tu quodnam genus linctus supersit cōsiderandum. SEN. Nullum genus à me prorsus relictū est, ex his quę in vsu sunt. BRAS. De eclegmatibus ergo finitum erit.

SENEX.

Finitum prorsus erit, nisi inter linctus, manus Christi vocatum, diamargaritonem, & saponeam numerare volueris. BRASSA. Cur non numeranda cum pectori ac thoraci conueniant? SEN. Audiui manuschristi adstringere, quomodo igitur pectori ac thoraci conferet? BRAS. Si id quòd dicis verum esset, in tenui saltem ac calida conueniret destillatione. at tibi ostendam genus aliquod manuschristi pectori conferre, & aliud ad alia. SEN. Iam ore aperto quod dicas expecto. BRAS. Ego verò à te peto quomodo conficias. SEN. A' quo initium sumere debeo? BRAS. A' manuschristi. SEN. Duo manuschristi genera conficio, & in meo pharmacopolio seruo, alterum simplex, alterum perlatum vocatum, quòd à perlis hoc est margaritis quæ illud ingrediuntur nomen sortitum est, est verò illius compositio quod simplex est, talis.

℞. Zuccari clarificati, & ab aqua percolati ℔ j.
Aquæ rosaceæ ℔ ß.

Misce & ad aquæ consumptionem simul bulliant, & vnà ad vehementem zuccari coctionem, deinde supra marmor farina aspersum iniice, & in placentulas conformentur. BRAS. Nonnulli oleo amygdalarum dulcium sibi manus inungunt, & in placentulas conformant. SEN. Placet ne tibi hic modus? BRASS. Imò displicet, sed potius probo vt supra farinam conficiantur hoc est manuschristi, quod aliquã habet adstringendi vim, at cõficis ne aliud manuschristi genus? SEN. Nõ aliud quàm perlatũ. BRA. Tamen & eodem modo fieri debet pro thorace manuschristi violatum. SEN. Quo nam modo? BRAS. Isto.

℞. Zuccari clarificati, & ab aqua percolati ℔ j.
Aquæ violarum ℔ ß.

Misce & coquatur vt superius dictum est, & eodem modo cõformetur. nota me quandoque ex succo violarum & succo rosarum fieri iussisse, túncq; maiorem gratiam habebat, & plus conferebat, quàm facta ex aquis destillatis. SEN. Iubebas igitur & rosarum succum, & violarũ simul misceri? BRASS. minimè omniũ: sed iubebam fieri manu

manuſchriſti violatũ ſeorſum, & ſeorſum manuſchriſti roſatum. SEN. Fortè poſſet,& hoc modo manuſchriſti boraginatum, confici , & bugloſſatum , & ſaluiatum. BRAS. Quis fieri impedit? imò & ex his fieri poteſt,& eorum vſus ad illos erunt affectus,ad quos herbę ipſæ, aut flores conferunt. SEN. Aliqui ſunt , qui duas tantum aquæ vncias pro ſingula zuccari libra imponunt. BRAS. Hi errant, quia tunc nullam fere haberet ab aquis efficaciam, at pro ſingula zuccari libra ſex aquæ vel ſucci vrticæ eſſe debent, nunc tuum manuſchriſti perlatum referto,& modum quod illud conficis. SEN. Ita conficio.

℞. Zuccari clarificati & in aqua diſſoluti ℔ j.
Aquæ roſarum ℔ ß.

Miſce & bulliant ad conſumptionē aquæ, & quo ad zuccarum conſiſtentiā habebit, atq; perfectam, vt ſcilicet duriuſculum euaſerit, tunc iniice margaritarũ nō perforatarum,& in puluerē redactarum ℥ j. Miſce & in placētulas redigātur. BRA. Videtur eſſe nimis pauca margaritarũ quantitas. SEN. Quanta igitur eſſe deberet? BR. Vncia vna. SE. Ita ſemper cōfeci. BRA. Et ſemper aberraſti, imò & vſq; ad duas vncias apponi poſſet, tamen cōueniēs etiam eſt ſi vnam tantum

tum margaritarum vnciam receperit, conficis ne aliud manuschristi genus? SEN. Memini me quandoq; confecisse manuschristi ex fragmentis vocatum, sed confici dimisi, quia nullus vnquã illud indicebat. BRAS. Cùm verò illud ea vice confeceris, quomodo confecisti? SEN. hoc modo.

℞. Zuccari clarificati & in aqua dissoluti ℔ j.
Aquæ rosarum ℔ ß.

Misce & bulliant ad aquæ consumptionẽ, & ad zuccari duriciẽ, postea in fine addãtur.

Omnium fragmentorum pretiosorum subtilissimè puluerizatorum ʒ iij.
Margaritarum ʒ j.

Misce & supra marmor farina aspersum fiant placentulæ. BRAS. An hoc serues, an nõ serues nihili facio, idémq; de perlato intelligo, qui in pretiosis illis lapillis, hoc est meris vitris paucam habeo fidem, imò & si etiam essent veri lapilli nullam adhibeo fidem illis lapillis, neq; etiam in margaritis spem aliquam pono, nisi pulchrum monile ipsarũ haberem, & illud venderẽ. SEN. Hoc fortè vtilius esset, quàm collo gestare. BRAS. His manuschristi diuersa addi possunt, & secundum ista nomen diuersum efficere. at hæc quæ dicta sunt, de his manuschristi satis esse videntur. SEN. Et

ob

ob id potissimum, quia eodem semper fiũt modo, quicquid ipsis addatur. BRAS. Saponeam igitur contemplemur.

SENEX.

Saponea duobus conficitur modis. BRA. Hi modi à te referendi sunt, vt contemplemur an pectori conueniat, cùm multi eam ad hunc vsum seruent, & ita præbent ac si linctus vice fungatur. SEN. Hic vnus est cõficiendi modus.

℞. Zuccari clarificati & aqua consumpti ℔ j.
Aquæ rosaceæ ℥ iiij.
Amyli puluerizati ℥ iiij.

Bulliant hæc omnia simul ad aquæ cõsumptionem, & quo ad zuccarum durã coctionem nactum sit, posteà adde

Gingiberis optimè puluerizati ʒ ij. deinceps in vocatos morsellos supra marmor extendantur. hic est vnus modus conficiendi saponeam. at scire percupio vnde deductum sit nomen hoc saponea. BRAS. Ab albo sapone (vt arbitror) quia in albas redigitur portiunculas, vt albus sapo, verum secundam afferto compositionem. SEN. hæc est.

℞. Amygdalarum dul. mundatarũ ʒ xvj.
Amyli purissimi & noui ʒ iiij.
Zuccari albi & clari ℔ j.

Ex hoc

Ex hoc zuccaro nouem vnciæ ſumantur, cum tunſis amygdalis, quæ ſimul mixta per denſum ſetaceum percolentur, & ad ignem ſuſpendantur, cúmq; ſpiſſari cœperit amylum, & reliquæ tres zuccari vnciæ ſunt ad prædictam compoſitionem addendæ. ſinendúmq; eſt, vt ad perfectam coctu-ram redigantur, ad quam cùm peruenerit in bolos quos morſellos vocant, redigendum eſt. BRAS. Cùm minori coctura in linctus formam deducitur, & in thoracis affectibus præberi poteſt, ſed modicè efficax eſt, imò in hoc iuuandi genere, æquè vel etiam magis iuuabunt pignocata vocata, & mazapanis. SE. Multos vidi, qui hæc pro tuſsi emebant. BRAS. At quomodo conficis pignocata, & mazapanes, cum thoraci conferre non dubitem, & in hunc ordinem ſunt reponenda.

SENEX.

A' mazapanis incipiam, quos ita confici iubeo. Recipiatur amygdalarum dul. ſemilibra, quæ tenuiſsimè conteratur, & in tenellam paſtam redigatur, his addatur libra vna zuccari tenuiſsimè pulueriz ati, & vnà probè miſceantur, ac piſtentur, inter piſtandum verò, ac ſubigendum valenter miſceãtur, & addatur aquæ roſaceæ quantum ſufficit, vt probè miſceantur, & ad quantum

lubuerit quantitatem extendantur, deinde zuccaro in quo nonnihil tragacanthi dissolutum sit, & ex oui albumine clarificato, crustam mazapani super induo, quæ vti vitrum videtur, quàm vulgus Rosellam appellat. BRASSA. Ego nonnunquam ex amygdalis & peponum seminibus fieri iubeo, quandoq; ex amygdalis & nucleis pineis, quandoq; ex amygdalis, & pistachiis, ac nucleis pineis, quandoque ex prædictis, & caponum pulpa cum quispiam nutriendus est. SEN. Vnde nomen hoc accepit mazapanis? BRAS. Est nomen compositum ex maza & pane, maza verò antiqua fuit compositio, qua vescebantur, vnde posteriores ad compositionem illam alludentes mazapanem nuncuparunt. at facilius est scire, vnde pignocata nomen sortitum sint. nam à nucleis pineis nomen sortita sunt, quæ quomodo conficis, enarrato.

SENEX.

Hoc modo pignocata conficio, zuccari clarificati, at nõdum perfectè cocti libram vnam, accipio, & ligulam in qua decoquitur ab igne remoueo, ac rudicula vehementissimè circunduco, posteaquam optimè agitatum fuerit, ac dealbatum, quòd ex hac agitatione fit, addo nucleorum pineorum ℥ iiij. & iterum probè misceo, postea

perfec

perfectè coquo,& in vocatos morsellos redigo. BRAS. Non mihi placet tanta zuccari quantitas, in tam pauca nucleorum pineorum copia. SEN. Si aliter fierent, diu perdurare non possent. BRAS. Neque volo vt perdurent, sed potius dum recentia sunt edantur. SEN. Nonnulli pro singula zuccari libra, nucleorum pineorum libram imponunt, sed diu perdurare non possunt, idem in mazapane dicendum est. BRAS. Scio cùm in tali copia adest zuccarum gustui magis placere, sed vis nucleorum pineorum minus exercetur, at diamargaritonem vocatum iam contemplemur.

SENEX.

Duo compositionis de margaritis genera parata seruo, alterum ex Nicolao, alterum ex Auicenna sumptum. BRAS. Vtrunque referas, vt illud probemus, quod magis probandum videbitur. SENEX. En igitur Nicolai diamargariton audito.

℞. Gariophyllorum
Cinnamomi
Spicæ
Galangæ
Ligni aloës
Glycyrrhizæ
Trochiscorum diarhodon

Diaui
  Singulorum ʒ j.ß.
Nucis moſchatæ
Maceris
Aliptæ moſcatæ
Zedoariæ
Rhabarbari
Styracis calamitæ
  Singulorum ʒ j.
Margaritarum perforatarum, non perforatarum
Oſsis de corde cerui
Blattæ byſantiæ
Ambræ
Cardamomi
Leuiſtici
Seminum baſilici
  Singulorum ℈ j. minus G ij.
Camphoræ G vj.

Mellis roſati quod ſufficit, detur in æſtate cum rhodo ſtomate, id eſt aqua roſacea, vel cum aqua frigida in hyeme cũ vino mane, & meridie. BR AS. Ad quæ conferre dicit Nicolaus? SEN. Authoris verba referam, vt inde colligas ad quos conferat affectus, inquit verò diamargariton à duobus dici margaritarum generibus perforatarũ inquam, & non perforatarum, quæ compoſitionem ipſam ingrediuntur. BRAS. Miror

cur solas nō perforatas non acceperit, quia perforatio illa à margaritarum perfectione nonnihil aufert. nam ob aliquam acrem materiam, quæ illos erodit, perforantur. idcirco non adeò exquisitæ sunt, vt nō perforatæ. SEN. Si tibi placuerit, deinceps non perforatas solas ad duplum ponderis quàm sint recipiam, vt vicem perforatarum suppleant. BRAS. Illa prosequaris, quæ à Nicolao scripta sunt. SEN. Sequitur valere ad cardiacos tristes, hoc est mæstos, & ad omnem cordis imbecillitatem, & stomachi fastidium aufert, digestionem procurat, asthmaticis, dyspnoicisq; opitulatur, phthisicis opem fert, & his qui ex longa ægritudine sunt extenuati, in calce verò compositionis animaduertit Nicolaus, phthisicis potissimū, & consumptis prodesse. BRAS. Hoc non est diamargariton, quod in vsus seruatur, & quod in rotulis vbique conformatum inuenitur, & album est. nam in electuarij formam hoc potius conficitur. SE. Ita profectò est, at ego nunquam aliud diamargariton confeci, quàm istud, & illud Auicennæ, quod ex tertio canone sumitur. BRAS. Multa hîc essent consideranda, vt de trochiscis diarhodon, de trochiscis diani, id est, de violis. Verùm cùm in libello de trochiscis sint à nobis explanata, non sunt

iterum repetenda, sed erit satis animaduertisse hoc non esse diamargariton, quod communiter in omnibus fit (præterquam in tuo) pharmacopolis, impresentiarum verò Auicēnæ compositionem referto. SE. Hæc est quæ sequitur.

℞. Margaritarum non perforatarum
Pyrethri
Singulorum ʒ j.
Gingiberis
Masticheѕ
Singulorum ʒ iiij.
Been albi, rubri
Piperis
Macropiperis
Singulorum ʒ iij.
Zedoariæ
Doronici
Seminis apij
Thapsiæ
Nucis moschatæ
Maceris
Singulorum ʒ ij.
Cinnamomi ʒ v.

Zuccari sublimis ad pondus omnium, & nonnihil plus si opus sit, & fiant morselli, imò & in electuarij forma fieri potest. BRASSA. Ad quæ dicit conferre hoc suum diamargariton Auicenna? SEN. Mulieribus

bus conferre ait, nam maniacum affectiones sanat, & affectiones quæ sunt in mulierum ventriculis remouet. notat verò adhibendum esse studium in illarum ventriculis, idcirco ait illos roborari oportere, cum his quæ sunt veluti zeleniabin cū xyloaloë, & mastiche, & similibus, his etiam conferunt electuaria ex zuccaro plurimo cum speciebus aromaticis, in quibus non adest multa caliditas facta, & cum emplastris stypticis calefacientibus aromaticis. BRAS. Et cur viris præberi non potest eiuscemodi diamargariton? SEN. Non negat Auicenna viris præberi. BRAS. Mirum tamen videtur cur fœminarum ventriculis tot adhiberi voluerit, cùm ipsum diamargariton ad hæc perficienda sit satis. SEN. Tot fortè adhibuit, vt breuius in sanitatem restituatur, tamen quicquid sit, illa sunt Auicennæ verba, quæ adduxi. BRAS. At his prætermissis dicimus hæc quæ adduxisti, non esse diamargariton illud quod in publico & communi vsu habet. nam maxima pharmacopolarum pars hoc seruat, quod referam.

℞. Zuccari fini
Margaritarum perforatarum, non perforatarum
Singulorum ℥ ij.

 Misce

Misce & fiat puluis subtilissimus, ex quo & rosacea aqua fiat confectio in rotulis secundum artem. SE. De hoc iam locuti sumus. nam est manuschristi perlatũ. BRAS. Nota tamen aliquos esse pharmacopolas, qui Nicolai diamargariton parant, & illud vocant diamargariton calidum, & subinde aliud conficiunt, quod frigidum appellant. SEN. Quomodo frigidum hoc conficiunt? BRAS. Hoc modo.

℞. Sandalorum omnium
Florum rosarum
Violarum
Seminis peponum mundatorum
Trochiscorum diarhodon
Serici contusi
Singulorum ʒ ij.
Ossis de corde cerui
Spodij
Doronici romani
Been vtriusque
Spicæ nardi
Croci
Singulorum ℈ ij.
Margaritarum perforatarum, non perforatarum
Rasuræ eboris
Saphyrorum
Smaragdorum

Hyac

Hyacinthorum
Seminis acetosæ
Endiuiæ
Ligni aloës
Ambræ grisæ
Singulorum ℥ ß
Auri optimi ℥ j
Camphoræ ℈ j.
Moschi G̃ ij.

Misce & fiat puluis, ex quo deinde possunt fieri morselli vel placentulæ vt lubebit. SE. Nunquam audiueram hoc genus diamargariton frigidi. BRAS. Deinceps ita dicere haud poteris. SEN. Reperitur ne apud antiquos diamargariton? BRAS. Actuarius cõpositionem quandam parat, quam diamargariton vocat, sed à præscriptis differẽtem. SEN. Illum libenter audirem. BRAS. Ita dicit Actuarius, diamargariton, id est, ex vnionibus illinctus, concinnatur contra vehementem cordis vibratum, falsas abolet imaginationes, aberrantésque à ratione cogitationes animi, quibus addicti sunt insani & atræ bilis principatus, & dæmonia abigit. SE. Hæc mira videntur. BRAS. Ita verò conficit.

℞. Intubi
Linguæ bouis maioris, minoris
Santali citrini

Rutuli
Linguæ passeris
Singulorum ʒ vj.
Agalochi
Succini
Coralli cremati
Ambaris
Gariophyllorum
Margaritarum
Seminis citri
Basilici
Cyperi
Boli armeniaci
Corianni sicci
Auri
Argenti
Aluminis
Galliæ moschatæ
Setæ crudæ
Scobis cornu ceruini
Spodij
Rhoei indici
Singulorum ʒ ß.
Thymi
Florum roris marini maioris, minoris
Senecionis
Zudæræ
Croci
Cubebe, id est carpesij

Maceris

Maceris
Nucis indicæ
Seminum intuborum
Singulorum ʒ iij.
Moſchi
Camphoræ
Singulorum ſexquiſcrupulum.

Ea tuſa cretáque cum punicorum Zulapio vt fermenteſcat miſceto, modus eſt ſicilicus ſexquiſcrupulus ex antedicto Zulapio. SEN. Poteſt ne, & in rotulas conformari? BRAS. Quid impedit? SEN. Maxima videtur compoſitio. BRAS. Idcirco & illi minorem fidem adhibeo, præſertim cùm dicat fugare dæmonia. SEN. Exorcizata aqua fugantur, atque benedicta. BRAS. Imò rectis actionibus, mentéque recta, & ſpe tota in Deo optimo maximo poſita, ac in ſeruatore noſtro Ieſu Chriſto. ad rem verò redeuntes, Alexādrinus diamargariton aliud retulit capite 159. SEN. Neque iſtud prætermittito. BRAS. Ita inquit, magnum & pretioſiſsimum contra omnes cordis imbecillitates, & ſtomachi diſtemperantiam, faſtidium aufert, coctionem procurat, Aſthmaticis, dyſpnoicis opitulatur, phthiſicos, & eos qui ex longa ægritudine extenuati ſunt reficit, & renutrit ſubito deficientes magna cum celeritate leuat, & ad

ad miraculum vsque recreat. SEN. Non dicit illa fatua, quæ ab Actuario referuntur. BRAS. Ita verò conficit.

℞. Cinnamomi
Ligni aloës
Gariophyllorum
Spicæ
Galangæ
Glycyrrhizæ
Trochiscorum violarum
Diarhodon
Singulorum ʒ xv.
Nucis moschatæ
Alyptæ
Zedoariæ
Nardi
Maceris
Rhabarbari
Styracis
Singulorum ʒ x.
Margaritarum integrarum perforatarum
Ossis eboris
Ossis de corde cerui
Gingiberis
Blattæ bysantiæ
Singulorum ʒ v.
Moschi
Ambari

Carda

Cardamomi
Seminis libistici
Basilici
Singulorum ℥ iij.
Camphoræ ℥ j.
Mellis rosei quod sufficit. dentur de eo drachmæ duæ mane, & in meridie aut cùm opus fuerit. SEN. Hæc compositio ostendit Alexandrinum non fuisse antiquum, quia recepit os de corde cerui, ambracanum, & camphoram. BRAS. Id prorsus ostendit, sed ad alios linctus te cõuertito. SEN. Nullos alios seruo, aut vidi vnquam ab aliquo seruari pharmacopola, nisi medicus quispiam nonnunquam genus vnum, aut alterum sibi parari iubeat, quo dum viuit in suis vtatur ægrotis: at illo obeunte ab vsu desuescit. BRAS. Otiari igitur erit opus? SEN. An hæc tibi videtur esse conueniens hora redeundi domum? BRAS. Imò iam transacta est, heus puer mulam ducito, vale mi senex. SEN. Et tu quoque, verùm redire non obliuiscaris, vt denique nihil in meo pharmacopolio prætermissum sit, quin sub examen venerit.

*

ANT

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium infusionum, quæ apud Ferrarienses pharmacopolas seruantur.

BRASSAVOLVS SENEX.

BRAS. Planum est in vestris pharmacopolis nullas decoctiones prorsus seruari, sed tunc fieri cum à medicis pro ægrotantibus indicuntur. De infusionibus verò locuturus à te peto num aliquæ per quodpiam temporis spatium seruentur? SEN. Imò aliquæ sunt infusiones quæ diu seruantur. BRAS. Quænam? SEN. Rosarum infusio, imò multæ rosarum infusiones seorsum à pharmacopolis seruantur. BRASS. Omnes referto. SEN. Id in præsentiarum efficiam, si aures accõmodabis. BRAS. Iam prorsus accommodatæ sunt. SEN. Audias igitur, syrupum rosatum

rosatum vocatum simplicem conficimus, qui ex paucis rosarum infusionibus cõstat, infusionem hanc pro hoc syrupo conficiendo, si eo indigebimus seruamus, huius infusionis quantitatẽ quampiam conficimus ex cuius parte syrupum rosatũ simplicem paramus, si contingat nobis syrupum hunc deficere, ex seruata infusione illum efficimus, antequam nouæ rosæ emerserint, ac floruerint. si verò vsque ad nouas rosas huius syrupi satis habeamus, infusionẽ eiicimus, & aliã paramus, ad eundem conficiendum syrupum. en igitur hæc vna est rosarum infusio, quam seruamus. BRAS. Alias referto. SEN. Syrupum etiam de siccis rosis conficimus ex siccarum rosarum infusione, hanc etiam infusionem seruamus. BRAS. Quid opus erat hanc infusionem vos seruare cùm toto anno siccæ rosæ habeantur? SEN. Vt in promptu habeatur infusio, & ne illam tunc efficere cogamur. BRASSAVOL. Quid refert hoc si illam etiam tunc efficeres? SEN. nihil refert. at illam semper in meo pharmacopolio seruare volui. BRASSAVOL. Id facis, quod multi alij non faciunt, nam in rarissimis inuenies hanc infusionem pharmacopolis, & fortè in nullis præterquam in tuo. SENEX. Ne ab antiquo more desciscam,

illam

illam ſemper ſeruabo, neque vnquam me pœnitebit. BRAS. Ad alias ſermonem cõuertito. SEN. Fit etiam ſyrupus roſatus ſolutiuus vel de nouem infuſionibus, huius ſyrupi tantam quantitatem paro ſingulis annis in menſe Maij, quantam arbitror toto anno mihi ſuffecturam, & reliquum infuſionis quod mihi supereſt ſeruo. ſi ſyrupus ipſe deficeret, ex hac ſeruata infuſione tantam ſyrupi quantitatẽ paro, quanta videbitur ad nouas vſque roſas ſuffectura. BRAS. Corrumpetur ſi tanto ſeruabitur tempore. SEN. Nonnunquam vidi infuſionem hãc corruptam & putrefactam, tamen ne putreſcat illam modice ebulliri facio, & in vitrea phiala ſeruo, oleo ſuperingeſto, ne vel tantillum aëris ingredi poſsit, hac nimirum præparatione huius generis infuſa diu ſeruari nihil impediet. BRAS. At ego tantum ſyrupi ſemel facerem in menſe videlicet Maij dum roſæ floreſcunt, quãtum mihi potius ſupereſſet, quàm deficeret, & infuſionem hanc minime ſeruarem. SEN. Huius ſyrupi quãtitas quæ conſumi debeat ſciri non poteſt, ſicuti neque ſciri poteſt, quot ægroti futuri ſint in hac noſtra alma patria Ferraria, qui ſyrupo ſolutiuo indigere debeant, inſuper accedit vt nonnunquam pharmacopolis externis huius ſyrupi plu

pi plures libras vendam. BRAS. Si huius ſyrupi mercator eſſe inſtituiſti ſecus eſt, à te verò hoc agendum eſſet, vt tantam copiam parares, quanta pro hoc populo ſit ſatis, iámque inſtructus eſſe deberes, quanta copia ſingulis annis in ægrotis conſumatur, & licet par ratio ſemper non ſit, tamen non magnopere euariabit, ſi deinde vt externis vendas copiam aliam conficere volueris conficito, tamen id ſemper ſeruato quod in noſtræ patriæ gratiam conficitur, & nunquam niſi ciuibus qui eo indigent ad expurganda corpora vendatur. SEN. Hoc quòd conſulis deinceps efficiam. ſenæ etiã infuſionem per tres aut quatuor dies ſeruamus. BRAS. Hoc non eſt ſeruare, ſed eſt illam quando opus erit conficere. illa nimirum tantum ſeruari dicuntur, quæ per multos menſes, aut de anno in annum, vel per amplius ſpatium integra ſeruantur. de ſenæ verò infuſione nihil in pręſentiarum agendum eſt, cùm in ſyruporum libello ſatis amplè pertractata ſit, hic illud tantum addere placet pharmacopolas extare, qui ſenæ infuſionẽ præbẽt etiam corruptam, qui per decem aut quindecim dies confecta permanſerit. SEN. In meo pharmacopolio in æſtate ſingulis diebus, in hyeme alternis conficitur, neque vnquam

h hoc

hoc ipse diem quartum attingit. at hi qui corruptam præbent infusionem dire vti crassatores puniendi sunt. BRASSAV. Ita mente volutabam, quempiam in hoc errore deprehensum in carcerem trudi iubere, & per quindecim dierum spatium nihil aliud in potu ei præbere, quam putridam senæ infusionem, quæ dum corrumpitur acescit, & hunc saporem vehementem habet, qui bibentibus summopere displicet. SEN. Videretur ebullitionem semper debere esse infusione potiorem, quia in ebullitione simplicia plus morentur cum vehementi calore, quàm in infusione. BRAS. Et hæc est causa cur aliquorum debet fieri infusio, aliorum ebullitio, & non infusio. nam illa quæ vires habent in superficie infundenda sunt, ne diu ebulliendo vires istæ exhauriantur. adde illa quæ vires habent tenues, & tenuis sunt substantiæ ob eandem causam potius infundenda esse, quàm ebullienda, & illa quæ modicas habent vires potius infundenda sunt, quàm ebullienda, insuper illa quæ substantiam raram habent, à quibus vis facile euaporare potest, infundenda sunt, non autem ebullienda, vnde flores, tenella folia, ac similia potius infundenda sunt, quàm ebullienda. SEN. Mihi subit memoriæ Mesuæ senten-

tia

tia, qua dicit infusionem meliora reddere medicamenta. BRASSAVOL. Posteaquam de Mesue incidit sermo, optarem vt referres quomodo medicamenta per infusionem meliora fiant. SEN. Id libenter efficiam. nam spero me saltem hoc recepturum, quod Mesue contextum vbi obscurus videbitur interpretaberis. BRASS. Incipito igitur, nam agere nequeo quin tibi satisfaciam. SEN. À Mesue ita scriptum est, infusionem medicamenta ita reddere meliora, quoniam eorum facultatem maleficam aufert. BRASSAV. Miror cur de hac re exemplum non præbuerit. SEN. Imò præbet. nam dicit sicut granum cnidium & Esula aceto macerata superficialem acrimoniã amittunt, quæ alioqui maximè vrerent. BRASSAV. Hoc non voco infundere, sed macerare. nam non opus est acetũ calefacere, sed hæc in ipsum vt frigidum est imponuntur, & in illo macerantur, & si tibi in his placuerit vti vocabulo infunduntur, nullus impedit, & hãc actionem infusionem vocare poteris, hoc etiam modo & coriandra in acetum infunduntur, cùm præparantur, & aceto ipso macerantur. SEN. Ita prorsus constat, sed aliud exemplũ præbet Mesue in eadem re. BRAS. Quodnam? SEN. Inquid & turbith
 lacti-

lacti mulſo infuſum & ſiccatum ventrem non amplius turbare. BRAS. Ex his ergo colligere putas infuſionem à medicamentis malignitatem auferre. SEN. Imò nihil aliud intelligo. BRAS. Tamen cùm ſermo noſter de infuſionibus eſſe debeat, quæ per os ſumuntur, & nõ de ipſis infuſis: propterea quòd à te adductũ eſt ad rem ipſam non videtur. SEN. Imò ad rem eſt vt de infuſionibus verba facimus, licet omnes non ſint infuſiones quæ per os inſumantur, at infuſa diu ſeruari poſſunt, nõ autem infuſiones ipſæ, imò hæ de quibus verba facimus abiiciuntur ſtatim, cùm nouerimus à medicamentis vim malignam iam eſſe ablatam. BRAS. Fateamur ergo & has infuſiones conſiderari debere, quæ infuſa corrigunt, tamen ipſæ non ſumuntur, ſed abiiciuntur. at reliqua proſequaris, quæ de his infuſionibus à Meſue ſcripta ſunt. SEN. Iam tenes iuxta Meſuem infuſionem maleficam medicamentorum vim auferre, aliud deinceps à Meſue ſcriptum eſt, & ipſam infuſionem vim habere, bonam medicamentorum facultatem augendi. BRAS. Prębet ne exemplum Meſue? SEN. Præbet. nam dicit turbith ſucco cucumeris agreſtis infuſum vel maceratum ab hac infuſione hoc recipere, quòd craſſam materiam ac pituitoſam, à remotis

remotis partibus vehementius educit, & hermodactylus scillitico aceto infusus, vt scillæ succo, aut raphani succo, id acquirit quòd à iuncturis materias vehemẽter educit, & longè vehementius quàm sit ipsius natura. tertium præterea in agarico præbet exemplum, quòd scilicet in oxymelite infusum vehementius purgat quàm suapte natura facere soleat. hæc sunt tria in his rebus Mesue exempla, quæ etiam ad propositum ostendendum satis apta videntur. BRAS. Quod de hermodactylo scriptum reliquit, non est in vero hermodactylo intelligendum: sed in colchico ephemero, in præsentiarũ hermodactylum vocato, quod prorsus infundendum est vt vim illã amittat, qua insumentes strangulando necare potest. SEN. Infusiones nonnunquam in medicamentis fiunt vt vim quam habent medicamenta cuipiam liquori impartiantur. BRAS. Hæc est vera & exquisita infusio. SEN. Et est in tertio loco à Mesue relata. BRAS. Authoris exempla referto, vt contemplemur an sit vera, & exquisita infusio. SEN. In aloë exemplum præbet, cùm inquit, aloëm in aliquem infundi liquorem vt ipsius vis in illum conuertatur. BRAS. ad eundem finem fit rhabarbari infusio, vt ipsius vis in liquorẽ transeat. SEN.

Multæ vero à Mesue causæ referuntur, cur hoc fiat. BRASSAV. Causas istas ne silentio pertranseas. SEN. Inquit Mesue medicos infusiones facere vt infusæ rei vis ob multas causas in liquores transeat, inter quas vna est vt medicamenti vis ad profundas partes, ac remotas promptius penetret. BRASSAV. Et ratio est quia medicamenti vis in crassa est substantia, cùm verò infunditur, & in liquorem quempiam vis exit, quæ ob liquorem facile penetrare potest, id verò prius non habebat, aqua igitur infusionis aloës facilius penetrat, quàm faciat ipsa aloë in substantia sumpta. SEN. Exemplum verò præbet, vt cùm decoctum aromatum, cui infusa sit aloë bibendum præbemus. BRASSAV. Aromatum decoctum aloëm proculdubio magis penetrare faciet, quàm ita per se ipsam penetrasset, & quàm penetrasset, si in pura aqua esset infusa, quia aromata aquæ impartiuntur vt facilius penetrare valeat, & omnia quæ sunt simul mixta per easdem vires magis penetrare possunt. SEN. Aliam rationẽ reddit Mesue inquiens interdum fieri infusionem vt medicamenti vis mitior fiat. BRASSAV. In aloë ipsa hoc fieri non erat opus, quia vis aloës mitissima est, neq; hoc indiget vt mitior efficiatur

ciatur. SEN. Mesue in scamonio exemplum præbet, nam scamonium lineo panno quandoque ligatum in syrupo aliquo incoquimus, siue in sapa, siue in alio succo, vt ipsius vis quæ insolens est ac vehementissima mitescat. BRASSA. Hoc & in colocynthide fieri potest, & in turbith, & in vnoquoque vehementissimo medicamento. SEN. Nonnunquam medicamenta reperiuntur quæ vires habent oppositas, tunc infunduntur vt commixtæ vires ab inuicem separentur. BRASSA. Huius rei exemplum præbeto. SEN. Mesue exemplum referam in rhabarbaro, & myrobalanis. hæc infunduntur, vt deiectoria vis, & ventrem subducens in liquorem transeat. vis autem adstringens, in rhabarbaro, & myrobalanis permaneat. BRASSA. Hoc est cur nonnulli infundere voluere priusquam in alui profluuiis rhabarbarum præberent. at in profluuiis opto ego quòd prauum est subducat, postea adstringat, hæc nimirum causa est cur in alui profluuiis rhabarbarum exhibeam, & myrobalanos, vt ventrem scilicet subducant, postea adstringant. nã subductoria vis prius agit quàm adstrictoria. SEN. Nõ ne saltẽ vstulatum præbes in alui profluuiis rhabarbarum? BRASS. Et hoc

 mihi

mihi displicet, quoniam vstulatio illa eductoriam rhabarbari vim exhaurit, tamen rhabarbarum quòd in alui profluuiis adhibetur, primò subducere debet, secundò adstringere. & hæc est intentio quam in profluuiis, in quibus rhabarbarum conuenit medicus habere debet, vt quòd prauum est prius educatur, & quòd bonum est adstringatur, vel aluus adstringatur, ne quæ bona sunt excernat. SEN. Nonnulla quandoque infunduntur, vt nouam acquirant naturam. BRASS. Quomodo hoc intelligis? SEN. Vt Mesue facit, cùm ait colocynthidis medullam tragacanthi mucillagine imbutam ventriculi villis adhærere desinere, imò cito permeare, neque sedi, neque vesicæ obesse, & de scamoneo exemplum præbet, quod oleo violaceo infusum nullo modo obesse posit. BRAS. A' Mesue denique notatur inter illa quæ infunduntur, aliqua esse quæ vim solam in infusione relinquunt, alia quæ vim solam non relinquunt, sed aliquid etiam eorum substantiæ commiscetur. SEN. Quænam hæc sunt? BRASSA. Casia, & tamarindi, cùm hæc infunduntur eorum vis in liquorem transit in quem infunduntur, & nonnihil etiam substantiæ ipsorum in eundem liquorem transit. SEN.
Hoc

Hoc planissimum est, tamen rarissimè vel nunquam cassia infunditur, tamarindi verò plerunque infunduntur, & eorum substantia ab ipsis difficulter remouetur. BRASSA. Cum pinsa sunt, portio aliqua aufertur, sed hæc missa faciamus, & de infusionibus quæ quotidie fiunt pertractemus. SEN. Ab re tamen non fuit hæc quæ ex Mesue retulimus, in medium attulisse, vt cur simplicia infundantur causam haberemus. BRASSA. De infusionibus nunc pertractemus quæ simplicium vires recipiunt; simplicia infunduntur, quia decoctionem non ferunt, decoctionem verò non ferunt, vel quia vires illas quas habent in superficie seruant, vel quia modicissimas habent. SEN. Adde vel vt à profundo aliqua simplicis medicamenti vis attrahatur. BRASSA. Hoc nunquam dixerim, quoniam eiusce modi ebullitione potius indigent, vt à profundo ad circunferentiam vis aliqua educatur, nulla autem infusione indigent. SEN. Ita esse non dubito, sed id mihi inconsiderate in mentem venerat effutiendum, nunc verò ad rem propositam redeamus. BRASSA. De re proposita iam satis dictum esse arbitror. SEN. Cur hoc? nondum est hora quòd de infusionibus verba facimus.

BRASSA. Tu ergo colloquia horis meteris? dic verò quæ est intentio nostra in hoc sermone? SEN. De infusionibus peragere, quæ in Ferrariensibus pharmacopolis seruari consueuerunt. BRASSA. At cùm nullæ seruentur à vobis infusiones, quid nobis dicendum relinquitur? SEN. Nihil prorsus quantum de hoc sit, at multa alia supersunt consideranda. BRASS. Tot fortè non sunt quot esse arbitraris, vt autem sermoni de infusionibus quæ diu seruari non possunt finem imponamus (quanquam infusa aliqua diu seruari valeant) dicendum est, infusiones has tunc esse conficiendas cùm à medicis indicuntur, nisi per tres aut quatuor dies plus minus illas seruare libuerit. de infusionibus verò intelligo cùm herbarũ vires in quempiam liquorem recipiuntur, & hæc de infusionibus iam satis esse videntur. SEN. Dixisti infusa diu posse seruari, infusiones autem minimè, at infusa sunt infusionum infusa, igitur si infusa diu seruari poterunt, & infusiones diu perduraturas censendum erit. BRASSA. Non me latebat te nonnunquam declaratum esse dialectica, nunc autem video quantum profeceris, nam argumentum hoc tuum eorum quæ sunt ad aliquid regu-

lis innititur, videlicet quòd vno posito aliud ponitur, & quod vno remoto aliud remouetur, quæ regula in ipsis relatiuis, vt relatiua sunt vera est, at in rebus ipsis hoc est in substantia cui relationes innituntur vera non est, quoniam nunquam erit pater vt pater, nisi filius adsit, tamen is homo qui fuit quandoque pater absque filio esse potest, idem in infusionibus & infusis dicendum est, infusio vt infusio non aderit, si absfuerit infusum, & è contrario. at res ista quæ infusio vocatur, absque infuso esse potest, & infusum sine infusione, quanquam dici etiam posset infusum & infusionem non esse vera ad aliquid sed hæc quæ ad propopositũ minimè spectant, missa faciamus. SEN. Ego in his argutiis summè delector. BRASSA. A Platone derideberis, qui pueriles has nugas tam longæuus exerceas, quoniam idem author quendam senem qui in his versabatur garrulis nugis derisit, ac penitus à Philosophorum schola explosit. SEN. Tamen & tu te dialecticæ præstantia vtilitate ac necessitate, nonnunquam verba fecisti. BRASSA. Tunc pueriles annos agebam, & de vera dialectica verba faciebam, non autem de sophisticis his nugis, quæ hominem derisui tradunt

dunt. SEN. Optarem vt edoceres quibus argumentis huius artis vtilitatem ac necessitatem annotabas. BRAS. Iam supra crepidam loqui inciperemus. SEN. Neque hac hora aliud à nobis agendum est.

BRASS. Posteaquam rem hanc vehementer tibi cordi esse conspicio, alias vt pueriles nostros lusus legere possis efficiam.

*

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium aquarum, quæ in publicis Ferrarienſibus pharmacopolis ſeruantur.

BRASSAVOLVS SENEX.

BRAS. Aquæ illę quas in pharmacopolis ſeruatis, ſunt ne eodem modo confectæ? SEN. Eodem prorſus nam omnes vi ignis eliquatæ ſunt, & per vocatum alambicum ex herbis extruſæ. BRASS. Tamen & hoc etiam modo confectæ, id eſt, vi ignis eliquatæ, diuerſo modo extruduntur. SEN. Ita conſtat, nam aliqui balneo vocato Mariæ has aquas conficiunt, alij ſolo alambico, balneum verò Mariæ ad id alludere videtur, quòd apud antiquos in duplici vaſe eſt. BRAS. Deſtillandarum aquarum modum ignorarunt antiqui, quod verò frequens eſt

est apud Galenum in duplici vase coqui: non est balnei Mariæ modo eliquari. at est coctura quædam, quæ ab igne immediatè non fit, sed à re alia, ab igne tamen excitata, vt id quod coquitur nihil ignis recipiat, quæ verò per balneum Mariæ fiunt herbarum vi ignis eliquationes, coctiones minimè sunt, sed vaporũ ab herbis extrusiones, qui vapores deinde conglobati in aquam descendunt, in hac destillandi arte authores naturam summopere imitati sunt, pluuias mollientem, nam ex vaporibus à terra, & ab aquis eleuatis pluuiæ fiunt, à solis verò calore eleuantur, à quo tenuitatem acquirunt, & in mediam vsque aëris regionem ascendunt, quæ frigidissima est, in qua cùm sunt ob loci frigiditatẽ condensantur, & condensati in aquam congelantur, ac descendunt, & hæc pluuia appellatur. eodem modo ars paruum quempiam plumbeum mundum effecit, in quo talia sunt à quibus vapores eleuari possunt, qui eleuantur, & vsq; in mediam huius parui mundi regionem ascendunt, in qua cùm sunt, quia frigida est condensantur, & aqua efficiuntur, ac per mundi latera descendunt, & in carnali colliguntur, per canulámque exeunt. plerunque verò si aquam extrudere volumus alambi-

corum summitates frigida aqua refrigerare cogimur, vt vapores intus condensari valeant, qui alioqui ab ignis vt consumerentur, & aqua colligi non posset, sunt verò eiuscemodi instrumenta plumbea effecta, quia metallum hoc frigidum est, & vapores condensare aptum. SEN. Putas ne aquas omnes quæ alambico fiunt simplicium è quibus extruduntur vires seruare? BRASSA. Aliquas seruare arbitror, alias minimè. SEN. Eas quæ seruent libenter addiscerem, & eas quæ non seruent. BRASSA. Imprimis te in genere docebo, postea singulatim de vnaquaque herba, cuius aqua in vsu est verba faciemus. in genere igitur herbæ omnes calidæ & siccæ aquas suas optimas reddunt, quæ caliditatem seruant, ac siccitatem, at herbæ frigidæ & humidæ suam non seruant humiditatem, neque frigiditatem, quia ex igne in alambicum recepto nonnihil caliditatis acquirunt, quòd suam propriam ab aqua aufert naturã, neq; aqua ista illius simplicis medicamenti, à quo extruditur amplius naturam habet. SEN. Nihil igitur habet illius simplicis à quo extruditur naturæ? BRA. Dicendũ nõ est quod nihil prorsus habeat propriæ qualitatis, ad modicam habere nemo ambigere debet. SEN. Tamen

endiuiæ

endiuiæ aqua & lactucæ ac solatri(vt experientia ostendit) infrigidare valent. BRASS. Id quidem faciunt, sed modice, alioqui verò vehementer infrigidarent, si proprias herbarum à quibus extruduntur qualitates seruarent. SEN. Quid igitur agendum vt proprias seruare possint qualitates? BRASS. Decoquendæ sunt, & decoctum sumendum est, vnde in his aquis in quibus frigiditatem, & humiditatem expetimus, aquæ non sunt alambico extrudendæ, sed herbæ potius decoquendæ, vel in fluminis aquam infundendæ, & aquæ loco alambico extrusæ hac aqua vti debemus. tamen si quispiam his aquis potius vti exoptet, quæ vi ignis eliquatæ sunt, noscat si balneo vocato Mariæ eliquẽtur, humidarum ac frigidarum virium minus amittere, quàm si alambico eliquentur, vel capello vocato. nam hæ aquæ plus calidi ac sicci recipiunt, quàm illæ quæ balneo Mariæ conficiuntur. SEN. Destillandi hoc munus, vnde hoc nomen sumpsit vt Mariæ balneum vocaretur? BRAS. À mari. nam magna adest aquæ copia, quę in magno vase ebullit, fumus verò qui ab hac ebulliente aqua eleuatur, is est, qui sua caliditate humidiores partes & vaporosas ad herba eleuat, quæ in bona vocata condensan

densantur, & aqua fiunt, quæ in vas recipiẽs colligitur, vnde aqua quæ ebullit mare esse videbitur, vt potius vocari deberet maris balneum, quã Mariæ, nisi imaginemur huius balnei inuentorem vel huius modi destillandi, mulierem quãdam fuisse Mariam vocatam. SE. Quicquid sit & vnde nomen deduxerit, ad id quòd cœpimus negotium nihil facit. ego autem scire voluerim, quænam herbæ vi ignis eliquari debeãt, & quæ non debeant eliquari, sed potius decoqui. BRAS. Id libẽter efficiam, si tu singulatim aquas omnes vi ignis extrusas, quas in pharmacopolis seruatis in medium attuleris. SEN. Id statim efficiam neque diu immorabor, peoniæ aquã seruamus. BRAS. Hæc alambico extrudatur, quoniam caliditate sua viget, & in frigidis affectibus prebetur, vt in epilepsia, in apoplexia, & in eiusdem generis reliquis, quanquã & mulieres illa vtãtur ad puerorum vermes, & ad affectum vulgò brutam vocatum. SEN. Seruamus & nenupharis aquam. BRAS. Hæc alambico conficienda non est, quoniam ea ad infrigidandum vtimur, alambici verò calor propriam illius frigiditatem aufert, at flores potius decoquendi sunt, & decoctum vbi opus erit exhibendum, vel saltem Mariæ balneo extrudatur. SE. Et scabiosæ aquam

seruamus. BRAS. An calida sit, an frigida eiuscemodi aqua, ambiguum videtur. nam quid sit apud antiquos ignoratur, & illi qui stœbem esse arbitrati sunt decipiuntur, sed in nostro simplicium examine hac de re locuti sumus, tamen quicquid sit recentes illam calidam & siccam in secundo ordine arbitrantur. SEN. Si ita esset vi ignis eliquata seruari deberet. BRAS. Et illam ita seruato. SEN. Et parietariæ aquam in pharmacopolis habemus. BRAS. Ad quē finem illam seruatis? SE. Medici ad vrinam prouocandam illam indicunt. BRAS. An id verum sit ex Dioscoride colliges, qui ait helxinem (hoc etenim nomine illam vocat) esse frigidæ, & adstringentis naturæ, si illam ad refrigerandum serues (vt vires habet) vi ignis eliquanda non est, sed potius ebulliēda, & in simplici aqua, ita nimirùm propriam frigiditatem seruabit, neque tuo fine frustraberis, si ea ad infrigidandum vti volueris. SEN. Et lactucæ aquā seruamus. BRAS. Cùm hac ad infrigidandum & humectādum vtamur, decoctum tunc facito, quando à medicis lactucæ aqua indicitur. SEN. Hoc non efficiam ne cum illis cōtendere cogar. BRAS. Verùm cùm hāc aquam ego indixero, decoctum pro meis ægrotis præbeto. SE. Alambico etiam dissoluta frigida

gida esse videtur, quia experientia ostendit imbecilliorem nonnullis ventriculum reddidisse, qui illam exhausere. BRAS. Nō negatur in hac aqua etiam vi ignis eliquata frigiditas aliqua, sed tanta non est quanta indiget medicus vt ægrotāti applicet, quādo ægrotātem secūdum talem gradum alteraturus est. SEN. Et maluæ aquam seruamus. BRAS. Alambico dissoluta seruari potest, quia caliditatem aliquā habet. at ipsius humiditas ab ignis calore remittitur. SEN. Neq; bardanæ aquā preterimus. BRAS. Est vngula caballina. SE. Nos etiam farfaram vocamus. BRAS. Bechion à Græcis, à Latinis tussilago dicitur, quia tussi opitulatur, cùm frigida sit herba, decoctio potius faciēda est, quā alambico eliquāda. SE. Quomodo frigida si tussi opitulatur? BRAS. Partes aliquas calidas habet idcirco à Gal. acredinē habere notatū est, idcirco non magnifacio, siue huius herbæ aqua per alambicū collecta sumatur, siue per ebullitionē in dulci aqua. SE. Et capillorū veneris aquam seruamus. BR. Adiāthū est apud Dioscor. & Gal. capillus veneris. Gal. verò notat inter caliditatē & frigiditatem esse symmetron, idcirco vbi moderata indigemus caliditate aqua vi ignis eliquata vti poterimus, si verò tēperato frigore indigeremus, esset po

tius decoquēda herba, habet & deſiccādi facultatem, quæ in aqua vi ignis eliquata magis pollet. SEN. Et maioranæ aquam ſeruamus. BRAS. Galenus dicit in caliditate eſſe tertij ordinis in ſiccitate ſecundi, idcirco igne detruſa, quia ipſius caliditas augebitur, ſeruari poterit. SEN. Quid ſentis de ſabinæ aqua, qua nullum caret pharmacopolium? BRAS. Ipſius vis calida eſt idcirco vi ignis eliquanda, quæ caliditate adhuc magis vigebit. SE. Non deeſt in meo iuæ aqua pharmacopolio. BRAS. Et hæc ignis vi ab ipſa herba extrudenda eſt. nam in ſecundo ordine calefacit, in tertio iuxta Galenum deſiccat, hæ verò qualitates ignis vi vehementiores redduntur. SEN. Arbitror idem iudicium futurum de apij aqua apud nos recondita. BRAS. Idem prorſus. SEN. Et idem erit de aqua ex eupatorio iudicium. BRAS. Hoc non eſt tam certum, támque conſtans, quoniam à Galeno notatur incidendi, extergendíque facultatem habere, citra manifeſtam caliditatem, proptereà poſſet & vi ignis eliquari, & ebulliri. SEN. Quid de ſcolopendrio dicendum? BRAS. Si de illius herbæ aqua, quæ paſsim à pharmacopolis ſcolopendria vocatur, & ab antiquis phyllitis intellexeris, cùm frigida ſit herba, & adſtringens, erit potius decoquen

da

da, quàm ab ea vi ignis extrudenda aqua. at si antiquorum scolopendriam intellexeris, quòd à pharmacopolis citrach vocatur, cùm sit herba calida, caliditatéque vigeat, vi ignis eliquari poterit, atq; seruari. SEN. Et portulacæ aquã seruamus. BRAS. Hæc nullo modo est igne eliquãda, nam ea qua posset frigiditas remitteretur. SE. Et chamæmeli aqua nostra vasa plena sunt. BRAS. Cùm temperata sit herba, poterit vi ignis eliquata seruari, & si opus erit decoctum etiam confici. SE. De matricariæ autẽ aqua quid dicendum videtur? BRAS. Cùm sit calida herba, & calor ab alambico vehementior reddatur, igne eliquatam seruatam esse censemus, imò & idem iudicium de saluiæ aqua, menthæ & hyssopi faciendum est. SE. Et has omnes seruamus, & vna rutæ aquam. BRAS. Et hæc est alambico confecta seruanda. SE. Fortè & cardi benedicti, & lupulorum aquas & asparagi igne eliquatas seruare oportet. BRAS. Hæ herbæ prorsus calidæ sunt caliditatéq; vigent, quanquam in lupulis aliqua fortè sit ambiguitas, tamen calidos esse cõstat, propterea & hanc, & illam igne eliquatas seruato. SE. De solani aqua quid sentire oportet? BRAS. Quid aliquid quàm illam non esse seruandam, quæ igne sit eliquata? frigidissima

nimirum herba est,& frigiditate pollet,idcirco ne vi ignis incalescat cùm ea indigemus herba decoquenda est,& decocto vtendum,idem de cucurbitæ aqua censendũ est, de aqua plantaginis, de endiuiæ aqua, de aqua violarum,& similibus.SEN. Quia omnes frigidæ sunt.at de cuscutæ aqua quid sentis?BRAS.Nescio an ciros vocẽ,an herbam hoc quod cuscuta dicitur, de qua recentiores ambigunt.SE. Sunt veluti capillamenta,à nonnullis podagra lini vocatur, quoniam lini culmos lædit, nam lini plantas ambigit,tegit,& crescere nõ permittit. BRAS. Ferrarienses rustici grungũ vocãt, nõnulli existimant esse calida capillamẽta, alij frigida.in vsu est huius plantæ aqua ad iecoris obstructiones reserãdas,ratione huius actionis calida esse videbitur,tamen secundum ordinem excedere nõ sentio,vnde poteris,& hanc seruare vi ignis eliquatam, quamuis & per decoctionem vires proprias seruare posśit.SE. Et graminis aquam seruamus.BRAS. Hanc herbam temperatam esse arbitror, in actiuis scilicet qualitatibus,tamen ob dulcedinem quam habet ad temperatam depẽdere caliditatem,vel saltem calidas partes habere,quanquam Galenus in sexto simplicium dicat, radicẽ eius esse modicè frigidam, & siccam, de herba

ba verò dicit quòd primo excessu refrigerat, in humiditate verò & siccitate moderata est, verùm dulcedo aliquid caliditatis habere testatur. at mulieribus quæ ipsa vti volunt ad necandos vermes in puerulis iubeo vt illam decoquant potius, quàm vi ignis eliquatam accipiant. SEN. Audiui aliàs te dicentem vermes haud necare, cùm tamen herba sit apud omnes publicitus recepta. BRAS. Et nunc iterum audies, nam herba est quæ vermibus potius blanditur, quàm aduersetur. nam non solùm non est amara, sed dulcedine quadam viget, quo sapore vermes delectantur, tamen vt mulieribus satisfaciam nonnunquam contentus sum, vt hac herba vtātur, nè tandiu imbibitam opinionem statim eruere volens iridear. nam & si vermibus non aduersetur, febri saltem aduersari videtur, imò iubeo vt simul ebulliat cum huius herbæ radice hordeum, quoniam qui vermibus vexantur, vt plurimùm febre correpti sunt, præsertim si vehementer iis corripiantur. at de his satis, quæ ad hoc propositum minimè spectant. SENEX. Sum ne graminis igne confectam aquam seruaturus? BRAS. Vt lubet, tamen mihi potius arridet vt in aqua ebulliat. SEN. Et betonicæ aquam in pharmaco-

polis habemus. BRAS. An calida ſit, an frigida. à Galeno minimè explicatum eſt, tamen vires quas refert calidam eſſe oſtendunt, quæ nonniſi à calido medicamento haberi poſſent: inquit enim quòd incidit, & eſt amara, ac ſubacris, calculos rumpit in renibus, pulmonem, pectus, & iecur expurgat, abſtergitque, menſes quoq; cit, & comitialibus prodeſt, cum rupta conuulsáq; curat, poſtremò acidum ructantibus, & iſchiadicis pota auxilio eſt, hi affectus non niſi à cauſa calida fieri poſſunt. arbitror verò eſſe in ſecundo ordine calidam, quia ſenſu calidam eſſe percipitur, & in eodem ferè ordine exiccare, vel in primo ſaltem intenſo. SEN. Ex hac igitur herba aqua vi ignis eliquata ſeruanda erit. BRAS. Iam ex te ipſo noſcere incipis, quæ nã herbæ ſint vi ignis eliquandæ, & quæ minimè. SEN. Vir eſſet pinguiori mineruæ præditus, qui hoc ſtatim non nouiſſet cùm à te dictum ſit, & verè dictum aquas ab igne in alambicum agente nõnihil caliditatis adipiſci, idcirco cùm frigidæ herbæ hoc modo igne eliquẽtur earum aqua frigiditatem remittit. in herbis autem calidis earum caliditas augetur. BRAS. Argumentũ ſumito quòd aquæ ab ignis caliditate nonnihil recipiant, quoniam cùm bibuntur ſenſus, quidam vſtionis

nis in ipsis semper sentitur, quem vstionis sensum vulgus brustolinum vocat, ac si rei vstulatæ odorem nactæ sint, si verò balneo vocato Mariæ aquæ conficiantur, huius odoris speciem vel non habent, vel modicissimè habent. idcirco si frigidæ aquæ Mariæ balneo eliquentur, minus caloris recipiunt, vnde si ex herbis frigidis aquas vi ignis eliquatas extrudere volueris in vocato Mariæ balneo eliquentur, veruntamen in frigidis herbis decocta potius semper seruabo, quàm aquas vi ignis extrusas. SE. Et pimpinellæ aquam seruamus. BRAS. Ea medici vtuntur ad incipientes hydropes, ad cachexias, & alios similes affectus, tamen ignota est apud antiquos herba. nōnulli arbitrati sunt esse Dioscoridis Thelephium, apud Theophrastum mentio fit bibinellæ herbæ, Theodoro Gaza ita vertente, quicquid tamen sit videtur apud antiquos ignota. vnde vel ea non vtor, vel rarissima vtor, nonnulli putant quòd lapidem in renibus ac vesica cōfringat. SE. Cùm de simplici aliquo medicamento audio, quòd vesicæ lapidem frangat, semper vires aliæ quas illi attribuunt authores, mihi suspectæ sunt, quoniam huius sententiæ sum, nihil prorsus esse quòd vesicæ lapidem cōfringere posit, præter malleum & incu-

dem. BRAS. Neque ego à tua sententia, vel tantillum dimoueor, sed & hi addunt pimpinellam contra stranguriam valere, & dysuriam, & quòd vim habet vrinam prouocandi, & iecoris obstructiones ac lienis aperiendi, nonnulli arbitrati sunt pimpinellæ puluerem in eclegma redactum in melle, vel zuccaro in febrientibus ad duas drachmas per multum temporis insumptum, cum quatuor vnciis aquæ pimpinellæ ægrotum à phthisi liberare. SEN. Hoc mirificum esset. BRAS. Imò proficuum, si experientia ita esse ostenderet. SEN. Quid putas tu? BRAS. A' phthisi non liberaturum etiam si mille pimpinellæ acetaria ederentur. SEN. In acetariis plerunque pimpinellam commisceri vidi. BRAS. Tamen ex his herbis est, quæ difficulter coquuntur. SE. Seruanda igitur erit aqua vi ignis eliquata. BRAS. Illa inquam ex pimpinella. SE. At ex chelidonia, quænam seruanda est? BRAS. Consideremus prius quid Galenus de ea sentiat, arbitror te seruare chelidonij maioris aquam. SEN. Illam prorsus. BRAS. De eo autem Galenus dicit esse tertij ordinis absoluti iam calefacientium & exiccantium. SEN. Iam scio aquam ex chelidonio igne eliquatam potius esse seruandam, quàm decoctum faciend

ciendum: sed & idem iudicium in absinthij aqua faciendum est, & in aqua melissæ, cùm sint calidæ harum aquarum herbæ. BRAS. Ex te ipso iam negotiari potes. SEN. Tamen mihi summè placet, vt omnes quas in pharmacopolis seruamus aquas contemplemur, aut illas saltem nominemus. BRAS. Vt lubet. SEN. Nescio quid faciendum sit de buglossæ & boraginis aquis. BRAS. Si herba quæ vulgò buglossa vocatur cyrsion sit apud antiquos, est calida herba, & borago, quam Dioscorides ac Galenus buglossum vocant calida est, & humida, caliditatis ratione igne eliquari deberet, humiditas verò vt decoquatur expetit, quoniam humiditas per decoctionem facilius seruatur, imò & aqua in qua decoquitur ad illam nonnihil addit. at cùm hæ aquæ ad hilaritatem insumantur, & potius temperatæ sint, quàm in hac vel in illa qualitate multum excedant, idcirco per Mariæ vocatum balneum eliquatæ potius seruandæ, nam ita gratiores erunt, neque in hoc conficiendi modo humiditas multum amittitur. SENEX. Quid dicendum est de verbenæ aqua? BRASSA. Quid? quòd alambico educta seruanda sit: nam vt Galenus dicit vim habet hactenus desiccandi, vt vulnera conglutinet. an
verò

verò calida ſit an frigida minimè exprimit. nos in frigiditatem inclinare putamus, ſiue de recta loquamur, ſiue de ſupina verbenaca, de recta Dioſcorides dicit ignes ſacros cohibere, & exedentia compeſcere, hæc verò ſunt rei frigidæ munia, non autem calidæ. ſupinam autem contra tertianas præbet. at quicquid ſit, illam quæ in Mariæ balneo eliquata eſt, ſeruato. SEN. Et fumi terræ aquam ſeruamus. BRASS. Herbam calidam eſſe ipſius vires oſtẽdunt, quæ obſtructiones aperit, vrinam prouocat, & ventriculum roborat, idémque ſapor oſtendit, qui acris eſt, & amarus, licet Galenus addat & aliquid habere acerbitatis. SEN. Ex his ergo inferendum eſt, aquã vi ignis eliquatã ſeruari debere, at de acetoſæ aqua quid dices? BRAS. Nihil aliud quàm eſſe per decoctionem faciẽdam cùm ſit frigida herba. SEN. Si frigidam eſſe nouiſſem, neque iſtud ignoraſſem, eius ſcilicet aquam per decoctionem eſſe faciẽdam, verum & cichorij aqua eodem modo erit paranda. BRAS. De hoc ambigendum non eſt, cùm frigidæ ſit temperiei. SEN. Eſt etiam ſiccæ. BRAS. Ita Galenus ait, & has vtraſque habet in ſecundo exceſſu qualitates, notáque domeſticam eſſe ſylueſtri magis frigidam, notat inſuper multæ humiditatis

ditatis admixtionem ſiccitatem extinguere. vnde per decoctionē potius erit facienda, ſi hac humiditate vtamur. ſi autem ſiccitate vti voluerimus, per alambicum facta potius erit ſeruanda. SEN. Et iridis aquā in pharmacopolis ſeruamus. BRAS. Et hæc vi ignis eliquanda eſt, quoniam caliditas in ipſa exigitur & ſiccitas. SEN. In alchachengi aqua quid facturus ſim, ignoro. BRAS. Cùm hac aqua ad aperiendum, & vrinam prouocandam vtamur, calidam eſſe conſtat. SEN. Reliquum non ignoro. BRAS. Quid ſcilicet? SEN. Eſſe vi ignis eliquandam, ſed & corticū fabarum aquam ſeruamus. BRAS. Vrinæ ardorem mitigat, quia frigida eſt, & cortices illi frigidi ſunt & humidi. SEN. Hoc oſtendit aquam eſſe per decoctionem faciendam. BRAS. Verùm eſſet ſi virides cortices per hyemem ſeruari poſſent. at cùm ſeruari non poſsint, aqua balneo Mariæ ex his corticibus in æſtate fiat. SEN. Imò vtuntur etiam ad mitigandam vrinam ſi acris eſt, cicerum preſbyterorum aqua. BRAS. Si hæc herba ſaliunca ſit calida potius eſt, quàm frigida, & vrinam prouocat, idcirco potius ſeruanda eſt alambico confecta. SEN. Et lauandulæ aquam ſeruamus, quam igne eliquari oportere regulę à te enarratæ oſtendunt.

BRAS.

BRAS. Si spicæ genus sit, vel non sit, tecum facio. nam calida herba est, atque sicca, & his viget qualitatibus sicuti & roris marini aqua vi ignis eliquata seruanda est, cùm & ipsa caliditate ac siccitate polleat. SEN. Et citrangulorum aquam ad epithemata pro roborando corde seruamus. BRAS. Et hæc quoq; calida est, & Mariæ balneo conficienda. SEN. Quid de Eufragiæ aqua dicendum videtur? BRAS. Nondum reperi apud antiquos euphragiam, cùm tamen herba sit oculis vtilissima, & quæ illos abstergit, ac visum acuit. SEN. Ignoras igitur qua qualitate sit prædita? BRAS. Imò non ignoro, quia calida herba est in secundo ordine, & in eodem etiam excessu sicca, abstergítque ac emundat, & visum puriorem redit, oculorúmq; humiditates resoluit. SEN. Ergo seruanda est vi ignis eliquata. BRAS. Ita seruanda prorsus, reliquas prosequaris aquas. SEN. Nullas alias seruamus. BRAS. In officinis igitur aquam vocatam Nampham non habetis. SEN. Neque habemus, neque seruamus, at illam myropolæ seruant. BRASSA. Si quispiam medicus pro epithemate illam indiceret, quid à te ageretur? SEN. Ad myropolas statim mitterem, quorum in foro copia est, & illam ad quantitatem quæ tunc sufficeret emerem

emerem. BRAS. Et profecto eiuſcemodi aqua non eſt diu ſeruanda, cùm eius odor euaneſcat, ſi nullas alias in pharmacopolis ſeruatis aquas, ab re non erit ad prandium accedere, reliqua quæ ad hoc negotium attinent cùm tempus dabitur oportunũ tractaturi, interim verò ſcito frigidas aquas vi ignis eliquatas in vſum venire poſſe, cùm tanta non indigemus frigiditate quanta eſt herbæ cuius eſt aqua, frigiditas. SENEX. Neque hoc prætereundum erat.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium suffuf & pulverum quae apud Ferrarienses pharmacopolas in vsu sunt.

BRASSAVOLVS SENEX.

BRAS. Illa ne seruatis quæ à Mesue suffuf nominantur? SEN. Neque scio quid suffuf nomẽ significet, imò si quispiam canem lapide percuteret ac diceret inter iaciẽdum suffuf, non dubito quòd tantùm à loco in quo est discederet, quantum pedes illum ferre possent. BRAS. Imò & si prolata dictione caro vel panis percutiatur idem efficiet. SEN. Neque in illo morabitur loco si panibus & ossibus impetatur. at quid significat nomen hoc suffuf? BRAS. Est arabum nomen quod puluerem odoratũ significat, antiqui nonnullis vtebantur odoratis pul-

ueribus

ueribus ad membra intrinſecus & extrinſecus roboranda, & ad flatus ac alia ſimilia arcenda. ſemper autem erant odorata, propterea dici poteſt quod de odoratis pulueribus hîc loquemur. SEN. Nos in pharmacopolis diuerſas pulerum compoſitiones ſeruamus, ſed multæ non ſunt odoratæ. BRAS. Mihi animo eſt vt omnes illos pulueres contemplemur. SEN. Nihil ad rem faciunt, quia odorati non ſunt, & præterea aliâs ingrediuntur compoſitiones quibus deinde vtimur compoſitis. at ſi ſuffuf puluerem ſignificat, de his pulueribus agemus, & idem erunt quod ſuffuf. BRAS. Tamen ſuffuf & puluis differre videntur. SEN. quo nam modo? BRAS. Quia puluis nomē eſt generale ad quodcunq; pulueris genus, & vnumquodq; ſimplex medicamētum ſiue craſſe, ſiue tenuiter in puluerem redactum, puluis dici poteſt, & cinis, ac terra ipſa minutiſsimè trita puluis dicitur. at ſuffuf eſt puluis tenuiſsimus atque odoratus. SEN. Pulueres igitur omnes quos in pharmacopolis ſeruamus ſum adducturus? BRAS. Illos omnes, vt cōtemplemur nunquid ipſorum aliquis ſuffuf ſit, nam ſuffuf puluerem ſignificat ex pluriū ſimplicium pulueribus confectum, atque odoratū, hos igitur tuos pulueres in medium adducito.

SEN. En puluerem quendam seruamus ex quo fit stomachica nocrea. BRASS. Quis nam est? SEN. Hic qui sequitur.

℞. Cinnamomi
Gingiberis
Singulorum ℥ j.
Macis
Nucis moschatæ
Gariophyllorum
Singulorum ʒ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus. hunc seruamus puluerē ad trazeam stomachicā cōficiendam. BRASS. Est odoratus puluis & talis qui vētriculum roborat, flatus dissoluit, coctionē procurat, obstructiones aperit, & reliqua agit, quæ aromatū calida facere cōsueuerunt. at de illo nihil in præsentiarum dicendum videtur, quoniā agemus cū de trazea ipsa verba faciemus. SEN. Seruamus etiā & diagalangæ species. BRAS. Quæ nam sunt? SEN. Hæ quæ sequuntur.

℞. Galangæ ℥ j. ß.
Gingiberis ʒ vj.
Glycyrrhizæ ʒ ij.
Piperis ʒ iij.
Hyssopi siccæ
Gariophyllorum
Cardamomi maioris
Cinnamomi

Nucis

Nucis moſchatæ
Singulorum ʒ j.
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. BRAS. Et eiuſcemodi puluis ſuffuf vocari poteſt, cùm odoratus ſit, de quo agemus quando de diagalanga ſermonem habebimus, diſſoluit & ipſe flatus, ventriculum roborat, & frigida membra calefacit. SEN. Cùm de hoc puluere alibi etiam tractaturus ſis, ſenæ puluerem in mediũ afferam, qui ad catapotia continenda ſeruatur, ad electuaria inſuper, & quãdoque ex iure in potu ſumitur, vel ex aliquo liquore. BRAS. Puluerem hunc adducito. SEN. Illum audito.

℞. Foliorum ſenæ
Tartari albi
Singulorum ℥ ij.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Galangæ
Amidis
Singulorum ʒ ij.
Diagridij ʒ iij.
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. BRAS. De hoc puluere in libello in quo de catharticis agimus medicamentis quæ pilularum formã non ſeruant, locuti ſumus. SEN. Memoria habeo propterea pulueres hieræ ſimplicis Galeni in medium adducam. BRAS.

quales nam? SEN. Hos.
℞. Cinnamomi
Mastiches
Assari
Croci
Xylobalsami
Spicæ nardi
Singulorum ℨ vj.
Aloës optimi ℨ c.
Misce & fiat puluis subtilissimus. BRAS. De hoc puluere vbertim locuti sumus in nostro pilularum examine. SEN. De speciebus ergo hieræ picræ Galeni verba faciamus. BRAS. Illas referto. SEN. Hæ sunt.
℞. Cinnamomi
Croci
Spicæ nardi
Schoeni
Assari
Cassiæ ligneæ
Xylobalsami
Carpobalsami
Violarum
Absinthij
Epithymi
Agarici albi
Rosf. rub.
Turbith electi
Colocynthidis

Mastic

Mastiches
  Singulornm ℥ j.
Aloës ad pondus omnium.

BRA. Et de hac hiera in prædicto loco verba fecimus,& vna ostendimus nõ esse Galeni,neq; illam vnquã somniasse Gale. SEN. de aromatico igitur rosato Gabrielis agamus,cuius species,id est, pulueres in pharmacopolis seruamus,ita verò conficitur.

℞. Rof.rub. ʒ x.
Glycyrrhizæ rasæ ʒ iij. ℈ ij.
Ligni aloës
Sandalorum citrinorum
  Singulorum ʒ ij.
Cinnamomi electi ʒ iij. ℈ j.
Macis
Gariophyllorum
  Singulorum ʒ j ℈ ij.
Gummi arabici
Tragacanthi
  Singulorum ℈ v. G̃ vij.
Nucis moschatæ
Cardâmomi maioris
Galangæ
  Singulorum ℈ ij.
Spicæ nardi ℈ j. G̃ vij.
Musci G̃ xiiij.
Ambracani ℈ j. G̃ vij.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRASS. Absurdum videretur nos medicamentis locum præoccupare velle: de hoc enim agemus quando de aromatico rosato verba facturi erimus. SEN. De speciebus igitur, id est pulueribus confectionis Elescoph agamus, quæ ex his conficiuntur.

℞. Scamonij
Turbith albi
Singulorum ʒ ij.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Gingiberis
Myrobalanorum emblicorum
Nucis moschatæ
Polypodij
Singulorum ʒ ij.ß.
Zuccari albi ʒ vj.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRASS. De hoc locuti sumus in medicamentorum examine quæ pilulæ non sunt, & catharticã vim habent. SEN. Frustra igitur hæc refero. BRAS. Non frustra quia in memoriam saltem illa reuocas, quæ nisi sepius pertractentur, obliuioni traduntur. SEN. Puluerem igitur audito quem ad necandos vermes seruamus.

℞. Cinnamomi electi ʒ ij.
Gingiberis
Cornucerui vsti

Spodij

Spodij
Peoniæ
Corallorum rubrorum
Lupinorum
Dictamni
Coriandrorum præparatorum
Singulorum ʒ j.
Seminum caulium
Centonici
Sementinæ
Singulorum ℥ j.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. Et de hoc etiã puluere locuturi sumus, cùm de electuariis & vocatis cõfectionibus agemus. SE. Et pro diacymino conficiendo puluerem seruamus qui talis est.

℞. Cymini præparati ʒ vj.
Cinnamomi
Gariophyllorum
Singulorum ʒ iij.
Gingiberis ℥ ß. ℈ ß.
Galangæ ʒ j. ß.
Piperis
Satureiæ
Calamenthæ
Singulorum ʒ ij.
Piperis longi ʒ ß.
Spicæ nardi
Nucis moschatæ

Singulorum ℈ ij.
Misce & fiat puluis subtilissimus.
BRASS. Et de hoc in prædicto agemus lo.
CO. SEN. Puluerem igitur diarhodon abbatis contemplemur, qui hoc modo conficitur.
℞. Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorum
Singulorum ʒ ij.ß.
Tragacanthi
Gummi arabici
Spodij
Singulorum ℈ ij.
Assari
Spicæ
Masticheſ
Cardamomi maioris
Cardamomi minoris
Croci
Ligni aloës
Gariophyllorum
Galliæ moschatæ
Seminum anisorum
Seminũ fœniculorum
Cinnamomi
Seminum basilici
Berberis
Seminum scariolæ
Seminum portulacæ
Maluæ

Lactucæ
Papaueris albi
Cydoniorum
Citruli
Melonis
Cucumeris
Cucurbitæ
Singulorum ℈ j.
Ossis de corde cerui
Margaritarum
Singulorum ℈ ß.
Zuccari candi
Rosarum rub.
Singulorum ℥ j.ß.
Succi glycyrrhizæ
Rhabarbari electi
Singulorum ℈ j.
Camphoræ G̃ vij.
Musci G̃ iij.ß.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. Neq; de hoc puluere vel tantillum verba facturi sumus, quoniam in libello de electuariis, de eo vt conuenit, verba faciemus. SEN. Abstinere non possum, quin puluerem illum referam, ex quo diamuscum dulce conficimus, est verò hic.

℞. Croci
Doronici
Zedoariæ

Ligni aloës
Macis
Singulorum ʒ ij.
Albarum margaritarum
Setæ crudæ adustæ
Carabe
Corallorum rubrorum
Galliæ moschatæ
Melissæ
Singulorum ʒ ij.ß.
Been albi
Been rubri
Folij
Serici
Gariophyllorum
Singulorum ʒ j.
Gingiberis
Cubebarum
Piperis longi
Singulorum ʒ j.ß.
Musci ℈ ij.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. Et de hoc etiam puluere tunc agemus cùm de diamosco dulci in electuariis pertractabimus. SEN. Seruamus & diambræ pulueres, qui sunt.

℞. Cinnamomi
Doronici
Gariophyllorum

Mac

Macis
Nucis moſchatæ
Folij
Galangæ
Singulorum ℥ iij.
Spicæ
Cardamomum maioris
Cardamomum minoris
Sandalorum citrinorum
Ligni aloës
Piperis longi
Singulorum ℥ ij.
Ambracani ℥ j.ß.
Muſci ℥ ß.
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus.

BRAS. Neque hic puluis in præſentiarum conſiderandus eſt, ſed ſuo loco de illo pertractare ſatis erit. tunc verò pertractabitur cùm de electuariis verba faciemus. SEN. Temperare non poſſum quin pulueres diatrion pipereon in medium afferam, etiam ſi illos minimè contemplaremus. hâc verò eſt ille puluis.

℞. Piperis albi
Piperis nigri
Piperis longi
Singulorum ℥ ij. ß.
Gingiberis
Thymi

Haſc

Hasce
Aniſorum
Singulorum ℨ j.
Spicæ
Amomi
Singulorum ℈ j. G̈ x.
Caſsiæ
Seminum apij
Sileris montani
Aſſari
Enulæ ſiccæ
Singulorum G̈ xv.
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus.

BRAS. De diatrion pipereon ſuo agemus loco, propterea ne ipſius tractationem præoccupemus: tunc enim de illo agemus, quando in aliorum ordine erit pertractandum. mirum verò eſt quòd pulueres in pharmacopolis non ſeruetis, qui deſeruiant ſolum vt pulueres, & compoſitiones alias non ingrediantur. SEN. Cōſtrictuum pulu̇erem ad hūc vſum ſeruamus. BRAS. Cuius authoris eſt? SEN. Eſt puluis (vt vocant) magiſtralis, qui certum non habet authorem, ſed ita in vſum receptus eſt. BRAS. Pulueris compoſitiones referto. SEN. Hæc eſt quæ ſequitur.

℞. Boli armeni
Terræ ſigillatæ

Nucum

Nucum cyparifsi
Seminum portulacæ
Myrtillorum
Acaciæ
Singulorum ℨ ß.
Seminum plantaginis
Gypfi
Singulorum ℥ ij.
Thuris albi
Sanguinis draconis
Singulorum ʒ ij.
Mafticheѕ
Tragacanthi
Gummi arabici
Confolidæ maioris
Singulorum ʒ v.
Mifce & fiat puluis fubtilifsimus.

BRAS. Cùm medici conftrictiuum puluerem indicunt tu hunc præbes?s EN. Hunc femper præbeo, nifi medicus quifpiam particulariter puluerem alium indixerit. BRASS. Sunt & alij Ferrariæ pharmacopolæ, qui hunc puluerem conficiunt, fed plura habent in compofitione fimplicia, quàm tu adduxeris. SENEX. Quæ nam? BRASS. Leporis pilos, chartam vftam, & furni fuliginem. SEN. Compofitionē quàm alij parant integram adducito. nam memini me illam quādoq; vidiffe, in quo autem loco

loco, mente non teneo. BRASS. Hæc est quam refero compositio, à tua etiã in ponderibus differens.

℞. Boli armeni
Terræ sigillatæ
Seminum portulacæ
Myrtillorum
Acaciæ
Pilorum leporis vstorum
Seminum plantaginis
Chartæ vstæ
Singulorum ʒ j.
Fuliginis furni
Gypsi
Singulorum ʒ iiij.
Sanguinis draconis
Thuris
Aloës
Singulorum ʒ ij.
Masticheś
Tragacanthi
Gummi arabici
Consolidæ maioris
Singulorum ʒ j.
Misce & in puluerem redigantur.

SE. Percipio iam in hoc puluere, plura esse simplicia, quàm in meo. at meo haud pauci vsi sunt, & valde profuit. TRASSA. In hoc puluere conficiẽdo nonnulli dicunt crasso

crasso modo terenda esse simplicia, quod absurdum iudicare oportet. nam nō solum sunt tenuissimè conterenda, sed etiam per cribrum ex pergameno eliquanda. SEN. Sumitur ne per os hic puluis? BRAS. Sumi nihil prohiberet, at eius frequentissimus est per extrinseca vsus, quando sanguis sistendus est: tunc enim oui albumen sumunt ac concutiunt, postea huic pulueri miscent, & stuppa, vel linteis, vel penicillis recipiunt, & supra locum è quo emanat sanguis imponunt. nōnulli oui albumine & plantaginis succo ad puluerem ipsum dissoluendum vtuntur. SEN. Idem est & pulueris quem seruo vsus. BRAS. Idem prorsus est, sed is quem adduxi magis adstringit. SEN. Omnes igitur aut meum seruant puluerem aut eum quem adduxisti? BRAS. Minimè omnium, nam multi alio vtuntur constrictiuo puluere, & aliũ seruãt. SE. Quē nã? BRA. Hũc qui sequitur.

℞. Boli armeni ℔ j.
Myrtillorum ℥ vj.
Sanguinis draconis ℥ iij.
Mastiches
Thuris
Singulorum ℥ j.
Ros. rub.
Balaustiarum

Sing

Singulorum ℥ ij.

Misce & fiat puluis subtilissimus.

SEN. Puluis quem seruo est longè vehementior isto. BRAS. Inficias minimè eo, & ille quem superius adduxi est tuo vehementior. SEN. Extant ne alij, qui alium seruent? BRASS. Imò apud aliquos pharmacopolas hunc seruari vidi.

℞. Mastiches
Thuris
Nucum cyparissi
Antimonij
Corticum granatorum
Balaustiarum
Copularum glandium
Singulorum ℨ ij.

Misce & fiat puluis subtilissimus.

SEN. Et ego quoq; hunc puluerem seruo, sed cùm alicui intestinum exit, illum tantum præbeo. BRAS. In hoc casu ob id conuenit quia adstringit, verum alij pharmacopolæ pro constrictiuo puluere hunc adhibent cùm simpliciter constrictiuus puluis indicitur, & prorsus constrictiuus est, non tamen aliorum comparatione, nam vehementius adstringũt suprascripti, & hic quẽ pro intestini recti exitu seruas, non tantum adstringit, sed etiam membra roborat, supra quæ ponitur. SEN. Sunt ne antiqui

antiqui de aliquo constrictiuo puluere locuti? BRAS. Sunt prorsus. nam Galenus in quinto methodi medendi libro puluerem quendam describit, quo in omni sanguinis profluuio ad astringendum vtitur. SEN. Opto summoperè hunc Galeni puluerem addiscere. BRAS. Id statim efficies, nam suum puluerem ita Galenus conficit.

℞. Thuris partem vnam
Aloës partis vnius semissem
Misce & fiat puluis subtilissimus. SEN. Quomodo hoc puluere vsus est Galenus? BRAS. Illum cum oui albumine ad mellis crassitudinem subigit, postea pilo leporis mollissimo excipit, & loco supraponit, vnde sanguis emanat. SEN. Nonnullos vidi, qui medicamētum pilis non excipiunt, sed pilos potius minutim incidunt, & medicamento miscent. BRAS. Hoc non magnifacio, nam tot possent incisi pili accipi, quòd illis etiam medicamentum exciperetur. Aetius verò eodem vtitur medicamento, & pilis non excipit, sed lana, locóq; imponit. SEN. Alios etiam vidi, qui gosopion accipiebant. BRAS. Nonnulli etiam sunt, qui sequenti vtuntur constrictiuo puluere.

℞. Thuris
Aloës
Pilorum leporis vstorum

Boli armeni
Sanguinis draconis
Terræ sigillatæ
Masticħes
Singulorum ℥ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus. SE. Quinam est ipsius vsus modus? BRAS. Is qui superius in aliis pulueribus dictus est, plantaginis succo miscetur, & oui albumine, stuppáque excipitur. SEN. Ego nunquam vidi te constantem cùm pulueres constrictiuos indicis, sed modo vno, modo alio vteris puluere. BRAS. Ita fieri necessarium est, cùm diuersæ etiam sint intentiones, ad quas ego vtor, & modo hunc adstringētem puluerē, modo illum vt affectui quē curo, conuenit, mihi parandum iubeo, & nunc duo, nunc tria, nūc plura misceo simplicia, vt plus, & minus, adstringere animo est, & vt simul membra ipsa roborare intendo. SEN. Quo modo adstringentia per magis & minus differunt? BRAS. Si omnia in ordinem quæ adstringunt tibi referre voluerim, & secundum vires proprias, secundum magis & minus distinguere, nimis amplū esset negotiū. at paucula quædam per hunc ordinem tanquā omnium specimen adducam, de quibus Galenus mentionem facit, in sexto de compositione medicamentorum

rum secundum locos capite tertio. SE. Hæc haud oscitanter expecto, & ore aperto à te deprehendere incipio. BRAS. Hæc moderatè adstringunt, rosæ, rosarum flos, palmulæ, phœnicobalani, pampini vitis, rubus, rubus caninus, aspalatum, cyperum, cycinũ, siliquæ mori, mori radices, hypocisthis, mala austera, pira acerba, sorba, rheõ, aloë, junci rotundi odorati flos, radix nardi indicæ, radix nardi communis. SENEX. Quæ post hæc vehementius adstringunt? BRAS. His fortiora sunt, neq; manifestam habent asperitudinem, fructus spicæ Aegyptiæ, rheon, diphryges, rhus obsoniorum, balaustium, cycini, malicorium, galla, galla omphacitis, baccæ myrthi, cotonea acerba, virgulta tenera ilicis, arbuti, smilacis, phagi glandes, corna, mespila, fructus memœcilli. eximiè verò adstringentia sunt, omnia aluminis genera, sed scissum est tenuiorum partium, ideo vtilius, atramentum sutorium, tamen aliquid habet caliditatis. SEN. Acaciæ nullam mentionem fecisti. BRAS. Sub Aegyptia spina continetur. SEN. Neq; de bolo armeno, aut terra sigillata verba habuisti. BRAS. Inter mediocriter adstringentia numeranda sunt. at hîc locus nõ est de adstringẽtibus omnibus pertractandi. tibi autem in præsentiarum satis

ſit, vt hæc ex Galeno ſumpta pro exemplo poſuerim, vt tu ipſe alia ex his inuenire queas. SEN. Cuperem vt tu conſtrictiuum quendam puluerem conficeres, qui vehementiſsimus eſſet. BRAS. Hic eſt vehemẽtiſsimus adſtrictorius puluis.

℞. Aſpalati
Muſci
Helenij
Myrrhæ
Thuris
Thuris corticis
Maſtiches
Nucum cypariſsi
Myrices
Cyperi
Hypociſtidis
Litij
Acaciæ
Rhu obſoniorum
Nucleorum pineorum
Balauſtiarum
Malicorij
Buccinorum
Eboris
Cornu cerui
Seminum plantaginis
Seminum hederæ
Aloës

Sarcocollæ
Symphyti
Mororum rubrorum exiccatorum
Psylij
Myrtillorum
Plumbi cremati
Aluminis liquidi
Pumicis
Gypsi
Corallorum alborum
Lapidis hæmatitis
Gallæ omphancitidis
Cornum fructus
Maceris
Masticbes
Consolidæ maioris
Singulorum ʒ iij.
Lapidis armeni
Boli armeni
Terræ sigillatæ
Squamæ ferri
Aluminis scissilis
Atramenti sutorij
Singulorum ʒ ij.

Misce & fiat puluis subtilissimus. cuius vsus erit ad omnia adstringēda, quæ adstrictione indigent. SEN. Arbitror tuum hunc puluerem omnia cōplecti, quæ adstrictoriam vim habere scripta sunt. BRAS. Multò plu-

ra sunt adstringentia, quàm illa quæ compositionẽ ingrediuntur, tamen multa sunt, & talia quæ nunquam te decipient, si puluere isto vtaris, qui & per os insumi potest, & extrinsecus adhiberi, & per clysteres iniici, vt adstrictione indigemus & ratione loci in quo fieri debet. SEN. Posset tamen & ex paucioribus fieri adstringẽtibus simplicibus. BRASSA. Posset profectò, & ego quandoq; duo aut tria indico, vt illis opus habeo. at in præsentiarum reliquos pulueres quos seruas, adducito.

SENEX.

Et capitalem temperatum puluerem seruamus. BRAS. Nónne & frigidum seruatis atque calidum? SEN. Minimè omnium. BRAS. Ergo cũ capitalis puluis indicitur, siue calidus dicatur, siue frigidus, siue temperatus, hunc semper adhibetis, quem temperatum vocasti? SE. Hunc semper adhibemus, & ita præceptor meus faciebat, & ego ad hanc vsq; ætatem semper feci. si aliũ me facturũ edocebis, illum deinceps cõficiam, ac seruabo. BRAS. Necessarium erit pulueres istos, secundum has tres intentiones distinguere, & vnumquenque seorsum paratum seruare, ne talis deinceps error contingat, qualem ad hoc vsque tempus semper commisisti. nunc verò tuum illum referto

capit

capitalem puluerem, quem feruas tempera tum. SE. Hic eſt quem refero.

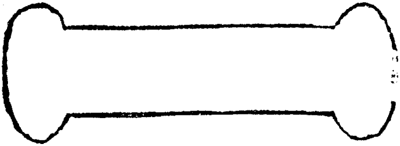
℞. Sandaracæ
Roſ. rub.
Nucum cypariſsi
Myrtillorum
Corticum thuris
Maſtiches
Gariophyllorum
Singulorum ℥ ß.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. BRAS. Gariophylla, contra reliqua ſimplicia ſola pugnant, tamen ad temperiem quodammodo accedunt. at ne putes vnumquenque tuo modo conficere, cùm nonnulli ſint, qui capitalem puluerem hoc modo componant.

℞. Florum chamæmeli
Florum ſtœcadis
Florum meliloti
Singulorum Man. ß.
Maſtiches
Macis
Cubebarum
Nucis moſchatæ
Corticum citri
Roſ. rub.
Singulorum ʒ j.
Corallorum rubrorum ℈ ij.

Salis vsti ℈ iiij.

Conterantur hæc & in puluerem redigantur, ac supra coronalem commissuram extendatur. SEN. Præceptor meus hac compositione vtebatur ad sacculum conficiendum supra caput imponendum. BRASSA. Nihil impedit sacculum fieri, & hoc puluere impleri, ac supra caput poni. SEN. Quænam debet esse sacculi forma supra caput imponẽdi? BR. Si vna & lambdæ cõmissura roboratione indigeat, hęc est sacculi forma

qui his pulueribus implendus est, & capiti supraponendus. nota verò nonnullos sub aliis ponderibus hũc puluerem seruare. SE. Quo nam modo? BRAS. Isto qui sequitur.

℞. Florum chamæmeli
Florum stœcadis
Maioranæ
Singulorum Man. ß.
Macis
Masticheѕ
Singulorum ℥ j.

Cora

Corallorum rubrorum ℈ j.
Cubebarum
Nucis moſchatæ
Corticum citri
Roſarum
Singulorum ʒ j.
Salis vſti ℈ iiij.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. SE. Pauca eſt in hoc, & in ſuperiori differentia. BR. Pauciſsima omnino, quoniam præcedens deſcriptio recipit corallorum rubrorum ℈ ij. hæc verò recipit corallorum rubrorum ℈ j. in reliquis conueniunt. SEN. Vidi ego pharmacopolas, qui ſequentem ſeruabant puluerem, & nunc ſeruant, & pro capitali omnibus vendunt. BRAS. Nõdum vidi qui nam puluis ſequatur. SEN. Neq; videbis, ſed audies. ita enim conficiunt.

℞. Sarcocollæ
Thuris
Iridis
Sanguinis draconis
Myrrhæ
Ariſtolochiæ longæ
Farinæ hordei
Aloës
Singulorum partes æquales.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. BRAS. Eſt Auicennæ puluis, ſed qui non ponitur

ſupra caput, ad roborandum, niſi vlcus in capite adfuerit, nam de hoc puluere Auicenna agit, vbi de cranei fractura verba facit, quoniam poſt vlceris concoctionem ac emendationem eo vtitur, vt caro ſub detecto oſſe generetur. SEN. Quos pulueres ad hoc propoſitum iuberes tu ſeruaturos eſſe? BRAS. Optarem vt hunc temperatum ſeruares, & cùm temperatum puluerem capitalem indixero, hunc præberes.

℞. Roſ. rub.
Balauſtiarum
Maſtiches
Singulorum ℥ ij.
Macis
Thuris
Myrtillorum
Singulorum ℥ j.
Nucum cypariſsi
Stœcadis
Singulorum ℥ j. ß.

Miſce & fiat puluis tenuiſsimus. SEN. Multa calida puluerem hunc ingrediuntur. BRAS. Si frigida calidis comparabis, totam compoſitionem ad temperiem accedere percipies, cùm verò capitalem puluerē frigidū indixero, hūc qui ſequitur prębeto.

℞. Boli armeni
Roſ. rub.

Myrt

Myrtillorum
Mastiches
Balaustiarum
Corallorum rubrorum
Gummi arabici
Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ ij.

Misce & fiat puluis tenuissimus. SEN. Non videtur multũ frigidus hic puluis. BRAS. nec caput vehementer infrigidandum est, in quo scilicet frigidissimum continetur membrum, adde non debere esse valde frigidum, quia frigidi natura est obstruere. SEN. Tamen in phrenitide maximè infrigidamus ex oxyrhodino, & non fit obstructio. BRAS. In oxyrhodino acetũ adest quod penetrat ac incidit: idcirco non obstruit, imò non conueniret si obstrueret, nunc calidum capitalem puluerem audito.

℞. Nucis moschatæ
Macis
Corticum citrorum
Stœcadis
Maioranæ
Hyssopi
Acori
Cubebarum
Iridis illiricæ
Costi

Menthæ

Menthæ
  Singulorum ʒ j.
Gariophyllorum
Cinnamomi
  Singulorum ʒ ij.
Euphorbij ℈ j.

Misce & fiat puluis tenuissimus, quo etiam sacculus fieri poterit, & commissuris supraponi. at si puluerem absque sacculo commissuris applicare volueris, in frigido puluere commissuras myrtino oleo vel rosaceo prius delinias, postea frigidum puluerem supraspargito, pro temperato puluere oleo rosaceo vel chamomelino commissuras delinito. cùm verò calidus puluis applicandus erit, nardino oleo commissuræ delinendæ sunt, vel oleo de nuce myristica, quia oleorum vires puluerum viribus similes esse debent, qui commissuris supraponuntur. SEN. Deinceps in tui gratiam hæc tria puluerum genera parata seruabo, vt cùm indixeris, distinctè præbere possim. BRASSA. Alia iam prosequaris puluerum genera.

SENEX.

Seruamus & puluerem sanctum nuncupatum. BRASSAV. Et si de hoc puluere in catharticis locuti simus medicamentis, tamen ab re non erit compositionem saltem referre

referre. examen verò si quispiam scire voluerit, ad libellum de catharticis recurrat, in quo omnia sunt aperta. SENEX. Ipsum igitur puluerem adducam. BRAS. Id facito. SEN. En adduco.

℞. Folliculorum senæ ℥ j. ß.
Tartari albi ʒ ij.
Gingiberis ʒ ß.

Misce & fiat puluis. BRASSAVOL. Alij hunc puluerem ex elaterio conficiunt, ac reliquis supradictis, tamen de hac re in præsentiarum nos minimè loquemur, sed te potius ad alia referenda excitabimus.

SENEX.

Seruamus & senæ puluerem. BRAS. Tamen & ille quem sanctum nominasti senæ puluis est. at de illo etiam in libello de medicamentis catharticis, quæ pilulæ non sunt verba fecimus, vnde te puluerem referre satis erit. SEN. Senæ puluis hic est.

℞. Foliorum senæ
Tartari albi
Singulorum ℥ ij.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Galangæ
Amidis
Singulorum ʒ ij.

Diag

Diagridij ʒ iiij.
Misce & fiat puluis. BRAS. De hoc puluere illa in memoriã reducito, quæ in libello de catharticis medicamentis quæ non sunt in pilularum forma scripta reliquimus. SEN. Alios ergo referam quos seruamus pulueres. BRAS. Iam referto.

SENEX.

Inter illos quos seruamus pulueres, puluis cordialis temperatus suum ordinẽ habet. BRAS. Alios nc à temperato seruatis? SEN. Et frigidum seruamus. BRAS. Calidum verò non seruatis? SEN. Alium nõ seruamus à temperato, & frigido puluerem. BRAS. Hoc fortè probe effectum est. SEN. Quam ob rem? BRAS. Quia cor nunquam calefaciendum est, etiam si frigidissimum sit. at cum calefactione indiget talibus calidis vti debemus, quæ ad temperiem accedant, & ad calidum dependeant, non autem his, quæ cordis caliditatem nimis augere possent. at puluerem hunc tuum pro corde temperatum contemplemur. SEN. Est hic quem refero.

℞. Ros. rub.
Florum boraginis
Florum buglossi
Florum violarum
Singulorum ʒ vj.

Sandal

Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorũ
Singulorum ℥ ij.
Charabe
Corticum citri
Singulorum ℥ j. ℈ j.
Spodij ℥ j.
Gariophyllorum
Macis
Croci
Singulorum ℈ j.
Ossis de corde cerui ℥ ß.
Been albi
Been rubri
Singulorum ℥ iij.
Misce & fiat puluis.

Quidam volunt cõtundendum esse crasso modo, alij tenuissimè. BR. Cũ his facio qui in tenuissimũ puluerẽ cõminuendum esse monent, quando eo indigemus. SEN. Ita facimus, illum seruamus in frustula concisum, vel mediocriter contusum, postea cùm vti voluerimus eum in tenuissimum puluerem redigimus. BRASSA. Hoc probè effectum est, ne à tenuissimo illo puluere vis effluat medicamentosa, & ideo pro pulueribus seruãdis hæc vna sit regula, primo crasso quodam modo contundantur, quousq; oportunitas contingat, qua illo vti voluer

voluerimus, tunc in tenuissimum puluerem facilè redigetur, vel etiã integra simplicia seruẽtur, quoad ipsis vti voluerimus, & tunc in tenuissimum puluerem redigantur. SEN. Nónne est temperatus eiuscemodi puluis? BRAS. A' temperato nonnihil declinat, tamen alij sunt qui alio vtuntur pro corde temperato puluere. SEN. Quonam? BRAS. Isto.

℞. Rubini
Granatæ
Iacinthi
Smaragdi
Saphiri
Singulorum ℈ j.
Margaritarum non perforatarum ℈ j.
Corallorum rubrorum
Corallorum alborum
Ossis de corde cerui
Cornu vnicornis
Singulorum ℈ ß.
Musci
Ambræ
Singulorum G̃ iiij.
Foliorum auri
Foliorum argenti
Singulorum folia. vj.

Omnia subtilissimè puluerizentur & per linteum eliquentur preter aurum & argentum

tum, quæ postea addantur, aliqui sunt, qui hunc seruant (vt vocant) cordialem puluerem. SEN. Quid tu de hac cõpositione sentis? BRAS. Quid aliud quàm quòd aliàs dixi? cõpositiones quæ pretiosos recipiunt lapides, & aurum ac argentum, vanas esse, nisi sint coronæ regię, aut pontificum infulæ. nam lapides illi pretiosi præter id quod vitra sunt, etiam si essent veri lapides, vires illas ad cor non habere arbitramur, quas arabes authores illis imponunt, idcirco quantũ in me sit potius probo compositionem à te adductã, quàm hanc in præsentiarum à me relatam, & à multis pro cordiali puluere seruatã. SEN. Vidi ego & alios qui cordialem vocatũ puluerẽ seruabãt, ad epithemata cõficienda, & pretiosorũ lapidum fragmẽta recipit, tamẽ & multa alia etiam recipit præter pretiosa fragmenta. BRAS. illum referto. SEN. Hic est qui sequitur.

℞. Florum buglossi
Florum boraginis
Florum melissæ
Singulorum Man. ß.
Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorũ
Sandalorum citrinorũ
Ros. rubrarum
Singulorum ℥ ij.

Doronici
Been albi
Been rubri
Carabæ
Ossis de corde cerui
Singulorum ℈ iiij.
Corticum citri
Seminis acetosæ
Ligni aloës
Gariophyllorum
Singulorum ʒ j. ß.
Croci ℈ ß.
Margaritarum ʒ ß.
Musci G̈ iij.
Camphoræ G̈ vj.
Rubini
Granati
Iacinthi
Smaragdi
Saphiri
Singulorum ʒ j.
Corallorum rubrorũ
Corallorum alborum
Spodij
Singulorum ʒ ß.

Vnumquodq; horum simplicium seorsum in puluerem redigatur, postea vnà misceantur, ex hoc deinde puluere cum aceto, vino cretico, aqua rosacea, & aliis aquis, vt melissæ

melissæ, boraginis, buglossi, acetosæ, epithemata conficiunt. BRASSA. Idem nunc repeto, me scilicet nullam in his pretiosis lapillulis habere spem, nisi magni haberentur, & multa pecuniarum summa venderentur. at si pulueres, vel in epithematibus, vel quocunq; alio modo cordi non applicantur vt calefaciant, vel vt frigefaciant, quando videlicet hæc pretiosa fragmenta recipiũt, sed solum vt cor ipsum roborent. veruntamen alios etiam vidi pharmacopolas, qui ad sacculos pro corde roborando conficiendos sequentem puluerem seruabant. SEN. Illum audire expecto. BRAS. Hic est, ne amplius expectes.

℞. Florum boraginis
Florum buglossi
Florum melissæ
Singulorum ℥ ß.
Rosarum rubrarum ʒ ij.
Florum chamæmeli
Florum roris marini
Singulorum ʒ j ß.
Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorũ
Sandalorum citrinorũ
Been albi
Been rubri
Boli armeni

Ofsis de corde cerui
Singulorum ℥ j.
Corallorum rubroru[m]
Seminum acetosæ
Corticum citri
Singulorum ℥ ß.
Ligni aloës
Spodij
Singulorum ℈ ij.
Croci
Setæ crudæ
Singulorum G x.
Camphoræ ℈ ß.

Vnumquodque crasso modo pulucrizetur, ac misceatur. SEN. Pro conficiendis sacculis conuenit vt contritio crasso modo fiat, pro epithematibus autem debent tenuis simplicia in pollinem conteri. at perdurant ne diu pulueres? BRAS. Tantum perdurant, quantum simplicium vis in ipsis permanet, & odor, ac sapor seruatur. SEN. Ego mihi pulueres paro per duos mēses BRAS. Fortè neque eorum vis tandiu perdurat, tamen puluerum crasso modo cōtritorum vis diutius permanet, quàm in pollinem contritorum. SEN. Nosco & pharmacopolas qui hunc sequentem seruant puluerem.

℞. Zaphiri
Hyacinthi

Rubini

Rubini
Smaragdi
Granatæ
Singulorum ʒ ß.
Corallorum rubrorũ
Corallorum alborum
Ossis de corde cerui
Spodij
Limaturæ auri
Argenti
Charabæ
Singulorum ʒ ij.
Croci
Xyloaloës
Singulorum ʒ j.
Cinnamomi electi ʒ iij.

Misce & fiat puluis subtilissimus. BRAS. Est puluis à Nicolao Florentino confectus libro quarto in capite de syncope, quo vti possumus ad epithemata, ad cataplasmata, ad linimenta, ad sacculos, vt alia illi cõmiscebimus. SEN. Sit vel Nicolai Florentini, vel alterius, nihil ad rem facit. BRAS. Nota verò nonnullos in hoc puluere etiã addere.

Cristalli
Ambræ
Singulorum ʒ ß.

SEN. Hoc ignorabam. BRAS. Nunc non ignoras, aliqui præterea extãt Venetiis qui

pro temperatis conficiendis pro calido cor de sacculis alium seruent puluerem. SEN. Quem nam? BRAS. Hunc qui sequitur.

℞. Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum
Rosarum
Corallorum alborum
Corallorum rubrorũ
Spodij
Camphoræ
Foliorum myrti
Boraginis
Singulorum ℥ j.
Been albi, rubri
Corticum citri
Nucis moschatæ
Spicæ
Ossis de corde cerui
Granæ tinctorum
Foliorum lauri
Gariophyllorum
Zedoariæ
Ligni aloës
Ozimi
Roris marini
Cubebarum
Mellissæ
Singulorum ℈ j.
Musci Ğ iiij.

Amb

Ambræ
Croci
Singulorum ℥ iij.

Contundantur,& fiat puluis qui pro conficiendis facculis referuetur. SEN. Eſt magna compoſitio. BRAS. Imò eſt confuſa, neq; combuſtam ſetam in compoſitionem aliquam recipiēdum voluerim. de oſſe autem de corde cerui, quòd eſt chartilago quędam neruea, nihil in præſentiarum loquor. nam nullas pro corde habere vires non dubito. at hæc pro temperato puluere qui ad cordis affectus conferat ſint ſatis, nunc de frigido verba faciamus. aliqui pro corde, hunc ſeruant frigidum puluerem.

℞. Roſarum
Florum bugloſsi
Florum boraginis
Singulorum ʒ ij.ß.
Corticum citri
Foliorum myrti
Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Coriandrorum præparatorum
Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum
Singulorum ʒ j.ß.
Camphoræ ℈ j.
Miſce & fiat puluis.

SEN. Hic non est frigidus puluis quem seruo, sed pro conficiendis sacculis pro corde calido hunc potius seruari vidi. BRASSA. Tuum igitur hunc frigidum cordialem (vt aliorum verbis vtar) puluerem explicato.
SEN. Iam explico.

℞. Rof. rub.
Florum violarum
Florum boraginis
Florum buglossi
Singulorum ℥ vj.
Triasandalorum
Charabæ
Spodij
Corallorum rubrorum
Corallorum alborum
Myrtillorum
Corticum citri
Singulorum ℥ ij. ß.
Macis
Nucis moschatæ
Croci
Ligni aloës
Been albi
Been rubri
Singulorum ℥ ß.
Melissæ
Basiliconis
Florum nenupharis

Sing

Singulorum ʒ ij.
Camphoræ
Ofsis de corde cerui
Singulorum G̃ xv.
Mifce & fiat puluis.

BRAS. Neq; hic eft ita frigidus puluis vt fieri poteft, fed fortè is qui compofuit, calida addidit vt frigida penetrare facerent, quoniam frigida fuapte natura funt ad penetrandũ inepta. at alij funt Ferrariæ pharmacopolæ qui puluerem alium pro corde magis frigidum feruant? SEN. Qui nam eft? BRAS. Hic qui fequitur.

℞. Rof. rub.
Florum nenupharis
Florum boraginis
Florum buglofsi
Florum violarum
Singulorum ℥ ß.
Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum
Rafuræ eboris
Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Singulorum ʒ ij.
Coriandrorum ℥ ß.
Lambrufcæ
Semen acetofæ

Singulorum ʒ j.
Ossis de corde cerui ℈ ij.
Margaritarum ℈ iiij.
Camphoræ ʒ j.
Croci ℈ ß.
Misce & fiat puluis.

SEN. Hic prorsus est prædicto frigidior. BRAS. Nulli dubium est, quia nihil recipit calidi, vel euidenter ac insigniter calidi. SEN. Arbitror pulueres pro corde adductos esse omnes ad id propositum qui à diuersis pharmacopolis per totam Italiam seruantur. BRAS. Adducam & alium puluerē, qui pro corde seruatur, ac per os sumitur, vnde & zuccarum recipit. SEN. Nūquam audiui pulueres pro corde, zuccarum recipere. BRASSA. Hoc deinceps dicere non poteris, quoniam hanc pulueris compositionem tibi referam per os sumendam, quanquam & nihil impediret eo in epithematibus vti. est verò hic qui sequitur ne illum desideres.

℞. Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Terræ sigillatæ
Singulorum ʒ ß.
Rasuræ eboris
Cornu cerui
Singulorum ʒ ij.

Corian

Coriandrorum præparatorum
Spodij
Rosarum
Singulorum ℈ ij.
Seminis acetosæ
Saphiri
Rubini
Smaragdi
Hyacinthi
Granatæ
Ossis de cordē cerui
Singulorum ʒ ß.
Zuccari albi ℥ iij.
Foliorum auri
Foliorum argenti
Numero xxv.

Cōterantur omnia subtilissimè & serue tur. SEN. Zuccarum profectò non reciperet nisi per os insumeretur. at fragmenta illa per os insumere, an tutū sit ignoro. ERAS. tutū quidem est, sed ob quē finē recipiātur, me latet. nam non arbitror illas habere vires, quas illis attribuunt arabes. secus verò est pro vna intentione pro roborādo corde puluerem adhibere, aliud pro alia. SEN. Quid ex tuis his verbis intelligere statuisti? ERA. Istud, quod pro corde pulueres quandoque seruantur ad cor à venenosis materiebus tuendum, quandoque ad

ad infrigidandum, quandoque ad calefaciendum, & quandoque per extrinseca, quandoq; per intrinseca, quoniam his pulueribus extrinsecus vtimur, ex ipsis epithemata parando. intrinsecus verò in potu præbendo, vel in catapotia redactis transglutiendo. SEN. Desiderio quodam agitor quempiam pro corde puluerem ex his qui illud roborant, & à materiebus venenosis tuentur seruare. BRAS. Pulueris compositionem te edocebo, sed nunquam vendes, nisi egomet indixero, aut ex meis discipulis quispiam. SEN. Et hoc mihi erit satis, nam plura à te singulis annis in meo pharmacopolio pro ægrotis indicuntur, quàm ab aliis huius vrbis decem medicis simul indicãtur, verum si aliqua contigeret pestilẽtia, ego eo in epithematibus vterer, & per os pręberem. BRA. Hic est pro corde puluis qui venenosis materiebus aduersatur, & aëri venenoso ac pestilenti obsistit, quem te seruaturum deinceps moneo. SEN. Non deficiam quin seruem, sed illum referto. BRAS. Iam refero.

℞. Boli armeni
Terræ sigillatæ
Corallorum rub.
Corticum citri
Singulorum ʒ j.

Scord

Scordei
Calendulæ
Giragæ, id est, polemonij
Thlaspi
Singulorum ℥ ij.
Cinnamomi
Rof. rub.
Singulorum ℥ j. ß.

Misce & fiat puluis subtilissimus, quo ad epithemata vti poteris, & si per os insumēda volueris adde zuccari ad pondus omnium, & cinnamomi quantitatem auge, vt ad tres drachmas perueniat. nam tunc magis sapiet. SEN. Cur in hoc puluere os de corde cerui non posuisti, spodium, eboris rasuram, & pretiosos lapillos? BRAS. Quia ad hoc negotium nihil prorsus conferre arbitror, nam à nullo authore fide digno proditum est, neque vllam habent manifestam qualitatem, qua hoc efficere possint. at illa omnia quę in præscripta cōpositione extant, apud antiquos authores reperiri constat, & ad ea peragenda quæ diximus apta esse testantur, nescio etenim quid valere posit ad corroborandum chartilago illa neruea, quæ in cerui corde reperitur, minúsq; scio quomodo ad idem præstandum cōferat spodiū, ac pretiosi illi lapilluli, imò si quid ex his esset cui hoc præstari

præſtari poſſe conſiderem, potiſsimum eſſent margaritæ, quibus tamen modicam fidem adhibeo, & nullam prorſus auro & argento, niſi ratione qua copioſè habētur, & ad neceſſarias res emendas quibus fruimur expenduntur. SEN. Si hæ compoſitiones quas adduxi tibi minimè placuerint tu aliqua parandam edoceto, nam ego illam in tui gratiā ſeruabo. BRAS. Nō ne ſeruatis puluerem pro corde calidum? SEN. Ego nō ſeruo, neq; aliquem audiui qui ſeruaret. BRAS. Cur nō ſeruatis? SEN. Ignoro. BRAS. Fortè hæc cauſa quia cor calidiſsimum eſt omnium mēbrorum quę in corpore continētur, idcirco refrigeratione aliqua ſemper indiget, vt pulueres illi qui temperati dicuntur calidorum vice fungantur. nam maiorem nō exigit caliditatem quàm illa ſit, quæ in temperatis continetur pulueribus cor, hanc ob rem nemo calidū puluerē pro corde ſeruauit. at temperato pro calido vtuntur. SE. Nūquam audiui medicum aliquem, qui puluerem pro corde calidum indiceret, ſed tēperatū indicentes audiui, cū epithemata fieri volunt. BRAS. Id fit ob id quod à me dictū eſt, cùm à medicis puluis pro corde frigidus indicitur, illum præbe frigidū quē vltimo loco adduximus, & cū tēperatū indicunt illū præbe, quē tu cōficis.

ego

ego autē hos pulueres nūquā indicam, sed statim puluerem mihi parabo, cum eo pro meis ægrotis indigebo. tamē pro horū pul uerum forma ex simplicibus qui cordi vere conferunt, hic qui sequitur est puluis pro corde frigidus, quem seruandū voluerim.

℞. Florum nenupharis lutei
Rof.rub.
Florum violarum
Florum boraginis
Florum buglossi
Florum labruscæ
Se.acetosæ
Singulorum ʒ vj.
Corallorum rubrorum
Terræ sigillatæ
Boli armeni
Singulorum ʒ ij.
Sandalorum rubrorum
Sandalorum luteorum
Singulorum ʒ iiij.
Camphoræ
Myrtillorum
Singulorum ʒ j.
Croci ℈ i.
Ambracani G̃ iiij.

Misce & fiat puluis subtilissimus, qui præbeatur quando puluis pro corde frigidus à medicis indicitur. s e. Ego deinceps hunc parab

parabo. BRA. Si temperatum conficere volueris id facilè efficies, si hæc quæ sequũtur simplicia prædictæ cõpositioni addideris.

℞. Macis
Nucis moschatæ
Cinnamomi
Ligni aloës
Corticum citri
Singulorum ʒ ij.
Musci G̃ ij.

Misce & fiat puluis subtilissimus, & præcedenti pulueri misceatur, quo poteris etiam pro calido vti, quoniam cor simpliciter calida non exigit, tamen si alicui placeret calidum puluerem parare, id facilè fiet, si suprascripta simplicia tantum sumantur gariophyllis additis, & in puluerem redactis, sed calidis solum nunquam indiget cor. nunc alios prosequaris pulueres qui in pharmacopolis seruantur. SEN. Nullos alios (quod sciuerim) seruo. BRAS. Tamen alij etiam apud alios seruantur pharmacopolas. SEN. Fortè ex simplici re. nam & ego omnium ferè simplicium puluerem seruo. BRAS. At hoc non probo, cùm melius sit tunc in puluerem redigere cùm medici eo indigẽt, & pulueres quos dixi ab aliis seruari pharmacopolis nõ sunt simplices, sed ex diuersis compositi. SEN. Tu illos referto.

BRASSAVOLVS.

Multi incarnatiuum vocatum puluerem seruant, quem supra vlcera quæ exiccatione indigent spargunt, quoniam ob nimiam humiditatem caro in ipsis augeri non potest. SE. Ex quibus conficitur simplicibus? BRAS. Ex his.

℞. Mastiches
Sarcocollæ
Sanguinis draconis
Boli armeni
Corticum thuris
Myrrhæ
Lithargirij
Aloës,
Singulorum ℥ ij.

Misce & fiat puluis subtilissimus. SEN. Ferrarienses chirurgos video compositiones semper indicere vt illis videtur, cùm his pulueribus indigent. BRAS. Tamen & nõnulli Ferrariæ, Venetiis ac Romæ hunc prædictum seruant, & cùm puluis incarnatiuus indicitur præbent. SEN. Alios prosequaris pulueres quos minimè seruo, tamen apud aliquos in vsu sunt.

BRASSAVOLVS.

Nonnulli sunt, qui pro virilis membri exanthematibus puluerem seruant, quem vulgò vocãt puluerem pro tarolis. SE. Ego

quandoque hunc puluerem seruaui, sed postea animaduerti me nunquã illum vendere, idcirco illum cõficere ac seruare prætermisi. BRAS. Tu nullum debes habere cum tonsoribus commercium, & cum nõnullis qui temerè medentur. SEN. Neque cum his partem vllam habere volo. BRAS. Sed hi sunt, qui hos pulueres vendi faciunt, & quæ ingrediuntur ignorãt, imò si etiam scirent quæ simplicia ingrediantur, eorum tamen vires ignorãt. SEN. Hunc puluerem referto, nam statim an is sit quem seruabam percipiam. BRAS. Pro virilis membri exanthematibus hic est puluis.

℞. Aloës
Tutiæ præparatæ
Turis
Boracis
Cucurbitæ
Lithargirij
Aluminis rochæ
Tartari
Aristolochiæ rotundæ
Iridis
Boli armeni
Singulorum ʒ iij.
Camphoræ ʒ ß.
Zuccari albi ℥ ß.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

SEN.

SEN. Hic est præcise puluis quem ego seruabam. BRAS. Mihi subiit mente causa, cur illum amplius non vendis. SEN. Quænam est? BRAS. Quia omnes vocato præcipitato vtũtur, in puluerem redacto, nam hoc breuissime eiuscemodi exanthemata tot prætermissis simplicibus in sanitatem restituit. SEN. Ego etiam seruare solebam puluerem quendam ad virile membrum vlceratum. BRAS. Et multi pharmacolæ illum seruant, quem referre ne pigeat. SE. Ille quem seruabam hic est.

℞. Gallarum
Aloës
Singulorum ℥ ß.
Zuccari albi
Sanguinis draconis
Singulorum ʒ ij.

Misce & fiat puluis, cuius vsus est primò aqua aluminosa locum abluere, postea puluerem supraponere. BRAS. At hi pulueres nihil sunt, si præcipitato comparentur, verum horum vsus sit prius, vt à leuioribus curatio exordiatur.

BRASSAVOLVS.

Miror autem, quòd puluerem aduersus lumbricos nõ serues. SE. Imò seruo. BRAS. Tamen non retulisti. SEN. Eram oblitus, sed hanc compositionem in meo seruo

pharmacopolio.

℞. Seminis portulacæ ʒ j.
Musci G̃ iiij.
Corallorum rubrorum
Coriandrorum præparatorum
Singulorum ʒ j.
Seminis attriplicis ℥ ß.

Misce & fiat puluis, qui cum vino præbeatur potenti, vel aqua decoctionis radicum graminis, vel agrimonij, dosis est ʒ ß. vel G iij. BRAS. Nescio cur tam pauca copia præbeatur. SEN. Ita audiui. BRAS. Quando ego puluerem pro vermibus indico, tu hunc præbes? SEN. Hunc met. BRAS. O' Dij immortales nihil ferè habet, vel modicum quid quòd vermibus aduersetur, sed de aliis quibusdam miror pharmacopolis, qui libistici radicem sumunt, ac exiccant in furno cùm panis eductus fuerit, postea in puluerem redigunt, & cùm pro vermibus puluis indicitur præbent. SEN. Non conuenit? BRAS. Meliora adsunt, & vermibus magis propria, quis aut tibi persuasit, vt talem pro vermibus seruares puluerem? SEN. Nullus, sed præceptorem meum secutus sum virũ grauissimũ, qui puluerem ita paratum seruabat. veruntamen & alium pro vermibus seruabat puluerem præceptor meus, quem semel tantũ confeci, quia mihi

mihi videbatur potius pro corde puluis. BRAS. Illum referto. SEN. En refero.

℞. Cornu cerui vsti
Granellæ præparatæ
Dictamni
Seminum caulium
Sem. acetosæ
Sem. coriandrorum præparatorum
Sem. portulacæ
Osſis de corde cerui
Singulorum ʒ ß.
Lapidum pretioſorum
Singulorum ʒ j.
Rhabarbari electi ʒ j. ß.
Foliorum auri nu. vj.
Sem. libiſtici ℈ iiij.

Miſce & ſubtiliſsimè terantur ac ſeruētur. BRAS. Quid eſt granella? SEN. Eſt herba Ianuæ. BRAS. Ignotum per ignotum tradidiſti, nam minus in præſentiarum te intelligo, quàm prius, nempè quid ſit herba Ianuæ non intelligo, vocabulum fortè deprauaſti, & vbi herba Ianuæ legiſti, ſcriptū erat herba Iamana. eſt verò herba Iamana coſtus, coſtúſque (de amaro intelligo, ac nigro non de illo, qui nunc eſt in vſu dulci) vermes interficit. SE. Ita nos vocamus herbam quandam, & granellam, & herbam Ianuæ. BRAS. Alij ſunt qui hanc ferè com-

positionem conficiunt, verùm nonnulla ex superabundanti addunt, nunc ad alia transeundum est, quoniam tua hæc herba mihi ignota est, nisi sit vocata sementina. SEN. At tu horum compositionem referto, vt quæ addiderint, percipiam. BRASSA. Ita conficiunt.

℞. Cornucerui vsti
Granellæ præparatæ
Dictamni
Mirrhæ
Tormentillæ
Sem. caulium
Sem. acetosæ
Sem. coriandrorum præparatorum
Sem. portulacæ
Ossis de corde cerui
Singulorum ʒ iiij.
Saphyrorum
Smaragdorum
Rubinorum
Granatorum
Hyacinthorum
Singulorum ʒ j.
Rhabarbari electi ʒ j. ß.
Sem. libistici ʒ x.
Foliorum auri numero xl.

Misce & fiat puluis subtilissimus. SEN. Aliqua omninò adest differentia. at non valde

magna

magna. BRAS. Tamen vtraq; compoſitio ad cor roborãdũ potius facit, quàm ad vermes (ſi illa etiam ad cor faciunt, quæ in cõpoſitione poſita ſunt. nam multa ſunt quæ neq; cordi cõuenire arbitror) at ego de his compoſitionibus admiratione afficior. tu verò in mei gratiam hunc, qui ſequitur pul uerem ſeruato, qui mirum in modum vermes interficit.

℞. Corallinæ
Sementinæ
Scordei
Singulorum ℥ j.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſſimus. SE. Hunc tuum puluerem deinceps ſeruabo. BRAS. At tibi ſum compoſitionem aliam præſtaturus quam in mei gratiam ſeruabis, quando pro lumbricis puluerem indixero: illam verò in ſcriptis mandaui in vermium curatione quam edidi. SEN. Cùm primũ illam præbebis ſtatim parari faciam. extant verò alij pulueres qui in vſu ſint?

BRASSAVOLVS.

Seruatur & à nõnullis pharmacopolis pul uis pro his, qui in lecto mingunt. SEN. Ego aliàs ſeruare ſolebã, ſed diu eſt quòd illum nõvendidi, imò & aliqua portio fortè adeſt in pyxide. BRAS. Modum igitur refer quo illum conficiebas. SEN. Hic eſt modus.

℞. Coriandrorum præparatorum
Gummi arabici
Granorum myrtillorum
Boli armeni
Singulorum ℥ j.

Misce & fiat puluis, cuius sumenda quantitas est drachma vna ex vino calido nigro styptico in lecti ingressum. BRAS. At illi pharmacopolæ de quibus intelligebam, alium conficiunt puluerem, cuius compositionem in Montagnanam referunt. SEN. Compositionem hanc (ni pigeat) referto. BRAS. Hæc est quam refero.

℞. Stomachorum gallinarum præparatarum ℥ iiij.
Agrimoniæ ℥ j.
Cineris erinacei combusti ℥ iij.

Misce & fiat puluis, cuius præbeatur ægrotanti drachma ex vino, vel ex iure, cùm itur dormitum. SEN. Quomodo præparantur gallinarum ventriculi? BRAS. Hoc modo ventriculi gallinarum sumãtur cultro, deinde ab extima pelle liberẽtur, aquã postea quæ à capitello descendit cùm nigrum saponem parare volunt, accipito, & per horã ventriculos in illam infundito, postea duabus aut tribus vicibus vino lauato, dein in nigrum vinũ per horam infundito, postea vino alio lauato, & deinde in prædictam capit

capitelli aquam infundito, postea lauato, & iterum in vinum infundito, hócque toties facito, quoties album euaserit, denique in furnum ponantur in quo prius coctus fuerit panis, & exiccentur, ac ad vsus referuentur. SEN. Ego compositionem istam haud magnifacerem. BRAS. Et ego minus. SEN. Quem ergo puluerem pro hoc negotio seruandum desideras? BRAS. Hunc qui sequitur.

℞. Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ℈ j.
Acaciæ
Balaustiarum
Myrtillorum
Corallorum alborum
Rosarum rubrarum
Singulorum ʒ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus, cuius sumenda quantitas est drachma vna in vino styptico nigro, cùm dormitum itur. SEN. Videtur potius cõstrictiuus. BRAS. Et quis nam alter esse potest? SEN. Sunt ne alij pulueres, qui ab aliis seruẽtur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Non ne & tu Ducis puluerem seruas? SEN. Seruo, sed illum inter aromata numero. BRAS. Idcirco suffuf est, id est odoratus

puluis, quo ad ventriculum vtimur roborandum, ac calefaciendum. at quomodo illum conficis? SEN. Hoc modo.
℞. Cinnamomi ʒ ij.
Gingiberis
Galangæ
Gariophyllorum
Nucis moſchatæ
Cardamomi maioris
Cardamomi minoris
Cubebarum
Piperis longi
Singulorum ℈ j.
Zuccari albi ℥ vj.
Miſce & fiat puluis primò pinſendo aromata, poſtea zuccarum. BRAS. Melius eſſet pro ſingula puluerum drachma zuccari vnciam commiſcere. at hunc ducis pulerem alij faciũt ex ſolo cinnamomo, & zuccaro, alij hoc modo.
℞. Cinnamomi ℥ j.
Gingiberis ʒ j.
Croci ℈ ß.
Zuccari ℥ iij.
Miſce & fiat puluis, vel primò aromata in puluerem redigito, poſtea zuccarum addito, alij ſunt qui magnam conficiunt compoſitionem, & illam ſub Ducis nomine ſeruant. SEN. Quo nam modo hi parant, & ex quib

quibus? BRASSAV. Hoc modo.

℞. Cinnamomi
Gariophyllorum
Corticum interiorum cinnamomi
Amomi
Melegetarum
Trium piperum
Gingiberis
Folij
Ligni aloës
Macis
  Singulorum ʒ ß.
Cardamomi
Cubebarum
  Singulorum ʒ j.
Spicæ nardi ℈ ß.
Musci G̃ iiij.
Nucis moschatæ ʒ ß.
Zuccari albi ℥ vj.
Foliorum auri num. vj.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

SEN. Magna profectò est compositio eiuscemodi. BRAS. Magna quidem est, tamen simplices compositiones mihi potius arrident, vt illa cæteris præstare videatur, quæ cinnamomū tantum gingiberem, ac zuccarum recipit, neque illa despicienda est, quæ præter hæc nonnihil etiā assumit croci. SENEX. Extant ne alij pulueres, qui ab aliis

aliis seruentur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Nonnulli puluerem seruant ad intestini exitum. SE. Cuius intestini? BRAS. Recti intestini, quod inuertitur, & ad quantitatem quandoq; quatuor aut sex digitorum plus minus exit. SEN. Ego nunquam puluerem hunc seruaui, tu verò compositionem referto ni tibi molestum sit. BRAS. Molestum minimè est, sed illa hæc est, quàm nũc tibi refero si audire ne pigeat.

℞. MasticHes
Thuris
Nucis cyparissi
Antimonij
Corticum granatorum
Balaustiarum
Glandium
Singulorum ʒ ij.

Misce & fiat puluis. SEN. Quo nam modo hoc puluere vtuntur? BRAS. Intestinum prius vino nigro tepido, quod stypticitatem quandam habeat abluunt, posteà intestinum hoc puluere aspergunt, & paulatim intra anum imponunt: ita enim paulatim constringitur, & non exit, tamen de hoc intestini exitu suo agemus loco, quando exitus intestini recti curationem moliemur.

SENEX.

Rhabarbari insuper puluerem seruamus, & aloës. BRAS. De simplicium pulueribus hîc verba non facimus, sed de compositis tantum loquimur. nam hoc modo vnumquodque simplex hîc esset pertractandum.

SENEX.

Memini me quandoque pulueres alios seruasse quos in præsentiarum minimè seruo, cùm illos vel nunquam vel semel tantum vendiderim. BRAS. Quos nam? SEN. Puluerẽ ad gonorrhœam seruare solebam & cùm quispiam hunc affectum patiebatur hunc puluerem illi præbebam. BRAS. Puluerem ipsum referas. SEN. Hic est.

℞. Menthæ siccæ ℥ iij.
Sem. agni casti
Radicum iridis
Singulorum ℥ ij.
Sem. ruthæ ℥ j.
Sem. lactucæ ℥ ij ß.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. Quomodo præberi iubebas, & in qua copia? SEN. Absque pondere semicochlear commune accipi iubebam, ex albo vino per duas ante cœnam horas. BRAS. Melius est illum ex iure accipere in quo vitulorum aut boum pedes ebullierint, tamẽ non multum adstringebat hîc tuus puluis, arbitr

arbitrórque vix vnum fuisse sanitati restitutum. SEN. Ob hoc fortè nullus fuit vel vix vnus, qui illum emeret. BRAS. Melius est ex bolo armeno, terra sigillata & albis corallis puluerẽ hunc conficere. nunc vnusquisque medicus ad hoc propositum vt illi videtur puluerem indicit. tunc autem alios ne seruabas pulueres.

SENEX.

Seruabam & puluerem ad dolores post partum, cùm iuuenis eram, statímque cùm mulier pepererat puluerem hunc ab ea sumi iubebam, nunc nulla est quæ illum recipiat, propterea ab vsu ita desiuit, vt amplius non vendatur, ob hoc illum minimè seruo. BRAS. Ipsius compositionem saltem adducito. SEN. Hæc est quæ sequitur.

℞. Corticum casſiæ
Casſiæ ligneæ
Cinnamomi
Cap. veneris
Singulorum ʒ ij.
Anisorum
Passularum
Singulorum ʒ iiij.

Terrantur subtiliter, & cum vino albo præbeatur. BRAS. Puluis hic obesse nõ potest, tamen alia multa sunt quæ exquisitius ab his doloribus liberãt, idcirco non mirum si

aboletus

aboletus ſit huius tui pulueris vſus. alios autẽ vidi pharmacopolas qui ita parabant.

℞. Cinnamomi
Gingiberis
Aniſorum
Amidis
Seſelidis
Cumini
Singulorum ʒ ij.
Matricariæ
Arthemiſiæ
Sabinæ
Cap. ven.
Singulorum ʒ j.
Myrrhæ
Bdelij
Singulorum ℈ j.
Zuccari ad pondus omnium

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus, cuius ſumenda quantitas eſt drachma vna ex vino cretico, vel ex iure, in quo petroſelini radices, ac fœniculi ebullierint, ſed nec puluis iſte amplius in vſu eſt. SEN. Audiui caſsiæ corticẽ multum facere ad hoc propoſitum, qui compoſitionẽ meam ingreditur. BRAS. quam caſsiam intelligis? SEN. Illam qua ad leniendum ventrem vtimur. BRASSA. Ergo huius vocatæ caſsiæ quam ego ſiliquam oblongam nomino corticem ſumis?

SEN.

SEN. Illum sumo. BRAS. O' maxima hominum ignorantia. SEN. Multos audiui medicos qui corticē illum ad menses prouocandos indixere. BRASSAV. Vtinam mendici potius essent, quam medici, hi qui adstringentem rem pro aperiēte adhibent. SENEX. Ergo cortex ille adstringens est? BRAS. Hoc hi soli ignorant, qui sensu carent. SEN. At indies video medicorum turbam, ad ciendos menses hoc cortice vti. BRASS. Optimè dixisti medicorum turbam, hoc vti, quia celebres medici huius generis peccatum non committerent. SEN. Vnde prouenit hic error? BRAS. Hinc errorē istum emanasse arbitror, quoniam id quod in præsentiarum cassia vocatur cur ita nominetur ignoro, cùm potius oblonga siliqua vocari deberet, & longum chirath. at apud antiquiores græcos cassiæ quidem mentio fit, sed per cassiam id intelligunt, quod nos vulgò canellam vocamus, vnde recentiores medici, id quod à græcis cassia dicitur, idem esse putarunt, cum eo quòd ab Arabibus cassia vocatur, vnde omnes antiquorum cassiæ proprietates quæ nostra canella est, Arabum cassiæ quæ est siliqua oblonga attribuunt, verum inter alia ad quæ confert antiquorum cassia, hoc vnum est, menses ciere, recentiores hinc

hinc accepisse arbitror, cùm & censuerunt, & scriptis mandarunt cassiã hanc Arabum menses prouocare, vnde nomine decepti putarunt, & vulgarem cassiam easdem habere vires, eandémque esse. SEN. Non potuit ædepol alia fuisse causa, quam ista. at quomodo nosti huius vulgaris cassiæ corticem adstringere? BRAS. Pręter ipsam experientiam, quæ rerum omnium magistra est, & gustus ipse hoc ostendit, nam si corticem hunc masticabis adstringere prorsus conspicies præter id quod est terreæ naturæ, siccæ, atque frigidæ, vnde si eo ad infrigidandum, & exiccandum vti volueris, munus hoc efficere posse, nõ dubitamus. SEN. Adsunt ne alij pulueres qui ab aliis seruentur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Nullus alius mihi in mentem venit pręter puluerem vocatum cyprium. SEN. Puluis hic ad myropolas spectat, nõ autem ad pharmacopolas. BRAS. Imò & nonnullos pharmacopolas illũ seruare noui, & secundum Arabes potest vocari suffuf, cùm sit puluis odoratus. SEN. Quomodo conficitur eiuscemodi puluis? BRAS. Varia sunt huius puluis genera, & tot ferè componitur modis quot sunt myropolæ, & multi cum paucis odoratis compositionẽ parant,

vt magis lucrentur, modo nonnihil redoleat puluis. SEN. Tu integras compositiones referto. BRAS. Et integras & optimas tibi referam compositiones, audito igitur cyprium puluerem qui suauiter redolet.

℞. Rosarum damascenarum
Cyperi
Sandalorum citrinorum
Singulorum ℥ j.
Iridis ℥ ß.
Ligni aloës
Calami aromatici
Galangæ
Belzuini
Singulorum ℈ j.
Gariophyllorum ʒ j.
Musci Chirath. v.
Zibetti Chirath. iij.

Vnumquodque horum in puluerem redigatur, & simul secundum artem misceantur. SEN. Hic est puluis cyprius? BRAS. Est vnus modus illius pulueris, tamen & hoc potest muscus quercinus suffumigari, & reddi odoratus, vt postea ostendemus in alio, qui sequitur illius pulueris modo. hic verò puluis in vitrea phiala seruandus est. SEN. Illum igitur referto, quem dicebas puluerem. BRAS. Iam refero.

℞. Musci quercini ℔ ij.

Musci

Muſcum verò longiorem eligito, & magis album qui haberi poſsit, craſſáſque illius partes abiicito, poſtea dulci aqua lauato, & toties lotiones repetito quoties vltima aqua qua lauatur clara ac limpida euadat, deinde ſupra tabulam optimè ſiccā extendatur, Soliq; exponatur, donec egregiè ſiccetur, poſtea roſacea aqua aſpergatur, dein linteo tegatur, & Soli iterū exponatur, donec exiccetur. interim verò ſæpius voluendus, ac reuoluendus muſcus eſt, dúmque ſolis feruorem adhuc ſeruat, fricandus eſt ac in puluerem redigendus, & per ſetaceū cribrum eliquandus: manibus verò fricandus eſt in linteo & extra linteum: id verò quòd in cribro permanebit, & per foramina non eliquabitur, iterum Soli exponendus eſt, & eodem modo faciendum, quoad vniuerſus muſcus ſubſederit, & per ſetacei cribri foramina eliquatus fuerit, dein puluis hic ſumatur, & roſacea aqua moſchata aſpergatur, poſtea ſupra amplam menſam in inferiori parte extendatur, magnóque linteo tegatur, deinde ſequenti ſuffumigio foueatur, ac ſuffumigetur.

℞. Belzuini ℥ iij.
Styracis calamitæ ℥ iiij.
Laudani
Ligni aloës

Singulorum ʒ j.
Moſchi Chirath.ß.

Vnumquodque per ſe conteratur vel cultro incidatur, & omnia ſimul miſceatur, deinde ex hoc ſuffumigio, ad vnius ceraſi quantitatem ſumatur, & igni modico ſupraponatur, hócque ſuffumigium ſub iam dicta menſa collocetur, & per vnius horæ ſpatium dimittatur, poſtea iterũ eodem modo ſuffumigium fiat, & iterum per horæ ſpatium effumet. hócque modo continuandum eſt, quouſque compoſitio ex qua ſuffumigium fit deficiat. cùm verò puluis ſuffumigium ita receperit in vitream phyalam probè obturatam reponendus eſt. nota verò ſuffumigium iſtud fuiſſe ſatis ad libram vnam muſci quercini odoratam reddendam. SENEX. At ſi puluis ſit in maiori copia quid tunc agendum eſt? BRASSAV. Suffumigium multiplicare eſt opus, cùm verò puluere iſto vti volueris tunc.

℞. Huius ſuffumigati pulueris ℥ j.
Belzuini ʒ j.
Muſci Chirath.iiij.
Zibett Chirath.iij.

Miſceantur hæc & in vitrea ampulla bene obturata ſeruentur, ſi verò huic ſuffumigato pulueri primam compoſitionem commiſceri volueris non mediocriter odoratum

tum reddes puluerem. SENEX. Neque iste secundus erit inodorus. BRASSAVOL. Imò apprimè redolet, & odore haud negligendo. SEN. Extant ne alij conficiendi modi? BRASSAVOL. Extant, & multi, nam adest cyprius puluis rosatus. SEN. Quomodo cõficitur? BRASSAVOL. Hoc modo.

℞. Rosarum damascenarum ℥ ij.
Sandalorum rubrorum ℥ j.
Ligni aloës
Ciperi alexandrini
Singulorum ʒ iij.
Iridis ʒ j.
Gariophyllorum tritorum ʒ j.
Musci optimi Chirath.iij.
Zibetti
Ambracani
Singulorum Chirath.ij.

Vnumquodque seorsum in puluerem redigatur, & per cribrum setaceum eliquescat, postea simul misceantur, & in vitrea ampulla bene clausa reseruetur, hic est vnus modus cyprij pulueris ab aliis distinctus, tamen ex hoc potest quercinus muscus prędicto modo suffumigari, & postea addantur muscus, & ambra, tunc erit exquisitus puluis & suauem spirans odorem. SENEX. Non dubito, at extant ne alij præparandi

hunc puluerem modi? BRAS. Extat & cyprius puluis niger. SEN. Nunquam vidi nigrum, sed vidi equidem non probè album, qui cineritiū colorem præseferebat: ne verò tibi molestum sit nigrum hunc referto. BRAS. Hic est qui sequitur.

℞. Cyperi ℥ ij.ß.
Sandalorum citrinorum
Laudani
Singulorum ℥ ß.
Gariophyllorum ʒ iij.
Musci Chirath.iij.
Zibetti Chirath.ij.

Vnumquodque seorsum tenuissimè conteratur & vnà misceantur, ac in vitrea ampulla reseruetur. SEN. Si postea quercini musci suffumigato pulueri, hunc puluerē commiscere voluerim, nō ne fieri poterit? BRAS. poterit quidem, sed si hoc feceris tam odoratus nō erit, vt sunt pulueres illi quercino musco haud mixti, neque isto addito puluis erit niger. SEN. Cur omnes quercinum muscum accipiunt? BRAS. Cur ad odorata conficienda olea, balaninum accipitur? SEN. Quia vniuscuiusq; odoris expers est, & omnes facilè recipit. BRASSAV. Idem de querno musco iudicium fieri debet, nam nullum penitus odorem spirat, & omnes facilè recipit, idcirco media est ad pulueres odor

odoratos materia, nam pro aliorum medicamentorum materia, illa sumuntur, quæ exuperantem nullam qualitatem habent, vt neque calida sint neque frigida, neque humida, neque sicca, æque illa sumēda sunt pro cōmuni odoramentorum materia quæ nullum habent odorem, neq; suauem, neq; insuauem, qualis est muscus iste roboreus, qui ab his sumitur, qui odoratum hunc cyprium puluerem cōficere volunt. SEN. Adsunt ne alij hunc puluerem conficiendi modi?. BRAS. Imò adsunt, nam nonnulli ita confecere, primò quercinum muscum in Ianuarij mense collectū recepere rosaceáque aqua lauarūt, postea in Sole, vel in furno exiccarunt, itaq; dum adhuc incalescebat, ipsius libram vnam recipiebant, iridis vnciam vnam, & in puluerem redigebant, & tenuiter per cribum setaceum equabant, deinde rosacea aqua madefaciebant, vt totum id humidū efficeretur, postea supra setacei cribri fundum extendebāt, linteóq; contegebant, & sub cribro setaceo suffumigium hoc modo faciebāt, pro vnaquaque prædicti pulueris libra, hæc pro suffumigio recipiebant.

℞. Pulueris belzuini ℥ j.
Styracis calamitæ ℥ iij.
Ligni aloës ℥ j.

omnia hæc conterantur, ac misceantur, & supradictus musci puluis eo suffumigetur, cauendúmque est ne ab vlla parte exeat fumus. at per semihoræ spatium dimittatur, postea iterũ eodẽ suffumigio suffumigare oportet, deinde accipiendum ac iterũ pinsendum, cum eo quod relictum est ex prædicto suffumigio, & iterum per cribrũ setaceum eliquandum, & pro singula huius pulueris vncia miscendum.

Musci chirath. ij.

Ambracani chirath. j.

Zibeti chirath. iij.

Hęc simul misceantur, & exquisitus puluis habebitur. SEN. Et etiam bene suauiter odoratus. BRAS. Et suauiter odoratus. SEN. Adsunt ne alij cõficiẽdi hos pulueres modi? BRAS. Adsunt, hũc audito modum, [illegible]ouillum stercus recẽs accipito, & in sole, vel apud ignem exiccato. SEN. Odoratus esse non poterit si ex stercore conficiatur. BRAS. Reliquum audito, postea an fœtere posſit iudicabis. nam quandoq; ex amaris rebus dulcia fiũt, immatura persica amara sunt, quæ cùm maturescunt dulciſsima euadunt. SEN. Illud natura fit non arte. BRAS. Et ars naturam imitatur, & ea plerunque ars perficit, quæ natura perficere nesciuit, vnde immatura persica quæ

amara

amara sunt, si melle vel zuccaro cōdiantur melleā dulcedinem, ac sacchareā acquirūt. SEN. Prosequaris igitur. BRAS. Deinde conterātur & rosacea aqua exquisita abluatur in catillo per diem dimittendo, quòd quater fiat, denique in eodem extendatur vitreato catillo, vt stercus totum in catillo extensum sit, ac illi inhæreat, deinde prædictus catillus vertatur, suffumigando vt superius dictum est, in supradicto puluere, opúsque est prædictum puluerem dum suffumigatur cōmouere. si verò exiccaretur, opus est iterum aqua rosacea illum madefacere, cúmq; pluries fuerit suffumigatus puluis in prædicto catillo bene tecto exiccari permittatur, & cùm probe siccus erit in vitrea ampulla conseruetur, postea ℞. Huius pulueris ita præparati ℥ j.

Belzuini ʒ iij.

Musci chirath. iij.

Omnia simul misceantur, ac puluis fiat. SEN. ex stercoribus ergo odoramenta fiūt, hoc idem est vt cùm aliqua condiuntur edulia quæ simpliciter edi non possunt, sed conditura efficit, vt gustui sint apta, non pauci acerbi fructus edi non possunt, qui posteaquam cōditi fuerint, à nobis libēter excitantur. BRAS. Non ne audiuisti nonnullos quandoque dicentes si calceorum

soleæ condirentur, quòd egregiè saperent? SEN. Audiui. BRAS. Et ita esse constat, nã illustrissimus & excellẽtissimus Alphõsus Dux Ferrariæ tertius, qui supra omnes quos vnquam nouerim herbarum, florum, fructuum, surculorum & caulium cõditura delectabatur, huius rei periculum fecit, posteaquam soleas aqua, cinere, & calce diu macerari fecit, zuccaro condiri iussit, & omnes conditas soleas degustarũt, inter quos & ego testis sum, qui per multos etiã annos partem soleę conditam seruaui, quis vnquam putaret nuces pineas cum summis corticibus edi posse? cùm sint tam præduri fructus, sed illos conditura molliores & esui aptos reddit. SEN. Imò & nucem plurimã cũ crescit nullus vnquam edere posset, nisi conditam, at sunt ne alij hunc puluerẽ conficiendi modi? BRAS. Adsunt, nã hic est vnus modus ab aliis distinctus, aridas rosas accipito & in puluerẽ redigito, & si tibi videatur adde modicum pulueris liliorum alborũ, postea styrachis, ac belzuini æquales partes addito, de horum verò statuta quantitate nihil dicitur, quoniam quanto horum plus apponetur, tanto redolentior reddetur compositio. SEN. Ergo puluerem hunc, non ingreditur quercinus muscus? BRAS. Nõ ingreditur, sed & alium audito

cyprium

cyprium puluerem.

℞. Florum aranciorum
Florum rosarum odoratarum musco
Rosarum
Florum gelsmini
Singulorum partes æquales.

Exiccentur & fiat puluis, vt in cyprio puluere ex quercino puluere superius dictum est. at puluis alius cyprius nunc mihi in mētem venit qui violaceus nuncupatur, & albus est. SEN. Hanc compositionē libēter audiā, præsertim cùm violarum odor mihi gratus sit, neque odoratis vaporibus caput offendit, imò neque vapores ascendere sinit. BRAS. Compositionem igitur audito.

℞. Iridis ℥ iij.
Sandalorum citrinorum ℥ ij.
Rosarum damascenarum
Ligni aloës
Belzuini
Cyperi
Singulorum ℥ ß.
Musci chirath. iiij.
Zibetti chirath. ij.

Omnia singulatim in puluerem reddātur, postea simul misceantur, & in vitream ampullam seruētur. SEN. Cur cyprius puluis violaceus appellatur, cùm neq; violas, neq; violarum odorem vllo modo spirare poss

posſit? BRASS. Id verum eſt quòd dicis, tamen à myropolis violaceus nuncupatur. at ſi ego illum violaceum vocandũ voluerim, iuberem vt exiccatæ violæ adderẽtur, licet cùm ſiccæ ſunt, multum odoris nõ habeãt. SEN. Neq; cùm virides ſi manibus tractentur, tamen ſiccæ nonnihil ſeruant odoris. BRAS. Imò virides pertractatæ neſcio quid herbacei ſpirare videntur. SEN. Adſunt ne aliæ horum puluerum compoſitiones? BRASSA. Adeſt & hęc quam qui conficiunt dicunt eſſe cyprium puluerem naturalem, fortè quia ſimpliciſsimus iubent in Decembris luna, vel Ianuarij colligẽdã eſſe lalanem. i. vſnem, & in vmbra exiccandam, poſtea cum modico aquæ roſaceæ pinſenda eſt, & in paſtæ modum redigatur, (ſi verò abſque roſacea pinſeretur nares ingrederetur, & illas offenderet) cùm erit pinſa, & ita in paſtam redacta, ponatur in pateram, & in vinariam cellã, vel in locum alium humidũ deportetur, quoad mucida euaſerit, ac effloruerit, tunc iſtam ſupra tabellam extendito, & in clibano vel ſole exiccari facito, poſtea iterũ in tenuiſsimũ puluerem redigito, & ſolo belzuino ſuffumigato, vel pro ſingula pulueris iam ſicci libra Manne belzuino drachmæ decem miſceantur, & diu in mortario agitanda, & ita

& ita erit optimus puluis. SEN. Quid lalane sit ignoro, & quid etiã vsne. BRAS. Herba est, quæ è Cypro Venetias affertur musco similis, imò est ipse muscus quo & tu vteris, & arabes arborũ muscum vsneen vocant. SEN. Hinc fortè accepit vt cyprius vocaretur. BRAS. Imò hæc fuit nominis causa, quia è Cypro Venetias conuehitur, muscus verò noster qui in quercubus oritur non est adeo exquisitus, vt cyprius, nonnulli in cypro in puluerem redigunt, & in placentulas subigunt, vt commodius ferri posit. SEN. Sunt ne illæ placentulæ quibus Ferrarienses myropolæ vtuntur ad hunc puluerem conficiendum? BRAS. Illæ prorsus sunt, quas cirellæ de cypri vocant. SEN. Prius quid essent ignorabam, & terrã quandam esse arbitrabar. BRAS. Non est terra, neque subdentibus stridet, sed est prædictus puluis, quem & emptores ignorant, sed dicunt ad cyprium puluerem conficiendũ esse cirellas. SEN. Ferrarienses pharmacopolæ quomodo puluerem hunc conficiunt? BRAS. Placentulas istas in puluerem redigunt, quæ belzuino suffiunt, postea odoratum quodpiam addunt, vt muscum, vel ambracanum, & zibettum nonnũquam commiscent. at suarum commixtionum certam regulam non habent:

quon

quoniam aliquis plus odoramenti, aliqui minus, aliqui vnum, aliqui aliud cõmiſcet odoramentum. at pulueres quos ſuperius enarrauimus perfectiſsimi ſunt. SEN. Cypriæ iſtæ placentulę ſunt cineritij coloris, ad album vergentis. at adſunt ne alia ſimplicia quibus hic puluis confici poſsit? BRAS. Illa omnia quæ ex ſe nullum odorem ſpirant, & odores facilè recipiunt, talis eſſe generis arbitrandum eſt, nonnullos vidi qui amygdalarũ intimos cortices comburebant, & in puluerem redigebant, & pro huius pulueris fundamẽto vtebãtur. SEN. Quos cortices intelligis? BRAS. Non perduram teſtam, ſed intimum illud ſpolium, quod amygdalæ ſubſtantiam immediatè contegit, alij (quos potius probo) in clibano exiccant, & in puluerem redigunt, poſtea ſupradictis modis ſuffumigant, in populo albo tenellum quoddam adeſt albumen friabile quòd in puluerem redigi poteſt, & (vt prius dictum eſt) ſuffiri. nam nullum habet odorem hic puluis, & eſt omnium capax, æque verò friabile eſt eiuſcemodi lignum vt optimum agaricum. nonnulli ſunt nunc Ferrariæ qui alabaſtrum vocatum lapidem in tenuiſsimum pollinem redigunt, & ſuffiunt, ac pro cyprio puluere vendunt, alij ampullam ſuffumigant

migant, postea implent puluere aliquo, qui cùm in ampulla ab emptoribus odoratur, ob odorem ab ampulla cõtractum, odoratus videtur, postea cùm extrahitur nihil penitus redolet. SEN. O' scelestissimi omnium. BRAS. Hic est Aediliũ, & Tribunorum plebum error, qui curare deberent ne quispiam deciperetur. SEN. Adsunt ne alij cyprij pulueres? BRAS. Infinitis ferè aliis confici posset modis, tamen à præscriptis haud multum euariare poterũt. at tempus iam est huic de cyprio puluere sermoni metam imponere, tu alios interim pulueres referto, ex his quos in pharmacopolio seruas. SEN. Nullos alios seruo pulueres, neq; (vt Arabicè loquar) suffuf. BRA. Huic igitur contemplationi finem imponamus. SEN. Vt lubet.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium Oleorum, quæ apud Ferrarienses pharmacopolas seruantur.

BRASSAVOLVS SENEX.

BRAS. Neque pluuia, neque ventus, neque cœnosa via te remorari potuerũt quin huc accederes? SEN. Imò neque tonitrua, neq; fulgetra, neq; ipsa fulmina talia extitissent, vt me vel pauxillum domi occlusissent, vel detinuissent, quin ad nostrum hoc negotium perficiendum accessissem. Nam tam vehementi sum dulcedine affectus in his compositionibus considerandis, quæ in meo sunt pharmacopolio, & tanta dulcedine illectus, vt cùm bibo, cùm edo, cùm dormio, cùm vigilo, in his semper versor. Tota nocte dormiens hanc schædam scribebam. BRAS. Vnum tamen scio quòd te domi

domi per integrã diem clausisset. SE. Quodnam illud est? BRAS. Insomnium aliquod terrificum, & horrorem inducens, nam audiui te insomniis adeò credere, vt tota vita tua ab illis dependere videatur: nihilq; tibi magis certum esse potest ad futura prædicenda insomnio. SEN. Necessarium est me illi rei credere, quæ nunquam me fefellit. nam nihil prorsus mihi euenit commodi, vel incõmodi, nihil dextri vel sinistri, quin illud dormiens longè antea præuiderim. BRAS. Id melancholicis præ cæteris contingit naturis. Si tot ostenta, tot portenta, tot praua insomnia, & terrifica, tot visa, & tot varios euẽtus tibi cõtigisset, quot mihi superiori anno 1550. contigere antequam Romam proficiscerer, non dubito te Romam vnquam fuisse profectum. SEN. Talia fortè extitere, vt neque domi recessissem. nam his rebus sum valde addictus, neque absq; ratione quoniã sæpius mihi verũ prędixere. Imò ab insomniis nunquã deceptus sum. at quæ fuere ista tam horrida, támq; terribilia, quæ tibi occurrere? BRAS. Quæ, tot, & tanta, támque terribilia, vt relaturus horrescere incipiam: nocte illa, qua mihi summo mane indicatum fuit illustrissimum Ducem Romam profecturum esse, & me accingi oportere, vt illum comitarer,

huius generis visum in somniis accepi: per asperos, inacessósque montes mihi equitare videbatur. cúmque in summum deuenissem iugum, è maximo præcipitio equum decidisse, & in acutũ lapidem caput meum impegisse: præ ictu verò magnam vocem emisi, & cum tanto tremore, tantóq; timore experrectus sum, vt anceps sim, an in veris discriminibus tantum vnquam timuerim: iterum dormiui, & statim per montes mihi equitare videbatur, & à nonnullis latronibus insequi, at ego citato cursu fugiebam. Equus verò flumen ingressus, quod transeundum occurrebat bibere volens, statim in caput decidit, méque in profundam aquam deiecit, submergíque videbar: at latrones occurrentes, me ab aqua liberarunt, spoliarúntque, & nudum reliquerunt. Ego autem fingebam esse mortuum. Abibant latrones, vnus verò ex illis ad me conuersus dicebat, videtur quòd adhuc palpitet, illum finire statui, ne quandoque nos insequeretur. nam homo mortuus bellum non ingerit, pugionéque euaginato, me punctim in thorace feriebat, primóque illo ictu, magno cum eiulatu experrectus sum: tũc vxor mea, quæ vnà in eodem erat thoro, quid haberem interrogabat. nam persenserat me in magna esse angustia, ac anxietate, lamẽtaríq;

taríque, conqueri, ac eiulare. Ego illi respondi me somniasse, & nihil esse. Tertiò obdormiui, & per montes tertiò equitare videbar. cúmq; equum in quandam montis costani flecterem, en maximus ac ingẽs serpens, qui quatuor equi mei crura cauda colligauit, & sub equi cauda collo exire videbatur, & per equi dorsum caput elongabat, quousque ad collum meum perueniret, extensóque collo dentibus caput meum amplectebatur, & cauda tam vehementer equi crura arctabat, vt in terram deciderit. Tertiò experrectus sum cum magno timore: cúmque dies iam illucesseret, ampliùs dormire nolui, ne tam sæuis insomniis premerer. E' lecto igitur surrexi, mente quodammodo commotus. En illustrissimi Ducis nostri Architriclinus ad me accessit: & eiusdem illustrissimi Ducis nomine me admonuit, vt itineri me accingerem, ipsum illustrissimũ Ducem Romã comitaturum. SEN. Ego (si eiuscemodi insomnia habuissem) Romam nullo pacto profectus essem. BRAS. Quamobrem? SE. Ne in me ipsum terribilia illa insomnia conuerterẽtur. BRAS. Si Principi cuipiam inseruires, qui te amaret ac veneraretur, nónne in rebus tam honestis illi parêres? & præsertim cùm vitã suam in tuis manibus

ſponte commiſiſſet nulliq; alij fideret? SE.
Si eſſet Imperator Auguſtus, aut ſummus
Pōtifex ab hac vrbe cū his diris inſomniis,
non me dimouiſſent imò nō niſi poſt quin
tumdecimum diem domo exiuiſſem ne ſo
mnium in me verteretur. BRAS. Imò ſi ve-
ra eſſent inſomnia, in te etiam domi clau-
ſo verti potuiſſent. nam ſi à ſchalis cecidiſ-
ſes, collúmq; tibi fregiſſes, vt nonnullis cō-
tigit, ex alpibus eſſes deiectus, poſſunt ni-
mirum ſchalarū ſummitates in inſomniis
pro alpibus ſumi. & quiſpiam ex tuis famu
lis potuiſſet te pugione interficere, ac ſpo-
liare, vt nonnullis quandoque contigit: vn-
dique igitur pericula imminent, illis etiam
ſimilia, quæ per ſomnia videntur. SEN. At
hæc non tam facilè domi contingunt, vt in
montibus aſperiſque locis, & in acceſsis.
BRAS. Vndiq; ſunt anguſtiæ: at ſomnia vti
vera recipienda non ſunt, cùm & à Catone
ſcriptum ſit:

Somnia ne cures: nā mens humana quod optat,
Dum vigilat ſperat, per ſomnū cernit idipſum.

SEN. Ego certus ſum, te nunquam excogi-
taſſe trucidari, neque è ſummis iugis cade-
re, neque ab angue lacerari. nam nemo eſt
tam inſanus, qui hęc mēte reuoluat. BRAS.
Satis eſt me audiuiſſe de præcipitiis mul-
tos decidiſſe, imò & ſemel vidi in Genuen-
ſibus

sibus montibus Petrum Lauezolum nobilem Ferrariensem, qui è summo monte in infimam conuallem vnà cum equo decidit. SEN. Fuítne in frustula cõminutus? BRAS. Imò nihil mali perpessus est: sed per duos menses perenniter plorauit. Deus optimus illum seruauit: audiui etiam nonnullos è montibus decidisse, & necatos esse. SEN. Nunquam vidisti serpẽtem equorum crura colligantem. BRAS. Romæ marmoreum vidi Laochoontem, qui à duobus anguibus cum filiis nectebatur. SEN. Nondum fueras Romæ, vt Laochoontem videre potuisses. BRAS. Aliàs videram Romæ in Pontificis hortis, imò satis esset, me frequenter vidisse diuum Georgium pictum, & draconem illum fabulosum ipsius equi crura nectentem, hoc inquam satis fuisset, vt cùm dormirem, talis in phantasia irriperet imaginatio. SEN. Quicquid sit, ego Romam nunquam profectus essem, insomniis illis horribilibus perterritus. BRAS. At ego, qui illustrissimum Ducem vti filium diligo. Imò vti me ipsum, illum nunquam deserere potuissem: sed aliud audias vehementius quod tunc contigit, posteaquam Architriclinus mihi indicauit, quòd essem illustrissimum Ducem comitaturus, in librarium meum cubiculum redij, & mini-

mè dormiens, sed vehementer vigilans, vocem audiui vti hominis eiulantis, ac conquerentis, quæ locum ferè contremiscere faciebat. perterrefactus surrexi (nam sedebam) & quisnam esset interrogaui, vox illa suspirium haud quoddam magnum emisit, illámque amplius non audiui. SEN. O' magnum ac statum tuæ perniciei portentum, posteà Romam profectus essem. BRAS. At aliud audias per multas anteà noctes in cubiculo, in quo dormiebam, vocem quandam audiueram conquerentem, dum noctu expergiscerer. hæc autem vox solebat esse mihi præsagium, cùm aliquid disfortunij illi contingere debebat. ipsa etenim omnia futura bona, & mala, quæ illi euentura erant per multum ante temporis, quàm fierent, prædicere sciebat, hanc quandam vocem vigilans audiui, non dormiens. Imò cùm aliquid incommodi mihi euenturum est, sentio ac si sit aquæ gutta, quæ in terram stillet, vel supra aliquam capsam, aut scrinium, hanc stillam quã nunc voco stillam, per multas noctes antequàm Ferraria discederem audiui, solet nimirum futurorum malorum mihi esse prænuntia. SEN. Quid esse arbitraris? BRAS. Si antiquitatem sequerer, genium meum esse dicerem, qui de incommodo aliquo malo

me

me admonet, vt illud euitem. christianè verò loquens, dicam esse Angelum mei custodem, qui me monet, vt si fieri possit, malum illud euitare tentem. SENEX. Hoc maximum Dei donum esse puto. BRASSA. Non ambigo. nam Deum (ob immensam suam misericordiam) semper fautorem habui, ac protectorem, qui direxit me in semitas suas, & quem in finem vsque me directurum spero, quo ad in sinu Abrahæ me reponat, vt vnà cum sanctis suis cohabitem in secula seculorum. Sed & alia audito, quæ te magnopere deterruissent. Vltima illa die, qua sequente mane Ferrariæ discessurus eram, cùm cubiculi mei fenestræ inhærerem, quæ viridarium versus inspicit, ego contemplans an tempus tranquillum futurum esset, (nam aër tunc multis nubibus erat oppletum) en fax quædam è cœlo decidit, quæ parietem, fenestram, & me ipsum lambere visa est, hæc in terram decidit, ac euanuit. SENEX. Si hoc mihi contigisset, certus fuissem me breui obiturum esse. BRAS. Vana prorsus fuisset opinio. Sentis ne tu cum Platonicis, quod vnusquisque proprium sydus habeat, quod decidit, cùm obiturus est? SENEX. Imò in illa sum sententia: experientiáque osten-

dit in illis æstatibus plures mori homines, in quibus plures decidunt stellæ. BRAS. Eadem est in his ratio, qualis de Cometæ apparitione refertur. Nam cùm hæc apparent, scilicet & multi ignes cadentes & Cometæ, tunc annus ille valde siccus est, qui acutas etiam inducit ægritudines. multi verò in acutis ægritudinibus obire solent. Imò & si verum esset quod vnusquisq; proprium haberet astrum, & maius, & minus secundum hominum conditiones. ego talis non sum, vt astrum tam ingens habere debuissem, quale illud, quod eo tempore decidit. SEN. Hanc hominum differentiam non intelligo, quò ad progenies, & prosapias, sed quò ad virtutes, & ad cæteros iuuandos mortales: illi etenim sunt maiores, qui vti Dei multis benefaciunt. Imò ob hãc causam rerum inuentores Antiquitas Deos vocauit, tamen quicquid sit, vniuersus orbis cum his portentis Romam haud me duxisset. BRAS. Hæc omnia deliramenta esse arbitratus sum, & à nemine sanæ mentis consideranda. Sed audias quod consecutum est nocte illa vltima, qua summo manè Ferraria discessurus eram, cùm dormirem, videbatur mihi esse in domo mea antiqua, & genitorem meum, ac genitricem, fratres, sorores, filios, patruos, consobrinos ad me

ad me venisse, méq; circundasse, tamen dor miens intra me dicebam, nónne isti sunt mortui? At genitor interrogauit me, nunquid cũ ipsis omnibus proficisci voluerim, mente cõmotus annuere nolebam. At denique annui, dicens me tunc esse illos comitaturum, itaque itineri se præstiterunt, & ego vnà cum illis ad diui Andreæ templum profecti sumus, in quo templo Brassauolorum sepulchra erecta sunt. Tunc genitor, ac genitrix me comprehendentes, in terram extendere. interim ingens strepitus in cubiculo excitatus est, & ego experrectus sum. SEN. Et cum hoc insomnio Romam profectus es? BRAS. Et essem in Indiam profectus. iam verò illucescebat, è lecto surgere cœpi, mihíq; interulam præposterè imposui, deinde è lecto surgens, & aëris constitutionem ante fenestram considerans. En cornix versus me crocitans volauit, & ligulam, qua me nectebam, è manibus meis ferè abduxit, sinistrorsum abuolauit, posteà maximè crocitans supra fumarium illius cubiculi, in quo eram, insedit. Interim ego vxorem meam deridebam, quæ cornici maledicebat, & iussit vt lapidibus abigeretur, quod famulus quidam præstare tẽtauit, sed nunquã abigere potuit, imò statim noctua, quæ supra idem fumarium insidebat, terri-

ficam vocem emittere cœpit, forte à cornice deterrita. SEN. Ego nec domo inde ad octo dies exiuissem. BRAS. Reliqua verò audito: is qui calcaria mihi imposuit, id quod ad sinistrum spectabat pedem, dextero aptauit, & è cõtrario, quod ad dexterum attinebat, sinistro. SEN. Tot refers, vt impossibile esse videatur, quin aliquid summè sinistri tibi contigerit. BRAS. Nihil tamen cõtigit, instructus igitur equum ascendi. cùm verò è domo egrederer, in portæ limine tam vehementer cespitauit equus, vt ferè deciderit. Ferraria egressi, locus constitutus erat, in quo prãdere statueramus. erat verò in dimidio itineris inter Ferrariam & Bononiam, & locus sanctus Petrus in Casali vocatur. Cùm ab equo descendere volui, sagi mei pars sub Ephippio continebatur, descendens tota sagi dextera pars cõfracta est, & diaphoretico sudore profluere cœpi, syncopénq; incidi, vt fuerim coactus me supra lectum prosternere, & interula exui, ac fricari, deinde venter commotus est, & remissam quandam febrem incidi. SEN. Hoc saltem te impedire debebat, ne Romã proficisceris. BRAS. Et ego hoc potiùs verendum iudicaui, quã alia omnia portenta, & de egressu Ferrariam cogitare cœpi, tamen eadem die Bononiam petere volui, nocte quieui

quieui, vt mane cõsequenti non essem quidem à febre immunis, sed esset remississima, vt pro itinere perficiendo equum ascenderim, deniq; Romam perueni sospes, quãuis ob frigus dextero crure dolere cœperim. At hoc, quod sequitur, te fortè vehemẽtiùs detinuisset, Reuerendissimus Cardinalis Estensis iussit me domi suæ habitare in monte Iordano. præcipienti domino libẽter obtẽperaui, in die magno sancti Iouis in templum profectus sum, quod in monte Iordano erectum est, vt Eucharistiæ sacramẽtum insumerem. Aderat religiosus quidam (vt pleriq; sunt) ignarus, qui & mihi, & aliis Eucharistiam præbuit per modum viatici. SEN. Quomodo per modum viatici? Eóne modo, quo præberi solet breui morituris? BRAS. Illo inquam, quando à medicis omni spe vitæ destituti sunt, & id sacerdotibus indicatur. SEN. O' ignarissime omnium religiosorũ. ego hanc Eucharistiam haud sumpsissem, sed in alium locum diuertissem. BRAS. Cùm audissem religiosum istum aliis Eucharistiam sub viatici verbis præbentem, mihi in mentem venit abire. at desiderium hoc primò compescui, intra me dicens, Hoc nihil refert, sum nunc in via Ferrariam redeundi, & ad æternam patriam, ad quam omnes

tend-

tendere debent. Post hâc Eucharistiæ sumptionem, in cubiculum meũ redij, ac nonnullis diuinis eloquiis operã dedi, post prãdium religiosum illum ad me vocari iussi, accessit ilico, quẽ interrogaui, cur illis verbis vteretur, cùm Eucharistiam præberet. Ipse qui nec probè literas colligere nouerat, respondit se quandoq; audiuisse quempiam ita dicentẽ, nullámque insuper rationem afferre sciebat. at si illius manus vidissem priusquam Eucharistiam sumpsissem, nunquam permisissem, vt in os meũ illam imponeret. Erãt nimirum manus fumario nigriores, prolixósque habebat vngues cœno, aut stercore, aut pure plenos. nam totus erat scabiosus, & scabiei pustulæ in manibus purè profluebãt. SEN. Mirum est, quòd hec omnia nõ te deterruerint. BRAS. Neq; maiora me deterruissent, cùm hæc omnia fortuit arbitrer, nihilq; futuri portendere, nisi supra humores, Verũtamen cùm Ferrariam redirem, casus contigit, qui mihi magis displicuit. SEN. Qui'nam fuit hic casus? BRAS. Magnificus ac nobilissimus Philippus Strozza Mantuanus, anulo me donauit triginta aureorum pretij, cyaneo lapide decorato, quem in sinistræ manus auriculari digito gerere cœpi, hũc anulum prope Bolsennam amisi, elegissem potius longè peiora

iora somniasse, quàm anulum amisissem, non ob ipsius pretium, sed vt tanti, talisque viri monumentum apud me esset recondi-tum: tamen neq; hoc ægre tuli, sed comitibus omnibus dixi. En omniũ portentorum finem nactus sum, nam omnes ferè prædicta portenta audiuerant. imò quando Romam proficiscebar, hæc omnia in pessimũ iter interpretatus sum. nam quotidie pluit, & viæ omnes præter aspredinem, adeò erãt limo plenæ, vt equi ad ephippia vsque cœnum penetrarẽt. SEN. Vno verbo mentem meam tibi aperiam: neque Duces, neq; Reges, neque Pontifices id efficere potuissent, vt Romã profectus essem. BRAS. At quid mihi contigerit, contemplator, idcirco & insomnia, & alia portenta nulli facienda reor, quanquam maximus sim somniorum coniector, nonnulláque habeam insomnia, quæ me nunquam fefellerunt, vnũ preteri-eram, quod erat primo loco dicendum. nam eo fortè deterreberis, cùm ab omnibus antiquis obseruatum sit mortem semper prædixisse. SEN. Quódnam est hoc? BRASSA. Quódnam? id quod meo magno incommodo magnóq; dispendio consecutum est. SEN. Contremisco audiens, & adhuc quid dicturus sis, ignoro. BRAS. Horrendum igitur ac deterrẽdum audito euentũ. Si ego his

his, quæ obseruata sunt ab antiquis, fidem præstarem, anno. 1549. magnã tegetem centum curruum capacitatis, è regione domus meæ apud Sanctum Spiritũ fieri feci. anno autem. 1550. cùm hora. 21. die. 26. mensis Februarij Epidemicos Hippocratis libros, publicè interpretarer, en ex meis famulis vnus in publicas profectus scholas totus sudore profluens, alta voce dixit: Patrone, non est amplius legendum, sed domum celeriter redeundum, quoniam domus ipsa comburitur, & iam accensa est, & tota flagrat. Interim ego campanas audiebam eo vehementer intonantes sono, ad quem cùm domus, & tecta comburuntur, excitari solent & malleo percuti. ego cõtemplationis viribus in meipso collectis, illi respõsum dedi, comburatur. nam hinc discessurus nõ sum, priùs, quàm integram lectionem perfecerim. Nam intra me consideraui domum meã exuri non posse, neq; conflagrare, cùm tota cõcamerata sit, ac lateritiis fornicibus compacta, tunc lectionem prosecutus sum, famulus fortè considerans se malè locutum esse, dixit non esse domum, quæ conflagraret, sed tegetem, quam in auiario ædificari feceram, tunc huic dixi, Ito tu, & cum aliis ignem extinguatis. In Hippocratísque interpretatione procedebã. at scholastici nouarum

narum rerum cupidi, cùm campanarũ audirent sonitum ingeminare, manibus ac pedibus supra tabulas magnum strepitum excitabant, vt necessariũ fuerit me lectioni finem imponere, & cum ipsis scholasticis domum regredi. Cùm domum redij, tectum reperij quod superiori anno, pro fœno, palea, & lignis custodiendis parari iusseram, totum fuisse combustum, ignémque fuisse extinctũ: illuc tamen tota vrbs concurrerat. SEN. Ad quid peragẽdum? BRAS. Vt in his fit casibus aliqui ceu amici, vt infortunium deplorarent, qui domi suæ potiùs manere deberent, ne illis impedimento essent, qui ignem extinguere possunt, alij accedunt rerum nouarum cupidi, vt videant, pauci vt ignem extinguant. maxima verò pars vt furetur. SEN. Hoc nũquam credere potuerim. BRASSAV. Imò certus esto. nam aliqui ligna asportarunt, alij strigile, alij spongias, quibus equorum caudæ abluuntur: alij habenas, & vsque ad scopas ac scopulas deuenere, quispiam præterea inuentus est, qui cùm paucum mulæ tegmentum surripere non posset, pilã quandam surripuit, qua vestis mea detinetur, cùm mulæ insideo, ne per ipsius mulæ clunes decidat sed vnum fuit, quod præter cætera magis me molestauit. SEN. Quódnam?

BRAS.

BRAS. Locus ille, in quo teges ædificata erat, meum est auiariũ, in quo multos habebam, & pingues capos, gallináſque altiles, huius generis animalia, cùm ob ignem, tum ob hominum multitudinem deterrita extra cohortis parietes abuolarunt. vicinis autem meis indici feci, ſi capos meos, aut gallinas habuiſſent, mihi redderẽt. Nemo autem fuit, qui vel minimum pullum reddere voluerit. SEN. Hoc fuit prorſus maximum diſpendium. BRAS. Et multis rationibus maximum, cùm, quia erant optimæ prolis gallinæ: tum quia capi erãt pinguiſſimi, quos reſeruabam, vt iura nutritioni apta mihi conficerent, cùm in æſtate nonnunquam in appetentiam incidam. SEN. In his igitur caſibus opus eſt (vt vulgò dicitur) malum perpeti, & malum annum. BRAS. Hoc mihi præ cæteris diſplicuit. SEN. Non dubito: quoniam illud tibi auferebatur, quod vitam præſtaturum erat. BRAS. Alij cellam vinariã meam ingreſsi erant, & certatim abſq; delectu bibebant, vt quempiam viderim, qui abſq; intermiſſione decem cyathos biberit. SEN. Ignem denique extinctum inueniſti? BRAS. Inueni quidem, ſed poſtquam tectum cõflagrauerit, & tegulæ omnes fuẽre fractæ. SEN. Hoc cõtigit antequam Romam profectus

eſſes?

esses? BRAS. Hoc inquam contigit. SEN. Neque diuus Petrus, & Paulus Ferraria me dimouissent. nam conflagrationes, illarum præsertim rerum, quas aliquis condidit, vel ædificari fecit, illius qui cõdidit perniciem significare solent. BRAS. Tamen tu vides, quid in me ipso mali cõsecutum sit: dispendium potius ægrè tuli iterum condendi tegetem, & amissos capos, ac gallinas, quàm de vita periculũ timuerim, quanquam non ignorauerim à Suetonio, & Plutarcho in aliquorum heroum morte scriptum esse, templa conflagrasse, turres, domos, & proprias statuas, quæ etiã fuere, fulmine ictas, ac si illius herois consecuta est mors, ab his ignibus fuisset prędicta. At hæc sunt gentilia à christianis haud credenda, qui totam eorum spem in Christo solùm habere debent. SEN. Hęc est summarum summa, ego nunquam Romã fuissem profectus. BRAS. Verùm ego profectus sum & incolumis regressus. SEN. Quomodò potuit exuri locus is, cùm nullus ibi habitet? BRAS. Nullus est Ferrariæ nobilis, neque in alia Italiæ vrbe, qui suos famulos, ac ancillas melius persoluat quàm ego persoluã. semper sunt apud me debitores, & ego creditor: tamen in viros, ac mulieres adeò iniquas incido (ob mea fortè apud Deum demerita) vt

plusquam beluæ sint. Quomodo autem illos in victu tractem, & in quibusdam annuatim donariis, tu nosti. SENEX. Non est opus hæc mihi referre, qui iam diu domi tuæ versor BRAS. Scis etiam in meo viridario multa esse simplicia, quæ vt ab hyemis inclementia defendam, singulis annis iubeo milij nigri culminibus tegi. Vere aduentãte simplicia detegũtur, & abiiciuntur culmina. Ancilla quædam ebria (vt ferè semper est) milij nigri culmos combussit in inferiori, quæ domi meæ inest, coquina: vxor mea, quæ virago est, & quotidie totã domum circuit videns milij nigri cinerem aliis cineribus commisceri, clamare cœpit, ac dicere, quòd ille cinis in alium locum asportandus erat, qui facilè posset lineos pannos potiùs denigrare, quàm vel tantillum dealbare. Ancilla hęc ebria expectauit, quò l vxor mea abiisset, & cinerem hunc in auiarium portauit. Erat verò cinis, in quo nondum erant scintillæ extinctæ. cinerem autem apud paleare portauit, in quo multi paleæ currus aderant, quæ paleæ sub tegete seruabantur, ad equorum & mulorum vsus, contigit fortè fortuna, vt eo die vehemens quidam ventus spiraret, qui milij nigri culmina semiaccensa excitauit, & in paleam detrusit, itaque palea accensa est,

SENEX. O' vere ebria mulier, quæ ignem apud paleam tulit? BRASS. Ebriissima, vt sui moris est. at hęc missa faciamus, ad præsens negotium nihil attinentia. & id ob quod conuenimus, pertractemus. Dic igitur quid scriptum erat in tua illa schæda, quam dormiens scripsisti? SEN. Dormiens quidem non scripsi, sed illam mihi scribere videbatur, cùm tamen esset iam scripta. omnia verò cõtinet olea, quæ in meo extant pharmacopolio, & quæ à medicis quotidie indicuntur. BRAS. Nunc igitur tibi in animo est, vt olea omnia, quæ in vsu sunt, examinemus, ac contemplemur? SEN. Erit mihi gratissimum, ni tibi molestum sit. BRAS. Didicisti'ne adhuc quid olei nomine censendum sit? SEN. Olea sunt, quę oleagineam habẽt naturã, vt inungere possint, & liquida sint, non prædura, vt vnguenta. BRAS. Imò & olea apud antiquos vnguenta vocãtur, & præsertim odorata. SEN. Memini cùm de vnguentis ageremus, te ostendisse olea apud antiquos vnguenta vocari. imò particulariter docuisti, laurinũ oleum apud Galenum vnguentum nominari.
BRAS. Gaudeo tibi in mentem hæc venisse, ne iterum in memoriam reuocare cogerer, & locos referre, quibus suadetur, quæ nunc olea vocantur, vnguenta ab antiquis

fuisse nuncupata: quanquã & nonnunquam illa olea vocentur. tamẽ Galeni sententiam de hac re non prætermittam, qui in vltimo capite secundi libri de Simplicium medicamentorum facultatibus, inquit, Oleum etenim rosaceum nominare aderit, quod absque odoramentis præparatum est, cui autem & horum aliquid inditũ fuerit, non id etiam oleum, sed vnguentum cognominant. SEN. Composita igitur odorata erunt vnguenta. BRAS. Et etiam olea, & ita censuisse veteres dicit Galenus. simplicia verò, sunt olea. At de quibus oleis tractaturi sumus? SEN. De omnibus, quæ in publicis officinis seruamus. BRASS. De compositis igitur agemus, & de simplicibus, & de his, quæ per expresſionẽ fiunt, & per ignis vim. SEN. De omnibus in summa. cur verò ita petiisti? BRAS. Quia multa sunt oleorum genera, inter se diuersa. SEN. Non intelligo quid sentias, nisi planioribus verbis aperias. BRAS. En explico, cùm simpliciter oleũ dicitur, oliuarũ oleum semper intelligitur, quod per expresſionem fit, & per expresſionem oleum amygdalarum, laurinum, & balaninũ, & alia multa, vt illa quæ ex persicorũ seminibus extruduntur, prunorum, & armenicorũ, alia fiunt per odoramentorum impositionem in hæc, quæ

exprim

exprimuntur, vt eſt oleum de gelſemino, oleum de roſetis: alia fiunt per foliorum impoſitionem, vel herbarum, vt oleum amaracinum, roſaceum, & eiuſdem generis alia: nonnulla ab arboribus exudant, vt oleum abietinum, opobalſamum, & quandoq; opus eſt arboris corticem ſcarificare, quandoq; non eſt opus: alia vi ignis fiunt per vocata alambica, vt nos in præſentiarum facimus cinnamomi oleum, gariophyllorum, & gingiberis, pro his oleis Meſue nos remittit ad Alchymiſtas, tamen ego aliqua conficio, chymica arte neglecta. SEN. Scio cur negligas. BRAS. Et cur? SEN. Quia ex ſtercore, & vrinis ſingulis annis mille aureorum prouentum tibi accumulaſti. BRAS. Hæc fuit mea ars chymica, cui totis viribus ſemper innixus ſum, vt facultatem medicam ſemper diligenter exercerem, extat & aliud oleorum genus, quod è montibus exudat, ac emanat, vt petroleum montis gibbij vocatum, & multa alia. SEN. Si de his omnibus non agemus, aliquæ ſaltẽ oleorũ ſpecies ex his quę enarraſti à pharmacopolis ſeruantur, de quibus agendum erit. BRAS. Ab eo igitur incipias oleo, quod in tua ſcheda primò ſcriptũ eſt.

SENEX.

1 Oleum amygdalarũ dulcium, primum

 locum

locum occupat. BRASSAV. Cur de communi oleo priùs verba nõ facis? SEN. Quia notißimum eſt. BRAS. De ipſo tamẽ multa præſciẽda ſunt, & multis, ac diuerſis modis ſeruãdum eſt. SEN. De illo igitur vt lubet agamus. BRAS. Imò neceſſarium eſt: tum quia diuerſo modo illud ſeruare debes: tum quia multas ingreditur, & oleorũ, & vnguentorum compoſitiones, quomodo oliuarum oleum ex expreſsione fiat, tam manifeſtum eſt, vt edoceri nõ indigeat. At tu ex oliuis immaturis oleũ ſeruare debes, quod omphacinum vocatur, & Galenus quandoq; illud vocat omotribes, id eſt crudum. SEN. Hoc ſeruo, imò illud mihi paro, & ita parãt omnes alij pharmacopolæ Ferrariæ. BRAS. Habéſne oliuas in tuo viridario? SEN. Non habeo, & ob frigus ægrè in Ferrarienſi agro naſcũtur. ſed dulcius oleũ, quod haberi poſsit, emo, poſteà optimè lauo, hoc eſt omphacinum oleum. BRASS. Hoc priùs nõ audiueram, arbitraris igitur oleum ita lotum, effectum eſſe, ac ſi immatura ſit oliua? SEN. Non, ſed eaſdem vires habere putabam. BRASSAVOL. Quomodo eaſdem, ſi hoc oleum etiam ita lotum ſit calidum, & omphacinum frigidum, ac adſtringens? SEN. Quid igitur deinceps à me agendum erit? BRASSAV. Mutinam mittend

mittendum,& oliuæ emendæ, quæ immaturæ sint, Ferrariámq; asportandæ, ac exprimendæ. Notáque huius olei duplex genus seruari oportere. Vnum ex oliuis prope maturitatem, sed tamen immaturis, aliud ex acerbissimis, hoc secundo in magnis, ac vehementibus vtimur inflammationibus: primo autem in paruis ac remissis. SEN. Nónne idem esset, si ad amicum quempiam meum scriberem, qui vt hoc oleum haberem, curaret? BRAS. Idem prorsus, si fidem illi præstare posses, Verùm contingit, quòd vir hic, ad quē scribis, circa alia occupatus est. & ad hoc peragēdum famulum mittit, qui (vt famuli faciunt) omnia ex opposito peragit, idcirco tutius est, si ad te oliuæ mittantur, quas electas habebis, & illas eiicere poterit, quæ ineptę tibi videbūtur, de oleóq; certus eris, quod in pharmacopolio seruabis. SE. Erit longè maior expensa, quàm cōueniat. BRA. Dic, cur omphacinū oleum in tuo seruas pharmacopolio. SEN. Vt vendam, & aliquid lucrer. BR. Quid impediet te cariùs vendere, & emptoribus causam indicare? SEN. Omnes pharmacopolium meum euitarent. BRA. Nō euitarent, si ita constare, vt asseris deprehenderent. at potius euitare deberent, si noscerēt te illa non habere, quæ habere deberes, & aliud pro

alio vendere. SEN. Ad oleum redeamus, nam mores tuos deinceps seruaturus sum. BRAS. Ex vtroque omphacini genere,& lotum,& non lotum seruare oportet, vt in promptu sint,cùm vel à Medicis indicũtur, vel in aliquam compositionem sunt ponenda. SEN. Ita deinceps efficiam. BRA. Cùm verò oleum ex maturis oliuis, quòd cõmuniter oleum vocatur ad multa seruaturus sis,dulce oleum quærito,quod alieni odoris nihil spiret.& hoc serua lotum,atq; non lotum,& ex omni genere salsum serua,& minimè salsum. SEN. Mihi superfluum esse videtur oleum lauare,cùm in ipsa exigatur pinguitudo. BRAS. Ob multa lauatur,primò,vt album fiat,prætereà, vt ab ipso nonnunquã salsedo remoueatur.tertiò,vt acritudinem dimittat.quartò,vt oleagineus odor auferatur.quintò,vt aliarum rerũ odores,sapores,& qualitates alias faciliùs recipiat. SEN. Súmne alia de oleo seruaturus? BRASS. Antiquum etiam & nouũ in omni genere seruato.nam multæ compositiones antiquum expetunt oleum,aliæ recens. SE. De simplici oleo nihil aliud seruari posse arbitror. BRAS. Neque ista à tua officina abesse debẽt,ne cùm illis indigueris,aliunde quærere cogaris. SEN. A' tuis mandatis nec quidem discedam, sed omnia integrè

exeq

exequar. BRAS. Neq; istud prætereundum est, quòd ex diuersis mundi partibus olea enanciscaris, quę tenuiora sint, & minùs tenuia. Galenus iubet quandoque sumi Sabinum vti tenuius, quandoq; Hyspanum. At cùm ista vel haberi non possint, vel difficulter haberi, Romæ verò Sabinum facilè habetur. In hac verò nostra alma, ac inclyta patria difficulter, idcirco Sabini loco exquisitum Salodiense seruato, & pro Hyspano id, quod ex piceno affertur, modò optimum sit. In oleis verò non solùm distantes patriæ differentiam faciunt: sed in eadem patria diuersi colles, vt Septentrioni magis oppositi sunt, & meridiei hoc in oleis diuersitatem facit in tenuitate & crassicie. SEN. Curabo etiam vt hæc oleorum genera, quæ enarrasti cõsequar, sed lucrum non feret expensas. BRAS. Imò feret, nisi supra modum lucrari volueris. SEN. Nondum nouisti animum meum circa lucrum. BRA. Imò iam diu noui, & vtinam omnes tui similes essent. nam res viliori pretio venderentur, quàm nunc fiat.

SENEX.

2 De dulcium igitur amygdalarum oleo verba faciamus. BRASSA. Vt lubet. Quomodo illud cõficis? nam hoc imprimis contemplandum est, & meritò post id quod

verè oleum est, & à cuius nomine alia omnia nũcupata sunt, secundũ locũ obtinet. nam non solùm est medicamentum, sed & alimẽtum, cùm dulces amygdalæ, & ipsarũ succus (Galeno teste) animalia nutriant. multis verò confert eiuscemodi oleum, de quibus agemus, si priùs tu quomodo illud conficias, aperies. SEN. Illud conficio, vt à Mesue edocemur, quanquam & aliũ habeã modum, quo ad maiorem extrudendi olei copiam, quã communiter fiat, potiùs vtor. BRAS. Tu potiùs hoc modo vteris ob auaritiam. Nam ita exprimere non est opus, vt ex amygdalis quęq; crassissima pars exeat, sed satis est tenuiorem partem extrudere, vel saltem primã partem à secũda seorsum seruare. SEN. Nõdũ est, quod hoc obseruare cœpi, vtranque scilicet partem secernere, & crassiore in conficiendis emplastris, ac vnguentis, quæ præcipuo alicui membro applicentur tantùm vti. BRAS. Modos nuncillos, quibus hoc oleum paras referto. SEN. Mesue ita parari docet, dulces amygdalæ accipiãtur, & ab omni cortice liberentur. BRASSA. Ad quantam copiam accipis? SEN. Hoc non animaduerto. Nam quantitatem, quam voluero accipio, posteà extremè tero, contundo, & in massam redigo, deinde per quinque horarum spacium

ſpaciũ in loco calido exſiccari ſino, iterúmque tero, ac contundo, hâncque maſſam ita calidam in torculari pono. adeóque premo vt oleum exeat. BRAS. Quomodo amygdalas ab vltimo liberas cortice? SEN. Quandoque illa in ſartagine vehementer calefacio, poſteà craſſo linteo optimè confrico, tunc cortices illi abeunt, ac deciduͤt. BRAS. Oleum iſtud vſtulatæ rei ſaporem enãciſcitur, ob hanc vehementem in ſartagine calefactionem. SEN. Hoc verum eſt, idcirco alias amygdalas ebulliri feci, poſteà facillimè ab illa pellicula immunes reddidi. BRASSA. Et hoc facit vt oleum aqueum euadat. nam amygdalis aqua imbibitur. SEN. Nonnunquàm ego cum tota mea familia cultris ſumptis amygdalas abradendo ab extimo illo cortice liberauimus. BRASSA. Tunc nec vſtulatæ rei odorem, nec aqueam naturam habere debuit. SEN. Ita profectò fuit, ſed magnus labor fuit, longáque temporis contritio illa, qua vnaquæque amygdala abradenda erat. BRAS. Iuxta laborem tuum oleum vendito. SEN. In eodem adhuc ſumus ſermone, tunc nullus à me emeret, ſi vel tantillum plus venderem, quàm alij faciũt. BRAS. In quo calido loco contuſas illas reponis amygdalas? SEN. Calidarium quod

quoddam paruum habeo, in quo bellaria seruo, in illud per quinque aut sex horas repono, donec totum incalescat. BRAS. Nimius calor euitandus est, ne pinsa illa massa torreatur. propterea in furno calefieri non debet, tamen in sole, æstiuo tempore calefieri possent. At suauior caliditas est, si per totum hoc tempus lintea igne incalescant, & illis circundetur hæc massa, frequēter illa immittendo, donec perfectè calida sit, tamen Mesue facit, & ex pinsis amygdalis quæ in duplici vase coquantur. SEN. Haud intelligo impræsentiarū, quomodo in duplici vase coquēdæ sint. BRAS. Hoc multis modis intelligi potest, primò, quod amygdalæ bulliant in aqua in vase duplici, vt illarum cortex facilè auferri possit. Potest & hoc de iā tritis amygdalis intelligi, & ita prorsus intelligendum est, quod. s. amygdalæ excorticatæ, ac tritæ in vitreum vas, vel in vitreatum absque aqua ponantur, & vas hoc in alio vase calescat, in quo sit aqua per horam, postea torculari amygdalæ exprimantur, tunc maior olei copia emanabit. SEN. At erit aquosius. BRAS. Nō aquosius, quia aquam minimè attingunt amygdalæ, neque aqua ad ipsas peruenire potest. Addit & alium modum calefaciendi amygdalas Mesue, si tritæ in

sacculum

ſacculum ponantur, & ſacculus ſub cineribus recondatur, ſiue ſub calida terra, ſiue ſub arena calida: ita enim & magna exibit olei copia. SEN. Ego nonnunquam ſub calido furfure iuſsi hunc ſacculum poni, & olei conuenientem copiam eduxi. BRAS. Nihil refert ſiue furfur acceperis, ſiue miliũ, ſiue aliquod aliud, modò calorẽ ſeruare poſsit. SE. Modus verò proprius, quo magnã olei copiã educo, talis eſt, excauatum ferrum ad volæ manus formam, ſed magis concauum fieri feci, aliud prætereà ferrum fieri iuſsi ad illius cauitatis magnitudinẽ, quod illã implere poſsit, poſteà amygdalas ad oleum paratas in cauitatem pono, & alio ferro in capite in modum pilæ rotũdo comprimo, tunc vehemẽtius oleum educo, & maiorem copiam colligo. BRASS. Hic videtur eſſe secũdus modus à Meſue deſcriptus. SEN. Qui nam eſt ille. BRASS. Iubet amygdalas in vaſe concîdi, vt poſteà concitetur, ídq; in loco calido fieri monet, & aquæ calidæ modicũ, ſuperfundi, & prelo conſtringi, prelo verò concauitatem habente: in decliuiori autem parte adſit veluti ductus, per quem oleum in vas deſcẽdat, in quo colligatur. monet verò in inferiori preli parte adeſſe cõcauitatem, & globum ad concauitatis mẽſuram, & quod hic globus

bus vacuam cauitatem semper impleat. SEN. Omnino ille esse videtur, quē seruo modus. At Mesue negligere videtur an ex ferro sit, an ex ligno. Sed ego experior ex ferro id magis efficere atq; plenius. BRAS. Dioscorides eodem modo conficere videtur. SEN. Dioscoridis modum & ipsius authoris verba referto. BRAS. Sumit ipse (at de amararum amygdalarum oleo loquitur, quamuis idem sit conficiendi modus) quartam modij amygdalarū partem, quas purgat, hoc est à corticibus liberat, deinde arescere finit, quod nobis indicium est à corticibus feruēti aqua liberasse, posteà ita exiccatas pistillo leuiter comprimit, quo ad in offam, vel in placentulam illas redegerit, deinde aspersis feruentis aquæ laminis duabus, semissem horæ confundere finit, posteà ab aqua eximit, & iterum in mortario contundit. Cùm verò secunda hac vice fuerint contusæ, in alueolum ponit, vel in prelum ac exprimit. SEN. Non est magna differentia. At quid nunc dicis, cùm Dioscorides aquā superingerat, aquosum igitur erit? BR. Omnino magis aquosum erit, quàm si amygdalæ non fuissent aqua imbutæ. Nota verò Dioscor. nō fuisse prima expressione contentū, sed amygdalas illas accepisse, quæ erant expressæ, &

aquæ

aquæ laminam superinfudisse, paululúmq; fuisse, vt combiberẽt, deinde ab aqua exemisse, & iterum expressisse. SEN. Magna olei quantitas hac secunda vice exire nõ debet. BRA. Tanta exit, quanta exire potest. Verùm hoc oleũ cum præcedenti simul miscebant antiqui. SEN. Ex amygdalis verò ita conficiendo, quanta olei quãtitas emittitur? BRAS. Dioscorides dicit amygdalarum semodium, vnam olei heminam reddere. SE. Aliàs ex vna amygdalarum libra, quinq; vel sex olei vncias elicere solebam. Nunc cum meo illo ferreo instrumento ad octo, & nouem vncias educo. BRASS. Tuũ illud ferreum instrumentum gratissimum tibi esse debet, cùm te non modicè superlucrari faciat. SEN. Gratissimum mihi prorsus est instrumentum, tum quia vtile, tum quia à me inuentum. BRASS. A te inuentum? fortè è ferro illud aliàs factum esse non constat, sed ex alia materia extitisse, ex Mesue sententia constat, qui in torculari concauitatem facit, & iuxta concauitatis capacitatem, quæ in torculari est, globum. non exprimit verò, num ex ferro, an ex ligno esse debeat: sed modum alium audito, quo oleũ istud efficitur. amygdalæ vehementer terendæ sunt, postea in feruentem aquam iniiciẽdæ, & ebullire sinendæ, ping

pinguedinem semper, quæ innatat à vase, in quo ebulliunt auferēdo. nam pinguedo illa oleum est, quod ab amygdalis emanat. SEN. At erit multa aqua mistum. BRAS. Tunc eo vtar, cùm emollire opus erit. Verùm & si nonnulla aquæ portio oleo sit commista, illam auferre haud difficile est, oleū per aliquod spaciū quiescere sinendo, in hoc etenim spatio oleum ascendet, & aqua in fundo permanebit. SEN. Non me latet hoc nō esse difficile eximere ab oleo, videlicet aquam, domum phyalas habeo perforatas, cū quibus oleū ab aqua eximo. Nam cùm oleum & aqua in phyala sint, & per aliquot horas quieuerint, foramen aperio, quod est ferè inter aquam & oleum in phyala, itaque oleum exit, & aqua relinquitur: & si olei pauxillum sit derelictum, illud totum facilè aufero. BRAS. Non dubito, sed & alius est oleum educendi modus, vt ego ex gingibere, gariophyllis, cinnamomo, & pipere oleum extrudo, in ęneo vase duobus tantùm pugnantibus, glacie, scilicet, & igne, hoc est summo frigore, & summo calore. SEN. Sunt prorsus mirabilia illa, quæ ex diuersis rebus extrudis per calorem, & frigus olea, &, quod admirabilius est, odorem, saporem, & colorem rei seruant, quam in oleum resoluit. BRAS. At nuper

nuper imaginatus ſum (nam facile eſt inuentis addere) modum quo oleum abundantius educam, quàm prius facerem. SEN. Neque iſtud erit arti inutile, verùm tuum hunc diſtillandi modum mihi aperire ne recuſes. BRAS. De eo impræſentiarũ nihil tibi dicturus ſum, cùm de illo ſim ſeorſum libellum ſcripturus, qui totum hunc modum aperiet. SENEX. Multos vidi, qui ex amygdalis integris, & non excorticatis oleum educunt, illas in truſatilem molam ponentes, ac prementes. BRAS. Non conuenit hoc, quia eiuſcemodi oleum corticis colorem habere debet, neque tanta educitur copia, quanta educitur, ſi ſint pinſi, & calefactæ (vt ſuperiùs dictum eſt) amygdalæ. SEN. Quem modum ſequi debeã (cùm tot ſint) ignoro. BRAS. Mihi placeret, vt cultro amygdalas cortice liberares, & ſine aqua pinſeres, poſteà eo modo exprimeres, quo tibi magis placeret. Et ſi, vt Dioſcorides facit, aquam addere volueris, pro hoc prælium inferre recuſabo, verùm iſto vtar oleo ad effectus, in quibus emollire opus eſt, & multum humectare. SEN. Quibus conuenit oleum amygdalarum dulcium? BRAS. Illa imprimis referam, in quibus peculiariter eo vſus ſum & vtor, poſteà ea quæ ab authoribus dicũtur, exequar in tho

racis inunctionibus vbi humectare oportet, eo peculiariter vtor. Cùm verò aliquis torminibus premitur, quatuor vncias potui præbeo, ex eo quod recenter sit ab amygdalis expressum. SEN. Quarum partium torminibus adhibes hoc oleum? BRAS. Omnium intestinorum torminibus, & ventriculi sit cuiuscunq; generis affectio, præbeo & mulieribus, quæ peperere, ad quatuor vncias bibendum cum duabus vnciis zuccari vocati fini, ne torminibus crucientur, & illas à torminibus liberāt, cùm quispiam ex inanitione singultum incidit, cochlear huius olei transglutiēdum præbeo, & hoc frequenter, imò & si sit ex flatu conuulsio, & ex repletione vtor, & proficit. SEN. Id tibi dicam quod Satyrus domino suo dixit, quod eodem spiritu ad calefaciendum, & infrigidandum vtebatur: ita tu eodem vteris oleo ad singultum ex inanitione, & repletione, qui fiunt ex causis contrariis. BRAS. Et ego respondebo, vt Satyro responsum fuit, & si idem sit oleum, tamen diuersa intētione vtor ad conuulsionem ex repletione, & diuersa ad conuulsionem ex inanitione. Vtor præterea hoc oleo pro basi, & subiecto in diuino illo vnguento ad partum facilitandum, & ad dolores sedandum, & ad accelerandum fœtus exitum,

cùm in via est, & non nisi difficulter, & cum tempore exire soleat, hoc oleo particulariter ad hæc vtor, & semper proficere expertus sum. Vt autem amygdalas dulces, minus efficaces esse quàm amaras Dioscorides iudicat, ita amygdalarum dulcium oleum minus efficax est, quàm amararum. SEN. Ita ratio dictare videtur, si id verum sit, quod à Dioscoride primo scriptum est: dulces scilicet amygdalas esse minùs efficaces maris. BRAS. Ad nonnulla conueniunt amygdalæ dulces, ad quæ non conuenirent amaræ, idémque iudicium in oleis faciendum est. Ad thoracem, autem emolliendum, amygdalarum dulcium conuenit oleum. non æquè verò amararum conuenit, leniunt gutturis asperitatem dulces amygdalæ, idémque efficit oleum, quod ab oleo amygdalarum amararum minimè efficit, idem in pulmone facit, & in omnibus extrinsecis partibus valet, & huius generis oleum ad omne prędurorum humorum genus. artubúsque aptissimum est, ac iuncturis, hecticis in potu præbendum est. nam illos impinguat, præter id quod interanea humectat, & in hoc casu oleum illud melius est, quod cum aqua effectum est, si argenteo tubo in vesicam per penem, vel in vterum per

colum inijciatur horum membrorum ardori succurrit. SEN. Nónne Actuarius ac Alexandrinus, de hoc oleo verba fecerunt? BRAS. Arbitror de amygdalarum amararum oleo ipsos loqui, vt in illo ostēdemus. de hoc verò satis iam dictum est.

SENEX.

3 De amararum igitur amygdalarum oleo verba faciamus. BRAS. Nihil est quod à nobis dicendum sit de ipsius ab amygdalis eductione, quia eodem modo & eisdem instrumentis educitur, quo & quibus amygdalarum dulcium oleum superius confici diximus. Vnum verò minimè probo, quod à nonnullis pharmacopolis fieri his oculis vidi, cùm amygdalarum amararum oleo carerent, dulcium amygdalarum oleum commiscebant, huius olei munus est, obstructiones aperire, dolores sedare, flatus resoluere, & materias etiam à quibus flatus excitantur, peculiariter aurium doloribus à causa frigida succurrit, & surditati, quæ ab eadem sit genita causa & sibilis, ac strepitibus, qui in auribus gignuntur, asperitates, quæ in membris reperiuntur, lenire dicitur, imò ita esse experientia ostendit, si asperum membrum eo inungatur, cùm nerui dolent, & tensi, ac duri efficiuntur, his prodest hoc oleum, faciei maculas

las aufert,quas vulgus panes vocat, imò,& lentiginibus succurrit,ac asperitatibus,quę in facie contingunt. Dioscorides ait ad mulierium locorum strangulationes valere hoc oleum, & eiusdem partis inuersiones ac inflammationes ad capitis, & aurium dolores facit, intentos sonos, & sibila fugat, prodest prætereà renum cum vrinæ malo aliquo doloribus, vrinæ angustiis, calculosis, suspiriosis,& lienosis: emendat idem vultus maculas,asperam,discolorémque à Sole cutem,& rugas melle lilij radicibus,cyprięq; aut ex rosa ceræ commixtũ, quinetiam hebetes restituit oculos,& cum vino furfurea,atque manantia capitis vlcera exerit. Hæc Dioscorides de amararum amygdalarum oleo,scito etiam asperis cõferre pernionibus, & si ad vncias quatuor bibatur,aluum egregiè soluere; & vermes necare. SEN. Fortè, quia amarum. BRAS. Et ob hoc etiam.nam cùm Galenus de simplici aliquo lumbricos necare dicit, addit quia amarum. rerum verò amararum natura,ratione qua amara sunt est calefacere, attenuare,incidere,digerere,tergere,& valenter. SE. Nunquam vidi animal aliquod in hoc oleo nasci. BRAS. Et hoc est amararum rerum natura, ac proprium, vt neque in vermes conuertãtur,neq; vermes admit-

tant, propterà bilis pura in vermes conuerti non potest, quia supra modum amara, licet pituitæ mista vermes nonnunquam gignere posit, tamen adest tunc maior pituitæ copia, bilis minor. SEN. Alexandrini modum conficiendi hoc oleum nondum edocuisti. BRAS. Ipse non exprimit amygdalas: sed in oleum oliuarum infundit, itaque ait author ille, prodest ad Cephalalgiam, aurium dolorem, tinitum, & surditatem iniectum compescit, rugas, & sordes faciei cum cerato irino aut rosaceo detergit, stranguriosis & lithiadicis, super pectinem inunctum, aut per virgam immissum prodest, matricis dolores, phlegmones, suffocationes in modum pessarij suppositum, mitigat. Recipe olei libras quinque, amygdalarum purgatarum vncias vigintiquatuor, amygdalæ tritæ, & in oleo triduo infusæ ad medietatem coquantur, & colatum condatur, & vsui reseruetur. SEN. Et si non exprimat, an de dulcibus, an de amaris loquatur amygdalis, effectus tamen ad quos valere refert, quod de amaris loquatur, ostendunt. BRAS. Ita prorsus est, sed aliam apponit confecturam, quæ talis est, Amygdalæ amaræ purgatæ, & siccæ in pila diutius tundantur, & cùm aliquantulo aquæ diu subigantur, & post quinque aut sex ho-

ras iterum terantur, & manibus fortiter exprimantur, illud autem aquæ, quod supernatauerit cochleari colligatur, hoc iterúmque facito, donec totam pinguetudinem excusseris, quæ sicuti suprà diximus, cochleari collecta condatur, & vsui reseruetur, hæc Alexandrinus. SEN. Sunt alij omnino conficiendi modi. at quomodo conficit Actuarius? BRAS. Omnia authoris verba referam, ne quicquam desideretur. Inquit, nimirum amygdalinũ oleum prodest aduersum inflammationes vteri, conuersiones, occlusionésque, item ad strangulatus eorundem locorum infusum, doloribus capitis instillatum medetur, aurium grauitatem, sonitus, stridores, & sibilos discutit, renum vitio, & vrinæ difficultate laborantibus, calculosis, viscerum tormentis, iocinorosis, suspiriosis, lienosis sumptũ subuenit, neuos & maculas à facie tollit, & cutem erugat, reliquámque eius emaculat labem, cum radice lilij melle rosaceóq; tanquam cerato permistum, oculo abolet hebetudinem, emanantia capitis vlcera, furfurésque ex vino detergit, hoc aliqui Metopion vocant, ratio eius talis, amygdalæ amaræ chœnices quatuor purgatas, & exiccatas pistillo ligneo in mortarium collatas leuiter cõtunde, quo ad massa fiat, cui aquę

feruentis heminas duas affusas semihoram dimitte, posteà vehementiùs iterum tunde, deinde ad tabellam premens tortiuum cremorem excipe, & quod pingue digitis adhæsit, in cornicula diffunde, rursúsque in id quod expresseris, heminam aquæ vnam infunde, & spatio vt combibat interposito, iterum exprime forma, qua priùs, choenices quatuor heminã conficiunt. hæc Actuarius. SEN. Duo hæc olea amararum, scilicet & dulcium amygdalarum, in quo qualitatum ordine reponi debẽt? BRAS. Dulcium amygdalarum oleum in actiuis qualitatibus temperatum existimatur, in passiuis in primo ordine humidũ. At necessarium est dicere esse in primo ordine intenso humidum, vel in secundo arbitror, potiùs in secundo esse humidum. amararum verò amygdalarum oleum est in primo ordine calidum, nec aliqua destituitur humiditate, quãquam & siccitatem habeat, quæ qualitates quodammodo inter se pugnare videntur: denique hoc notato, si ad quatuor vncias bibatur, omnia expurgare quæ in intestinis continẽtur, & obstructiones aperire: sed hæc iam satis esse videntur.

SENEX.

4 De regiis nucibus oleum sequitur, de regiis dico ad auellanarum nucum & similium

lium differentiam, modus condendi hoc oleum est. Idem cum his, qui dicti sunt modis in oleo amygdalarum dulcium conficiendo. Nota verò huius generis oleum triplex fieri, Vnum ex oleosis, & ferè semiputridis nucibus: multi enim nuces dimittere solent, vt inueterescant, & oleosæ efficiantur, quo maiorem olei copiam educant. At oleum istud per os haud sumitur: nam eo modo mediocriter læderet. fit ex optimis nucibus oleum, & hoc est, quod per os præbere debemus: tertium fit ex oleosis partim, & partim bonis nucibus, & hoc ad clysteriorum vsum vti possumus. nam mirum in modum flatus discutit, vnde in colico dolore clysterem imponere conuenit ex vino cretico, & oleo de nucibus. Mesue etenim dicit crassos flatus resoluere, & tumoribus conferre, ac neruorum contractionibus, neruorúmque puncturæ conuenit ex lota calce simul, scabiei quoque aduersatur. At in hoc casu quantò est magis rancidum, tantò efficacius est, lucernæ quæ ex hoc oleo ardēt ad illas legentibus vel exercentibus capitis dolorem, & perturbationem ingerit, nucum oleo ad pisces in sartagine coquendos vsus sum, optimos reddere pisces noui, & ab ipsis magnam humiditatis partem auferre, gustuíque placent: sed

opus est, vt ex optimis nucibus oleum fit: non autem ex rancidis. modus verò auferendi ex hoc oleo scabiem, hic est.

℞. Olei nucis ℥ vj.
Calcis ablutæ ℥ j.
Salis communis ℥ ß.
Misce.

SEN. Tamen à Mesue de calce addenda, & sale nihil scriptum est. BRAS. De sale quidem nihil scripsit, de calce verò prius statim dixerat, quod huic oleo misceatur. SE. Hoc dicit, cùm de neruorum punctura sermonẽ facit. BRAS. Tu verò intellige etiam ad scabiem, quæ sequitur. SEN. Miror, cur calx non exurat. BRAS. Imò lota exiccat absque mordicatione, ac digerit. ego verò ad opus perficiendum salem addo. SENEX. Quódnam oleũ accipis aduersus scabiem? BRAS. Illud quod ex antiquis, ac rancidis nucibus cõfectum est à Galeno in septimo de Simplicium medicamentorum facultatibus dicitur, esse tenuium partium, & per halitum digerere, ac sine morsu siccare. Quantũ verò in nerui punctura conueniat eiuscemodi oleũ, Galenus in sexto Methodi aperit, & in libro de Compositione medicamentorum secundum genera. Ad aurium tinnitus & frigiditatem mulieres Ferrarienses hoc oleo frequenter vtuntur, illud

illud calidum in aures imponētes, quod ab re non est, licet aurium proprium in frigidis affectibus amygdalarū amararū oleum esse videatur. SEN. Maximus est Ferrariæ huius olei vsus, ad capsas, ac mensas ex nuceis tabulis confectas illustrandas. Nam cùm eo inunguntur, pulchrū colorem contrahunt. BRAS. Neque pauca consumitur in his inungendis, ac perficiendis copia. SEN. Possétne fieri ex recentibus nucibus? BRAS. Posset quidem, sed nonnihil haberet humiditatis, mirificū profectò est, rem tam humidissimā, vt est recentissima nux, tempore adeò siccam euadere. SEN. Nux dum nucleum facit, nō solùm est humidissima, sed & crassæ & glutinosæ substantiæ. nam in initio nux subiectum habet veluti mucum quendam crassum ac glutinosum. Vnde cùm vim habeat glutinandi, quam paulatim per coctionem amittit, & maturationem, si ex nucibus recentibus expilatis oleum fiat, gustui optimū est, & album est, ac aqueum. nucum etiam olei vsus est, cùm in dysenteria tinesmus adfuerit, parua accipitur ex nuce tabella, & nucum oleo bene inungitur, & calefit, & hic qui tinesmo cruciatu supra tabellam sedere iubetur, venter adstringitur, & tinesmus remittitur, valet & hoc oleū ad latum Lumbricum

bricum. SEN. Legi Dioſcoridem id de nuce ipſa dicentem. BRAS. Si nux ipſa id efficit, cur nucis oleum id valentiùs non efficiet? SEN. Id effecturũ non dubito. at Actuarius dicit eandem habere vim caryinum oleum cum balanino, idcirco vultus maculas, lentigines, varos, & cicatricũ nigredinem exterere deberet. SEN. Hęc proculdubio facere deberet, cùm à balanino oleo hęc omnia perficiãtur. BRAS. At experientia oſtendit nucum oleum, carnẽ denigrare. SEN. Fortè de extimi corticis ſucco intelligis. BRAS. De oleo loquor, quod non modò carnẽ, ſed & tabulas denigrat. oleũ verò iſtud aluum ſoluere non dubito. At oleum, quod ad alui ſolutionem ſuſcipiẽdum eſt, ex recentibus nucibus confectum eſſe debet: & ſi vltimo illo cortice, qui carnem tegit, excoriatæ eſſent, cùm premuntur nuces, oleum dulcius efficeretur, & aptiùs aluum emolliret. A rancido & veteri abſtinendum eſt, niſi velimus & gulam, & aſperam arteriã maximè vexare, poteſt & auribus inſtillari, cùm ex frigiditate dolent, & cùm ſonitus, ac ſibili in ipſis perſentiantur. SEN. Diſpeream, niſi ex hoc oleo recenti piſces in ſartagine mihi coqui faciam. BRAS. Tibi nõ diſplicebunt, & ſecum afferunt nucis ſuauitatem: ſed ſummopere caue, ne oleum ſit

rancid

rancidũ: ita enim & pisces amitteres. SEN. Quomodo amitterem? BRAS. Quia edere non posses, nisi cum summo fastidio. SEN. Nunquàm coqui facerem in huius generis oleo, nisi esset recens: ad id verò quod dicebamus redeuntes, est Actuarius solus, qui dicit oleũ nucum eandem habere vim cum balanino. BRAS. Imò est & ipse Dioscorides, qui in calce illius partis, vbi de balanino agit oleo, inquit cõfici. Similiter vt balaninum, oleum sesaminum, & ex iuglandibus nucibus, haberéque easdem balanino vires. SEN. Fortè intelligit in multis. BRAS. Alia nũc referas consideranda olea.

SENEX.

Oleum de been post caryinum accedit. BRASS. De illo nuper loquebamur. Apud Dioscoridem est oleũ balaninũ, quod been vocant Arabes, à recentioribus, & à Galeno sexto de Simpliciũ medicamẽtorum facultatibus libro, balanus myrepsica vocatur, hoc est vnguentaria glans, quia ad odoramenta oleo ex hac glande expresso vtebantur, vtpote quòd nullius odoris sit particeps, & reliquos odores facilè recipiat, à Mesue dicitur fieri hoc oleum, vt fit oleum de amygdalis. Nota verò fieri posse per expressionem, & cum aqua & absque aqua, & per ebullitionem, & per modum illum no-

strum.

ſtrum ex æneis vaſculis. Dioſcorides etiam dicit confici & balaninũ oleum eodem modo, quo amygdalinũ, & addit, Vultus maculas, lentigines, varos, & cicatricũ nigredinem exterit: aluum idem ſoluit, ſed ſtomacho nocet, auriũ doloribus inſtillatur, ſonoribus,& ſibilis cũ anſerino adipe vtiliter, hæc Dioſcorides. Nota verò aluũ mollire, vt oleum amygdalarũ dulcium, ac nucum faciunt. nam ſi vnciæ quatuor ſumantur, ventrem ſubducit, cicatrices nonnunquam delinire iuſsi, & pulchriores effectæ ſunt, ſi balanus ipſe edatur, vomitum inducit,& ſi copioſiùs edatur, ventrem etiã ſubducit. SENEX. Non eſt in magno vſu apud pharmacopolas. BRASSAV. In magno tamen eſt apud myropolas. SEN. Ego tamen illud ſemper ſeruaui. BRAS. Illo frequẽter vſus ſum in his, qui fæces habent in corpore præduras, venter etenim clyſteri ex hoc oleo remollitus eſt. SEN. Nónne & alia eandem vim habent? BRAS. Habent quidem, vt oliuarũ oleum, & amygdalarũ, ſed non tam efficacem, vt balaninũ, arbitror quòd ſtercoris odorem facilè etiam recipiat, cùm in rectum iniicitur inteſtinũ. SEN. Nemo ambigere debet omnibus modis fieri poſſe non dubito, quos ſuperiùs enarrauimus, Tu reliqua oleorum genera proſequaris.

SEN.

SENEX.

6 Oleum de Cherua huc accedit. BRAS. Tu ſemper magis barbaris vocabulis vteris, quæ dici poſsint. Dioſcorides illud vocat oleum κίκινον, Latini oleum cicinũ, vel kicininũ. SEN. Vnde nomẽ accepit? BRAS. Scito herbam illam, quæ vulgò myraſole, hoc eſt heliotropiũ, vel ſoliſequa vocatur, ſemẽ parêre, quod veluti ſpiculas habet, vel pedicula abſq; acumine in extimo cortice, hoc ſemen animali cuipiam aſsimilatur, quod Latinè ricinus dicitur, vulgò verò cecca, quod fortè nomen ſcilicet cecca; ἀπὸ τοῦ κίκυς deductũ eſt. nam κίκον animal hoc Græci vocant. Ex expreſsis huius plantę ſeminibus, vt prędictum eſt, vel per vocatum alambicum, vel per ebullitionẽ oleum fit, quod cicinum, & ricininũ nominatur: nonnulli putant eſſe oleum de catapucia vocatum, quod abſurdum eſt: quia illa inter lactarias herbas numerãda eſt. at cicus vel ricinus lacte caret. huius olei cõfecturam ita docet Dioſcorides: Sumito quot ſatisfacere credideris maturos ricinos, contuſóſque eodem modo, quæ in cratibus ſiccantur in ſole diſponito, ſinitóque in ſole eſſe, vſque dum veſtiens eos diſruptus cortex ceciderit, tunc collectam eorum carnem in mortarium coniicito, tuſámque diligenter in

lebetem

lebetem stanno ex interiore parte illitum aqua plenũ transferto, & admoto igne facito simul ferueant. Cùm verò omnẽ quem habebant humorem, iam remiserint, amoto ab igne lebete illo conchula colligito, quod supernatabit oleum, reponitóque. SEN. Hic est modus, quo superiùs in aliis dixisti per ebullitionem fieri, & olea educi, nónne? BRASS. Hic prorsùs est tamen hic modus, olei haud multum facit. SEN. Ob hoc fortè Dioscorides scripsit in Aegypto, quòd maiore eius copia indiget ea gens. aliter conficitur ricininum oleum. BRAS. Hic alter modus plus olei reddit. SENEX. Qui'nam est? BRAS. Dioscoridem audito, qui ita ait: Purgatos enim ricinos, statim molis subiiciant, ferántque diligẽter, cùm farinam eorũ in sportas coniicientes prelo exprimant. Nota verò & ex ricino oleum omphacinũ fieri posse, si ex illis fiat immaturis. SEN. Quando maturitatem habẽt ricini? BRAS. Dioscorides monet tunc esse maturos, cùm ex vestientibus eos folliculis emerserint. SENEX. Ad quos valet affectus huius generis oleum? BRASS. Dioscorides inquit valere ad manantia capitis vlcera, ad scabies, ad solis inflammationes, ad præclusos, & inuersos muliebres locos, ad cicatrices informes, ad aurium dolores, si em-

plastris

plastris misceatur, efficaciam illis præbet. Praetereà hoc denique à Dioscoride scribitur, quòd potum per aluum aquas, & ventris lumbricos pellit. SEN. Mesue verò dicit flatum crassum dissoluere. BRASS. Et hoc etiam facit glutinosam pituitam simul attenuando, coliq; intestini, & ilij, ac hydropi confert, aut bibitũ, aut per clysterem iniectum. SEN. Hoc est, quod à Dioscoride dicitur, ducere aquas potum, imò & pituitam etiam educit, & quicquid in viis continetur: vim enim habet qualem ricino tribuunt authores. Circunforaneus quidã superioribus annis qui fingebat se esse Venetum, volebat fieri facere hoc oleum ricininum, quod ad aptãdas lanas aptum esse dicebat, & ad vrendum in lucernis, & ad saponem conficiendum, petebátque ab illustrissimo Duce priuilegia, & fingebat partem agri Ferrariensis cici seminibus se seminare velle, tamen nihil effecit, & deinceps nunquam est visus. BRASSAV. Ita solent isti efficere, vt videant num aliquid lucrari possint. Quod si illis succedat, abeunt, sed palàm. si nõ succedat, disparent ac si vmbræ sint. SEN. Nónne in tuo horto cicum seminasti? BRASS. Seminaui. at magnam seminum copiam non produxit, vt de illo multa experiri potuerim: verùm fu-

turo anno in maiori copia ſeminari, vel plantari faciam. SEN. Et ego in experiẽdis rebus te ſemper concomitabor, cùm nihil mihi charius ſit, nihilq; gratius, quàm noua quotidie addiſcere, atque experiri. SEN. Reperitúrne alius hoc oleum conficiendi modus præter hunc Dioſcoridis apud antiquos? BRAS. Actuarius de illo etiam mentionem facit, & modica eſt à confectione Dioſcoridis differẽtia. nam dicit: Cicinum oleum (idem verò eſt quod ricininum) facito ad hunc modum, ricinos eius maturos refrigeratos quot putabis huic rei ſatis eſſe, in ſolem conferto, expreſſóſque vuarum modo in tabulatis explicitarum ſternito, vt perrareſcant, & tantiſper contineto, dum inueſtiens cortex ſponte decidat, cùm carnes eorũ collectas, & in pilam iniectas diligenter condito, & in lebetem plumbatum aquam cõtinentem cum vino ſubiecto igni feruefacito, vbi ſuccum omnẽ reddiderint ignem ſubtrahito, atq; oleum omne, quod innatat in parua colligens cornua tollito, & ita recondito. SEN. A' Dioſcoridis confectione modicè differt. BRAS. Addit hic author aquæ vinum, quod non addit Dioſcorides. Audito verò quid in Actuario poſteà ſequatur. Inquit enim: Aliqui vbi abundat, vſus eius aliter temperant, repar-

gatos

gatos ricinos ad trusatiles molas cōferunt; vt probè ac diligenter molantur, molitósque in sportulam coniiciūt, deinde machinamentis cremorem omnem exprimunt. Ricini autem maturi sunt, cùm inuolucris ipsos cingentibus destituuntur. Prodest autem cicinum oleum psoris, vlceribus capitis erumpentibus, solis inflammationibus, vuluis quæ occlusæ, conuersæ'que obstrangulant, cicatricibus fœdis; aurium doloribus additum in emplastra, affectus eorum accendit potu, aluum ciet, quæ aquis grauatur, lumbricos intestina occupantes depellit. SEN. Vt percipere possum authores omnes, qui post Dioscoridem scripsere, ab eo accepisse constat. BRASS. Tamen Auicenna à Dioscoride non accepit, cùm ipse mentionem faciat olei de cherua, id est ricinini compositi, licet in secundo loco simplex ponat eo confectum modo, quo Dioscorides scripsit. SENEX. Cupio audire hoc Auicennæ compositum ricicinum. BRAS. Audies compositionē quandam barbaram, si aures accōmodabis. Ita enim quinto canone dicit Auicenna: Oleū de cherua, quod confert ad mollificationem, & paralysin, & torturam, & hepatis obstructionem aperit ac splenis, & ad colicam confert, cuius permistio hæc est:

℞. Ameos
Origani
Calamenti montani
Myrrhæ
Marmacor
Seminum apij
Seminum fœniculi
Seminum anisi
Se. alandachocha
Mastices Assari
Fœnugræci
Singulorum ʒ vij.
Alseel
Alphael
Albeh
Acori
Casiæ Indæ
Bdelij
Singulorum ʒ v.
Serapini
Ammoniaci
Opopanacis
Singulorum ʒ iij.
Radicum apij
Corticum radicum fœniculi
Schoeni
Glycyrrhizæ
Enulæ siccæ
Hascæ

Singul

Singulorum ʒ x.

Ezirlusen

Sinsider

Singulorum ʒ iij.

Gingiberis

Cinnamomi

Gariophyllorum

Cardamomi

Girbage

Cubebarum

Macropiperis

Piperis

Nucis moschatæ

Macis

Nigellæ

Costi

Carui

Singulorum ʒ iiij.

Zedoariæ

Doronici

Singulorum ʒ v.

Tere medicinas crasso modo, & funde super eas aquam, adeò vt submergãtur, & decoquantur, donec dissoluantur, & colentur, & fundantur super ea olei de cherua recentis lib. vij. Decoquantur lento igne, donec consumatur aqua, & remaneat oleum, & administretur, cùm necesse fuerit pondus aur. ij. vel iij. cum aqua de radicibus. SEN.

Est apta compositio hæc? BRAS. Est nullius momenti. SEN. Multa sunt in hac compositione simplicia, quæ me latent. BRAS. Et deinceps te latebunt. nam neque minimum quid tibi explicarem, quoniam non est nostrum propositum de vnguentis, sed de oleis pertractare. SEN. Tamen simplicia saltem intelligere optarem, quæ ab Auicenna dicuntur, ne tempus lusisse videar. BRAS. Neque vnum, vt dixi, sum tibi impræsentiarũ relaturus. aliàs verò quid sint, ad vnum vsq; explicabo, nunc vtilius erit olea prosequi, quæ in vestris seruãtur pharmacopolis. SEN. Audiui infelicissimum esse hoc oleum domi seruare. BRASS. De planta dicitur, domum illam esse malè beatam, in qua sit plantata. Mirum tamen est, cur ita increbruerit fama, cùm dæmonibus aduersari creditum sit, & esse ferè ad omnes incantationes amuletum.

SENEX.

7 Oleum de Chartamo sedem hîc posuit. BRAS. Miror cur hoc serues, cùm in vsu non sit, gaudeo tamen, quòd illud serues, quoniam deinceps eo vtor. quam verò compositionem confecisti? SEN. Illam, quam refert Mesue. BRAS. Et quam refert? SEN. Eundem posuit cõfectionis modum. BRA. Quomodo tu illud confecisti? SEN. Per express

preſsionem. BRAS. Per expreſsionem fieri nihil impedit omni modo, quo fieri poteſt expreſsio, & per ebullitionem, & per ænea vaſcula eo modo, quo nos conficimus. SEN. Omnibus his modis fieri poſſe non dubito. BRASS. Excoriaſtíne grana à ſuo illo præduro cortice? SEN. Minimè, ſed cum epinſo cortice preſsi. nam nimis difficilè eſſet vnumquodque granum aperire. BRAS. Tamen hoc faciendum eſt, ne oleum ab illo cortice nonnihil adſtrictionis acquirat. SEN. Eſſet nimis longum ſingulum granum ab eo cortice eximere. BRAS. Nónne etiam eximi facis peponum ſemina, cucurbitarum & ſimilia? SE. Ita quidem facio, ſed tenellos cortices habent: chartami verò ſemen prædurum eſt, vt comprimi non poſsit, & granum educi. BRA. Imò ſi inter angulos dentibus conſtringatur, granum ſtatim proſilit. SEN. Ego in tam parua copia hoc oleũ vendo, vt graue mihi eſſe non debeat ex emundatis granis parare. nam ſola grana pro pſitacis nobilibus vẽdo. BRA. Eſt proprius pſitacorum cibus, & eo maximè delectantur, diutiúſq; viuunt, ſi iſto nutriantur. SEN. Tamen ſunt amara eiuſcemodi grana. BRA. At pſitacis dulcia videntur, ſicut & amaræ ſalices, capellis dulces eſſe vidẽtur, experimẽtũ vidi, pſitacos ama-

ra femina plus diligere,quàm dulcia. Psittacum domi habebam, qui amaras amygdalas lubentius edebat, quàm dulces, & femina citrorum lubentius,quàm multa dulcia, non tamen quàm zuccarum. SEN. Ad quos confert effectus eiuscemodi oleũ? Ad eos secũdũ Dioscor. ad quos cõfert oleũ cnidium. cnidiũ verò oleũ potũ in purganda aluo vires habet, tamẽ oleum de cnico, id est, chartamo minus efficax est. SE. Mesue dicit regio morbo occupatis conferre, obstructionibus, & dolori vẽtriculi,& dolori coli intestini, & obstructioni pectoris ac pulmonis plenissimè conferre,eáque emũdare, & vocem clariorem reddere. BRAS. His omnibus conuenire non dubito. Sed ad aliqua redeamus, & olea quæ in tuo seruas pharmacopolio, in examẽ ducamus.

SENEX.

Laurinum oleum in mea scheda sese offert examinãdum. BRAS. Quomodo oleũ istud conficis? SEN. Vt Mesue facit, qui ita ait: Accipe quot lauri baccas tibi placuerit, quæ maturæ sint, & dum adhuc recentes sunt, in pila contundito, & cum aqua in aheno bullire facito, deinde in torculari plano quod vacuitatem non habeat, exprimito, & ex aqua oleum quod supernatauerit, colligito: postea iterum contrita grana torculari

torculari cauitatem habente exprimito, calidámque aquam infundito, & oleum colligito: hoc oleum ita cõficere nos docet Mesue. BRAS. Dioscorides in pila contundere non videtur, neq; in alio instrumento: sed inquit, lauri baccas sumendas iam drupas, & in aqua coquendas. nam pinguitudo quædam ex vestiente eas cute remittitur, quam manibus conchula exprimentes colligunt. SEN. Ex tusis baccis oleum faciliùs exire debet, & exit etiã per expressionem, & per æneum vas, vt nos olea ex simplicibus extrudimus. Itaque & exquisitius exit oleum & magis odoratum. Verũtamen Dioscorides nonnullos refert, qui alia commiscebãt huic oleo simplicia, cùm ait: Quidam in confectione eius acerbum oleum anguloso rotundóq; odoratis iũcis, præthereà odorato itidem calamo anteà spissantes, tamen lauri tenerrima folia in id coniicientes, simul omnia cogunt. SEN. Laurum magis redolere debet. BRAS. Magis profectò laurum redolet: sed & alia, quę sunt addita odoramenta, sentiuntur. at alij alia etiam addebãt, vt Dioscor. refert, cùm ait, quidam & lauri baccas foliis superadiiciunt, donec odore satis esse videatur. Aliqui prætereà sunt, qui styracem & myrrhã commiscent. SEN. Cùm diuersa sint bac-

carum genera, è quo genere hoc oleum erit efficacius? BRASSA. Dioscorides pro me tibi respondebit, cùm ait, probatissima ad laurini olei confectionem montana, & latifolia laurus est. SEN. Montanam hîc Ferrariæ non habemus, tamen latifolia adest. at non magnopere laborabo, si lauri baccas mõtanas enãcisci voluerim. BRAS. Quomodo deprehendis laurinum oleum in suo genere esse optimum? SEN. Illud optimũ esse arbitror, quod laurum magis redolet. BRASSA. A' Dioscoride verò notatur illud esse cæteris pręstantius, quod recens sit colore viridi, amarissimum & acre. SEN. De amarore sum maximè expertus. nam quandoque illud gustaui, & ipsius amaritudo linguam, & palatum adeò mihi penetrauit, vt per longum temporis spatiũ inhæruerit. BRASSA. Non mirum, quia & calidum est & tenuium partium, potest & hoc oleum ex baccis immaturis confici, quod non erit adeò calidum, vt illud quod ex maturis conficitur, & aliquid habebit adstrictionis: propterea aliquibus conueniet, ad quæ non conueniret, si ex drupis baccis idest optimis ætate ad decerpẽdum esset confectum. SEN. In multis etiam prædictis ex maturis, & immaturis olea cõfici licet. at quibus cõfert affectibus eiuscemodi

modi oleum? BRAS. A' Dioſcoride dicitur, calefacere, mollire, laxare, & laſsitudines recreare. SEN. Quomodo recreantur laſsitudines? BRAS. In laſsis eo iuncturæ inũguntur, & laſsitudo remittitur: propterea Dioſcorides ſequitur vtile eſſe cunctis neruorum malis, febrium horroribus. SEN. Bibitúrne ob febrium horrores? BRAS. Non bibitur, ſed ex eo calido dorſum inũgitur, vel linteum in eo madeſcat, ac calefiat, poſteà ſupra dorſum extendatur, addit & valere ad auriũ dolores, & diſtillationes, conueniréque contra renum ex frigore dolores ait, vt ſi aliquod aliud valeat, denique addit quòd potum, nauſeam facit. SEN. Imò præter nauſeam & ſubuerſionem, nihil eſt, quod magis aduerſari ventriculo dici poſsit. BRASSAV. Tu es expertus? SEN. Sum expertus magno meo incommodo, quia illud (vt dixi) guſtando, in os amaritudinem quandam ad multas horas impreſsit, quæ nauſeam mihi commouit, ſitne alio modo hoc oleum? BRAS. Alexandrinus 727. ſui libri de Compoſitione medicamentorum capite, lauri baccas in oleo ebullire facit, cùm ait: Sumãtur lauri baccæ recẽtes, & maturæ, cõtritæ, & diu coctę in oleo exprimãtur, & colẽtur, cúmq; refrixerit, illud pingue quod ſupernataueri

uerit,penna colligitur. S E. Talem efficaciã habere nõ arbitror,qualem id habet, quod in aqua ebullit: quia aqua ab oleo laurino segregatur.oleum verò imbibitũ nõ segregatur.puto enim,quòd de oliuarũ oleo intelligat.B R A.Id semper intelligẽdum est, cùm simpliciter oleum profertur.S E N. Videtur ferè author hic velle, quòd oleũ hoc laurinum supra oleum oliuarum natet,& pẽna colligatur.B R A.Ob hanc causam excogitaui mendosum esse Alexandrini Codicem,& legendum esse, in aqua ebullire. S E. Ad quæ cõfert secundum ipsum?B R A. Inquit virtutem habere calefactoriã & malacticam,facit etiam ad capitis & auriũ dolores, & ad omnes neruorum passiones,& dolorem intestinorum vniuersorum in malum perterebratum immissum, & ad lenes prunas calefactum, anóq; suppositum siue iniectum, hæmorrhoidum dolorem placat,& ex eis fluentem sanguinem sistit:scabiosis, & pruriginosis iuxta ignem inunctum aptabitur. S E N. Plura retulit, quàm ipse Dioscorides:& Mesue etiam addit,dolori hepatis,& hemicraneæ & stomachi,ac lienis,& omnium interaneorum conferre, & dolori coli intestini & vteri. Extátne alius,qui de eo locutus sit? B R A S S.Actuarius de eo sermonem habuit,& confici docet

et pondere adhibito, quod nec à Dioſcoride, nec ab aliis adhibitum eſt: ſed ipſi lauri baccas ſumunt, vt ipſis placet. SEN. Quomodo conficit? BRA. Hoc modo. Olei è drupis expreſsi libræ ſeptem, & ſemis, baccarum lauri maturarum ſexquilibra commiſtis, & molitis oleũ exernitur. SE. Et hic quoq; oliuarũ oleũ apponit. BRA. Apponit quidem, niſi intelligeremus ex drupis lauri baccis, quę in olea & lauro drupę inſunt, & tunc ex oleo laurino oleum laurinum cõfeciſſet, idcirco potiùs intelligo accepiſſe oleum ex drupis oliuis. Sequitur Actuarius, quidam baccas lauri ſolùm citra miſtionem aliam moliunt, & ita prelo, vel fiſco oleum exprimũt. hoc verò merum eſt & ſincerum. SEN. Hic eſt communis conficiendi modus, verùm, conuenit ne hic author cũ aliis in huius olei viribus? BRAS. Conuenit, ſed alia addit quæ ab ipſis ſcripta non ſunt. SEN. Referas obſecro, quæ ab ipſo ſcripta ſunt. BRASS. Ita conſequitur author, laurinum excalefacit vehementer, & mollit, ita vt ij, qui ſcabie ſcatent, & aſperis impetiginibus obſidentur, illiti in balneo, perſanentur. ſed eo conuenit abſtinere lichenibus & pſoris inflãmationem minãtibus. In calidis quoq; tẽperaturis, & bilioſis: ſi quidẽ frigidis corporibus, humidis

humidis & putricosis congruit. Item iis, quorũ articuli algoribus aut perfrictione affligũtur, ischiadicis subsidio est, vermes, & pediculos enecat, furfures capitis emendat. Alopecias, & ophiases corrigit, vsus eius in lauacro nitri. posteà detergere oportet vino & melle, & fœnigræci farina. sed cauendum est, ne capitis calorem sentienti laurinum hoc oleũ admoueatur. SEN. Nõ mihi displicet hic vsus, tẽperies. s. annotare, in quibus non conueniat, & quibus cõferat effectibus. BRAS. Veruntamen in doloribus potissimum ventris per clysterẽ iniicitur, & hominẽ à dolore liberat, eóq; millies vsus sum in intestini coli dolore, & aliis ventris, & nunquam me decepit, quomodo semper profecisse expertus sum. Ad alia verò nunc pedem conferamus.

SENEX.

9 De oleo Sesamino agendũ venit. BRA. Sesamus in Grecia frequentissimus est, quo panum crustas circundant, & copetas ex ipso faciũt, illa fortè sunt, quę à Dioscoride in cnico coptaria vocantur, vel saltem illæ placentulæ, quas nos copetas nuncupamus, à coptoriis per similitudinem nomen sumpsere. Tu verò quomodo sesaminum oleũ conficis? SEN. Sesaminum oleum ab Apulia Ferrariam transportatum, emo, cum sesa-

mus

mus Ferrariæ non nascitur. BRAS. Ego in rusculo meo Franculino vocato, seminari iussi, & profecit. sed rusticorum incuria à passeribus fuit ferè totus voratus, est negligentia nostra, quæ facit vt in Ferrariensi agro non nascatur: negligentia verò est, quia nõ seminatur. SEN. De hoc nõ dubito, tamen nonnunquam à quodam Apulo semina ipsam Ferrariam fuere allata, quæ emi & oleum Mesue modo à granis eduxi. BRAS. Tu deniq; modum hunc Mesue refer to. SEN. Primùm ab omnibus immũditiis, & à puluere sesamum liberaui, deinde ipsum aqua cũ pauco sale modicũ aspersi: posteà manibus confricaui, deinde iterum aqua aspersi, vt madesceret, & quia secunda vice id madorem nõ sumpsit, tertia etiam vice irroraui, posteà grana supra latam mensam, vt exiccarentur, extendi iussi, deinde in furnum posui, & modica assatione assaui, quamuis etiam illud effecisse potuissem supra æream patinam igni superpositam, supra quam sesami grana extensa essent, quæ modicè assarentur. at ego in furnum posui supra tabulam extensam, posteà in sacculum posui ex aspera tela confectum, & optimè perfricaui, & tanto tempore, vt cortices abigerentur. deinde illum supra mensam dilataui, & corti-

ces abstuli, illúmque iussi molis emolliri,& in pastam quandam deduxi, deinde torculari exprimi iussi. BRAS. Longus est hic cōficiēdi modus, à Mesue dicitur fieri, vt oleum amygdalarū. Superiùs verò dictū est amygdalarū oleum multis modis fieri posse,& exprimendo & ebulliendo, & per vocatum elambicū, & aliis diuersis modis. SEN. Et Mesue etiam breuiorem modum docet conficiendi oleum sesaminum, cùm ait: Et quandoque trahitur oleū præterquā excorientur. s. grana. ita verò confici debet, sesamus primò assetur, deinde molatur,& fiat massa, & sicut diximus, oleū trahatur. BR. Paulus Aegineta lib. vij. c. 19. breuibus modum conficiendi hoc oleum docet, cùm ait: Oleum sesaminum fit cōtusis sesamis, & per sportulam in testulam expressis in aqua calida, oleo ipso discreto, & vitreis vasculis reposito. SEN. Quomodo confici docet Dioscorides? BRAS. Conficiendi modus à Dioscoride haud edocetur, sed de sesamo tractās, id tātùm dicit, fit ex sesami semine oleū, quo Aegyptij vtūtur, Paladij temporibus, & Collumellæ in Italia frequentissimus erat, nunc ferè aboletus est. SEN. Putas tu corticem auferendum esse? BRAS. Cùm sit tenellus, illum auferre negligerem: sed vno ex supradictis in oleo amygd

amygdalarum modis absque tanta præparatione exprimerem. SEN. Ad quos confert effectus eiuscemodi oleum? BRAS. A' Mesue dicitur impinguare, arbitror, quòd beluas vehementer impinguaret, & illis sapere, si biberetur in copia. Imò & si grana ipsa pabuli loco ederentur, est pingue granum, dulcis etiam ac pinguis saporis, iussi quandoq; eiuscemodi grana torefacta zuccaro condiri, & omnibus mirè placebant, genitale semen auget. nam & pingue est, duritias ac asperitates lenit, vocem clara reddit, guttur asperum emollit. Et est materia oleorum multorum, quoniam ex sesamino oleo multa olea cõficiuntur. Dioscorides notat sesamum stomacho obesse, & animæ grauitatẽ facere, quoties quispiam ipsum ederit, & dentibus inhæreat, ratio est, quia facilè putrescit, & anima hoc est halitus, qui ab ore exit, putrido hoc semine inficitur, & fœtidus exit, si in neruis aliqua crassa concreuerint à sesamo illito discutiuntur, contusis, & inflammatis auribus prodest, atque ambustis stellionum, & cerastarum morsibus medetur. SEN. Dioscorides multò plura dicit ad quæ confert, quàm Mesue. BRAS. Sequitur prætereà, quòd herba in vino decocta, contra oculorum inflammationes, & grauissimos eorum do-

lores præſertim valet. Adde etiam, quòd recens oleum ſeſaminum pectori confert, & tuſsi, & pleuritidi, eiúſq; vſus in olei amygdalarum dulcium defectu pro illo conueniret. SEN. Dulce eſt, cùm recens habetur. BRAS. Et granum ipſum à quo exprimitur, dulce eſt, & pingue: in puerorum tuſsi huius olei cochlear cum zuccaro cando in puluerem redacto illam ſedat, ſi paulatim transglutiatur, panem ex Creta allatum, granis ſeſami cruſtatum edi guſtui minimè ingratum, eo cretenſes nonnunquam vtuntur in aliquibus panũ generibus, quãdo paſta tenella eſt, & panis ſuam formam acceperit in ſeſami grana inuoluunt, vt totus panis extrinſecus his granis impleatur, poſteà coquunt, & tota cruſta eſt ſiſamis circunſepta. At de hoc oleo iam ſatis.

SENEX.

10 Imò & oleum de nuce Indica moras rumpebat, vt in medium prodiret. BRAS. Quid ſit Indica nux, in noſtro Simplicium examine ſcriptũ eſt. Miror cùm hoc oleum in vſu non ſit, cur illud ſerues. SEN. Semper ſeruaui, & frequẽter vendidi. BRAS. Quomodo confeciſti? SEN. Per expreſsionem, vt oleum amygdalarum dulcium exprimitur. BRAS. Poteſt & per ebullitionem fieri, & per ebullitionẽ illã, quæ per alambicum

bicum vocatum fit ex igne,& glacie. SEN. Quomodo ex igne & glacie? BRAS. Eo modo,quo ego ex diuersis rebus oleum extrudo.nam & ex pipere,& ex gariophyllis, & ex cinnamomo simplicissimum oleum educo, quod ita redolet ista simplicia, vt ipsamet seipsa redoleant,propriúmq; illius simplicis saporem seruat. SEN. Noui illorum oleorum perfectionem, si in magna conficerentur copia. BRAS. In maiori copia fieri non possunt, quia huius simplicis medicamenti spirituosa pars tantùm elicitur. SEN. Ad quos confert affectus oleum de Indica nuce? BRAS. Mesue inquit neruorum dolori conuenire, thoracémque ac pulmonem lenire, & claram vocem efficere,atque corpora impinguare,genitaléque semen augere. SENEX. Arbitror me ob hoc vendidisse,vt semẽ augeretur emptoribus. BRAS. Et ego ob aliud puto,vt scilicet mulieres nonnullæ, quæ concipere non poterant,conciperent,neq; solùm hoc oleo vtũtur ad hunc finem,sed & ex ipsius nucis carne ac aromatibus morsellos vocatos aut placentulas confici faciunt, quas edunt vt concipiant. SEN. Ego millies huius generis morsellos,& placentulas paraui,& à me dicis millies mihi inditi sunt. BRAS. Alia igitur olea sub examen veniant.

SENEX.

Oleũ de ſeminibus lini examini ſubiici capit. BRAS. Oleum eſt maximè in vſu ad emolliendum. SEN. A' Meſue conuulſionibus conuenire dicitur, & omnes neruorum duricies ac iuncturas lenire, éſtq; optimum medicamentum ad ani affectus, & ad omnes ani abſceſſus, ad hæmorrhoidas, ad ani rimas, & potiſsimùm conuenit dolori pulſatiuo. BRAS. Intellige dolori pulſatili, qui in ano eſt, præſertim cùm hæmorrhoides vexant. Superioribus diebus quendam curaui ex hæmorrhoidum dolore, qui vehementer cum pulſatione vexabatur, fatebatúrque quod obiiſſet, niſi iuſsiſſem linteum in oleo ſeminum lini madefactum imponi. Conuenit prætereà & ad excitãda ſputa. SEN. Multos vidi, qui in pleuritide hoc præbent. BRAS. Error eſt, niſi conuenienti tempore præbeatur. at Ferrariæ nõnulli ſunt temerarij, qui ex profeſſo, cùm aliquem norunt laterali morbo affectum, illuc accurrunt, & vnum vel alterum adducunt teſtem, quibus hoc oleum præbuere, & ſanitati reſtituti ſunt. SEN. Tamen illos non referũt, qui obiere, hos verò longè plures eſſe, quàm illi, qui ſuperuixere non dubito. BRAS. Præbent verò olei ex ſeminibus lini vncias quatuor, aliqui ſex, mellis

roſati

rosati colati vncias duas, itaque propinant. Sempérq; adducunt Ducem Herculem primum, qui cùm esset à medicis in pleuritide destitutus, hoc sumpto oleo conualuerit, cùm hoc falsissimū sit. at quo modo oleum hoc conficis? SEN. Eo modo (vt Mesue inquit) quo sesaminum oleum conficitur. In hoc verò differt, quia à lini seminibus cortices haud auferuntur, quando oleum expressuri sumus, sicut à sesami granis remouentur. BRAS. Fieri etiam potest eiuscemodi oleum per ebullitionem, vt si hæc semina pinsantur, & veluti in pastam deducantur, posteà hæc massa in aqua ebulliat, oleum supernatare percipies, quod lingula colligi debet, fit etiam & per vocatas botias nostro modo, & est optimū oleum, verùm & educitur cum modica aquæ effusione: & hoc quod extrahunt ad lucernas accendendas vtuntur, tamen lumen ita clarum non emittit, vt oliuæ oleum, capútq; perturbare videtur, si quis prope lucernæ fumū permanserit. Ad alia verò te conferto.

SENEX.

12 De Rosaceo oleo hîc pertractandū est, cùm post præscripta suam sedem primò repositam habeat. BRAS. Ad olea iam transigere videris, quæ per expresśionē minimè fiunt: sed per solam rerum impositionē in

ipsum oleum: hinc olea per impressionem vocantur. Nam (vt Mesue ait) sicut per sigillum in ceram imprimuntur imagines, ita herbarum vires in olea, vt per sigillum imprimuntur, possuntq; & composita dici; & simplicia, vt vnum solùm simplex medicamentum vel plura recipiunt. Ab rosaceo autem oleo non ab re incepisti: quoniam est oleum multis nominibus dignum, & tale quod ad infinitos fere conuenit affectus: multa verò sunt olei rosacei genera, tu quot generibus vteris? & quot in tuo seruas pharmacopolio? SENEX. Seruo rosatum oleum completum, & simplex oleum rosatum, & rosatum omphacinum. BRAS. Cõpletum hoc quomodo conficis? SEN. Vt à Mesue edocemur. nam prima est, quam refert compositio, & quam vocat oleum rosaceum cõpletum, & roborare dicit, resoluere, lenire, & dolorem sedare. BRAS. Compositionem referto. SEN. Id efficiam, posteaquam notauero, Mesuen rosatum oleum in completum distinguere, & in rude: completum fit ex maturo oleo, & maturis rosis. Rude verò ex immaturis oliuis oleo, & ex rosis nondum maturis. BRAS. Quomodo dici potest maturum, & immaturum in rosis, cùm maturum & immaturũ solis fructibus conuenire videatur? SEN. Mesue sano modo intel

intelligendus eſt. nam roſæ per ſimilitudinem immaturæ dicuntur, nimirùm cùm calyx nondum apertus eſt, immaturæ vocantur. BRAS. Sed hæc miſſa faciamus, & quomodo conficiat, referto. SEN. Oleum de oliuis ſumit, aut oleum ſeſaminum. BRAS. Quódnam accipis tu? SEN. Oliuarũ oleum. nam ſemel ex ſeſamino oleo confeci, & roſarum odore minus erat refectum. BRAS. Cauſa non me latet. SEN. Me tamen latet. BRAS. Cauſa fuit, quia ſeſaminum vetus erat, atque rancidum. SEN. Antiquum quidem erat, non tamẽ rancidum. BRAS. Proſequaris. SE. Oleum hoc pluribus lotionibus fontium aqua lauari iubet, deinde recentium roſarum rubrarũ folia ſumi quantitate ſufficienti, & in oleo quod modò lotum eſt ſepeliri, & in vitreo vaſe recondi, cuius orificium obturari monet, & Soli exponi per dies ſeptem, deinde in vaſe duplici coqui per horas tres, poſteà permutari iubet roſarum folia, & alia accipi recentia, & per alios dies ſeptem in Sole dimitti, poſteà eodem modo coqui, vt prius, & iterum roſarum folia permutari, & aquam infuſionis roſarum accipi iubet, de qua ſuperius ſermonem habuit, cùm de ſyrupis agebat. Eiuſcemodi verò aqua ad tantam attingat copiam ad quantam

ipſum oleum, iubétque vaſculi os claudi, in quo repoſitum eſt, & per quadraginta dies inſolari, deinde percolari, & Soli per longũ tempus exponi. BRAS. Cùm igitur oleum roſatum completum indico, hoc præbes? SEN. Hoc inquam. BRAS. Roſatum verò omphacinum quomodo conficis? SEN. In eodem loco docemur à Meſue. vocat verò hoc oleum Rude, ad completi differẽtiam. conficiendi verò modus idem eſt cum prædicto. in hoc verò tantùm differt, quòd hoc rude immaturarum oliuarum oleum recipit, & roſarum folia, quæ nondum ſunt expanſa aperto calice, imò calix adhuc adſtrictus eſt. BRAS. De hoc rudi oleo dicit, quòd inflammationes extinguit, roborat, in vnũ cogit, denſat, fluxionéſque ſiſtit, ſi bibatur, dyſenteriæ maximè conuenit, & ſi aliquæ materiæ per corpus defluant, illas cohibet. at quomodo ſimplex à te vocatum cõficis? SEN. Vt Nicolaus conficit. BRAS. Modum referto. SEN. Duas olei communis libras accipit, ſuóq; modo lauat, librámq; vnam ac ſemis viridium roſarum aliquantiſper contuſarum ſumit, & in plenam ollam ponit in caldario aqua pleno ſuſpenſa, & tandiu bullire ſinit, quouſque ad tertiam partem pertingat, poſteà in lineum pannum album imponi iubet, & torculari exprimi:
hunc

húncque liquorem conſeruat. BRAS. Tam modicam copiã efficis vna vice? SEN. Nunquam maiorem efficere volui, ſed potiùs pluries reiteraui, hoc nimirum in compoſitionibus quas facio, obſeruo, vt nunquam authorum quantitatem excedam. BRAS. Et hoc mihi ſummè placet. nam quantitatem augere, plerunq; eſt cauſa, vt haud probè fermententur medicamenta. SEN. Ita conficio commune roſaceum, súntne alij, qui alio modo conficere moneant? BRAS. De hoc oleo in ſuo antidotario Actuarius peragit, & inquit: Roſarum rubrarum detractis vnguibus, & noctu diúq; in omphacino oleo decoctarum ſexquilibram operculato vaſe diebus quadraginta inſolato. SEN. Hoc eſt oleum roſaceum omphacinum, verùm non animaduertit roſas non debere eſſe apertas, ſed accipiendas eſſe calicibus etiam clauſis. BRAS. Omnino magis conuenit, ſi ex eiuſcemodi conficiatur roſis. At Alexandrinus 740. ſui libri capite ex omphacino oleo etiam cõficit, cùm ait: Accipe olei omotribeos, abluti libras tres, roſarum ℔ j. roſæ exungulatæ in mortario diutiſsimè tritæ, cùm oleo in vaſe vitreo condantur, & ad Solem per octo dies exponantur. nono autem die colentur, & eiectis prioribus, totidem nouellæ contri-

tæ immittantur: iterúmq; octo diebus vas in apricum proponatur, circa nouum diem diligēter colentur, & eodem oleo alia eiusdem ponderis immittantur, & ita fortiter obturatum diebus quadraginta Soli exhibeatur. constitutis verò transactis diebus in temperato loco vsui reseruetur. SEN. Eadem videtur esse cum prima Mesue compositione. BRAS. Et forte Mesue ab Alexandrino accepit: sed Paulum Aeginetam audito lib. 7. cap. 19. ita conficientem. Recipe rosarum rubrarum detractis vnguibus, & per diem, noctémq; refrigeratarum vncias tres, olei omphacini sextarium Italicum vnum, summa cura, ac diligentia vasculum extrinsecus, ne diffletur, & eua poret coperculans sub dio ad quadraginta dies insolato, quibus diebus elapsis deponito nō quidem in solùm aut pauimentum, sed in tabulam. SEN. Ob quam causam hoc facit. BRAS. Ne à pauimento humiditatem aliquā attrahat, & ne situm redoleat. at aliorum modos quosdam refert, qui à communi vsu dissidentes videntur, quāquam illos expertus sim. SEN. Quinam sunt hi modi? BRAS. Ita inquit, quidam loco expositionis ad Solem, ad puteū aquæ frigidæ quadraginta dies appēdunt vasculū, propterea quòd ex frigore amœnū ac gratū odorem obser

obseruat, alij in terrã hoc ipsum defodiunt. SEN. Est'ne verum, quòd ob frigiditatem odorẽ magis seruet? BRAS. Odor tam fluxibilis est, vt cùm caliditatẽ persentit, euanescat: & illud quod sub terra seruatur, sitũ redolet. SEN. Ergo melius est illud in sole conficere, quàm in frigore, vel in alio loco. BRAS. Melius arbitror, tamẽ frigidius est, si vel in puteo, vel sub terra seruetur, quia à locis frigiditatẽ acquirit. SEN. Id, quod in puteum dimittitur, debétne aquã tangere? BRAS. Debet, sed animaduertendũ est, ne aqua vasculũ ingrederetur. SEN. Súntne alij præter dictos, cõficiendi modi? BRAS. Mesue præter modũ illum, quẽ nuper adduxisti, tres alios refert modos. SEN. Illos ni piget cõtemplemur. BRAS. Quid aliud à nobis in præsentiarũ faciendũ, quàm hęc contemplanda? ex hoc cõficiendi modo, quẽ ex Mesue nũc referã, Oleum rosaceũ sumit, vt magis sit resolutiuũ. Recipit verò succi rosarum, & aquæ infusionis rosarũ singulorũ partem vnam. Olei loti partes tres, foliorũ rosarum cõtusarum quantum sufficit, pone in vitreum vas, & orificium obturato, solíque per decẽ dies exponito, deinde per tres dies in duplici vase coquito, posteà iterum adde rosas, & per septẽ dies insolatò, posteà iterum coque, & eundem modum tertiò

tiò replicato, denique probè exprimito, vt simul tantum relinquatur aqua infusionis rosarum, & rosarum succus cum oleo, & in vas ponantur, quod bene obturetur, & Soli per quadraginta dies exponatur. SEN. Non arbitror rosarum succum, & rosarum infusionem per hoc tempus debere esse resoluta. BRAS. Recorderis, quòd etiã in duplici vase per tres dies ebulliuit. SEN. Aliũ etiam Mesue modum cõtemplemur. Amygdalæ (inquit Mesue) bene purgatæ ad quantitatem, quæ lubuerit sumantur, & in mortario extremè terantur, deinde trita rosarum folia accipito, & cum amygdalis misceto, iterum bene tundendo, posteà in loco calido per integram diem relinquantur, deinde aquæ calidæ infusionis rosarum modicum addatur, & absque vlla intermissione misceantur: denique torculari exprimantur, & quod expressum est, in vitreum vas arcti orificij ponatur, vt probè obturari possit, solique exponatur, quando lubuerit eo vti poteris. BRAS. Vt autem has Mesue compositiones finiamus, quartam ponit, in qua oleum hoc ex sesamo excorticato fieri monet, & quod eodem modo fiat, quo tu in tertio modo retulisti. Mesue verò notat amygdalas sumi debere, quando oleum rosaceũ rude, id est omphacinum facturi sumus. me

lius

lius autem esse ad oleum rosatum comple-
tum. SEN. Sesamino oleo vti: intellige ve-
rò, quando sumus hoc modo oleum istud
confecturi. nam ad rosaceū rude, id est om-
phacinū nihil melius, quàm oliuarū oleum
accipere omphacinum. SENEX. Aliter fieri
non posse reor, si quis illud modicè astrin-
gens, ac refrigerās habere voluerit. BRAS.
Veruntamen alio fit modo ex amygdalis,
sumuntur amygdalæ, & à suis omnibus li-
berantur corticibus, deinde rosarum folia
ipsis cōmiscentur amygdalis, & cùm folia
aruerint, alia sumantur, & prima abiician-
tur, hócque multotiens fiat, quoad scilicet
rosarum odor in amygdalas transiuerit. at
transiuisse nō solùm cognoscitur odoratu,
sed & gustu, cùm vna editur amygdala, &
rosarū odor integrè persentitur, quāquam
& hoc fit minus odoratus sentire per os
odores, verùm sentitur masticando: pro-
ptereà gustui attribuitur, licet sit ipse odo-
ratus qui sentit, hoc percepto, amygdalæ
exprimantur, & rosaceum habebitur quod
mirificè rosam redolebit. SEN. Opus est in
hoc condendo oleo decies plerunque rosas
immutare. BRAS. Mutētur & vigeties, la-
bori & rosis parcendum non est. toties verò
immutari debēt, quoties odor in amygda-
las optimè receptus sit, fit & ex Myrepsica

balano

balano rosaceũ, & duobus modis vno modo in balaninum oleum rosarum folia imponendo: altero modo in mundatis balanis folia imponendo, vt de amygdalis dictum est, cúmque odor in balanos receptus fuerit, tunc exprimantur. SEN. Hoc modo myropolæ odorata olea conficere solent. BRASS. Non me latet. SEN. Súntne antiquiores de hoc oleo locuti? BRAS. Dioscorides de illo mentionẽ facit, & conficiendi modos in scriptis reliquit. SENEX. Ni tibi molestũ sit, hos Dioscoridis modos referto, nam hũc authorẽ inter probatissimos semper existimaui, & numeraui scriptores. BR. Imò & inter diligentissimos, sed audias quid de illo dicat, fit hoc modo rosaceum vnguentum. SEN. De vnguento non loquimur, sed de oleo. BRAS. Nónne aliàs audiuisti, illa quæ nunc olea vocantur, si odorata sint, ab antiquis vt Dioscoride, Galeno, vnguenta vocari, & non olea? SEN. Audiui, sed memoria exciderat, quod cœpisti iam prosequaris. BRAS. Et tũc potissimum vnguentum appellãt, cùm aliud ab oleo recepit. Illud verò ita conficit Dioscorides: Sumito rotũdi odorati iunci pondo quinque, vncias octo, simúlq; olei pondo duo, vncias quinque, tundito dein, maceratúmq; aqua coquito cõtinuè miscendo, cúmque per colum

lum traieceris in olei pondo viginti & vncias quinque, rosas sine humore aliquo numero mille coniicito, manibúsque odorato melle inunctis misceto, sæpius leuiter per diem premens, integrã dein noctem dimissas matutino exprimito, cúmq; quod in eo fæculentũ est, subsederit ex vase, in quo erit in craterẽ melle anteà inunctũ transfundito, & seruato, cõiectis mox in labellum expressis illis eisdẽ rosis superinfundito, iterum spissati olei pondo octo. & vncias tres. Iterúmque exprimito. erit hoc tibi secundarium rosaceum. & si tertium, & quartum efficere volueris, nihil impedit: sed oleum infundito & exprimito. SEN. Quantò magis à primo receditur, tantò debent esse rosacea imbecilliora. ERAS. Nulli dubium esse debet, propterea primum, & secundum effici iuberem. & amplius nõ progrederer, licet Dioscorides dicat primum fieri, secundum, tertium, & quartũ. notátque quoties feceris, toties crateras melle inunctas esse oportere. Et præterea notat, si volueris iterata confectione vires rosaceo adiicere, in oleũ primò expressum, parem recẽtium, & sine humore rosarum numerum adiicito: manibúsq; melle anteà inũctis exprimito, facitóq; iterum, tertiũ & quartum similiter exprimens, & quoties facies, nouas quotidie

tidie detractis vnguibus coniicito rosas: sic enim efficacius erit. SEN. Hoc modo in infinitum progredi possemus. BRASS. Imò finem imponit Dioscorides, quia ait vsque ad septimam tamen additionem, nec vltra rosarum vires oleum admittit, melle præterea & prelum inunctum sit. SEN. Consentit ergo, vt septem fiant rosacea? BRASS. Neminem cogit septem efficere, sed potiùs monet fieri posse, si quispiã ita oleum multiplicare voluerit. A' Dioscoride verò notatur oportere diligentissimè oleum à succo rosarum separare. nam vitiat minima eius pars totum vnguentum. SEN. Quomodo hoc fiet? BRAS. In coctura debet esse consumptus. SEN. Tamen Dioscorides huius succi mentionem nõ facit. BRAS. In principio quidem mentionem non facit, sed in fine ostendit factam etiã esse de illo mentionẽ superius: propterea in contextu nonnulla desunt verba, quæ erant fortè, vt rosarum succus aquę misceretur, quãdo in principio ebullit. Vel intellige, quòd rosarum succum intelligat, qui in aqua recipitur. SEN. Præparari ne docet alio modo, quàm isto? BRASSAVOL. Imò docet. nam sequitur, quidam solas centum rosas, detractis vnguibus insolatas pondere vnciarum sex in olei sextarium demergunt, dimissásque

in eo

in eo diebus octo madere, mox quadraginta diebus tertia rosarum adiectione insolatas sic reponunt ac seruant. SENEX. Hi sunt faciles modi. BRASSAV. Audias & alium compositum modum, quem & ipse refert Dioscorides. SEN. Iam audio. BRASSAV. Inquit, sunt etiam, qui odorato calamo, & aspalatho oleum ante spissant. SEN. Quomodo deinde efficiunt? BRAS. Modo iam prçscripto, imò & addit nonnullos esse, qui ad coloris bonitatẽ anchusam, & ne ingrato odore sentiatur, salem adiiciunt. SEN. Ad quos valere dicit affectus suum rosaceũ Dioscorides? BRAS. Audias illũ ita dicentem, est rosaceo adstringendi, refrigerandíque vis. adspergitur vtiliter, & cataplasmatis pari vtilitate miscetur. potum idem soluit aluum. SEN. Nauseosum videtur rosaceum bibere. BRAS. Cur nauseosum, si in doloribus etiam simplex oleum bibitur, & oleum amygdalarum dulcium? Nota verò non solum aluum subducere, sed bilem extrudere, & aquas, & quæcunque in ventre continẽtur. SEN. Ad quantam copiam hoc facit? BRAS. Ad quatuor vncias sumptum. SEN. In me ipso proculdubio experiar, cùm excreare nequiuero, verùm illa prosequaris, quæ à Dioscoride de ipso referuntur. BRASS. Sequitur quod stomachi ardores

restinguit, caua nutrit vlcera, malefica mitigat, manantibus capitis vlceribus, eruptionibúsque aliis in ea parte infigitur. Aspergunt contra capitis dolores in principio, dentes eodem in dolore colluuntur, facit ad induratas palpebras, contra quas inungitur. Clysterem præter hæc infundit, contra intestinorum, muliebriúmq; locorum pruritus, & erosiones. SENEX. Id quod nos conficimus ad tótne valet affectus? BRAS. Imò & quod tu conficis, & id Dioscoridis ad plura etiam valet, quàm ab ipso Dioscoride scriptum sit. nam confert podagrarum inflammationi, & hæmorrhoidarum, & infinita ingreditur composita, est oleum humanę vitæ haud mediocriter vtile, sicut & rosa ipsa qua nullum est magis vsitatum simplex, & quod plura ingrediatur composita. SEN. Quódnam oleum sum seruaturus, id est quam compositionē sum facturus? BRAS. Illam Mesue primā. SEN. Illam quam vocat oleum rosaceū completum? BRAS. Illam inquam, & Nicolai compositionem pretermittito, quia hæc Mesue magis digna est, sempérque vidi optimos pharmacopolas Mesue compositionem potius seruare, quàm illam Nicolai, quanquam & nonnulli sint qui Nicolai compositionem sequuntur. Iussi nonnunquam rosaceum

faceum ita confici: Oleum primò probè lauari iussi, & vltima lotio fuit ex aqua rosacea: posteà in ipsum rosarum folia exactis vnguibus, quæ fuissent per quinque horas à rosario ablata, imponi iussi, erat vitrea phiala, vas, in quo rosaceum conficiebatur, tantámque rosarum quantitatem apponi iussi, vt phiala videretur esse semiplena oleo, & semiplena rosis. Deinde phialam obturatam soli per octo dies exposui, posteà rosas illas exprimi iussi ac abiici, & alias imponi, & post octo dies id iterum feci, posteà exprimi iussi. Et in quadraginta dierum spatio rosas sexties mutaui, denique vltima vice, quia amplius rosæ non aderant vltimas rosas in oleo reliqui, & per quadraginta dies æstiuo Soli exposui, deinde phialam reponi iussi, oleum istud odoratissimum fuit, imò si nonnunquam aliquæ guttæ in terram deciderent, rosarum odor per totum cubiculum referebatur. Nota verò in Mesue compositione, cùm infusionis rosarum aquam apponit, & dicit apponendam esse, sicut quantitas olei, antiquum habemus Mesue contextum, quem vidisti. SEN. Et vidi, & multa in eo emendatiora esse reperij, quàm in aliis sit Mesue codicibus. BRASSAVOL. Illius particulæ loco,
 sicut

ſicut quantitas olei ſcriptum eſt, ſicut quarta pars olei. SEN. Ita legendum non dubito, quia nimia videtur infuſionis roſarum aquæ quantitas, ſi olei quantitatem æquauerit. BRAS. Nonnunquam ex ruberrimis roſis quæ nullum habẽt odorem, roſaceum fieri iuſsi, reperiiq; eſſe magis adſtringens, quàm id quod ex odoratis conficitur roſis. Iuſsi nonnunquam ex damaſcenis roſis eodem modo confici oleum, quod odoratiſsimum fuit, tamen & myropolæ ex excorticatis amygdalis, & damaſcenarũ roſarum foliis, vt ſuperiùs de cõmunibus roſis cum amygdalis dictum eſt, illud conficiunt: ſed quandoque fieri iuſsi oleum præ omnibus adſtringens ex roſis albis, & oleo omotribes, hoc eſt omphacino, & ex oliuis immaturis expreſſo, cæteris frigidius eſt, & magis adſtringens, ſed odore caret. Imaginatus autem ſum, confici poſſe, & odoratum, & adſtringẽs hoc oleum, ſi partim ex odoratis roſis, partim ex albis conficiatur: ex illis enim odorem, ex his adſtrictionem & frigiditatem enanciſcetur. SENEX. Hæc de roſaceo ſatis videntur, niſi alium habeas conficiendi modum, quem non audiuerim. BRASSAVOL. Cùm hæc tibi ſatis eſſe videantur, ad aliud olei genus contemplandum te conuertito.

SENEX.

13 Oleum chamæmelinum excuti oportet. BRAS. Excutiamus. at tu quomodo illud conficis? SEN. Vt Mesue docet, qui ait, vt oleum rosaceũ confici oportere. BRAS. At cùm multæ sint olei rosacei apud Mesuem compositiones, quam sequeris in hoc chamæmelino conficiendo? SENEX. Primam in ordine. BRAS. Neque mihi displicet. Scito tamen chamæmelinũ ex omphacino oleo non esse conficiendum. at semper ex oleo fiat ex maturis oliuis expresso, quod completum author ipse vocat, quanquam & nonnulli ex sesamino oleo conficiant. SENEX. Et Mesue ex hoc fieri debere monet. BRAS. Verùm non omnes pharmacopolæ eodem cõficiunt modo. nam aliqui compositionem illam olei rosati sequũtur, in qua in oleum rosarum flores imponunt, & per quadraginta dies insolãt. at ego hoc modo fieri facio mirè redolens, chamæmeli flores primò oleo probe loto in phialam poni iubeo, & lutea florum parte phialam impleo, & per octo dies in feruenti sole seruo, posteà flores exprimi iubeo ac eiici, & alios similes flores imponi, & iterum per octo dies in eodem sino loco, posteà exprimi iubeo, hócque per totam æstatem facio, quousque chamæmeli flores haberi pote-

 runt

runt,qui per totam fere æstatem habentur, posteà ad vsus reponi iubeo, vltimósq; flores in oleo relinquo. SEN. Florum chamæmeli odorem seruaturum nõ dubito. at cur luteam florum partem accipis, & non albam? BRAS. Quia illa est quæ odore fragrat,& quæ herbæ vires seruat,& cùm Paulus conficere docet, solam luteam partẽ accipit. albam verò eiici iubet, quanquam & si alba illa foliola in oleum (cum parte tamen lutea) imponerentur, errorem cõmissum esse non iudicarem. SEN. Pauli conficiendi modum audire optarem. BRAS. Ita ait libro septimo capite 20. conficitur ex chamæmelorum floribus albis foliolis resectis, per diem integrũ naturalem sinuntur à sua herba abscisi flores, posteà sumũtur horum florũ duæ vnciæ olei sextarium vnum Italicum, posteà in vas ponenda, & vasis os raro linteo tegendum, quo commodiùs exhalet. Insoletur deinde per quadraginta dies, posteà diligenter tegito, & ad vsus seruato. SENEX. Hic author nullã facit ebullitionem, & nullam expresſionem. BRASSAV. Ita simpliciter cõficit, vt tibi retuli. SEN. Extant ne alij antiquiores, qui de eo locuti sint? BRASS. Actuarius & ipse conficere docet, albis exactis foliolis, quæ luteam partem circundant. ita verò dicit

cit, chamæmeli flores lutei ſine ambientibus candidis foliis pondere ſextantis in libram olei demerguntur, & vitreo vaſe linteolo cooperto, quadraginta dies Sole ſinatur illuſtrari, dicit etiam per ſe vel cum temperato calore illitum rarefacere, lõgas maximè febres diſcutere, quòd ſi ex mero calido, dolores omnium corporis mẽbrorum illitum leuat. SEN. Meſue plura de illo dicit quàm Actuarius. BRASSA. Quid denique ait? SEN. Eſſe oleum benedictum, multis iuuamentum præſtans. nam reſoluit, dolores ſedat, cúmque modicam quandam ſtypticitatem habeat, defluxum prohibet materierum, neruos roborat, & eorũ doloribus confert. & omnia neruoſa membra robuſtiora facit. BRA. Quod ſtypticum ſit Meſue aduerſus Galenum eſſe videtur, qui vim laxandi illi attribuit, ob quã vim floribus aduerſatur, & illas prohibet. Alexandrinus verò in ſuo de compoſitione medicamentorum libro inquit: Salubre eſſe ad feruorem, & capitis dolorem, ſtomachi vitia ex bilioſo ſine alio colore commota compeſcit, articuliſque proficit, & ad multa alia ſalutiferum eſt. SEN. Inter anodyna numeratur. BRASSA. Et verè anodynon eſt. SEN. Docet ne illud conficere hic author? BRASSA. Docet. SEN. Et

quo modo? BRAS. Isto qui sequitur. Recipi iubet olei dulcis ℥ xxxvj. floris chamæmeli mense Iulio collecti ℔ j. flos in oleo diebus canicularibus in vitreo obstructo vase ad solem suspendatur ad quadraginta dies, deinde conseruetur in loco conuenienti. SEN. Mediocriter calefacere arbitror. BRAS. Temperatum est. Imò Galenus in secundo de compositione medicamentorum secundum locos eo ad infrigidandum vtitur. nam illorum, qui caput habent inflammatum ob solem, caput hoc oleo perfundit, & linteis madefactis capiti supraponit. SEN. Vergitne ad calidum? BRAS. Est in primo ordine remisse calidum, idcirco inflammationi conuenit, quia illa quæ in primo ordine calida sunt, inflammatas partes refrigerant. Galenus oleo rosaceo illud comparat. SEN. Sentísne tu idem cum Galeno? BRASSA. Non possum non sentire chamæmelinum oleum esse rosaceo parumper calidius. At cùm de isto satis dictum videatur, alia oleorum genera in medium prodeant.

SENEX.

14 Oleum violaceum sedem suam post chamæmelinum collocauit. BRAS. Collocauerit vt lubet. à Mesue dicitur, quod vniuscuiusq; nostri corporis partis inflam-

matio

matione sedat, pectoris asperitates, ac pulmonis lenit, calidos abscessus mitigat, pleuritidíque confert. At ego in incipientibus hecticis ad inungẽdum thoracem eo vtor. nam ab hectica refrigerando, & humectando thoracis partes præseruat, ne ita absque presidio dimissæ exiccentur, vel ab ipsis intensius, quàm sint tota humiditas exhauriatur. At à quo authore illud accipis? SEN. A' Mesue, & tu ipse Mesuen adduxisti de illius viribus loquentem. BRAS. Quomodo violatum conficis? SEN. Eo modo quo rosaceũ, vt Mesue docet: addit verò hoc demspto, quòd ex viridi oleo fieri debet, vt amygdalino, vt sesamino. BRASSA. Per viride oleum, omotribes oleum intelligit ex immaturis oliuis confectum quod omphacinum vocatur refrigerandi vim habet ac leniendi, inflammationes sedat vbicunque sint, asperitates lenit, & quę in pectore sunt, atque pulmone, pleuritidi conuenit, calidósq; abscessus sedat, hoc solo oleo, & cera multos ab hectica, quæ iam cœperat præseruaui, toto thorace ante & retro inuncto. Hoc oleum duobus modis fieri iubeo. Primò, sumpto oleo omphacino, quod odorare debes, si nihil penitus habeat odoris, nullam præparationem illi adhibeo. at si nonnihil habeat odoris, iubeo vt probè

aqua abluatur. Denique verò vltima lotio fit ex violarum aqua iubeo, deinde vt, in phialam ponatur, in quam nigrę violæ pro ratione olei iniiciãtur: posteà soli per quatuor dies exponantur, à Sole mox auferantur, violæq; exprimantur, ac eiiciantur, & recentes aliæ in oleum imponantur: deinde per quatuor dies insolentur, vase probè tecto: posteà exprimantur, & ita fiat tertiò, quartò, & quintò: denique vas à Sole remoueatur, & iterum nouæ violę imponantur, & per triginta dies Sole illustrentur, & reseruẽtur ad vsus. SEN. Mesue iubet ex oleo amygdalarum confici, & sesamino. BRAS. Si ex prædictis oleis confici debeat, opus est, vt diligenter lauentur, tunc nimirũ omphacini vim incidunt, pręsertim si frigidissima aqua lota sint. Alter modus est, accipiendo amygdalas dulces electas, ac excoriatas, quas violis commisceto, & ita facito singulis diebus, vel alternis saltem, toto illo tempore quo violæ florent, & amygdalæ violarum odorem amplè imbibitum habuerint: tunc amygdalæ exprimendæ sunt, & oleum hoc, quod amygdalas redolet, seruandum. De sesami granis idem fieri posset, nisi extrinsecum corticem haberent, qui odorem probè imbibi non finit. Ex myrepsica autẽ balano eodem modo fieri posse

posse constat, cùm & myropolæ ita conficiant. SEN. Extántne alij conficiendi modi? BRA. Nonnulli lotum oleum, & violas sub terram reponunt, odoratius fieri rati. Alexandrinus verò ita confici monet.

℞. Olei ℔ viij.
Violarum ℔ j.

Violæ cum oleo in vase vitreo conditæ, per dies viginti ad solem suspēdantur, post hæc lento igne aliquantulum in vase fictili, vel vitreo bulliant, pòst rursus decem diebus ad solem exponantur, deinde reponantur. SEN. Refértne affectus ad quos conferat? BRAS. Et plures refert, quàm dictum sit. nam dicit, Phreniticis non dormientibus, cum tritici farina, & strichni succo subactum fronti, & temporibus impositum, soporem inducit, cyathi duo cum euphorbij scrupulis duobus poti lumbricos mirè excludunt volis manuum, & plantis pedum illitum, stomachi feruorem placat, cum succo portulacæ, & aquæ cucurbitæ mistum, hepati, & præcordiis adhibitum intolerabiles causi calores mitigat. SEN. Ad calidos omnes affectus in genere conuenit. BRASSA. Actuarius ad violaceum conficiendum violarum quadrans, & olei libras duas recipit, posteà insolat. Paulus Aegineta ἰωτὸν oleū ab aliquibus fieri di

cit

cit ex purpureis, ab aliis ex luteis, ab aliis ex albis vnguibus detractis, accipit foliorum violarum vncias tres, & in olei omphacini Italicos sextarios quinque recipit, & accuratè constringit, ne exhalent, posteà decem diebus insolat, ter ipsas post triduũ commutans, & ad conseruandum pauca quædam viridia folia immittit. SEN. Violaceum ex luteis violis violatum non dicitur, sed oleum de Cheir, vel Alcheir. BRA. De hoc etiam verba faciemus, quod violaceo oleo vires habet oppositas: tamen & quæ ab Arabibus Cheir vel Alcheir dicuntur, apud Græcos sub violarum genere continetur, de qua re amplè in nostro simplicium examine locuti sumus. At violaceum ex his semper fieri debet violis, quæ cœlesti colore insignitæ sunt. Imò adeò hoc colore, & florido imbutæ sunt, vt violàceus color nuncupatus sit, & per violaceum hũc intelligamus.

SENEX.

15 Cùm de Cheir mẽtio facta sit, de oleo quod ex eo cõficitur, verba faciamus. BRAS. Eodẽ fieri modo constat. At ad hoc concinnandum, omphacinum accipi nõ est opus. nam eiuscemodi oleũ calidum est, & doloribus ex flatu cõuenit, & ex pituitosa materia frigida, & per clysterẽ iniectũ, vẽtris tor

minib

minibus succurrit, neruorũ dolores sedat, & iũcturarũ, pectori cõuenit, renibus, ac vesice. Mesue illud magis ꝓbat, quod ex cheir cõficitur luteo, quã quod ex albo. sed de cõficiẽdi modo, dicit fieri, sicut oleũ chamæmelinũ. Paulus, qui de omni violarũ genere locutus est, tres violarum vncias absq; vnguibus pro sextario vno olei, & in vitreum vas ponit, quod obturat, & per decem dies in sole seruat. & gelsemini vocati sub viola vel leucoio contineri vidẽtur. Nobis tamẽ potiùs arridet, vt eo conficiatur modo, quo violaceum oleum confici diximus, vt scilicet in optimi olei phialã, sed non omphacini, tantum florum violarum lutearum imponatur, quantum phiala capere potest, posteà soli per sex dies exponatur, & flores exprimantur, nouique imponantur, post alios sex dies idem fiat, quousque hoc per quadraginta dies factum sit, tunc harum violarum odorem oleo inesse, & luteum quendam colorem acquisiuisse percipies, deniq; flores impone, quos ampliùs remouere non debes: sed ad vsus seruato. Tamẽ à Dioscoride iasmini vnguenti mentio fit, quod ex albis violis fieri dicit, non dubito ex nostris gelseminis esse confectum, quãuis nomen à violis deductum sit. Ita verò cõfici docet Dioscorides. At primò ait, quæ

in Persi

in Perside iasme quasi facto à violis nomine violaceo appellatur, albæ violæ floribus conficitur, coniectis in Italicum sesamini olei sextarium eorum florum vnciis duabus; & vt in liliino demonstratũ est in alia vasa translatis: vtuntur eo Persæ in conuiuiis odoris causa. Toto etiam corpori in balneis accommodatum his est, quos lauari, & calefieri oportet. Ingrata in eo odoris nimia bonitas est, ideóq; multi non libenter eo vtuntur. SEN. Et nunc etiam qui in balneis lauantur, hoc oleo post lotionem inunguntur. Conficitur verò floribus in omphacinũ bene lotum impositis in phiala, & per sex dies insolatis, & denique ita procedatur, quousque gesmini florere perseuerarint, vicéque vltima gelsemini flores in oleo sinantur, & ad vsus reseruetur, oleũ hoc potiùs ad odorem paratur, quàm ad medicos vsus, à myropolis hoc modo cõficitur. Iesmini flores dulcibus excorticatis amygdalis miscent, ac toties mutant, quo ad amygdalæ iesmini odorem receperint, posteà amygdalæ exprimuntur, & oleum colligitur odoratum. Idem fit ex vnguentaria glande, & gelsemini floribus, posset fieri & ex sesami seminibus eodem modo. SEN. Hoc est omnibus floribus & herbis commune. BRASS. Tamen propalandum

est

est, & reiteramdum, ne memoria decidat, & vt illa quæ sunt apta, enodentur, nunc aliud olei genus contemplemur.

SENEX.

16 Oleũ Anethinũ sese offert cõsiderãdũ. BR. A' quo authore illud accipis? SE. A' Mesue, qui ait, eodẽ modo confici quo chamæmelinũ. BR. Accipisne flores vt in chamæmelino, flores solùm accipiuntur, imò sola lutea pars. SE. Flores accipimus, & aliquid herbæ. BR. At Dioscor. solos accipit flores. SE. Quomodo hoc cõficit Dioscorides? BR. Ipse vocat anethinũ vnguentum, & accipit olei põdo octo, & dodrante anethini floris pondo vndecim, & bessem, facitóq; diẽ vnã in oleo madeant, tum manibus exprimito ac reponito. SE. Vno solo die nõ debet anethi odorẽ recepisse. BR. Tecũ fuero, nisi in oleo ebullierit, hoc fortè præuidẽs Diosco. addit quòd si volueris secunda adiectione vires illi addere, nouúmq; anethi florẽ pariter in oleo demergito. SE. Nos flores istos in oleum imponimus, & per quadraginta dies insolamus, posteà reponimus. BR. Melius est hoc modo cõficere (vt à nobis aliàs dictũ est) oleũ probè lauare, posteà anethi flores cũ hoc oleo in vitreã phialã imponãtur, quæ obturetur, & soli per sex dies exponatur, postea flores exprimãtur, & abiiciantur

tur, ac alij noui indãtur, & ita per singulos sex dies vsque ad quadraginta fiat, vltima vice sinendi sunt in phiala flores, & ad vsus reponendi. SEN. Ad quos adhibetur affectus eiuscemodi oleum? BRAS. A' Dioscoride dicitur. Potest anethinum vnguentum muliebres aperire, & lenire locos, contra circularium febrium in accessione cũ tremore algores accommodatum est, calefaciens, & lassitudines recreãs, vtile prętereà articulorum doloribus est. SEN. At Mesue de ipsius viribus ita disserit: Dolores sedat, resoluit, sudorem prouocat, idcirco rigori febrium inunctum in spina, & membris neruosis cõfert, somnum prouocat, & capitis dolori aduersatur, abscessus resoluit, & duricies. Paulus pro anethino oleo conficiẽdo iubet recipi comam florum viridis anethi, quæ vno die exiccata fuerit ad vnciam vnam, & in olei dulcis sextarium Italicum vnum imponi, & insolari, tamen & alium docet conficiendi modum, quo breuius fit, tunc eadem florum coma exiccata, cum oleo in duplex vas ponatur, & percoquatur, tamen à Paulo iudicatur hæc esse inefficaciora olea, quàm illa quæ per insolationem fiũt. Tamen vndecunque Galenus de anethino oleo verba facit, semper illud per decoctionem parare videtur. SEN. In quo loco de hoc

hoc oleo sermonem habet Galenus? BRAS. Non extat vnus solus locus, sed diuersi sunt loci, in quibus de ipso mentionem facit. SEN. Volumina scire optarem, in quibus de his pertractauit. BRAS. In quarto de sanitate tuẽda vno ante calcem folio, de oleis tractat, qui succos non crassos nec lentos, qui in carne, cutéque resident, euaporare faciunt. Et inquit anethinum oleum præparasse, est facillimum. Potest verò & id medicamentum per halitum digerere siue solo eo, siue cum cera, resináq; vtare. Danda verò opera est, vt in vase duplici & anethinũ coquatur, vtiliúsque fuerit, si anethum viride sit, quod vtique si quo tempore requirit, compelletur maturum id esse. SE. Percipio Galenum in duplici vase coquere voluisse, sed per hanc ebullitionem non negauit perfectius esse, si insoletur. BRAS. Ita à Paulo iudicatum est, tamen nonnullos audiui, qui aliam sequerentur sententiam, à quibus prorsus sponte dissentio. nam insolatum semper vehementius est. sed Galenus ita parat, quando in promptu non habemus, & eo breui vti velimus. SEN. Nónne etiam breuis modus est ille, qui à Dioscoride refertur, qui anethi quantitatem in oleum ponit, & per diem tantũ in illo sinit posteà exprimit? BRAS. Hunc Dioscoridis

modum non probo, imò & per ebullitionem breuius fit, quàm Dioscoridis modo. SEN. Ampla videtur anethi quantitas illa, quam Dioscorides in oleum ponit, olei scilicet pondo octo, & dodrantem, florum anethi pondo vndecim, & bessem, hoc est, si velimus per cōmunia vestra vsitata pondera exprimere, olei libras octo, & vncias nouem, florum anethi libras vndecim, & vncias octo. BRAS. Ampla profectò quantitas est, & talis vt oleum superet. at fortè hæc causa est, cur tantùm per diem in Sole dimittit, & deinde exprimit: tamen quicquid sit, mihi semper magis placet modus ille, quem retulimus. SEN. Alia referto Galeni loca, in quibus de hoc oleo loquatur. BRAS. In vndecimo Methodi, & in duodecimo de eodem agit: sed omnia repetenda non sunt, ne labor hic noster in immensum crescat. Ab Actuario de hoc oleo ita scriptū est, calidum est, illitu medetur horroribus certo circuitu remeantibus, lassitudines discutit, dolores articularios subleuat, vteri duricies emollit subter inditū. ita verò confici docet: anethum viride noctu, diúque flaccescens, instar vnciæ demergitur in olei dulcis sexquilibram, & operto vase quadraginta dies insolatur. SEN. Hic est communis modus. BRASSA. Nihil

refert

refert,ego nunquàm preteriissem quin huius authoris verba audires,neque mihi graue erit alium parandi modum tibi referre,quem Alexandrinus partim per ebullitionem, partim per insolationem fieri docet. SEN. Quínam est hic modus? BRAS. Author ille inquit: Recipe olei vncias vigintisex, florum anethi vncias duodecim, tribus diebus flos in eo infundatur. quarto verò die, lento igne parum coquatur, & succus diligenter eliciatur. Iterúmque decoctioni foliorum anethi vnciæ tres addantur, & ad Solem suspendantur, vsúique reseruetur. SENEX. Cur secunda vice folia apponit, & non flores? BRASSA. Non dubito flores etiam sumendos esse, in quibus maior inest vis, quàm in foliis, & Alexandrini codicem mendosum esse reor, qui vbi folia habet, legendum est flores, quanquam & folia easdem quidem habeant vires, sed sunt imbecilliores. SENEX. Docétne quibus conferat affectibus? BRAS. Imò docet, cùm ait, opitulatur caput dolentibus, & hemicraneorum articulorũ doloribus inunctum subuenit, typica frigora, stomacho, renibus, & dorso iuxta ignem illitum emendat. Matrici suppositum, menstruis imperat, & omnes casus eius componit. SE. Omnes

ferè in his, ad quæ valent conuenire videntur. BRAS. Non mirum est, quare nullas alias habet vires ab istis. At oleum quod in tua sequitur scheda, iam in mediū prodeat à nobis considerandum.

SENEX.

17 Oleum Liliorum alborum ad examen accedit. BRAS. A' quo authore accipitur? SEN. A' Mesue, qui ita de illo differit, pectoris dolori conferre, & dolores illos sedare, qui à frigiditate fiunt, & vteri dolori conuenire, ac eius frigiditati, renes quoque calefacere, & vesicam, & colicæ prodesse. BR. Hæc prætermittito, & quomodo illud conficias, enarrato. SEN. Ita conficio, vt Mesue docet, qui ait, eodem confici modo, vt chamæmelinum, præter id quod lutea pars in lilio eiicienda est. BRAS. Et in chamæmelo pars alba erat eiicienda, fit quoq; oleum hoc ex maturarum oliuarum oleo, vel ex sesamino, posset & ex amygdalarum dulcium oleo confici. SEN. Docet & alium conficiendi modum Mesue. BRAS. Quem modum? illum referto. SEN. Inquit accipiēda esse liliorum folia ad vncias octo.

Mastiches
Calami aromatici Costi
Carpobalsami

Singulorum ℥ j.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Singulorum ℥ ß.
Croci ʒ iij.

Omnia præter liliórum folia infundantur in sufficienti aqua,& die ac noctu dimittan tur, posteà ebulliant ebullitione vna aut duabus, deinde supra hæc iniice olei sesamini, aut olei de oliuis completis libras duas,& in vitreum vas cum liliorum foliis ponito,in Soléque per dies quadraginta di mittito:deinde percolato, ac vtaris. Addit Mesüe,si liliorum oleum ex lilio,quod iris dicitur,cõficiatur,esse magis resolutiuum, calefactiuum, penetratiuum. At si fiat ex communibus liliis albis vocatis, esse magis solutiuum,doloris lenitiuum & maturatiuum. BRAS. Cur oleum ex iride his liliorum alborum oleo comparauit, cûm de irino oleo seorsum à nobis pertractandum sit? SEN. Fortè quia & hic flos apud ipsum sub lilij nomen venit. BRASSA. Liliorum oleum,quod nuper adduxisti,compositum est,non simplex: hîc verò de simplici oleo pertractare intendimus. Nos itaque cõfici iubemus, & est valde efficax, completum oliuarum oleum sumatur optimè lotũ, ac in vitream phialam ponatur, quæ liliorum

alborum foliis impleatur, & ore obturato per octo dies Soli suspendatur, posteà folia exprimantur, & alia noua in phialam addantur: itáq; singulis octo diebus fiat, quousque lilia haberi poterũt: vltima vice Soli per triginta dies exponatur: denique bene exprimantur, & ad vsus reseruetur. Non mihi etiam displicet, si hac vltima vice folia in phiala relinquantur, potest fieri & ex amygdalis, quibus liliorum folia inuoluantur, quoad odor fuerit probè ingressus amygdalis, posteà amygdalæ exprimantur, & oleum conficiatur, quod lilium redolebit hoc eodem modo fit ex vnguentaria glande, & ex sesamo, si sesami semina habeantur. SEN. Quódnam ex his efficacius est? BRAS. Illud, quod per tot dies fuit insolatum immutatis foliis. SEN. Fecérène antiqui de hoc oleo mentionem? BRAS. Imò maximam & antiquitus vocabant, ipsum vnguentum susinum & crininon. SE. Cur ita? BRAS. De nomine susino ratio non habetur. nam authores ignorant, cur susinum vocatum sit. de crinino verò ratio facilis est. nã à lilio crininon vocatur, cùm Græci ita lilium nominent, ac si diceremus oleum crininon, id est liliinum. De eo Dioscorides amplè pertractat, & compositum facit, non simplex, & vnguentum vocat, si-

cut

cut & multa alia vnguẽta olea nominauit. SE. Ne tibi molestum sit illa referre, quæ à Dioscoride de hoc oleo prodita sunt. BR. Sunt nimis prolixa. SEN. Et à nobis nullum aliud negotium peragendum est, tu breuioribus verbis quibus fieri posſit, refer to. BRAS. Vt tibi morem geram, hoc efficiam, ait ille: Sumito olei pondo nouem, & quincuncẽ, & odorati calami pondo quinque, & quadrantem, myrrhæ quincuncem, tusáq; omnia, & vino odorato macerata, in oleo decoquito, per colum deinde traiicito, traiectóque oleo tusi cardamomi, cœlestique aqua macerati pondo tria & semissem iniicito, dimisſúmque cardamomum in oleo madere exprimito. spiſſati deinde hoc modo olei pondo, & semiſſem sumito: sumito itidem & lilia mille numero, decerptáque eorum folia in labrum, quod latum, non tamen profundum sit coniicito, superinfusóq; oleo manibus melle inunctis misceto, dimisſáque omnia integrum cum sua nocte diem, matutino in reticulo composita exprimito, citisſimè quod defluet oleum à simul expressa aqua excolans, & separans: neq; enim rosacei modo mistam sibi patitur aquã, sed concalefactũ referuet, & vitiatur. Diffundito præter hæc sæpius in alia, atque in alia melle inuncta vascula

salem inspergens, & quæ coëuntes descendunt sordes diligentissimè auferens, post hæc translatis ex fiscella in labrum expressis, primùm aromatis superinfundito. Iterum aromatis odorati olei par priori pondus, adiectísque tusi cardamomi drachmis decem, manibus efficaciter misceto, nec multò pòst exprimito, quod defluet purgãs superinfundito, & tertium, iterúmque eadem facito, cardamomum & salem pariter inspargens, & manus melle inungens. Erit quod primum fuerit expressum, probatissimum. Secundum, quod deinde. postremæ verò notæ tertium. Sumito deinde iterum lilia mille, decerptáque eorum folia in labrum coniicito, superinfusóq; expresso primùm oleo, eadem pariter vt in primo facito, cardamomum adhuc miscens, mox exprimens. In secundo itidem, tertióque vt præmonstratum est facito, cardamomum pariter adiiciens & exprimẽs: quoties enim noua folia in oleo maduerint, eo efficaciore potestate vnguẽtum habebis, postremò cùm iam satis tibi esse videbitur, singulis eius confectionibus misceto probatissimæ myrrhę duas & septuaginta drachmas, croci decem, cardamomi duas, & septuaginta. Addit deinde quidam croci, cinnamomíq; par pondus tusum, cribróque excussum in labr

labrum cum aqua coniicito, primóque expressum vnguẽtum superinfundito. Cúmq; aliquantisper dimiseris, in parua excipito vascula sine humore, gummi & myrrha, crocóque & melle aqua dilutis anteà inuncta. Eadémque in secunda vnguenti expressione facito, & in tertia. SEN. Dioscoridem militem fuisse rebar. BRAS. Miles quidem fuit, sed non talis, quales nostro hoc tempore militant literarum ignari, & qui nulla fide insigniti sunt, & pietate. SENEX. At adeò diligenter vnguentum hoc efficere nos docuit, vt nihil addi posse non dubitem. Dioscorides verè miles fuit, & pro vniuersa humana natura pugnator, quæ ob suam natiuam imbecillitatem facillimè collabitur, nisi medicis præsidiis perenniter subleuetur. Verùm & alio modo hoc oleum conficere nos docuit Dioscorides. SEN. Quónam? BRAS. Cùm & ipsi notum esset id, quod edocuerat esse compositum vnguentum voluit, & simplex vnguentum edocere, quod ex balanino oleo, liliísque aut quouis alio placuerit oleo conficitur. SE. Posteaquam tot ex Dioscoride relata sunt, hoc etiam referas, ad quos conueniat affectus. BRASSA. Libenter efficiam. Sequitur author, calefit vnguentum hoc, mollit, præclusos, & inflammatos mulie-

bres locos aperit. Estq; omnium aliorum in vniuersum muliebribus, id est fœminarum mensibus vtilissimum, vtile idem manantibus capitis vlceribus, varis, furfuribus, & pustularum in capite eruptionibus, vibices, præterea quamprimum emendat, & reliquo corpori concolores reddit, rarefacit in vniuersum liliinum vnguentum, potum per inferna, purgat. SE. Ergo in potu sumebatur hoc vnguentum? BRAS. In potu quidem, & ego nostrum liliinum in potu mulieribus plerunque præbui, ob vteri causam, & optime contulit. Dioscorides sequitur vrinam eiicere, & stomacho noxium esse, & nauseam facere. Actuarius in libro de Compositione medicamentorum, mensuram cõficiendi hoc oleum docet his verbis: Accipe foliorum liliorum (intellige de florum foliis, non autem de plantæ foliis) exactis vnguibus, sextans, dulcis olei libras tres tribus insolentur diebus, deinde prioribus eiectis, noua coniiciantur folia, mox iterum exacto triduo, inducãtur alia, ter hoc opus obeundum. SE. In tuo conficiendi modo ter fierine iubes? BRAS. Toties fieri iubeo, quoties lilia florescunt, & quoties haberi poterunt. SE. Quid de hoc oleo dicit Alexandrinus? BRAS. Ipse compositum quoddam oleum, non simplex con

ficit

ficit. SE. Quódnam est illud? BRAS. Hoc quod sequitur.

℞. Olei ℔ v.
Liliorum ℔ j.
Rosarum ℔ ß.
Mastiches ℥ ij.
Croci ℥ j.

Lilij, rosarum, mastiches, croci puluis simul cum oleo in vitreo vase cõdatur, quod ad Solem nouem diebus suspensum, decimo die lento igne coquatur, & colatũ vsui reseruetur. SE. Quódnam potius probandum tibi videtur? BRAS. Simplex. nã cùm de liliorum oleo quæstio est, vim liliorum solùm petimus, & non alterius simplicis, ne putantes nos liliorum viribus vti velle in aliquo affectu, diuersorum simplicium viribus vtamur. SEN. Hoc mihi placeret, quod dicis, si in omnibus seruaretur. BRAS. Paulus hoc modo conficit.

℞. Foliorum liliorum, quæ per diem fuerint à lilio diuulsa & noctem ℥ ij.
Olei Italicum sextarium.

Iniiciãtur in vas bene obturatũ, ne exhalet, & in Solem ponantur dies tres, quibus trãsactis primis floribus exemptis, & proiectis, aliæ duæ vnciæ aliud triduum immittantur, & sic reponantur. SEN. Actuarius ter hoc fecit, liliorum folia, scilicet immutauit

tauit. BRAS. Ob hoc illud Actuarij perfe-ctius iudicato. SEN. Cur Paulus non dixit flores istos esse exprimendos, sed illos absq; expresione eiicit? BRAS. Illud subintelligere oportet. Nota verò Paulum post simplex liliorum oleum, compositum etiam retulisse. SEN. Quónam modo? BRASSA. Esset nimis longum referre. SEN. Et quibus negotiis adstricti sumus, quin Paulum suum hoc oleum conficientem audire possimus? BRAS. Posteaquam tam impensè hoc scire desideras, quomodo ab eo authore conficiatur, audito.

Sumito olei sextarios .iij.

Calami odorati ℔ v.
Myrrhæ ℥ v.
Cardamomi ℔ iij.
Foliorum lilij detractis vnguibus, & per diem & noctem dimisis ℔ j.
Cinnamomi ℥ iij.
Croci ℥ v.

Preparationem vniuersam in tres iniectiones diducito, primùm quidem myrrham, & calamum vino per quinque dies macerantes ter in die agitemus, tum oleum ad paucissimum decoquamus. secundò verò cardamomum aqua per triduum macerando commouentes pari rursum ratione cum oleo ad horam vnã simul elixemus, deinde

detrah

detrahentes oleo puro liliorũ tertiam partem iniiciamus, & lapso iam triduo colando aliam liliorum tertiam partem iniicito, quam iterum post triduum colans, & repurgãs primæ alteram liliorum tertiam partẽ cum rosaceo leuigato immitte: transactis tribus aliis diebus oleo detracto, cinnamomum contusum loco arnabo, vel cassiæ duplum carpesium iniice, & reponito. SEN. Compositum Dioscoridis liliinum est magis amplum quàm hoc Pauli, sed quam compositionem magis probas tu? BRASS. Illam Dioscoridis: ex simplicibus verò illã magis probo, quam ego adduxi. At ad alia oleorum genera sermonem conuertamus.

SENEX.

18 Oleum Irinum huc accedit cõsiderandum. BRASSAV. Et Irinum etiam ab iride vocatur, mirificum est oleum. at in eo cõficiendo quem sequeris authorem? SEN. Mesũen. BRAS. Compositionem referto. SEN. Iubet accipi radicum iridis quantum placuerit, & florum iridis ad duplum, aquæ decoctionis radicum iridis quantum sufficit. funde super hæc oleum sesaminum, vel oleum rosaceum completum, quantum satis est, posteà decoque in duplici vase, & permuta radices, ac florũ folia, & id facito

quod

quod dictum est de oleo rosaceo. BRASS. Quid factum est in oleo rosaceo? SEN. Per hoc modo facta est rosarum mutatio. multas verò dotes huic oleo præstat Mesue. BRASSA. Quásnam? SEN. Inquit Irinum oleum esse abstersiuum, resolutiuum, maturatiuum, & frigidorum dolorum sedatiuum, & materierũ quæ in pectore sunt, & pulmone, maturatiuũ, iecorísque ac splenis doloribus cõfert, atq; eiuscemodi membra calefacit. Iuncturarum prætereà doloribus cõfert, & earum durities lenit, idémq; efficit in duris abscessibus, & in strumis, & vteri dolori ac frigiditati valẽtissimè confert, conuulsionibus cõuenit, si in aures instilletur, aurium dolores sedat, & narium fœtori opitulatur. BRAS. Pluribus quidem confert affectibus, sed plures etiam prætermisisti, vt quod intestinorũ doloribus conueniat, & capitis, & chiragris, ac podagris à frigida causa. SEN. Nihil prætermisi ex his, quæ à Mesue scripta sunt. Incusandus est Mesue, qui non omnia scriptis mandauit. Súntne antiqui de hoc oleo locuti? BR. Imò celeberrimè, extat apud Dioscoridem compositio, quam deinceps in mei gratiã serues, iubeo, & cùm Irinum oleum, vel vnguentum indixero, hoc Dioscoridis semper præbeto. SEN. Id libenter efficiam, imò plurim

plurimum gaudeo, cùm antiqua medicamenta in lucē,& vſum redire video. BRAS. Fortè igitur arbitraris te ſeniorem in iuuenilem ætatem poſſe redire. SENEX. At cùm ſim hoc Irini ſpiſſamentum facturus, illud referto, vt ſi in aliquo anceps ſim, ambiguitates remoueas. BRASS. Hoc libenter efficiam, ita Dioſcorides inquit: Sumito noui, necdum florentis in palma fructus operimenti pondo ſex,& beſſem, tusúmque tenuiſsimè in olei pondo ſeptuaginta tria & ſemiſſem, coniicito, miſcetóque aquæ heminas decem, tum in æneum coniecta omnia coquito, vſque dum operimenti fructus palmæ odorem contraxerint, oleum deinde in craterem melle inunctum excolato, primò ex hoc oleo Irinum vnguentum conficitur madente (vt mox tradetur) inſpiſſato ſic oleo iride. SENEX. Quomodo iris madet, & quæ iridis pars? BRASSAVOL. Radices. nam hoc mihi magis placet, quàm ſi flores apponerentur: quoniam radix oleo odorem præbet. hoc verò pacto fiat: Sumito illius olei libram vnam, radicum iridis craſſo modo puluerizatarum vncias tres, ſimul miſceantur, poſteà Soli per aliquot dies ſuſpendantur, vt iridis vis melius in oleum ingrediatur. nam non æquè bene ingreditur, ſi non inſoi

insoletur, vel saltem paulisper bulliat. tamen & alium conficiendi modum Dioscorides tradit. SEN. Nec ab re facit quia primo modo confici non posset. nam operimenta non habentur nondum florentis in palma fructus, quod spathem, vel elatem Græci vocãt. BRAS. Non esset magni momenti negotium illud habere. SEN. Secundam Dioscoridis compositionẽ audire percupio. BRAS. Inquit ipse. Conficitur idem præterea hoc modo, sumito olei pondo septuaginta, & semissem, ligni balsami pondo quinque & sextãtem, tundito vt dictum est, omniáque simul coquito, addito deinde balsami ligno, tusi odorati calami pro eo adiicito pondo nouem, & dextantem, myrrhæ'que granarũ vetere odorato vino dilutum, & in oleo demergito. Sumito deinde spissati aut aromatis odorati olei pondo quatuordecim, tusæ'q; iridis par pondus in eo demergito, facitóq; integrum cum suis noctibus biduum in eo madeant, túncque valde & violenter exprimito: & si efficaciores vires vnguento addere volueris, iridis par pondus, bis, térq; facito in oleo pariter madeant, & exprimito, probatissimum est quod solam iridem, nihilque aliud olebit. SEN. Cupio & noscere ad quos iuxta Dioscoridem conferat affectus. BRAS. Tuum hoc

hoc desiderium facillimè explere possum. nam sequitur, molliendi, calefaciendíque vires irinum habet vnguentum, repurgat quæ medici afferunt, putrescentiáq; & sordida vlcera muliebrium locorum vitiis accommodatum est, inflammationibúsq; & præclusionibus eorum, fœtus ex vtero pellit, hæmorrhoidas aperit, cõtra aurium sonitus cũ aceto, & amaris amygdalis instillatur, contra diutinas à capite in subiectas partes destillationes, & ozænas, inunctis eo naribus succurrit. Purgat idem aluũ pondere cyathi potũ, prodest ileosis, vrinã cit, vomitus difficultates adiuuat, digitis aut vomitoriis inũctis, quin etiã in anginis inungitur, aut cũ mulsa aqua gargarizatur. datur & contra faucium asperitates, & his qui cicutam, fungos, aut coriandrũ hauserint. SEN. Longè plura sunt hæc quæ à Dioscoride referũtur, quàm illa quæ à Mesue scripta sunt. BRAS. Et adhuc alia supersunt ab his authoribus prætermissa. tanta efficacia pollet eiuscemodi oleum. SEN. Qui modus magis tibi placet vt paretur? BR. Ille quem superius attuli ex radice, & illo prçcise modo, & non alio, quando simplici irino vti voluerimus, & non ex multis composito. SEN. Extant ne alij authores qui de hoc locuti sint? BRAS. Alexãdrinus, & Actuarius

de hoc oleo verba fecere, & cõficiendi modum edocuere. SENEX. Horum authorum conficiendi modos ſcire optarem. BRASS. Ita inquit Alexandrinus.

℞. Olei ſextarios decem.
Aquæ ſextarios tres.
Radicis iridis ℔ iij. & ℥ iiij.
Radicis lilij ℥ xv.
Radicis cyperi viridis ℥ vj.
Helenij ℥ iij.
Anchuſæ ℥ ij.
Cinnamomi
Aſæ
Spicæ
Singulorum ℥ j.

Species in puluerem redactas, radicéſq; contritas in aqua, & oleo diebus quinque infunde, & leuibus prunis ad cõſumptionem aquæ decoque, ita tamen ne ardeat oleum, & inde ablatum poſt diem integrum refrigeratum cola, & in vaſe conditum vſui reſerua: eſt enim calidum, & leptoriticum. SEN. Quid ſignificat hoc vocabulum? BR. Author vocat hoc oleum leptopocon, quia craſſos humores extenuat, propterea bene addit. & ideo humores reprimit, & humores pingues ſubtiliando conſumit. SEN. Et hoc eſt valde compoſitum oleum. BRASS. Compoſitum profectò eſt. SEN. Secundum

comp

compositionem ad plura valere debet. BR. Referam quæ ab Alexandrino dicuntur. Inquit quòd vsurpatur ad diuturnum catarrhum, naribus illitum ozænas & putredines narium aufert, tinnitũ aurium cum aceto & ruta & amygdalis amaris commistum, & auribus iniectum tollit, asthmaticis gargarismo adhibito opitulatur, ventrẽ tollit in mensuram cyathi vnius acceptum, & tormina intestinorum iniectum placat, tumores hystericos, & suffocationes vuluæ sedat, vice pessarij suppositum ambobus menstrua educit hæmorrhoidas veteres iniectum, siue colo iniectum aperit. SENEX. Aliqua refert, quæ à Dioscoride haud scripta sunt. BRAS. Et aliqua etiam præteriit, quæ ab eo sunt relata. sed Actuarij compositionem nunc audito, qui ita ait. Irinum oleum calefacit, emollit, roborat.

Aspalathi
Iridis
Baccularum viticis
Piperis
Inulæ
Singulorum ℔ j.
Lachrymæ panacis
Iunci odorati
Singulorum ℥ j.
Anchusæ, duellam.

Olei quantum satis esse videbitur.

SEN. Neminem adhuc audiui, qui hoc irinum oleum simplex cõficeret. BRAS. Imò nec Paulus illud simplex facit. SEN. Pauli igitur modum non adduces? BRASS. Imò adducam, sed ad hunc locum seruaui, ita dicit ipse, irini olei conficiendi ratio.

Iridis
Aspalathi
Cyperi
Singulorum ℔ v.
Succi panacis quadrans.
Anchusæ ℥ ij.
Olei ℥ xxx.
Aquæ sextarij xv.
Sunt qui ad hęc addunt floris lentisci ℥ vj.
Casiæ quadrantem.
Xylobalsami ℥ vj.
Nardi celticæ ℥ vj.

Omnia contusa aqua, & oleo diebus quinque macerans coquito in diplomate horis sex, & deponito. SEN. Aqua resolui debere arbitror. BRAS. Imò ob hoc illã ebullire facit. SEN. Opus est vt vehemẽter ebulliat, si tota aqua in sex horarum spatio resolui debeat. BRAS. Et si à Paulo scriptũ non sit, tamen censendum est tãtum ebullire debere, vt aqua sit resoluta. SEN. Imò, & aliquãntisper bulliendum erit postquam aqua fuerit

rit resoluta, sed quid est in diplomate coqui? BRAS. Est in duplici vase coqui. SEN. Et hoc etiam aquæ resolutionem retardat, idcirco plusquam sex horis indigebit. BR. Tibi iam dictum est per sex horas, & horas intelligendas esse quò ad aqua fuerit resoluta, & vt notasti aliquantisper etiam absq; aqua oleum cum simplicibus ebullire debet. Ad alia verò oleorũ genera sermonem vertere conuenit.

SENEX.

19 Oleum Sambucinum in medium adducendum est. BRAS. Multi Ferrariæ illo vtuntur, cùm partem aliquam combustam habent. SEN. Dupliciter paratur, ex floribus, & ex medio tenello cortice. BRA. Hoc quod ex cortice cõfectum est, illud est quo Ferrarienses mulieres ad cõbusta vtuntur. id verò quod ex floribus confectum est, illud est quod neruorum doloribus adhibetur, & neruos roborat. SEN. De hoc igitur solo conficiendo Mesue locutus est, quare inquit. Oleum sambucinũ lenire, cutimq; mundificare, & neruorum doloribus conferre, ac illos confortare. BRASS. Neque mihi displicet vt ita intelligas. at quomodo à Mesue conficitur? SEN. Inquit vti oleum rosaceum confici debere, tamen olei chamæmelini confectio videtur esse ma-

gis propria huic olei sambucini cōpositioni, & aliqui Mesue codices legunt, vt chamæmelinum oleum cōfici debere. nam ita fit vt chamæmelinum. ita verò illud conficiendum arbitror, oleū probè lotum accipere oportet, posteà in vitream phialam imponēdum. & albis sambuci floribus implenda est, & Soli per sex dies suspendenda, posteà flores exprimerem, & nouos imponerem, hócque per totū id tempus efficerem, quo sambuci flores haberi possunt, idē iudicium est de eo quod ex tenellis conficitur corticibus, quæ sub duro cortice continentur corticem illum septies saltem mutare oportet, & phiala semper ad Solem suspensa permaneat, hic est melior modus qui fieri posśit. Si oleum illud quod ex floribus confectū est odorabis, flores illos mirum immodum redolere percipies. Nonnulli decepti sunt, putantes sambucinum oleum esse apud Arabes oleum de gelsemino, quia Arabes non vocant illud sambucinum, sed sambacinum, nomen à sambac deductum, & non à sambuco.

SENEX.

20 Hoc prætermisso de oleo de Cotoneis verba faciamus. BRASSAV. Fuit in maximo vsu apud antiquos, neque in præsentiarum ad minores est vsus, ab antiquis melinum

ſinum oleum vocabatur, non cotoneorum oleũ nominatur, faciendi ratio apud Paulũ eſt, vt à corticibus minimè mundetur, ſed lanugo ſupra corticem extenſa tantũ auferatur, poſtea cum corticibus incidi iubet, deinde tres cotoneorum vncias in olei omphacini ſextarios Italicos decẽ imponit & quadraginta dierũ ſpacio inſolat. SE. A Meſue alio modo conficitur. BRAS. Hunc Meſue modum referto. SEN. Ita inquit Meſue: Accipe carnem cotoneorum cum ſuis corticibus tritorum, quibus mediata accidit maturitas, & ſucci eorum ſingulorum partes æquales olei ex oliuis completis quantum ſufficit in vas vitreatum imponito per dies quindecim ad Solem, poſteà coque in vaſe duplici per quatuor horas, deinde cotoneorum & ſucci eorum bis, vel ter permutatio fiat vt dictum eſt, poſteà colato ac recondito. BRA. Omnino diuerſus eſt Meſue modus ab illo Pauli. Nonnullos vidi qui tantundem ſucci cotoneorum ſumunt quãtum olei omphacini, poſteà per viginti dies inſolant, & ad ſucci conſumptionem in duplici vaſe coquunt, poſteà colant, ac reponunt. SEN. Modus hic haud mihi diſplicet. BRASSA. Tamen ex longa ebullitione aliquid nidoroſi acquirit. nam opus eſt vt diu bulliant, ſi ſuccus integrè

exinaniri debeat. SEN. Ad quos confert affectus eiuscemodi oleum? BRAS. Non ne Mesuen legisti? SEN. Legi. nam dicit stomachum, & nutrientia membra roborare, laxísque membris succurrere, & sudoris multitudinem prohibere. BRAS. Optarem vt duo de cotoneis olea conficerentur, vnũ ex cotoneis maturis, alterum ex immaturis. nam primum remissius, secũdum vehemẽtius adstringit. SEN. Vtrumq; deinceps parabo, atque seruabo. at valet ne ad alios affectus à prædictis? BRAS. Actuarius inquit adstringere, ideo stomachi, & iocinoris imbecillitatibus, ventris defluxionibus accommodatum esse. SEN. Quomodo confici iubet author hic? BRAS. Iubet accipi malorum cotoneorum exempta medulla selibram, olei omphacini sextariũ, mala particulariter tũduntur, & in oleum dimersa quadraginta dies insolantur. SEN. À Paulo nõ magnopere differt, verum quod dicitur exempta medulla, quomodo intelligendum est? nam medulla exempta, cortex solus relinqui videtur. BRA. Codicem deprauatũ esse reor, & legi oportere exempta lanugine, quæ scilicet in pomi superficie visitur. nam quod dicit mala particulatim tunduntur, ostendit mala sumenda esse cũ carne sua. SE. Est conueniens coniectura.

BRAS. Posset etiã intelligi exẽpta medulla, id est seminibus exemptis cum corticibus semina ambientibus. SEN. Conficit ne eodem modo Dioscorides vt isti faciunt? BRAS. Dioscorides compositũ facit quod melinum vnguentum vocat, & dicit ita à Romanis appellari. Dioscor. verò cõficiendi modus hic est. Sumito (inquit) simúlque misceto olei sex. aquæ verò sextarios decẽ, superiniicito deinde tusi corticis palmæ triẽtẽ, rotundíq; odorati iunci par pondus, dimisśáq; omnia integram diem madere, decoquito, excolatúmque oleum in patentioris oris vas aliquod coniicito, & superposita ex arundinibus crate, aut rariore storea, cotonea superponito mala, panísq; operta aliquot diebus dimittito, vsq; dum cotoneorum odorem oleum cõtraxerit, hic est Dioscoridis conficiẽdi modus. SEN. Cũ simplex non sit, illud potius conficerem quod tu edocuisti. BRAS. Et si simplex non sit, ad illos tamen confert, quos retulit affectus. SEN. Et qui sunt hi affectus? BRAS. Inquit adstringendi vis huic oleo & natura est, refrigerátque, facit ad scabies, vlcera, furfures, perniones, & quæ serpunt, instillatur idem contra muliebrium locorum exulcerationes vtiliter, & eadem vtilitate cõtra citatã vrinã infunditur. Sudores præ-

terea compescit, & contra cantharidas, bupreſtes, & pinorum erucas vtiliter bibitur, eritq; in eo genere probatiſsimum quod cotonea olebit. SEN. Si cotonea ſumantur probè matura, cotoneorũ oleum facilè contrahit, ſecus eſt, in immaturis. BRAS. Cùm oleo ex immaturis cotoneis vtimur, tunc non indigemus odore, ſed vehementiore adſtrictione cum membrorum roboratione. ſcito verò alium à Dioſcoride referri cõficiendi modum, quo nonnulli ſuo tempore vtebantur. SEN. Neq; modus his prætereundus eſt. BRAS. Non præteribo, ita nimirum dicit, quidam mala ipſa pannis decem diebus, vt coërceatur, neq; effletur odoris bonitas, tum biduũ cum ſuis noctibus in oleo dimiſſa exprimunt, & oleum ſeruant. SEN. Si iſti ex puro oleo confecerint, & non ex oleo illo compoſito, erit ſimplex cotoneorum oleum & non compoſitum. BR. Nota ſimplex melinum fieri debere ex ſimplici cotoneorum carne & oleo, reliqua ſunt cõpoſita. SE. Sunt ne cotonea in parua incidẽda fruſtula? BR. In minima, imò non ab re eſſet. Cotonea magna lima in tenuiſſimam ſcobẽ reddere, quãdo ſuccus excipiẽdus eſt, plus nimirũ ſucci hoc modo exprimitur, neq; cortices dimittendi ſunt, quare oleo odorẽ præbent. SE. Quãdo ſuccus cum oleo

oleo ebullit, maximè crepitat. BRAS. Imò cùm vehemẽter, vt plerũq; vas exeat, & hęc est vna ex caussis quare in duplici vase conficiendus sit. at tempus est ad alia progredi.

SENEX.

21 Oleum Myrtinum sub præsentem cõsiderationem accedit. BR. Vtinã ab omnibus eo modo cõficeretur, quo nõnunquam vi ignis, & glaciei ex ipsius myrti baccis, illud eduxi. SEN. Si conficiendi modum me edocebis illud semper ita parabo. nam persensi, & odorem, & saporem myrti ita seruare, vt nemo in ipso decipi possit. BRAS. Quomodo in præsentiarum conficis? SEN. Mesuẽ sequor, qui ait stomachum & corroborare, atque neruos, fieríque sicut oleum de cotoneis: propterea myrtorum baccas accipio, ac contero, succúmq; facio, posteà accipio ex pinsis baccis, & succo partes æquales, & in oliuarum completarũ oleum in vitreo vase per dies quindecim ad Solem impono, deinde in vase duplici per horas quatuor, vel ad succi consumptionẽ coquo, posteà myrtillos, & succum permuto, térq; hoc facio: denique colo, ac ad vsus seruo. BRAS. Hic est ad libellum Mesue modus, quo cotoneorũ oleum confici iubębat. Scito verò, & ex myrti baccis per expressionem oleum cõfici. SEN. Tu verò quomodo

do parares? BRASS. Satis mihi videretur, myrtillorum ſuccum accipere, & in oleum pondere ad æquales partes, ac in duplici va ſe vſque ad ſucci conſumptionem ebullire, poſteà in hoc oleum myrtillos imponere, & per quadraginta dies inſolare, denique abſque expreſsione ſeruare myrti baccas in oleo ſinendo, non reprobo tamen ſi cuipiam exprimere placuerit, & oleum abſq; myrtillis ſeruare. SEN. Reperitur ne apud antiquos huius generis oleum? BRAS. Maximè reperitur. nam (vt ab hoc ordiamur authore) Nicolaus Alexandrinus id conficere docet, ſed compoſitum eſt nõ ſimplex. SEN. Vt ipſius compoſitionem referas expecto. BRAS. Inquit Alexandrinus.

℞. Olei ſextarios quinque.
Vini ſextarium vnum.
Foliorum myrti tenerrimæ ℔ ij.
Croci
Oenanthes
Singulorum ℥ x.
Maſtiches
Acaciæ
Singulorum ℥ viij.

Ita verò conficitur. folia myrthæ in pila ſine intermiſsione tundantur, & in vino nocte ac die infundantur. altera verò die oleo ſupermiſſo leues ad prunas vſque ad

vini

vini consumptionem coquantur, deinde fortiter colentur. ad vltimum autem puluis croci, oenanthes, masticхes, acaciæ inseratur: iterúmque lento igne tam diu exagitádo bulliat donec optimè commisceatur, & reconditum vsui reseruetur. SEN. Præter id compositum est, & non simplex, id etiam habet quod ex foliis conficitur, & nõ ex baccis. Cùm (vt reor) ex baccis efficacius esse debeat. BRASSA. In hoc ambigendum non est, licet author hic ex foliis conficiat. ego quandoque myrtino oleo confecto, & expresso iussi myrti folia in ipsum imponi, & non moueri, quare oleo odorem præstant, quem prius non habebat. SEN. refertur ne ab hoc authore quibus conueniat affectibus? BRA. Refertur quidem, sed cum diuersorum simpliciũ miscella. SEN. Quomodo hoc intelligis? BRAS. Authoris verba referam, & statim percipies, inquit, virtutem habet stypticam, & exsiccantem. & ideo putridos humores capitis, & dolorem emendat, cum masticхes, boli, & semine volatilis, singulorum vncia vna mistum, & fronti impositum, superciliorum & oculorum dolorem arcet, & lippitudinem in eis ex rheumatismo non permittit, cum camphoræ scrupulis duobus tragacanthe vno. Mammillas inũctum æstiuos sudores malè olen

olentes dispellit, eásque decenter distentas pristino decori reddit, diaphoreticos sudores, & cœliacos fluxus super stomachum, & totum ventrem inunctum puluerẽ oenanthes & acaciæ superspar so adstringit, hæc sunt ad quæ conferræ dicit hoc oleum Alexandrinus. SE. Faciunt ne alij cũ isto authores? BR. Actuarius ita de hoc oleo disserit. Myrteũ oleũ refrigerat & adstringit, ideóq; cœliacis affectibus subuenit, sanat igne ambusti pustulas rumpentes, illitu emenda attritos hyeme concitulos, & intertrigines illitum corrigit, sedis rimas, cõdylomata, luxatos artus persanat, & sudores coërcet. SEN. Quomodo conficit Actuarius? BRASS A. Ita inquit, foliorũ myrti recentium vncia teritur, & in olei omphacini sextarium mergitur, & vt cętera factitatur. SEN. Et hic etiam author ex foliis conficit, & non ex baccis, cùm illud magis probem quo ex baccis cõfectum est. BRAS. Dioscorides verò tres conficiendi modos refert, & ex foliis omnes conficit, neque baccarum mentionem vllam facit. Duo modi simpliciores sunt. Tertius autem cõpositus est. SEN. Nihil effectum esset nisi modos istos conficiendi Dioscoridis referes. BRAS. Ecce iam refero, inquit ipse. Sumito nigræ ægrestis, aut satiuæ myrti

tener

tenerrima folia, tūdito ea, tusáq; exprimito, expresso deinde myrti succo parē acerbi, olei mensuram misceto, facitóque in carbonibus caleant, vsque dum simul cōcoquātur, tum quod in summo fluitabit oleū aufetto, hic primus est Dioscoridis modus. SEN. Secundum audire iam expecto. BRA. Ita sequitur. Conficitur & aliter minore labore, tūdito tenerrima myrti folia, tusáque in oleo & aqua coquito, quod supernatabit oleū colligas. SEN. Superest vt tertiū modum referas. BRASS. Seqnitur tertio. Priuatim, & per se myrti folia itidē in oleū coniecta, in sole madeant. Sunt qui oleum malicorio, & cupresso, angulosoq;, & rotūdo odoratis iuncis antea spissetur. SEN. Hoc est fortè compositū quod dicis. BRA. Hoc inquam compositum est, sed de eius efficacia ita Dioscorides dicit. Efficaciores ad agendū vires habet, quod sapore amarescit, pingui liquore, oleosum, viridéque & translucidum est, myrti odorem referens. SEN. Percepi & Dioscoridem ex myrti foliis confecisse. BRAS. Tamen & ex baccis fieri posse, & maiorem habere efficaciam non dubito. SEN. Ad quos effectus valere eiuscemodi oleū dixit Dioscorides? contēplemur parūper nū eisdē cōferat affectibus, qui ex aliis authoribus relati sunt. BR. Dioscorid

scoridem audito de illo ita differentem, est illi adstringendi vis, indurat, eámque ob causam his quæ inducendis cicatricibus conficiuntur vtiliter miscetur, facit ad ambusta capitis manantia vlcera, furfures, pustularũ eruptiones, intertrigines, rimas, cõdylomata, & laxatos articulos, cõpescit idem sudores, cunctísque aliis prodest, quæ adstringi aut densari oporteat, à Galeno in primo de Compositione medicamẽtorum secundum locos, & in secundo de Compositione medicamentorum per genera notatur, hoc oleum ratione olei digerere myrtorum ratione adstringere, nos eo vtimur in his qui venam fractam habent in thorace, vel apertam, vel à qua exudet sanguis, et mirificè prodest. SEN. Cũ antiqui authores, & probi ex tenerrimis conficiãt foliis, cur illos imitari non debemus? BRAS. Imitemur si placet, sed ex baccis etiam confectũ habens de oleo isto Plinius mentionem facit, lib. 15. capite. 7. & monet ex myrti baccis oleum fieri, & ex foliis. SEN. Quid putas censuisse Mesuen? BRASSA. Cum Serapio, Aliabbas, Rasis, & cæteri arabes ex foliis cõfici doceant, arbitrandum fortè est, & Mesuen ex foliis confecisse, & foliorum succo. SEN. Vtrunque genus parabo Plinium sequutus, & illud scilicet quod ex foliis

foliis conficitur, & illud quod ex baccis. BRAS. Non errabis, quia frequentius eo vtar, quod ex baccis confectum erit. Ad alia iam te accingere poteris.

SENEX.

22 Oleum Rutaceũ hinc non longè suam sedem habet. BRAS. Quomodo illud conficis? SEN. Vt Mesue parat, qui inquit fieri sicut oleum myrtinum. BRAS. De myrtino oleo statim locuti sumus, & tunc dicebat oleum myrtinum fieri sicut oleum de cotoneis. SEN. Hoc verum est, propterea rutaceum ita confici iubeo. Accipiantur foliorum rutæ, & succi eiusdem singulorum partes æquales, olei ex oliuis cõpletis quantum sufficit, ponãtur in vas vitreum, & per quindecim dies Soli exponãtur, deinde per quatuor horas in duplici vase coquantur, posteà permutari facio folia, & iterũ addi succum, & fieri vt dictum est, bis vel ter, denique colari iubeo, & recondi. BRAS. Eodem modo conficis, vt Mesue oleum de cotoneis conficiebat, tamen absque succo, & ebullitione ita fieri iubeo. In mense Maij teneriora rutæ folia in olei phialam imponantur, & per octo dies insolentur, posteà percolentur, & iterum alia teneriora folia imponantur, & per alios octo dies insolentur, hócq; decies fieri debet, denique expri-

mantur & ad vſus reſeruetur, hoc oleum rutæ odorem ſpirat, & omnes rutæ actiones agit. SEN. Non dubito. BRAS. Cur non accipis oleum omphacinum, ſi fieri debet ſicut myrtinum, & myrtinum ſicut illud de cotoneis? SEN. Ita me docuit præceptor meus à quo hanc artem didici. BRAS. Et non ab re, quia myrtinum, & cotoneorum olea vim adſtringēdi habent, & in illo ſunt vſu. Rutaceum verò vim oppoſitam habet, ſcilicet aperiēdi, & vt aperiat, ac calefaciat adhibetur. quod verò à Meſue dicitur fieri ſicut oleum myrtinum, de conficiendi modo intelligendum eſt, non autē de omphacini ſumptione, quia eſt aduerſus rutacei olei intentionem. SEN. Súntne aliqui antiquiores, qui de hoc oleo mentionem fecerint? BRAS. Sunt & inter alios Alexandrinus cap. 725. ſui libri, & illud Græca voce nominat oleum peganinum, huius authoris confectura eſt.

℞. Olei ℥ lxx.
Foliorum rutæ ℥ xxiiij.
Sampſuci
Cumini
Singulorum ℥ v.

Herbæ, & Cuminum ſemotim tuſa, & in oleo dies quinque macerata in vaſe duplici coque, exprime, & reconde. SEN. Ad quos

affect

affectus conuenire dicit? BRAS. Inquit singulariter prodesse ad genuum dolorem, & ad podagram, conducit etiam ad capitis, & præcordiorum dolorem, ex sicco & calido ortum. SEN. Mihi oppositum videretur, quod siccum potiùs & calidum augeret dolorem. BRAS. Imò ita prorsus sentire debes, quia à calida & sicca causa dolor augebitur. Idcircò, cùm ita in authore legatur in codice, mendum esse ratus sum, & legi oportere ad frigidum & humidum dolorem, vel legatur valere ad præcordiorum dolorem, cùm calidum & siccum sit, scilicet hoc oleum. nam sicca & calida doloribus aduersantur, qui vt plurimùm à flatuosa materia fiunt. doloribus verò ex calido & sicco excitatis, calida & sicca haud conueniunt. vnde ab Actuario probè dictum est. Rutaceum oleum calefacere, & resiccare, producerea destillationibus auxiliatur, doloribus cum thoracis tum reliquarum partium, quæ vim caloris desiderant remedio est. SEN. Hoc conuenientius est, quòd ab Actuario scribitur, partibus, scilicet conuenire quæ vim caloris desiderant. At compositio quàm refert Alexãdrinus simplex non est. ignoro verò an illa Actuarij sit simplex. BRAS. Simplicissima est. nam accipit comarum rutæ, & foliorum die, noctúque de-

coctorum vnciam, olei libram, & anethini modò Soli exponit. SEN. Quomodo anethinum Soli exposuit ipse? BRAS. Per quadraginta dies. SEN. Quomodo decoquentur, diu & noctu comæ, & rutæ folia? BRAS. Codex deprauatus est. nam legendum est noctu, diúque flaccescens, vt de anethino dictum est. nam absurdum est dicere, quòd nocte ac die coquātur. conuenit verò quod comæ, & folia noctu ac diu flaccescēt, postéa in oleum ponantur & insolentur. flaccescentia verò superficialem quandam humiditatem amittunt ex aëre contractam, & à rore matutino. SEN. Melius igitur videretur siccam rutam habere, quàm flaccidam. BRAS. Fortè melius, & quinquies, aut sexties illam mutare, mirum in modum valet contra flatus, quādo ex eo calidum fit clysma & imponitur. SEN. Nullæ extāt in hoc oleo difficultates diluendæ? BRAS. Nullæ prorsus: idcirco genus aliud in medium adducito.

SENEX.

23 De Nardino igitur oleo verba faciamus. BRAS. Non ab re fuisset, si dixisses vnguentum nardinum, tamen confunduntur vocabula, vt olea nonnunquam vnguēta vocentur, & vnguenta olea. Non dubito te in huius cōpositione Mesuen sequi: propterea

pтereà Meſue cõpoſitionem adducito. SE. Tres refert conficiendi modos Meſue. ER. Omnes referto, vt contemplemur, quínam melior ſit. SE. Id ſtatim. Primus modus eſt.

℞. Spicæ aromaticæ ℥ iij.
Vini
Aquæ
Singulorum ℥ ij. ß.
Olei ſeſamini ℔ ß.

Decoquatur in vaſe duplici, lento igne per horas ferè quatuor, & frequẽter moueatur. BRAS. Hic eſt ſimplex modus. SEN. Et eſt ille, quem ſeruo. BRAS. Iam ſecundum modum referto. SEN. Ita inquit.

℞. Spicæ Indæ ℥ iij.
Sampſuci ℥ ij.
Xyloaloës
Enulæ
Folij Indi
Calami aromatici
Foliorum lauri
Cyperi
Schoeni
Cardamomi
Singulorum ℥ j. ß.

Antequàm conterantur, ſuper ipſa iniiciatur vini & aquæ quantum ſufficit, olei ſeſamini libræ ſex, deinde, vt prius dictum eſt, conficiatur. BRAS. Quando prius? SEN. In

prima compositione. BR. Quid fecit prius? SEN. Coxit in vase duplici, iussítque horas sex coqui, & singula hora agitari. BRAS. Intellige hic per singulam horã frequẽter, quia per vnius horæ spatium expectandum non est, sed frequenter sunt commouenda. SE. Nunc tertium Mesue modum audito.

℞. Spicæ Indæ ℥ iiij.
Styracis
Gariophyllorum
Singulorum ℥ iij.
Nucis moschatæ ℥ v.
Olei balsami ℥ vj.
Olei sesamini ℔ iiij.

Fiat sicut illud, hoc est in vase duplici bulliat igne lento, sed hoc horis quinq; percoquatur. SEN. Quæ compositio tibi magis placet? BRAS. Illa, quæ simplicissima est. SE. Erit ergo prima. BRAS. Prima sit, quia tantùm habet nardum, & nihil aliud quàm vinum, aquam, & oleum sesaminum. SEN. Conficitúrne hoc modo ab antiquis? BR. Si placet antiquorum cõpositiones in medium afferam. SEN. Imò summè placet, & nihil gratius mihi efficere poteris. BRAS. Dioscoridem igitur audito, nardinum vnguentum hoc modo cõficientem. SEN. Audiui, & multiplicẽ esse apud Dioscoridem compositionẽ. BRAS. Est multiplex, idcirco cùm

eo cùm de ipso agit, ita exorditur: Multifariàm conficitur nardinum vnguentum, malabatri folio scilicet, & sine eo. pleruncq; autem ex vnguẽtaria glande aut acerbo oleo miscetur, vt spissetur quidem rotũdus odoratus iuncus, vt odoretur autẽ costus, amomum, nardus, myrrha, & balsamum. SEN. Ferrariæ confici non potest, quia costo caremus, amomo, & balsamo. BRAS. Si verum costum, & amomum, & balsamum ostenderem, quid præmij à te reciperem? SEN. Ex meo pharmacopolio quicquid placuerit, accipito. BRAS. Ego potius accipiam (liceat nunc hoc nomine vti) ex bellariopolio. SE. At quis tibi tribuit eiuscemodi rara simplicia? BRAS. Fuêre in illis locis, in quibus nascũtur collecta, & Ferrariã asportata. SE. Misit fortè Illustrissimus Dux ad hæc accipienda, vt superioribus annis statuerat? BRAS. Neminem inuenit ex his, qui simplicia cognoscere possunt, qui illuc proficisci voluerit: tamen tantam pecuniarum summam erogare volebat, quanta is esset contentus, qui illuc profecturus erat, nemo tamẽ inuentus est, qui illuc proficisci ausus sit. SEN. O' humana ineptitudo, nullus experiri voluit quanta sit dulcedo alienis expensis, orbem peragrandi! quomodo igitur ad duas manus eiuscemodi peruenêre

nêre ſimplicia? BRAS. Illuſtriſsimus D
noſter ad Sereniſsimum Henricum Gallia-
rum Regem literas dedit, vt dignaretur ad
magnum Turcarum Regem ſcribere, qui
alicui ex ſuis imponeret, vt ſimplicia quæ
ego volueram, ex propriis locis colligeren-
tur. hoc effecit Gallorum Rex, & curauit
magnus Turcarum Rex, vt hæc ſimplicia
haberētur, quæ nunc domi ſeruo. SEN. Ni-
hil ardentius videre cupio, Deóq; immorta
leis gratias ago, quòd ante hoc tempus vi-
talem auram mihi non ſurripuerit, vt eiuſ-
cemodi ſimplicia è fonte videre poſsim.
BRAS. Nunc quod incœpimus, proſequa-
mur, cras ſimplicia tibi libenter oſtendam.
interim verò magnam audias huius olei,
vel potiùs vnguenti compoſitionem, quam
ita refert Actuarius.

℞. Olei trepondo
Inulæ
Xyloaloës
Iridis
Foliorum myricæ
Ariſtolochiæ
Arboris thuriferæ
Frondium lauri
Caſsiæ
Xylocaſsiæ
Iunci odorati

Coſti

Costi
Amomi
Styracis
Myrrhæ
Cardamomi
Gariophyllorum
Hadi
Ladani
Assari
Zarnabi
Myrobalani
Fructus balsami
Terebinthinæ
Singulorum sextula.
Aspalati
Piperis
Cinnamomi
Singulorum duella.
Cyperi
Xylobalsami
Folij
Spicæ nardi
Spicæ Celticæ
Ligni cinnamomi
Bochi
Singulorum sexquisextula.
Balsami ℈ ij.
Foliorum myrti siccorum
Casiæ

Singulorum ℥ ij.
Frondium buxi sextans.
Vini odorati modus, qui sufficere videbitur. SEN. Quomodo posteà hæc cõmiscet simplicia? BRAS. Nihil aliud dicit, prætèrquam quòd simplicia refert. SEN. Fortè supponit nos scire, quæ nescimus, ego quoque simplicia omnia, quæ in meo sunt pharmacopolio, commiscere scirem, & id compositum quomodo in mentem venerit, nuncupare. nam & ipse hoc nardinum oleum vocat, cùm multa recipiat simplicia, & in maiori copia, quàm nardum. BRAS. A nardo fortè denominat, quia duplex nardus compositionẽ ingreditur. Reor prætereà, quòd ebullire faciat vsque ad vini consumptionem, posteà exprimat, insolet, ac recondat, tamen confusam compositionem esse, inficias minimè ibo, & talem etiam quæ multa habeat simplicia, quæ quid sint nõ intelligantur, neque impræsentiarum mihi suppetit tempus, quid sint, perquirere, & vaticinari: sed alia meliora potiùs sunt à nobis pertractanda. SEN. Súntne alij authores, qui diuersam sequantur compositionem? BRAS. Alexandrinus adest, qui confusam quandam, & amplam huius olei compositionem attulit. SEN. Et hanc libenter audirem. BRAS. Est nimis prolixa compositio,
tu auth

tu authorem ipſum, quando lubuerit, legere poteris. SEN. Niſi impræſentiarũ illam audiuero, nunquam mihi occaſio præſtabitur illam legendi. BRASSAV. Audito igitur Alexandrinum ita dicentem:

℞. Olei Hiſpani ℥ lxxv.
Aſpalathi
Myrrhæ
Nigellæ viridis
Spicæ
Singulorum ℥ vj.
Xylobalſami
Gariophyllorum
Cyperi
Schœnanthi
Ariſtolochiæ
Enulæ campanæ
Singulorum ℥ iij.
Balſami
Cinnamomi
Calami aromatici
Folij Carpobalſami
Caſſami, id eſt, liguſtici
Cardamomi
Singulorum ℥ ij.
Nucis myriſticæ
Styracis
Coſti
Caſsiæ fiſtulæ

Laudani
Phu
Assari
Amaraci
Masticches
Fascis Gallici
Sami
Myrrhæ Syriacæ
Singulorum ℥ ß.

Ita deinceps cōfici docet author aspaltum, myrrham, inulam, phu, assarum, carpobalsamum, xylobalsamũ, sansucum particulatim tusa, & in aquæ sextariis duobus die, & nocte infusa oleo admisce, & tandiu coque, donec aqua consumatur, non tamē vndequaque, in oleum exardescat: cúmque refrigeratum fuerit, die eodem accuratissimè cola, & species iniice, deinde cyperũ, schœnanthum, aristolochiã, cassamum, fascem gallicum, cardamomũ, folium, nigellam, calamum, casiam, samum, seorsum contrita, & in vini sextario vno diebus tribus infusa, vbi decoxeris, eodem modo efferuefacito. Oleóque bene colato species extermina, tertióque phœbo spicam, gariophylla, cinnamomũ, nuces myristicas, costum trita in vini optimi semina vna per biduum infunde, & superiori documento ad vini consumptionem coque, & nõ colatum ab igne depone

depone, & in parte ipsius olei, ladanũ, mastichem, styracem, cõtusa cum balsami medicamine admisce, & ad lenes prunas aliquantulum bulli, spatula assiduè agitãdo. Ab igne depositum in ampulla breui foramine prædita conde, & diligenter obtura, ne suauissimus odor expiret. SEN. Hæc videtur potiùs confusio, quàm compositio. BRASS. Non dubito compositionem hanc redolere debere, sed ita nardinũ est, vt aliquod aliud. SEN. Simpliciores compositiones potiùs semper approbo. BRAS. Simplices igitur illas conficito, de quibus superiùs mentio facta est. SEN. Quibus confert affectibus hoc oleum? BRAS. Dioscorides dicit extenuare nardinum. vnguẽtum. nam acre est, abstergere humores, rarefacere, & calefacere. SENEX. Mesue longè plura retulit, quàm à Dioscoride scriptum sit. BRASS. Quæ'nam sunt hæc Mesue? SENEX. Vocat ipsum oleum benedictum multorum iuuamentorum, & propriè ad omnes ægritudines frigidas, & flatuosas, præsertímq; neruorum stomachi, iecoris, splenis, renum, vesicæ, vteri, & confert dolori auris flatuoso, & dolori capitis, & hemicraneæ, secundum omnẽ modum administrationis eius, & si ex eo fiat caput purgium, caput expurgatur, & bonum efficit colorem, odora-

túmque

túmque reddit corpus. BRAS. In paucissimis illis Dioscoridis verbis hæc omnia cõtinentur. Sunt verò paucissima verba quatuor, videlicet extenuare, abstergere, rarefacere,& calefacere, quare hæc efficit, idcirco & illa præstat, quæ à Mesue scripta sunt. Alexandrinus verò multò plura refert, & notat fuisse Vindicianum medicum nardini olei authorem. SEN. Forte sui nardini. BRAS. Ita intelligẽdum est. Dicit verò valere contra multa humanæ salutis hostilia. Vnde calefacit, ac relaxat inunctum, cephalalgicis,& hemicranicis prodest. Dolorem aurium cum pipere tritum veteratum aufert, paralyticis, & tremulis summũ remedium est, artriticis, & podagricis inũctum, furiosos dolores mitigat, antidotis & electuariis ad lapidem renum, & vesicæ, confectis admistum nõ vulgariter opitulatur. Matricis dolores, suffocationes, & tumores, pessariis adhibitum, & suppositum mirabiliter sedat, stranguriã & dyssuriam cum tertia parte succi ozimi per catheterẽ clysterizatum absq; mora soluit, & ad multa alia facit, hæc Alexandrinus. SEN. Cùm tot recipiat simplicia Alexandrini nardinum, ad tot etiã valere, nulli mirum esse debet. at libenter etiã audirem quas vires illi tribuat Actuarius. BRAS. Sed alia compositio est

est illa Actuarij, ab hac Alexandrini. Inquit verò excalefacit, & adstringit, ideò hîc auxiliatur, quæ adstrictionem & calorem desiderant, id est, stomachicis, cœliacis, distillationis, & thoracis vitio, & obnoxiis, & suspiriosis, miscetur quoq; in emplastrorum compositionibus, hæc Actuarius. SEN. At quod nardinum oleum sum seruaturus? BRASSAV. Nullum ex his compositis, sed simplicissimum ex oleo omphacino probè loto, & nardo. Reliqua huius generis olea sunt potiùs nuncupanda vnguenta, & magnæ compositiones, quàm olea. Antiquitus in multis conficiebatur locis, sed potissimùm Laodiceæ in Asia optimum conficiebatur, vt Galenus testatur, in sexto de Sanitate tuenda, nunc Laodicenum non habetur, sed plerunque fit ex herba vulgò nuncupata, Lauandula. Nardum Gallicum habere haud difficile est. at nardum Indicum assequi difficile quidem est, sed nõ impossibile, præsertim quæ recens sit: nã quæ habetur, sicca est. SEN. Mihi videntur Mesue compositiones valde celebres. BRASS. Imò secundus & tertius modus sunt celeberrimi, multúmque nobiles. nam vnguenta reddunt odorata, & pretiosa. Primus verò modus simpliciter est, & quem impræsentiarum seruare debes, apud nobiles

Rom

Romanos antiquitus in pretio erat.

SENEX.

24 Cùm iam nouerim quomodo nardinum oleum confecturus sim, Mastichinum oleum contemplandum venit. BRAS. Mesue duos cõficiendi hoc oleum modos edocet, quorum primus est.

℞. Masticheѕ ℥ iij.
Olei sesamini. kist. j.
Coque in vase duplici.

SENEX. Si sesamino oleo careremus, quid agendum esset? BRAS. Facillimè habetur sesaminum oleum. verùm in ipsius defectu, dulce oliuarum oleum esset sumendum. at ambigendum non est, quod desit sesaminum. nam sesamus in Italia nascitur, & maxima copia habetur in Apulia: secundus conficiendi modus apud Mesuen est.

℞. Olei rosacei ℥ xij.
Masticheѕ ℥ iij
Vini optimi ℥ viij. aliter. iiij.
Decoque sicut primum, ad vini consumptionem. SEN. Hunc secundũ modum conficio, ac seruo. Arbitrórque idem efficere omnes pharmacopolas. BRAS. Tamen primus modus simplicior est, hi duo modi, vt à Mesue relati sunt, ita sunt à Serapione descripti. SEN. Ad quos valet eiuscemodi oleũ affectus? BRASS. Mesue dicit stomachum

robor

roborare, neruos, iecur, & iuncturas, abscessúsque duros lenire, & dolores sedare, imò & addendum est, paulisper adstringere, & in ore seruatum pituitam à capite educere, imò & mastiche ipsa hoc efficit masticata, pituitam nimirum prouocat, & à capite vehementer educit. SEN. Súntne antiquiores de hoc oleo locuti? BRAS. Omnes ferè. nam Dioscorides dicit, ex concisa mastiche, mastichinũ similiter conficitur oleũ. SEN. Quomodo similiter? BRASS. Similiter reor, vt lentiscinum. lentiscinum verò fieri dixerat vt laurinum. at laurinum hoc modo conficiebat, lauri baccas sumebat, & in aqua decoquebat, pinguitudo quædam ex vestiente eas cute remittebatur, quam manibus conchula exprimens, colligebat. Eodem pacto mastiche accepta in aquam ponatur, ebullirique sinatur. Quod exit, est oleum mastichinum, supra aquam natat, lingula colligitur ac seruatur. SEN. Est purissimũ oleum, nihil habens admistum. BRAS. Purissimum profectò, sed & exit, & pingui mastiche expressum oleum in frustula terenda est, & igne calefacienda, torcularíque exprimenda, simplex exit oleum, vel mastiches liquor. nos hoc oleũ per vocatas bocias egregiè educimus purissimũ, mastiches odorem, ac saporem; tam eui-

denter feruans, vt masticbinum oleum esse negari nõ possit. SEN. Ad quos cõfert affectus? BRAS. Dioscorides inquit, omnibus conferre muliebrium locorũ vitiis, leuiter calefacere, spissare simul, & mollire, miscetur ceratis, quæ stomacho, cœliacis, & intestinorum torminibus imponuntur, exterit & vultus vitia, colorisque amabilem bonitatem illi acquirit, laudatissimum in Chio insula oleum hoc fit. SEN. Quare & in eadem insula mastiche laudatissima oritur. BRAS. Hoc vulgatissimum est. Paulus autem Aegineta duplex mastichinum cõficit, ἁπλούστερον, καὶ ποικιλώτερον, simplicissimum videlicet, & magis varium. SENEX. Vtrunq; genus à te referendum est. BRAS. Simplicissimum hoc modo conficit:

℞. Mastiches Chiæ ℥ j.

Olei omphacini sextarium Italicum.

Misce, & in diplomate coque. addit Paulus nonnullos absinthij etiã & styracis vnciam vnam adijcere consueuisse. SEN. Tunc non erit simplicissimum. BRAS. Non vt videtur, idcirco vt simplicissimũ sit, nihil aliud addatur, quàm oleum & mastiche, tamen longè simplicius est, si ex sola mastiche conficiatur, & ex ea inquam sola oleum extrudendo, vel per expressionẽ, vel ignis, vi per rocatas bocias. SEN. Adducito oleum illud, quod

quod magis variũ vocitauit Paulus. BRAS. Est hoc quod sequitur:

℞. Olei Sextarios quinquaginta.
Enulæ campanæ libras quinque.
Xylobalsami ℔ x.
Florum lentisci ℔ v.
Cardamomi ℔ vij.
Masticнes ℔ v.
Xylomastiches ℔ viij.
Terebinthinæ ℔ iij.
Absinthij comæ ℔ j.
Vini fragrantis sextarios quinque.
Aquæ sextarios decem.

Macerata vino arida ante tres dies commiscentur oleo & aquę, & elixantur horis sex, cũmque mastiche, & terebinthina iniiciuntur, & exactè commiscendo percolantur, & refrigerata reponuntur. SENEX. Amplè hæ compositiones haud mihi satisfaciunt. BR. Et in his præsertim, in quibus alicuius simplicis vis expetitur. Alexãdrinus & ipse hoc oleum ita compositum conficit.

℞. Olei sextarios duos.
Vini odorati sext. j.
Olei nardini sext. vj.
Celticæ
Carnium dactylorum
Mastiches
Singulorum ℥ ij.

Absinthij
Meliloti
Singulorum ℥ j.

Dactyli, & species seorsum contusæ in vino & oleo tribus diebus infundantur, quarto deinceps die tam diu coquantur, donec vinum cõsumatur, posteà succus eiiciatur. Ad vltimum verò nardinum oleum decoctioni addatur, & absolutum habebitur. SEN. Ad quos vsus conferre dicit? BRAS. Inquit Alexandrinus ad omnem stomachi dolorem accommodatum esse, & scapularum prope ignem inunctum ad dolorem hepatis, & pleuræ, cum lanis succidis tepidum appositum, optatam salutem adfert. SEN. Ad multa plura valere dicit Dioscorides. BRAS. Actuarius verò ita confici iussit.

℞. Olei ℔ lxx.
Xylobalsami ℔ x.
Iunci odorati ℔ v.
Xylomastiches ℔ viij.
Terebinthinæ tripondo
Comarum absinthij ℔ j.
Vini odorati ℔ xv.

Arida vino macerantur, & ante triduũ oleo & vino miscentur, mox sex horas coquuntur, tum mastiche, & terebinthina exactè liquefacta coniiciuntur, colatáque & refrigerata in vas transfunduntur, hoc est compositum

positum mastichinum Actuarij. SEN. Mastichem non apposuisti in cõpositione. BR. Quia in Actuarij codice, qui apud me est, non reperitur. At reor esse decurtatũ, & in illa parte poni debere, vbi adest xylomastiches, primò præcedat masticheś, libras v. posteà sequatur, xylomastiches, vt in Paulo scriptum est, tamen diuersa est hæc ab illa Pauli cõpositio. Id verò ostẽdit Actuarium mastichem apposuisse: quia cùm refert con ficiendi modum, inquit, tum mastiche, & terebinthina exactè liquefacta coniiciãtur. at xylomastiche liquefieri non potest, sed mastiche. SEN. Hoc quod dicit ante triduũ esse oleo & vino miscenda, quando est? primóne die, an secundo? BRAS. Codicem, & in hoc loco deprauatũ esse arbitror, vel interpretis causa, & legendum esse post triduum, vt per triduũ vino macerentur, posteà misceantur. SEN. Si hoc est compositum Actuarij mastichinum, quódnam erit simplex? BRAS. Hoc, quod sequitur.

℞. Mastiches ℥ j.
Olei omphacini sexquilibram
Bulliant in duplici vase.

SEN. Eiuscemodi simplicia probo potiùs, quàm cõposita. at Actuarius nõ ne refert ad quos conferat affectus suum hoc mastichinum? BR. Imò refert. nam dicit leuiter cale-

faccre,sed plus adstringere,cœliacis, stomachicis, dysentericisq; habetur salutare,vitia,quæ sunt in facie illitum, delet, & cutis colorem commendat. SEN. Cur in Mesue codicibus scriptum est vini optimi vncias octo,aliâs vncias quatuor? BRA. Istud, aliâs vncias quatuor,abolendum est. nam in antiquis Mesue codicibus non adest, & præterea vnciæ octo exiguntur. SEN. Quódnam mastichinum seruaturus sum? BRAS. Illud,quod simplicius est, mihi magis placet. Vnde quod ex ipsa mastiche absque alterius olei miscella extruditur, mihi magis placet, & pro me hoc parato. pro aliis verò medicis illud Mesue. Galenus in primo de Compositione medicamentorum secundum locos libro dicit, hoc oleum recens in duplici vase calefactum anodynum esse, phlegmonas in gingiua, lingua, oris tunica & gulæ sedare. Nunc verò, vt ad alia te conferas, hortor.

SENEX.

25 De Costino oleo pertractandum occurrit. BRAS. Mirificum esset eiuscemodi oleum, si costum verum haberemus. quod autem impræsentiarum ex radice quadam efficitur,quæ costum non est,& quæ potiùs dulcis est,quàm amara. SEN. Est dulcis costus? BR. Tamen authores costum nigrum

faciunt

faciunt,& amarũ,quale eſt illud quod nos domi impræſentiarum habemus,quod magnus Turcarum Rex ad illuſtriſsimum Ducem noſtrum mitti curauit. A' quo verò authore hujus olei compoſitionem deſumis? BRAS. A' Meſue,qui ita ait:

℞. Coſti amari ℥ ij.
Caſsiæ ℥ j.
Extremitatem ſampſuchi ℥ viij.
Vini odoriferi quantum ſufficit ad fundendum vicibus duabus.
Olei ſeſamini ℔ iij.

Decoquantur in duplici vaſe per ſex horas. BRASS. Mihi potiùs placeret, vt ad vini conſumptionem decoquerentur. SEN. In ſex horis debet eſſe conſumptum. BRASS. Hoc præſtare poteſt ebullitionis modus. nam ſi vehementer ebullierit, nihil penitus ſupererit vini. SEN. Quas vires habet eiuſcemodi oleum? BRAS. Nónne Meſuen legiſti? SEN. Imò legi, qui dicit neruos, & lacertos calefacere, obſtructiones aperrire, quæ in eiſdem ſunt, & omnia nerruoſa membra roborare,ſtomachóque conferre, ac iecori, & capillos robuſtos reddere, vt tenaciùs inhæreant, caniciémque prohibere, corporíſq; colorem, & odorem bonum reddere. BRASSA. Si caniciem prohibet,mortem etiã prohibere deberet.

SEN. Nec ego hoc dico, nec author ipse. Verùm, reperitúrne apud alios authores eiuſcemodi oleum? BRAS. Apud Græcos (quod ſciuerim) non reperitur, ſed apud Arabes aliquæ ſunt compoſitiones ab hac diuerſæ, & aliæ quæ hîc conueniunt, pro hac rę Auicennam lege in quinto canone, & Serapionem in ſuo Antidotario. Ego pleruaque hoc oleo vſus ſum in magnis rigoribus ad illos extinguẽdos, & item ad frigus extinguendum in febrium initiis, collum inungendo, dorſum, & extremas partes ex eo calido. SE. Placétne tibi eiuſce modi compoſitio? BRASSA. Mihi potiùs placeret, vt oleum ex hac radice vi ignis educeretur, & nõ adhiberetur oleũ ſeſaminum vel aliud ſimile. SE. Tu ſolus Ferrariæ hoc efficere noſti. BRAS. Et ego te edocui. SEN. Verùm inſtrumentis careo ad illud extrudendum: nam præter vocatas bocias igne & gelu indigemus. BRASSA. Inſtrumenta omnia, quæ exiguntur, tibi mutuò præſtabo, aut domũ meã accedito, quoniã non deerũt tibi neceſſaria inſtrumenta, & prætereà carbones habebis, quos emere nõ cogeris. SEN. Quid eſt, quòd in aliquibus manuſcriptis Meſue codicibus legitur, olei ſeſamini libras duas? BR. Si duę tantũ olei libre accipiãtur, oleũ exquiſitius euadit

dit, putóque duas solùm libras accipiendas esse, vt faciliùs spissetur, quod tãto faciliùs fiet, quantò olei quantitas erit minor. SEN. Non debebat esse apud Græcos in magno vsu. BRAS. Non prorsus apud antiquiores Græcos (licet de illo quandoque mentionẽ faciãt) sed apud Arabes in magno erat vsu. SEN. Auicennæ compositionem libẽter audirem. BRAS. Vt tuo satisfaciam desiderio, duas referam quæ apud Auicennam sunt huius olei compositiones. Primò verò dicit in potu præberi, & ad lacertorum frigus conferre, & propriè hepatis, & stomachi, & lacertorum obstructiones aperire, & eos roborare, colorem bonum reddere, & capillorum nigredinem conseruare.

℞. Costi amari ℥ x.
Casſiæ ℥ vj.
Foliorum almarmacor sextaria decem.

Terantur crasso modo, & infundantur in vino per noctem, & proiiciatur super hæc olei sesamini libra vna, & semis, & decoquãtur in vase duplici donec vinum resoluatur, & remaneat oleũ. SE. Habet Auicẽna minus olei, quàm Mesue. BR. Idcirco dixi, quòd in Mesue erant solùm accipiẽdæ duæ libræ: tamen & in hac Auicẽnæ cõpositione pauca videtur esse costi, & casſiæ quãtitas. SEN. Adest posteà magna Almarmaco co-

pia. BRAS. Et in hoc pondere, error adest, quia sextarium ad minus decem & septem vncias capit. nã vt Paulus notat olei sextarium decem & octo vncias continet: sextarium vini viginti: sextarium mellis decẽ & septẽ ac semis, tamen debet reliqua superare, sicut etiam in Mesue cõpositione saluia reliqua simplicia præter oleũ superat. SEN. Cur ergo costinum vocatur? BRA. Ab eo, quod excellẽtius est in cõpositione denominatur. id verò est costum. SEN. Qui intelligit per Almarmacor? nã mihi potiùs videtur Diaboli nomẽ, quàm herbæ. BRA. Aliqui marubiũ exponũt, alij marubiastrũ. nõnulli verò maioranam. SEN. Cum his facio ne dissentiat ab Auicenna Mesue. At aliud referto apud Auicennam costinũ vnguẽtũ. BRAS. Hoc est, quod sequitur, & dicit ad hepatis dolorem valere, & stomachi, & ad iuncturarum dolorem ex frigiditate, & ad lateris mollificationem.

℞. Gariophyllorum ℥ j.
Calami aromatici
Spicæ Folij
Styracis
Radicis lilij cœlestis
Dictami
Vsneæ
Singulorum ℥ ij.

Inulæ

Inulæ
Casſiæ
Singulorum ℥ j.
Myrrhæ ℥ ß.
Tere ſimplicia craſſo modo, & in acetũ infunde in nocte, & iniice ſuper hæc.
Olei
Aquæ
Singulorum ℔ v.

Decoquantur lento igne, quoad ſit conſumpta aqua, & oleum relictum ſit, & coletur ac miſceatur cum primo. SEN. Cũ quo primo? BRAS. Cum primo ſuperiùs relato, hoc eſt ſecũdam hanc compoſitionem cum prima miſceto. SEN. Erit potiùs vnguentum, quàm oleum: nunc Serapionis modi adducendi ſunt. BRAS. Illa referre ægrè fero, quæ tu ipſe videre ac legere poteris. SEN. Verũ eſt, ſed te præſentem nõ habeo, ſi ambigua quædam contingant. BRA. At fruſtra effectum erit, ſi Serapionis compoſitiones adduxero. nam eædem precisè ſunt cum illis, quas ex Auicenna retuli. SEN. Hoc prima vice à te dicendum erat: quoniam vt illas adduceres minimè petiiſſem. BRA. Ad alia igitur oleorum genera accingamur conſideranda.

SENEX.

26 Oleum de piperibus contemplemur,

BRASS. Et hoc oleum apud Mesuen reperitur, éstq; in maximo vsu, & vocatur oleũ de tribus piperibus. compositionem verò contemplemur. SEN. Ita ait Mesue:

℞. Trium piperum singulorum ℥ iij.
Chebulorum
Belliricorum
Emblicorum
Indorum
Singulorum ʒ v.
Radicum apij
Fœniculi
Singulorum ʒ iij. ß.
Serapini
Opopanacis
Hyoscyami albi
Singulorum ʒ ij. ß.
Turbith albi ʒ xij.
Zizi ʒ iij.
Cardis recentis
Hasech humidi
Foliorum rutæ viridium
Singulorũ quãtum manu capi potest.

Decoquantur omnia prima cõtritione earum cum aquæ libris xxiiij. vsq; ad tertiam partem, deinde colentur, & eiiciãtur super olei de cherua heminæ duæ, & coquantur vsque ad consumptionem aquæ, nonnulli sunt, qui addunt:

Irid

Iridis ℥ vj.
Thapsiæ ℥ ij.
Anisi
Cardamomi
Singulorum ℥ j.ß.
Calami aromatici ℥ ij.ß.
Spicæ Indæ ℥ j.
Expreſsionis alchaſech, ſextaria.iij.

Adminiſtrentur vbi oportet. Sunt verò qui loco olei de cherua, irinum oleum apponunt, aut oleum de cheiri, aut oleum amygdalarum amararum, aut ex omnibus partes cõuenientes. BRAS. Ad quos cõfert affectus, iuxta Meſuen? SEN. Inquit valere ad ægritudines neruorum frigidas, vt ſunt paralyſis, conuulſio, tortura, tremor, & mollificatio, confert etiam epilepſiæ. & verò coxendicum dolori & iuncturarum dolori ac dorſi, colicæ conuenit, & obſtructiones aperit: & planè verò conuenit. nam illum calefacit, & ipſius humiditatem exiccat, dolori quoque ani à frigiditate confert, & dolori renũ ac veſicæ & lapidem frangit. At quem lapidem frangat ignoro BRAS. Cùm ab authoribus ſimpliciter de lapide ſermo ſit, neq; de quo lapide loquantur exprimunt, nec ex ſuperioribus illius authoris ſententiis colligi poteſt, quòd de lapide alicuius partis verba fecerit, de veſicæ lapide ſemper

per intelligere opus est. SEN. Tamen superius de renibus, & vesica mentio facta erat. BRAS. At vltimum erat vesica. Tamen si vesicæ lapidẽ conterit, tantò facilius renũ lapidem conterere poterit. SEN. Mihi summè placeret, vt ex solis conficeretur piperũ generibus, & oleo quocũq; ex enumeratis. BRAS. Si ex solis fieret piperibus, posset etiam accipi oleum de euphorbio. Nã tũc partim ex piperibus, partim ex euphorbio oleum fieret vehementissimè calidum, & exiccans. SEN. Ignoro cur in hac compositione hyoscyamum album addiderit. BRA. Neque ego id scio quare ad compositionis intentionẽ nihil penitus facit. Et si diceres, aliorum simplicium caliditatem mitigare, respondebimus compositionem hanc mitigatione haud indigere, sed vigere caliditate. Adde esse tã modicã hyoscyami copiam, vt cũ rebus tam calidis nihil posse efficere videatur. At quid accipis per hasech humidum? SEN. Thymum accipio. BRAS. Non est simplex, quod à compositionis intentione remotum sit. SEN. Reperiturne apud antiquos eiuscemodi compositio? BRAS. Non, quod sciuerim. SEN. Magna videtur piperis quãtitas illa, quæ compositionem ingreditur: nam erunt vnciæ nouẽ. BRASSA. Deprauatus est Mesue codex, & leg

& legi debet, vt in authore ipſo manuſcripto, quem habeo, videlicet trium piperum ſingulorum ℥ iij. SEN. Non eſt modicus error, vbi drachmæ erant apponendæ vncias apponere. BRASSA. Tamen poſſet in tanta copia fieri, vt vnciæ eſſent deſumēdę. Nota etiam errorem alium in communi Meſue contextu, qui error ex his, quæ in noſtro manuſcripto habetur codice, facilè corrigi poteſt. Nam vbi communiter legitur, turbith ℥ xij. in meo antiquo codice legitur turbith ℥ ij. eſſet nimirum nimia turbith quantitas, ſi duodecim drachmæ ſumerentur, & à turbith, non à pipere denominationem ſumere deberet. SEN. Si antiqui Græci non ſunt de hoc oleo locuti, arabes ſaltem omnes de eo mentionem fecere? BRASSA. Reperitur apud Serapionem oleum de piperibus, & apud Hali, reperitur prætereà & apud Auicennā. at Auicenna non vocat iſtud oleum de tribus piperibus, ſed de alchechengi. SEN. Alchechengi oleum ſeorſum ſeruo ab iſto de tribus piperum generibus. BRASSA. Auicēnæ placuit tali vti in hoc oleo nomēclatura, & appellare oleum alchechengi. fortè verò eiuſcemodi vox deprauata eſt. Alchechengi loco legendum ſit de piperibus. SEN. Differt ne compoſitio hęc Auicēnæ ab

næ ab illa Mesue? BRASS. In ponderibus saltem differunt, in reliquis magna non videtur differentia. SEN. Auicennæ compositionem adducas, & differentiam contemplabimur. BRASS. Auicennam igitur audias ita dicentem:

℞. Myrobalanorum chebulorum
Belliricorum
Nigrorum
Emblicorum
Singulorum ʒ x.
Radicum apij
Radicum fœniculi
Singulorum ʒ vij.
Macropiperis
Piperis
Gingiberis
Singulorum ʒ v.
Opopanacis
Hyoscyami
Serapini
Singulorum ʒ v.
Turbith, sextaria quatuor
Caulis recentis
Rutæ recentis
Haseich
Singulorum ℥ j.

Terantur sicca crasso modo, & incidantur olera, & reponãtur in vas, & eiiciãtur super hæc

hæc, aquæ libræ vigintiquatuor, & coquantur, donec dimidium sit resolutum, posteà colentur & illi misceantur olei de cherua heminæ quatuor, posteà decoquantur, donec aqua consumpta sit, & oleum superstet. quidam verò in hoc addunt:

Radicum lilij sextaria duo.
Capsiæ (est vna species cassiæ apud antiquos) ℥ iiij.
Aniforum
Edubes
Asid
Cardamomi
Singulorum ℥ ij.

SEN. Nonne conuenit ad eosdem affectus hoc Auicennæ, ad quos cõueniebat & illud Mesue? BRAS. Cùm diuersus sit in ponderibus Mesue ab Auicenna statui, vt in viribus Auicennæ verba audires; qui ait, conuenire ad epilepsiam & paralysin, & mundificationem, & frigiditatem, & cõuulsionem, & stomachi imbecillitatẽ, & verã ischiam, & dolores iuncturarum, & dorsi, & colicæ confert, & menses prouocat, vterúmq; calefacit, lapidem frangit, & ani dolorẽ sedat, & corporis obstructiones aperit. SEN. Ad hæc omnia valere noui. BRAS. Nonnulli etiam hoc præbent in potum, sed in modica copia. SEN. Acerrimus debet esse eiuscemodi

B. modi

modi potus. BRAS. Excogitato tu: ad alia verò nunc te conferas oleorum genera.

SENEX.

27 Ad oleum de Euphorbio, secũdum ordinem me conferre opus est. BRAS. Hoc est illud oleum, de quo Mesue dicit esse solemnẽ medicinam ad frigidas neruorũ ægritudines, & ad eorundem dolores, & ad iuncturarum dolores, & hepatis & splenis, & de eo caput purgium fit ad sodam, hemicraneam, & lethargiam. At quomodo confici debeat referto. SEN. Cùm Mesue duos ponat huius olei conficiendi modos, hoc effecit, vt sint in compositione dissidẽtes pharmacopolæ. nam aliqui secũdum, alij primũ sequuntur. BRAS. Quem modum sequeris tu? SEN. Secundum: nam præceptor meus secundum potiùs approbabat. BRAS. Et primum, & secundum modum referto. SE. Hic est primus conficiendi modus:

℞. Euphorbij ℥ ß.
Olei de cheiri ℥ v.
Vini odorati tantundem.

Decoque vsque ad vini consumptionem, & vtere. BRAS. Post hunc, secundum modum quem tu paras referto. SEN. Hic est.

℞. Staphisagriæ
Condisi
Singulorum ℥ iiij.

Pyretri

Pyretri ℥ vj.
Succi calamenti montani ℥ xij.
Costi ℥ x.
Castorei ℥ v.

Tere & decoque in vase vitreo, cum vini odoriferi libris tribus, & semis, postquàm fuerint in eo diebus duobus vsq; ad dimidium vini. BR. Quæ verba sunt hæc, quæ adduxisti? SEN. Sunt Mesue verba. BRAS. Author nõ ita dicit. SEN. Quomodo ergo dicit? BRAS. Hoc modo, hæc per biduũ infundantur, & coquantur vsq; ad dimidium vini. SE. Hæc prorsus est authoris intentio, sed codex meus ita habet, vt ego retuli, sequitur Mesue, deinde manibus fricãda sunt fricatione vehemẽti, & colanda atq; addendum olei de cheir, vel olei sesamini libra vna, & semis, posteà decoquendum, vsq; ad vini cõsumptionem posteà supra, hoc oleũ, quod superent eiiciendũ euphorbij recẽtis albi exquisitissimè triti drachmas quatuor, & vnà coquantur, ad vsus denique reseruetur. BRAS. Est vehementissimum oleum: sed per expressionem adhuc vehementius efficio, & per vocatũ alambicum, eo modo, quo ex aliis rebus, etiã solidis oleum igne & glacie extrudo. Nota verò Mesuen primum modum sumpsisse à Rasi: secundum verò ab Auicẽna, scitóq; oleum de euphor-

bio per alambicum confectum, & per expressionem esse veluti caustica & inurere, quare purior est euphorbij substantia. hoc verò quod à Mesue fit, causticum non est, licet calidissimũ sit, quod per expressionem fit egregia educitur, inter duas ferreas laminas adeò calefactas, vt oleũ extrudi possit. Vnde caliditas talis esse debet, vt nõ exurat euphorbium, sed pinguedo, quã habet exire possit. SEN. Rasis, & Auicennæ compositionem adducito. BRAS. Quid opus est tẽpus cõterere, cùm dictum sit, suam primam compositionẽ à Rasi accepisse, & secundam ab Auicenna? SEN. Memoriæ iam subiit. Reperitúrne hoc oleũ de euphorbio apud antiquos? BRAS. Reperitur, & est apud Galenum in calce secũdi libri de Cõpositione medicamentorum secũdum locos, sed simplicissimũ facit hoc oleum, ex solo scilicet euphorbio, & oleo, & illud hemicraneam patiẽti applicat. propterea dicit: Sæpe verò & ex tempore ac improuiso pharmaca preparare coactus, simpliciter euphorbij illitione vsus sum, modica cera cõpagis acquirendæ gratia adiecta. sufficit autẽ in librã olei, siue sabini, siue alterius ei propinqui, ceræ quadrãtem iniicere, & euphorbij vnciam vnam, atq; ex hoc dimidiam frontis partẽ illinire, vnà cum temporis videlicet

musc

musculo. Cæterùm in quibus suspitionem habueris à calidis vaporibus dimidiæ capitis partis fieri dolorẽ, in his ne admoueris hoc pharmacum. His verò, qui ob frigidas causas infestantur, commodissimum adeò est, vt sæpe semel ante balneũ illitũ, quàm citissimè affectionem persanet, vt à balneo omnino sani ægri euadãt, Iuuat etiam hoc si oleum tepidum in aurem instilletur, modico euphorbio ad oleũ iniecto. Nimirum ad libram olei vnam euphorbij vncia dimidia, si validum euphorbium existat. si verò non etiam amplius iniicere conuenit, verũ in corporibus molli, ac tenero sensu præditis, etiam si minùs, quàm dimidiã vnciam inieceris melius res procedet. SE. Percipio: Galenum parare hoc oleum, solum euphorbium in oleum ponendo, imò augere & minuere euphorbium, vt ægritudini cõpetit. BRAS. Et hoc est optimum posse secũdum intentionem illa augere ac minuere, quæ affectibus competunt. SEN. Arbitror tamẽ acerrimum esse omnium, si vi ignis extrudatur. BRAS. Cùm eo vti voluero, ita extrudito: nam illo in surdastris frequenter vtor. Nota verò in Auicenna vinũ poni ad drachmas quadraginta, codicem mendosum esse arbitror, & legendum ad vncias quadraginta. nam in quadraginta vini drach-

mis non possent probè infundi simplicia. Mesue verò ponit vncias quadragintaduas. at modicè differunt quadraginta,& quadraginta duo , nunc alia prosequaris oleorum genera.

SENEX.

28 De oleo Vulpino agendum venit. BR. Mirificum est oleum (vt dicunt) ad neruorum neruosarúmq; partium affectus. SEN. Et Mesue dicit esse medicamen nobile, & vltimum ad arthritim,& podagrã,& dolorem renum ac dorsi. BRAS. A' quo authore illud accipis? SEN. A' Mesue. BRAS. Quomodo confecit? SE. Hoc modo, accipe vulpem integram,cuius interiora sint auulsa, & pone in vas , & funde supra ipsam aquæ fontium,& aquæ marinæ,singulorũ kist.j. olei antiqui clari kist.ij.ß. decoque lento igne cum salis vnciis tribus,vsque ad aquæ cõsumptionem,deinde in vas pone,& eiice super ipsam herbæ anethi & halasech singulorum ℔ j.& funde super ea aquæ dulcis , in qua eædem herbæ ad manipulum vnum fuerint coctæ , quantum sufficit. & iterum decoquendum est vsq; ad aquæ consumptionem , & administretur. BR. Alios vidi,qui alio modo conficiebant. SEN. Imò & Mesue addit,& quandoq; præter oleum coquitur vulpes,in aqua fontiũ, & in aqua

salsa

ſalſa: & ſit aquæ quantitas multa cum eiſ-
dem herbis,& adminiſtretur lauãdo mem-
bra,quæ illa indigent decoctione. Notátq;
Meſue vulpem tandiu coquendam eſſe,ſiue
faciendo oleum,ſiue aquam ad abluẽdum,
donec exquiſitiſsimè cocta ſit, & omnes
ipſius artus laxentur, ac diſſoluantur. BR.
Imò totam conſumptam eſſe neceſſarium
eſt, vt ipſius pinguedo ac caro ius effecta
ſint, & omnia ſint liquefacta præter oſſa.
SEN. Multos tamen vidi pharmacopolas,
qui viuam vulpem inferuẽs oleum iniicie-
bant, vt ibi moreretur, rati nonnihil ma-
gni oleo præberi, ſi vulpes in oleum expi-
raret. BRAS. Ego potius Meſuen probo,
qui vulpis ſtercora in oleum ebulliẽda non
ponit,ſed interanea abiicit,tamen nouum
non eſt viuam vulpem in oleum impone-
re: quoniam Paulus ex viua vulpe ſuum
conficit oleum vulpinum; libro nimirum
ſeptimo vbi de vulpe ſermonem habet,in-
quit: Oleum in quo tota vulpes viuens,vel
extincta elixa eſt, tantam diſtrahendi po-
tentiam obtinet,vt qui in imo hærent cor-
pore, humores in ſummam cutis ſuperfi-
ciem extrahat, qua ratione oleo iſto im-
pleto ſolio validiſsimis artuum doloribus
vexatos toto corpore infundere diutiúſque
immorari in eodem cogentes languorẽ in-

choatum sedarũt,& qui multam in eo moram traxerũt,hoc modo sanitatem assecuti sunt. SEN. Non accipit viuam vulpem Paulus,sed & ex viua, & ex extincta fieri posse ostẽdit. BRAS. Tamẽ & ex viua facit,quod mihi satis est ad ostendendum,& antiquos ex viua vulpe confecisse,ratióque redditur, quia & vulpis spiritus oleum subeunt. Sed vt superiùs dixi, & stercus simul ingreditur. At fieri posset,quòd vulpes stercoribus careret,si per aliquot dies absque cibo seruaretur.sed interim ipsius pinguedo resoluitur, quæ ad hoc oleum conficiẽdum exigitur,idcirco si viua imponatur, vnà stercus adest, si absque cibo sinatur macilenta efficitur. Si verò intestina eximantur, non aufertur pinguedo,& tota etiã vulpes absq; spiritibus in decocto consumetur. SEN. Melius igitur est ex mortua conficere? BRAS. Melius arbitror, licet recentibus videatur oppositum. SEN. Cur ex integra vulpe fit, & non ex vulpe in partes redacta? BRAS. Ab omnibus non finitur integra vulpes,sed Alexãdrinus comprimit,& incidit vulpem in partes: posteà ossa etiam conterit, quod optimum est,vt medulla in oleum exeat,& pinguius euadat. Ita verò dicit Alexandrinus cap.745. sui de Compositione medicamentorum libri oleum vulpinum ad diuer

sos

ſos dolores corporis expertum, maximè podagricos, confectio eius hæc eſt, vulpes integra inteſtinorum excrementis expurgatis, tandiu contundatur, donec totius corporis oſſa contritiſsima fuerint. Deinde ſufficienti oleo immiſſo, ad ignem tandiu bulliat donec membratim diſſoluatur, & ſic ſub torculare preſſorium poſita fortiter ab ea totus liquor extorqueatur. Poſt hæc decoctionis radicis ſiccidis tribus diebus infuſa, & bene ſubacta ad medietatem coquatur, & coletur, & pulegij tertiã partem diebus octo infunde: deinde in diplomate tribus horis coque, excola, & vitreo vaſe reconde. SE. Ipſe Alexandrinus ex demortua vulpe, & exenterata ſuum facit vulpinum. BR. Cùm oleum hoc confeciſti, éſne pinguem vulpem nactus? SEN. Illam accepi, qualem habere potui. BRAS. Eſt adeò difficile in Ferrarienſi agro vulpem adipiſci? SEN. Mihi difficile eſt, qui non ſum venator, ideò neceſſarium eſt me qualencunq; vulpem accipere à venatoribus. BRAS. Tamen pinguem eſſe opus eſt. SE. Vltima vice qua oleum vulpinum cõfeci haud erat pinguis. BR. Ex illa oleum parare nõ debebas. SEN. Ex illa paraui, quã habere potui. BR. Vis te doceam quòd nunquam errabis, ſed ſemper erit pinguis? SE. Doceto. BR. Gale-

nus monet,quando vua matura est, vulpes esse pingues,& ideò eo tempore venatores illas capere,& posteriores edere lumbos,si pinguem habere volueris, hoc oleum præparato,quãdo vua matura est,quia pingues vulpes semper habebis,vulpes etiã non debet esse nimis antiqua,neque nimis infans, sed mediæ ætatis. SEN. Quomodo hoc cognoscam? BRAS. Facillimum est ex facie intelligere,quæ sunt ortui propinquæ. Venatores verò antiquas ex dentibus & facie egregiè cognoscũt. SE. Antiquas,& puellulas deseram. BRAS. Ita facies,quia primæ pinguedine carent. secũdæ verò sunt nimis humidæ, idcirco illæ probãtur,quæ in media sunt ætate, quæ calorem acriorem habent,& calidiores humores,& illi qui viuã vulpem sumunt, addere possunt, quòd & stercora,& vrinam calidiora habẽt.at mihi semper displicuit,ac imposterum displicebit viuam vulpem in oleum imponere,vel in balneum,quando lotio facienda est. SE. Efficitúrne hoc oleum ab omnibus ita simplex, nulla re alia addita? BRAS. Nónne dixisti Mesuen hyssopum addere, & anethum? SE. Dixi.at de aliis intelligo herbis. BRAS. Fuêre nonnulli,qui sequentes herbas addidere:

℞. Origani

Iuniperi
Roris marini
Saluiæ
Betonicæ
Foliorum lauri
Maioranæ
Stœchadis
Meliloti
Singulorum ℥ j.
Misce.

Intellige verò præter hyssopũ, & anethum has alias herbas addidisse. SENEX. Videtur pauca aquæ quantitas illa, quæ in hac compositione sumitur, videlicet kist. j. BRASS. Potiùs legendum est, vt in aliis codicibus, kist. ij. quæ sunt libræ sex. at potius intelligendum est, quòd plus sint quàm sex libræ. Vnde ratus sum, kist magnum intelligere. at hoc potiùs cõsistit in pharmacopolæ diligentia, quàm in pondere. nã diligẽs pharmacopola tantum aquæ imponere debet, quantum commodè possit ebullire, & dissolui, ac optimè consumi. Ad hoc verò peragendũ multa indigemus aqua: vulpes verò contundenda est, & optimè conterenda, vt ab ossibus medulla dissiliat. nam & ipsa multum facit ad neruos, & oleũ efficacius reddit. Veruntamen quantum sit de aqua, in qua vulpes ebullierit, quia aliquæ sunt maiores

maiores, aliquæ minores, maiores plus aquæ exigunt quàm minores. Et prætereà, quia nõnullis in locis vulpes suo modo haberi non possunt. propterea nonnunquam pharmacopolæ antiquam vulpem, & annosam accipere cogũtur, tunc opus est multum aquæ addere, quia in prędicta aqua nõ coqueretur. nam ad coquendum durior est, & multa indiget ebullitione, antequã dissoluatur, ad quã ebullitionem multa exigitur aquæ consumptio, & multa est insumẽda copia: sed hæc sit etiam obseruãda regula, quando pharmacopola viderit nondum vulpis membra esse dissoluta, aquã addere poterit, & debebit, vt penitus dissoluantur, & totum ipsius pingue eliquescat, & cum oleo misceatur. SE. Nónne & oleum augẽdum, sicut & aqua ipsa augetur? BRAS. Minimè omnium, etiam si sit maxima vulpes, & annosissima, quia vulpinum hoc oleum efficacius fit, imò potius hoc est seruãdum, si vulpes sit parua, & recèns nata, oleum minui debet, vt perfectius euadat. SEN. Quid accipit ex pelle, & ossibus hoc oleum? BR. Nihil nisi ratione, qua medulla exit ossa, & oleo commiscetur: & pinguedo quædam pelli inhæret, quæ eliquescit. Veruntamen mihi etiam summopere placet ita conficere hoc oleum.

℞. Olei

℞. Olei antiqui ℔ j.
Pinguedinis vulpis ℥ iiij.
Medullæ vulpis ℥ ij.

Misce & bulliant, quoad in spissitudinem nunc vocati vnguenti deuenerit, quãdoque hoc modo confici iussi, & mirum in modum iuuit. SEN. Et hoc referto. BRASSA. Eram hoc absque prece facturus.

℞. Olei antiqui ℔ j.
Pinguedinis vulpis
Medullæ vulpis
Singulorum ℥ iij.
Succi liliorum alborum ℥ ij.
Pulueris radicum iridis ℥ j.

Misce & bulliant ad spissitudinẽ vnguenti. Cùm verò hæc de vulpino oleo satis videantur, ad alia rè conferas oleorum genera ex his, quæ in pharmacopolis seruantur.

SENEX.

29. Seruamus & oleum de Scorpionibus. BRAS. Cùm multi sint modi, & simplices, & compositi hoc oleum componendi, quo modo vteris tu ad illud cõficiendum? SEN. Ego duplex seruo, & simplex, & cõpositum, vtrunque paro, & vtrunq; est apud Mesuen. BRAS. Referas hos modos. SEN. Ita ab authore scriptum est. Recipe scorpiones circiter viginti, vel plus, vel minus, secundum quantitatem eorum, & in vas vitreum ponito

nito, ac ſupra illos infundito olei amygdalarum amararum libras duas, & liga caput vaſis, & dimitte in ſole diebus triginta; deinde cola, & vtere, hoc eſt ſimplex oleum de ſcorpionibus, mulieres Ferrarienſes eodem modo conficiunt, ſed oleum oliuarum ſumunt non oleum amygdalarum amararum, & ita etiam inſolant, quamuis & aliquæ ſint, quæ non inſolent, neque ſcorpionum numerum ſeruāt, neque olei pondus, ſed ampullam oleo implent, & ſcorpiones qui domi inueniūtur, in oleum imponunt, & quādoque cùm vnum impoſuerint ſcorpionem, antequàm alium inueniant imponendum, tres aut quatuor menſes pertranſeunt. BRASS. Secundum verò modum adducito, qui à Meſue ſcriptus eſt. SENEX. Ita conficit Meſue.

℞. Ariſtolochiæ rotundæ
Gentianæ
Cyperi
Corticum radicum capparorum
Singulorum ℥ j.

Funde ſuper hæc olei amygdalarum amararum kiſt. j. & pone in ſole viginti diebus, deinde adde ſcorpiones à decem vſque ad quindecim, & iterum vaſis orificium ſtringe, & in ſole pone per dies triginta, poſteà coletur & reponatur. poſtquam patiens ti-

nam

nam egreditur, vngatur, & ex eo per virgam modicũ iniiciatur hora, post horam. BRASS. Ad quid iniiciendum in penem? SENEX. Ad lapidem (vt reor) frangendum. nam dixerat lapidem in renibus & vesica frangere, & eundẽ expellere, & propriè in renibus, & fœmore, & super collum vesicæ inunctum, & per virgam eiectum: tũc enim lapidem expellit. Arbitrarísne esse verum, quòd lapides istos confringat? BRASSAV. De renum lapide sum anceps an ab eo dissoluatur. de lapide autem vesicæ sum certus, quòd ab eo non dissoluitur. Ego semper derideo, & deridebo medicamẽta quæ lapidem in vesica frangere dicuntur. quoniam solùm malleus cum incude lapidem vesicæ frangere sunt apta: scorpiones verò non sunt tales, vt hoc efficere possint, quia frigidi existimantur, quanquam de hac re sim anceps. SEN. Quódnam oleum ex his exquisitius putas? BRASSAV. Si simplex oleum de scorpionibus accipiatur, reor illud antiquum, quod in domibus priuatim conficitur esse melius: quia multos simul habet scorpiones, & per multos dies insolatur, & per multum temporis seruatur, vt oleum fiat antiquius, licet priùs non fuerit antiquum. SEN. Tamen ex amararum amygdalarum oleo confectum non est.

BRASSAV. In hoc ſimplici oleo, ſcorpionum vires tantum exopto, & nõ olei. SEN. Adſunt pharmacopolæ, qui hoc modo parant, vt referam.

℞. Olei amygdalarum amararum ℔ j.
Seminum hyperici
Florum hyperici
Florum giargæ
Singulorum ℥ j.
Vincetoxici
Florum calendulæ
Biſtortæ
Singulorum ʒ ß.
Amidis
Seſelidis
Terræ ſigillatæ
Boli armeni
Singulorum ʒ j.

Miſce omnia ſimul, & imponantur in oleũ, ac per quadraginta dies inſolentur, posteà torculari egregiè exprimantur, & in hoc oleum, quod ſupereſt, ponantur ſcorpiones numero centum, & per triginta dies inſolentur. ſint verò ſcorpiones in menſe Augusti capiti, deinde oleum hoc exprimatur, & ad vſus reſeruetur, dicunt & venenis aduerſari. BRAS. Aduerſus venena valere nõ dubito. At ſi huius generis cõpoſitiones contemplari voluerimus, infinitæ ferè ſunt, tamen

men illa quæ eſt in illuſtriſsimi Ducis noſtri Archiuis, ex ſcorpionibus & viperis omnes alias excedit, qua ego decem & octo vicibus in diuerſis vſus ſum, qui vehementi veneno erant venenati, & omnes in ſanitatem reſtituit, imò nonnunquam integrum religioſarum collegium ad centum triginta mulieres fuêre venenatæ, & omnes ſanitati reſtitutæ ſunt, ego onus ſumpſi Dei amore illas curandi, & illuſtriſsimus Dux ſua humanitate hoc oleum preſtitit, & nulla deſiderata eſt. SEN. Vnguentum hoc vel oleum illuſtriſsimi Ducis referto. BRASS. Non referrē, niſi ab illuſtriſsimo Duce veniam referendi impetrarē. SEN. Et cur non debet hoc diuinū munus omnibus impertiri? BRAS. Imò impertitur, quia cum hoc contigit, pyxidas præbet, & medicamenta & omnia quæ ad venenum exiguntur commoda. SEN. Tamen illi qui Romæ ſunt & extra Ferrariam habere nō poſſunt. BRAS. Imò & ad diuerſos principes extra Ferrariam mittit, & ad diuerſos nobiles. SEN. Optarem, vt compoſitionem propalaret, de qua mira audiui ac vidi. BRAS. Excellentiam ſuam interrogabo num illi placeat, vt hoc ſuum ſecretorum ſecretum propaletur, ſi annuerit, illud ſcriptis mandabo, vt ab omnibus participari poſsit, ſcio nimirum

multos confecisse huius generis olea, vel linimenta ex scorpionibus ac viperis; sed finem non sunt assecuti. Nunquam ego expertus sum magis præsentaneũ remedium ad venenum & pestilentiam isto. SEN. Si mihi gratum quid vnquàm effecturus es, hoc ab illustrissimo Duce impetrato, & suadeas hæc esse omnibus propalanda, & occulta non seruanda, hæc inquam quæ infinitis hominibus vitã prorogare possunt; hoc etenim ingenuum est, ac benignum viri munus omnibus hominibus vtilissima quæque impartiri. BRASS. De hac re aliàs loquemur, ad olea redeamus.

SENEX.

30 De oleo ex ouis cõfecto sermo habendus erit. BRAS. Vnum est ex his oleis, quæ per expreßionẽ fiunt, quomodo illud paras tu? SEN. Tres modi à Mesue referũtur, ego solùm primo vsus sum. BRAS. Hos modos contemplemur, vt illum eligamus, qui exquisitior videatur. SEN. Ita ait Mesue. Accipe vitella ouorum elixatorum circiter triginta, & illa manibus cõminue, ac in lapideam sartaginẽ pone, & frige super ignem mouendo ligneo, aut ferreo cochleari donec rubescat, & resoluatur ab eis oleum, & tunc exprime ea cochleari, & oleum abundantius emanabit. BRAS. Reor hoc oleum

in

in parua exiturum copia. SE. Imò copiosè exit. BRAS. Si torculari exprimeretur, copiosius exiret. SEN. Secundum audias Mesue modum. Recipe vitella ouorum elixata, comminuantur mouendo, deinde probè concutiātur, vt de oleo amygdalarum dulcium dictum est, & oleum exibit. BRASS. Sententiam suam Mesue exquisitè nòn exprimit. Nam dicturus erat, quòd mola exprimatur vel torculari, & hic est modus, quo fieri debet, vt maior olei copia exeat, quàm aliis modis. Ego ita conficiendum volo, vt ad ea, quæ conuenit valentius sit. SEN. Hunc referto modum. BRASS. Oua accipito, quæ sub cineribus, ac scintillis adeò cocta sint, vt dura euaserint, posteà accipe horum ouorum vitella, & leuiter pinse, quoad in paruas micas redacta sint, posteà in sacculum ponito, & bene ligato, deinde torculari vehementissimè exprimito, oleum educitur, & in maiori copia quàm fieri possit. SEN. Cur sub cineribus coqui iubes? BRAS. Quia oleum efficacius efficitur, quàm si oua coquantur in aqua, tamen & si in aqua decoxeris, eodem modo parandum erit. Nota verò, cùm fit expressio ouorum, vitella debere esse calida, pro cicatricibus abolēdis, ego hoc modo cōfici iubeo. Primò puluerem hunc præparari moneo.

 ℞. Alum

℞. Aluminis rochæ
Scaiolæ
Plumæ
Singulorum ℥ j.
Argenti ſublimati ʒ ij.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus, poſteà iubeo in ſacculo fieri tabulata hoc modo, primò ſubſternantur oua contrita poſteà ſuperingeratur puluis, deinde ſupraponantur oua poſteà puluis, deinde oua, & ita ter, aut quater multiplicentur, denique exprimi iuſsi, nonnunquam iuſsi puluerem miſceri cum ouorum vitellis, & illa ſimul exprimi. quãdoque iuſsi ſubſterni vnam ouorum portionem, deinde vnam portionem aluminis liquidi, poſteà vnam portionem ouorum, deinde vnam portionem aluminis ſcaiolæ, poſteà vnam portionem ouorum, deniq; vnam portionem argenti ſublimati, & torculari exprimi, & nonnunquã plura addidi ſimplicia, nonnunquam pauciora. Expertus ſum etiam eſſe mificum oleũ ad maculas ablegãdas, & ad cicatrices obſcurandas. At ad quę ſimplex valere Meſue tradit? SEN. Ait cutim mundificare, & impetiginem, ac ſerpiginem, & alios cutis morbos curare, & capillos naſci facere, & fiſtulis conferre, ac malignis vlceribus. BR. Eo tantùm vſus ſum ad cicatrices delinendas

das, vt obscurarētur, & ad maculas abolendas: & nunquam meo fine frustratus sum. Illustrissimus Alphonsus Herculis Ferrariæ Ducis quarti primogenitus, cùm octo, aut nouem annorum puer esset, fronte parietem impegit, & magnum vulnus sibi intulit. nam in cuiuspiam parietis angulum impegit, magnáque fuit tunc relicta cicatrix quæ ab oleo prędicto (balsamo addito) fuit penitus obliterata, vt impræsentiarum vix appareat cicatricis vestigium. Quandoque iussi hoc oleum fieri ex myrrha & bdelio præter aluminum genera. Nunc tertiū referas, quem ponit modum Mesue. SEN. Inquit tertium modum esse, vt destilletur in recipiente, & alambico, vt in oleo philosophorum edocebit. BRASS. Quomodo conficit? SENEX. Oua in alambici fundum ponuntur, postea alambicum fundo coniugatur, & vnà calcinetur, deinde ponatur in furnum, & tantum dimittatur quòd exeat oleum. BRASSAV. At nunc exquisitius fit in vocatis bociis à chymistis, & magis purum euadit. præ cæteris verò illud præualet, quod nostro educitur modo, ex ignis vi & glaciei. SENEX. Rumpar, ni viderim te hæc quandoque educentem. BRASSAV. Aestate futura, ne somno in meridiem premar, destillationibus incum-

bemus. nam reor nos multa in illa arte inuenturos esse. SEN. Annus mihi videbitur antequàm sit æstas, tam ardenter hæc videre peropto. BRASS. Non tantùm videbis, sed cogar te circa hæc exerceri, nimirũ noluerim vt gratis discas. SEN. Si laboribus præceptoré persoluam, à laboribus non desistam. BRAS. Et hoc est præmiũ quod à te petam. nota verò primum modũ conficiendi hoc oleum à Serapione, tractatu septimo desumptũ videri: secundus verò, & tertius modi ab Auicenna in quinto canone accepti sunt, solent hi authores in aliorum referendis compositionibus sese consequi. At alia oleorũ genera prosequaris, quia de hoc satis iam dictũ est. SEN. Nónne podagricis confert? BRAS. In aliquo casu cõferre posse non dubito, quando scilicet mollificatione indigemus, sed pulcram audito Manardi sententiam, ipse erat vir podagrosus, si qui alter vnquam fuerit. De oleo de ranis in Mesue tractans, quod ad podagram valere tradunt, inquit. sed in ea (scilicet podagra) nullum magis prę sentaneũ vidi auxiliũ, & absq; periculo, quàm vt eã homo æquo animo ferat, Hippocratis terminũ expectans. SENEX. Quisnam est hic Hippocratis terminus? BRASS. Quadraginta dies si breuissima sit podagra. SEN. Arbitrabar esse mortem

mortem. nam hoc termino, & podagræ, & omnes morbi recedunt, nec hominem deinceps vexare possunt. BRAS. De dierum termino intelligit quem podagricis præfixit Hippocrates eadem sententia oleo de ouis applicari potest, cùm podagricis adhibetur. SEN. Haberésne artem remouendi ab hoc oleo fœtorem? BRAS. Optimum est præsidium oua sub cineribus diligentissimè coquere, vt durissima euadant vitella, & nonnihil musci, & ambrani addere, fœtórque fit, quando inueterascit, idcirco singulis octo, aut decem diebus recèns fiat, & potiùs in minori fiat copia. Ad alia nũc conuertendus est sermo.

SENEX.

31 Oleum de Iunipero iam accedit. BRA. Oleum est multis nominibus dignum, quo superiori anno in pestilentia illa per contagium vsi sumus, & mirum in modum contulit ad præseruationem à pestilentia, nares inungendo, tempora, & nonnihil in os seruando. SEN. A' Mesue dicitur cutis infectionibus conferre, & malo mortuo tibiarum, & serpigini, & cãcro, & vulneribus malis. SEN. Quid est malum mortuum tibiarum? BRAS. Sunt vlcera maligna, quæ in cruribus excitantur, & tamen non serpunt. SEN. Forte, quia non serpunt, malum

mortuum vocantur, nunc de conficiendi modo agamus BR. A' Mesue illud ita cōfici notatur. Accipe ex lignis iuniperi quātitatem conuenientē, & minutim in frustula incide, & vitreatum vas intus imple, cuius orificium sit arctū, & fac foueam in terrā, & præpara parietes eius cum terra figuli, deinde pone ollam hanc vitreatā in fundū foueæ, amplū orificiū habentis, & cooperiatur lamina ferrea subtili perforata foraminibus multis veluti cribrū, ita vt vndiq; ollę lamina orificiū cooperiat, deinde super laminā vasis orificiū ex vniuerso præparetur, & præparetur cum terra figuli, vt nihil ex vtrisque orificiis respiret. posteà accēde ignem supra totum vasis corpus, & ita per duas horas ardere dimittito. manabit enim ex arte hac oleum, quod reconde, & vtaris cùm erit opus. SEN. Difficilius est intelligere Mesuen, quomodo hoc oleum conficiat, quā oleum ipsum conficere, satis fuisset vno verbo dixisse fieri in duplici vase per accensionem. BRAS. Nō redolet hoc oleum, sed maximè fœtet, iuniperi odorē minimè refert, sed potiùs ingratissimā ac grauissimam adustionem. SEN. Est prorsus grauissimus odor, & ob hoc fortè pestilentiæ aduersatur. BRASSA. Imò fœtida pestilentiam potiùs inducunt, quàm illi ad-

uersari

uersari possint, tamen non est fœtor rei putridæ, sed potiùs rei adustæ, & quæ à putredine præcauere potest. SEN. Nónne posset vocatis bociis extrudi iuniperinũ oleũ, quod tam tetrum nõ haberet odorem? BR. Possset? & nullus est aptior modus quàm ille, quo vsus sum ex igne, & glacie. nam hic modus odorem rerum præcisè seruat, cum eorum substantia intrinseca. SEN. Confecistíne oleum istud? BRASSA. Confeci anno superiore in pestilentia illa per contagium facta, & eo vsus sum, iuniperíque odorem spirabat, imò & adhuc spirat. nam ampullam paruam domi adhuc seruo, si odorare volueris in cœna mecum est: quoniam diuersa olerũ genera te gustare faciã, ac odorare, quæ tibi displicitura haud esse reor, sed iuuatura ac placitura. SEN. Cras fortè tecum ero in prandio, vt hæc quæ tãtopere videre opto percipiam. BRASSA. Potest etiam ex vocatis bociis cum igne quidem, sed absq; glacie extrudi hoc oleũ, vt à chymistis communiter fit.

SENEX.

32 Eodem modo, quo Mesue de olei, è iunipero eductione locutus est, oleum ex indico ligno ad tumores gallicos, & vlcera gallica optimũ extrudo. ita enim in duplici vase ponitur, & ignis supra vasa accédi-

tur. BR. Imò hoc modo ex quocunque pingui ligno vel semine, vel radice, vel fructu oleum erui potest, hic nimirum est modus educendi communissimus. SEN. Tamen liquores omnes, & olea omnia, quæ hoc modo destillantur, vehementissimum enanciscuntur rei adustæ odorem. Melius ergo erit si ex bociis educatur. BRAS. At optimum est guaiaci oleũ, & redolẽs, quod ego vi ignis, & glaciei extrudo præ minima corporis parte inungenda, facillimum est ex quocunq; ligno oleum extrudere, si pauca ligni portio sumatur & accẽdatur, itaq; accensa vnius pateræ cauitati inhæreat, statim è ligno oleũ emanare percipies. Oleum hoc indici ligni diuitibus in morbo gallico adhibẽdum est, cùm iuncturæ dolent, & vlceribus scatent. nam vlcera plenè exiccat, & dolores mitigat.

SENEX.

33 De oleo ex Hyperico impręsentiarum pertractandum est. BRASSA. Vos illud vocatis de perforata. SEN. Verum est, miror tamẽ cur authores, qui de hac herba locuti sunt, foramina illa parua, quæ in huius herbæ foliis insunt, non animaduertisse, vt nõ ab re à recentioribus sit vocata perforata, à mille, quæ habet foraminibus. BRAS. Quomodo verò oleum hoc conficis? SEN. huius

huius herbæ probè maturæ flores accipio, quando, scilicet cùm tractantur, manus inficiuntur, & in vitreum vas impono, in quo adsit oleũ bene lotum, & his floribus impleo, posteà per triginta dies insolo, itaque seruo. BRAS. Hic est cõmunis faciẽdi modus, præter id quod non omnes oleum lauant, sed Ferrarienses mulieres absq; olei lotione conficiunt. nam oleum accipiũt, vt à lecyto venit, & huius herbæ floribus implent, & soli æstiuo suspendunt absq; ordine, & absq; dierum numero, & absq; olei, vel florum pondere. SEN. Neq; ego oleum pondero, neque flores, tamen numerum dierũ insolandi, qui triginta sunt obseruo. BRA. Nihil refert, etiã si per quadraginta, & per integram æstatem in sole immoretur. SEN. Est ne hypericõ eiuscemodi herba? BRASS. Ita quidem vocatur, tamen apud Dioscoridem illa videtur quam ipse Ascyron vocat. Nonnulli verò ex ipsius succo hoc oleum conficiunt in oleo, ebulliendo ad succi consumptionem. SEN. Neque hoc mihi displicet. BRASSA. At communis modus apud pharmacopolas est valde compositus. SEN. Qualísnam est. BRASSA. Per totam ferè Italiam maxima pharmacopolarum pars hoc modo conficit:

℞. Olei antiqui

Vini

Vini cretici
Florum hypericonis
Singulorum ℔ j.
Coque ad vini consumptionem, deinde torculari exprimatur, & huic expressioni adde
Olei antiqui ℔ j.
Vini cretici ℔ v.
Florum hypericonis ℔ ij.
Coque vt suprà, eodem modo torculari exprimito.
Tunc recipe huius expressionis partes xij.
Terebinthinæ claræ partes quatuor.
Croci partem semis.
Coque in balneo vocato Mariæ, per sex horas, deinde linteo diligenter percoletur, & in vas vitreatum, quod optimè operculatũ sit, reponatur, & per triginta dies insoletur. Cúmq; opus erit, eo vtaris. SE. Memini præceptorem meum ita conficere consueuisse. at ego semper simplicissimum paraui. BR. At hoc est efficacius ad ea, quibus est in vsu. SEN. Quæ sunt hæc? BRAS. Valet aduersus omnes dolores à materia frigida excitatos, contra varices, contra dentium dolores, contra podagram, chiragram, & articularem dolorem, à materia frigida facta, vulneribus opitulatur, & neruorum puncturas sanat, cõuulsiones prohibet ac dolores, si oblæsa loca inunguntur. SEN. Est ergo mirific

mirificum oleum. BRASS. Mirificum est eiuscemodi compositum,& simplex quoq; mirificum est, reperiuntur & aliqui pharmacopolæ, qui vt prædictum est, maximè conficiunt, sed hoc modo parant.

℞. Hypericonis ℥ iij.

Infundátur in vinum odoratum quantum satis est, tribus diebus, & tribus noctibus, deinde bulliant in duplici vase bene obturato,& vehemens expressio fiat, posteà iterum recipe hypericonis bene contusi vncias tres, & infundantur in suprascriptum vinũ tribus diebus cum suis noctibus,deinde addantur

Terebinthinæ ℥ iij.
Olei antiqui ℥ vj.
Croci ℈ j.

Misceãtur & coquantur in bocia in duplici vase ad cõsumptionẽ vini, posteà in vitreato vase reseruetur. SEN. Hic modus ab aliis distinctus est,licet vinũ accipiat. BRASSA. Simplicissimum oleũ magis probo, quàm ista composita,tamen nec præscripta cõposita despicio. At reliqua accedamus.

SENEX.

34 Oleum de Maiorana iam expetit cõsiderari. BRAS. Antiquitus in magno fuit vsu sampsucinum oleum vel vnguentum, quia compositum erat, & non simplex.

SEN. Obſecro vt antiquum iſtud ſampſuchinū referas. nam mirum immodū delector antiquas compoſitiones audire. BRASSA. Tu priùs referto, quomodo amaracinum tuum efficias. SEN. Folia amaraci ſumo, bene matura, & in phialā pono oleo omphacino ſemiplenā, poſteà addo ſucci ſampſuci vncias ſex, & ore obturato per octo dies inſolo, poſteà folia aufero, & diligenter comprimo, & alia noua per octo iterum dies indo, itáque quinquies facio, poſteà in duplici vaſe bullio ad conſumptionem ſucci, & ad vſus reſeruo. BRAS. Quandoque fit abſque ſucco, ſed ex ſola foliorum impoſitione in oleum, & nonnunquam ſumitur oleum non quidem omphacinum, ſed ex maturis oliuis, tamen probè lotum. SEN. Antiquum ſampſucinum iam expecto. BR. Hoc audies ex Dioſcoride ſumptum, qui ita conficit:

℞. Serpilli
Caſsiæ
Abrotani
Siſymbrij
Florum myrti
Foliorum ſampſuci

Singulorum tantum ſumito, quātum pro cuiuſq; viribus ſatis fore cōiicis, tūdito ſimul omnia, acerbiq; olei cum his infundito

dito mensuram, quæ madentium in eo vires euincere non possit, cùm quatuor deinde dies in oleo maduerint, exprimito. Rursúsque eorundem omnium recentium par pondus, pari tempore, in eodẽ oleo demergito, & exprimito: sic enim efficacius erit. eligito sampsucum, quæ colore nigro in viridi sit, quæ longè oleat, & mediocri acrimonia sentiatur. SEN. Hoc quod retulisti, vnguentum videtur. BRA. Et à Dioscoride vocatur vnguentum, tamen olea quandoq; vnguenta vocantur, & vnguenta olea. SEN. Ad quos affectus conferre dixit Dioscorides? BRASSA. Authoris verba tibi referam: inquit enim, facit ad præclusos, & inuersos fœminarum locos, menses, secundas, & fœtus trahit, vuluæ strangulatu concidentes excitat, lumborum & inguinum dolores lenit, præstat cum melle eo inungi, quoniam vehementione adstringendi vi locos indurat, contra lassitudines vtiliter eo inunguntur, miscetur præterea his, quæ contra rigores in scapulas, alitérq; conuulsos illinuntur. SEN. Est laude dignum vnguentum. BRAS. Et odoratum (si ita fiat vt dictum est) Cyzigenum erat antiquitus in honore. SE. Quãdo sampsucinum oleum, vel amaracinum indicis, quodnam intelligis? BR. Simplex quod ex

oleo

oleo, & ſolis ſampſuci foliis cõficitur,quã-
quam neque illud deſpexerim, in quo ſuc-
cus cũ oleo ebullierit.ſi verò alicui placeret
eo modo parare, vt à Dioſcoride ſcriptum
eſt, hoc indicarẽ, quando opus eſſet. SEN.
Súntne alij, qui de amaracino oleo mẽtio-
nem fecerint. BRASSA. Actuarius in ſuo
de Compoſitione medicamentorum libro
ita conficit:

℞. Serpilli
Caſsiæ
Abrotani
Floris ſyſimbrij
Foliorum myrti
Sampſuci

Singulorum modus pro viribus eorũ
capitur. Omnia hæc pariter tunduntur,
omphacini olei tantum adiicitur, vt adfu-
ſum, vim & efficaciam eorum quę macerã-
tur, non obliteret, qua triduum maceran-
tur, opus eſt demũ vt exprimatur. Iterúm-
que pari eorũdem recentium menſura &
eodem temporis ſpatio in eodem oleo ma-
cerantur, & vbi fuerint expreſſa adimũtur,
hac ratione conficiẽdi euadit validius. Vis
ei excalefactoria, acris extenuatoria, fœ-
minarum noxis, ſiue contractio ſiue cõuer-
ſio vuluę fuerit auxilio eſt, menſes ſecũdáſ-
que pellit, exanimatas vteri ſtrangulatu
recre

recreat, lumborum, inguinúmque dolores mulcet, vsus eius ex melle commendatior: quoniam vehementi adstrictione locos indurat, lassitudines illitum discutit, cataplasmatis ad opistotonum vtiliter adiicitur, item ad alios quoscunque conuulsos. SEN. Aut nihil, aut modicè à Dioscoride differt Actuarius. BR. Audias modò Alexãdrinum, qui ita de hoc oleo disserit. Oleum amaracinum optimè confert ad stranguriam, & cephalicas putredines ex chirurgia factas desiccat, & expurgat. nam & cæteros tumores cum inflãmatione, ipsius perunctis locis, emendat, dysuriã, & stranguriam super pectinem inunctum soluit, hæmorrhoidas veteres aperit, anastomosim matricis curat instar pessarij suppositum, menstrua, & secundas educit, lumborum, & inguinum dolores, lanis in eodem intinctis, & impositis tollit, & ad neruorum contractionem mire prodest.

℞. Olei omphacini sextarios quatuor.
Vini odorati sextarios duos.
Amaraci ℥ iiij.
Floris sisimbrij
Foliorum myrthæ
Serpilli
Abrotani
Casiæ

Singulorum ℥ iij.
Cinnamomi
Nardi
Costi
Calami
Xylobalsami
Carpobalsami
Amomi
Singulorum ℥ j.

Species in subtilissimũ puluerem redactas, in vino die, & nocte infunde, & herbas bene cõtusas admisce, & vino permisto per totã noctem simul dimitte: alio die mane oleũ adhibe, & cũ marcescere cœperit per septẽ dies desine, assiduè exagitando & cõmiscẽdo. octauo verò die leues ad prunas ad consumptionẽ vini decoque, caueas ne oleum flammã trahat accẽsum, cúmq; refrigeratũ fuerit diligẽter, & in ampulla vitrea conditum reserua. habet enim virtutem calidissimam, & malacticã, anostomaticã, & aromaticam: & ideò appetitum excitat, digẽstionẽ celebrat, & debilia cõfortat. SE. Hoc Alexãdrini ab illo Dioscoridis differt. BR. Planum est, verùm ad alia te confero.

SENEX.

35 Oleũ de Mentha ad sampsucinũ sequitur. BR. Ventriculo conuenit. nam illud roborat, calefacit, & cõcoctionem adiuuat. at quom

quomodo illud conficis? SE. Eodem modo, quo oleum de sampsuco. nam oleum accipio,& probè lauo, posteà menthæ folia exquisita impono,& per triginta dies insolo, posteà exprimo ac reseruo, quandoq; menthæ succum vnà commisceo. BRAS. Quam mentham accipis? SEN. Illam quæ gentile vocatur,& Florentina. BRAS. Illa est, quã apud antiquos maron esse arbitror, & est cæteris speciebus odoratior, & ex illa hoc oleum fieri debet, tamen mihi potiùs placet, vt hoc modo conficiatur.

℞. Olei probè loti ℔ vj.

Ponatur in vas vitreum capacitatis octo librarum, posteà sumitur mentha hæc odorata, quoad vas plenum sit, deinde Soli per octo dies exponatur, mentham deinde exime,& torculari exprime, & itidem impone menthæ, & per octo dies Soli exponatur, ac iterum coletur,& noua indatur mentha, hócq; quinquies fiat, vt per quadraginta dies insoletur. vltima verò mentha non eximatur à vase, sed in eo dimittatur,& ad vsus reseruetur. Si verò alicui placuerit hãc vltimã exprimere,& purũ oleũ conseruare, illi cõcedatur. nam odoratũ erit, potest hoc oleum ex amygdalis etiã excoriatis cõfici, quibus mẽtha misceatur, frequentérq; mutetur, quoad mẽthæ odorẽ bene receperit,

posteà exprimantur, & oleum reseruetur quod odoratissimum erit. SE. Súntne alij, qui alio conficiant modo? BRAS. Multi etiam pharmacopolæ hoc modo parant.

℞. Menthæ
 Succi menthæ
  Singulorum ℥ iiij.
 Olei oliuarum completarum ℔ iij.

Tria hæc in vitreum vas reponantur, & per quindecim dies Soli exponantur, vasis os obturando, deinde bulliant per quatuor horas, posteà manibus colentur vehementer exprimendo, hoc ter fiat, deniq; percoletur & seruetur. SEN. Quibus cōfert affectibus? BRAS. Vt plurimùm vētriculo adhibetur, nam ventriculum imbecillum, ac frigidum calefacit, ac roborat, nauseæ succurrit, & vomitum sedat, concoctionem adiuuat, appetentiam inducit, duricies abscessum, qui in ventriculo fiunt, soluit.

SENEX.

36 Cùm hæc satis videantur, oleum de terebinthina considerandum accedit. BRAS. Antiqui terebinthina ipsa vtebantur, non oleo, tamen oleum hoc est tenuissima terebinthinæ pars, frigidis neruorum affectibus conuenit, & omnibus ægritudinibus frigidis, ac flatuosis, in asthmate, & anhelitus difficultate mirificum est, si duæ drachmæ

mæ singulo mane insumātur. Est & in empyemate proficuū, & breui in omni praua thoracis affectione ex pituita, colicis etiam doloribus, & omnibus flatuosis conuenit. cicatrices decorat, ac honestat, verùm quomodo oleum istud conficis? SEN. In vocatis bociis: ita enim ab Alchymistis fieri didici pulcherrimum exit oleum, & copiosum. BRAS. Et terebinthina est ferè tota oleū, fæx pauca in bocia vocata superesse debet. SEN. Imò paucissima, quia maxima terebinthinæ pars in oleum cōuertitur. BRAS. Fit profectò pulchrum oleum chymisticæ modo. At eo modo quo ego conficio pulcherrimum euadit. SEN. Quomodo conficis? BRAS. Vi extremæ frigiditatis, & extremæ caliditatis oleum extrudo, sicut ex omnibus ferè rebus extrudi potest. SE. Chymistarum more facillimè ascendit. BRAS. Meo verò modo plusquàm facillimè: nunc verò alia prosequamur, nisi aliquod ambiguum in hoc oleo tibi supersit diluendum.

SENEX.

37 Tam planè extruditur, vt nihil mihi supersit dubitādum. at in mea scheda oleū de leguro sequi percipio. BRAS. Dicēdum est oleum de stellione. nam vox hæc, leguro, barbarissima est. SEN. Satis est, quòd ab omnibus facilè intelligitur. BR. Ad quos

affectus conuenire ferunt? SE. Ementes plerunq; interrogaui ad quem finem emerēt, nōnulli respondere ad strumas delinendas, alij ad aream. BR. Nullus dixit ad capillos nutriendos? SEN. Nullus quem sciuerim. BRAS. Tamen multæ mulieres ad capillos tantùm vngendos conficiunt, dicúntq; furfuribus cōferre, & capitis squamulis, & his quæ instar farinæ à capite manant, quomodo verò conficis? SEN. Hoc modo.

℞. Stelliones viuos numero vj.
Olei communis ℔ ij.

In vitreum vas ponantur, quod obturatum Soli exponatur, donec totum in vnguenti modum dissolutū sit, posteà linteo percoletur, & ad vsus seruetur. BR. Ferrariēses mulieres ex vno solùm stellione conficiunt, minorémq; olei copiam accipiunt, nec in Sole tantùm sinunt, quoad fuerit dissolutū, sed etiam relinquūt, & posteaquàm fuerit dissolutum. nam breui in Sole æstiuo dissolui tur stellio, sed ipse per quadraginta dies, & per totam æstatem insolant, hoc est oleum de stellione quod in publico vsu est. Recte modicam huius olei copiā vendere, cùm multæ mulieres illud sibi parent, & aliis etiam amicis impartiātur. SE. Raro omnino venditur, tamē nōnūquam vēditur. ego autē statui ne quicquā, vel minimū in meo

deesset

deesset pharmacopolio. BRAS. De hoc oleo hęc satis, quod nec ad multa valere videtur.

SENEX.

38 Oleum de Capparibus sedem suā hic habet. BRAS. De eo iam tractatum esse arbitrabar. SEN. Nullum, vel minimum verbum de illo tractatum est. BRAS. A' quo autem authore illud sumpsisti? SEN. A' nullo quem sciuerim, sed ita scriptū est in meo libello, quem è præceptoris mei libello descripsi, ita verò conficio.

℞. Corticum radicum capparorum ℥ j.
Scolopendriæ
Tamarisci
Absinthij
Singulorum ℥ j. ß.
Olei communis ℔ ij.
Aceti albi ℥ iiij.

Misce & bulliant lento igne, vsque ad aceti consumptionem, ita perfectum est. BRAS. Alij sunt, qui ita parant.

℞. Corticum radicū capparorum ℥ viij.
Iridis
Agni casti
Tamarisci
Singulorum ℥ iiij.
Olei communis ℔ ij.
Vini ℥ iiij.

Hæc omnia vsque ad vini consumptionem

bulliant, posteà colentur, ac reseruentur. SEN. Inter hoc & meum nō est magna differentia. BRAS. Imò magna videtur, quia vbi tu ponis scolopendriā, hi ponūt agnūcastum: & vbi tu absinthium, hi iridem: & vbi tu acetum, hi vinum. SEN. Acetum magis cōuenire reor. BRAS. Et ego eiusdem sum sentētiæ, quia acetum incîdit, & magis penetrare facit. at alia longè melior est compositio, qua plerunq; vsus sum. SE. Referre ne pigeat. BR. Nō piget, imò illam audito.

℞. Corticum radicum capparorum ℥ j.
Scolopendræ
Absinthij
Radicum iridis
Tamarisci Agni casti
Singulorum ℨ iiij.
Ciclaminis ℨ ij.
Galangæ ℨ iij.
Olei communis ℔ j. ß.
Aceti fortissimi ℥ vj.

Misce & bulliant ad cōsumptionem aceti. SEN. Hæc potiùs sunt vnguēta, quàm olea. BRAS. Tamen olea vocātur, sed simplicissimū de capparibus oleum, ex solo oleo, & capparorum radice conficitur, capparorum radix in puluerem redigatur, & in oleū ponatur, modico aceti addito, & nulla re alia, posteà per mēsem insoletur, posteà ad aceti

consum

consumptionẽ bulliant, colentur, & oleum ad vsus seruetur. SEN. Conueniúntne prædictæ compositiones? BRAS. Conueniunt, quoniam olei de capparibus vsus ad lienem est. vnumquodque verò quod compositionem ingreditur, lieni conuenit, & illi propitium est. Nunc alia prosequenda sunt.

SENEX.

39 Oleum de Absinthio moras rumpit, vt in examen veniat. BRAS. A' quo authore illud accipis? SEN. Neminem vnquam legi authorem, qui de eo loqueretur, sed est cõpositio cõmunis, quã ita fieri notãt nõnulli.

℞. Summitatum absinthij
Succi absinthij
Singulorum ℥ iiij.
Olei oliuarum ℔ iij.

Omnia simul misce, & in vitreũ vas pone, deinde obtura, & per quindecim dies in sola, posteà per quatuor horas bulliãt, & percolato, & iterum summitatũ absinthij tantundem, & succi absinthij tantundem, itáq; hoc fiat, vltima vice coletur, & reseruetur. BRAS. Hic est ferè communis modus olea ex herbis conficiendi, cùm succus, & herba vnà sumũtur, cúmq; ebullitur, per quatuor solas horas ebulliendum non est, sed ebulliendum donec succus fuerit exinanitus. SEN. Ad quos confert affectus? BRAS. Fri-

gida mẽbra roborat, ac calefacit, & præsertim vẽtriculum, appetẽtiam excitat, obstructiones aperit, & morbis omnibus obstructionũ, à causa frigida occurrit, vermes interficit, ac educit, si in vnguentis vel emplastris apponatur. nõnihil etiam habet adstrictionis, vt in alui profluuiis adhiberi possit. SEN. Est mirificũ oleum. BR. Ferrariẽses mulieres id conficiunt, absinthij cimas in oleũ bene lotum ponẽdo, & in Sole per dies multos dimittẽdo. SE. Fortè per quadraginta. BR. Determinato dierũ numero carent: sed per totã æstatẽ, vel per magnã partẽ insolari permittũt. SE. Exprimúntne? BR. Nõ exprimũt, sed absinthij cimas in oleo semper derelinquũt. at alij oleum de absinthio valde cõpositũ faciũt, ita nimirũ cõponunt.

℞. Vini cretici ℔ j.
Succi absinthij ℥ vj.
Misce & bulliant ad consumptionem vini, posteà

℞. Olei bene loti ℔ ij.
Succi prædicti ℥ vj.
Menthæ
Hyssopi
Pulegij
Origani
Singulorum ʒ iij.
Galangæ

Cina

Cinnamomi
Garyophyllorum
Maſtiches
Nucis moſchatæ
Gingiberis
Singulorum ʒ j.

Miſce & per quindecim dies Soli exponatur, poſteà percoletur & vſui reſeruetur. SE. Nunquàm audiui hoc oleum ita confici. BRAS. Deinceps hoc dicere minimè poteris, in frigidis ventriculi affectibus mirificè conducit, & in flatu qui in ventriculo cõtineatur. At alia proſequaris.

SENEX.

40 Oleum de lumbricis ſuccedit. BRAS. Nullum eſt oleum, cui minus fidam iſto. at quomodo illud conficis? SEN. Hoc modo.

℞. Lumbricorum terreſtrium ℔ ß.
Olei oliuarum ℔ ij.
Vini ℥ ij.

Omnia ſimul bulliant, & oleum fiat, vt decet. BRAS. Ad infrigidatos neruos cõuenire fertur, & illos roborare, doloribus iũctu rarum vtile eſſe. SE. In hoc dubito, quòd ad infrigidatos neruos valere dicitur. BRAS. Et ego tecum ſum. nam lumbricos calidos nõ eſſe pleniſsimè cõſtat. alij verò ſunt, qui ita conficiunt, tantam lumbricorum quantitatem accipiunt, quanta ipſis placuerit,

poſteà

posteà nigro vino potenti optimè lauant, deinde in ollam imponunt, eodémque vino illam implent & ebullire faciunt, quoad ex omnibus lumbricis vna fiat massa, & lumbrici amplius non appareāt, posteà tantum olei liliorum alborum indatur, quanta est lumbricorum quantitas, & iterū probè bulliant, quoad corpus vnum effectum sit, vel olei liliorum alborū loco, costinum oleum sumatur. nonnulli linteo massam illam percolant, & ad vsus seruant, alij non percolant, sed vt cōmistum est, sinunt, aliqui oleum sub terram ponūt cum lumbricis quousque in vnam massam, vnúmque corpus omnia reddita sint. SEN. Quid censes tu faciundum? BRAS. Ego nō multum fido in lumbricis, & ex cōsequenti neque in lumbricorum oleo, idcirco vnumquenque sino, vt id agat, quod illi magis placet. Tu reliqua oleorum genera prosequaris.

SENEX.

41 Oleum de Castoreo in medium accedit. BRASSAV. Quomodo illud conficis? SEN. Hoc modo.

℞. Castorei
Styracis calamitæ
Galbani Euphorbij
Casiæ ligneæ
Croci

Opop

Opopanacis
Carpobalsami
Spicæ nardi
Costi
  Singulorum ℥ ij.
Cyperi
Schœni
Piperis longi
Bracteos, id est, sabinæ
Pyretri
Piperis nigri
  Singulorum ℥ ij.ß.
Olei oliuarum ℔ iij.
Vini albi boni ℔ ij.

Omnia simul bulliant ad vini consumptionem, posteà exprimantur, & reseruetur ad vsus. BRAS. Mihi non videtur, quòd potiùs sit de castoreo, quàm de euphorbio, aut de alio ex simplicibus, quæ ingrediũtur. SEN. Id nomen est illi inditum, & omnibus neruorum ægritudinibus confert, & tremori ac tetano, & neruorũ doloribus, ac iuncturarum. BRAS. Adde epilepsiæ cõferre, atq; apoplexiæ. at nõ omnes pharmacopolæ ita parant, vt tu retulisti. SEN. Quomodo efficiunt alij? BRASS. Simpliciùs conficiunt. SEN. Et quomodo? BRAS. Ita conficiunt.

℞. Castorei ℥ j.
Olei ℔ ß.

Misce

Misce & decoquantur ad consumptionem tertiæ partis, oleúmque cum castorei puluere reseruetur, hoc est simplex oleũ. SEN. Imò simplicissimum. BRASS. Simplicissimum non dico, quia ego ignis vi, ac glaciei ex solo castoreo simplicissimum extrudo, si castoreum recens sit, facilius, & copiosius extruditur: si antiquũ, extruditur quidem. at non in tanta copia. pharmacopolam noui, qui castoreum eliquabat, vt suis pinguedo eliquatur, posteà coquebat, ac seruabat, hócque pingue loco olei de castoreo prębebat. SEN. Ad prædictos affectus conuenire arbitror. BRASS. Optimè conuenit, & est mera castorei substãtia, alij per vocatas bocias hoc oleum educunt, quod haud difficile est. Verùm alia contemplemur.

SENEX.

42 Oleum de sulphure locum hunc in ordine occupat. BRASSAV. Ipsius præparationem referto. SEN. En refero.

℞. Sulphuris citrini
Terebinthinæ
Singulorum ℥ iij.
Vini boni ℥ ij.
Olei rosacei ℔ j.

Ad vini consumptionẽ lento igne bulliant. quod relinquitur, est oleum de sulphure, oleũ est ex solo sulphure vi ignis & glaciei

mirificè

mirificè extruditur. Sed optimum esset, si quis sulphuris resudationem haberet, quæ in locis sulphureis ex montibus tanquàm flos exudat, imò flos sulphuris appellari potest, & debet. nam vti ros, vel sudor saxa exit. Cùm illustrissimũ Ducem nostrũ. 1535. Neapoli ad Carolum Imperatorem concomitatus essem, Baias inuisi, & puteolana loca, vbi inter montes pulcherrima adest cõuallis, in cuius medio feruẽtissima ebullit aqua, & in angulo alia adest ebulliẽs fouea, huius cõuallis solùm cyaneum visitur, montibus vndique cingitur, aderant pueruli quidam, quos vidi montes digitis tangere, digitósque in os imponere, & lingere, quid facerẽt interrogaui, respondêre; quòd sulphur edebãt, & quòd dulcissimum erat, cœpi tunc florem illum gustare, qui à lapidibus vti ros desudabat, & dulcissimum esse reperi, eo mane nihil aliud in prandio edere volui, qui panem & florem illum sulphuris dulcissimum, hoc illud est, ex quo perfectissimum conficeretur oleum. SEN. Nónne & ex apyro sulphure, id est, ignem non experto exquisitũ oleum conficeretur? BRASSA. In hoc casu sulphur melius est, quod ignem expertũ sit. nam depuratũ est, & à lapidibus ac terra defecatũ. at quicquid sit, optimum esse ex flore sulphuris oleum,

ex sulphure ignem experto melius, ex sulphure ignem non experto bonũ, inter conficiendi verò modos, ille quo ex glacie & igne oleum extruditur, optimus est. Iam verò reliqua prosequamur.

SENEX.

43 Inter olea, quæ in officinis seruamus, vltimam sedem habet oleum de momordica. BRAS. Momordicam Ferrariẽse vulgus cochiã vocat. miror verò antiquos, aut neglexisse, aut ignorasse hanc tam pulchrã herbã, quæ topiario opere ordinari potest, & res diuersas inducere valet, tótque habet insignes virium dotes. SEN. Antiqui igitur de momordica locuti nõ sunt? BRAS. Nec illã, vel à longè salutarunt: aut oculis (quod legatur) conspexerũt. sed quomodo oleum istud cõficis? SEN. Descriptio quam habeo, & qua semper vsus sum, hęc est. Recipe herbæ momordicæ quantum tibi placuerit, & in vitreum vas ponatur, in quo oleum adsit oliuarum optimum, antiquum, benéq; obturetur, & sub terram defodiatur, & arena bene tegatur, itáque per integrum annum permaneat, & si per duos maneret annos, melius esset. nã balsamo æquiparari posset. BRAS. Ad aliqua fortè particularia efficacius esset, quàm balsamum: sed aliæ sunt in opobalsamo vires, quàm in hoc oleo, in antiqua

tiqua mea domo in cella vinaria phialam hoc oleo plenã inueni, & aderat chirographum ex pergameno, phialæ collo suspensum, quod legens, oleum hoc esse noui, & quòd essent triginta anni, quòd ibi erat desossum, adeò spissum effectum erat, vt pinguedo videretur & album. SEN. Ad quos conuenit affectus? BRAS. Ferunt podagræ conuenire, & totius corporis doloribus, & mammillarum si loca, in quibus dolores sunt, inungantur. nonnulli volunt vterum esse eo inungendum, & herbam in puluerem redactam bibendam, posteà cum muliere coëundum, si nondum fuerit fœta concipiet, idcirco ad conceptionem plurimum valere fatentur, ad hęmorrhoidarum dolores experientia reperi esse præcipuum, imò omnia alia excedere presidia, cùm phialam illam inueni, quę sub terra tandiu permanserat, cœpi nonnullis præbere hæmorrhoidibus affectis, qui statim à dolore releuati sunt. at tot deinceps huius olei portionem petierunt, vt breui totũ sit phialæ consumptum oleum. SEN. Portionem aliquam pro te, & tuis filiis seruare debebas, si quandoq; in hæmorrhoidarum dolores inciderent. BRASSA. Nunquam negare possem præsidium, quod haberem alicui affecto, sed vt semper feci, deinceps semper efficere statui,

omnia mea esse omnibus probis viris communia, & præsertim præsidia egregia, ac generosa. SEN. Nónne potest, & ex calycibus oleum hoc confici? BRASSAV. Nihil impedit, imò ex folliculis potiùs probo, quàm ex foliis, quia pinguiores sunt, & plantæ vires magis seruare possunt, si ego pararem folliculos & folia vnà commiscerem. SENEX. Ita deinceps semper agam. BRASSAV. Optimè extruditur vi ignis, & glaciei eo modo, quo ex aliis rebus oleum extrudere soleo, & perfectissimum est. Reliqua nunc prosequaris olea. SEN. Cùm hoc vltimam sedem habeat, nulla etiam alia in meo pharmacopolio seruo oleorum genera. BRASSA. De oleis igitur finitum erit? SEN. Finitum quidem, quò ad hoc examen, non tamen finitum, quo ad confectionem. BRASSA. Scio te singulis annis noua olea in omni ferè genere conficere. At interim vale, aliàs vnà conueniemus, & reliqua omnia tui pharmacopoli composita sub examen ducemus. SEN. Id quàm citius fieri poterit, expediatur.

*

TABVLA.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium decoctionum, quarum vsus est apud Ferrarienses pharmacopolas.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRASS. Dic mi Senex, quas seruatis vos seplasiarij in vestris pharmacopolis decoctiones? SEN. Nullas prorsus seruamus decoctiones. at illas tunc paramus, cùm à medicis indicuntur, vt sunt fructuum decoctio, tamarindorum decoctio, ex aperientibus radicibus decoctio, ex frigidis seminibus decoctio, ex vrinam prouocantibus decoctio. plerunq; etiam decocta indicuntur pro abluendis nostri corporis membris, vt pro abluendo capite, pro extremitatibus abluendis, & pro fomentis aliqua in parte exercendis. nam ad fomenta ipsa & herbæ, & alia simplicia in dulci aqua, vel vino vel thermarũ

aqua decoquantur,& spongiis fomenta adhibentur, fiunt & decoctiones ad balnea & stillicidia ab alto supra caput, vel aliud membrũ destillanda. BRAS. Nónne fiunt & decoctiones ad syrupos liquefaciendos, & potabiles reddendos? SEN. Fiunt & ad multa etiã alia peragenda, quæ pharmacopolis à medicis,quãdo opus est indicuntur. Dic verò, potéstne definiri decoctio seu decoctum? BRAS. Potest eo modo, quo huius generis res definiuntur, quæ à fine vt plurimùm definiri solent, cùm sint vti medicorum instrumẽta ad nonnihil ad finem medicæ artis spectãdis assequendũ. Dici igitur potest decoctionem siue decoctum esse, aliquorum simplicium virium in aliquem liquorem ebulliendo receptionem. SENEX. Quæ simplicia sunt illa, quæ decoqui possunt ac debẽt? BRAS. Omnia simplicia decoqui posse nihil impedit, tamẽ hæc potissimùm decoquenda veniũt, herbæ, radices, aromata, flores, ligna, cortices, semina, surculi, succi, lanę, liquores, resinæ, pices, gũmi genera, metalla rarò decoquũtur, tamẽ nõnunquam decoctiones ingredi nihil impedit, sicuti & terrea omnia decoquũtur quãdoque, & pinguedines ad vsum medicũ, & animaliũ partes, & ipsa integra animalia. SEN. Quomodo integra animalia? BRAS.

Nónne

Nónne oleũ vulpinum ex viua vulpe cõfici nõnũquam vidisti? S E. Vidi equidẽ. B R. Vt autẽ vno verbo te expediã, illa verè & propriè decoctionem recipere possunt, quæ coquuntur, & alterata in substantia coctionẽ recipiũt, reliqua quæ coctionẽ non admittunt, neque in coquendo in substantia alterantur, propriè decoqui non possunt, sed in ipsis per similitudinem vocabulo decoctio vtimur. nam ferrum quandoque ebulliri iubemus, & coqui dicimus, cùm tamen verè coqui non possit, neque in substantia alterari. At hoc coqui id est, quod dicebamus, vim suam in liquorem aliquem in quem ebullierit immittere. S E N. Qui nam liquor ad decocta sumendus est? B R A S. Vt medici intentio exigit, ad aliquem assequendum finem: quãdoque enim in fontis aqua fieri debet, quãdoq; in aqua fluminis, quãdoq; in aqua pluuiali, quãdoq; in vino, quandoque in aliqua aqua ex his, quæ igne eliquatæ sunt, quandoque in thermarum aquis, quandoque in vrina, quandoque in aqua ardente, & ita de aliis, sicuti in lacte, in sero, in aceto, in hepsemate, imò & in butyro nõnunquã decoctio fit. S E. Hoc mirũ videtur, quomodo in butyro aliqua coquãtur? B R. Imò mirũ non videatur, quoniã petroselini folia, & apij in butyro quãdoq; co

quuntur,posteà supra pectẽ calida extẽdun tur. Ad vrinam prouocandam, ac dolores sedandos. SEN. Nónne aliqua plus coquun tur, aliqua minus? BRAS. Cur hoc petis? SEN. Vt discere posim, quæ'nam diutius coqui debent, & quæ breuius. BRAS. Hæc impræsentiarũ à te discenda sunt, cùm per sexaginta iam transactos annos hãc artem exercueris? SEN. Noui equidem, quæ maiorẽ ferant, & quę minorẽ decoctionẽ ex his, quæ in pharmacopolis seruamus. At abs te generales quasdam regulas scire percupio, quibus de omnibus simplicibus indiciũ ferre posim. BRA. Mihi prorsus mirum videbatur, te impræsentiarum hæc discere velle, quæ infinities exercuisti, verùm vt tibi morẽ geram de his nonnihil agemus, quæ breuiorẽ expetũt, & quę longiorẽ decoctionẽ, & vires nõ amittunt. Nam aliqua sunt, quæ breui tempore excocta effectum quẽpiam faciunt. diutinè verò excocta oppositum efficiũt prorsus. SEN. Hoc imposibile videtur. BRASSA. Imò verissimum est, en Galenus de brassica inquit quòd modicè excocta, ventrem subducit. diutius verò percocta, adstringit. Quod & Aristo. in problematibus diu ante Galeni ortũ testatus est, idémq; de lente censet, quòd in prima coctura subducit. in secunda verò, vt in diut

diutina ebullitione adſtringit. SEN. Hæc nunquam crediđiſſem niſi à ſummis viris tam affectatè prodita eſſent. BRASSA. Neque vlli ex authoribus in his credēdum voluerim, ſed experientia hoc comprobandum eſt. SEN. De his impræſentiarum agamus, quæ percoqui debent ac ſolent, & quę magnam, quéque paruam expetũt coctionem, contemplemur. BRASSA. Totum hoc negotium breuibus ad regulas quaſdã referam, quas ſi lubebit, memoriæ mãdare poteris. SEN. Illas apertis auribus expecto. BRASSA. Dicísne hoc, ac ſi quandoque clauſas aures habeas? SEN. Et ſi aures patulæ ſint, tamen tunc clauſæ dicuntur, cùm mens ipſa his non adhibetur, quæ ab aliquo referuntur. nunc verò vt hęc addiſcam, totus aures euadã, & Midam in hoc membro ſuperare contendam. BRASS. Omnia in regulas quaſdam digeram, quarum prima erit iſta.

Omnes flores facilis ſunt coctionis neq; multam ferre poſſunt decoctionẽ, ſed aliquos nullã, alios modicã ferre experientia conſtat. SEN. Non me latet aliquos flores modicã, alios nullam ferre decoctionem. BR. Violæ, roſę, boraginis flores, bugloſsi, ſerpilli, mẽthæ, ſaluiæ, amaraci, hyſſopi, ac ſimilium herbarum nullam prorſus ferunt

decoctionem, idcirco vel imponendi cum vltima ebullitio iam facta est, vel cum reliqua, quæ decoquũtur ab igne sunt remota. SEN. Ob quid harum herbarum flores tam modicam ferre possunt decoctionem? BRAS. Causa est substantiæ tenuitas, qua insigniti sunt, ob quam si per aliquod tẽporis spatium ebullierint, eorum vis resolueretur, ac euanesceret, hoc nimirum propriũ est simplicium, quæ tenui substantia, tenuibúsque partibus prædita sunt. SEN. De liliorum igitur floribus, qui crassam habent substantiam decoctionem perpeti dici poterit. BRAS. Patiuntur inquam, sed modicum, quoniam & ipsi tenelli sunt, & in superficie vires habent, à Galeno notatur florem hũc mistam habere tẽperaturã, partim ex tenui, partim ex terrena essentia, hinc fit, vt sit amarus si gustu percipiatur, partim est ex aquea essentia, sed hac tẽperata, vnde quia terrenus essentia, proptereà decoctionẽ aliquam ferre potest. at quia tenuis, idcirco id modicè feret. SE. De punicorũ floribus quid dicẽdũ videtur? BR. Quid intelligis per punicorũ flores? SE. Balaustium. BR. At balaustiũ flos nõ est. si verò per punicorũ flores foliola illa rubra intelligas, quæ à balaustio pullulãt, dicimus foliola ista nullam ferre decoctiõnẽ, sicuti de aliis

aliis dictum est tenellis floribus. balaustiũ verò maiorem fert decoctionem, ac ebullitionẽ. SE. De lauri autẽ floribus quid sentis? BR. Quod aliquam ferunt, sed modicam decoctiõnẽ, quoniã & vires habẽt ad profundã florũ partẽ permeãtes. SE. Multi arborũ flores extant, qui prædura substantia insigniti sunt, quid de illis sentire oportet? BR. Quòd decoctionem quampiam ferre possunt, & perforatæ flores quam ascyron vocãt, & sclareæ, quæ herba Sancti Ioãnis dicitur, modicã quidem ferre possunt decoctionẽ, tamen aliquam prorsus ferunt. SE. Herbarum folia súntne diu coquenda? BR. Nonnulla sunt, quę decoctionẽ minimè ferunt, aliqua quæ modicã, alia quæ ampliorem. SE. Hæc per regulas noscere optarem. BR. En hæc tibi sit obseruanda regula.

Herbæ quarũ folia in superficie vires habent, decoctionẽ paucã ferre possunt. Quæ verò in ꝓfundo viribus insignita sunt, maiorẽ expetũt decoctionẽ. SE. Qua arte percipiã herbarũ vires esse in superficie, & non in profundo? BR. Hic vnus est cognoscendi modus, cùm herbam quampiam manibus tractaueris, si post modicam tractationem odorem proprium amiserit, vim in superficie habere indiciũ est. si verò manibus herbam tractaueris, & quantò magis illam

tractas,tantò vehemētius odorē proprium spirat,hæc herba, vel hæc folia (nam de foliis verba facimus)suas habent in profundo vires. SEN. De hac regula in re nota exemplum expecto. BRA. En,si ozymi folia modice tractes,odorē prorsus amittūt,& si violas per manus modice duces,odorē breuissimè amittūt,& nescio quid herbacei redolent. si quis verò lauri folia pertractauerit, quantò magis pertractantur,tantò magis odorem proprium spirant, idem de citri foliis iudicium est,& de vocatæ spicæ foliis. SE. Hinc igitur inferēdum est,& ozymum, & violas suas habere in superficie vires: spicam verò laurū, & citri folia in profundo. BR. Ita profectò est,sed aliā regulā audito.

Folia, quæ prædura sunt, profundiorem vim magis habent,quamuis & aliqua prædura in superficie habeant, sed hoc rarius cōtingit,& in paucioribus fortè quàm enumerari possit. SEN. Ad reliqua iam progrediaris. BRAS. En progredior.

Radices,ligna,fructus,ac semina,diutinā ferre possunt decoctionē,regula tamen vniuersalis nō est,quoniā in his fallit,quę in superficie vires habent. SE. Cortices etiā diutinam debent ferre posse decoctionē. BR. Et cortices,& lapides,& mineralia prædura sunt, imò durissima coctu, & cum his

anim

animalium carnes numerari possunt. S E N. Tamen inter carnes aliquæ citiùs, aliquæ tardiùs decoquũtur, verũ quid de carnibus pertractare opus est? B R. Maximè quoniã ex veruccis carne fit decoctio pro clysteriis in dysenteria, & pro abluẽdo capite melancholicis, & iura fiunt ex caponibus, phasianis, perdicibus medicata, multáq; medicamenta in carniũ iure insumuntur, & ad impinguãdũ (quod est medici opus) carnibus indigemus, & carniũ iuribus, ac decoctis, & testudinis carnis decoctio, & cochlearũ hecticis tradũtur, imò & ex albo Galeni iure pisciculi decoquũtur, & ægrotantibus edẽdi præbentur, diu etiã ebulliri debent, quæ dẽsa sunt crassa & glutinosa, & quę vires habẽt adstringentes, insuper quæ integra coquũtur, plus ebulliri debent, quàm quæ cõcisa & in minutas partes distincta, & adhuc minùs ebullire oportet, quæ in tenuissimũ puluerem redacta sunt, pingua longiori indigẽt decoctione, & vehementer coquẽda sunt coria. S E. Idcirco taurinum corium valde ebulliẽdum est, quando eo vti voluerimus, ad vulnera, vel vlcera abluenda. B R. Ostreacea diu ebullire oportet, & omnia quæ callosam carnẽ habẽt, & quę prædurã, & quæ asperã. S E. Cãnarũ radicibus magna decoctio necessaria est. B R A S. Ita constat, cùm

cùm illis vtimur ad capillorũ, quod ex gallico affectu cõtractum est defluuiũ, & illas in lixiuio ebulliri facimus, tamen non sunt extremè decoquenda, & aliis etiam prę stò sunt, quibus ob alias pili decidunt causas. SEN. Odorata decoctionẽ minus ferre videtur, quàm non odorata. BR. Hoc in multis verũ est, quæ in superficie odorẽ habẽt, sed illa, quæ in profundo habent decoctionem aliquã ferre possunt, fœtida diutius ebulliri re oportet (modò non exigatur in alicuius curatione fœtor) vt fœtor ipse abeat. SE. In quibus affectibus conuenit fœtor? in nullo cõuenire arbitrabar. BR. Imò in multis conuenit, & presertim in vteri affectibus, ac pręfocationibus. SE. Reliqua iã ꝓsequaris. BR.

Omnia simplicia, quæ tenuiũ sunt partium, pauca indigent decoctione. quæ verò crassarum, pluri ac longiori. SEN. Est'ne hæc regula, quæ nunquam fallere posšit? BRASSA. Imò suas habet & hæc regulą exceptiones, quoniam in his opus est vires non esse in superficie. nam cùm in superficie sunt, modicam decoctionem ferre constat. SEN. Mihi summopere placeret, vt negotium istud ad breuisšimas quasdam regulas deduceres. BRASSA. Hoc quàm lubenter efficiam, hæc sit vna regula, & breuis.

Simplicia quæ vires habent maximè resolubiles, modicam decoctionem ferre possunt. SEN. Ob quas causas simplicium vires facilè resoluuntur? BRAS. Ob tres. SEN. Illas, ni piget, referto. BRAS. En,

Prima causa est, quia in eiuscemodi simplicis vis imbecilla est, ac pauca, & facilè resolubilis.

Secunda causa est, quia eiuscemodi simplex, vim illã qua insignitur in superficie habet, idcirco facilè ab ebullitione resoluitur.

Tertia causa est, quia simplex medicamentum, raram habet substantiam, vt eius vis facilè exire posſit. tunc nimirum breui coquendum est, ne vis illa in raris contenta partibus exhalet.

SEN. Hæc videtur Mesue sententia. BR. Et est, quem putas fuisse Mesuen in medicis negotiis? SEN. Virum probum. BRAS. Et diligentisſimum, si quis alter vnquàm diligentia vsus est in rebus medicis. SEN. Ab hoc authore scriptum est, semina maiora frigida decoctionem minimè ferre, ego sæpius hoc consideraui, & mihi semper visum est, aliquam posse ferre decoctionem eiuscemodi semina. BRASSA. Imò mediocrem ferre poterunt, quia raram non habent substantiam peponum semina &

na & cucurbitarum,ac aliorum communiũ maiorũ semina, neq; vires suas in superficie habent,sed in profundũ vsq; penetrant, neque eorum vires adeò tenues sunt, vt in decoctione euanescant,propterea concedẽdum est semina maiora frigida,decoctionẽ si non mediocrem, saltem aliquam ferre posse.De adianto verò, violis ,ac floribus verum prorsus est, quod decoctionẽ minimè ferũt:cùm,quia vires habent in superficie sitas, tum quia modicæ sunt:tum quia raram habẽt substantiam,si violas vel pauxillum manibus tractabis odorẽ amittunt, & herbaceum quid redolent: audito verò & aliam regulam.

Vnumquodq; densæ substantiæ simplex medicamentum,modò imbecillas vires nõ habeat,& in superficie,magnam decoctionem ferre potest.

Medicamenta, quæ vires in profundo habent, modò non sint modicæ, nec raræ texturæ sint ipsa, diutinam decoctionem ferre possunt.Simplicia omnia, quorũ vis difficulter resoluitur, diutinam ac amplã ferunt decoctionem, modò eorum vis non sit adeò modica vt facilè resoluatur.SEN.Iã in genere nosco, quæ simplicia decoctionẽ minimè ferunt,& quæ maximè ferunt.BR. Si hæc habes inter ipsa extrema cognoscis.

opus autem est, vt mente concipias aliqua esse inter hæc duo extrema, media, quæ mediocrem ferunt decoctionem, cùm aliqua sint, quæ neq; modicam, neque amplam ferant decoctionem. SEN. Maximum debet esse inter eiuscemodi extrema spatiũ. BR. Magnam habent ipsa extrema latitudinẽ, & maximum inter ipsa spatium, si ab his discedamus, quæ nullam vel modicam decoctionem expetunt, & ad illa progrediamur, quæ amplissimã ferũt & maximã decoctionem. SEN. Optarem summopere, vt hæc singulatim referres, & quæ in extremis sunt, & quæ in medio. BRAS. Singulatim? quid putares me facturũ, si hæc singulatim essem allaturus? opus esset, vt de vnoquoq; simplici medicamento verba facerem, & omnia in medium afferrem, & ex tenui ac exili libello immẽsum volumen pararem. At non sum hæc omnia impræsentiarũ tractaturus. SE. Id saltem edoceto cur simplicia decoquãtur medicamenta. BRAS. Multæ sunt huius, quam petis rei causæ. Vna est vt medicamenti vis in aliquem liquorem quo bibi possit transeũdo accommodetur, siue eo possint aliqua corporis mẽbra ablui, siue quia medicamentum aliquod nimis acre sit, vt acredinem deponat, siue vt in ipso vis aliqua, seu venenosa, seu huma-

næ vitæ aduersa corrigatur: siue vt emollescat, & aliis rebus faciliùs cōmisceri posſit. Decoctiones verò plerunque cum oppoſitis fiunt, vt quæpiam venenoſa vis ab aliquo ſimplici medicamento demeretur, ebullitur nonnunquam vt maſticari facilè poſsit, nonnullos vidi, qui pyrethrum ebulliri faciebāt, vt maximā quam habet acredinem deponeret, & faciliùs maſticari poſſet. SE. In decoquendo vires amiſiſſe debuit. BR. Si non penitus ſaltem maiorem amiſerat partem, guſtaui tunc, modicum acredinis erat illi derelictum. at ſaliuam minimè excitabat, vt ſui moris eſt, & nomen habet herba ſaliuaris, aſt modicū quid acredinis adhuc ſeruauerat, imò & pro cibis multa coquuntur, quæ alioqui cruda minimè eſitarentur, vt de Ari radice Galenus ſcripſit, & ſucci, quos in pharmacopolis ſeruatis, niſi coquerentur diu, ſeruari nō poſſent, & pinguedines à vobis coquuntur, vt diutius ſeruētur, & ne rancidæ euadant. SEN. Imò & ſyrupi ſunt decocti, & multa alia in noſtris pharmacopolis. BRAS. Verūtamen multæ ſunt herbarum decoctiones, quæ à medico pro ægrotis indicūtur. SE. Multæ quidem ſunt, ſed nullæ ſeruātur. tūc verò fiunt, cùm medicus illas indicit. BRAS. Imò multæ mulieribus, & ægroto aſsiſtentibus indicūtur, inſcio

inſcio pharmacopola, vt ſunt clyſmatum decoctiones, quas Ferrarienſes mulieres ſeruant, cùm quempiam habēt ægrotum, qui minimè excernat, & illas conficiunt. SEN. Et nos pharmacopolæ multas conficimus pro clyſmatibus decoctiones. BRAS. Tamen non ſeruatis. SE. Seruamus, cùm quiſpiam ægrotus clyſmata ſępe recepturus ſit. BRAS. At Ferrarienſes mulieres decoctiones ſeruant, quæ cõmunes vocantur. SE. Ex quibus cõficiunt? BRAS. Ex maluis & violis, vel ex maluis, & violis, ac hordeo, vel ex maluis, violis, mercuriali, ac hordeo, quandoque betam addunt, quandoque braſsicarum folia, quandoque furfur ſimul ebulliunt, ſed hîc non eſt de his tractandi locus, ſat fuit decoctiones indicaſſe, quæ à mulieribus fiunt, & quas non conficiunt pharmacopolæ, neque ſeruant. SEN. Alia proſequaris. BRASSA. Fiunt & aliæ decoctiones ad diuerſas intentiones à mulieribus, quas pharmacopolæ non faciunt, vt illæ ſunt, quæ in phrenitide ad conciliandum ſomnum adhibentur, & ad vigilias inducendas, in cathoco. SENEX. Ex quibus conficiuntur? BRASSA. In phrenitide ex perſicorum foliis, lactucæ, portulacæ, nympheæ floribus, roſarum, vitium foliis ac ſalicum, & hoc decocto per multos

dies vtuntur in lethargo. fiunt ex chamæmeli floribus, meliloto, stœcade, baccara, capillis Veneris, hyssopo, & multa insuper decocta à medicis mulieribus indicuntur, quæ à pharmacopolis non fiunt, neque ipsis indicũtur. SE. Nos fructuũ decoctionẽ paramus, & alias multas ex herbis, pro syrupis aquarum vice liquefaciẽdis. BRAS. Hoc non me latet, & plerunq; aquarum loco cuiuspiam herbæ decoctum fieri iubeo, cùm frigida aqua vti voluerim. nam aquæ illæ, quæ vi ignis eliquãtur, si herba sit frigida, ipsius frigiditatem minimè seruãt, idcirco iubeo, vt ex eisdem herbis quibus indigemus decoctum efficiatur, ex quo syrupum liquefieri moneo, vt facilè bibi possit. SEN. Alias audiui te de aquis vi ignis eliquatis verba facientem, & illas haud magnopere probantem. BRAS. Imò aliquas probo huius generis aquas, calidas videlicet, alias nõ probo, videlicet frigidas. at hic locus nõ est de aquis vi ignis eliquatis pertractãdi, cùm de ipsis (vt nosti) seorsum egerimus, imò tu ipse videris in ea parte dux facti. SEN. Iam memoria habeo. at diu est quòd pertractatæ sunt, idcirco nõ mirum si nunc in promptu non sint, senio prę̨sertim obliuionem inducente, sed ad rem ipsam de qua agere cœpimus, redeamus. BRAS. In simplicib

plicibus prætereà contemplandum est,quæ terreæ sint substantiæ,quæ aëreæ,& quæ aqueæ,& in his perpẽdenda sunt illa in quibus terrea substãtia attenuata est,& in quibus aquea,atque aërea . nam maiorem ferrent decoctionẽ,quæ terrea substantia prędita sunt , & non attenuata:minorem quæ aqueam,minimam quę aëream.de his verò in suis de simplicium medicamentorum libris Galenus plenè egit.SEN. Neque istud prætermittẽdum erat,verũ in nostris pharmacopolis nulla decocta seruãtur , sed tunc à nobis fiunt,cùm medici pro eorũ ægrotis curãdis illis indigẽt.BRAS. Neq; immeritò,quoniã hęc herbarũ decocta pro faciẽdis fomentis,siue lotionibus , siue pro catharcticis dissoluendis medicamentis,si per triduũ seruentur,putrescere solent,vt est fructuũ decoctio,ac similes aliæ,quę breui corrumpũtur,propterea nõ seruãtur,& vt sunt clysmatũ decoctiones , quæ per octo tantũ dies plus minus perdurare solent,posteà & ipsæ corrumpũtur.SE. Vnũ est decoctũ nuper inuentũ,quod adeò diuerso modo fieri video , vt ipsi diuersi sunt facie pharmacopolæ.BR.Quódnam istud est?SE. Indici ligni decoctũ,obsecro te vt verũ decoquendi modum mihi aperias.BR. De eo in morbi gallici curatione egimus , imò multi sunt

decoquēdi modi. SE. Et hos abs te scire ardenter exopto. BRAS. In gallici morbi curatione scripti sunt, tu locū illum legere poteris in nostris supra secūdum Epidemiorū Hipp. librū Cōmentariis. SE. Optarē vt à té nunc repeterētur. BRAS. Vis ergo vt gallici morbi curationē repetam? SE. Quid poterit mihi gratius cōtingere, imò supplex, vt hoc agas oro, obsecro, ac efflagito. BR. Cū rationē igitur ab initio repetā, illā audito.

DE MORBI, GALLICI VOCATI, CVRATIONE.

Non pauca occurrūt cōsiderāda, priusquam ad morbi gallici curationem accedamus, quæ erunt veluti prælúdia ad affectum probe intelligēdum, probéq; curandum. Primò autem nominis ratio considerandа venit: ab Italis gallicus affectus vocatur, à Gallis autem morbus Neapolitanus. gallicus morbus à nostris vocatus est, quia tunc visus est in Italia à Gallis deportatus, cùm Carolus huius nominis octauus Francorum Rex maximo cū exercitu Neapolim obsedit, & 1485. magna cum gloria cepit, tunc noua hæc lues Italiā vexare cœpit, primóq; Neapolitanos, ac Gallos inuasit, vnde ab ipsis Gallis gallicū affectū Itali nominarūt Galli verò à loco in quo primò visus est, Neapolitanum potiùs nuncupandum

dum censuerunt. Vel dicamus gallicũ fuisse nuncupatum, quia eodem tẽpore Italia, & Gallis, & hac lue fuit infestata. rei verò summa est, luem hanc tunc cœpisse, cùm Galli Italiam infestarũt, & Carolus octauus Frãcorum Rex Neapolim sub ditionẽ posuit, hæc est nominis ratio, & nulla alia, quanquã & nõnulli indicũ morbũ voluerint appellatũ, quia morbus est indicis peculiaris.

Nicolaus Leonicenus in libello, quẽ de morbo gallico edidit, morbum gallicũ hoc modo definire, vel potiùs describere tentauit, pustulæ sunt ab obscœnis partibus incipientes, mox totum corpus, atq; ipsam præcipuè faciem occupantes, præter fœditatẽ magnum insuper cruciatum plerunq; afferentes, quæ descriptio (ne præceptori repugnare videar) Leoniceni tẽpore huic morbo conueniebat. nam cùm hic morbus vexare cœpit, statim de illo scripsit Leonicenus, idcirco modi illi affectus ac symptomatũ nondum erant perfectè noti, sub quibus oriebatur, neq; quot modis, & per quot vias homines aggredi posset, planum erat, propterea vnamquanque huius descriptionis particulam desideremus, & post Leoniceni tempora multum euariasse ostendamus. Primò igitur dicit, pustulæ sunt à partibus obscœnis incipientes, mox

totum corpus, atq; ipsam præcipuè faciem occupantes. veruntamen affectus hic nonnunquam absq; pustulis contingit (vt vnicuique planum esse potest) vel saltem, quæ totum corpus nedum faciem occupent, insuper nonnulli doloribus solis capiuntur, & nulla afficiũtur pustula, alij nullam etiã habent pustulam: tamen præduros tumores per totum corpus habẽt sparsos, & nonnunquam in capite tantùm sunt, neque à pudendis semper incipit, sed quandoq; ab ore, quandoque à mammis, quandoque ab ano, quandoq; ab insensibilibus meatibus (licet hoc rarissimum sit) ab his nimirum omnibus partibus initium habet, vt superioribus annis affectum gallicum in tres simplices species destinxerimus.

In illam, in qua aderant solæ pustulæ, & crustæ, & hoc genus gallicam scabiem vocare consueuimus.

Et in illam, in qua tantùm adsunt dolores, & hanc dolores gallicos nũcupauimus.

Et in illam, in qua sunt tantùm præduri tumores, & hanc tumores gallicos, vel duricies gallicas nominare consueuimus.

Hæ sunt simplices huius affectus species, ex quibus tres compositæ resultabant. Vna harum erat in qua simul pustulæ adsunt, & dolores, quæ scabies gallica cum doloribus

nun

nuncupanda erat. hîc verò per pustulas vlcera etiam intelligere oportet, & crustas, tam latas, quàm arctas, & mediocres.

Alia species erat, in qua pustulæ complicabantur, simul, & duricies, vel tumores, quæ vocari poterat scabies gallica, cũ præduris tumoribus.

Tertia species erat cũ doloribus, & præduris tumoribus, quæ vocari poterat, dolores gallici, cum præduris tumoribus.

Ad tres has species illa accedit, in qua tres simplices species complicatæ sunt, videlicet dolores, præduri tumores, & quandoq; molles, & pustulæ, quę vocari poterat, scabies gallica, cũ tumoribus, ac doloribus.

At à viginti annis citrà, aliæ quædã species ortum habuêre, quæ an ad declinãtem morbum sequãtur, an aliquo modo immutatum sit genus, ambigendum esset. quinque verò sunt potissimùm modi, quos referre non pigebit.

Vnus est, qui vulgò pellarola vocatur, vel defluuiũ pilorũ, ab aliquibus alopecia, sed alterius generis ab ea de qua mẽtionem faciunt authores, qui modus homines ridiculos reddit, cùm capilli deciderint, barba, cilia, supercilia, & palpebrarum pili: nullus etenim est, qui hos videat ita depilatos, & non rideat, vt nõnunquã ob risum ploratũ

 sequi

ſequi viderim. nam quiſpiam expilatus ridentem vulnerauit, & obiit, ægrè ferens, vt ridendo illum derideret.

Alius eſt modus, qui vulgò dicitur dentarola, quoniam dentes patienti decidunt, & hic modus quandoq; talis incipit, quandoq; ad pilorum defluuium conſequitur.

Tertius modus, eſt vnguium caſus, qui plerunq; ad defluuium pilorum ſequitur, tamen & nõnunquã vngues ipſi decidunt, & nihil aliud mali patiuntur, quia natura venenoſam morbi gallici qualitatẽ ad has partes vti à centro remotiſsimas tranſmittit. veruntamen raro contingere ſolet, quin ad pilorum defluuiũ ſequatur vulgus, hunc modum vocat vngiarola.

Quartus modus eſt cæteris deterior & ſummè verendus, in quo homines oculos amittunt, & occhiarolam vulgò nuncupãt, modus hic quandoque incipiens fit, quandoq; ad pilorum defluuium ſequitur, quandoq; ad dentium defluuium.

Quintus modus eſt gonorrhœa, nã gallicus affectus ex gonorrhœa incipit, & poſteà pilorum defluuium ſequitur, quãdoque incipit à gonorrhœa & in gonorrhœã finit. nã nihil aliud ad illã ſequitur, quàm quod ipſa perſeuerat, neq; facilè euinci poteſt, ſed neceſſariũ eſt, ſi ſedari debeat, generoſis vti

præſid

præſidiis,de quibus poſteà verba faciemus.
Ante vigeſimum annum hi non aderant modi, qui complicari poſſunt, & nonnunquam cum prædictis tribus ſimplicibus ſpeciebus complicari poſſunt,multæ'que fient ſpecierum complicationes, quas omnes in ordinẽ reddemus. primò ſimplices ſpecies enumerantes, poſteà cõplicationes omnes, quæ fieri poſſunt annotãtes. A' ſimplicibus igitur ita exordiamur.

Scabies gallicæ
Dolores gallici
Tumores gallici
Defluuium pilorum
Defluuium dentium
Vnguium caſus
Oculorum amiſsio vel peruerſio
Gonorrhœa

Hæc ſunt ſimplices ſpecies ex quibus.28. oriuntur duplices,videlicet,

Scabies gallica cum doloribus,
Scabies gallica cum tumoribus,
Scabies gallica cum defluuio pilorum,
Scabies gallica cum dentium caſu,
Scabies gallica cum vnguium caſu,
Scabies gallica cum oculorum amiſsione,
Scabies gallica cum gonorrhœa,
Dolores gallici cum tumoribus,
Dolores gallici cum defluuio pilorum,

Dolores

Dolores gallici cum dentium casu,
Dolores gallici cum vnguium casu,
Dolores gallici cum amissione oculorum,
Dolores gallici cum gonorrhœa,
Tumores gallici cum defluuio pilorum,
Tumores gallici cum dentium casu,
Tumores gallici cum vnguium casu,
Tumores gallici cum oculorũ amissione,
Tumores gallici cum gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum dentium casu,
Defluuium pilorum cum vnguium casu,
Defluuium pilorũ cum oculorũ amissione,
Defluuium pilorum cum gonorrhœa,
Dentium casus cum vnguium casu,
Dentium casus cum oculorum amissione,
Dentium casus cum gonorrhœa,
Vnguium casus cum oculorum amissione,
Vnguium casus cum gonorrhœa,
Oculorum amissio cum gonorrhœa,
Post duplices species quæ viginti octo sunt, triplices sequuntur species, quæ ex tribus simplicibus fiunt complicatis, & sunt numero quinquaginta sex, videlicet
Scabies gallica cũ doloribus & tumoribus,
Scabies gallica cum doloribus & defluuio pilorum,
Scabies gallica cum doloribus & dentium defluuio,
Scabies gallic. cũ doloribus & vnguiũ casu,

Scabies gallica cũ doloribus, & oculorum amiſsione,
Scabies gall.cum doloribus & gonorrhœa,
Scabies gallica cum tumoribus & pilorum defluuio,
Scab.gall.cum tumoribus & caſu dentium,
Scabies galli.cũ tumoribus & vnguiũ caſu,
Scabies gallica cum tumoribus & oculorum amiſsione,
Scabies galli. cũ tumoribus & gonorrhœa,
Scabies gallica cum defluuio pilorum & caſu dentium,
Scabies gallica cum defluuio pilorum & caſu vnguium,
Scabies gallica cum defluuio pilorũ & oculorum amiſsione,
Scabies gallica cum defluuio pilorum & gonorrhœa,
Scabies gallica cum dentium caſu & vnguium caſu,
Scabies gallica cum dentium caſu & oculorum amiſsione,
Scab. galli.cum dentiũ caſu & gonorrhœa,
Scabies gallica cum vnguium caſu, & oculorum amiſsione,
Scab. gall.cum vnguiũ caſu & gonorrhœa,
Scabies gallica cum oculorum amiſsione & gonorrhœa,
Dolores gallici cum tumoribus & pilorum

defl

defluuio,
Dolores gallici cum tumoribus & dentium defluuio,
Dolores gall.cũ tumoribus & vnguiũ casu,
Dolores gallici cum tumoribus & oculorum amissione,
Dolores gall. cũ tumoribus & gonorrhœa,
Dolores gallici cum defluuio pilorum, & dentium casu,
Dolores gallici cum defluuio pilorum & vnguium casu,
Dolores gallici cum defluuio pilorum & oculorum amissione,
Dolores gallici cum defluuio pilorum & gonorrhœa,
Dolores gallici cum defluuio dentium & casu vnguium,
Dolores gallici cum defluuio dentium & oculorum amissione,
Dolores gallici cum defluuio dentium & gonorrhœa,
Dolores gallici cum vnguium casu & oculorum amissione,
Dolores gallici cum vnguium casu & gonorrhœa,
Dolores gallici cum oculorum amissione & gonorrhœa,
Tumores gallici cum casu pilorum & casu dentium,

Tumores

Tumores gallici cum casu pilorum & casu vnguium,
Tumores gallici cum casu pilorum & oculorum amissione,
Tumores gallici cum casu pilorum & gonorrhœa,
Tumores gallici cum casu dentium & casu vnguium,
Tumores gallici cum casu dentium & oculorum amissione,
Tumores gallici cum casu dentium & gonorrhœa,
Tumores gallici cum casu vnguium & oculorum amissione,
Tumores gallici cum casu vnguium & gonorrhœa,
Tumores gallici cum oculorum amissione & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum casu dentium & casu vnguium,
Defluuium pilorum cum casu dentium & oculorum amissione,
Defluuium pilorum cum casu dentium & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum casu vnguium & oculorum amissione,
Defluuium pilorum cum casu vnguium & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum oculorum amissione

ſione & gonorrhœa,
Caſus dentium cum caſu vnguium & oculorum amiſsione,
Caſus dentium cum caſu vnguium & gonorrhœa,
Caſus dentium cum oculorum amiſsione & gonorrhœa,
Vnguium caſus cum oculorum amiſsione & gonorrhœa.

Poſt ſpecies triplices, quę quinquaginta ſex ſunt, ſpecies quadruplices numerare oportet, hoc eſt, quæ ſunt ex quatuor paſsionum prędictarum complicatione, & ſunt numero ſexagintaquatuor, videlicet,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & defluuio pilorum,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & dentium caſu,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & vnguium caſu,
Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & oculorum amiſsione,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, & caſu dentium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, & caſu vnguium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio

fluuio pilorum,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio pilorum,& gonorrhœa,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio dentium,& caſu vnguium,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio dentium,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio dentium,& gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, caſu vnguium,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, caſu vnguium,& gonorrhœa,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis,oculorum amiſsione,& gonorrhœa,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis defluuio pilorum,ac caſu dentium,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis, defluuio pilorum,& caſu vnguium,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio pilorum,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio pilorum,& gonorrhœa,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio dentium,& caſu vnguium,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio dentium,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio dentium,& gonorrhœa,

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, casu vnguium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, casu vnguium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, amissione oculorum, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & vnguium casu,

Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu vnguium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu vnguium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum defluuio dentium, casu vnguium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cum defluuio dentium, casu vnguium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu dentium,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu vnguium,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & oculorũ amissione,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio

defluuio pilorum,& gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium,& casu vnguium,
Dolores gallici, cũ tumoribus gallicis, defluuio dentium,& oculorum amisione,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium,& gonorrhœa,
Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium casu,& casu vnguium,
Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium casu,& oculorum amisione,
Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium casu,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cum defluuio pilorum, casu vnguium,& oculorum amisione,
Dolores gallici,cum defluuio pilorum, casu vnguium,& gonorrhœa,
Dolores gallici, cum defluuio pilorũ, oculorum amisione,& gonorrhœa,
Dolores gallici, cum defluuio dentium,casu vnguium,& oculorum amisione,
Dolores gallici,cum defluuio dentium, casu vnguium,& gonorrhœa,
Dolores gallici, cum defluuio dentiũ, oculorum amisione,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cum casu vnguium, oculorum amisione,& gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,dentium casu,& vnguium casu,

Tumores gallici, cum defluuio pilorũ, dentium casu, & oculorum amissione,
Tumores gallici, cum defluuio pilorũ, dentium casu, & gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio pilorũ, casu vnguium, & oculorum amissione,
Tumores gallici, cum defluuio pilorũ, casu vnguium, & gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio pilorũ, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio dentiũ, casu vnguium, & oculorum amissione,
Tumores gallici, cum defluuio dentiũ, casu vnguium, & gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio dentiũ, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Defluuium pilorũ, cum defluuio dentium, casu vnguium, & oculorum amissione,
Defluuium pilorũ, cum defluuio dentium, casu vnguium, & gonorrhœa,
Defluuium pilorũ, cum defluuio dentium, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Defluuium pilorum, cum casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Defluuium dentium, cum casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa.
Nunc illa sequũtur, quæ species, vel modos faciũt per complicationem simul quinque simpliciũ specierum, & sunt numero qua-

dragintaseptem.

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu dentium,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorũ, & casu vnguium,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorũ, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu dentium, & casu vnguium,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu dentium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu dentiũ, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu vnguium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu vnguium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, oculorum amissione,

& gonorrhœa,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,defluuio pilorũ,casu dentiũ,& vnguium casu,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio pilorum,casu dentium,& oculorum amissione,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis, defluuio pilorũ,casu dentium,& gonorrhœa,
Scab.gall.cũ dolorib.gallicis, defluuio dentiũ,casu vnguium,& oculorũ amissione,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis, defluuio dentiũ, casu vnguiũ, & gonorrhœa,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio dentium, oculorum amissione,& gonorrhœa.
Scabies gallica,cũ dolorib.gallicis, casu vnguiũ,oculorũ amissione, & gonorrhœa,
Scabies gallica,cũ tumorib.gallicis, defluuio pilorũ,casu dentium,& casu vnguiũ,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,casu dentium, & oculorum amissione,
Scabies gallica,cũ tumorib.gallicis, defluuio pilorũ,casu dentium,& gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,casu vnguium,& oculorum amissione,
Scab.gallic.cũ tumorib. gallicis, defluuio pilorum,casu vnguium, & gonorrhœa.

Scab

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, casu vnguium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cũ tumorib. gallicis, defluuio dentiũ, casu vnguiũ, & gonorrhœa,

Scabies galli. cũ tumorib. gallicis, casu vnguiũ, oculorũ amissione, & gonorrhœa,

Scab. gallica, cũ defluuio pilorũ, casu dẽtiũ, casu vnguium, & oculorum amissione.

Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentiũ, casu vnguium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu vnguium, cum oculorum amissione, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cũ defluuio dẽtiũ, casu vnguiũ, oculorũ amissione, & gonorrhœa,

Dolores gall. cũ tumorib. gallicis, defluuio pilorum, casu dẽtium, & casu vnguium,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, & oculorum amissione,

Dolores gallici, cũ tumorib. gallicis, defluuio pilorũ, casu dentium, & gonorrhœa,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, casu vnguium, & oculorum amissione,

Dolores gallici, cũ tumorib. gallicis, defluuio dẽtium, casu vnguiũ, & gonorrhœa,

Dolores gallici, cũ tumoribus gallicis defluuio

fluuio dentium,oculorum amifsione,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cũ tumoribus gallicis,casu vnguiũ,oculorũ amifsiõe,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cũ defluuio pilorũ,casu dentiũ,& vnguium,cum oculorũ amifsione,
Dolores gallici,cum defluuio pilorum, casu dentium,& vnguiũ,cum gonorrhœa,
Dolores gallici,cum defluuio pilorum,casu dentium, cum oculorum amifsione, & gonorrhœa,
Dolores gallici,cũ defluuio pilorũ,casu vnguiũ,oculorũ amifsione, & gonorrhœa,
Dolores gallici,cũ defluuio dentiũ,casu vnguiũ,oculorũ amifsione, & gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio pilorum,casu dentium, & vnguium casu, cum oculorum amifsione,
Tumores gallici,cum defluuio pilorum,casu dentium, cum vnguium casu, & gonorrhœa,
Tumores gallici , cum defluuio pilorũ, casu dentium,cum oculorum amifsione, & gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio pilorum,casu vnguium,oculorum amifsione,& gonorrhœa,
Tumores gallici , cum defluuio dentium, casu vnguium, cum oculorum amifsio-

ne,& gonorrhœa,
Defluuium pilorum, cum casu dentium, cum casu vnguium, oculorum amissione,& gonorrhœa.
Post hos quadragintaseptem modos, qui sunt per complicationem quinque simul simplicium modorum, sequuntur vigintiduo modi, qui sunt ex complicatione sex modorum simplicium simul, videlicet,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium,& casu vnguium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium,& oculorum amissione,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium,& gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu vnguium,& oculorum amissione,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, pilorum defluuio, casu vnguium,& gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, oculorum amissione,& gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, dentium casu, casu vn-

guium,& oculorum amifsione,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio dentium,casu vnguium,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,tumoribus gallicis, casu vnguium,oculorum amifsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio pilorum,casu dentium,casu vnguium,& oculorum amifsione,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio pilorum, casu dentium, casu vnguium,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio dētium,casu vnguium, oculorum amifsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,casu dentiũ, vnguium casu,& oculorum amifsione,

Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,casu dentiũ,vnguium casu,& gonorrhœa,

Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,dentium casu, oculorum amifsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio dentium,casu vnguium,oculorum amifsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum defluuio pilorum,casu

ſu dentium, vnguium caſu, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dentium, vnguium caſu, & oculorum amiſsione,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dentium, vnguiũ caſu, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, caſu vnguium, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum defluuio pilorum, dentium caſu, caſu vnguium, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio pilorum, caſu dentium, caſu vnguium, oculorum amiſsione, & gonorrhœa.
Poſt viginti duos modos ex miſtione ſex ſimplicium modorum ſimul, octo ſequuntur modi per complicationem ſeptem ſimplicium modorum, videlicet,
Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumorib. gallicis, defluuio pilorũ, caſu dentiũ, vnguium caſu, & oculorum amiſsione,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dentium, caſu vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorũ, caſu dentium

tium,oculorũ amiſsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio pilorum,caſu vnguiũ,oculorũ amiſsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumoribus gallicis, defluuio dẽtium, caſu vnguiũ,oculorũ amiſsione, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorũ,caſu vnguium, dentium caſu,oculorũ amiſsione, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorũ,caſu dẽtiũ, caſu vnguiũ, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorũ,caſu dẽtiũ,caſu vnguiũ, oculorum amiſsione, & gonorrhœa.

Poſt ſpecies illas, quæ variationem habent per ſeptem, & octo ſunt ſpecies,illæ ſequũtur, quæ variationem habẽt per octo cõditiones. Verum cùm tantùm octo ſint cõditiones, quæ octo faciunt ſimplices ſpecies, idcirco erit tantùm vna ſpecies,quę omnes octo habebit conditiones, & omnes ſimplices ſpecies complectetur, videlicet,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio pilorum,caſu dẽtium,vnguium caſu, oculorum amiſſione,& gonorrhœa.

Homo ille, qui has omnes conditiones habebit

bebit, gallicum morbum exquisitissimè patietur, cui ad hoc vsque tempus nihil adpossi certum est, nisi alia de nouo emerserint, quæ variationem facere possint, sicuti de nouo citra annos viginti, pilorum defluuium, dentium casus, & vnguium, oculorum amissio, & gonorrhœa cõtigere, hæq; cõplicata vt superius annotauimus, ita distinctè contingunt, vt distinctæ species videri possint.

Erunt ergo ducētæ, & trigintaquatuor morbi gallici species, siue modi, octo simplices, vigintiocto per cõplicationē simul duorũ simpliciũ modorũ, quinquagintasex per complicationem simul trium modorũ, sexagintaquatuor per cõplicationē simul quatuor modorum, quadragintaseptē per complicationem simul quinq; simplicium modorum, vigintiduæ per complicationē simul octo modorum, octo per complicationem simul septem simplicium modorũ. vnicus verò est, & solus modus per cõplicationem simul omnium octo modorum. si verò vnà colligantur, erunt modi. 234. Ex his verò modis planum est Leoniceni definitionem his omnibus modis, & seorsum, & coniunctim non conuenire.

Nũc verò quid sit in genere morbus gallicus, vel affectus iste vocatus gallicus cõtē-plandum

plandũ est, adsunt nimirũ Galeni methodi, per quas facilè in generalem vniuscuiusq; morbi cognitionem deuenire possumus, morbi dico etiã innominati, & ampliùs nõ visi, in quo genere sit, neque modus deest generales differẽtias ipsius morbi inueniẽdi, affectũ gallicũ morbũ esse, morbi definitio quæ ex Galeno sumitur in primo de morborum causis ac differẽtiis planissimè ostendit. nam morbus, dispositio est præter naturã, qua corporis actiones sensibiliter leduntur. Affectũ gallicũ dispositionẽ esse præter naturam nemo inficias it: non enim naturalis est, sed potiùs naturæ opposita, hunc insuper morbũ operationes lædere, & actiones manifestè patet. nã & motiuæ vires, & omnes aliæ tam intrinsecæ quàm extrinsecę ledũtur. Hinc igitur facilè colligi potest affectum gallicũ morbũ esse. cùm verò morbus amplũ genus sit, sub quo species non paucæ continentur, idcirco in qua specie sit hic morbus, inquirendum venit. Tres autẽ sunt in genere vniuersales morborum species, quæ tria vniuersalia genera vocantur, videlicet praua temperies, praua cõpositio, & continui solutio. Nã opus est, si corpus sanũ esse debeat, vt bonã habeat in quatuor qualitatibus tẽperiẽ, vel illam saltẽ, quæ sibi cõueniẽs est, bonã prætereà

comp

compoſitionẽ habere debet,ſi integra ſanitate fruatur .eiuſcemodi autẽ bona cõpoſitio multas exigit cõditiones,vt Galen.monet in primo de morborum cauſis,& in arte medicinali,verũ omnes has conditiones ad quatuor reduxit, videlicet ad debitã & cõuenientẽ mẽbri cõformationẽ,ad numerum partiũ,quę tot ſint,quot exiguntur, ad perfectã mẽbri & totius ſymmetriã, & ad decentẽ quãtitatẽ,ne nimis magna ſit pars, quàm eſſe debeat, & ne nimis parua, & ad bonam diſpoſitionẽ. hę verò omnes partes, quæ in debito ſunt numero,ac debita quantitate,cõtinuæ etiã ad inuicẽ eſſe debẽt,& non ſeparatę,ſi homo ſanitate frui debeat.

Quærendum igitur eſt, in quo horũ triũ genere ſit morbus gallicus. An, ſcilicet ſit praua qualitas,vel praua cõpoſitio, vel ſolutio cõtinui,reſpondendum eſt ſi de morbo gallico in genere loquamur,fateri oportere morbũ gallicum eſſe in vnaquaq; ſpecie, ex his tribus. Nã cùm vlcera adſunt, puſtulæ,cruſtæ,tumores præter naturã,ſignificatur morbũ eſſe in ſolutione cõtinui. puſtulæ verò illæ, & illa vlcera fieri nequeunt, niſi ſanguis,& corporis humores prauã habeant qualitatem acrem,& erodentẽ,& febrem pleranque iunctã habent. Eſt ergo & in praua qualitate morbus. eſſe verò & in

compositione morbum,ex hoc planum est, quia est morbus(vt omnes fatentur)in mē-bris organicis. Videmus autem in nonnul-lis brachia præter suam naturā extenuari, & crura supra suam naturā augeri, ac intu-mescere,vt morbum in compositione inci-dāt,quæ est debita membrorum formatio, quam plasmationem vocauit Galenus. Est ergo in cōpositione morbus,quo ad figurā, quo ad membrorum quātitatem,& quo ad dispositionem,vt omnia generalia morbo-rum genera complectatur, hęcq; in genere intelligenda esse admonemus.

Si verò de morbi gallici speciebus par-ticulariter loquamur, singulatim de vna-quaq; contemplandum erit.Sunt verò octo simplices species, quibus consideratis cōpo sitę omnes planę erūt,& manifestę.à scabie verò gallica incipiamus.nam ita vocatur, cùm pustulæ adsunt, & vlcera, ac crustæ,in hac adest continui solutio manifesta, quæ cum humoribus fit prauam qualitatē habē tibus, acrem, & exedentem, vnáque praua adest figuratio:nam horum figura nonnū-quam adeò turpis efficitur,vt qui affectum hoc morbo viderint, ridere cogantur.

Gallici dolores nōnunquam sunt absq; vllo tumore, absq; vlla pustula, vel crusta, vel vlcere,tunc ab huius morbi praua qua-litate

litate venenosa, de qua loquemur, fiunt. & hæc gallicorum dolorum species, est in praua qualitate. Si verò cum doloribus tumores adsint, vel tumores adsint absq; dolore, tunc adest continui solutio, praua qualitas, & praua compositio. nam tumores prauam figuram inducunt, & prauam compositionem in membra in quibus fiunt.

At si pilorum defluuium cõtemplemur, est morbus solùm in praua qualitate. nã est praua qualitas acris corrodens, quæ est in humoribus, quos natura ad circũferentiam expellit, in qua cùm aliquantisper immorantur, ob eorum prauam qualitatem pilorum radices corroduntur, & pili omnes corruunt, nonnullis citius, aliis tardius.

In casu verò dentium præter prauã qualitatem, quæ ad gingiuas tendit, gingiuæ etiam vlcerantur, & continui solutio fit, & cùm dentes deciderint, deformes euadunt homines. nam os & rictum & genas magis arcta, quàm conueniat faciunt, quale pictores Diuo Bernardino os pingere solent, vt dici posſit morbus in qualitate, in solutione continui, & formatione.

De vnguium casu idem ferè iudiciũ esse debet. nã humores sũt acres, qui illos decidere faciunt vnguium radices erodẽdo, vt hic dici posſit, prauam qualitatẽ, solutionẽ

continui,& malam cõformationem adesse.

In specie insuper illa, in qua oculi amittuntur, vel malè tractantur. nam cùm dico amitti, intelligo praue tractari, omnia adsunt morborum genera, quippe oculos non statim amittũt, sed id paulatim sequitur, vt oculi ophthalmiam pati videãtur, & valde rubri sint, tumidásque habeant oculorum venas, vt hîc necessariò praua sit qualitas, praua compositio, & continui solutio.

Denique & illa species, in qua adest gonorrhœa, à praua qualitate dependet, quæ quandoque intrinsecas penis partes corrodit, cùm materia acris per illas transit, & continui solutio sequitur.

Breuibus ergo nulla est simplex morbi gallici species, in qua tria morborũ genera ferè non complicentur, præter illam in qua solùm adest defluuiũ pilorum: in hac enim sola praua qualitas peccare videtur. Et si dicas, esse humores qui capillorum radices, & pilorum exedunt ac corrumpunt, dicimus esse quidem humores, sed ratione, qua prauam habent qualitatem id efficere valent, idcirco erit tantùm à qualitate praua morbus gallicus, in quo solùm decidunt pili.

Post speciei inquisitionẽ in gallici morbi genere ad speciem particularem aliquã cognoscẽdã peruenire oportet, per illa, quæ

in

in arte medicinali à Galeno tradũtur. Hoc verò erit considerare,nũquid in aliqua specie morborũ apud authores nominatorum reperiatur hic gallicus affectus. tria verò sunt quæ contemplanda veniunt,si hanc cognitionẽ assequi voluerimus. Primò enim consideranda sunt illa,quæ essentialiter inhærent,secundò propria,tertiò symptomata, ex his etenim in huius morbi, speciei particularis cognitionem deueniemus,si tamen in aliqua sit denominata specie, & ab authoribus excogitata affectus gallicus.

Primò igitur cõtemplemur,in qua particulari specie superiores medici illum posuerint.nõnulli sunt qui dixerint gallicũ affectũ esse elephantiasim,alij leprã,alij lychenem,alij speciẽ illã morbi esse,quæ ab Arabibus Asafati vocatur,alij prunam esse voluerũt,alij persicum ignẽ.at morbũ gallicũ nullum horum esse elegãtissimè probauit Nicolaus Leonicenus in libello de morbo gallico,vt meritò excusati esse videamur,si de his sentẽtiis ac opinionibus,nihil pertractabimus. Verùm ne laborẽ penitus suffugere videamur,primò contẽplemur quibus rationibus suffulti sint,qui hũc morbũ elephãtiasim esse arbitrãtur,inquiunt hi: cùm hic morbus naturalem formã deprauet in figura, in lenitate,asperitate,in tumore,&

diminutione. nam membra crassiora euadunt,& pustulis plena,vnde mēbra tantam crassitiem contrahunt,tantámq; pellis duritiem,ac deformitatem,vt cum elephantis pelle similitudinem quandam habere videantur,imò facies adeò tumida fit,vt satyris assimilari possit. hæc verò omnia à Galeno elephantiasi attribuũtur,idcirco morbus gallicus elephantiasis est, hoc suadent ex Galeni verbis in libro de atra bile, in quo monet,quandoq; ex atra bile pustulas in corpore absq; febre excitari,& apparere. fiunt verò in cute crassiore reddita, vt est elephantiasis,igitur elephātiasis (inquiũt) est morbus gallicus,quia cum cutis crassitie pustulas habet, & in medicis definitionibus Galeno adscriptis habetur, elephas esse affectum,qui cutem crassam atq; inæqualem reddit,liuor adest,cum cuti,cũ oculorum albis,exeduntur partes manuum ac pedum summæ,ex quibus sanies liuida,ac fœtida emanat,& in introductorio sibi adscripto inquit,Morbus quem Grçci ἐλεφαντίασιν vocāt,ab elephanti similitudine,nomen sortitus est.nā qui hoc vitio laborant, cutem crassam,duram,elephātorum modo asperatam habent,originem mali faciunt, pituita crassa,& atra bilis, vel mucosa maximè inhærescens:hi enim humores ferinũ ipsum

ipſum denunciant, quare ſolum veratrum, ſiue nigrum, ſiue album pręſentaneum elephantiaſis eſt remedium, hæc introductio ſiue medicus. Si horum ſentẽtiam contemplemur, in cutis duritie atq; craſsitie maximam vim facere videntur, addunt & Galenum in ſecũdo de morborum cauſis, in illa parte, vbi loquitur de deprauata figura dicere, quippe morbus qui elephas nominatur, planè formã immutat, itidem & tabes, etenim naſus ſimus, labia craſſa, aures acuminatæ in elephantiaſi videntur, atq; in totum, qui ſic laborant, ſatyris ſimiles ſunt. Cùm verò & his qui patiũtur affectũ gallicum, hæc cõtingant argumẽto ab his ſumpto, quæ ſubſtantialiter inhærẽt, cõcludendum volunt gallicũ affectum eſſe elephantiaſim. in libro etiam de humoribus præter naturam, ait, & ipſe elephas eſt melancholica, ſcilicet affectio, primã quidem generationẽ ex ſanguine melancholico habens, ſpatio verò temporis ipſius nigræ plus ſanguine fit, cùm malè olentes ſunt, & moleſti viſu, horũ nõnullis vlcera cõtingũt, hãc affectionẽ cùm incipit, ſatyriaſmon nominãt, quoniã ſatyris ſimiles fiunt viſu. Ex his Galeni verbis inferẽdũ iudicãt morbũ gallicũ hunc eſſe affectũ, qui elephas dicitur, & qui in initio qñq; vocatur ſatyriaſmos. Et in

ſexto de Symptomatum cauſis,de cacochy-mia inquit,vniuerſi corporis colorẽ mutari,vt in elephãte , & ad tertias ferè eiuſdem libri partes ait:Atra bilis ſi in vniuerſo fuerit corpore,elephas , ſi in vna aliqua parte, cancer vocatur , idcirco cùm iſta in morbo gallico cõtingat,videlicet,eſſe per vniuerſum corpus humorẽ,propterea erit elephãtiaſis,& hoc planius probãt ab his,quæ neceſſariò cõſequũtur,quia in gallico morbo deformitas ſequitur,quæ etiã ad elephantẽ ſequitur.is igitur antiquus morbus,qui elephas vocatur,ille eſt,ꝙ nũc gallicus dicitur, vel morbus gallicus eſt antiquorũ Elephas.

Hanc opinionẽ abſurdam eſſe in libello de morbo gallico Leonicenus oſtẽdit.ſupponit verò elephãtiaſim apud Arabes idem eſſe,quod lepram nominant apud Græcos. Verùm elephas apud Græcos non eſt lepra, idcirco Arabes,& Græci in lepra,& elephãte diſsidentes ſunt, tu differentiam vide in Leoniceni libello , niſi in ipſis authoribus contemplari volueris , ne multa referre cogar,quæ ab aliis iam ſcripta ſunt.

Nos verò impræſentiarũ probemus gallicum morbum elephãtiaſim eſſe nõ poſſe. quod ita facilè fiet,morbus gallicus totius corporis cancer eſſe non poteſt. Igitur neq; eſt elephantiaſis. antecedens planum eſt,

quia

quia multi, qui gallico morbo affecti sunt, neq; totum corpus affectum habent, neque niger adest color, qualis est in elephante, vt in omnibus ferè citatis ex Galeno locis patet, consequentia probatur: quia elephas est totius corporis cancer. hoc autem ita esse ostendit Paulus, cùm ait, elephas est cancer totum corpus occupās, quod à Galeno accepit in sexto de Symptomatũ causis, cũ ait, atra bilis si in vniuerso fuerit corpore, elephas, si in vna aliqua parte, cancer vocatur, vt planum sit atram bilem in vna particulari corporis parte collectã, cancrum efficere. at si multa esset, vt per totũ corpus diffundi posset, & iam esset diffusa, elephantiasis esset, quæ est totius corporis cancer.

Præterea à Paulo eodem loco docetur, sicuti particularis cancer curationẽ nõ admittit, ita minùs vniuersalis cãcer curationem admittet, sed elephas vniuersalis cãcer est, igitur curationẽ nõ admittet. verũ morbus gallicus curationem admittit, vt planum est, igitur non est elephas. quòd verò cancer sanitati restitui non posit, apertissimè testatur Hippocrates.

Adde elephãta ex atra bile semp fieri, ac gigni. at morbus gallicus ex vnoquoq; humore gigni potest, licet omnes qui gallico affectu cruciãtur, tẽporis tractu atrabilares

euadant. in principio autem à pituita esse potest, à sanguine, à bile, & ab illo humore, qui in huius corpore abundat, vt deinceps suo loco ostendemus, sed elephantiasis talis esse non potest, quia semper ab atra bile generatur, igitur gallicus morbus elephas esse non potest.

Ampliùs, qui elephanta patiuntur, carnẽ denigratam habent, & prædurã, vt elephantes habẽt cutim, sed qui gallico affectu deprehensi sunt, hoc minimè habent, vt experientia ostendit. Igitur gallicus morbus, elephanta esse non poterit, quòd verò elephante affecti, nigram carnem habeãt, non solùm nomen ipsum indicat, quia morbus elephanti similis esse debet, sed & Galenus ipse in sexto de Symptomatum causis, inquit, illos, qui elephante laborant, nigram habere carnem, tuberibúsque plenam, qualis est elephantum cutis. videmus autẽ non esse tales morbo gallico affectos.

Alij dixêre morbum gallicũ esse lepram, quia leprosi tales sunt, vt omnes exulcerentur, & pustulas habeant. & quandoque doleant, & cutis tota defœdetur.

At hi aberrant, quia neq; Arabum lepra est, neq; Græcorum, neq; etiam illa, de qua in sacris literis mentio fit, igitur gallicus affectus lepra esse non potest, consequentia

proba

proba eſt,quia nulli alij de lepra tractarũt, quàm iſti,& diuerſo modo illam poſuerũt. nam Arabum lepra idem eſt,quod elephantiaſis, imò elephantiaſim à Galeno deſcriptam leprã vocat Auicenna.à Galeno enim dicitur,& Paulo elephantem eſſe cancrum totum corpus occupantem,& Auicenna ait lepram eſſe cancrum toti corpori communem,.vt idem ſit apud Auicennam lepra, quod apud Græcos elephas.

Prætereà Galenus dicit elephanta ex atra bile fieri,& Auicenna ex atra bile ſuam lepram fieri facit.at elephas morbus gallicus non eſt,igitur nec Arabum lepra, quæ eſt elephas morbus gallicus erit.

Probatur inſuper Arabum lepram, eſſe Græcorum elephanta,quia Paulus elephanta diuidit in vnam ſpeciem, quæ veluti à fæce ſanguinis fit,& mitior eſt:& in vnam ſpeciem,quæ à bile aduſta fit, & eſt prima deterior. Ita apud Auicẽnam duæ reperiuntur lepræ ſpecies, altera à ſanguinis fæce, quæ mitior eſt, altera à flaua bile aſſata, quæ deterior eſt,vt nulli dubium eſſe poſſit, Auicennæ lepram eſſe Græcorum elephanta.at morbus gallicus,vt ſuperiùs probatum,elephas eſſe non poteſt, igitur nec Arabum lepra eſſe poterit.Prætereo & ſuadere elephanta Græcorum,eſſe Arabum le-

pram,per curationis modũ, vel ex curationis modo,qui idẽ est in lepra apud Auicennam,vt in elephãte apud Galenũ,& Paulũ.

Prætereà Auicennæ verba de lepra,quòd fit plurima in Alexãdria, & quòd fit ob aëris caliditatem, & ob cibi malitiã, & quia falsis vescãtur eduliis,à Galeno integrè referuntur,in secũdo de arte curãdi ad Glauconem,vt hæc sit summa,Arabum lepram, esse Græcorum elephanta, & cùm elephas morbus gallicus esse nõ possit, neq; etiam Arabũ lepra morbus gallicus esse poterit.

Verũtamen nec Græcorum lepram morbum gallicum esse posse ex hoc planũ est, quia Paulus libro quarto cap.2.dicit, lepra pariter & psora cõmunis quædam summæ cutis scabredo est,cui sanè prurigo lentáq; corporis assumptio accedere consueuit,ex atra bile vtraque originem trahens,verùm gallicus morbus in summa cute nõ est,neq; semper ex atra bile fit,præsertim in principio.Igitur gallicus morbus lepra nõ est.minor plana est,quia gallicus morbus ad iuncturas vsq; & ad medullas pertingit,& cùm incipit hic gallicus affectus, cũ eo humore incipit,qui huic peculiaris est,qui afficitur.

Præterea Paulus differentiã ponens inter lepram,& psoram,inquit,sed lepra profundius circularibúsque erosionibus corporis

cutic

cuticulam depascit,& squamatorũ piscium instar squamulas ex se demitit. psora verò superficie tenus summã corporis cutẽ,varia erosione depascit,furfurosáq; magis,quàm squamosa ex se corpuscula edit. at in gallico affectu nullæ decidunt squamæ, quãuis nonnunquã crustæ decidere possint, igitur gallicus affectus Græcorũ lepra esse nõ poterit,vt neq; secundum Arabes, neq; secundum Græcos morbus gallicus lepra sit.

Adde in medicis definitionibus Galeno adscriptis ita leprã definiri, Lepra est cutis mutatio in habitũ, qui præter naturã fit cũ asperitate, & pruritibus, doloribúsq;, nonnunquam & squamis decidentibus, intrinsecus, plures hæc etiã corporis partes depascitur.at morbus gallicus non est cutis mutatio,sed totius habitus,tã intrinseci,quàm extrinseci,Igitur morbus gallicus antiquorum Græcorum lepra esse non potest.

Adde & Hippocratẽ in tertio Aphorismorũ libro,Aphorismo 20.lepras inter Veris morbos numerare.Galenus verò eodem loco dicit, eo tempore profundum corporis expurgari vitiosis humoribus à partibus principalibus ad cutem peruenientibus,& ait,sic igitur & lepræ.at morbus gallicus non solùm in Vere fit,sed in quocunq; tempore, neq; in morbo gallico profunda

corp

corporis expurgantur: sed tam intrinsecus, qui extrinsecus vexantur. Morbus igitur gallicus Græcorum lepra dici non potest.

In calce libelli de cibis boni, & mali succi, ait Galenus: At quibus malus corporis humor melãcholicus fuerit, cancri, lepræq́; fient. at morbus gallicus his etiam contingit (vt planum est) qui sanguineæ sunt, & optimæ temperiei. igitur morbus gallicus Græcorum lepra non erit.

In quinto de locis affectis post primum folium, inquit Galenus impetiginem trãsire in scabiem & in lepram. at impetigo in gallicum morbum nõ transit, sed in alium cutaneum morbum solum transire debet. in lepram verò transit, igitur lepra morbus cutaneus est, licet vehementior sit, quàm impetigo. Verùm morbus gallicus non est cutaneus morbus, imò maximè intrinsecus est, igitur morbus gallicus lepra esse non potest, in morbo nimirũ gallico nihil extra apparet, sed tantum adsunt intrinseci dolores, qui maximè vexant.

Galenus in 14. Methodi medendi libro, vbi de his loquitur, quæ toto genere præter naturam sunt, dicit: Porrò triplex horum omnium est differentia, quædam nanq; ex mutatione consistunt solidarum partium, sicut myrmecia, & leuce, & vitiligo, & ossis

caries

caries,quam ſphacelum vocāt,& elephas,& ſcabies,& lepra. at hæc mutatio extrinſeca eſt. illa verò gallici morbi eſt & intrinſeca, igitur gallicus morbus lepra minimè eſt.

In libro etiā de Dynamidiis Galeno adſcripto ſcriptū eſt: Ruffi hieram vtiliſsimā ſcabioſis, & leproſis, vt ferè ſemper faciat leprā ſcabiei, vel pſoræ propinquā. at hiera illa morbum gallicū non ſanat, nedum iuuat, igitur alia res eſt ipſa lepra, quàm gallicus ſit affectus, & in libro de medicinis expertis Galeno adſcripto, vbi de his medicamentis mentio fit, quibus Achaaſos vtebatur dicitur, ex lactis vſu lepras ſanaſſe, verùm gallicus affectus ex lactis vſu ſanari nō poteſt, igitur lepra non eſt idē affectus.

Deniq; ſupereſt, vt oſtendamus gallicum affectū lepram illā eſſe non poſſe, de qua in ſacris literis mentio fit, lepra nanq; illa, eſt antiquorū leuce, ſeu vitiligo alba, quoniā ſquamę albæ illis inſtar furfuris decidebāt. Conſtat verò leuce nō eſſe antiquorū leprā, neq; morbus gallicus leuce dici poteſt, quia albæ ſquamæ ab eo non decidunt.

Alij fuêre Medici, qui arbitrati ſunt morbum gallicum illum affectū eſſe, qui lychene apud antiquos vocatur, quos diligenter Nicolaus Leonicenus reprehendit: quia lychen morbus ille eſt, qui Latinè impetigo dicitur

dicitur, vulgò autem volatica. at gallicus affectus impetigo non est, vel volatica, igitur affectus gallicus lychen esse non potest.

Scito autē si lychen pro eo accipiamus, quod impetigo Latinè dicitur, & volatica vulgò, omnino absurdum erit dicere morbum gallicum impetiginem esse, vel volaticam: veruntamē hi qui dixêre morbū gallicum esse lychenē, de lychene locuti non sunt, vt impetiginē significat, quemadmodum illis imponit Leonicenus: sed de alio locuti sunt morbo, qui impræsentiarū non extat, tamen quādoque fuit, & illum lychenem vocauerunt, neque erat opus multum laborare probando lychenas impetigines esse, & esse morbū lepra minus molestū. nā sicuti probatū est morbū gallicū nō esse lepram, ita erit iam probatū morbum gallicum non esse lychenē, neque impetiginem.

Veruntamen morbus quidam extitit nouus, qui Tiberij Claudij Cæsaris tēpore ortus est, & Romę potissimùm, morbus inquam sæuus, quem Gręco nomine lychenes appellauêre, & Latinè mentagram, nō quia esset qualis mentagra, quę volatica dicitur, sed quia à mento ferè incipiebat, imò hoc nomen mentagra fuit illi per iocum inditum, sed posteà cessit in vsum, hic est morbus lychene vocatus, quē hi arbitrati sunt esse

ſſe morbum gallicum, & non lychenẽ, de
ua antiqui verba fecêre, quæ impetigo eſt
ꝫ volatica. Cùm verò de hoc morbo Pli-
ius amplè locutus ſit ſtatim in principio
6. libri naturalis hiſtoriæ, idcirco ipſius
dductis verbis facilè intelligemus nõ eſſe
ychenem illam, quæ impetigo eſt, & non
ſſe etiam gallicum morbum. inquit verò
linius, Senſit & facies hominum nouos,
mníque æuo priore incognitos, non Ita-
æ modò, verùm etiã vniuerſæ probè Eu-
opæ morbos: tunc quoque nec tota Italia,
ec per Illyricum Galliáſue, aut Hiſpanias
aagnopere vagatos, aut alibi quâm Romæ
ircáque, ſine dolore quidem illos, ac ſine
ernicie vitæ: ſed tanta fœditate, aut quæ-
unq; mors præferenda eſſet. Grauiſsimum
x his lychenas appellauêre Græco nomine:
atinè quoniã à mento ferè oriebatur, io-
ulari primùm laſciuia (vt eſt procax na-
ura multorum in alienis miſeriis) mox &
ſurpato vocabulo mentagrã occupantem
n multis totos vtique vultus, oculis tan-
ùm immunibus: deſcendentem verò & in
olla, pectúſque ac manus, fœdo cutis fur-
ure. Non fuerat hæc lues apud maiores
atréſq; noſtros, & primùm Tiberij Clau-
ij Cæſaris principatu medio irrepſit in
talia, quodam Peruſino Equite Romano
Quæſt

Quæstorio scriba, cùm in Asia apparuisset, inde contagionẽ eius importante. Nec senserere id malum fœminę, aut seruitia, plébsq; humilis, aut media, sed proceres, veluti trãsitu osculi maximè fœdiore multorum, qui perpeti medicinã tolerauerunt cicatrice, quàm morbo. Causticis nanque curabatur, nec nisi vsq; in ossa corpus exustũ esset, nõ rebellãte tædio. aduenerúntq; ex Aegypto genitrice taliũ vitiorũ Medici, hanc solam operam afferentes, magna sua pręda, si quidem certũ est Manilium Cornutum ex prætoriis legatum Aquitanicæ prouinciæ H-S. CC. elocasse in eo morbo ad curandũ sese. Hic est morbus lychene vocatus, & nõ impetigo, licet aliquid cũ illa haberet commune, & hic est ille, quem hi existimãt esse morbum gallicum: nõ autem lychene, quæ est impetigo. Pliniúsque impetiginem cognouit, ac antiquorũ lychenas, & ad ipsam diuersis in locis præsidia ponit. non autem ad has lychenas, de quibus mentionem facit præadducto loco.

Quod autem impræsentiarum à Plinio vocatæ lychene non sint morbus gallicus, id primò suadere potest, quia inquit inuasisse sine dolore quidem vllo, & pernicie vitæ: at gallicus affectus cũ dolore est, & vehementissimo & cum nõnullo vitæ discrimine

mine, cùm aliquos ob gallicum affectum mori constet.

Præterea à mento oriri dicit. at gallicus affectus à pudendis potiùs incipit, licet ab ore nonnunquam oriatur, & nonnunquam à mammis, vt suo ostendemus loco.

Adde lychenes per totam faciem apparere, oculis tantùm immunibus. descẽdentes verò & in colla, pectus ac manus fœdo cutis furfure. at morbus gallicus oculos etiã afficit, nec fœdi furfures ab horũ facie dimouentur, ideò gallicus affectus lychene non est. dico autem lychene, de qua mentio fit à Plinio loco præcitato.

Insuper addidit nec sensisse id malũ fœminas, aut seruitia plébsq; humilis, verùm fœminæ potissimùm gallico morbo corripiuntur, & seruitia, & plebs humilis, idcirco morbus gallicus nõ potest esse lychene.

Lychen osculo transibat in alium, & facili osculo. gallicus verò affectus breui osculo non transibat in alium, sed bene longo osculo ac frequentato in alium transit, igitur morbus gallicus lychen non est.

Denique Plinius de lychene ait, causticis nanq; curabatur, nec nisi vsq; in ossa corpus exustum esset, non rebellante tedio, at gallicus affectus causticis minimè curatur, imò quia nonnulli causticis vtebantur superio-

ribus annis , præsidium dimittere coacti sunt, quia in peius ruebat affectus, vnde experientia ostendit, caustica morbo gallico obesse.

Simpliciter igitur dici non potest morbum gallicum hunc esse morbum, qui Tiberij Claudij Cæsaris tempore fuit, posteà extinctus est: à Græcis lychene vocabatur, à Latinis mentagra. hoc verò morbi genus in medio principatus Tiberij Cæsaris fuit, anno post Christi natiuitatem vigesimoquinto: ab inchoante verò mundo 5224.

Alij arbitrati sunt morbum gallicũ esse morbum illum, qui apud Auicẽnam vocatur Asafati, verum Asafati apud Auicennã est impetigo, malignior tamẽ quàm impetigo sit. veruntamen impetigo non potest esse morbus gallicus, idcirco neque Asafati erit gallicus affectus, Asafati verò impetiginem esse, adeò pulchrè & clarè Leonicenus docet, vt superfluum esse videatur, quid sit, & qualisnam sit morbus, & quomodò idem sit velle edocere, cùm vnusquisq; etiã mediocriter eruditus hoc in Leoniceni libello facilè legere poterit ac intelligere.

Nonnulli dixêre morbum gallicum esse prunam, vel ignem persicũ. at Leonicenus hæc esse nõ posse ostendit, & omnia ad vnguem pertractat: docet enim quid pruna sit, &

ſit, & ignis perſicus, poſteà oſtendit morbum gallicum non poſſe eſſe prunam, nec ignem perſicum, tu Leonicenũ legito, qui etiam ſuadet non poſſe eſſe ignem ſacrum, hæc tam diligenter, támque exquiſitè pertractat, vt nos ea repetere non ſit opus.

Nonnulli recẽtes ita hunc morbum definire tentarunt: Morbus gallicus eſt mala epidemialis diſpoſitio totius corporis, & humorũ eius, verùm hi aberrant, tum quia non eſt epidemicus hic morbus, vt in his quæ ſequũtur oſtendemus: tum etiam quia faciũt hunc morbũ ſolùm in qualitate peccare, cùm & in ſolutione cõtinui, & in mala formatione ac deprauata conſiſtat.

Nos verò de huius morbi cauſa agamus, id eſt contemplemur quomodo cœperit, & quæ cauſæ illum primò excitarint: Leonicenus inquit eſſe morbum epidemicũ, quia paſsim vagatur per populum.

Verùm hęc non eſt ſufficiens cauſa, quòd epidemicus ſit, niſi ex vi vocabuli, videlicet quia vagatur per populum, ſed requiritur quòd per populum indifferẽter, & ab aëris temperie proueniat: nõ autem à contagio, & à tali contagio, quod non niſi per coitum recipitur.

At Leonicenus ſuadère videtur, quòd ſit ſufficiens cauſa, cum aëris diſpoſitione, &

cum temperie humida, quæ tunc viget, idcirco ait eo tempore, quo morbus gallicus cœpit, magnam fuisse aquarũ copiam per vniuersam Italiam, Romáq; testis est, quæ prima hoc malũ sensit, cùm Tybris ita intumuerit, vt tota sit facta nauigabilis, Pomponiiq; illius temporis Poëtæ egregij carmina adducit, quę de hac inundatione confecit, & marmore scripta fuêre in publica columna, quæ adhuc etiã nostris tẽporibus extat, quãuis secundam inundationẽ prima maiorem subierint Romani. 1534. sunt verò Pomponij carmina hæc quæ sequuntur:

Tempore Alexandri sexti, Noniśq; Decembris
Intumuit Tybris, bis senas circiter vlnas
Insula quæq; domus facta est, mediiśq; repente
Circunducta vijs æquabat cymba fenestras.

Huic tetrasticho duo carmina addidit Leonicenus, & hexastichũ fecit. Leoniceni verò carmina sunt hæc duo quæ sequuntur:

Deucalioneo vix tantum tempore tellus
Diluuium passa est, latuit cum tota sub vndis.

Adducit & Leonicenus Blondum historicum qui pestilentiam quandam ob pluuias & fluminum inundationes ortam refert, suadétque multitudinẽ aquarũ aliquid mali semper portendere, & ad illam sequi famem ac pestilentiam, propterea Leonicenus inferendum censet ob aquarum mul-

titud

titudinem morbum gallicum eo tempore fuisse excitatum.

At mirum videretur, quòd toties anteà fuerint cataclysmata,& inundationes vehementissimæ:tamen non extiterit hic morbus, insuper si ab his humiditatibus fuisset genitus necessariũ esset, vt aliis aduentantibus humiditatibus augeretur, aut de nouo prodiret, tamen ab eo tempore quo cœpit, quo inquam tempore fuit vehementissimus, paulatim declinare cœpit, núncque adeò declinauit, ac sese remisit, vt mitissimus dici possit, defluuiũ pilorum tantùm incidere videntur,nonnulliq; quos non pudet videri glabros sponte, nulláque medicamentorum vi sanitati restituũtur,tamen & fuêre particularia cataclysmata nostro tempore,& maximè inundationes,& si vnquàm molestare deberet ob humiditatem præsenti anno 1551. fieri oporteret. quoniã totus annus 1550. humidissimus fuit, & aquæ multæ Ferrariẽse solum occuparunt, tamen in dies mitior euadit hic affectus.

Præterea humiditates morbos quidẽ excitant, & multos, sed tales vt eodem anno vel sequẽti finire debeant. Si quispiam epidemicas constitutiones ab Hippocrate descriptas contempletur, percipiet quínam morbi ad humiditates sequantur. nam hu-

miditas est prauorum morborũ, & prauarum putredinũ causa. quod verò annus ille fuerit humidissimus, quo cœpit morbus gallicus, esto, fateamur, & quòd humiditas tunc fecerit morbum. At cùm prçter putredinem alia sint symptomata consideranda, idcirco dicẽdum est alia esse symptomata, quæ à putredine depẽdent, alia quæ ab ipso morbo. Putredo, & quæ à putredine dependent symptomata, ab aëris humiditate fieri possunt, augeri, & cõseruari. sed symptomata illa, quæ à putredine nõ depẽdent, sed potiùs ab ipso morbo, à putredine ortũ non habent, nec ab illa conseruantur. hæc dico, vt aëris humiditatẽ non esse propriã huius morbi causam ostendamus, quod tamen in pluuioso tempore generentur putredines, nulli dubiũ est. Si verò petas, in qua morbi specie sit affectus iste, vt causam faciliùs rimari possimus, quomodo fiat, simpliciter dicendum est gallicũ affectum in nulla esse morbi specie, ex his, quæ ab authoribus numeratę sunt, nec ex excogitatis: quia nullus à seculo præterquam in præsentiarũ de hoc morbo locutus est, tot nimirũ habet facies, quot sunt homines, qui illo afficiuntur.

Dicamus ergo morbum gallicum, esse nouũ morbum ab aliquo non descriptũ, nedum cognitũ, nisi nostris his temporibus.

posse

posse verò & nõnunquam nouos fieri morbos, planissimum est, si quis historicos legerit authores. nam morbos nouos genitos esse plerunq; testantur, qui neque priùs fuerant visi, neq; excogitati. deinceps verò iidem morbi obliterati sunt, ac delituêre, fortè huius ratione potest dici epidemicus morbus, nõ, quia delituerit tam citò, vt epidemici communiter delitescere solent, sed quia nunc delitescit, & in nihilum resoluetur, cùm per aliquod temporis spatium vexauerit. fieri verò quandoq; nouos morbos Plinius præcitato loco ostẽdit, videlicet primo capite 26. libri de naturali historia, vt fuit lychene in Plinij significato. nõ autem in communi apud antiquos significatos.

Morbos autem nouos ob aliquam prauam aëris qualitatem esse ortos, nulli dubium esse debet. illa verò aéris qualitas peior est quo ad corruptionem, cùm humiditatem sequitur & caliditatẽ, quàm quando siccitatẽ, verũtamen si in siccitatibus cõtingant morbi, quo ad acutiem sunt vehementiores, & in febre caliditas ardẽrior est, idcirco cùm morbi oriuntur noui, magnas vt plurimùm humiditates sequũtur, & in præteritum secuti sunt. nã & magnę ad illas sequuntur putredines, vt in epidemiis Hippocratis planissimè patet, quoniam vt plurimum

mũ morbi ille epidemici fuêre in humiditatibus vel post humiditates. Nouorũ igitur morborũ vt plurimùm ambientis aëris humiditas causa est, & si petas vnde sit hec humiditas, hoc est, vnde aër illã cõtraxerit: Dicẽdũ à multis pluuiis & à multis fluminum inundationibus. si verò iterum petas, vnde pluuię ortum habuerint, necessarium est ad cœlum vsq; ascẽdere, & fateri cum Aristotele superiora corpora hæc inferiora regere, in totis, scilicet qualitatibus. Hinc nõ ab re ab Astronomis scriptum est, cœlestes influxus concurrere: quoniã res hæ inferiores eodẽ modo procederent, nisi à superiori causa hoc & illo modo prosequi cogerẽtur. Epidemici ergo morbi, vt plurimùm ab humiditate generantur, dico vt plurimùm, quia & nonnunquã à siccitate fiunt, vt Anglicus sudor superioribus annis in Britãnia, qui hoc anno 1551. qui fuit siccissimus, adeò Flandros vexauit, vt multa hominum millia desiderari fecerit, núncq; dũ hæc scribo, adhuc viget, decimoquinto, scilicet Septembris die, & morbi etiã noui vt plurimùm ab humiditate ortum habẽt. humiditas verò in aẽre imbibitur, vel ob pluuias, vel ob inũdationes, vel ob vtrunq; simul, adde et ad multas niues idẽ sequi. magnę verò pluuię, & magnę niues, nõ fiũt, nisi mul

ſi multę humidę materię attrahãtur, & ab aſtris, vel cœli motu agitẽtur, & aquarum abũdãtiã, vel humiditatẽ faciãt, vnde aſtra neceſſariò cõcurrunt ad ſuperfluam in aëre humiditatẽ, ex qua humiditate cũ aliis occaſionibus, morbi cõtingunt. fateor igitur in illo principio, cùm gallicus morbus inchoauit, magnas fuiſſe humiditates, magnáſq; inũdationes, & quòd ad eiuſcemodi humiditates ſequutæ ſint putredines, ad quas morbus gallicus ſit cõſecutus, nõ. quidẽ ſpõte, ſed adueniẽte cõfrictione per mulieris vergen, vnde in gallorũ caſtris 1485. ſcortũ aderat nobiliſsimũ ac pulcherrimũ, in vteri ore putrefactum gerẽs abſceſſum. Viri qui cũ illa coibãt, adiuuãte etiã humiditate ac putredine, dum mẽbra virilia per vteri collũ perfricabant, ob loci etiã putredinẽ in eorũ virilibus mẽbris prauã quãdã affectionẽ cõtrahebãt, qua exulcerabantur, & per penẽ (molliſsimũ mẽbrũ) praua quędã qualitas ad emũctoria aſcendebat, & ad adenoſas inguinum partes ibiq; bubones excitabãt, natura nimirũ vt prauę qualitati venenoſę obuiaret, materiã illuc trãſmittebat, quę & ipſa inficiebatur, & bubones excitabat, irrepebat deinde praua illa qualitas ad iecur, & ſanguinẽ cõmaculabat. in aliquib⁹ hic ſanguis, qui pro parte ad nutriẽ

dum caput deferrebatur, caput ipsum infi-
ciebat, & si natura fortis illũ ad circũferẽtiã
expelleret, crustæ inducebãtur, sin minus,
dolores vehemẽtes, & quãdoq; vtrũq;, & si
hæc infecta materia ad iuncturas defereba-
tur, vehementes in ipsis dolores excitabat,
quãdoq; tumores duri inducebantur. in his
verò qui plethora afficiebantur, vel sangui
ne abũdabant, ac bile, per totũ corpus pustu
læ crustæ've prodibant. paucæ verò erãt pu
stulæ in atrabilariis hominibus, & qui ple-
thora carebãt, verùm in his præduri tumo-
res fiebãt, hæc lues vnum primò infecit ho-
minem, posteà duos, & tres, & centũ, quia il
la erat publica meretrix & pulcherrima, &
vt procax est humana natura in coitũ, mul
tæ mulieres cũ his vitiatis viris coëuntes,
lue ista infectæ sunt, quã deinde aliis viris
sunt impartitæ, vt deniq; lues ꝑ totã Italiã
sparsa sit, & per Gallias, & breuibus per vni
uersam Europam. audiui verò & nũc esse in
summo vigore, in Asia, & iã in Africa pul-
lulare, de India nihil loquor, cũ sit ferè huic
regioni peculiaris eiusce modi affectus.

Nota verò præter humiditatis putredi-
nem, loca, in quę ingrediebãtur priapi cum
cõfrictione, tertiã quandã qualitatem cõci-
tasse, vt ita dicam venenosam, quæ est gal-
lici affectus venenũ, & est qualitas secunda
à pri

à prima dependens: ſicut etiam in epidemicis morbis præter morbi genus, in quo continetur, adeſt praua qualitas venenoſa, quæ ex primis qualitatibus non eſt, & ſi quis in morbo gallico peteret, quid ſit hęc venenoſitas, dicimus prauã eſſe talis generis affectionẽ, quæ nomen non habet & à nullo eſt definita. dico prauã huius morbi affectionẽ qui excitatus eſt, tum à praua aëris qualitate, tum à frictione in loco mulieris cauernoſo, in quo praua adſit affectio, & morbus eſt inter cõtagioſos numerandus. Hæc quæ retuli, ſunt de primo, qui in hunc incidit affectũ. at de aliis qui illũ recipiunt, per contagium ſatis eſt affecta mulier. aër verò nihil efficit, quoniam & in temperatiſsimo aëre, & in temperatiſsima cõſtitutione hic morbus etiam per contagiũ recipitur, éſtq; talis morbus, vt paulatim per totum corpus irrepat, totúmque malè afficiat.

Aliqui attribuêre huius morbi cauſam Saturno: tũc enim quãdo ortus eſt, arietem ingrediebatur cũ aliis cœli diſpoſitionib⁹.

Nos verò nõ magis Saturno, quàm aliis planetis hoc attribuimus, quia cœleſtia tripliciter agunt, motu, lumine, & influentia, Saturnus eſſe potuit qui peſsimus iudicatur planeta, potuere eſſe & alij ſimul, vnum eſt quòd per influentiam, lumen, & motum

fuit

fuit malè dispositus aër, à corporibus cœlestibus, posteà particulari adueniente causa, quæ fuit confrictio militis gallici cũ Thaide, quæ pudenda habebat malè affecta, hoc morbi genus excitatum est, quod contagiosam naturam habet. Vnde verò hoc recipiat, vt cõtagiosus sit, ignoratur, nisi quod est ex propria huius morbi natura.

Aliqui huius morbi causam in Deum referunt, qui hũc miserit morbũ, quoniam vult homines luxurię peccatũ euitare: propterea eiuscemodi discrimina in coitu imposuit, vnde nonnulli hunc morbũ diuinũ appellarunt, alij saturninum, illi inquam, qui à Saturno excitatũ volunt. Dicunt igitur hoc esse diuinum iudicium quòd de luxuria vlciscitur. Veruntamen eiusmodi ratio in vnoquoque morbo esse potest, qui à luxuria depẽdet, & qui ob illã oritur, propterea hi omnes erũt diuini, & cur si Deus in luxuriam inuectus est, in fœneratores inuectus non ėst, in grassatores, in latrones, in blasphemas, in homicidas, qui seuiora mala perperrant, quàm qui coitu vtuntur, quàm si solutus cũ soluta iũgatur. nã Venerẽ exercere vnicuiq; naturale est. hanc verò vel illã sibi deligere, est cõsilio & præcepto factũ. hominẽ verò interficere, grassari furari, blasphemare, sunt à toto genere præter

natur

naturam: siq; Deo tantùm displiceret, vt homines Venere vterentur, posset ilico ab ipsis tãtiginem auferre,& nullus inueniretur,qui Venere vti vellet,dic insuper,pueri quibus cõtingit in aluo materno affectus gallicus, quod mali perpetrati sunt,& qua luxuria sunt vsi?cum Hippocrate igitur in libello de sacro morbo dicamus,nõ magis sacrum esse hunc morbum. quàm alij sint.

At ambigere posses, quia si cœlestium corporum motus,influentia, & lumẽ fuêre huius affectus causa,necessariũ est, vt aliâs etiam fuerit,& aliâs futurus sit.verũtamen ego non ibo inficias, quandoque fuisse, & aliâs futurum esse,tamẽ nullus est author, qui de eo pertractauerit, nullus est historicus, apud quẽ sit ipsius facta mẽtio,fatẽdum præterea est,quòd & aliâs in futurum excitabitur. quando autem hoc futurum sit, ignotum est, sicuti Aristoteles in libris de Cœlo dicit, quòd infinities sunt mutatę & extinctę eædẽ opiniones,& si infinitũ sit tempus(vt Aristoteles fatetur)tam à parte antè,quàm à parte pòst,hic morbus infinities fuit, & infinities etiã excitabitur, hæc omnia cõcedẽda sunt, quæ ad curationem nihil faciũt.si verò vt nos Christiani putamus, mundus ortum habuerit à sex millibus sexcẽtis quinquagintaduobus annis ci

trà

trà, dici posset nũquam fuisse affectũ gallicũ, sed nostro hoc tẽpore primùm prodiisse, cùm priùs nõ fuerit ampliùs visus, tamẽ & hoc noui in mulieribus sanis ac bene dispositis cõtingere, cùm illis menses profluunt, si quis cum eisdẽ Venere vtatur, pustulas supra penem incidere, & plerunque excoriari, hoc tamen in omnibus nõ cõtingit, sed in illis solùm, quæ menses habent acriores, & viri, qui cum his coëunt, virile mẽbrum valde molle habuerint, sed huius generis pustulæ ob hanc occasionem natæ, breui sanitati instituuntur, ex solo ieiuni hominis sputo, cùm mulier non est affecta morbo gallico: secus esset, si eo affecta esset.

Ex his quæ dicta sunt quispiam petere posset, per quas partes per contagium gallicus affectus recipiatur, respondẽdum est per molliores partes recipi, mulieres etenim illum recipiunt, per os, per mammas, per vterum, & per anum, vt si vir morbo gallico affectus cum muliere coëat in illa perfrictione, qua vteri collum perfricatur, incalescit hęc pars vna & rarescit, vnde venenosam illã impressionẽ facilè recipit, ita & semẽ quòd affectũ est calidũ exiens, in locũ calidũ ob frictionẽ rarefactũ facilè imprimit prauã illã qualitatẽ in talẽ locum, itaq; mulier gallico morbo corripitur, è contrario, si

rio, si mulier sit morbo gallico affecta, vir cōtagium recipit, primùm in penis extrema parte, & in cole, ac præputio, quia per vteri collum fricādo incalescit, & rarescit, affectionémq; facilè recipit, quæ etiam ab agēte facilè datur, quia ob frictionem iam dispositum est, & ad immittendū rarefactū, nonnunquā tamen haud recipi cōtingit, tū ob humorū integritatē, qui ad recipiēdum apti minimè sunt, tum ob breuem in loco morā. nā ad actionē requiruntur agens, & patiēs, disposita in debita distātia, & tēpus, quod satis sit ad actionem imprimendam. contingit verò quandoque, vt virile mēbrū nō sit malè affectum, neq; mulieris vterus, sed in muliere ab ore cœperit, vel à māmis, vel ab ano, tunc vir non tam citò recipiet à muliere hunc affectum, cùm veneream rem cum illa exercet, tamen deniq; contagium recipiet. mulier verò citius recepit, quàm vir, quia venenosum semē in sui vteri gremiū recipit. à viro autē mulieris semē non recipitur, licet eo madescat, propterea mulier faciliùs recipit, quādo vir nō habuit primò penē affectū, tamē fit affectus, quàm faciat vir quādo mulier primò affectū vterū. Dominus Orobonus de Orobonis nobilis Ferrariensis, vxorem habet honestissimam, quę affectum gallicum per māmas

recep

recepit, vir tamen eius illam frequẽtissimè cognouit, tamen nunquam affectum recepit. per oscula verò facilè recipitur hic affectus, quoniam vibratio illa, & linguarum conflictus caliditatem auget, linguæq; rarescunt, quæ sunt etiam molliores carnes, & quæ facilè impressiones recipiunt, saliua insuper prauam affectionem augente, & hi qui affectum gallicum per os recipiunt, exulcerationem in faucibus, ac palato contrahunt. Et quandoq; pars illa putrescit, & ad nares peruenit, & quod bibitur vinum, per nares exit, nonnullísque nasus vlceratur, ac decidit, & in lingua pustulæ fiunt, hoc est primum indicium, quod apparet, cùm per os contagium accipitur, pustulæ primò in lingua apparent, quæ taroli vocãtur, posteà fauces malè afficiuntur, & palatum, deinde caput, denique totum corpus.

Per mammas contagium recipitur, quia puer exugendo, & attrahendo mammam calefacit, ipsiúsque os incalescit ac rarescit, vt facilè sumere possit ex muliere contagium, hocq; exugit lac, quod praue affectũ est, è contrario si infans sit, qui affectum habeat, mammam exugendo illam rarefacit, & facilè recipit à puero contagium. Vt Domini Oroboni vxori contingit. hæc enim vtero gerebat, & ad septimum vsq; mẽsem

peruen

peruenerat, nutricem conduxerat, quæ nasciturum fœtum nutricaret, cui obierat infans, quem lactabat, ob hoc ex berophotrophio infantem accepere, qui gallico affectu erat imbutus. illũ enim ab vtero materno asportauerat, paupercula hęc nutrix ab hoc infante affectum recepit, interim vxor Domini Oroboni peperit, & nutrix remisso ad berophotrophiũ infante, filium Domini Oroboni nutrire cœpit. receperat verò in mamma contagium, inde ad octo dies nõ poterat nutrix ob affectum in mamma lac infanti præbere, Mater nutricis vices suppleuit, interim dum nutrix ipsa curabatur, sed non multò pòst, & mater à puero contagium accepit, fuítq; sæuissimus morbus, sed deniq; post multos labores sanitati restituta est, & multos peperit filios.

Per anum huius affectus cõtagium recipitur ex cõfrictione illa calefaciente, & rarefaciente, vnde ab ano peni præbetur, & à pene ano, & cùm hoc fieri nõ possit, nisi ex cõcubitu prçter naturam, idcirco hoc videtur diuinum in his, qui per hanc viam sumpsere, cõtagium, quòd affectus hic gallicus semper sæuissimus est, ob vindictam, quã sumit Deus de hoc nefando scelere, quãuis dici possit, magis imprimi ob loci arctitudinẽ, tamẽ vt ab eo nefando scelere homi-

nes deterreamus,dicẽdũ eſt eſſe Dei omni-
potentis iudicium, quòd pro meritis illos
ita tractat,& longè vehemẽtiorẽ morbum
efficit,cùm per talem locum contagiũ reci-
pitur. Cùm verò in mulieribus ſint qua-
tuor viæ recipiẽdi huius morbi cõtagium,
vterus,os,anus,mammæ in viris,vnde ſunt
tres penis,os,anus.petes verò, nũ per alias
carnis poroſitates recipi poſsit, vt ſi quiſ-
piam cum affecto morbo gallico ederit, &
in eodem vaſe bibat, ac cum eo dormiat,
nunquid poſsit hunc affectum recipere? Di
cimus impræſentiarum, quantum ſit de re
ipſa,huius poſsibilitatem non negãdam.at
addendum eſſe ad hoc vſq; tempus, nõ eſſe
viſum,neq; cognitum, quòd quiſpiam niſi
per coitum,vel oſculum, vel per mammas
hunc morbum receperit, quãtum in me ſit
cum eo haud cubarem, qui ſcabiẽ gallica
affectus eſſet,neq; in eodem poculo biberẽ,
aut in eadem ederem lance,neq; eadem vte
ter mappula ad extergẽda labia,tamẽ nun-
quam aliquẽ noui,qui morbum hoc modo
ſuſceperit, per ſolam ſcilicet conuerſatio-
nem,neque quempiam audiui,qui id vide-
rit,verũtamen hoc obſeruaui.ſi hi qui cum
his verſantur,& potiſsimùm cubant,in ſca-
biem incidant, ſcabies illa curatu difficili-
ma eſt,hoc vidi & obſeruaui,vt ferè videa-
tur

tūr aliquid maligni ex mora, quam habet cum affecto, contraxisse. Consobrinus quidam meus puer, matrem habebat gallico affectu correptam, & cum ea cubabat, quādoq; in scabiem incidit, quæ sanitati restitui nō poterat, & circa crura crustas habuit, & tubercula, quæ depelli non poterant, sed diu in illis perseuerarūt, tunc eram puer & coniectatus sum illud contigisse, ob morā, quam trahebat cū matre praué affecta. non vidi autem gallicum affectum per hanc cōuersationem vnquam esse receptum, hoc tamen vidi, quod dixi, morbos in illis fieri vehementiores, idcirco laudarem vt euitarētur, vnde per porositates extrinsecas aliorum membrorum preter membra dicta recipi posse non videtur, quoniam hæc praua affectio confrictione indiget, & vehementi caloris excitatione, partium apertione, & petes si manus cū manu fricaretur, aut venter cum ventre, num per hunc modū recipi posset? Respondemus, non esse negādum, quòd recipi possit, cùm suapte natura sit morbus contagiosus, sed difficilius est, & non visum anteà, neque partes enumeratæ molles sunt: quales illæ per quas recipit.

Cùm morbi omnes peculiarem soleant habere humorem, cui primo inhærent, vt phrenitis bilem, lethargus pituitā, insania

atram bilem, & ita per alios discurrendo morbos, hinc quispiam de morbo gallico petet, quinā sit ipsius proprius humor. respondendum est, quādo in initio recipitur affectus nullum habere propriū humorem, sed in illo esse humore, qui in illius corpore qui affectus est, abundat, vnde si biliosus natura ægrotās sit, affectus gallicus in initio biliosus est, si sit pituitosus, morbus est pituitosus, si atrabilaris, atrabilaris erit, si sanguineus sit, affectū sanguineū esse oportet. nam illi innititur humori, qui in corpore dominatur, tamē processu ipsis atrabilaris euadit, & pituita abundat, vel fit quia morbus qui dolorē incutit, multa inducit fastidia, vt mēte quiescere nō possit, sed ob cogitationem atra bilis generetur: vel fit quia morbi natura sit talis, vt atram bilem inducat, & vnamquanq; tēperiem in atram bilē vertat, vel sit qualitas illa praua, quicquid dicatur, ad rē ipsam nihil facere videbitur. At id solūm dicamus in ipsis processu omnes gallico morbo affectos atrabilares euadere, in aliquo videtis in initio crustas adesse latas, coloris lutei, quæ bilem præseferunt, in processu verò nigræ euadunt, in aliquibus sunt rubræ, in aliis albæ, in aliis nigræ, in aliis diuersis coloribus mistæ, vt sunt & ipsi misti humores, pu-

stula

ſtularum etenim colores,& cruſtarum,peccantis humoris genus oſtẽdunt. Hæc igitur cõcluſio ſit,in initio eſſe ſecundum tẽperiẽ, & humorẽ genus,qui illo, qui affectus eſt, abundat, in proceſſu verò omnes atrabilares euadunt,& pituita etiã abundant,mirè ſanguineos vidi ob gallicũ morbum atrabilares eſſe affectos. initium verò curationis ab illius humoris euacuatione incipere debet, qui in hoc ægrotante peccat, vt ſuo edocebimus loco.

At dices, cùm morbus gallicus ſit quæpiam venenoſa qualitas, & vnaquæq; qualitas per contrariam curetur qualitatẽ,quæ erit qualitas qualitati morbi gallici oppoſita? Dicimus cùm in gallico affectu duo ſint,vnum eſt humor cui innititur hęc affectio, alterum qualitas ipſa venenoſa, quæ hunc morbum in ſpecie collocat. Primum quod eſt humores, ita curandum eſt, illos euacuando,& alterando,ac illa adhibendo, quæ humoris qualitati contraria ſunt.

At hæc ſecunda gallici affectus qualitas, qualitate ſibi oppoſita remoueri debet. Verùm hæc qualitas,nõ eſt calidum neq; frigidum,neq; humidum,neque ſiccum,neq; eſt albedo,neque nigredo,neq; dulcedo, neq; amaritudo,ſed eſt qualitas quædã innominata, quæ omnino oppoſitam habet innomin

minatam qualitatem. At dices, si est innominata, igitur est incognita, dicimus consequentiam non valere: cùm multa sint innominata quæ tamen incognita non sunt, nisi vt nomine carent. At verò notas esse qualitates, quæ gallici morbi qualitati aduersantur, ex sanitate, quæ inducitur planũ est, nam nõ induceretur, nisi rerũ quæ adhibentur qualitates, morbi gallici qualitatibus essent oppositę, quia omnis curatio per contrarium fit. experientia verò fuit, quæ medicamentum ostendit qualitati morbi gallici, qualitatem oppositam habẽs, vnde experientia compertum est, hunc affectum ex decocto indici ligni remoueri, hoc autẽ non facit quia calidum, cùm multa habeantur calidiora, neq; quia siccum, cùm multa adsint sicciora, quę tamẽ hoc minimè pręstant, sed fit ob quandam innominatã qualitatem, quæ per experientiam inuentã est, morbi gallici qualitati aduersari, vt pestilenti morbo etiam contingit, si cum febre sit biliosissima Theriaca sanatur, non quia frigida sit, sed quia venenosæ qualitati aduersatur, tamen ratione febris à medico frigida etiam adhibentur, ac Theriacæ commiscentur, vnde Theriaca qualitate sua pestilentiæ aduersatur, & non quia calidam, neq; quia aliquam habeat sensibus notam
qualit

qualitatem, sed quia innominatam qualitatem habet, quæ pestilentis morbi venenositati aduersatur. Et si petas, quæ'nam sit eiuscemodi morbi gallici qualitas. Dicimus oculis ostendi non posse, sed nonnulli ostenduntur effectus, qui illam præsentem esse monent, vt sunt crustæ, tumores, dolores, pallores, & alia multa quæ ad gallicum morbum sequuntur, sicuti nec multæ aliæ secundæ qualitates possunt vel oculis videri, vel aliis sensibus percipi, sed per aliquos effectus percipiuntur, vt est pestilentis morbi qualitas, quæ est venenositas, ob maximas cognoscitur inquietudines, perturbationes, & mortes.

Multi gallicum affectum hoc modo definire conati sunt, esse prauam epidemialem dispositionem in corporis membris, præcipuè in hepate, & venis, & eorum humoribus, ex qua veluti symptomata dolores sequuntur, & per vniuersum corpus pustulæ. Verùtamen eiuscemodi definitio potuit fortè in huius morbi initio fieri, cùm semper dolores, & pustulæ simul aderant, & nihil aliud. Impræsentiarum verò, vbi adsunt præduri tumores, vbi pilorum defluuium, vbi vnguium casus, vbi dentium atque oculorum amissio, est imperfecta definitio. non conuenit insuper quia

vult & dolores, & pustulas per vniuersum corpus semper adesse, cùm possint esse pustulæ absque doloribus, & dolores absque pustulis,& plerunque pustulæ vnam solam corporis partem vexant,vt caput,& non aliam:dolores nõnunquã in capite tantùm sunt,& non in alia parte,quandoq; neq; dolores adsunt,neq; pustulæ,cùm simpliciter pili decidunt,in quo casu plerunq; neq; dolores adsunt,neq; pustulæ,fortè verò quãdo in initio cœpit in bello Neapolitano pustulæ simul aderant,& dolores,& hoc per vniuersum corpus,nunc verò res haud ita se habet,sed octo distincti modi reperiuntur,& compositæ complicationes ducentæ & trigintaquatuor,si quis rectè computabit.

Si verò gallicum morbum nos definire tentaremus, in genere potiùs describeremus,cùm sit valde multiplex,quàmvera aliqua definitione explicaremus, vt dicendo, esse affectum multiplicem,modò qualitate afficientem,modò in cõpositione,modò in solutione cõtinui,modò cũ doloribus,modò sine doloribus,modò cum crustis,modò sine crustis,modò cũ tumoribus duris,modò sine his,modò cũ defluuio pilorũ,modò sine illo,modò cum dentiũ defluuio,modò sine illo,modò cum vnguiũ casu,modò sine illo, modò cum oculorũ amisione, modò

sine

sine hac amissione, modò cum gonorrhœa, modò sine gonorrhœa, modò cũ omnibus, modò cum aliquibus, vt superiùs ducentæ trigintaquatuor distinctæ sunt species, contempleris quomodo possit vna forma, & vna definitione muniri tam diuersus, támque varius morbus. & tot habens diuersitates, idcirco satis esse arbitror haberi quid nominis de gallico affectu, cùm quid rei, verè haberi non possit.

De his impræsentiarum agendum est signis, quæ ostẽdunt hunc tam multiplicem affectum esse hunc vocatum gallicũ. Cùm quempiam videbis, qui cum meretricula muliere veneream rem exercuerit, & circa præputiũ vel penis glandem paruas habeat pustulas corrodentes, & inguina intumescunt, indiciũ est hunc recepisse cõtagium, nã pustulæ illæ in glande corrodentes, quæ taroli vocãtur, indicia sunt receptionis contagij, irrepit deinde paulatim morbus (nisi prouideatur) & totũ inficit corpus, primò inguina petens & bubones inducẽs, posteà in iecur irrepens, denique in cor & caput, & breuiter per totum dilatatur corpus.

Cùm aliquẽ videbis, qui postquam cum impudicis mulieribus cubuerit in gonorrhœam incidat, etiam sine vlcere in pene, & sine bubonibus (quia & cũ his esse potest)

& adhibitis præsidiis minimè curetur, iudica hũc affectum esse morbum gallicum. Cùm quispiã cum impudica muliere rem veneream habuerit, & pustulas in ore incidat, & in faucibus ac gutture exulceratio fiat, & haud facilè curari posit, sed abire videatur, posteà reuertatur, indicium est hũc esse morbo gallico affectum.

Si quispiam puer à turpissimo in moribus homine fuerit subagitatus, & illi in ano & circa anum pustulæ cõtingant, quæ facilè remoueri non posint, sed potiùs vsq; ad oschreum dilatentur, & extendantur, morbum gallicum esse iudicato.

Si infans lac exugens circa os pustulas contrahat, quæ extranei coloris sint, nec curari facilè valeant, iudica hunc morbi gallici contagium à nutrice recepisse.

E' contrario, si infans à berophotrophio receptus, pustulas per corpus habeat, sitque prauè affectus, & nutrix in mammis, ac papillis, pustulas incidat, quæ facilè curari nõ posint, iudica nutricem hãc ab infante recepisse cõtagium. Capitis grauitas cum dolore, qui ad humeros vsque extendatur, vt ille brachia eleuare non posit, neque sibi caput detegere, neq; quandoq; bolum sibi in os immittere, vel vini cyathum suis manibus apprehendere, hoc est gallici affectus

indi

indicium. Cùm capitis dolores, humerorum, brachiorum, & reliquarum corporis venenosarum partium vesperi fiant vehementiores, vsque ad dimidium ferè noctis, posteà dolores remitti incipiant, indicium est esse dolores ex gallico affectu, potissimùm quando multis adhibitis præsidiis, obliterari non potuerunt.

At quispiam petere posset, cur potiùs noctu, quàm interdiu vexent hi dolores. Nõnulli causam reddunt, quia humores noctu augentur. verùm æquè augentur interdiu: nam sicut vna cibatio in nocte coquitur, ita vna coquitur in die, idcirco par ratio est cremẽti humorum tam in nocte, quàm in die. Dicẽdum potiùs est, noctu dolores augeri, quia hoc tempore humiditates mouentur, & nox ipsa humida præcipitat cœlo, humores verò ab humiditate extrinseca commouentur, augentur, & agitantur: tum etiam, quia noctu naturalis calor ad intrinsecas retrahitur partes, idcirco humores cõmouet, qui commoti dolores augent. Adde materias morbum gallicum facientes, vt plurimùm esse frigidas, vel si in principio frigidæ non sint, in processu frigidæ euadunt.

Cùm in aliquo videbis crustas circa frontem pullulare luteas, siue nigras, siue albicantes, siue mistas, quæ illum deforment,

galli

gallicum affectũ habere iudicato: nam hæ crustæ humorum ratione sunt coloratæ. Si verò petas, quomodo discernantur: respondemus, si crustæ sint liuidę, & hi acuto capitis dolore deprehensi sint à bile esse, ne dubitato, tum ob crustarũ colorẽ, tum ob doloris capitis vehemẽtiã. & hæ crustæ biliosæ, vt plurimùm in pyramidis formam exacuuntur. Si verò crustæ hæ dealbescant, & latæ sint, capitisq; dolor obtusus videatur, à pituita esse fatendum est. Ab atra bile verò contingent, si nigræ appareãt, & asperæ, & dolor sit vehemens. At si dolor mitior sit, crustæ verò subrubræ sint, à sanguine esse iudicari debet. Cùm verò sunt variæ & diuersorum colorum, à diuersis gignũtur humoribus, tu verò diuersitatẽ & humorũ diuersitatem, ex colorũ diuersitate deprehendes, quia si color niger sit & luteus, à flaua bile & atrabile crustas cõfectas esse iudicabis: si albicãs & luteus, à pituita & à bile. Si subruber & luteus à sanguine & bile, & ita de aliis complicationibus dicendum est.

Si à quopiam videas capillos decidere, & barbam, & potissimùm supercilia, hunc morbo gallico affectum esse iudicato. Intelligendum verò est, modò hęc nõ sequantur ad aliquem magnum morbum, & præsertim cùm scitur hunc Venere, & cum meretric

retriculis esse vsum.

Idem iudicium de dentibus facito, de vngulis, & de oculis, nam impræsentiarum in his solis quandoq; est partibus hic affectus.

Ex pulsibus difficulter cognoscitur gallica lues, imò necesse est, vt variet secũdum humorum variationem, & vt dolores intensi sunt, ac remissi, in intensioribus enim magis frequens est, & velox, sed imbecillus: tamẽ cùm febre plerunque careant, neque etiam habent certam rationem ex pulsibus. Vnde simpliciter dicendum est, horum pulsus certum iudicium non præbere, quòd sit affectus gallicus.

Neque certum faciendum est ex vrinis iudicium, quia vrinæ humorũ ratione variæ sunt, & prætereà dolor ac reliqua symptomata vrinarum variationem faciũt, tamen si quæ vrinæ sunt ac lue affectis propriæ, sunt vrinæ crudæ, albæ, absque hypostasi, vel cum modica hypostasi: quia materia quæ per vrinam exire deberet, & hypostasim facere, ad iuncturas tendit, ad pustulas, ad caput, & ad alias partes.

Ex sputis ac similibus tuta nõ habentur gallici affectus signa, neque propria sunt ipsius signa: nisi intelligeremus, quòd sputa de affectu in faucibus iudicare possent, quia quãdoq; ephelcides, id est, crustæ expuũtur, quod

quod indicium est, exulcerationem adesse

Qui colorem viuidum habere cõsueuerunt, & floridum, posteà pallidus efficiatur, & luteus, & macilentus, qui aliôqui erat plenus, & ita diu perseueret, neque aliquo alio affectu laboret, in morbum gallicũ hũc incidisse arbitrandum est, solet enim eiuscemodi morbus colorẽ maximè immutare, & liuidum, pallidum, ac luteum reddere.

PROGNOSTICA.

In gallico affectu crustæ & pustulæ sunt minùs malæ, quàm dolores: nam per crustas, & pustulas prauæ materiæ corpus exeunt, quæ aliôqui illud praue efficerent.

Dolores gallici qui cum crustis sunt, ac pustulis, (nam quandoque cum his fiunt) mitiores sunt, quàm dolores absq; crustis.

Dolores cũ duris tumorib. sunt vehemẽtes, sed minùs mali, q̃ dolores absq; vllo tumore: nam tumor hic aperiri põt, at si nihil adsit tumoris, difficilius est negotiari.

Omnium morbi gallici modorum minus malus est pilorum amisio, sed hominem tantum derisui reddit.

Lentæ febres, ac longæ, cum morbo gallico futuram hecticam minimè significãt. infinitos ferè vidi, qui in tales incidère febres, & in vrinis pinguitudo innatãs videbatur, tamen hectici haud euasere, imò gallico

ico affectu curato, & etiam per existentia, ebris ipsa vnà curata est, ac abiit.

Gallicus morbus raros interficit, tamen nterficere potest, & nõnunquã id facit, sed tũc potissimè est, quãdo preter gallicũ affectum, ægrotantes se regere noluerint, & inordinatiore victu vtũtur, vt mors potiùs ad eorum errata sequatur, quàm ad morbum.

Gallicus affectus homines semper imbecillos reddit, & qui facilè in alia morborum genera incidant.

Morbo gallico affectus, si in sanitatem restituatur, & sibi digitũ, vel aliquam corporis partem leuiter incidat, per longum temporis spatium sanitati non restituitur. nam membra prauam quãdam qualitatem amittunt, vt cùm discontinuantur, in continuationem difficulter reduci possint.

Gallica lues recẽter inducta, facilè curari potest; idcirco cùm primùm ægrotãs se tali morbo correptũ perceperit, ilico se curari iubeat. Si verò antiquior sit, difficiliùs curatur, imò ex mora tantùm intendi posset, vt curationem nunquam admitteret.

Pustulę faciliùs curãtur, q̃ dolores, & prędurí tumores difficiliùs curãtur, q̃ pustulæ.

Qui raucam vocẽ habent ac perseuerantem cũ faciei pallore inusitato, tibi de affectu gallico suspecti sint, & per os recepisse contag

contagium indicium eſt, quanquam poſſet & illuc per alias vias irrepiſſe.

Atrabilares ad affectũ gallicũ magis parati ſunt, quàm cætera hominũ tẽperies. nã & omnes gallico morbo affecti, deniq; atrabilares euadũt, & atrabilares per aduſtionẽ illi potiſsimùm ſunt, qui facilè hũc morbũ incidunt, hoc verò intelligẽdum eſt ratione humoris, nõ autẽ ratione ſoliditatis carnis. nã hoc ſecus eſt, caro etenim atrabilariorũ cùm ſit arida & denſa, difficiliùs recipit cõtagiũ: at atrabilares humores faciliùs recipiunt ob ſymbolũ quoddam ægritudinis. Sunt ergo humorũ ratione ad hunc affectũ magis parati atrabilares, in ſecundo loco ſunt bilioſi, in tertio ſanguinei, in quarto pituitoſi, quãuis omnes in proceſſu atrabilares euadunt; & pituita inſuper abundent.

Raræ texturæ homines faciliùs incidunt in hũc affectũ, quàm nõ raræ texturæ; vnde qui ſcabiẽ facilè, & morbos cõtagioſos recipiũt; facilè etiã luẽ gallicã recipere poſſunt.

Qui prauis humoribus repleti ſunt, faciliùs, & citius in hunc affectum incidunt, quàm qui probos habent humores.

Qui inordinato victus genere vtuntur, & potiſsimùm ſi atrabilariis veſcantur cibis, in hunc affectũ faciliùs incidunt; quàm qui ſecus faciunt, & probo victu vtuntur.

Iuuenes

Iuuenes & pueri faciliùs ab hoc affectu liberantur, quàm senes, & qui in aliis ætatibus sunt.

Qui tota nocte cum meretricula cubauerit, in hunc affectũ faciliùs incidit, quàm qui interdiu rem veneream exercuerit, & subitò recesserit.

Facillimè omnium illi in morbum gallicum incidunt, qui primò eo fuêre correpti, posteà sanitati restituti, iterum contagium recipiunt, nam relicta est (etiam si sit sanus) qualitas quædam praua, quæ cum lue gallica symbolum habet.

In his edisserendis prognosticis non est opus vel Galeni vel alterius antiqui sententias quærere, quia nouus est morbus citra septuagintaquatuor annos ortus, quem antiquiores illi non cognouere autores, neque aliquem de eo priùs scribentem legêre autorem.

Qui verò solo gallici morbi modo affectus est, faciliùs curatur, quàm qui multis afficitur morbis, & ita secundum cõplicationem faciliùs & difficiliùs curatur. at verò opus est, vt omnia semper æqualiter intelligantur. nam si quispiã solis doloribus affligeretur, sed vehementioribus, alter verò crustas remissas haberet, & remissum dolorem, hic qui habet duo hæc remissa, faci-

liùs curabitur(licet duo sint) quàm ille, qui habet solos intẽsos dolores. Si verò æqualia essent, semper faciliùs is curatur, qui vnũ solùm modũ habet, quàm qui plures, & quãtò plures sunt, tantò difficiliùs curabitur.

Qui in pilorum casum incidunt, in ridiculum morbũ incidunt, & illi hominibus derisui sunt, qui hoc affectu sunt deprehẽsi. At quibus dentes, ac vngues decidunt, in derisum quidem veniunt, sed misericordiã iunctum, at qui oculos amittunt, misericordia solùm ac pietate digni sunt.

Quispiam verò dubitare posset, cur à pudendis vt plurimùm incipiat hic affectus respõdent nõnulli, quia influxus ille pudendis aduersabatur, quãdo hic morbus per influxum excitatus est, nã in pudendis cõformitas quædam adest, quæ est inter morbi qualitatẽ, & hæc membra ac cœlestẽ influxum. At hoc videtur esse reddere rationem, per illa, quæ maiori indigẽt percũctatione, querendum nimirũ est, cur ille influxus pudendis aduersetur, & cur deinceps influxu remoto, qui pudendis ampliùs nõ aduersatur, vnde cõcipiatur per illã viã affectus, & prætereà illi, qui cum muliere nõ concubabant, cur nõ incidebãt in hunc affectũ, si ab influxu dependebat, tamẽ nemo vnquã visus est, qui in hunc affectũ inciderit, nisi re

venerea

venerea vſus ſit, aut lac exugerit, aut deoſcu latus fuerit, nec percipitur cōformitas iſta, inter morbi qualitatem, & hæc mēbra, imò cùm multum neruoſa ſint, corruptioni mul tum repugnare vidētur, idcirco magis affi- ci non deberēt, quàm alia membra, quæ ad curationem magis apta ſunt.

Alij dicunt in pudendis abundare magis humores, qui ſunt putrefactioni parati, ideò in illis mēbris potiùs fit, vel ab illis po tiùs incipit. At hoc abſurdum videtur, quia ſemper nō incipit in illis mēbris, ſed quan- doque à mammis incipit, quandoque à lin- gua, palato, & faucibus. Prætereà ſi illa mē- bra plus haberent materiei ad putredinem aptæ, tunc non morbus gallicus ſolùm, ſed multi morbi in his locis orirētur, quāquàm negandum non ſit ad has partes tanquam ad cloacam multos deſcendere humores.

Dicendum igitur eſt ideo à pudendis in- cipere, quia illa ſunt quæ primò cōtagium recipiunt, nam perfricatio illa inſenſibiles meatus aperit, & contagiū facilè recipitur, à pudendis ergo incipit: quia illa ſunt, quæ primò recipiunt, vel quæ primò præbent, & agitatio concurrit, quæ calefacit, & ape- rit, cōuenit etiam membri mollities, quod facilè recipit. & hæc eſt vera cauſa, cur vt plurimùm à pudendis incipiat, & non alia,

quia ſunt prima membra, quæ tanguntur, & fricantur, & incaleſcunt ac rareſcunt, ſúntque mollia membra, neq; illud etiam parui eſt momenti, quòd ad illa tanquam ad cloacam multi praui à natura illuc delegati decurrunt humores.

At quia nonnulli dixêre, ab illis etiã incipere membris, quando primùm oritur, & abſq; contagio, propterea quærendum eſt, nunquid hic affectus de nouo abſq; contagio excitari poſsit. dicimus rei poſsibilitatem eſſe quoddam aptum, & hic morbus alias fuiſſe potuit, licet de ipſo nulla ſit facta mentio, & futurũ eſſe aliàs, tamen ſemper crediderim præter influxum, particularia etiã requiri circa ſubiectũ, quod recipit, vt quod rem habeat cum aliqua muliere, quæ vteri partes malè affectas habeat, & quandoq; exulceratas, licet non ex morbo gallico: tamẽ hic rem venereã cum illa habeat, & ex illa confrictione cum cœleſti influxu fiat hic morbus. Quòd autẽ abſq; his oriatur, nunquàm crediderim. Audiui Medicos quoſdam de religioſa muliere fatentes, quòd morbũ gallicũ ex ſe cõtraxerat, & non ex cõcubitu, & ego certè ſcio matronã illã religioſam virginẽ eſſe, & probiſsimã, imò in tali eſſe loco, vt ſi prauè etiã perpetrari vellet, minimè poſſet, at ego medicos

iſtos

istos rationibus cõuinci,cũ hãc mulierẽ visitassem,& illis ostendi huius mulieris affe ctus esse vterinos,nõ gallicos,& illam dein ceps curaui ex vterinis affectibus,& sanitati deniq; restituta est,absq; medicamentis, quæ morbum gallicũ sanare consueuerunt. Vnde arbitror morbum hunc nõ posse, vel de nouo excitari,vel per contagium recipi, nisi per coitum, vel per lactis exuctionem.

Vt autem ad superiora redeamus, Hippo crates in tertio Aphorismorum libro, in æstate dicit pudendorum putredines oriri, Galenus hoc intelligit in humida æstate, aut in ea, in qua non abundauerit ventus, aut spirauerit auster, vnde temporis humiditas in ipsis putredines excitat, quamuis Galenus intelligat hoc nõ solùm in pudendis fieri, sed in alia etiam parte,est 21. Apho rismus,ex hoc tamen non habet,quòd hæc putredo causa sit, cur in pudendis incipiat gallica affectio.

Nec dubium istud prętereundum est,cur nonnunquam cõtingat, vt aliqui atrabilares sint,& victu tali vtantur, qui tẽperiem adiuuet,tamen cum gallico morbo affectis mulieribus coëunt, & cõtagium non recipiunt,nonnulli respondent ex proprietatis indiuiduæ diuersitate hoc contingere, quæ est alia in alio,vt prima primi ex Auicenna

colligitur. Vnde aliqui temperiei sanguineæ in hunc morbũ incident, alij atrabilares, nõ incident. superioribus diebus tres vidi, qui cum quadam meretricula venere vsi sunt, & duo vehemẽtissimè affecti sunt gallico morbo & potissimùm pilorum defluuio, hiq; duo optima tẽperie præditi sunt, & optimo habitu, tertius verò, qui est prauæ temperiei contagium minimè recepit, tamen non semel tantùm, sed pluries cum eadem meretricula Venere vsus est: primi verò illi duo consocij, qui erãt bona temperie præditi, ab hoc affectu malè tractati fuerunt, & adhuc in ipsis vestigia supersunt, quãuis diu sit, quòd laborent: tamen præter hanc proprietatẽ dici posset, illum nõ incidisse in hunc affectũ propter aliquam indiuidualem proprietatẽ, sed quia obstructos meatus habebat, nam hi atrabilares (vt ille est qui praua temperie præditus est) corpora habent densiora, quæ sunt ad recipiendum inepta. Vnde ille contagium minimè recepit, quod fuit ratione intensioris carnis, & pororum occlusionis, non autem ratione humoris, qui facilè recipit.

Cùm verò gallicus affectus sub pustularum specie appareat, & sub specie dolorũ, petendũ est, quãdo cũ pustulis erit, sub quo pustularum genere contineatur, & ad quod genus

genus reduci debeat?Nonnulli recētes dicũt esse Auicennæ Asafati.at superiùs diximus Nicolaum Leonicenum illos optimè reprehendisse, qui censuere morbum gallicum esse Auicennæ Asafati.forte dices illi saltem assimilari.nam Alafati inter exulceratas pustulas numerari. Dicēdũ verò est duplex esse pustularum genus in hoc affectu, prædurum vnum, quòd vulgò gummi vocatur, alterũ quod crustam inducit,prædurum sub scilirorum genere continetur,& quādoq; sub prædurorũ œdematũ genere, & plerunq; nodi dici possunt:quia ita sunt aliquibus membris infixi, vt natiui nodi tabulis infixi sunt,licet nōnũquam & tales viderim duricies,quæ natæ vocari poterāt, cùm per membra commouerētur,& veluti natarent.pustulæ verò, quæ crustas habent secundũ colorem, ad pustulas illius humoris reduci possunt, vt si sint luteæ pustulæ, biliosæ vocētur:si nigræ,atrabilares,si albicātes, pituitosæ, & si rubræ,sanguineæ: & licet sanguis inflāmationē faciat,bilis erysipelas,pituita œdemata,atrabilis scyrrhũ, tamē hæc fiũt quādo hi soli humores sunt. in crustis verò in hoc morbo non sunt puri humores,sed à superabũdati denominatio fit. nā biliosæ crustę si à bile fuissent pura, crustā non induxissent,sed erysipelas,& ita

ita de aliis, vt conuenit, dicendum est.

In doloribus etiam dubitatio cõtingit in quo sint genere reponẽdi gallici isti dolores, nõnulli dicũt inter extẽsiuos dolores reponendos esse, qui iuxta Auicennam à flatu fiant, aut à materia, quę in neruis, aut in musculis impacta sit. veruntamen si hic dicere intendant, quandoq; extensiuos esse dolores gallicos, hoc fatebimur. simpliciter verò nõ fatebimur, dolores omnes gallicos semper esse extẽsiuos. nã quãdoq; sunt pulsatiui, quandoque acuti & pungitiui, vt ferreus stylus in membra infigi videatur, quandoque sunt obtusi, quãdoq; grauatiui. Nõnulli arbitrati sunt, hos dolores esse (vt Auicennæ verbo vtar) frangitiuos, sed hoc simpliciter dicere, simpliciter etiã falsum est. Nã fieri quidẽ potest, vt aliqui sint frangitiui, sed omnes ita esse cẽsendũ nõ est. nã cùm frãgitiuus dolor iuxta Auicẽnã à materia fiat inter os & pelliculã tegẽtę os cõtenta, nõ poterit semper gallicus morbus vocari frãgitiu⁹: quia & in aliis à prędictis locis materia cõtinetur, quę hos dolores excitat.

Nos ergo in genere dicamus gallicos dolores in omni ferè esse dolorum genere, quòd inueniri posʃit, neque ad vnã certam dolorum speciẽ reduci possunt, quia aliqui erunt in vna specie, in qua alij deinde non

erunt

erunt,hæcq; dicenda sunt de morbi gallici pustulis & doloribus.

Cùm in affectu gallico dolores contingant, & vt plurimùm sint circa iuncturas, idcirco dubitare contingit,propter quid in iuncturis potissimùm excitentur,nonnulli dicũt in illis excitari locis,quia & materiæ in eisdem colliguntur.at eiuscemodi solutio absurda videtur, quoniam per motum, qui in iuncturis fit, resolui deberet.nam in omni corporis motu artus & iuncturę mouentur,& ideò humores ob motum potius resolui deberẽt,quàm colligi.at eiuscemodi ratio hoc modo soluenda est,quòd iũctura cauitatem habẽt, quæ materia implentur, & quæ per motũ tam facilè resolui nõ potest,imò in motu plerũq; dolores augentur,tamen si vehemẽtissimus ac diuturnus fieret motus,materię resoluerẽtur,& dolores cessarent,deniq; sunt nõnulli qui ex vehementissimo motu quotidie frequẽtato à gallicis doloribus euasère, vt cõtingit Dono Batano Campanario,qui sæuissimis doloribus cruciabatur,sed cordas trahẽdo magnæ campanæ Episcopij Ferrariẽsis,ab eisdem doloribus euasit. Ad rem igitur, motus quilibet non est aptus,omnes resoluere materias,quæ in iuncturis continentur,sed tantùm vehementissimus motus. plerunq;

verò ex motu dolor augetur, quando materias quidẽ fluctuabit, sed resoluere nequibit.

Nota insuper eos, qui crustas habent, vt plurimum mitiores habere dolores, vel nullos, quia materia ad circunferentiã exit, & nõ ad iuncturas. qui verò doloribus absque crustis affliguntur, vehementiores semper habent dolores, hi etiam sunt vehementes dolores, qui ex prąduris excitantur tumoribus circa iuncturas.

Priusquàm verò ad gallici affectus curationem cõuertamur, scire oportet aliquem esse gallicum morbum incipientem, alium confirmatum, & nõ inueteratum, alium et inueteratum, & confirmatum. Primò de curatione gallici morbi, qui incipit, verba faciamus, id est, de eo, qui nondum mensem excessit, vel mensem cum dimidio.

DE CVRATIONE GALLICI AFFECTVS INCIPIENTIS.

SI tibi quispiam occurrat ex gallico affectu curandus, qui in initio sit, id est, non diu sit, quòd cõtagium receperit (id verò cognoscitur, quia prauæ pustulæ in præputio vel cole pullulare incipiũt, & panus, vel bubo excitatur, vel pustulæ in ore incipiunt) hic potest in sanitatem restitui ex sola purgatione prætermittendo maiora, vt sunt maiores inunctiones, & ligni Indici potiones

tiones. primò igitur contemplator, an hic macilentus sit, vt sanguine non abundet, an plethoram habeat. nam si sanguine non abundabit, sed eo potiùs indigebit, venæ sectio exercenda nõ est. si verò abũdabit, iecoraria dexteri brachij vena secetur, priùs tamen hoc clysteri ventre lenito.

℞. Maluæ
Violarum
Althææ
Mercurialis
Singulorum Man. j.

Misce, & bulliant in aqua secũdum artem, posteà

℞. Huius decocti ℔ j.
Olei violacei ℥ iiij.
Cassiæ nuper extractæ ℥ j.
Salis communis ʒ ij.
Misce & imponatur

Clysteri secreto, venæ sectio fiat ad sanguinis libram plus minus vt vires exigũt, posteà huius generis syrupi præbeantur, si sanguineæ sit temperiei hic, qui sequitur adhibeatur.

℞. Syrupi de cap. ven.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

At si

At si biliosæ sit temperiei, & præcedenti syrupo vti poterit, & hoc qui sequitur:

℞. Syrupi violacei
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Si verò pituitosæ fuerit temperiei, hoc qui sequitur, syrupus adhibeatur.

℞. Syrupi de hyssopo
Syrupi de cap. ven.
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

At si sit temperiei atrabilaris, tunc qui sequitur syrupus, præbendus erit.

℞. Syrupi de epythimo
Syrupi de fumoterræ
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

In hoc casu nũquam deserenda est senæ infusio. Vnum enim ex his est, quæ supra alia omnia affectu gallico aduersari videntur, quòd per nullã ex manifestis qualitatibus agit, vt necessariũ sit in sena ipsa dicere ratione huius affectus adesse: qualitates occultas, nobisq; ignotas, nisi quispiã arbitraretur senã huic morbo aduersari, quia educit,

& præs

& præſertim atrabilares humores. veruntamen euacuare, non eſt affectus qualitatem remouere, niſi dixerimus affectus qualitatem humoribus inhærere, idcirco cùm humores euacuãtur, praua etiã affectus qualitas remouetur. At hoc abſurdũ eſt, quia humoribus etiã euacuatis, praua adhuc morbi qualitas derelinquitur, quæ ſolidis innititur membris. nã omnes corporis partes affectæ ſunt, præſertim quãdo eſt cõfirmatus. Dum verò in initio eſt, in ſolis cõtinetur humoribus, iecore, ac viis, idcirco euacuatione curari poteſt, vnde principium hoc gallici affectus, euacuando tantùm curamus.

Cum nouem vel decẽ ex illis ſyrupis accepti ſunt, medicamentũ præbere oportet. at prius notandum eſt, ſyrupos præſcriptos hoc modo ſumendos eſſe, ſi quiſpiam quinquies aut ſexties pro ſingulo ſyrupo deiiciat, alternis diebus inſumãtur. Si verò bis, aut ter ſingulis diebus accipi poterunt, deinde vno vel duobus interiectis diebus, qui ſanguinea præditus eſt tẽperie, hoc ſumat medicamentum, non quidem ſanguinem educens, ſed alios corporis humores.

℞. Pulpæ colocynthidis
Scamonij
Singulorum ℈ j.
Turbith

Helleb

Hellebori nigri
Singulorum ℈ ß.
Gingiberis Cinnamomi
Camphoræ
Aniſorum
Singulorum ℥ x.

Miſce & infundantur in quatuor vncias infuſionis ſenæ per decem horas,poſteà exprimantur,& expreſſum zuccaro dulcoretur,vel ſequentes deuoret pilulas.

℞. Pilularum aurearum
Pilularum cochiarum
Pilularum de lapide lazuli
Singulorum ℈ j.

Miſce, & tot fiant pilulæ, quot ægrotanti placuerit.at ſi natura ſit bilioſus, medicamentum iſtud recipiatur.

℞. Scammonij ʒ j.
Rhabarbari electi
Myrobalanorum luteorum
Singulorum ʒ ß.

Miſce & infundantur in quatuor vncias infuſionis ſenæ per decem horas,poſteà exprimantur,& expreſſum hora cõuenienti præbeatur,zuccaróque dulcoretur.Si quis verò pilulas magis diligat, aureas pilulas inſumat. At ſi natura ſit pituitoſus,medicamentum quod ſequitur,adhibeatur.

℞. Turbith ʒ j.

Myrob

Myrobalanorum chebulorum ʒ j. ß.
Agarici ʒ ß.
Gingiberis
Cinnamomi
Aniſorum
Camphoræ
Salis gemmæ
Singulorum G̃ x.

Miſce & infundantur in quatuor vncias inf. ſenæ per decem horas, posteà exprimantur, & expreſſum hoc zuccaro dulcoretur, vel cochiæ pilulæ præbeantur. Si verò eſſet natura atrabilaris ſequēs medicamentum præbendum eſt.

℞. Polypodij
Epithymi
Singulorum ʒ iiij.
Senæ ℥ j.
Hellebori nigri ℈ j.
Florum boraginis
Florum bugloſſæ
Florum violarum
Florum roſarum
Singulorum ʒ ij.
Gingiberis
Cinnamomi
Aniſorum
Amomi
Singulorum ʒ ß.

Miſce

Misce & infundantur in aquam fumi terrę secundũ artem, posteà exprimantur,& zuccaro dulcorentur, ac præbeãtur,vel pilulæ sumantur de lapide lazuli, vel de lapide armeno. Si verò sit mistæ temperiei,misce quæ dicta sunt,secundũ humorum temperiem, ac miscellam.

Si hic videatur sanitati restitutus, bene illi erit. hoc autẽ videbitur,per vnius mẽsis, vel duorũ spatium. nam per octo vel decem dies non est tempus valde aptum. In toto autem hoc spatio,& horum, scilicet dierũ, in quibus fit purgatio, & post purgationẽ, ægrotus in sex rebus non naturalibus conuenienter regatur.

Pullorum iura edat, & carnẽ, & vitulorum, hœdorum, paruorum auium,phasianorũ,perdicum,iurulẽta euitet,salsa,acria, & aromatibus valde plena, album vinum bibat,tenue,odoratum,vel rubellum.

Corpus vehemẽter moueat. nam inuẽti sunt, qui ex solo motu vehementiore & continuo in sanitatem restituti sunt, vnde quantum naturæ satis sit, quiescant.

Euacuatus semper potiùs sit, quàm repletus, neque impleatur, sed perenniter quantum fieri potest,euacuetur.

Vigilet etiam plusquam dormiat. nam vigiliæ exsiccant, tamen opus est tantum dorm

dormire,quantum naturæ ſatis ſit, ne imbecilliteтur.

Animi paſsiones ſummopere euitare oportet,& illas præſertim quæ atram bilem inducunt,ac augent,cùm hic affectus per ſe homines reddat atrabilares: aër ambiens ad temperiem vergat.

Si poſt menſem vel duos menſes integrè ſanum eſſe deprehendas, nihil aliud agas, quàm iubere,vt frequẽter expurgetur Alexandri pilulis,de quibus mentionem faciemus,& deſcriptionem ſuo loco referemus. Si verò hũc nõ eſſe perfectè ſanũ percipies, tunc id,quod ſequitur decoctũ,fieri iubeto.

℞. Polypodij
Epythimi
Singulorum ℥ iiij.
Turbith ℈ ij.
Scamonij
Hellebori nigri
Singulorum ℈ j.
Rhabarbari electi
Agarici
Singulorum ʒ ß.
Senæ ℥ j.
Gingiberis
Garyophyllorum
Cinnamomi Aniſorum
Fœniculorum Amomi

Camphoræ
Singulorum ℈ x.
Florum boraginis
Florum buglosſi
Florum roſarum
Florum violarum
Singulorum ʒ ij.
Paſſularum ℥ j.
Sebeſten numero xv.
Prunorum Ibericorum numero x.

Miſce,& bulliant in ſufficienti quantitate aquæ fumi terræ ſecundum artem, vt quæ maiorem patiuntur decoctionem, primò inſumantur, quæ minorem deinde, & quæ minimam, in vltima ebullitione. quæ verò nullam expetunt, infundantur, poſteà ſingulo mane ſex vnciæ inſumãtur per viginti dies. ſi verò ſit ſanitati reſtitutus, & puſtulæ reſolutæ ſint, ac bubones (ſi adhuc perſeuerent) nihil aliud agendum ſupereſt. Verũ ſi nõ videatur ſanitati exquiſitè reſtitutus, vt integrè ſanitati reſtituatur, ligni Indici decoctum eo modo exhibeatur, quo poſteà dicemus ſitq; decoctũ in aqua. Tunc verò integrè ſanitati reſtituetur, victúſq; ratio erit ita ſeruãda, vt poſteriùs oſtẽdemus.

Nonnulla verò ſunt hoc loco pertractanda, quæ virile membrum, inguina, os, vteri collum, & mammas plerũq; vexare ſolent.

Vt plu

Vt plurimùm primum quod contingit in hoc affectu,pustulæ sunt in præputio vel in glande,vel in vtroq; , quæ ex humorũ acredine in perfrictione venerea excitatorũ , & ex praua qualitate gallica in vteri collo mulieris,vel è cõtrario excitãtur.dico autem è cõtrario,quia ex eisdẽ causis in vteri collo eædem pustulæ excitãtur,quãdo mulier nõ est affecta,& cum viro affecto cõcubitũ habet.eadẽ verò erit tam in mulieribus,quàm in viris harũ pustularũ curatio . sciẽdũ verò est,vt plurimùm priùs oriri pustulas in pene,vel in vteri ore,quæ taroli vocãtur , quã oriãtur bubones,tamẽ nõnunq̃ prius oriuntur bubones,quã pustulæ istæ:licet raró sit, & loci propinquitas,ac virilis mẽbri perfrictio in illa parte supra vteri mulieris prauę affectæ collũ ostẽdũt primò fieri debere in præputio,& glãde prauũ affectũ, q̃ in inguinibus,imò & hoc pro maiori parte contingit:licet dici posset illas esse adenosas partes,in quibus bubones gignũtur,q̃ facilè recipiũt , ꝙ verũ esse fatemur,sed & præputij ac colis partes adeò molles sunt , vt faciliùs etiã recipiãt , q̃ adenosæ partes & glãdosæ, quæ aliquã habẽt duritiem.Et si dicas,naturam eiuscemodi officiũ adenosis partibus præbuisse,vt recipiãt:dicimus & præbuisse hoc officium,& naturã mollioribus parti-

bus,vt facilè recipiant, & ad omnia ſint aptæ, cùm adenoſæ partes ſint magis duræ quàm molles.

Si hæ puſtulæ contingant,quæ taroli vocantur,& quę pro maiori parte rubræ ſunt, & in medio albicãtes,ita curari debẽt,ſi hic venæ ſectiõe indigeat,iecoraria vena ſecãda eſt, poſteà expurgandus eſt, vt ſuperiùs diximus in incipiente morbo, interim ſupra puſtulas primò hic puluis imponatur.

℞. Roſ. rub.
Balauſtiarum Boli armeni
Singulorum ʒ j.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus,qui ſupra hæc vlcuſcula ponatur,vt exiccentur,ſi hoc efficiatur,bene eſt:ſin minus prædictis pulueribus aloën addito, ſi ſanitati non reſtituatur,hoc alio vtaris puluere.

℞. Aluminis rochæ ʒ j.
Aloës ʒ ß.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. ſi nõ exiccentur,vnguento vocato Apoſtolorum vtaris,quòd ſi finem nõ aſſequeris Aegyptiaco vnguento vtaris,ſi adhuc ſanitati non reſtituatur,lotionem hanc fieri iubeto.

℞. Tuciæ præparatæ
Aluminis rochæ
Viridis æris combuſti
Singulorum ʒ j.

Miſce

Miſce & bulliant in vino albo, vel ſi ſentiret caliditatem in aqua plantaginis, poſteà locus bene abluatur, poſt ablutionem ex hoc vnguento inungito.

℞. Vnguenti Aegyptiaci ℥ j.
Pinguedinis anſeris ℥ iij.
Mercurij ℥ ij.

Miſce, & mercuriũ priùs pinguedine mortificato, ſi finẽ nõ aſſequeris, Mercurij quantitatem augeto. interim verò cõtinuis euacuationibus, & pręparationibus homo pręparandus eſt, & vt vnguentum, quod ſupra ponis ſeruetur, linteolum ſuper adde cocta ceruſſa delinitum, his effectis arbitror in ſanitatem iam eſſe reſtitutum, & nulla re alia indigere. At ſi alia creuerint, vt dolores, vel puſtulæ per corpus, aut ſupra caput, & hæ, quæ ſunt ſupra colem & præputium ſanitati reſtitutæ ſint, tunc curationem eo modo proſequaris, quo dictum eſt, Indici ligni decoctum præbendo, vel inunctiones adhibendo, vt de illis verba facturi ſumus.

Notãdum verò eſt in aliquibus magnas fieri per totum virile membrum puſtulas, & vſque ad profundum, quandoq; tendere potiſsimùm, quando per aliquod temporis ſpatiũ ægrotans noluerit affectum ſuũ medico propalare, ſed ſeſe curauerit, vt contingit, tunc ſolet magna priapi pars, vel totus

vlcerari,in hoc casu lotione ista vtaris.
℞. Aloës
Aluminis rochæ
Viridis æris combusti
Aristolochiæ rotundæ
Antimonij
Singulorum ℥ ß.
Misce,& bulliant in vino,si non adsit in loco calor. si calor adsit,bulliant in aqua plantaginis,quātum sufficit, posteà totus penis abluatur & præsertim vbi vlcera adsunt, quæ plerunq; maligna sunt,& cacoëthica, & veluti chironia, videntúrq; in superficie benigna:in fundo verò sunt mali moris,facta ablutione, & loco absterso adhibeatur vnguētum Apostolorum cum Mercurio,& pinguedine anseris, vel vrsi. Quidam sunt quibus displicent in his affectibus pinguia & oleaginea,verùm vnguēta absq; his fieri nō possunt. Et propterea eorū ratio absurda est,qua illa nō probant.est verò quia penetrare nō sinit id quod oleagineum est,ob suam glutinositatem medicamenta.at isti adeò absurda ratione vtuntur, vt nulla reprehensione indigeāt,imò oleū ob tenuem suam substantiā præ cæteris penetrare potest,& nihil est, vel raro sunt oleo magis penetratiua,& cùm Galenus in methodo medendi obstructiones aperire tentat,id facit
vniuer

vniuersum corpus oleo aliquo iuungendo: inungit enim vel absinthite, vel chamæmelino, vel rutaceo, vel alio simili, propterea non sunt recipiendi, qui dicunt olea simpliciter obstruere, tamen si supra penis vlcera post ablutionem sequenti puluere vti volueris, nihil impediet.

℞. Lithargirij auri
Antimonij
Plumbi vsti
Aluminis rochæ Cerusæ
Tutiæ præparatæ
Aeris viridis vsti
Singulorum ℥ j.

Misce, & puluerizentur, posteà madescant in vino nigro styptico, deinde exiccentur, posteà iterum madescant & exiccentur & hoc sexties fiat, denique redigatur in puluerem, & adde
Aloës
Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ ß.
Mercurij vsti ℈ j.

Misce, & fiat puluis subtilissimus, qui supra maligna vlcera inspergatur. nã omnia huius generis etiam antiquissima sanitati restituit, quando vlcera sunt propè sanitatem, & tu volueris cicatricem inducere, hoc

cerato vtaris.

℞. Lythargirij auri
Cerussæ
Singulorum ℥ iiij.
Ceræ nouæ ℥ j.
Olei veteris ℥ iiij.

Misce,& bulliant quo ad cōtrahat colorem pellis leonis,hoc cerato facilè cicatrix inducetur,non tantùm in affectu gallico, sed & in omni alio vlcere sanescente.

Nota autem plerunque in initio gallici affectus præputium,& glandem valde intumescere,& prçputium adeò intumescere,vt necesse sit glādem tectam permanere,neq; posse exui præputio, & vrinarij tubi foramen clausum videtur,& plerūq; adeò sunt dura,vt doleant, iubeo vt in lacte per aliquod tempus seruentur,vt dolor sedetur,& parumper mitescāt, posteà iubeo,vt in hoc decocto lauentur,ac bene tractentur.

℞. Maluæ
Violarum Althææ
Seminum lini
Singulorum Man.j.
Pinguedinis anseris
Pinguedinis gallinæ
Singulorum ℥ ß.

Misce,& bulliant in aqua, in qua sint lotæ lanæ,posteà tumefacta pars tota lauetur,& in hoc

in hoc decocto calido per horam seruetur, supraponendo herbas, & tractando herbis loca ista tumefacta ac duriora, veruntamen quia sub preputio, quòd cõuerti non potest, adest plerũq; dolor, & praua qualitas inducta, propterea opus erit inter glandẽ & preputiũ syringa iniicere aliquod decoctum. decoctum verò sit hoc, quia & adsunt pustulæ in illa parte, licet non videantur.

℞. Maluæ
Violarum
Foliorum plantaginis
Foliorum quinqueneruiæ
Tassi barbassi
Balaustiarum
Singulorum Man.j.

Misce, & bulliant in aqua fumi terræ, & syringa per tres aut quatuor dies in locum iniiciatur, posteà acceptis sex vnciis eiusdẽ decocti, & ad hanc mensuram addito melle rosaceo, & viride æris iterũ hoc iniiciatur.

℞. Huius decocti ℥ vj.
Mellis rosati colati ℥ j.
Viridis æris vsti ʒ j.
Misce.

Cùm in hoc casu persentiũt ex medicamentis in preputio & glande teredinem, statim debet medicus iuberi, vt penem in lac vaccinum imponat, quandoq; dissolui iubeo in

prædictum decoctum vnguentum Apostolorum, quãdoq; vnguentum Aegyptiacũ & syringa iniici, extrinsecus post lotionem in hoc tumore præputij hoc linimẽto vtaris.

℞. Olei antiqui ℥ ij.
Butyri bene loti ℥ j.
Litargirij auri
Antimonij Plumbi vsti
Singulorum ʒ iiij.
Viridis æris vsti ʒ j.
Misce, & fiat linimentum.

Quãdoq; etiam in pene post pustulas quæ vocantur caroli, præsertim in his qui diu voluere morbum occultare, contingunt duritiess, quæ vulgò gummi vocantur, tũc alio modo procedendum est. nam opus est & emollire, & resoluere, propterea fomẽtum huius generis supra locum efficiẽdum est.

℞. Maluæ
Violarum
Radicum althææ
Florum brassicæ
Singulorum Man. j.
Seminum lini
Seminum fœnugræci
Singulorum ℥ ß.
Medullæ ceruinæ
Pinguedinis anseris
Singulorum ℥ vj.

Misce

Misce & bulliant in sufficienti quantitate aquæ, in quibus lanæ ablutæ sunt, in fine cocturæ addantur

Aceti ℥ ij.

Vt vis prædictorum faciliùs ad profunda penetret, postquàm fuerit factum fomentum, & penis fuerit bene pertractatus in illa parte, in qua sunt præduri illi tumores, tunc hoc linimento vtaris ad emolliendas ac resoluendas durities.

℞. Pinguedinis Tassi
Pinguedinis vrsi
Singulorum ℥ j.
Olei antiqui ℥ iiij.
Radicum liliorum alborum
Radicum iridis recentis
Singulorum ℥ ß.
Mucilaginis althææ
Mucilaginis fœnugræci
Mucilaginis seminum lini
Mucilaginis psilij
Singulorum ℥ vj.
Diaquilonis nigri ℥ j.
Amoniaci præparati ʒ iij.
Misce & fiat linimentum.

Contingit verò & in illo initio simul habere bubones in inguinibus, tunc cauendum est, ne repercutientia apponãtur, quoniam ad iecur repercutiunt, & totũ corpus inficiunt,

inficiunt, vnde reprobādi ſunt, qui ceratum de Marchaſita apponunt, ac ſimilia, ſed attrahentia potiùs apponenda ſunt, & maturantia, vnde cataplaſma iſtud conficiatur.

℞. Maluæ
Violarum
Florum chamæmeli
Meliloti
Singulorum M. j.
Farinæ hordei ℥ vj.

Miſce, & cum oleo amygd. dulcium & roſaceo ob inflammationem fiat cataplaſma, quod per tres vel quatuor dies loco ſupraponatur, ſi extra trahatur, & emolleſcat, bene eſt, ſin minus, hoc aliud parari iubeto.

℞. Maluæ
Florum chamæmeli
Stœcadis
Meliloti
Rutæ
Hyſſopi
Singulorum M. j.
Althææ
Fœnogræci
Seminum lini
Singulorum M. ß.

Miſce, & ſimul benè bulliāt, poſteà in mortario pinſantur, & adde
Farinæ orobi ℥ vj.

Olei

Olei liliorum alborum quantū sufficit.
Misce,& fiat cataplasma.

Si extra ducatur, & emollescat, bene est:sin minùs,hoc parari iubeto.

℞. Althææ
Radi. liliorum alborum
Radi.iridis
Florum vrticæ Maluæ
Singulorum M. j.

Misce, & bulliant secundum artem, posteà pinsentur,& addatur

Galbani
Bdelij
Myrrhæ
Singulorum ʒ ij.
Fermenti ℥ j.
Stercoris columbini ℥ ß.

Misce, & cum oleo irino fiat cataplasma, quod supra bubonē ponatur. Scito columbinum stercus ac similia adhiberi, vt pellis attenuetur ac fatiscat, si hoc non effecerit, quod petitur, quid agendum est? ego non nunquàm emplastrū de sinapi apponi iussi, quod locum mirè rubrum reddidit, & materiam ad circunferentiam traxit, deinde iussi apparari Galeni maturās emplastrum ex triticea farina, oleo, & aqua, & breui ac facili caput fecit,& ad exituram venit.

Ambiguum verò est, nunquid immaturum

rum aperiri debeat eiuscemodi abscessus, an vltima cõcoctio sit expectanda? ego sem per immaturũ potiùs incidi voluerim, non tamẽ penitus immaturum, ne ob dolorem inflammatio exoriretur. imò si incisio etiã fieret antequàm pus adesset cõueniret, nam malum non est vt aliquis adsit dolor, ob quem materia ad locum trahatur ac decurrat, posteà apertum seruetur quantum fieri poterit vlcus, curatio verò fieri debet, vt in eiusdem generis vlceribus fit, tamen aliqua miscenda sunt vnguentis, quæ hunc affectũ respiciant, vt aliquid vocati præcipitati, vel pulueris ligni Indici ad abstergendum, ac mundificandum: semper verò aliqua commiscenda sunt ad locum atrahentia, nihílque repulsiuũ accipiatur, præterquàm prima vice, quando incisio facta est, pro hoc die albuminis oui vsus conuenit: laudóque vt simul cum vitello sit. Cùm verò inciditur, tanta sanguinis quãtitas exire sinatur, quanta exire poterit, seruetúrque quandiu fieri poterit apertũ vlcus, & vnguentis variis superiùs enarratis in vlceribus penis ma lignis, cum bubo apertus ampliùs seruari non poterit, claudi sinatur. Sed hic ægrotus bene expurgetur, & per aliquas hebdomadas ac menses Alexandri pilulis vtatur, in victúsq; ratione optimè se regat, vt in contracta

tracta iam, sanitate confirmetur, si affectus ad iecur non irrepsit, neque per totum corpus disseminatum est, bene huic erit. si verò per totum corpus irrepsisset, hoc cognoscitur, vel quia pili decidũt, vel pustulæ, aut duricies per totam sparguntur, aut dolores excitantur, tunc eo modo curationẽ moliaris, quo superius dictum est: in posterũ verò de pilorũ defluuio dicemus, quòd cum adest affectus, iam bubonẽ prætergressus est.

Quandoque affectus hic gallicus absque bubone, & absq; vlceribus in præputio, vel cole incipit. At gonorrhœa quædam incipit, quæ contingit ob prauam affectionem vim retentricem lædentem, & expultricem ad expellendum lacessentem, quæ materias per vias proprias transmittit, & in inguinibus non colliguntur, neq; in pene, hoc verò profluuium difficulter sanatur, neq; etiam adstringi debet, sed purgãdo potiùs curandum est, vt de purgatione superiùs verba habuimus, hęc tamen nõ est vera gonorrhœa, id est, veri sanguinis defluxus: sed sunt pituitosæ materię, quãdoq; aliis mistæ acrioribus, quæ praua qualitate gallica affectæ sunt. Et si quispiã, hac gonorrhœa detẽtus, cum sana muliere rem veneream habuerit, & ipsa in hunc materiæ defluxum incidat, vt videatur ferè esse alter contagij modus,

quon

quoniam in hac specie per contagium recipitur, vt gonorrhœa gonorrhœam pariat, non autem panos vel bubones, neque in pene vel præputio pustulas, curatio fiat per purgationes superiùs enarratas, & si intentum minimè assequeris, ad decoctum, & ad inunctiones deueniendum est. De vera autem gonorrhœa seorsum agemus, & de huius generis profluuiis tam in mulieribus, quàm in viris, nam multa sunt per penem profluuia, quæ gonorrhœa vocãtur, tamen verè gonorrhœa nõ sunt, imò sunt pituitosæ materiæ, quæ exeunt. Tamen cùm plerunque cõtingat, vt in huius materiæ exitu hi vrantur, propterea cõsiderare oportet an sit bilis quæ exeat, an pituita salsa, necessarium nimirum est esse materiam aliquam acrem, quæ vstionem illam parit, si sit bilis, ex colore percipitur: si autem pituita, & ex colore indicabitur. At quicquid sit semper est acris materia, tunc syringa per vrinariam fistulam in penem iniice hoc decoctum.

℞. Maluæ
Althææ
Corigiolæ, id est, polygonari
Rosarum rubrarum
Balaustiarum
Singulorum M. j.

Bulliant

Bulliant hæc omnia in aqua plantaginis ſecundum artem. Quandoq; cogimur huic decocto miſcere lac ſiue vaccinum ſiue alterius animãtis, & quandoq; ſolùm lac iniicere, facta expurgatione, vt ſuperiùs dictum eſt, penis & partes penis, & perineum hoc linimento inungantur.

℞. Infrigidantis Galeni ſucco ſemperuiuæ ter abluti ℥ iij.
Boli armeni
Corallorum alborum
Acatiæ
Miſce
Singulorum ℈ j.
Miſce.

Ante prandium & ante cœnam ſumant ad caſtaneæ quantitatem ex hoc electuario.

℞. Zuccari roſati
Zuccari nenupharini
Singulorum ℥ j. ß.
Boli armeni
Terræ ſigillatæ
Corallorum alborum
Singulorum ℈ j.
Sandalorum rubrorũ
Sandalorum luteorum
Singulorum ʒ ß.
Miſce, & cum ſucco cotoneorũ fiat eclegma prædicto modo ſumendum, ſi ex his

ſanitati reſtituatur, bene erit, ſin minus, ad guaiaci decoctum deueniendum eſt, & adinunctiones, de quibus poſteà mentionem faciemus: ſcitóque ad hãc gonorrhœã plerunq; ſequi defluuiũ pilorũ, & alias omnes gallici affectus ſpecies, licet quãdoque diu perſeueret, abſq; aliis gallicę luis ſpeciebus.

Veruntamen & in lingua, faucibus, ac gutture in huius affectus initio puſtulæ oriuntur, quæ nonnunquàm adeò dilatantur, ac creſcunt, vt palatũ, fauces, vt gutturis initium corrodant, vt quandoq; cùm bibere tentant vinum, ſiue aqua, ſiue liquor is qui bibitur per nares exeat. nam cùm tranſglutire volunt, ſupra rem liquidam linguæ compreſsio fit, & palatũ verſus comprimitur, quod cùm exeſum ſit, & apertũ, liquor ille aſcendit, & per nares exit. At qui animaduertunt neq; verſus palatum liquorem cõprimunt, ſed abſq; tranſglutionis motu deſcendere ſinunt, his liquor deſcendit, & per nares minimè aſcendit, quandoq; & labia & gingiuæ præter linguam ſunt exanthematibus plena, quæ vulgò caroli vocantur, in medio albicãtia, & circũcirca rubentia, quanquàm & alios quandoque habeant diuerſos colores, vt humores ſunt affecti, qui in hoc ægrotante ſuperabundant, cùm quempiam incideris ita affectum, qui à te curand

curandus sit, purgationibus illis perfectis, quæ superius enarratæ sunt, primò hoc leui gargarismate gargarizandum est.

℞. Diamori ℥ ij.
Aceti rosati ℥ j.
Aquæ plantaginis ℔ j.
Misce.

Post hoc gargarisma istud aliud præparandum erit, atque exercendum.

℞. Ros. rub.
Balaustiarum
Boli armeni Acaciæ
Hypocysthidis
Singulorum ʒ ij.
Aquæ plātaginis ℔ j.
Aceti ℥ ij.

Misce, & bulliant ad cōsumptionē duarum librarū, posteà gargarizetur, & frequenter. Tertiò exerceto, & hoc aliud gargarisma.

℞. Aluminis liquidi
Aluminis scissilis
Singulorum ℥ ß.
Boli armeni ʒ ij.
Aqua plantaginis ℔ j.

Misce, & bulliant ad consumptionem duarum librarum, posteà adde
Aceti fortissimi ℥ ij.
Oxym. compositi ℥ j.
Misce & gargarizetur.

Nonnunquàm in his gargarismatibus vnguentum apostolorum vocatum dissoluitur, nõnunquàm Aegyptiacum, quãdo affectus sunt sordidi, tamen cùm eiuscemodi gargarismata in illis exulceratis partibus vredinem quandam inducere soleant, propterea post huius generis gargarismata, aliquo lactis genere gargarizari iubemus, & quandoq; seminum peponum expresso, vt vredo dimoueatur. imò fuit plerunque opus in hac vredine amygdalarũ dulcium olei cochlear adhibere, quod esset recenter expressum, vt paulatim deglutiretur. Nam hoc oleum vredinem leuat, neq; vlceribus obest, quandoque iussi fieri hoc decoctum.

℞. Sem. lactucæ
Endiuiæ Portulacæ
Singulorum ℥ iiij.

Misce, & bulliant in aqua plantaginis. hoc decocto gargarizato, vredo visa est abisse: interim verò aliqua semper, per os præbenda sunt, quæ si non profecerint, ad Indici ligni decoctum deueniendum est, & ad alia magna præsidia, quæ ab hoc liberant affectu, nõnulli pituitosi sanitati restituti sunt, quibus eiuscemodi vlcera fuère ardẽte aqua frequenter contracta. nam vlcera hac aqua vehementer exiccantur, & sanitati restituti sunt, aliquibus oleo ex calchanto confecto

vitrioli

vitrioli oleũ vocato,contracta ſunt, & profecere. aliis adhibita eſt aqua fortis vocata, vel da partire, qua aurifices vtuntur, cùm aurum ab argento (cùm ſimul miſta ſunt) ſecernere tentant, hæc præſidia vlceribus cruſtas induxêre, poſteà exiccatæ ſunt, & ſunt ſanitati reſtituti, eiuſcemodi aqua ſola non adhibetur, ſed alicui roſaceæ aquæ portioni miſcetur, nonnullis talium generum vlcera palatum corroſêre, ac nares, & hominem deformem reddidêre,vt quibuſdam neceſſarium fuerit actualem ignem adhibere, & inurere, & corroſio ampliùs procederet, & ne magis deformarentur, quàm iam eſſent deformati, hæc his vlceribus adhibentur pręſidia, quæ quandoque ſunt huius affectus initium,quando videlicet per os contagium recipitur.

Cùm & hic affectus plerunq; per mammas recipiatur,& mammæ ipſæ exulcerentur, propterea purgationibus ſuperiùs enarratis præmiſsis, eo modo tractanda erunt, quæ in his partibus prodibũt,vt illa quæ in pene oriebatur, de quibus ſuperiùs locuti ſumus. Vnum tantùm animaduertendum, ne ſint in mãmis adeò aſpera medicamenta, ſed ſemper gummi generibus & maſtiche mitigentur, hæc de his, quæ in initio huius affectus contingere ſolent.

At si quispiam hunc gallicum affectum iam contraxerit, tamen nõ sit inueteratus, neque sit nouus, sed affectio iecur iam attigerit, & sanguinem affecerit, & per totum corpus diducta sit, pustulásque excitauerit, & crustas, & durities, vel dolores, vel vtrunque simul, tunc vehementiori indigemus curatione, nam homo cuius vis temperiei necessariò atrabilaris efficitur, & pituita abũdat. idcirco syrupi semper prębẽdi sunt, qui hos humores respiciant, aliis haud neglectis. Si igitur sanguineę temperiei naturaliter fuerit, syrupus hîc præbeatur.

℞. Syrupi de fumo terræ
Syrupi de hyssopo
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ vj.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Si verò sit biliosæ tẽperiei, vel præscriptus præbeatur syrupus, vel hic, qui sequitur,

℞. Syrupi violati
Sirupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Syrupi de fumo terræ ℥ ß.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

At si sit tẽperiei pituitosæ hic adhibeatur.

℞. Syrupi de hyssopo

Mellis

Mellis rosati colati
Singulorum ℥ j.
Syrupi de epitymo ℥ ß.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce

Et si sit atrabilaris tẽperieri, hunc insumat, qui sequitur syrupum,

℞. Syrupi de epithymo
Syrupi de fumo terræ
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Si quis verò sit mistæ temperiei, secundum mistionis genus syrupi commisceri debẽt, sumptis ex his syrupis ad quindecim vsq; Alexandri pilulas præberi poteris, quas in capite de Epilepsia describit, & à Mesue referuntur, [illegible]m de Epilepsia verba facit. Ego etenim in gallico affectu his vtor pilulis, quæ maximè proficere videntur, quarũ descriptio hæc est, ne illam desideres.

℞. Aloës
Colocyntidis
Scamonij
Bdellij
Hellebori nigri
Gummi
Singulorum partem vnam.
Euphorbij Nitri

Singulorum partem ſemis.

Miſce, & cum ſucco caulium conficiatur maſſa, ex qua poſteà pilulæ adhibeantur, quando opus erit, quantitas ſumenda eſt ſcrupulis duobus vſque ad quatuor. Si quis verò ſit, qui catapotia inſumere recuſet, aut nequeat, omnia prædicta ſimplicia, quæ in compoſitione iam dicta ſunt, in puluerem redigantur, & additis

Gingibere
Garyophyllis Cinnamomo
Galanga
Calamo aromatico.
Ad quartam partem ſingulorum

Miſce, & cum zuccaro fiăt rotulæ, quarum ſumẽda quantitas eſt à drachmis quatuor, vſque ad ſex, puluis prædictus in iure ſumatur. Tamen poteſt & inſum[illegible]ex electuario quod ſequitur,

℞. Pulpæ colocyntidis ʒ j.
Tubith ʒ ß.
Scamonij ʒ j.ß.
Hellebori nigri ℈ iiij.
Salis gemmæ
Cinnamomi
Calami aromatici
Maſtiches
Gummi arabici Camphoræ
Singulorum ℈ ß.

Miſce

Misce & cum syrupo de fumo terræ, quãtũ sufficit fiat electuarium, cuius sumenda quantitas est à drachma vna vsque ad tres, cùm probè euacuatus fuerit (si vires constent) ligni Indici decoctum adhibeatur, cum illa ratione victus, de qua sermonem habebimus. Ex his etenim sperandum est, quòd in sanitatem ægrotans restituendus sit. At si imbecillis esset, & minimè rubustus, hoc decoctum ligni Indici in vino præbendum est, in qua sumptione tanta victus tenuitate non indigemus, quanta in aquæ sumptione indigemus: quanquàm & in aquæ sumptione tanta non indigemus victus tenuitate, quantã requiri scripsit Vtennus Nobilis Germanus.

At si morbus inueteratus sit, ac antiquatus, sic necessariò effectus est melancholicus, & multa pituita abundat, & totum habet habitũ iam immutatum, doctoresque habere potest, crustas, ac duricies simul, nũc de simplici curatione loquemur, illa deinde adducemus, quæ à crustis liberant, à duris tumoribus, & à doloribus, simplex verò curatio est ita hunc purgare, vt simul & euacues ac cõcoquas, idcirco huius generis syrupus exhibeatur.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.

Syrupi de epithymo

Syrupi de fumo terræ
Syrupi de pomis sabor
Singulorum ℥ j.

Misce, si hi syrupi multùm educant, alternis sumantur diebus, & hoc per multos dies continuetur, posteà Alexã. pilulæ exhibeantur, vel hæ, quæ sequuntur pilulæ.

℞. Hellebori nigri
Turbith
Scamonij
Singulorum ʒ j.
Agarici Rhabarbari
Epithymi
Singulorum ʒ ß.
Salis gemmæ
Masticħes Anisorum
Cinnamomi
Gingiberis
Singulorum ℈ ß.

Misce, & cum syrupo rosaceo solutiuo fiat massa, ex qua deinde pilulæ conficiantur, cuius sumenda quãtitas est à scrupulis duobus vsque ad quatuor, vel hæc eademmet simplicia cum syrupo de fumo terræ in electuarij formam secundum artem reducantur, quod posteà vel in bolos sumatur, vel in fumi terræ aquam dissoluatur, aut in aliam similem, idem medicamentum ex zuccaro in rotulas reduci potest, ac in placẽtulas

tulas, electuarij quantitas sumenda est à drachmis duabus vsq; ad quatuor, in rotulis à drachmis tribus vsque ad sex.

Purgatio bis térue reiterari debet,& in sex rebus non naturalibus probè regendus est,hi in tam longo affectu in inedia sinēdi non sunt, & pręsertim si febre careant, vel si illa correpti sint, sit remissa, in his verò modus seruetur superiùs scriptus in incipiente morbo,quāuis in cōfirmato aliqua in vino adhiberi debeant,quę atram bilem respiciant, & pituitam.Possunt enim varij pro his humoribus fieri intinctus,& ad appetentiā excitandam, quæ quandoq; adest. Purgationibus perfectis,quia per ipsas ab effectu non liberatur ægrotus,nam purgationes humores quidem euacuant, sed à praua qualitate nō liberāt, idcirco opus est per aliquod ingenium illū remouere.Tria inuenta sunt ad hanc prauam qualitatem remouendam præsidia.Vnum est suffumigium: secundum inunctio: tertium ligni Indici decoctum:quartum nuper additum est,quod est radicis chinæ vocatæ decoctū, de vnoquoq; horum quatuor plenè tractandum est.Primò igitur de suffumigiis verba faciamus,commune suffumigium hoc modo fit,post expurgationē denudetur ægrotus, & sub conopeum exerto capite ponatur

tur, mundúsque harum rerum per totum corpus fumum recipiat.

℞. Cinnabaris ℥ ij.ß.
Thuris
Styracis liquidæ
Singulorum ℥ j.
Misce, & fiat puluis.

Huius pulueris portio sub conopeum ponatur supra ignem, & fumus recipiatur, si verò petas, quomodo locandus sit ad hunc fumum recipiendum: dicimus posse erectũ manere, & supra scamnum sedere posse perforatum, vt fumus totum corpus attingere posſit, tantúmque in hoc fumo permanendum, quantum sudor exire inceperit, ac inualescere, cùm verò inualescere incipit, ægrotus in calidum lectum ponendus est, probéque tegendus, ac per vnius horæ spatium sudare sinendus: posteà stragulæ sensim remouendæ, & calidis linteis abstergendus, cúmque à sudore quieuerit, prandium adhibendum est, prandium dico, quoniã eiuscemodi suffumigium manè potius, quàm vesperi exercẽdum est, quãuis & vesperi fieri nihil impediat, in prandio pullos edat, capos, vitulinã carnẽ, hœdinã, veruecinã, oua, phasianos, perdices, & huius generis alia, vina bibat mediocria, quoniã suffumigium hoc vires resoluit. Et si petas,

per

per quot dies debeat eiuſcemodi ſuffumigiũ exerceri:dicimus per octo, vel ad ſummũ per decẽ dies, aliqui normam præbent, cùm dẽtes dolere incœperint, veruntamen nos ne doleant, vel ne tam citò fiat, ſingulo mane ſcrupulum vnum pilularũ Alexandri ſuperiùs deſcriptarũ præbemus. Et ſi dicas excernere non poſſe, quando ſudabit: dicimus pilulam eſſe prębendam quando ſuffumigandus eſt. nam hac hora præbendo, antequàm ad actionem actuetur, extra ſudorem eſt, his plerunque gingiuæ vlcerantur, lingua & fauces, tunc gargariſmatibus vti oportebit, vt in inunctionibus dicemus.

Scitóque nonnullos medicos iſtos ſuffumigaſſe capite etiam à conopeo non exerto, quod periculoſiſsimum eſt. nam quempiam vidi, qui ex hoc fumo caput petẽte in apoplexiam incidit, & ſtatim mortuus in terram corruit, idcirco laudo ac iubeo, vt exerto capite ſuffumigentur, imò papilio circa collũ ſtringatur, tum ne fumus exeat, tum ne nares feriat.

Id fuit ſuffumigium commune, quod hominem in ſanitatem reſtituere videtur, ſed omnes in ea nõ perſeuerãt, aliqui tamẽ ſanitati reſtituti ſunt, ſed longè rariores, quã ex aliis medicamẽtis, quæ in hoc caſu exercẽtur. nõnũquàm ex aperiẽtibus herbis

& ro

& roborantibus suffumigia tentaui, quæ sudorem quidem induxere, sed exulcerationes in ore minimè fecere, & affectũ prorsus diminuere, sed penitus non leuarunt, vt compositionem aliquam habeas suffumigiorum ex herbis odoratis, ac roborãtibus factorum. Hoc quod sequitur audito.

℞. Hyssopi
Saluiæ Iuæ
Roris marini
Foliorum lauri
Ros. rub. Pulegij
Calamenti
Carthami
Cardi benedicti
Amaraci
Arthemisiæ
Rutæ
Polij montani
Millefolij
Chalendulæ
Singulorum M. j.
Anisorum
Amidis
Fœniculorum
Gingiberis
Seselidis Amomi
Carui Cumini
Singulorum ℥ ij.

Misc.

Misce,& fiat puluis qui supra prunas ponatur,eodem modo,vt dictum est fiat suffumigium,quod quidem blandum erit, sudorem prouocat,& resoluit,affectúmq; mitigat,sed penitus non liberat. nam materiæ quidem pars resoluitur,sed non tota,& praua affectus qualitas non remouetur .nunc suffumigium addam,quo quandoque vsus sum,cùm essem iuuenis,quinquies,inquam aut sexties. at posteà neglexi suffumigia, cùm certè ab affectu non liberent,nisi rarò, videbantur in principio liberasse , posteà ad duos vel tres mēses redibat affectus.

℞. Cinabaris ℥ iij.
Masticbes
Gummi arabici
Colophoniæ
Styracis calamitæ
Singulorum ʒ iij.
Antimonij ʒ ij.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

Alij sunt,qui aliis vtūtur suffumigiis. at omnia in similia incidūt,quippe alij cyparissi gallas adiiciūt,alij gallas omphācitidas, & alij alia simplicia,nonnulli sunt qui addunt etiā aromata,vt nucem moschatā,gingiberem,ac similia.omnes verò cinabarim accipiunt,tamen & nonnulli vocatū pręcipitatum adhibent, in quo, & in cinabari

tota

tota vis reducendi in sanitatem fixa est.

Ego nonnunquam ligni Indici suffumigium tentaui, quod prorsus contulit. at affectum pœnitus nō exhausit, tamē cum cinabari mistum, duo agit, prauam cinabaris vim mitigat, & affectui valde cōfert. Eligēdum autem est lignum, quod pinguissimū sit. quid verò cinabaris sit, & quomodo ab hydragyrio distet, in nostro simpliciū examine discussum habetur.

Illos non probo, qui bis in die suffumigium faciunt, mane, scilicet & vesperi: sed illos probo, qui semel tantùm hoc efficiūt, & mane: licet alicui non negarim, qui magis commodum vesper haberet, vt vesperi id efficeret, & non mane, quia vires imbecillitantur, si bis in die fiat.

Neq; mihi etiam illi placent, qui volūt hos sudare per integram horā antequam à suffumigio remoueantur. at ne imbecillitētur, vt in magno sint sudore satis est, post eà in calidum lectum ponantur, & probè tegantur, & vnius horæ spatio sudare sināt-tur, denique abstergantur, imò bis vel ter interim abstergi possunt. nam hac abstersione magis sudabunt.

Illi insuper mihi displicent, qui statim cibum præbent, vel potum, sed per trium horarum spatium à suffumigio & à sudore

dimit

dimitti debent, vel ſaltem per duas horas.

Denique rariſsimos vidi, qui fuerint per ſuffumigiũ ab affectu gallico penitus abſoluti, licet aliqui plus temporis intermiſerint, alij minùs à recidiuatione, ſed pro maiori parte illos vidi in recidiuam incidere, de inunctionibus ac ligni Indici decocto ſecus eſt, hæcq; ſint ſatis de ſuffumigiis in hoc affectu.

De inunctionibus impræſentiarum loquendum eſt, verùm ſub inunctionibus cerata cõtineri videntur. nam illis propinqua ſunt, idcirco priuſquã de inunctionibus verba faciamus, de ceratis agendum duximus. fit verò communiter hoc modo ceratum.

℞. Pinguedinis ſuis ℥ xij.
Argenti viui ℥ viij.
Styracis
Theriacæ
Singulorum ℥ j.

Miſce, & cum cera & reſina pini fiat ceratum, aliqui ceratum hoc ſupra linteum extendebant, & à genibus infrà applicabant, & per octo vel nouem dies applicatum dimittebant, hócque in vtroque crure faciebant. Magnæ verò fiebant in ore exulcerationes, & in gingiuis ac palato. alij cum minori hydrargirij copia conficiunt, & cum aliis ſimplicibus. Verùm quia nõ ſum alio-

rum modos relaturus,sed proprios, ideirco id tantùm referã quòd effeci,cùm vsus sum ceratis in hoc affectu. Primò ceratum,quòd sequitur confici iubebam. id verò secũdum ætates alterabam,secũdum anni tempora, & secundum temperies, in sanguineis natura huius generis ceratum parari iubebã, vel (vt vno ac simplici verbo vtar) in calidis ita confici monebam.

℞. Hydrargirij ℥ iiij.
Pinguedinis anseris ℥ vj.
Misce, & hydrargirium probè mortificetur,posteà adde
Gummi arabici
Mastiches
Colophoniæ
Singulorum ʒ ij.
Camphoræ ʒ j.
Mucilaginis psilij ℥ j.
Olei rosati omphacini
Ceræ
Resinæ pini
Singulorum quantum sufficit.

Misce,& fiat ceratum, hoc ceratũ medium est. Quando vehemẽs confici volebam,hydrargyrij ℥ vj. sumi iubebam. In frigidis verò naturis eadem compositione vtebar, camphora,mucilagine psilij & oleo rosato omphacino prætermissis, & quæ sequuntur

tur additis,

Styracis liquidæ

Styracis calamitæ

Singulorum ℨ ij.

Olei laurini quantum sufficit.

Et in hoc genere vehemẽs quandoq; faciebam, quãdoq; mediocre, quãdoq; imbecillum, hydrargirij quãtitatem mutãdo. nam ipsum est, quod vehemẽs, mediocre, & imbecillũ reddit medicamẽtum, vehemẽs sex recipit hydrargyrij vncias, mediocre quatuor, imbecillum duas, posteà supra nouum linteum, vel supra corium extẽdi iubebam, quod esset latitudinis quatuor digitorũ, & tãtæ longitudinis, vt membra ambire posset, itaq; supra vtrũq; talum ceratũ apponi iubebã, quod totũ ambiret talum, & supra vtrũq; genu, & supra vtrasq; coxendices, & etiã supra vtrũq; carpum imponebam, & supra cubitum, & supra humerum, & per tres dies hoc modo seruabam, posteà noua alia cerata imponebam, quæ per alios tres dies adhuc seruabam, iterúmq; mutabã, & per alios tres dies in illis locis dimittebam, interim singulo mane Alexãdri pilularũ scrupulum præbebã, ne gingiuæ, palatũ, & fauces exulcerarẽtur, scitóq; tot debere esse cerata, quot sunt membra, quibus applicãtur, aliqui per nouẽ integros dies cerata prima

dimittunt,& nunquam mutant.verũtamen neque multum probo eiuſcemodi cerata, quoniam fallacia ſunt.nam & ſi vnũ quandoque in ſanitatem reſtituãt, decem erunt qui ſanitati minimè reſtituentur, idcirco horum ceratorum vſum prætermiſi.

Inunctiones impræſentiarum cõſiderari debent,quæ ad hunc affectum valent,& homines ab eo proculdubio liberant. hæ verò inunctiones ſecũdum temperaturas variari debẽt,& anni tempora,ac ætates,idcirco neceſſarium eſt multas adducere compoſitiones, quæ ſecundum harum cõditionum diuerſitatem, variæ eſſe debent. hæc quæ ſequitur communis inunctio eſt,qua multi in omnibus vtuntur abſque delectu.

℞. Axungiæ ſuillæ neque recentis,neque antiquæ ℔ j.
Butyri recentis ℥ iij.
Theriacæ quæ ſit in decimo anno ℥ j.ß.
Mitridati ℥ j.
Argenti viui ℥ ij.ß.
Cinabaris ℥ ß.
Lythargirij auri
Salis communis
Singulorum ℥ j.
Maſtiches
Colophoniæ
Singulorum ℥ v.

Olei

Olei laurini quantum sufficit.

Misce,& fiat vnguentum, aliqui non accipiunt oleum laurinum,sed aquam fumi terræ & scabiosæ ad tantam quãtitatem,quòd omnia simul commisceri possint,mihi tamen potiùs arridet,vt oleum recipiatur. aliqui sunt,qui ita conficiunt vnguentum,sed est vehementissimum.

℞. Pinguedinis suis liquefacti ℥ iij.
Argenti viui ℥ iiij.
Styracis liquidæ
Theriacæ
Singulorum ℥ ß.

Misce,& fiat linimẽtum secundum artem. Nos verò aliis vtimur vnguentis, quorum compositiones ne quispiam illas desideret, impræsentiarum adducemus,si sit medium tempus, vt Ver vel Autumnus, hoc vtor vnguento.

℞. Vnguenti Aragon ℥ vj.
Butyri recentis bene loti ℥ iiij.
Axungiæ suillæ ℥ ij.
Argenti viui ℥ iiij.
Masticbes
Colophoniæ
Camphoræ
Gummi arabici
Singulorum ℥ iiij.
Olei laurini ℥ iij.

Myrrhæ Styracis
Bdellij
Singulorum ʒ vj.
Misce,& fiat linimentum molle.

Hoc vtor in mediis temporibus,& in temperaturis neque calidis,neque frigidis, tamen ex perseuerante affectu frigidi efficiũtur huius morbi ægrotantes,& hæc est mediocris compositio, inter vehementem, & imbecillem media.compositio enim vehemens sex recipit hydrargyrij vncias:imbecilla verò duas,vel tres.in ęstate verò sequẽti vtor linimento,& in calida temperie.

℞. Vnguenti Aragon ℥ vj.
Axungiæ suillæ aqua rosacea lotæ
Butyri eadem aqua loti
Singulorum ℥ iiij.
Hydrargyrij ℥ iij.
Olei rosati omphacini ℥ iiij.
Camphoræ ℥ ß. Bdelij
Styracis Myrrhæ
Singulorum ʒ iij.
Mastiches
Gummi arabici
Colophoniæ
Singulorum ʒ ij.
Olei nenupharini ℥ iij.
Misce,& fiat linimentum.

Si verò sit hyemale tempus, & temperies frigida

frigida, hac vtor inunctione.

℞. Vnguenti Aragon ℥ viij.
Butyri loti cum aqua saluiæ
Pinguedinis equinæ
Singulorum ℥ iiij.
Olei laurini ℥ v.
Myrrhæ Aloës
Croci Styracis
Bdelij
Singulorum ℥ j.
Masticheſ ℥ j. ß.
Mitridati
Theriacæ
Singulorum ℥ ß.
Hydrargyrij ℥ iiij.
Petrolei ℥ iij.
Sulphuris ℥ ij.

Misce, & fiat linimentum: quod fieri potest vehementius, si sex vncias hydrargyrij recipiat, & minus vehemẽs imò imbecillum, si duæ vnciæ tantùm sumantur, vel tres. Nota verò in æstatis liniméto nunquã esse faciendum vehementius linimẽtum, quàm quod quatuor vncias recipiat hydrargyrij, quia ob æstatis calorem vires vehementer resoluuntur. Si verò sit temperies frigida, & tempus æstiuum, simplicia contempero, & si sit temperies calida, & hyemale tempus. nam necessarium est medicum

ex præſcriptis hiſce formulis ſecũdum varias,& temporum,& temperierum cõplicationes,cõpoſitiones,quæ cõueniunt ſibi parare,& magis ac minus addere,vt opus eſt.

De inungendi autem modo diuerſi inter ſe videntur authores. Nam aliqui à genu infrà inungũt,& à cubito infrà, idq; faciũt bis in die. mihi verò potiùs placet,vt ſemel tantùm in die inũgatur,& hoc modo ſummo mane brachia inungantur,ac crura,brachia inquam ab humeris ad extremas manus,apud ignem fricando, & penetrare faciendo,& à coxis ad extremas pedis partes, apud ignem etiam fricãdo,poſteà quatuor faſciis & crura vinciantur, & brachia,& in calidum lectum ponatur,calidíſq; pelliceis veſtibus contegatur,vt ſudare valeat,& per integram horam probè tectus remaneat,vt prorſus ſudet, poſteà bene abſtergatur, & per aliam horam cum minori ſtragularum copia ſinatur, vt à ſudore quieſcat, poſteà per aliam horam adhuc quieſcat abſq; ſtragulis, quæ ſudorem excitare poſsint. poſt has tres horas è lecto ſurgat, ſi voluerit,& prãdeat,in hoc caſu quia vires ab hac inunctione reſoluuntur,faſciæ auferantur,& induat ſe interula alba, quam deinceps non mutabit, niſi poſteaquam fuerit lotus, cibóſque probi nutrimenti ſumat,vt phaſianos

nos, perdices, auiculas, capos, pullos gallinaceos, & columbaceos, oua, hędos, vitulos, optimáq; vina bibat, & si è lecto surgere voluerit, surgat: síque hyems sit, in calido cubiculo maneat. si verò æstas, in frigido minimè præstet, sed in tẽperato. Et ita in mediis temporibus, in his tamen temporibus mediis, ad calidum potiùs inclinet. ante inunctionẽ debuit insumpsisse pilularum Alexandri scrupulum vnum, hócq; singulo mane fiat, vsque in inunctionis finem, quæ per dies nouem perdurabit, nisi tantum excerneret, quòd nõnunquam pilulas prætermittere cogeremur, quia octies vel decies & copiosæ, per tres aut quatuor dies successiuè excreuisset, vesperi hora conuenienti cœnet, & cibis iam dictis vescatur.

Secunda die summo mane eodem modo inungatur, eodémq; in omnibus tractetur modo, & tertio die, & quarto, vsque in nonum diẽ. Nota verò, quòd secunda & tertia die ægrotus peiùs habere videbitur, posteà quarto die dolorum remissionem vel crustarum manifestè sentire incipiet. & hoc in his, qui de recenti contagium recepere. in his verò, qui morbo antiquo laborant, ad sextum vsque diem peiùs habere videntur, posteà in sanitatem restituuntur, imò medicus animaduertere debet, cùm in nona

ſunt inunctione, nunquid ſanitati reſtitutus eſſe videatur, ſi adhuc hæſitet, decima vice inungi faciat,& vſq; ad duodecimam, ſi opus eſt. Notãdum verò eſt in forti inunctione non eſſe pertranſeundum nonum diem, in mediocri decimum, in imbecilla duodecimum.

Solent quarto die dentes,& gingiuæ dolere, atq; exulcerari, tunc hordeũ ſumatur, cùm aliquibus plantaginis foliis ac myrtillis, bulliántque ſimul, & ex hoc decocto os frequẽter abluatur, poſteà ſi aliquæ paruæ fiant exulcerationes, mel roſaceum addatur, deinde alumen,& frequẽtiſsimè abluatur, cùm probè expuit decoctum iſtud fiat.

℞. Caricarum
Paſſularum
Sebeſten
Singulorum ℥ ß.

Miſce,& bulliant in aqua, poſteà melle roſaceo addito, os abluatur, ac gargarizetur. hoc vtor decocto, quandoque ex vlcuſculis pus excitandum eſt, quãdoq; æſtiuo tẽpore coactus fui ſinere, vt hi in ore cucurbitæ ſuccum ſeruarent, vel cucumeris, vel portulacæ,& quandoq; oleum amygdalarũ dulcium in ore ſeruandum iuſsi, quod recenter expreſſum eſſet. Nota verò inter illa, quæ in hoc caſu magnum faciũt ardorem, potiſs

potiſsimum eſſe vinum, quandoque lacte ablui iuſsi, quandoq; iure pingui, vt magis commodum videbatur ægrotãti, in nouem inunctionum fine ſequenti die iubeo, vt vino albo potenti, in quo roſæ ebullierint, crura ac brachia linteo madefacto probè lauentur, & alba interula induantur, ſequẽti die iubeo, vt aquæ dulcis balneum ingrediantur, in qua ſequẽtes herbæ ebullierint, neque opus eſt, vt tot ſint, vel pauciores, vel plures, ſed illæ ex his ſumantur, quæ haberi poſſunt.

℞. Saluiæ
Menthæ
Roris marini
Roſarum rubrarum
Florum chamæmeli
Stœcadis Meliloti
Foliorum lauri
Rutæ Pulegij
Calamenti
Hyſſopi
Arthemiſiæ
Abſinthij Iuæ
Singulorum M. iij.

Miſce, & bulliant in ſufficienti quantitate aquæ, & ægrotãs hyeme, ac in mediis temporibus lauacrum huius decocti ingrediatur, & optimè lauetur, vt nihil inunctionis

ſupra

ſupra carnem relinquatur. Si verò ſit æſtas, ex ſequentibus herbis balneum cõficiatur.

℞. Roſarum rubearum
Violarum
Cap. ven.
Florum nenupharis
Florum chamæmeli
Singulorum Man. iij.
Myrtillorum
Nucum cypariſsi
Balauſtiarum
Singulorum Man. ij.
Meliloti
Baccaræ
Singulorum Man. j.

Miſce, & bulliant in aqua ſecũdum artẽ. Poſtquã fuerit bene lotus, inungatur oleo de roſetis vocato totus, ac in lectum ponatur, vel oleo de floribus citranguli. lectus verò ſit albis linteis odoratis ſtratus, & alba induatur interula nitida, & odorata, & hoc nitido lecto parumper fruatur, poſteà cibũ ſumat, quia ſanitati reſtitutus eſt, tamen ab re nõ erit, ſingulis hebdomadibus per mẽſem ſcrupulos duos pilularũ Alexandri exhibere, in hoc etiam caſu dum inunctio fit principalia mẽbra roboranda ſunt: cor igitur hac inunctione perungatur,

℞. Olei de citrangulis ℥ iij.

Boli

Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ℨ j.
Theriacæ ℥ ß.

Misce, & cum cera fiat linimentum molle, quo in hyeme vtaris, & in temporibus mediis. in æstate verò non misceatur Theriaca, sed theriacæ loco apponantur,

Sandalorum rubrorum
Sandalorum luteorum
Singulorum ℨ ij.

Post inunctionem epithema cordi supraponatur, si hyems sit, ita confici debet,

℞. Aquarum rosarum
Aquarum citrangulorum
Aquarum melissæ
Singulorum ℥ iiij.
Galliæ moschatæ
Corticum citrorum
Singulorum ℥ ß.
Garyophyllorum
Cinnamomi
Singulorum ℨ ij.
Aceti ℥ j.
Vini cretici ℥ ij.
Musci
Ambracani
Singulorum G̃ ij.
Croci G̃ vj.

Hæc

Hæc omnia ſimul miſceantur, deinde linteum madeſcat, & ſupra cordis regionem extendatur. ſi verò ſit æſtas hoc fiat; quod ſequitur epithema,

℞. Aquarum roſarum
Aquarum citrangulorum
Aquarum boraginis
Singulorum ℥ iiij.
Specierum triaſandalorum
Succi limonis
Singulorum ʒ iiij.
Succi nenupharis ʒ ij.
Aceti ℥ ij.
Muſci
Ambracani
Singulorum G̃ j.
Croci G̃ iij.
Miſce.

Iecur inſuper infrigidante Galeni inungendum eſt, cui nonnihil vnguenti ſandalini hoc modo addatur,

℞. Infrigidantis Galeni ℥ ij.
Vnguenti ſandalini ℥ j.
Miſce.

Ante prandium atq; cœnam ſequẽtis eclegmatis ad auellanæ quantitatem inſumendum eſt, ſi hyems ſit, aut medium tempus.

℞. Zuccari roſati
Zuccari boraginati

Sing

Singulorum ℥ ij.
Lœtificantis Almansoris
Diamusci dulcis
Singulorum ʒ j. ß.
Theriacæ magnæ ʒ j.
Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ℈ j.
Misce, & cum syrupo de corticibus citri fiat electuarium. Si verò sit æstas, ex his eclegma conficiatur.
℞. Zuccari rosati
Zuccari boraginati
Singulorum ℥ iij.
Lætificantis Almansoris
Diamusci dulcis
Singulorum ʒ j.
Camphoræ ʒ ß.
Sandalorum rubrorum
Sandalorum luteorum
Singulorum ℈ j.
Misce, & cum syrupo de acetositate citri fiat eclegma. Si verò ægrotum reficere tibi placuerit, quia ipsius vires haud robustæ sint, tunc sequentes morsellos (vt communi vtar nomine) fieri iubeto.
℞. Pulpæ caponũ, vel phasianorum ℥ vj.
Nucleorum pineorum
Pistachiorum

Amygd

Amygdalarum dulcium
Singulorum ℥ iij.
Cinnamomi ℥ ß.
Gingiberis Garyophyllorum
Singulorum ʒ j.
Musci G̈ ij.
Ambracani G̈ iij.

Misce,& cum zuccaro quantũ sufficit, fiant vocati morselli,quorũ vnusquisq; sit quãtitatis semiunciæ,& vnus singulo mane ante prandium accipiatur, ac vnus ante cœnam.

His omnibus ex ordine peractis arbitrãdum est hũc ægrotum esse in sanitatem restitutum, tamen post inunctiones ad abundantiorem cautelam, iubeo, vt per viginti saltem dies, ligni Indici decoctum sumatur, hoc etenim est id extremum, quod sanitatem exquisitè confirmat.

Contingit nõnunquam dum aliqui inunguntur, vt duros habeãt in capite tumores, aut in aliis corporis partibus,sed præsertim supra tibia spiculum,in eo,in quo sunt loco prędicto linimento inungendi sunt, aut cerotum hoc parandum, ac loco intumescenti supraponendum, cùm illud prius supra corium extenderis.

℞. Mercurij ℥ ß.
Diaquilonis maioris ℥ j.
Ammoniaci præparati ʒ vj.

Misce

Misce,& fiat ceratũ. Si verò in eisdem locis adessent crustæ,eodẽ modo essent inungen dæ,& prædictũ ceratũ apponendum,tamen ex sola inunctione ad brachia & ad crura crustæ in quocunq; sint loco,decidunt.

Dum inunguntur ægroti , euitandum est, ne testium bursa inungatur. nam pelle exuitur cum maximo pruritu , id tamen nihil est:præter incommodum pruritus ea noua pelle induitur bursa.

Denique, ne aliquid prætermittamus ex his,quæ fieri possunt in hoc affectu,vel quæ fieri consueta sunt , nonnulli hac inunctione vtuntur.

℞. Olei chamæmelini
Anethini Laurini
Iridis Rosacei
Singulorum ℥ ij.
Terebenthinæ ℥ j.
Axungiæ suillæ recentis ℔ ß.
Lythargyrij auri Cerussæ
Sublimati pulverizati
Singulorum ℥ ij.

Bulliant simul vna ebullitione , & cum ab igne remouentur,adde simul,
Cineris vitis Thuris
Masticheś
Singulorum ℥ ß.

Omnia simul misceātur, & conficiantur ad

formam vnguenti, posteà accipe,

Argenti viui extincti ℥ iij.

Styracis liquidæ ℥ j.

Misce omnia simul, & in mortario bene pinsantur, quoad fuerint probè simul mista, & in vnguenti formam redacta, hæc est aliquorum inunctio, qua in omnibus differenter vtuntur tam in calidis, quàm frigidis, tam in æstate, quàm hyeme, & mediis temporibus, & est nõ valde efficax vnguentum, sed illud addere volui, ne quicquã prætermitteretur, quod desiderare posses.

Dubium verò contingit, cur in hac vnctione, morbus per os ferè expurgari videatur, & quantò magis expuũt, tantò magis in sanitatem restituuntur, nonnulli hoc referunt in proprietatẽ quandam, ad quam habet argentũ viuum, vt ipsius natura sit ad os transmittere materias, quæ in corpore cõtinentur. at mihi insulsum videtur ad has proprietates, quarũ rationes reddi non possunt, confugere velle. Alii dicunt esse calidissimæ naturæ, nam ad quartũ ferè ordinẽ attingit, idcirco materias crassas liquefacit, & ad os trãsmittit. At dices, cur ad alias partes non transmittit, & cur ad os potius, quàm ad illas? Alij dicunt ad os illas solùm materias transmitti, quæ in capite sunt: & experientia oppositum ostendit, quoniã &

reliquæ

reliquæ materiæ,quæ in corpore ſunt,ad os tranſmittuntur. nam tanta materiæ copia quandoq; exit,vt ad illam recipiendam ſex capita nō eſſent ſatis. Calidum verò eſſe argentum viuū ex Paulo colligere volunt,ſed de hac poſteà,nos potiùs arbitramur frigidæ eſſe,& tenuiū partiū naturæ,cùm & ipſa intenſiſsimi hyemis frigiditas, dum ſubiit noſtra corpora, illa penetrat, & neceſſariò eſt tenuiū partium, aëri nimium innititur, qui per cutaneos meatus ad oſſa vſq; penetrat, ita argentū viuum, & ſi frigidū ſit, tamen tenuiū eſt partiū, cùm ſit aqueæ naturæ.hoc verò ita oſtenditur, ſi in craſsiſsimi corij marſupium argētum viuum imponatur, & bene comprimatur per ſolidas corij partes,exit hydrargyriū:nam ſua tenuitate nouit inſenſibiles illius corij meatus inuenire,quos fortè aqua ipſa nō inueniret, vel non tam citò: quia aliquid habet ſulphuris admiſti in ſua ſubſtantia. Vndè dicendum eſt argentum viuum ſua frigiditate membra omnia comprimere, & ad locum illum comprimere,per quem natum eſt,naturam humores trāſmittere.Cùm verò os vnus ſit locus ex illis, non mirum ſi ad os materiæ repercutiantur, tamen & in aliquibus ad anum tendunt, & per anum exeunt,qui eſt alter locus, per quem natura ſolet tranſ-

mittere humores,& ideò ad expulsionis loca repercutit. hic verò locus, qui os vocatur, materias facilè recipit, quæ à capite, thorace, & aliis partibus ab aliquo violento medicamento repercutiuntur. itaq; hanc arbitror esse causam, cur materias ad os trāsmittat, sua insuper tenui natura crassas materias attenuat, vt illas ad os facilè repercutere posit. Quempiā vidi, cui ex hac inūctione anus ita erat exulceratus, vt sunt gingiuæ, ob hanc scilicet materierū trāsmissionē ad anū, vt causa cur ad os trāsmittit, sit quia repercutit, & cū vehemētia, ad vnā expulsionis viā materias trāsmittit. Vna autē via est os, quæ facilior est, quàm anus, cùm plures partes sint ori magis propinquæ, quàm ano, ex his inquam partibus, quæ in corpore sunt humorū capacibus, hæcq; vehemēs expulsio per venas fit, quæ ad os expressè transmittunt, fortè ita dicendum est de repercussione per hydrargyrium, facta ad os.

Aliàs sentire solebam esse calidæ temperiei hydrargyriū, & tūc facilius erat rationem reddere, cur materiæ ad os decurrant. mouebátq; ad sentiendū, quòd esset calidū ex quodam Galeni loco, in quarto de Simpliciū medicamentorū facultatibus, cap. 19. vbi incidenter de hydrargyrio tractat, & inquit, esse crassarum partium, & potestate

calid

calidum, ſicut ferrum. nam illud ferro com parat:& dicit ventrẽ exulcerare, non aliter quàm ferrum ignitũ ac lapidem. Sequitur verò, tum exurunt, cùm ſcilicet in corpus diſtribui præ grauitate haud poſsint, ſed Galenus in hoc mihi parcat. Nam experien tia oſtẽdit per corpus mirè diſtribui argentum viuum, & maximè penetrare. nam ſolis inũctis manibus vnguẽto, in quo argentum viuum receptũ ſit, per totũ corpus penetrat, egomet cùm nonnunquam ſcabie affectus eſſem, & inungi renuerem, argentum viuũ ſuillæ axũgiæ miſcui, poſteà manuum carpum tantum deliniui, & vniuerſi corporis ſcabies trium dierũ ſpatio tota exhauſta eſt, hinc colligi poteſt: an penetret, & per corpus diſtribuatur, an nõ. Prætereo, quæ ſuperiùs dicta ſunt de argento viuo in defunctorũ capitibus in ſepulchris repertũ, tamẽ brachia tantùm & crura inuncta ſunt, dici inſuper Galenũ illud facere calidũ potentia ſicuti ferrum, quoniã igniri poſsit & incaleſcere, ſed in actuali ſua natura frigidum eſt. veruntamen de argento viuo hoc dici nõ poteſt, quoniã vt igniatur minimè expectat. nam totus euaporat, cùm ignẽ ſentit, niſi ſit alicui rei miſtum, & mortificatũ, vt cùm aduritur. antiquitus verò vtebatur etiã, & per os prębebatur ad nonnullos alui

dolores, Paulo teste lib. 7. At dices Galenum dicere igniri in humano corpore, & in animante accipere mutationem, non aliter, quàm lapis ferrúmque ignitum, tum exulcerant, tum exurunt, verùm hoc non videtur, quòd exulceret viuum argentum exurátue. Aliâs arbitratus sum Galenum modicam habuisse hydrargyrij cognitionem. nam in 9. de simplicium medicamentorum facultatibus apertè dicit hydrargyriũ non esse ex sponte nascentibus medicamentis, sed ex iis quæ præparantur, veluti psimithium, ærugo, psoricum, lythargyros. at hydrargyros quandoque est vomica terrenis, quæ à minera exit, fortè Galenus intelligit quòd postquam collectum est expurgatur, sed hoc non aufert quin sit sponte nascens medicamentum. id verò confirmat meam sententiam, quòd Galenus haud probè cognouerit argenti viui naturam, quia statim sequitur: nullum autem eius feci periculum, neque quòd interimat si deuoretur, neque vbi foris admota sit, vt planè videas Galenum haud probè hydrargyrij naturam nouisse. Sed aliud etiam me commouebat, vt putarem esse calidæ temperiei, argentum viuum, Pauli videlicet sententia à Rasis adducta, qui expresse fatetur (iuxta Rasim) calidum

dum esse hydrargyrium, veruntamen Paulum diligenter considerans, nullum inueni locum in quo hoc fateretur Paulus. tamen bis de hydrargyrio verba facit, & libro quinto capite lxiiij. & libro vij. in litera *υ*, & tamen neque in vno neque, in alio loco mentionem facit quod calidum sit, nedum quòd tali qualitate, vel tali, ex primis sit præditum. Et Aristoteles calidum esse suadere videbatur in iiij. Meteor. lib. cùm de his quæ coagulari nõ possunt, agit, & inquit, Incoagulabilia autẽ sunt, quæcũque aut humiditate aquosa carent, aut non aqueæ sunt, sed plus calidi & terræ, puta mel, & mustum, aut plus aëris, sicut oleum, & argentum viuum, hîc supple, iterum aut plus calidi & aëris, vt notetur in argento viuo adesse plus calidi & aëris, propterea nõ posse coagulari, hũc addiscant chymistę quomodo fixum reddere possint suum mercurium, quod tantopere quærunt, & quæsiuere, nunquam tamen inuenerunt, neq;(vt arbitror) inuenturi sunt. At hæc esset via remanere ab ipso aëream naturam, & calidam, tunc enim fixum redderetur, sed amplius non esset viuum argentum, neque etiã argentũ. Ad rem verò redeuntes, Aristoteles argentum viuum calidum facere videtur, & aëræ substantiæ, ob quam naturã

perenni motu agitatur, at liber hic quartus Meteororũ Aristotelis tali autore dignus non videtur, multæq; in eo imperfectiones sunt, neque ad tres meteologicos præscriptos libros aliquid commune habet, imò ad ipsos nihil penitus sperare videtur, idcirco si non recipiatur vt Aristotelis liber, non erit magni momẽti erratum, tamẽ argentũ viuũ áqueum facit, & monet esse vti aquã, quæ cũ terra valde tenui miscetur sulphurea, & est horum mistio vehementissima, hinc perenniter mouetur, album esse dicit, ex aquæ albedine, & tenuissima terra mista, cùm verò partes aqueæ magis appareãt in ipso quàm sulphureæ, frigidum potiùs censendum est, quàm calidum. At Haliabbas ac Rasis in vltimo cõtinẽtis illud faciũt non tãtũ calidum, sed & adurentis naturæ, quanquam alij calidum tantum in secundo esse fateantur, tamen simpliciter nos potiùs frigidum esse dicendum iubemus, at argumentantur recentes quomodo illud potest esse frigidũ, quod corrodit ac mordicat? id profectò quod huius generis est, frigidum esse non poterit. at argentum viuũ corrodere ac mordicare Dioscorides testatur, igitur calidum esse oportet, at eiuscemodi argumentatio non vno errore scatet, sed pluribus, cùm prima propositio,
cui

cui tota ratio innititur, absurda sit, non enim omne, quod corrodit, & mordicat, calidum est, nam hyemis tẽpore frigidus aër corrodit, ac mordicat: tamen nulla caliditate preditũ est, sed simpliciter frigidum, neque etiam Dioscorides aliud dicit, quàm intestina erodere suo pondere, illa inquam non qualitate aliqua calida, sed suo põdere lædit, ac perforat. At hoc non facit in parua copia sumptum, quoniam pondus tale non est, vt intestina perforare, ac penetrare possit. At iterum argumẽtantur, cùm in rebus symbolum sit, si argentum viuum statim in aërem conuertatur, quis negabit illud esse aereæ naturæ? in aërem verò statim conuerti id ostendit, quòd si igni applicetur, in fumum conuertitur, qui statim aër euadit, ad quantum ratio hæc conueniat, tibi ostendere potest aquæ in aërem cõuersio per ignis applicationem, nã cùm ignis aquæ applicatur, statim in vapores conuertitur, qui aër mox efficiuntur. tamen non sequitur, ergo aqua calida est. ita neq; sequi debet in fumos conuertitur, qui statim aër efficiũtur, igitur argẽtum viuum est calidũ quoniam & id symbolum quod dicunt, nõ facit, vt habeat qualitates illius in quod habet symbolũ. nã aqua habet ad aërẽ symbolũ, tamẽ nõ sequitur, quòd aqua aëris quali-

tates habeat, vt in genere ego potiùs arbi-
trer esse frigidæ temperiei, tamē ob pōdus
maximum, quod habet, tū quia cū eo aliqui
delinuntur naturalis calor retrahitur, ac ad
interiora retruditur: tum quia iuxta Auicē
nam ægritudines frigidas inducit, vt para-
lysim, stuporem, epilepsiam, apoplexiam,
& similes ægritudines. Prætereo impræsen
tiarū argumētū à nominis ratione, quoniā
hydrargyros vocatur, ac si dicatur aqueum
argentum, vt notetur eius naturam esse de
aquæ natura, quanquam hoc attribui pos-
set suæ mobilitati, vt aqueum dicatur, non
quia sit de aquæ natura, sed quia motū ha-
beat, albedinem ac luciditatem, vt aqua,
imò nonnulli ex mobilitate sumere volūt,
quòd calidum sit, quoniam res calidę motu
magis præstāt, quàm frigidæ, sed friuolum
est argumētū, cū aqua ipsa quæ frigida est,
si in plano ponatur, discurrat, nec sistere
possit, ita argentū viuum in plano positum
discurrit, cùm verò terminum habet, ibi
sistit, neque ampliùs mouetur, vt in summa
inferre voluerim argētū viuum esse potiùs
frigidum, quàm calidum, tamen & aliquas
partes habere calidas, nō enim est simplex
corpus elementare, sed ex elemētis compo-
situm, aqueo elemēto superante, cùm aërei
miscella terra potissima ac tenuissima, quę
sulph

sulphurea est cũ ignis portione vehemẽter cõmista, planũ verò est sulphuream subesse naturã, si quis illud tractet, nam manus sulphur olẽt. Cõciliator in suis differẽtiis duobus modis conatus est 151. differentia autores in tãto dissidio conciliare. Vnus est modus, quia ex duabus cõficitur partibus viuũ argẽtũ, ex aquea inquã parte, et sulphurea, ratione aqueę frigidum dici potest: ratione verò sulphureæ calidũ. Alter cõciliãdi modus est, quòd triplex reperitur argenti viui species. Vna, quæ (iuxta Dioscoridem) ex minio fit, & cinnabari, nam hæc in testeum cacabũ ponũtur, & ferreo cooperculo exquisitè tegitur, & igni exponitur, post tres aut quatuor horas ab igne remouetur, & quod operculo inhæret, colligendum, aliud est huius argenti genus, quod deccurrit per montes, & est (Plinio teste) veluti vomica, quæ perenniter illud emittit. Extat & tertium genus, quod ex montis lapidibus extruditur, sicut & alia extruduntur metalla, hócque vi ignis efficitur, tunc monet hoc tertium genus esse calidum, reliqua duo frigida: vt ex harum specierum distinctione inter autores differentia statuat, & cõueniẽtiã, & illos haud dissidẽtes reddat.

Sed vt huic negotio finem imponamus, dicendum est argentum viuum esse diuer-

sarum

ſarum partium. calidarum inquam & frigi
darum , at frigidæ calidas ſuperant, itaq;
diuerſitatem partium ponẽdo, faciliùs ra-
tio redditur, cur ad os materias trãſmittat,
nam pars calida penetrat,& frigida illã ſe-
quitur,calida attenuat, frigida repercutit,
& ad propinquiora loca repellit. Vnde cùm
materiæ quæ in capite, thorace, ac ſimili-
bus partibus ſunt, ori potiùs,quàm ano pro
pinqua exiſtant,idcirco ad os faciliùs trãſ-
mittuntur, & per illud exeunt. Cùm verò
experientia oſtendat eos, qui inunguntur,
in oris fœtorem incidere,cùm inunctiones
hydrargyros ingreditur, ſecus verò eſt, ſi
aliis inunguntur inunctionibus , in quibus
abſit hydrargyros. idcirco petendũ videtur
cur oris fœtorem inducat viuum argentũ,
nonnulli reſpondent hanc eſſe argenti viui
naturam, nam ſua proprietate oris fœtorẽ
inducit, arbitror eſſe materias iſtas,os petẽ
tes, quæ oris fœtorem pariunt,tamen cùm
experiẽtia oſtẽdat, nõ paucas mulieres hy-
drargyro vti ſputo extincto,ad mactandos
in puerulis pediculos,& compoſitio huiuſ-
modi ex ſputo, ſcilicet & hydrargyro fœ-
teat,arbitrãdũ eſt & nõnihil etiã ad fœtorẽ
addere viuũ argẽtũ: in inunctione verò cor-
pora penetrat,& ſputo miſcetur,per inſenſi
biles verò meatus corpora penetrare,planũ
fiet

fiet, si quis inunctorum capita, cùm mortui sunt, inspicere tẽtet, ego nõ semel in sepulchris argẽtũ viuum in mortuorũ capitibus reperi, vidi & quẽpiã, qui ter fuerat in brachiis solũ de more, & cruribus inunctus, tamen cùm nõnũquã latrinæ insideret, argẽti viui paterã ferè euomuit, rei quã euomuerat pondus persensit, vxorẽ acciuit, quæ lumẽ (nã nox erat) afferret. nimirũ quid euomuisset, inspecturus erat, arbitrabatur ipse crassam pituitam se inuẽturum, in terram aspiciens nihil prorsus inuenit, at prope loci parietes argẽti viui, quod euomuerat, magnam quantitatem reperit, vt planum sit à brachiis & cruribus in ventriculũ per occultos meatus penetrasse, referebat verò quòd antequàm euomuisset, multi erant dies, quòd in ventriculo pondus quoddam & miram angustiam sentiebat. Mirum tamen videtur quomodo in ventriculo permanere potuerit, & ad intestina nõ descenderit: fortè quia erat in ventriculi cauitate, & ob pondus ad pyloron ascendere non poterat, at magno naturæ nixu facto illud euomuit.

Petes iterum, cùm venenum sit, cur hunc non interfecit, qui tanta Mercurij copia plenus erat? Dicimus naturam fuisse paulatim illi veneno assuetam, vel dicamus Dioscoridem

ridem & alios autores dicere esse venenũ suo pondere. At inquies in tanta copia cur ventriculum non perforauit? fortè dicendũ naturã suę qualitati suóq; põderi paulatim fuisse assuetam, secus esset, si statim biberetur, & per os ventriculum ingrederetur. Nota insuper multa esse, quæ homini venena sunt, cùm verò homo aliud veneni genus receperit, cui illud sit aduersissimum; hoc non esse amplius venenum, sed magis antidotũ aduersus primum venenum. hoc elegantissimè ostendit Ausonius Gallus in epigrammate, in quo refert vxorẽ quãdam veneno virum suũ necare voluisse, & cùm venenũ temperasset, visum est illi non esse decentem copiam, & huic primo veneno addidit argentum viuum, quod fuit viro suo aduersus primum venenum antidotũ; ita verò cæcinit poëta:

Toxica Zelotypo dedit vxor Mœcha marito
Nec satis ad mortem credidit esse datum.
Miscuit argenti lethalia pondera viui,
Cogeret vt celerem vis geminata necem.
Diuidat hæc siquis, faciunt discreta venenum
Antidotum sumet qui sociata bibet.
Ergo inter se se dum noxia pocula certant,
Cessit lethalis noxa salutifera.
Protinus & vacuos alui petiere recessus,
Lubrica deiectis qua via nota cibis.

Quam

Quàm pia cura deum prodest crudelior vxor:
Et cum fata volunt, bina venena iuuant.

Eodẽ pacto gallicus affectus venenũ quoddam est humano corpori, cui argentũ viuũ aduersatur. Vnde homini gallica lue affecto nõ est venenum, sed potius antidotum, tamẽ nec homini venenum esse argentum viuum dici potest. nam per os nõnunquam puerulis pro vermibus adhibui, & sanitati statim restituti sunt.

At hîc dubium non mediocre occurrit diluendum, quia in lue gallica nerui, vt plurimùm afficiuntur, at argentum viuum neruis obesse communis omniũ consensus asserit, & paralysim inducere testatur Auicẽna. Conueniens igitur non erit ad luẽ gallicam medicamentum hydrargyros, cùm & neruis, ac iuncturis obsit, quæ partes à morbo gallico maximè infestantur, dicendum est esse communem sententiam, & veram, quòd neruis obsit, ac iuncturis, imò & dentibus etiam obest, sed quod medicamentum est, quod alicui nõ obsit parti? tamẽ multò minus argenti viui nocumẽtum est, quàm id sit, quod pręstat vtilitatis, nã ex tã seuo affectu in sanitatem restituit, quanquam læsio quædam neruis illata sit, atque iuncturis, sed tãtum excellit sanitatis præstantia, vt hæc minima nocumenta digna

non.

non sint, vt considerentur. imò & læsio ista palam non sentitur.

Nota etiam, cùm quispiam ex hac lue inungitur secunda ac tertia die, & vsque ad quartam, dolores ac affectũ supercrescere, posteà remitti incipere, nam cùm primis illis diebus homo inungitur, magna fit materierum commotio, ob quã dolores augẽtur, at in inũctionis perseuerantia resoluũtur humores, & iam omnia mitescere incipiunt, per ósque expuuntur, imò vidimus hos nonnunquam febre correptos esse, & dum inunguntur à febre immunes euadũt, vt quandoque quarto vel quinto die febres ac dolores penitus cessent.

Cùm verò in gallico affectu dolores potissimùm circa iũcturas homines exerceãt, ac perturbent, quærendum fortè erit, cur aliæ partes æquè non molestantur, dicendum est in iuncturis adesse cauitates, quæ materia implentur, & ideò partes illæ potiùs, ac magis quàm aliæ, quæ nihil recipiunt dolitãt. si verò dicas, & si in iuncturis materiæ coadunentur, tamen & in eisdem iuncturis fieri motus, qui materias in ipsis contentas resoluere possunt, dicendum est motum non esse tantum, vt materias omnes quæ in iuncturis cõtinẽtur, resoluere posit, imò nouæ semper in ipsis aggregãtur

tur,nunc de communi motu, quo vtimur loquor,non de violento,& cõtinuo,ac vehe mente,quoniam nonnullos vidi à lue gallica abſolutos, per ſolum vehementem mo tum,ac continuum.

Petes inſuper, cur inungi hoc modo ab omnibus ferè euitetur. Reſpondemus hanc ſolam eſſe cauſam, quia omnes exulcerationem illam oris verẽtur,tamen inunctio ipſa ſalutaris eſt à diis potiùs,quàm ab hominibus inuenta.

At petes etiam,quæ cauſa ſit, cur argentum viuũ ita proſit & nihil aliud ſit, quod æquè prodeſſe poſsit? in hoc caſu neceſſariũ eſt ad occultas recurrere proprietates, quia nulla alia videtur poſſe aſsignari cauſa,quàm iſta, quòd argenti viui proprium ſit hoc efficere,& quòd aliorũ medicamentorum nõ ſit hoc proprium,Vnde proprietas manifeſta eſt hoc efficere argentũ viuũ, occultum verò eſt propter quòd,& per quã qualitatem hoc efficiat, niſi ſi perſiſtamus in illa repercuſsione ex frigido cum parte calida,quæ ingreditur,& attenuat;per quas qualitates humores ad os repelluntur, & oris partes exulcerant,& per illud exeunt.

Fortè petes,nũquid per eiuſcemodi inunctionem omnes ſanitati reſtituant:reſpondemus nos rariſsimos vidiſſe,qui per hanc

Q inun

inunctionem non sint sanitati restituti, vel pro parte saltem ab ægritudine absoluti, quãuis nõnulli sint, qui inunctiones reprehendant,& dicãt argẽtum viuum epilepsiã, paralysim,& apoplexiam inducere. At ego neminem vidi, qui ob inunctionem, in aliquod horum inciderit: tamẽ aurifices vidi, & nonnullos qui aurum purificant, & qui alia metalla auro deliniunt, qui ob argenti viui fumum, in epilepsiam incidêre, paralysim,& apoplexiã,& breui, quos etiam curaui,& aliquos vidi ab eodem fumo resolutos, ac curaui, imò qui ferè stupidi euasêre, & iuxta Auicennam, tremorem inducit,& recta membra flectit, auditum obtundit, ac visum, & oris fœtorem parit, & omnibus animalibus eius obest fumus, iuxta Dioscoridem: prauum colorem efficit,& oris putredinem, cerebrúmque offendit,& Plinius lib. xxxiij. cap. tertio,& sexto, dicit esse vomicam liquoris æterni argẽtum viuum, & esse omnium rerum venenum, aurum insuper corrumpit. Nam si aurum in viuum argentum imposueris, liquescit ac destruitur, Auicenna iubet à stomacho & à membris nobilibus esse illa remouenda, in quibus recipitur argentum viuũ extinctum, tamen nihil horum efficit in vnguento ad hunc morbum receptũ, ipsius verò fumus omnia,

quæ

quæ prædicta sunt, efficere poteſt, quando igne exagitatur.

Petes præterea, nunquid ſit aliqua præparatione muniẽdum, ne tantopere lædat. Dicimus nõnullos ita illud præparaſſe, acetum recepiſſe, & in eo viuum argentum im poſuiſſe in teſtea olla, poſteà lẽto igne ebul liri feciſſe, quoad acetum fuerit cõſumptũ, ſempérq; baculo miſcebant, vt ad minimas partes diuelleretur, poſteà toties aceto lauabát, quòd cærulei eſſet coloris, ita magnus Chymiſta Geber præparari docuit, híq; fatentur huius ita diluti vnciã plus valere, quã duas nõ diluti, alij verò ſunt, qui hoc modo præparãt, argentũ viuum abſq; alio liquore in vitreo vaſe ponũt, poſteà vas aliud vitreũ obtortum ſupraponũt, & luto occludunt, & igni lento ſupraponũt, tenues ipſius partes vti fumus eleuãtur, & vaſis vitrei lateribus inhærent, poſteà vaſa aperiuntur, & quæ lateribus vaſis inhærent, ſunt argentum viuum præparatum, quod in vſu eſſe debet.

Fortè petes, quid per hanc præparationẽ efficiãt? reſpondent ab argento viuo omnẽ ſulphuris partem auferri, & omnem plumbeam partem, ac terream, at hoc abſurdum eſſe arbitror, quia amplius non eſſet viuum argentum, Nos verò ita præparamus, vt cùm eo nihil ſit pulueris, nihil craſſi

mistum, iubemus vt in densum coriũ imponatur, ac probè exprimatur, statim è corio exilit purificatum, hoc vtimur absque alia præparatione, hæcque sunt illa, quæ de his inunctionibus in gallico affectu fieri consueuerunt. Duo modi gallicum morbum expellẽdi iam pertractati sunt, suffumigia, scilicet & inunctiones, & sub inũctionibus tertiũ quendam subintelleximus modum, qui erat per ceratāria illud abigere, nunc modum alium, & saluberrimum adducemus, quo hic affectus non ininstrenuè repelletur. Fit verò per decoctum Indici ligni in aqua, vel in vino, primò decocto in aqua, posteà de confecto in vino verba faciemus. ego primus Ferrariæ ligni Indici decoctũ in aqua illustri Aeneæ Pio 1525. exhibui, qui affectu gallico vehementissimè afficiebatur, videbatur tunc Ferrariæ insomnium esse eiuscemodi lignum, imò nonnulli ex nobilioribus illius temporis medicis hoc decoctum deridebant, & ego etiam primus decoctum in vino Ferrariæ adhibere cœpi 1534. peruenerat ad me libellus quidam ab Hispania allatus, in quo modus præstabatur præbendi huius ligni decoctum in aqua, eodem modo præbui illustri Aeneæ Pio, & egregiè successit, deinde verò multa iam inuentis addere cœpi, vt nunc commodius

diùs,ac faciliùs,quàm anteà præbeatur.

Triplex huius ligni Indici genus noui, quod indica lingua Guaiacũ vocant. Vnum est cõmune hoc,quod pasſim vẽditur,quod in extremis buxeum ferè colorem habet, ſubalbidum etenim eſt, meditulium verò nigricat,& ſplendidam quandam duritiem habet,vocatur & lignum ſanctũ, & palum ſanctum, nõnulli crucis lignum nominare cœperunt. Aliud genus noui,quod peculiariter nõnulli pharmacopolæ palum ſanctũ vocare cẽſuerũt,ac ſi primùm nõ ſit eodem nomine inſignitum,hoc lignũ magis albicat,quàm primũ,& ad luteum quẽdam colorem vergit,paruũ habet meditulliũ ac pellucidum. Nõ pauci decepti ſunt rati, lignũ hoc eſſe primi ligni Ramos. Verũ & ſi hoc genus non ſit nimis craſſum, tamen diuerſum colorem habet, Luſitanóſq; allocutus ſum,qui Indiam perluſtrarũt, mihi retulerunt hoc eſſe diuerſum arboris genus à primo,in genere inter hebani ſpecies numerari poſſunt,color inſuper oſtẽdit eſſe diuerſa,& odor,Imò huius ſecundi ligni Indici decoctum longè acrius eſt,quã primi decoctum. At ſi primũ lignũ eſſet trũcus,& hoc ſecũdũ rami, opus eſſet trunci decoctũ,eſſe longè acrius,quã ramorũ decoctũ. oppoſitũ verò experientia oſtendit,imò cùm Genuæ

nonnunquã essem 1528. lignũ hoc vidi longè amplius quã primũ relatum Indicum lignum, hoc indiciũ est, si secũdum hoc lignũ sint rami, quòd suæ propriæ arboris rami sint. Vidimus & tertium genus ab aliis diuersum Venetiis, in pharmacopolio egregij viri Caroli, qui pro insigni campanam suspensam habet. Rubebat hoc lignum, & videbatur vti cornu rubrum in meditulio, imò lignum hoc est ferè totũ meditulium, tantũ margine quodam minùs rubro cingitur, deniq; extrinsecus adest cortex, eodem cum aliis corticibus colore insignitus, de hoc nullum habui exprimẽtum, nullámq; notitiã, imò neq; bonus Carolus, qui ostendebat hoc lignũ, aliud referre sciebat, quã esse aliud Indici ligni genus, quod breuius in sanitatem restituit quã alia faciant. Primum & secũdum ligni genus in vsu habui: primo autem frequentissimè sum vsus, bis verò aut ter secundo. idcirco de his duobus verba agemus, tertio posthabito. A' secũdo verò incipiemus, veluti ab eo, in quo modicũ permansuri sumus, ac immoraturi, quoniam diu est, quòd illud in Italia non vidimus, ipsius verò vsus hic est, in primis is, qui affectus est expurgatur, posteà sequenti die vel altero victum remittere incipit, & minus edi, quàm esset assuetus, secundo die

adhuc

adhuc minus edat,& tertio minus,quartóque adhuc minus,semper quotidie minuendo,quousq; nonum attingat diem,tūc verò tribus panis vnciis in prandio sit contẽtus, & duabus in cœna,cum coriādrorum cōditorum vncia,vel passularum mane,vesperi autem semiuncia sit,& in hoc victus genere per nouem dies perseueret, & singulo mane post septẽ horas à cœna sex decocti huius ligni vncias insumat,post quinq; horas ab huius syrupi sumptu prandeat, post septem à prādio horas,iterum sex alias huius decocti vncias ebibat, post quinque ab hoc decocto horas cœnet,in potu verò dum pradet ac cœnat,secūdum bibat decoctum, tertium,quartum,& quintū, quibus etiam vtatur,si interdiu vel noctu sitierit,cùm decoctū sumit,in lecto sit,& iubeat se tegi,vt sudet,vel si à lecto surrexerit,calidum lectū ingrediatur, in quo per horā cum dimidia, vel per duas horas iaceat, posteà surgat,& si sudauerit,abstergatur,si hyems sit,vel frigus adhuc vigeat,in cubiculo maneat calido,si æstas sit,& vehemētissimus calor, fenestras aperire potest, & domū etiā exire, vento autem inualescēte occlusus maneat.

Decoctum verò istud eo modo conficietur,vt explanabimus,quando modum conficiendi decoctum ex cōmuni ligno edocebimus

bimus,& eodem modo de ſecundo decocto intelligito,tertio, quarto, & quinto, quoniam fieri poſſunt quinque decocta,quãdo opus eſt,& non plura.

Poſt nouem hos dies quibus decoctum ebibit,opus eſt paulatim cibum augere,vt primo die nõnihil plus ſumatur,tertio die augere,quarto,quinto,vſq; ad nonum,quo die in naturalem cibi quantitatẽ peruenire debet,& conſuetudinem ſibi propriam,interim verò dum cibus augetur, paucifero vino vtatur, dum verò decoctum ſumit, ſi non excreuerit, alternis ſaltem diebus huius generis clyſma imponendum erit.

℞. Braſsicarum Man.j.
Senæ Polypodij
Epithymi
Singulorum ℥ ß.
Saluiæ Maioranæ
Roris marini Iuæ
Foliorum lauri
Singulorum Man. ß.
Aniſorum Fœniculorum
Amidis
Singulorum ʒ ij.
Pulpæ colocynthidis ʒ j.
Agarici ʒ j. ß.
Miſce,& bulliant in ſufficienti quantitate aquæ ſecundum artem, poſteà

℞. Hu

℞. Huius decocti ℔ j.
Olei anethini Olei rutacei
Singulorum ℥ ij.
Hieræ picræ ℥ j.
Hieræ logadij ʒ ij.
Mellis rosati colati ℥ j.
Salis communis ʒ ij.
Misce, & imponatur.

Deinceps lignum hoc luteum non vidi amplius in Italia, cuius adhibitio vigintiseptem dierũ spatio perficitur. nam diebus nouem victus minuitur, diebus nouem decoctum sumitur, cũ victus ratione tenuissima & diebus nouem cibus augetur, quoad ægrotus in suã naturalem victus rationem deuenerit, post hos vigintiseptem dies hoc ordine peractos ægrotũ sanitati restitutum esse censendum est, nõnulli verò hunc ordinem per triginta dies seruarunt, vt diebus decẽ victus rationem diminuerẽt, & diebus decem decoctum præberent, & vltimis decem diebus victus rationem augerent, cùm verò diu sit, quòd lignũ hoc in Italia nõ viderimus, de illo iã satis dictũ esse putemus.

Nũc ad exhibitionẽ decocti Indici ligni cõmunis in aqua sermonẽ cõuertamus, superioribus annis huius decocti sumptio, nimis arcta esse videbatur, ac difficilis, nunc adeò plana, adeóque facilis relicta est, vt qui æstiuo

tẽpore id ſumũt, domum etiã exire poſsit.
Scito autẽ huius ligni decoctum,& ſimplex fieri poſſe,& cõpoſitũ, ſi ſimplex fiat, hoc modo cõficiẽdum eſt, duodecim aquæ libræ ſumantur, & vni libræ ſcobis Indici ligni miſceãtur, & per vigintiquatuor horas in infuſione dimittãtur, poſteà pẽdenda eſt aqua, quę nõ eſt in ligni ſcobe imbibita, ſi ſex libras ęquet, ſatis eſt: ſi nõ æquet, quia ſcobi illa multũ aquæ in bibendo cõſumit, tantũ aquæ ſuppleatur, quod ad ſex librarũ pondus attingat, & ſupra ligni ſcobem huius aquæ tres libras iniice. Si verò in olla, quæ duplæ ſit capacitatis harum rerũ, quas receptura eſt, ſcobis ſcilicet & aquæ, ſitque noua olla vitro delinita, poſteà cùm tres aquæ libras inieceris, paruum quendam baculum accipito, & in ollæ fundum immergito, poſteà baculum in illa parte ſignato, qua vltimò ab aqua madeſcit, deinde alias tres libras aquæ iniicito, quas à primis tribus diuiſeras, quæ ſi tres nõ eſſent, tantum aquæ adiicito, quòd tres efficiantur, & bulliri facito, quoad tres libræ fuerint cõſumptæ, Id verò erit, quãdo tantum aquæ fuerit conſumptum, quòd aqua ad ſignum vſq; in baculo factum cõſumpta ſit, tunc tres aquæ libras quę in vaſe ſunt, per denſum linteum percolato, & pro ſumendis ſyrupis reſeruetur

tur,si quispiam voluerit simplex decoctum accipere,& nihil aliud,hoc insumat ita simpliciter cõfectum, verũtamen primò ægrotans purgandus est,vt suæ cõpetit tẽperiei, & humorũ abundantiæ,quã habet, purgatione perfecta statim sequẽti die per quinq; horas ante prandium quatuor,quinque vel sex vncias sumat huius decocti,vt diligenti videbitur medico,qui illum curat,De quãtitate verò sumẽdi decoctum posteà verba faciemus,mox bene tectus dormiat, quantum illi lubuerit, vt si fieri posſit, sudet, post quinq; horas prãdeat,in prãdióq; quatuór panis vncias sumat,& pugillũ coriandrorũ,siue passularũ,siue seminũ peponum conditorum,siue nucleorũ pineorũ,siue pistachiorum,siue amygdalarũ, siue vuarum exiccatarũ ex Illyrio Ferrariã allatarũ,siue lactucæ cõditæ,siue cucurbitæ cõditę.Secũdum verò decoctũ,tertium,quartũ,& quintum vini loco bibat, ita verò conficitur secundum decoctum,supra prædictam ligni scobem,sex aquę libras iniicito,& bulliant ad consumptionem trium librarum, posteà percolentur, & seruentur, & secundo & tertio & quarto & quinto eodem fiat modo, non est autem opus quintam cocturam excedere, quoniam nihil virium haberet aqua. Rari etiam sunt,qui secundum

coctur

cocturam attingant, quoniã rari inueniuntur huius aquæ potatores, post septẽ à prandio horas primi etiã decocti sex vncias insumat, & probè tegatur, & si fieri posſit, sudet, post quinque horas à sumpto decocto cœnet, trésque panis vncias edat, & ex prædictis rebus quæ in prandio sumpsit, pugillum edat, posteà dormiat, & per septem horas à cœna iterum decoctum insumat, & ita pro cõmuni more vsq; ad quadraginta dies perseueret. Nota primũ decoctum esse libras tres, cuius si sex vnciæ sumãtur per tres dies supplebit, vnde secundo die opus erit noui ligni scobem in infusionem imponere, eodem modo quo dictum est prius, & ita in finem vsque semper prosequi.

Nota verò, si vires defecerint, vt hic videatur inediam ferre non posse, pullorum iure vescatur, & loco secundi & tertij decocti vinum bibat, hanc ob causam medicus quotidie huius pulsum tangere debet, qui in hac tenui victus ratione seruatur, vt noscat an imbecillior euadat, quanquam & decoctum hoc nutriat, cùm pingue sit.

Quia plerunque aluus adstricta efficitur, propterea præscriptus clyster bis in hebdomada imponi debet, & frequentiùs, etiam si necesſitas exegerit: neque ab re erit singula hebdomada casſiã adhibere, aut man-
nam

nam, quæ cùm exhibeatur, non est opus illi mane decoctum præbere, potio hæc conuenientissima est in hoc casu.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi de pomis sabor
Syrupi de epythimo
Singulorum ℥ j.
Misce.

Vel hoc insumatur.

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Syrupi de pomis sabor ℥ ß.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Decipiuntur illi, qui arbitrantur medicamenta debere esse decoctioni propria, & nihil ab ea euariare: at potiùs debent esse humoribus qui euacuantur propria.

Nonnulli arbitrantur decoctũ istud hyeme bibi non posse, neque debere, imò quòd post Septembris mensem nõ sit bibendum, sed tantùm sumatur Vere aduentãte. at nos dicimus hyeme etiã præberi posse, quando opus est, etiã si profunda esset hyems, & frigidissima, quoniã cùm maximè affligit affectus, sit quæcũq; anni pars, ægroto prouidendum est, neq; per menses expectandum. hyeme verò opus est cubiculi aërem tepidũ reddere, vel parumper supra tepiditatẽ calidum, idcirco rimæ omnes quę in fenestris sunt

ſunt & quæ in oſtiis, ac parietibus, occludendæ ſunt, ne ventus ingredi poſsit,& caliditas exire. vnde Ver aptiſsimum eſt tempus ad huius ligni decoctũ ſumendum, ſecundò autumnus, quia hæc tẽpora ad temperiem magis vergunt, poſteà æſtas, deniq; hyems, & niſi eſſet reſolutio caloris æſtiui, præ omnibus temporibus æſtatẽ eligerem, quoniã domũ exire poſſent ęgroti, & publicè ſpatiari, quod aliis tẽporibus fieri nõ poteſt, neq; opus eſt calidariũ parare, quia totus aër ſpõte calidus eſt, & totus noſter orbis calidariũ eſt, imò & quandoq; æſtuariũ.

Idq; animaduertito decoctum in eodem fieri cubiculo, in quo ægrotãs degit, ac moratur, præſertim primum decoctum, & debet ſini frigefieri in eodem cubiculo, vt vapores per aërem ſpargantur, qui ab ebulliente decocto eleuantur, & cubiculi aërem impleant. nam aër ipſe hoc modo fit ægrotanti opportunus. ollæ verò operculum in qua decoctum cõficitur, in ſummitate præparatũ eſſe debet, dum feruet, vt fumi paulatim per aërem ſpargi poſsint.

Hinc, qui decoctum ſumpturus eſt, quando expurgatur paulatim, minus ac minus comedere debet, vt victui tenui (quando incœperit) ſit ferè aſſuetus.

Dum decoctum iſtud paratur, expumandum

dum eſt, & ſpuma illa ſeruanda. nam vbi adſunt puſtulæ, ſiue dolores, ſiue duricies, hac ſpuma locus inungẽdus eſt, quæ in hoc caſu mirificè prodeſt, & ſi ſpuma colligi nõ poſsit, vt plerunque in hac ebullitione contingit decoctum ipſum ſpumæ officio fungetur.

Nota inſuper primis duobus diebus, quando decoctũ bibi incipitur, non eſſe penitus à carnibus abſtinẽdum, ſed pullorum carnes comedendę, ſemper paulatim diminuendo, vt tertio die ſolo pane & rebus pręſcriptis pro obſonio veſcatur ægrotans.

Et ſi quatuor panis vnciæ mane ſumi dictum ſit, & tres veſperi, hoc pro certa regula ac determinata accipiendũ non eſt, quoniam nõnullis minùs præberi cõuenit, aliis plus. At hoc de quatuor ac tribus vnciis pro exemplo tantum poſitum eſt, in quo tamen exemplo multi conueniunt. pro panis verò quãtitate exhibenda ætas cõſideranda eſt, vis, cõſuetudo, ac eiuſdem generis reliqua. an verò panis biſcoctus eſſe debeat, an ſemel tantùm coctus haud magnifacio: tamẽ exiccat magis biſcoctus panis, quàm nõ biſcoctus, & ſua ſiccitate decoctũ hoc magis retineri in ſtomacho creditur, quàm ſi eſſet panis nõ biſcoctus: quia natura ſicci eſt detinere humidum, ne defluat. veruntamen

ſi panis

si panis semel coctus ederetur, faciliùs ligni decoctum ad iecur transiret, & in stomacho nō coqueretur. At eniti debemus, vt hoc decoctum perfectè cōcoquatur, priusquàm ad iecur transeat, sed nos præbemus, & panem non biscoctum: nec veremur, quòd in ventriculo nō retineatur decoctum, quia naturæ opus est non emittere à ventriculo quicquam, nisi posteaquam est coctum, vt etiā in potatoribus planū est, modò supra vires naturæ non potauerint, natura id, quod in eorum ventriculo est, non transmittit, licet fluidum sit, priusquàm coctum fuerit. Adde biscoctū panē semel cocto pane difficiliùs concoqui, ego sino ægrotantes id panis genus sibi ipsis eligere, quod magis placuerit.

Nonnulli sunt Medici, qui iubent, vt ad nonum vsque diem, panem absq; obsoniis edat. A' nono autem vsque ad decimumoctauum diem volunt præbendā esse obsonia superiùs enumerata, verū medicus frequenter ægroti vires lustrare debet, & cibum iuxta illas augere ac minuere.

Hoc est animaduersione dignum neminem vnquàm in hac ligni sumptione obiisse, quod indicium est decoctum ipsum nutrire. nam nisi nutriret, impoßibile esset nonnullos in tanta victus tenuitate perdurare posse, & qui decoctum bibit, videtur

ferè

ferè ex decocto sumpto fieri satur, ac impleri, temporéque indiget, vt coquatur, & pinguedo, quam habet nutrire posse ostendit.

Illi etiam audiendi non sunt, qui dicunt ægrotos ex victu tenui in sanitatem restitui. non autem ob ligni vim. at hoc absurdum esse constat, quoniã plures ægroti per multos dies in tenuissimo victu perstiterunt, tamen in sanitatem restituti nõ sunt, in quam ex hoc decocto restituũtur. miráq; videtur huius ligni natura, ex his, quas habet qualitatibus. nam pingue est, odoratũ, densum, ponderosum, oleagineum, multáque alia habet dona, vt lenitatem, & ad Solem relucere, quæ omnia vim aliquam esse in hoc ligno medicamẽtariam ostendũnt, ac excellentem, si ardeat aromatum odorem reddit, & non ingratum.

In huius decocti sumptione vinũ bibendum non est, sed secundum, tertiũ, & quartum decoctum. nam hi melius euadunt, qui hæc decocta bibunt, quàm qui ceruicosi vinum bibere volunt: tamẽ si sint aliqui delicatuli, qui huiusmodi decocta bibere nequeant, cogantur saltem per nouem aut decem dies illa bibere, vel per quot fieri potest, posteà vinum bibere.

Nonnulli decocta ista vino miscẽt. nam vinum ipsis diluũt, sed hoc valde molestum

ægrotis videtur, & fortè perniciosum, nec minus hi errant, quàm Staphyllus ille primus vini iugulator fecerit, neque illos probo, qui syrupos & medicamenta hoc decocto perfundunt, intelligo iam facta medicamenta, Secus est de medicamentosis simplicibus, quæ in hoc decoctũ infunduntur.

Post prādiũ dormiẽdũ nõ est, nisi illa hora qua secũda vice decoctũ insumitur, tũc si dormire posit, optimũ est. nam sudor fortè prodibit, qui in hac actione optimus est.

Totum diem in delitiis trāsigat, ac gratis confabulationibus, musicis instrumentis, & reliquis similibus, quibus tempus sine perceptione consumitur.

Nonnullos insuper in initio sanitati restitui, qui primis tribus diebus panis vnciā insumebant, & semiunciam passularũ, post tertium diem Solis passulis ægrotum nutriui. at rari hanc vltimam inediam ferre possunt, propterea vt superius dictum est cibare opus est.

Sex diebus ab initio elapsis, ab re non est, imò maximè cõuenit huius ligni pulueris scrupulũ singulis syrupis esse iniiciẽdũ.

Post statutum tempus, cùm ægrotus amplius nõ bibit, primis diebus cibi sunt paulatim augendi, vt hoc modo procedendo in propriam consuetudinem deducatur.

Præ

Prætereà, à calidario in tepidariũ transeundum est, & à tepidario in locum minùs calidum, quousq; in aërem deueniat omnibus hominibus communem ac consuetum. nam locus calidus eligẽdus est, qui ad meatus aperiendos decoctũ adiuuet, & eosdem meatus apertos seruet. hoc autem frigore minimè efficitur, notandúmque hunc locum debere esse magis & minùs calidum, ratione temperierum ægrotantium, & vt morbi sunt magis antiqui, vel recentes.

Hic est simplex modus sumendi decoctum ligni Indici ex aqua.

Si cui verò placeret nõnihil medicamentosi aquæ miscere, id illi concedatur: semilibra huius ligni in aquã infundatur, posteà aqua bulliat (cùm lignum in infusione fuerit per vigintiquatuor horas) & dimidium ebulliẽdo resoluatur, deniq; hæc quæ sequuntur, in hoc decocto infundantur.

℞. Senæ ℥ iiij.
Polypodij ℥ j. ß.
Florum boraginis Florum buglossi
Florum rosarum Florum violarum.
Singulorum ℥ j.
Gingiberis Cinnamomi.
Singulorum ʒ j.

Misce, & infundantur in prædictum decoctum secũdum artem; posteà eodem modo

 sum

ſumantur quatuor aut ſex vnciæ,vt dictum eſt bis in die,eodémq; edatur modo. Nota, quòd primis ſex diebus hoc infuſum ſumi poteſt,& ægrotus erit à purgatione excuſatus, poſteà per ſex alios dies ſimplicis ligni decoctũ ſumat, abſq; rebus prædictis infuſis, poſt hos ſex dies per tres dies infuſionẽ ſupradictã ſumat,& deinde per ſex dies decoctum,& ſecundũ hunc ordinẽ,quouſq; in ſanitatẽ peruentũ ſit, perſeuerato,nonnunquàm per tres dies infuſum accipitur,& per tres decoctum,quouſque ad ſtatutũ tempus perueniatur,nonnulli contenti ſunt diutius in hoc potu perſeuerare, & ſolùm vna vice in die infuſionem prædictam bibere.

Mihi etiã illi ſummè diſplicẽt, qui ligni cortice potiùs vti volunt, quàm ipſo ligno, quia & ſi cortex magis ſiccus ſit,quia etiam magis terreus eſt,tamẽ odore caret, pingui tudinem nõ habet, neq; aliquã qualitatem ex his,quę oſtendunt ſimplicia aliqua vires habere, quæ medicamentariæ ſunt. neque etiã illos probo, qui corticẽ cum ligno miſcent. nam cortex lignum potiùs impedit, quàm adiuuare poſsit,quia eſt res arida, nõ pinguis, abſque odore, terrea, à natura facta, vt ſolùm arborem ſuam ab imminentibus extrinſecis periculis tueatur.In genere igitur illos non probo, qui huius ligni

cortice

cortice vtũtur, licet ſiccior ſit, quàm arbor.
Si verò petas per quot dierũ ſpatiũ ſumi debeat eiuſmodi decoctũ: dicimus præfixũ tẽpus minimè adeſſe, ſed tãtũ tẽporis ſumi debere, & nõnihil etiã plus, quoad ægrotãtes ſanitati reſtituti ſint. Vnde ſi quiſpiam decimooctauo die ſanus euaſerit, per viginti dies vel vigintiduos decoctũ bibat. Si verò ſanitatẽ trigeſimo tantùm die enãciſcatur, per duos aut tres dies adhuc inſumat, deinde quieſcat. At ſi quadrageſimum diẽ excedat, & nondũ ſit ſanitati reſtitutus, ad quinquageſimum pertingat, vel ad ſexageſimũ: tamen cõmunis terminus eſt quadraginta dies, & rariſsimi inueniuntur, qui in quadraginta dierum ſpatio nõ ſint ſanitati reſtituti, idcirco hunc diem pro ſanitatis termino accepere, imò & multa medicamẽta apud antiquos per quadraginta dies exercebantur, & in hoc ſpatio opus ſuum perficiebãt, hoc planiſsimum eſt apud Pli. lib. 2. c. 9. qui braſsicæ ſuccũ præbet in vino albo per dies quadraginta ſpleneticis, & li. 26. c. 8. inquit: Ciſſanthemus drachma bis die ſumpta in vini albi cyathis duobus per dies quadraginta lienem dicitur paulatim emittere per vrinam, & decimo eiuſdem libri capite inquit, ventrem in totum adimit Nymphæa Heraclia eadem ſemel po-

ta in 40.dies,& lib.27.cap.5.de Asplenio loquens ait, huius foliorũ iure in aceto decocto per dies 40. poto lienem absumi aiunt, & octauo eiusdem libri capite inquit:Sunt qui florem cratægoni bibẽtes mulieres intra quadragesimũ diem concipere tradunt, & lib.28. cap. 12.ait talum candidi iuuenci quadraginta diebus noctibúsq; donec resoluatur in liquorẽ decoctum, & illitũ linteolo,candorem , cutísq; erugationẽ præstare, & 15. eiusdem libri capite inquit, Calculos expellũt lichenes equini ex vino aut mulso poti diebus quadraginta,& cap.16.de asinis agens inquit, Sunt, qui è mare nigróq; cor edendũ cum pane sub dio prima,aut secunda Luna præcipiãt, alij carnem, aliqui sanguinem aceto dilutũ per quadraginta dies bibendũ ob morbũ comitialem, & 19.cap. Scriptũ est, iecur asini admista modico panace instillatum in os à comitialibus morbis,& aliis,infantes tuetur,hoc quadraginta diebus fieri præcipiũt, & Dioscorides de altera ciclamino,quæ cissanthemos dicitur ait, acini huius drachma sumpta in vini albi cyathis duobus per quadraginta dies lienem paulatim emittũt per vrinã & aluũ, & cappare dicit,semẽ ipsum duabusdrachmis in vino haustis per quadraginta dies lienẽ obliterat, & de syluestri ruta scripsit pro-

pter

pter coxendicum morbos diebus quatuordenis bibenda præbetur,& de Aspleno ait, huius foliorum iure in aceto decoctæ per quadraginta dies poto,lienē absumi cōtingit, & de hyperico inquit semine diebus continuis quadraginta poto coxendidum dolores dissoluit, & de peristereo supino ait,morbū regiū folio drachma, cū thuris polline obolis tribus ex vini veteris hemina quadraginta diebus continuis ieiunis dato, de chamæcisso insuper scripsit, cuius bibāt Ischiadici folia tribus obolis in aqua cyathis tribus quadragenis,aut quinquagenis diebus.Cùm igitur tot reperiātur apud antiquos medicamenta, quæ quadraginta dierū spatio opus suū perficiūt, nō mirum, si & nostro tempore recentiores medici in hoc ligni Indici decocto quadragesimū diē perfectionis suæ actionis inuenēre, qui est terminus acutorū morborū, & initiū diuturnorū. At re vera prefixus dierū numerus esse non debet,sed dies tūc erunt satis,cùm ægrotus in sanitatem restitutus erit.nam haud rarò quadragesimus dies nō est satis, sed diutius perseuerare opus est.

Cùm etiam hoc decoctum prebetur per aliquos dies ex sena,obseruādum est, quod vltimæ potiones ex illis sint, quæ senam recipiunt atq; euacuant. At nonnulli sunt,

qui à principio in finem potiones euacuantes semper insumunt.

Cùm è Roma Ferrariam rediissem. 1535. his qui gallico affectu laborabant, huius ligni decoctum in vino præbere cœpi, & in primis solo vino potēti vtebar, posteà expertus sum magis proficere, si nōnihil aquę adderetur, pręsertim, cùm hi sumūt qui natura sunt calidiores. in vino autem simplex decoctum fieri potest, quod nullū recipiat simplex medicamentum, & fieri potest ex simplicibus, si ex solo fiat indico ligni decoctū, huius ligni in scobē redacti libra insumatur, & in decē libras vini albi potētis, & in duas aquæ per vigintiquatuor horas infundatur, posteà pōderādū, an liquor qui in ligni scobe imbutus non est, sex sit libræ. si hoc liquoris pondus reperiatur cū scobe simul ebulliat, semper spumando, quoad tres libræ euadant, spumáq; reseruetur, ad corporis partes delinendas, si liquor ad sex libras non accesserit, tantundē vini adiicito, quod sex libræ efficiātur. (nā scobs illa multum imbibit) posteà bulliant ad dimidias. At si vinū plus sit, quàm sex libræ id, quod superexcedit auferatur, & sex illæ, quæ supersunt libræ ad dimidias bulliēdo resoluātur, & tres hæ vini libræ, quę supersunt percolentur, ac reseruētur pro syrupis mane & vesp

vesperi ad quatuor, vel sex vncias insumendis, secundúmq; fiat & tertiũ & quartũ decoctum, vt de aqua dictum est, & vsque ad quintum, si is, qui sumit vehementer biberet. eodem verò modo accipiatur hoc in vino decoctum, & eisdem horis, vt superiùs de decocto in aqua dictum est.

Scito autem alternis diebus, nisi excreuerit, clysma imponendum esse superius enarratum, singuláq; hebdomada lene præbendum est medicamentum, quale cassia, manna, vel hoc quod sequitur,

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi de epithymo
Syrupi de pomis sabor
Singulorum ℥ j.
Misce. Vel hoc sit,

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Id prætereà notandum est, in vini sumptione, consuetum esse plenius nutrire, quàm in aquæ sumptione, cùm tamen aqua minùs nutriat, quàm vinum, idcirco nos dicimus & in vini decocto ita simpliciter sumpto victus rationem debere esse tenuiorem, & fortè tenuiorem, quàm cùm præbetur aquæ decoctum, secus est, cùm vehementia simplicia vino commiscentur.

Nonnulli prohibent hoc vini decoctum simpliciter in febre. at nos dicimus, si febris esset intensa, à vino prorsus abstinendum esse. si verò remissa sit præberi posse. nam vinum hoc & si potens sit, ebulliendo tamen imbecillius efficitur, quia tenues & calidæ vini partes exeunt, & duæ aquæ libræ commistæ vinum mitigant, neque potens esse sinunt.

Quando vini decoctum simpliciter confectum sumitur, corpus prius expurgare necesse est, posteà vinum præscripto modo præbere, quod necessarium non est, cùm aliis simplicibus iungitur.

Si quispiam in cœna & prandio, decocta illa secunda & tertia ferre non possit, vinum bibat mediocre, album, lympidum, ac odoratū, quòd etiam decocta aqua diluat.

Decocto sumpto tegi se iubeat, vt dictū est de decocto in aqua & sudare tentet.

Si verò ligni decoctum cum aliis simplicibus præbere voluerimus, & quod euacuet, hoc duobus modis fieri potest. Vno modo per medicamenta ac simplicia vehementia, alio modo per imbecilla, si per vehementia fiat, hic egregiè comedere debet, capones, phasianos, perdices, vitulos, hœdos, modò coquere possit, & secunda bibat tertia & quarta decocta, vel si hæc ferre nequeat

queat, vinum bibat potens, quod optimè nutriat, & modicè dilutum sit, oua absorbeat. Si verò simplicia sint non vehementia, sed imbecilla, tam vehementer edendum non est, sed mediocriter.

Hæc quæ sequuntur sint vehementia simplicia, quæ in vinum ebulliri debent.

℞. Senæ ℥ iiij.
Polypodij ℥ ij.
Rof. rub. Florum violarum
Florum boraginis Florum buglossi
Singulorum ℥ ß.
Gingiberis Cinnamomi
Singulorum ʒ j.
Turbith Hermodactylorum
Singulorum ℥ j.

Misce, & infundantur, vt dictum est de infusione in aquæ decocto facta, hæc verò sunt imbecilla simplicia, quæ in hac infusione ponuntur.

℞. Senæ ℥ iij.
Polypodij ℥ j.
Epithymi Thymi
Singulorum ℥ ß.
Florum violarum Florum rosarum
Florum boraginis Florum buglossi
Singulorum ʒ ij.
Gingiberis Cinnamomi
Singulorum ℈ j.

Ani

Aniſorum Fœniculorum
Maſtiches Gummi arabici
Singulorum ʒ j.

Miſce,& eodem modo infundantur, vt de aqua dictum eſt. Nonnullos vidi circumforaneos, qui hæc quæ ſequuntur ſumebant ſimplicia, quæ vehementiſsima ſunt,

℞. Hellebori nigri.
Turbith Hermodactylorum
Scamonij Colocynthidis
Singulorum ℥ j.

Deinceps hæc omnia in vinum infundebãt, alij ebullire faciebant, itaque abſque vlla præparatione hoc decoctum præbebant, tamen & hic eſt facilis huius vini modus, ſi ex his quæ ſequuntur fiat.

℞. Senæ ℥ ij.
Polypodij Epithymi
Singulorum ℥ j.
Mirabolanorum Indorum
Mirabolanorum luteorum
Mirabolanorum chebulorum
Singulorum ʒ iiij.
Agarici Rhabarbari electi
Singulorum ʒ vj.
Florum boraginis Florum bugloſsi
Florum roſarum Florum violarum
Singulorum ʒ iij.
Gingiberis Cinnamomi

Caryophyllorum
Singulorum ʒ j.
Passularum ℥ j.

Misce,& eodem modo infundantur. hæcq; de Indici ligni decocto, & in vino, & in aqua,& simpliciter, & cum aliis simplicibus mistis.

Quispiam verò ambigere posset, quódnam potiùs sit decoctũ,an illud,quod ex vino fit,an quod ex aqua,respondemus vtrũq; ad diuersa conuenire, in morbis nouis, calidísq; naturis aqua potior videtur,quàm vinum, in antiquis verò morbis, & in quibus magna ac profunda indigemus penetratione,vinum potiùs quàm aqua eligendum est.Nam vinum est vti vehiculum, quod medicamẽta ad illa ducit loca,ad quæ profectura sunt, & antiquiores etiam in medicamentis præstandis vino vsi sunt,& multa vinorum genera medicata à Dioscoride scripta sunt.Nã vinũ vires roborat, simúlque est medicina ac nutrimentum, & naturalem calorem, ac spiritus auget, & per omnes artus facilè recipitur.In frigidis igitur & humidis, in longis morbis,in imbecillibus ventriculo,& vi concoctrice, vino potiùs vtamur, quàm aqua, in calidioribus natura, in incipiente morbo, in robustis, aqua potiùs vtamur,quàm vino.

Fortè

Fortè etiam petes de vini sumendi ad decoctionem natura, dicimus, vinũ (apud nos) debere esse antiquum, flauum, potens, odoratũ, subdulce, tenuium partiũ, & quod facillimè penetret, dixi verò de vino apud nos antiquo: quia Ferrariensia vina diutius nõ seruarẽtur, antiquũ nos vinum dicimus, quod secundum expleuit annum, cauẽdum à vocatis albanis, quæ potiùs frigidæ sunt, quàm calidæ, acerbæ sunt, & adstringentis naturæ, optima habentur ad hoc negotium vina Mutinę & Regij Lepidi, & apud sancti Felicis castrum hoc vinum ad huius ligni decoctum sumendum est.

Dices verò, si in vini sumptione alicuius ægrotantis iecur supercalesceret, quid agẽdum esset? respõdemus hoc minimè contingere, quãdo aqua additur, imò si etiã absq; aqua sumeretur non contingeret, quoniam tantum frigidis præbetur absq; aqua decoctum, & ebullitio reddit vinum imbecillius & minùs calidũ: tamẽ si cõtingeret, iecur Galeni infrigidãte inũgatur, & in decocto, endiuia ebulliat, portulaca, atq; lactuca, quãquam hoc minimè cõtingere soleat.

At dices, nónne sunt ratione mẽbrorum patientium hærbe ac simplicia addenda decocto? Scito vniuersam actionẽ in ligni vi reperiri, qua vnumquodque membrũ in affect-

affectũ lapsum corrigi debet, idcirco cùm simpliciter insumitur decoctũ, vel ex aqua fit, vel vino nihil addendũ, sed ligni Indici solius actio expectanda. Ita enim & indi obseruãt, neq; aliquod vel minimũ addũt: cùm tamẽ frequentissimè ac ferè spõte hũc morbũ incidãt, huius nimirũ ligni natura est omnibus affectis membris accommodata, & ex vino per totum corpus defertur, & etiam si ex aqua confectũ sit, ex sui natura totum permeat corpus, & in illas agit potissimùm partes, quæ sua indigẽt actione: si in aquæ decocto calido indigeamus, vinũ aquæ addatur, potiùs quàm aliquod aliud simplex, tamẽ si cupiã placeret saluiã adiicere, mentham, libanotim, hyssopum, ac similia non prohibeamus, sed nobis magis placent hæc decocta simplicia, quàm composita, quando non sunt euacuatiua.

Multi conati sunt ex aliis lignis decocta conficere, vt experirentur nunquid ex illis finem assequerẽtur, sed res minimè successit, ego primùm pinguem accepi, & in vino atq; in aqua decoctum prębui, nõ profecere in ægrotis, quamuis visi sint pro parte leuari, & meliusculè habere, sed in exquisitam sanitatem minimè redacti sunt.

Nonnunquam vsus sum iunipero, neque exquisitè profecit, sicuti nec pinus: tamen meliuſ-

meliuſculè habuêre.

Expertus ſum & præbere ex ligno cornu decocta, neq; etiã exquiſitè profecere ægrotantes, licet omnes qui accepere, meliùs habere viderentur, in idem tamen redibãt, & iterum vexari cœperunt. Alij inſuper medici alij ſunt vſi lignis, nullus tamẽ lignum inuenire potuit, quod (nõ dico æquè) propè huic morbo obſiſteret, vt Indicum lignum facit, licet in aliorum vinorum decoctis victus ratio fuerit tenuiſsima. hócq; argumentum eſt non eſſe victus tenuitatẽ, quæ in ſanitatem redigat, ſed eſſe vim medicamenti, hoc eſt Guaiaci, quod eſt pingue, ponderoſum, odoratũ, tenuium partium, & talium, quæ huic gallico veneno ſuapte natura obſiſtunt, tamen & tenuis victus ratio ad opus perficiendum nõ modicè adiuuat.

Fertur lignum hoc Indicum Guaiacum ab accolis nuncupatum fructum quendam ferre, inter prunum, & ficum, nam prunũ non eſt, neq; ficus: vtriq; tamẽ aſsimilatur. Inſularũ nuper repertarũ incolæ hoc fructu veſcũtur, & in ſanitatem reſtituũtur, à morbo tali, qualis eſt gallicus affectus, nam in illis locis gallica vocata lues eſt morbus ferè patrius, quamuis & per contagium etiã recipiatur, faciũt inſuper ex ligno decocta, fertur autem & præter contagium hunc affectum

fectum apud ipsos oriri, sicuti apud nos oriuntur morbi absq; cōtagio, sed ex intrinsecis humoribus, Lusitani qui illuc nauigarunt, genus morbi videntes affectioni gallicæ simile, & quomodo in sanitatem restitueretur, lignū hoc in Hispaniā attulerunt, deinde per totā Italiā sparsum est, & ab hoc affectu optimè liberare nemo non nouit.

Ex fructus esu incolæ sanitati restituuntur, illos verò solùm absq; pane edunt, quo plenè nutriuntur. Vnde fructus octo in prādio præbent, & octo in cœna, postea nihil aliud edere sinūt, & ita in triginta vel quadraginta dierum spatio, à doloribus, à pustulis, à crustis, & à duris tumoribus liberātur, vtinā hos fructus in Italia haberemus, qui sapidi esse dicuntur. Nam ægrotantes haud magno labore à tam sæua ægritudine vindicaremus.

Crustæ verò, quæ habentur, & vlcera, vel vlcuscula, vel pustulæ, & præduri tumores, cocturæ primæ spuma delinantur, siue in vino sit, siue in aqua decoctum, si eiuscemodi spuma non profecerit, ex ligno oleum fieri iubeo, quod per alambicum educitur, vel per nostrum vsitatum modum, si etiam oleum istud non profecerit (quod tamen proficit) hoc liminēto supra crustas vti soleo, vel supra pustulas, vel supra vlcuscula,

& etiam supra duros tumores.

℞. Butyri recentis ℥ ij.
Pinguedinis anseris
Pinguedinis gallinæ
Singulorum ℥ j.
Gummi Arabici Colophoniæ
Myrrhæ Bdelij
Singulorum ʒ j.
Argenti viui ℥ ß.

Probe misce, vt hydrargyriũ non appareat; posteà affectæ partes inungantur: & hoc, quod sequitur, pro duriciebus potissimùm est, & modis, qui in hoc morbo cõtingũt, id quod superiùs dictum est, præparato, adde

Mucilaginis althææ
Mucilaginis fœnograeci
Mucilaginis seminum lini
Singulorum ʒ iij.

Ex his, quę dicta sunt, sperandum est ægrotum in vnaquaq; huius affectus gallici speciе esse in sanitatem restituendum.

Præscripto modo, vt plurimùm vlcera sanãtur, crustæ, dolores, & tumores prædu-ri, tamen nonnunquam adeò sunt sanitati rebellia, ac cõtumacia, vt præscriptis etiam paratis aboleri non possint, propterea de vnoquoq; horum, quando ita rebellia sunt, & inueterata nunc agere oportet, ab vlceribus verò & crustis exordiamur.

Cùm

Cùm vlcera,& crustæ curationi aduersantur,& illa, quæ superiùs facta sunt, nihil profecere, tunc ad vehementiora recedendum est: cùm verò hæ pustulæ sint ratione humorum diuersæ, nam atrabilares subnigricant, flauescunt biliosæ, sanguineæ in ruborem vergunt. Sunt verò albicãtes,& pallentes pituitosæ, si pustulæ fuerint sanguineæ, faciliùs curantur,& si biliosæ etiam facilè recipiunt curationem, difficiliùs curantur pituitosæ,& difficillimè omniũ atrabilares, à sanguineis,& à biliosis inchoemus, si exiccandæ sunt hac aqua probè lauentur.

℞. Balaustiarum
Rosſ. rub. Sumachiorum
Masticheſ Thuris
Tartari Sandarachæ mineralis
Singulorum ʒ ij.
Aluminis liquidi Cerussæ
Singulorum ʒ j.ß.
Argenti sublima ℈ j.
Aquæ plantaginis ℥ iiij.
Aquæ rosſ. ℥ ij.
Succi limonum ℥ iij.

Misce,& bulliant semper baculo circunducendo,& is, qui circunducit caueat, ne fumus ipsius nares pertingat, cùm ebullierit ad cõsumptionem sextæ partis, ab igne remoueatur, & per linteum excoletur, ac

feruetur, hoc enim vlcera (si profunda non sint) & crustæ madefaciẽdæ sunt: quoniam mirè exiccatur. Si verò essent vlcera, & crustæ pituitosæ hac aqua abluendæ sunt.

℞. Tartari Thuris
Sandarachæ mineralis
Galangæ Gingiberis
Singulorum ʒ ij.
Aluminis rochæ Cerussæ
Singulorum ʒ j. ß.
Argenti sublimati ℈ j.
Aquæ Saluiæ ℥ vj.

Misce, & bulliãt eodem modo, & idẽ sit huius decocti in his crustis ac vlceribus vsus. At si atrabilares sint crustæ, & vlcera atrabilaria non profunda, tunc hac alia ablutione vti oportebit.

℞. Mastiches
Thuris Gummi Arabici
Myrrhæ Bdelij
Sandarachæ mineralis Tartari
Singulorum ʒ ij.
Aluminis liquidi Cerussæ
Singulorum ʒ j. ß.
Argenti sublimati ℈ j.
Aquæ fumi terræ ℥ iiij.
Aceti ℥ ij.

Misce, & eodem modo ebulliant, & percolentur, vt dictum est.

Si ex his in sanitatem restituãtur, bene illis erit, sin minus, saponem facito, & cõmuni sapone, & sublimato in hac proportione.

℞. Saponis optimi ℥ ij.

Argenti sublimati ℈ j.

Misce, priùs sapone liquefacto, posteà loca omnia pustulis plena, crustis, ac vlceribus non profundis, sapone isto abluãtur. aliqui idem efficiunt ex oui albumine probè agitato, & augeto sublimato.

Tamen quia crustæ cùm abolentur, solent in facie maculas derelinquere, quæ ægrotis maximè displicent, vt necessarium sit & medicum eiuscemodi maculas delere, id fit ex oleo de vitellis ouorum, cum aluminis confecto, vt de eo locuti sumus in nostro de oleis libello, nonnulli vtuntur oleo tartari, quod potest alambico educi, tamen videtur efficacius, si fiat in loco sub terra excauato, sumatur tartari quantum lubuerit, & comburatur, ac in puluerem redigatur, posteà in linteum ponatur, vt sub terra suspendatur, vitreo vase supposito, in hoc vas oleum destillabit, & si locus esset etiam humidissimus, quanquã non esset sub terra reconditus, exiret oleum, hoc oleo vel de ouis cum aluminibus facies mane, & vesperi vbi maculæ sunt inungatur.

Cùm nonnunquam vlcera in his affectibus

bus sint profunda, tunc his nō sunt curāda, sed curatio adhibenda est ratione vlcerum, semper verò in vnguentis argētum viuum addendum, vel argētum sublimatum, nam hæc videntur aptissima ad hanc gallicam luem medicamenta, vnguenta verò sint, vt vlceribus cōueniant ratione humorum, qui in homine ac in vlcere superabundant.

Præduros verò tumores, qui in affectu gallico sunt, hoc cerato remouere oportet.

℞. Mucilaginis althææ
Seminum lini Seminum fœnugræci
Singulorum ʒ ij.
Myrrhæ Bdelij
Singulorum ʒ j.
Pinguedinis anseris
Medullæ ceruinæ Axungiæ suillæ
Singulorum ℥ ß.
Argenti viui ʒ vj. Ceræ
Resinæ pini Olei liliorum alborum
Quantum sufficit.

Misce, & conficiatur ceratum, quod extensum supra corium duris in hoc affectu tumoribus adhibeatur, si etiam tibi placuerit, priùs duritiē aliquo decocto fouisse ab re nō erit, idcirco fomentū istud præbetur.

℞. Maluæ
Violarum Althææ
Florum chamæmeli

Folior

Foliorum brassicarum
Singulorum Man. j.
Oesipi cerati ℥ ß.
Myrrhæ Bdelij
Gummi Arabici
Singulorum ʒ ij.
Pinguedinis anseris Butyri recentis
Singulorum ℥ j.

Misce, & bulliant in aqua, in qua lana lota est, vel in aqua, in qua pelles sunt aptatæ, & fiat fomentum supra locum, posteà supra ponatur ceratum, & hæc quæ predicta sunt, fieri debet, etiam dum homo decoctum in vino vel in aqua sumit, quando ex ipsorum spuma non abolentur, quandoq; in crustis, vlceribus paruis, & tumoribus, iubeo, vt simplex hoc adhibeatur linimentum.

℞ Vnguenti Aragon ℥ iiij.
Argenti viui ℥ j.
Misce.

Et ex hoc crustæ, vlcuscula, & tumores remouentur ab ægrotante, sed in particularibus tantùm locis adhibentur, vbi illa fuerint, quæ prædicta sunt.

Maxima solent fieri in ore vlcera, quæ palatum perforāt, & ad nares vsq; pertingūt, hęc pertractāda sunt, vt superiùs à nobis de his vlceribus dictū est, q̄ & guttur etiā, & fauces exulcerare solēt, & erodere, nisi prouideat.

Nonnunquã in hoc affectu, quãdo veterascit, ossa corrũpuntur, & denigrescunt, & corroduntur, & hoc tã in capite, quã in cruribus, & in aliis corporis partibus, & potissimùm putrescũt partes illæ ossiũ, quæ sub duris tumoribus cõtinentur, tunc quãdo os putrefactum est, cõsiderandum, an sit detectum carne, vel sub carne, & cute, si detectũ sit planissimè apparet, ad oculum putredo, tunc opus est considerare, an sit ossis superficialis pars, quæ putrida sit, an etiam profunda, & si quidem superficialis sit pars, pulueres sequentes supra os spargendi sunt.

℞. Aristolochiæ rotundæ
Sarcocollæ Aloës
Singulorum ℥ j.
Aluminis liquidi ℥ ij.
Argenti sublimati ℈ j.
Misce, & fiat puluis subtilissimis. Quãdoq; hoc vsus sum.

℞. Aluminis liquidi ℥ ij.
Cerussæ ℥ j.
Euphorbij. Argenti sublimati
Singulorum ℈ j.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

His potissimùm pulueribus vtaris, quando os nõ est totũ putrefactum, si verò totũ putrefactum esset, necessariũ esset totũ auferre, in aliquibus tota fibula ablata est. Plerunq;

runque partes ofsis putrefactæ hoc modo remouentur.

℞. Præcipitati ℥ ij.
Calchanti vſti Sulphuris viui
Singulorum ℥ iij.
Miſce,& fiat puluis ſubtiliſsimus.

At inter generoſa,quæ poſſunt adhiberi in hoc caſu præſidia,vnũ eſt ignis actualis, ex candenti ferro,hoc præſidiũ egregiè in ſanitatẽ reſtituit,quandoq; iuſsi adhiberi quadrageſima, & quinquageſima ignis ictus, ſupra aliqua oſſa, quæ nõ poterant auferri per alia medicamenta,& ſtatim igne adhibito tabula illa oſsis ablata eſt, quæ putrida erat & denigrata.

Ignis eſt pręſidiũ,quod maximè roborat, pręſertim in tabulis oſsis capitis remouendis; videtur nõnunquã in capite oſſa veluti carie corroſa & perforata,quæ omnia ignẽ corrigũtur,emẽdantur,& ſanitati reſtituũtur. Et vt res ſuo ordine ſuccedant,cùm oſſa putrida apparent, medicamentis primò emendari curentur. Quòd ſi medicamentis id fieri non poſsit,ferro abradantur, ſi ferrum nihil iuuerit ignem adhibeto,ſi etiam ignis nihil proficeret, inſanabilia eſſe iuxta aphoriſmum inferrendum eſt.

Si verò oſſa ſint carne,& cute tecta negotiari difficilius eſt,cùm vides tumores cum

 dolor

doloribus nũc abire, nũc redire, & iam esse inueteratos, suspicãdum est de ossis corruptione, in capite potissimũ, & in cruribus, & brachiis, vexare solent, cùm medicus de osse suspicatur, etiã si id certè nesciat, tumori illi causticũ capitelli vocati apponi iubere debet, & tumorẽ durũ aperiri, quousq; ad os perueniatur, & oculis an putridum sit an nõ putridũ intueri, si putridũ sit, vt dictum est prosequi, si minimè putridũ melius est, neq; ab re fuit tumorẽ durũ aperire, quoniã tunc facilius est illum sanitati restituere.

Imò hoc notato præduros tumores, quãdo non possunt dissolui esse causticis aperiendos, nam deinceps faciliùs corrigũtur, in nõnullis huius generis inueteratis tumoribus iussi omnes causticis aperiri, quòd citius ægrotantes in sanitatem redigerẽtur. Nam plerunque omnibus etiam prædictis ad vnguem obseruatis emolliri minimè possunt, tam rebellis est dissolutioni hæc materia, at per caustica scyrrhi hi aperti curationem faciliùs recipiunt, hæcq; de præduris tumoribus sint satis.

Dolores verò & noui, & inueterati, inunctionibus, ceratis, suffumigiis, ligni Indici decoctis, tam in vino, quã in aqua resoluuntur, & abiguntur. at si per potiones illos remouere tẽtemus, interim dũ bibũtur eius-

cesmo

cesmodi decocta pro abolendis doloribus, vel mitigandis, modò absint scyrrhi, & crustæ, membra quæ dolent hoc linimento inungantur.

℞. Saluiæ
Menthæ Roris marini Stœchadis
Iuæ Perforatæ Maioranæ
Singulorum M. j.
Misce, & bulliant in vino albo potenti postea
℞. Huius vini ℔ j.
Olei costini,
Olei liliorum alborum Olei rutacei
Singulorum ℥ iiij.
Misce, & bulliant ad vini consumptionem posteà adde Galangæ
Thuris Mastiches
Singulorum ʒ iiij.
Terebinthinæ ℥ ij.
Styracis calamitæ ℥ j.
Misce, & cum modico ceræ fiat linimētum mollissimū, è quo dolorosa membra inungantur, nam roborantur, & dolores mitiores redduntur, interim potest ægrotus ferre decocta, & expectare, quòd à morbo penitus liberent, quod effectura sperandum est.

Dum hæc in publicis haberem scholis, excellentissimus vir Alexander Fontana Mutinensis, medicus, nulli nostra ætate in medica

medica facultate secũdus lectiones nostras frequẽtauit, & quindecim de ligno Indico quæsita interrogauit, obsecrans, vt illa in eius gratiã dissoluere tentarẽ, quod me facturum spopõdi, imò cùm multa alia essem de hoc ligno dicturus, illa in his enodandis interrogationibus referam. inter has verò à celeberrimo viro propositas questiones, sex sunt vniuersales. nouẽ verò circa ligni naturam, quas omnes in tã celeberrimi viri gratiam singulatim referam ac dissoluam.

EXCELLENTISSIMI Alexandri Fontanæ.

QVAESITVM I.

QVis primus modum exhibendi hoc decoctum, conficiendíque, & in hoc morbo vires eius explicuerit.

BRASSAVOLVS.

Duo in hac questione cõtineri video. Vnũ de huius ligni decocti inuẽtore, alterum de huius ligni decocti virib. aduersus hũc morbum. primę parti ita satisfaciẽdũ putamus.

Cùm gallicus affectus, vel similis quidã sit ferè peculiaris incolis, qui Indicas nuper repertas insulas inhabitãt, Lusitani viri ingenio perspicaces, qui frequẽter illuc appellunt, homines Indicos videntes tali affectu præditos, talibúsq; symptomatibus, qualibus

bus in Hiſpania ac Luſitania illi afficiũtur, qui lue gallica laborãt, quomodo Indi illi curarentur, ac facilè in ſanitatẽ reſtituerentur animaduerterũt, & curandi modum in Luſitaniã ac Hiſpanias attulerũt, & vnà ſecum lignũ hoc Indicum cõportarunt, tamẽ primus omniũ Conſaluus quidam fuit Hiſpanus morbo gallico ſæuiſsimè affectus, qui rei fama cõmotus. (nam omnibus ferè aliis expertis præſidiis ſanitati reſtitui non potuerat) vnà cũ aliis ad inſulas nuper repertas nauigauit, ſéq; curari fecit, ac ſanitati reſtitui, poſteà in Luſitaniã rediens, medici officio functus eſt, & eodẽ modo gallico morbo affectos curare cœpit, quo & ipſe ab Indo quodam medico curatus fuerat, ligni ſcobem ſimpliciter decoquendo, vt primis etiã annis fieri cõſueuerat, nunc 1551. vigintiſex anni aguntur, quòd in Italiã deuectum eſt eiuſcemodi lignũ. At paulatim res proceſsit, quod in omnibus aliis cõtingit rebus, & ars ſemper iam inuẽtis addit, vt his modis impræſentiarum paretur, quo ſuperius dictũ eſt. Conſaluus ſemel tantum in die decocta præbebat, nũc bis prębentur magno ægrotãtium cõmodo, multiq; ſunt anni, ex quo bis præbetur, vt author quidã Hiſpanus teſtatur, qui de hoc ſcripſit, antequàm lignum eſſet in Italiã conuectum, &

Vtennus

Vrennus nobilis Germanus, à lue gallica (si quis vnquàm alter fuerit) pessimè tractatus, bis in die decoctū istud præbendū scripsit, fortè hic gallicus affectus fuit in Italiā ab Indis partibus asportatū, sicuti & lychene Romæ quandoque fuit allata, in diuersis deinde Italiæ vrbibus, & totius Europæ, diuersi fuêre primi, qui hoc decoctū præbuere, ego primus Ferrariæ hoc decoctum prębui Illustri Aeneæ Pio, in dulci aqua 1526. cum omnibus aliis medicis, nouum ac inusitatum videretur (vt verè erat) medicamentum, multiq; idipsum deridebāt, quousq; videre Illustrem virū sanitati restitutū esse. Ego etiā primus Ferrariæ 1535. decoctum in vino adhibui, in aliis Italiæ vrbibus, alij fuêre primi, nunc res adeò facilis reddita est, vt nemo sumēdi laborē subterfugere videatur: cùm prius omnibus minùs molestum videretur, ad Indias nauigare, quàm decoctū istud ebibere. est verò lignū hoc ebeni species. At ad nos prius nō afferebatur, quia nigrū nō est. Ebeni verò vsus in Italia est tantùm ad capsas & tabulas variegandas, & opere vermiculato pingendas, sunt nanq; multę ebeni species. nam aliqua est rubra, aliqua alba, aliqua lutea, & diuersis coloribus affecta. nulla verò ebani species supernatat, sed vnaquæq; ad ima flumi

nis

nis descendit,neq; illud est cõueniens argumentum,nõ esse ebanũ,quia nigrũ non est. nam multæ ebani species reperiuntur, quæ nigræ nõ sunt,minus illud arguit, quòd sit ebanũ, quia nõ ita maceratur in aqua indicum lignũ,sicut ebanũ, quoniã sunt diuersę species,idcirco necesse est,vt diuersis etiam proprietatibus sit insignitũ.nam longè durius est Indicũ lignũ, nec tam facilè recipit ignẽ admotum, vt ebanũ nigrũ, & ob densitudinem quam hoc habet lignũ,non adeò redolet,vt ebanũ nigrũ,tamen & ipsum redolet. Verùm hęc disputare,sunt huius affectus curationi inutilia,vel sit ebani species, vel minimè sit, cùm tamẽ esse nõ dubitem. de huius verò ligni perfectione,si loqui voluerimus, dicamus posse perfectionẽ sumi, & ex loco, in quo ortum habet, & ex ipsius dotibus,ex loco inquam, quoniã vt in aliis simplicibus, aliqua sunt in vno loco perfectiora, quàm in aliis, vt mastiche in Chio Insula, mel hybleũ,æs Cypriũ, ita cùm hoc lignũ in diuersis nascatur locis, in insula tamen Sancti Ioannis (ita enim vocatur vna insularũ Oceani maris,è qua eiuscemodi lignũ defertur) egregius oriri Guaiacũ lignũ existimatur,quã in tota oriatur India. multę verò sunt insulę in Oceano mari,in quib. nascitur eiuscemodi lignum,vt insula Cor-

terati

terati, insula Sancti Benedicti, Hispaniola, insula Sanctæ Crucis, & multę aliæ sunt insulæ, è quibus defertur, tamen nos ex patria lignũ hoc cognoscere nesciremus: neq; fieri potest, vt cognoscatur ex loco, quoniã onustæ hoc ligno naues afferũtur in Hispaniã, Genuam, Venetias, & neq; vnus est, qui certè sciret, è qua insula esset conuectus, propterea opus est ex aliis iudiciis lignum eligere, quàm ex eo, in quo nascitur solo, eligatur verò ex ipsius dotibus, id quod pinguissimum est, & oleagineũ, densum, ponderosum, quod in medio nigricat, ac reluce, circuncirca sublutei coloris est, vel subalbidi, & quod aromatum odorẽ spirat, & si igni admoueatur, oleum ab eo resudat, his notis cognoscitur optimum Guaiacum, quod nonnulli palum sanctũ, alij Indicum lignum, alij alio modo vocant.

Ad secundam quęsiti partem, dicimus lignum hoc aduersus hunc affectum per nullam manifestam qualitatẽ valere, imò cum ipsius vsus ad multos alios sit morbos, præter gallicũ, potissimùm aduersus cõtagiosos morbos conuenire videtur. nam & ipso per decoctum nonnullos à scabie liberauimus, qui inungi abhorrebãt, sed potiùs contenti fuêre per xv. dies huius ligni decoctũ bibere, & ita sanitati restituti sunt. Cur verò ad

rò ad omnes valeat affectus, nulla alia potest reddi ex euidentibus causa, quàm quòd in actiuis ac passiuis qualitatibus non multùm excedit, vnde ratione qua tale, & calidis, & frigidis cõuenit affectibus, sed & tali preditũ est à cœlo dotibus, vt sanguinẽ corrigat, & prauos omnes humores resoluat, & mẽbra omnia roboret, ac in pristinũ vigorem deducat. de actiuis verò & passiuis qualitatibus dicimus esse calidũ ac siccum in secundo ordine remisso, esse calidum in secundo id ostẽdit, quia planè ac sensu persentitur esse calidum, nec caliditas est acris, vt tertiũ attingat ordinẽ, tamen humiditate quadã pingui nõ destituitur, qua corpora nutrit, imò si ipsius decoctũ nõ nutriret, vt iura faciũt, & oleagineorũ iura, nõ possent ægroti tantã inediam ferre. Decipiũtur verò, qui putãt eius caliditatẽ accedere ad tertium ordinẽ, quod absurdum est: quia necessarium esset, vt caliditatem induceret, ex vsu vehementẽ. At quantũcunque sumatur, nunquàm supra modum corpora calefacit, quod indiciũ est, tertium caliditatis ordinẽ minimè attingere, sed in secundo tantùm esse, & qualitatum remissionem quandam habere, vt morbis frigidis, calidis, humidis, atq; siccis, aduersetur, neq; hoc mirũ sit, cùm à Galeno edoceamur, multa esse sim-

plicia, quæ ex diuersis partibus contraria agũt, insuper indicum lignũ nõ tantùm humana corpora nutrit, & in substantiã ipsorum cõuertitur, verùm & nutriendo omnes corrigit, qui sunt in corpore prauos affectus, nonnulli cõparant in nutriendo huius ligni vires ad ius pulli perfectè cocti, quibus nõ solùm cõsentimus, sed fatemur etiã magis robustũ esse hoc nutrimẽtũ, quod ex ligni decocto habetur, quàm quòd ex pulli iure, hecq; de huius ligni viribus, & quomodo huic morbo aduersari iure dici posit.

QVAESITVM II.

Qvibus ętatibus magis cõferat, & si tutò pueris, senibúsque exhiberi possit.

BRASSAVOLVS.

Cùm Indici ligni natura, ac vires sint tã mites, tam benignæ, támq; ad iustã tẽperiẽ accedentes, omnì ætati conueniet, vtrique sexui, & omni tẽperiei, Nobili Cęsari Orobono sex annorũ puero huius decoctũ præbui; & à sæua lue gallica, quam ex nutrice conceperat, egregiè absolutus est, nihilque dispẽdij penitus vnquàm persensit, & viginti iam anni à curatione illa absoluti sunt, fertur apud Indos infantes à matris vtero prodeũtes, plerũq; discrimẽ hoc gallicę luis secũ afferre, & per totũ corpus pustulas spargi. matres verò huius ligni radicis decocto

illos

illos sanitati restituere. in his verò ętatibus illud obseruandũ cẽseo, puerulis ac iuuenibus aquã potiùs, quàm vinũ esse adhibẽdã. cõsistẽtibus verò ac senioribus, vinũ potiùs, quàm aqua præbeatur, tamẽ tanta est huius ligni benignitas, vt vini vel aquæ decoctũ vnicuiq; cùm indiget, in quacũq; sit ætate, præberi possit. Nam si puer sit vel iuuenis, qui huius ligni decocto indigeat, cùm ex prędictis aquã potius sumere deberet, tamẽ si morbus sit diutinus, vt diu sit, quòd ægrotet vinũ potius prębeatur, quã aqua, & è cõtrario cũ senex, vt dictũ est, vinũ potius sumere debeat, tamẽ si morbo hoc recẽter correptus sit, decoctũ in aqua potiùs bibat, quã in vino, & ita de aliis intelligẽdũ est. mulierculis etiã præbui, quibus egregiè profecit. vnde vtrũq; decoctũ vnicuiq; potest prębere ætati, & naturæ, vt ipsi exigũt affectus, & à senib. tutissimè ac puerulis insumi potest.

QVAESITVM III.

AN maribus, fœmellisue plus prosit.

BRASSAVOLVS.

Ex his quæ statim superiùs dicta sunt, huic quęsito satisfactũ esse videretur. Nunc verò repetimus vtrasque naturas ex his decoctis in sanitatẽ restitui, vnde ad naturæ mollitiẽ videretur potiùs aqua mulieribus esse præbenda. vinum autem viris, aut è

contrario, si exiccationem respiceremus. at experiẽtia ipsa ostendit vtrunq; decoctum vtrisque cõferre naturis. fateor verò me pluribus viris hæc decocta exhibuisse quàm fœminis, quoniam & plures viri sunt hoc morbo affecti, quàm mulieres, quoniã facilius est mulierẽ vnã multos inficere viros, quàm virũ vnũ mulieres multas, tamẽ vtrũque possibile est. Verùm huius ligni decocta vtrisque naturis prodesse exploratũ est.

QVAESITVM IIII.

QVibus morbis præter gallicum præsentaneum sit hoc lignum.

BRASSAVOLVS.

In genere dicendum est nullũ esse morbi genus, cui nõ conferãt huius ligni decocta, tamẽ nos peculiariter illis in his affectibus vsi sumus, & perfecisse experiẽtia ostendit. ad podagrã valere expertus sum, ad chiragram, ad artritim, ad ventriculi dolorẽ, ad ilij ac coli dolorẽ, ad phthisim, & ad vniuersum malum habitũ, & ad omnes frigidas, ac humidas egritudines, ad antiquũ capitis dolorẽ, ad hemicraneã, ad cæphaleã, ad longa intestinorũ tormina, & ad lõgas omnes ægritudines, ad perennẽ tussim, ad pituitæ abundantiã, ad hydropem, & ad omnia in quibus opus est exiccare, ad frigidas ac humidas ventriculi intemperies, & omnium

memb

membrorum, ad destillationes, & ad peripneumoniam, multósq; post sumptum decoctum pinguefecimus, qui aliôqui nõ poterant ex plenissimis dapibus pinguescere, & in summa cùm ad temperiem vergat, ad omnes ferè ægritudines conuenit.

QVAESITVM V.

SI fieret ex hoc ligno poculum, sicut ex tamarisco lienosis, an opem conferret.

BRASSAVOLVS.

Ita gallico affectui cõfert hoc poculum, vt lienosis confert ex tamarisco poculum, quod nunquàm prodesse percepi, vel si profuit, nõ fuit sensu perceptum, imò nonnunquàm iussi, vt Guaiaci frustula in vino, quod bibituri essent submersa seruarẽt. tamen nihil (quod viderim) profecêre. Verùm credendum est aliquid conferre posse, sed tam minimum est, vt vel vix nullo modo percipiatur. ratio verò dictat aliquo modo conferre posse.

QVAESITVM VI.

SI decoctum in thermarum aquis fieret, an magis proficeret, vt in doloribus ac tumoribus scyrrhosis in balnei porretani aqua, in crustis & vlceribus, in aquis lucanis, quæ de villa dicuntur.

BRASSAVOLVS.

In cachexia prębui huius ligni decoctum

in aqua Aponensis fontis,& in triginta dierum spatio ægrotans hæc in sanitatem restituta est. Erat verò religiosa mulier, quæ ad leucophlegmatiā ferè deuenerat, idémq; de porretano balneo iudiciū faciendum est, si in affectu gallico exiccare sit opus, & si ferro pro crustis & vlceribus sanandis indigeamus, in fontis villæ balnei aqua, vel caldarij fontis decoctum fieri poterit: tamē nihil æquè humanā naturam adiuuat vti vinū, quod vires roborat, nutrit, penetrat, & alia sibi cōmista penetrare facit, resoluit, & exiccat, verùm neque in thermarum aquis decocta despicienda sunt, præsertim cùm vehementer exiccandum est.

Nouem sequuntur quæsita circa ligni naturam ab eodem excellentissimo Alexandro Fontana nobis proposita.

QVAESITVM PRIMVM.

Quomodo extrahatur oleum eius, & quibus morbis conferat.

BRASSAVOLVS.

Ex hoc ligno oleū duobus modis exprimi potest, & cùm pingue sit, facilè extruditur. vnus est modus per impositionē in duplex vas, vt ex iunipero oleū educitur, ignē supra vas excitando, alter est modus vt chymistæ ex diuersis rebus per vocatas bocias oleum educunt, adest & pulcherrimus modus

dus, quo nos ex igne & glacie ex omnibus rebus oleũ extrudimus, poteſt & quarto feſtuca quædam huius ligni aut parua portio accendi, & iuxta cõuexam tegulam applicari, vel iuxta pateræ concauum, tunc oleũ circa paterã breuiſsimè defluit. hoc indici ligni oleum durities in gallico affectu diſſoluit, cruſtas exiccat, dolores mitigat, ſi affectæ partes inungantur, mirificum eſt in his, qui affectu gallico correpti ſunt in faucibus, & in vtero, omnibus frigidis & humidis affectibus confert, & reliquis omnibus ſuperiùs enumeratis affectibus.

QVAESITVM II.

AN meditullium eius ſit reliquis partibus efficacius, cum ſit ipſius centrum, an è contrario diſtantiores partes propinquioribus ſint maioris virtutis.

BRASSAVOLVS.

De cortice ſuperiùs locuti ſumus, & diximus eſſe quidẽ ſiccißimã huius ligni partem. At cùm odore careat, põdere, ſapore, ac pinguitudine, ineptiorẽ partẽ eſſe iudicauimus, & potiùs eſſe abiiciendã, quàm ad opus medicum exercendam. De ligno autem ipſo locuturi, primò illud notare debemus, inter ligna omnia, & omnes radices, aliqua eſſe quæ præter ſuperiorem corticem, carnẽ habent à meditullio diſtinctã,

vt est cichorei radix,quę superiorem habet corticē, quo in acetariis vescimur,& meditullium amarissimum quod abiicitur,& in nucis ligno cortex adest superior niger ,& meditullium fistulosum, & inter superiorē corticem et meditullium adest lignū veluti caro, & cichoreum etiam supra carnē , qua vescimur , hymen habet quod abraditur, antequā edatur. Extant verò aliqua ligna & radices,quæ superiorem quidē corticem habēt,sed meditullio carent.quod à cęteris partibus natura distinctum sit , vt est inter radices rapa , atque rheubarbaricum.nam corticem quidem superiorem habent , sed meditullium nō habent à reliqua carne distinctum.in lignis verò lignum hoc Indicū corticē quidē habet, sed meditullio caret, à reliquo ligno pręterquā colore distincto. & buxus corticem habet, sed meditullium non habet à reliquo cortice distinctum , in his, quæ meditullium habēt à reliquo corpore distinctum, media inter corticem,& meditullium pars , semper potior est, & in vsu,nisi contingat meditulliū esse densius, quàm medium inter corticem & meditulliū corpus,quādo meditullium densius est, caro media ad cibos magis apta est, quo verò ad medicamētilias vires minus, vt in cichoreo cōtingit,& in apio hortulano,quod

petr

petroselinū vulgò vocatur, & in aliis similibus, sed quæ meditullio carent, semper centrum versus exquisitiora sunt, vnde cùm hoc Indicum lignum distincto careat meditullio, vt inter radices & rhabarbarū, idcirco dicendum est versus cētrum esse perfectiora, & quòd vires in centro vehementiores existunt, & licet in hoc Indico ligno pars quædam media videatur nigra, à parte alia versus corticem quæ subalbida est colore distincta, tamen hoc solum est, quo ad colorem, non autem quo ad substantiæ continuationem, & ideò distinctum non habet meditullium à parte, quæ inter centrum sit & ipsum corticem, idē de rhabarbaro iudicium faciēdum est, quod efficaciorem vim habet versus centrū, quàm versus circunferentiā, licet quādoq; in pauperibus cortice sim vsus, & egregiè subduxerit. efficacior igitur Indici ligni pars est centrū versus. in reliquis verò in quibus meditulliū varium est & harundinaceum, vt in nucis baculis, caro quæ inter meditullium & corticē continetur, semper melior existit, & ad rē medicamentariam magis apta.

QVAESITVM III.

SI lignum viride haberetur, an magis prodesset quàm id siccum, quo communiter vtimur.

BRASSAVOLVS.

Cùm lignum hoc magis recens est, tantò odoratius est, ac pinguius, idcirco tanto melius lignum est, quod recētius est, quàm quod inueteratum, experientia nimirum ostendit, quòd tēporis processu & odorem, & pinguedinem amittit, tamen magis amarū redditur, cùm magis exiccatur, veruntamen nunquam habere possumus recentissimum, quoniam & si citissimè ex India ad nos afferatur, citius afferri decē & octo mensium curriculo non potest.

QVAESITVM. IIII.

An lignum ponderosius eligibilius sit, cùm Galenus quinto Aphorismorum libro Aphorismo 26. electionem aquæ ex pondere reprobet.

BRASSAVOLVS.

Rerum naturas diuersas esse constat, vt aliqua pondere probentur, alia leuitate, aqua improbatur ponderosa, quia talis per humanum corpus minus permeare potest, quod est optimæ aquæ proprium, scilicet corporis partes facilè penetrare. Plinius verò præ cæteris ostendit non probari statera aquas, quoniam frustratur diligentia, cùm nulla sit magis alia ponderosa, sed aqua illa apud Hippocratem leuis intelligitur, cæterísque melior, quæ huma-

num

num corpus faciliùs permeat, & partes minimè obstruit. illa verò intelligitur esse grauis, quæ corporis partes non permeat, sed illas potiùs obstruit. Indicũ verò lignũ, quod elemẽtũ nõ est, sed ex elemẽtis cõpositum, in quo adsunt terreæ partes aqueis vehementer mistæ, densum esse debet, & quantò magis dẽsum est, tãtò habet ponderosiores partes, itaq; dẽsitate probari debet, ac pondere, quę vires ipsius vehementiores esse ostendunt, sicut & id rhabarbarum efficaciores vires habet, quod ponderosius est: & ita de aliis multis rebus dicere oportet. alia verò raritate probantur, & leuitate, non autem densitate, ac pondere, sicuti agaricum.

QVAESITVM V.

Quid potius in ligno indagandum sit, an pondus, an gumositas, an aromaticitas, an aspredo illa oliualis immatura.

BRASSAVOLVS.

In compositis medicamentis, in quibus multa insunt simplicia, quæ ad vnam formam rediguntur, non dicitur per hanc formã agere, ratione huius, vel illius simplicis, sed omnino simul mistorũ ratione agere, licet membrũ, quod vno indiget, illud ad se traheret, & aliud mẽbrũ quod alio indiget, hoc etiam ad se traheret, ita in simplicibus dicere

dicere oportet ex quatuor elementis cōpositis, ex quibus multæ secundæ resultāt qualitates, secundum omnes illas agunt, & nō secundum vnā particularē, quanquam dici etiā possit ex aromatica illa qualitate cor ipsum roborari, & cerebrū, & ex cōsequenti neruos, ex gummea illa substantia & pingui prædu ros tumores & pustulas emolliri, ex pondere substātiæ densitas ostēditur, qua notatur vires etiam in ipso magis intensas, itaq; secundum diuersas qualitates secundas diuersa agit. In hoc igitur Indico ligno hæ omnes qualitates secūdum diuersas intentiones cōsiderandæ sunt, & secundum quod ex ipsis tertia quædam vis resultat, multis aduersandi affectibus apta.

QVAESITVM VI.

SI Indicum lignū cōbureretur, an ipsius cinis alicuius esset roboris gummea natura, & aromatum odore exhaustis.

BRASSAVOLVS.

Vt diuersorum lignorum cineres viribus diuersi sunt, nā roboris cinis efficacior est, ac vehementior salicum cinere: ita huius ligni cinis, est roboris cinere ad exiccādum, ac roborandū vehemētior, & quāuis aromatum odor, & gūmea natura per adustionē auferantur, tamen nō aufert, quod exiccet, & membra roboret, hoc cinere vsus sum ad

ciner

cinerẽ conficiendum ad alopecias,& ægrotantes sanitati restituti sunt.

QVAESITVM VII.

AN puluis ipsius debeat exquisitè in pollinẽ redigi, vt de pipere & colocynthide ambigunt practici.

BRASSAVOLVS.

In tenuissimum puluerẽ redigendus est, vt vires omnes integrè in decocto spargantur. nam si in maiora frustula redactũ esset lignum, cùm durissimum sit, vis ipsius in aquam, vel vinum haud facilè reciperetur, & ideò cõmodissimus modus hic fuit, lima in tenuissimam scobem lignum illud reducẽdo, neq; illa ambigua, quæ in pipere & colocynthide dicuntur, in hoc ligno cõtingere possunt, quia piper partes quibus inhæret adurit, & colocynthis exulcerat. At huius ligni pollen si intestinis inhæreat, illa roborat, & vna ventriculi vires auget. idcirco in tenuissimum pollinem conteri debet.

QVAESITVM VIII.

SI puluis hic bibatur, an conferat cùm indigestibilis sit, vt aurum & cerasorum semina.

BRASSAVOLVS.

Et si puluis hic cõcoctionẽ nõ admittat, tamen cùm ipsius qualitates à naturali calore actuantur, in humanum corpus agunt, vt rel

vt reliqua agunt medicamenta, quæ conco-ctionem non admittunt, tamen à naturali calore in actum agendi redacta, vel alterãt vel subducunt, neq; hoc scilicet non posse concoqui à medicamentis aufert, quin agere posśint. at neq; aurum medicamentum est, nec cerasorum semina, quamuis de auro dici posśit, quod secundum vires, quæ illi ab authoribus attribuuntur, agit.

QVAESITVM IX.

AN huius pulueris vis post aliquot menses exoluatur, vt probi medici de aliorum simplicium puluerizatorum fatentur, quòd scilicet tempore fatiscant.

BRASSAVOLVS.

Huius pulueris vim exolui, non quidem post aliquot menses, sed post aliquot dies planisśimè cõstat, idcirco singula vice quo decoctum paratur, iubeo, vt tanta huius ligni quãtitas lima in scobẽ reducatur, quanta ad coctionẽ illam satis sit. Nam aromatum odor expirat, pinguedo consumitur, quæ omnia in ligni soliditate cõseruantur, & breuius etiã huius ligni vis, quæ in soliditate continetur, quàm aliorũ vis euanescit.

Hæc sunt quindecim quæsita, quæ excellẽtisśimus vir Alexãder Fontana Mutinẽsis medicus, mihi proposuit enucleanda. at optassem potiùs, vt ipsemet interfuisset, quàm

quàm absens hæc legere. nõ dubitamus etenim, & hunc doctissimum virũ prædictis solutionibus aliquid egregij addidisse, hęcq; de Indici ligni exhibitione sint satis.

NOn diu est, quòd ex India in Italiã radix quædã aduehitur, quã chinam vocãt, quæ nostratũ cannarũ radicibus similis est, imò & cannarũ Indarum radicẽ esse nõ dubito, neq; multùm adhibeo ipsi chinæ fidem, quoniã nullas videtur habere qualitates, ex his quæ ostendunt medicamenta educere, aut vires aliquas habere medicamẽticias. nã neq; odorata est, neq; pinguis, neq; põderosa, neq; dẽsa, neq; amara, neque pellucida, neq; dulcis, sed penitus insipida est, leuis, rara, absq; vlla pinguedine, & absq; vllo odore, idcirco chinæ fidẽ nullã adhibemus: quanquam planum sit chinã ipsam exiccare, cùm sit siccissima radix, tamen ne ipsius decoctum, & sumendi modum prætereamus, ita decoctum conficere oportet.

Recipe radicis vocatæ chinæ ℥ vigintiduas, quas in vigintiquatuor partes diuidito, vt vnaqueq; pars vnoquoq; die sumi possit, túncq; portionẽ sumendã de die in diem in minimas partes, ad quadrãtis quantitatẽ diuidito, & ad ignem suspẽdatur, vel supra tripoda vas ponatur, vt ebulliat in tribus aquæ bocalis (ita enim impræsentiarum

me

me loqui liceat,& vti vocabulo bocale)vas autẽ in quo ebulliturum est, mera sit olla, vitro delinita, sex bocalorum capacitatis, ollámq; probe tegito,& lẽto igne coquito. tandiu verò coquito, vt duæ ex tribus partibus supersint,posteà ab igne remoueto,& tectam semper seruato.singulis diebus hoc modo facienda est decoctio , qua eodẽ die vti debes.nam vlterius bona nõ est, si quispiam sit naturaliter adstrictæ alui,in decoctione prædicta imponatur semiũcia radicis apij, & simul bulliat, is qui affectus est singulis diebus in aurora,paruam phialam accipiat huius decocti,tantum calidi, quantum ferri posſit, & si integrè phialã exhaurire non poterit , maiorem saltem partem exhauriat.& id quod facilè insumere poterit, in lectóque sit, & probè tegatur, vt sudor euocetur.nam quantò vehementius sudabit,tantò melius erit, è lecto interdiu surgere poterit.domũ verò minimè exeat, imò à vento caueat,primorum saltem octo dierum spatio. Si interdiu sitiret è decoctione bibat,& si biberit illam semper calidam, quandoque frigidam bibat ,tamen melius est, illam valde calidam sumere.

Horum cibus per primorum quindecim dierum spatium sit pullus elixus, nõ autem assus, à salsis cauere oportet, dum hic ordo

serua

seruatur, ab acetosis, & acribus.

Si delicatulus sit, qui mane & vesperi gallinas, & gallinaceos pullos semper edere nequeat, perdices edat, phasianos, hœdos, veruecis carnem, & similes, in chynæ insula perdices semper non edunt, sed nonnunquam, quia (vt ferunt) infernam aluum ad excernendum prouocant.

Scito autem in insula chynæ in qua lignum istud oritur, medios pisces non cohibere, neq; vinum si affectus sit imbecillus, in illa etiam insula hęc in vniuersum prohibent, coitum, acetum, res acetosas, res salsas, hircinam carnẽ, caprinam, & gallorum carnes, reliqua hœdi permittũt, tamẽ præcipuus eorum cibus est pullorum caro, & castratorum elixa.

Si is pauper sit & ligni impensas euitare cupiat, idmet lignum, qui bullierit, accipiat, & in frustula adhuc minora, quàm essent, incîdat, & secundam faciat decoctionem, hócque ter & quater fieri potest, & adhuc decocta sunt vtilia.

Si ægrotus vlceribus scateat, tenuia accipienda sunt lintea, & in decoctũ immergẽda, & supra vlcera imponẽda, quæ neq; ligãda sunt, ex his madefactis linteis proficiet.

Scito à septem diebus vltra, ad quintumdecimũ videlicet diem, in affectis partibus

dolor augebitur, posteà melius habere incipiet, vt vigesimo die in sanitatem restitutus sit, etiã si magnis vexaretur vlceribus.

Si quispiam decoctum istud supra vigesimumquartum diem insumere voluerit, hoc illi sponte concedatur, & quod illi placuerit perseueret. Id autem fit, cùm viderit se sanitati exquisitè restitutum, si aluus adstricta sit, clysteriis alternis saltem diebus vtatur, sint verò clysteres vocati cõmunes, vel fiat hic, qui sequitur clyster.

℞. Maluæ Violarum
Boraginis Buglossi
Singulorum Man. j.
Hordei ℥ j.
Misce, & fiat decoctio secũdum artẽ, posteà
℞. Huius decocti ℔ j.
Olei communis ℥ iiij.
Zuccari rubri ℥ j.
Salis communis ʒ ij.
Misce, & imponantur.

Nota etiam, si vires constent, & ægritudo in inferioribus mẽbris occulta sit, hic ægrotus ad septimum vsq; diem tenuissimo victu vtatur, nihil verò aliud in hoc temporis spatio edat, quàm passulas, amygdalas, & panẽ neque etiam in magna copia, nota insuper huius radicis vsum, nõ solùm esse ad morbũ gallicũ, sed & ad alios affectus. alij verò

verò affectus, qui chynæ decocto sanâtur, sunt hydrops, obstructio, & potissimũ ventriculi obstructio, iecoris, & lienis, venenosis medetur morbis, hæmorrhoidibus succurrit, paralyticis conuenit, capitis dolori cõtinuo, siue sit ob gallicũ affectum, siue ob id, quod dum sit alsciosus, siue ab aliis humoribus, & ab alia causa cõuenit, & iunctu rarũ doloribus potissimùm à causa frigida excitatorũ, quartanæ aduersatur, & vnicuique cõtinuę febri obstructioni iũctæ, modò diutina sit, neruorũ doloribus à frigida causa succurrit, dentiũ doloribus opitulatur, si decoctũ calidũ in ore sumatur, valet etiam ad hydropas, & ad vrinæ difficultatem, lapsum ventriculum rectificat atq; roborat.

MODVS BREVIOR PRAEBENDI DECOCTVM LIGNI VEL RADICIS CHYNÆ.

ALij alio vtuntur modo ac breuiori. nã huius radicis vnciam accipiunt, & illam in tenuissimas incîdunt partes, ita vt singula pars non sit maior quadrante, posteà in tribus aquæ boccalis in noua olla in infusione ponunt, & per vigintiquatuor horas dimittunt, posteà igne lento ebullire faciunt, olláque sit probè tecta, ne fumi extrà euaporẽt, quoad fuerit coctum, & dimidia pars resoluta, posteà colantur, &

in vitreũ vas, vel in fictile vitro delinitum reponuntur, vásque per septem dies apud ignem seruãt, vt semper tepidum maneat. Lignum verò, quod post primam hanc decoctionem relictum est, in vmbra exiccant, & ita singulo die decoctionem fieri iubent: & cùm decoctio vna facta fuerit, statim lignũ aliud in infusionem ponunt, in qua per vigintiquatuor horas immorari volũt, posteà vt dictum est decoqui monent.

Ex præscripto decocto semiampulla aduentante aurora accipiatur, quod, vt ferri possit, calidũ sit, & stragulis vt sudet probè tegatur. nam totis viribus excitãdus est sudor, post sudorem linteis calidis perfricetur, & exiccetur, interuláq; mutãda, ac lintea, posteà per aliquod temporis spatium in lecto quiescat, itaque hora noctis prima eandem decocti quãtitatem accipiat, & tegatur, in hócq; permaneat loco vsq; ad sequentẽ diem, cibi sint pulli gallinacei absq; sale elixati, tamẽ nõnihil croci in iure ebulliatur, & coriãdrorum, prãdij hora sit integra ante meridiem hora, ex prædicta aqua quantum lubuerit bibatur, passulæ edendæ sunt, & recens panis, potest etiã ex omnibus cõferuis edi, siue ex melle cõfectæ sint, siue ex zuccaro, & hoc tam in cœna & prandio, quàm aliis temporibus, cœna ex passulis

eris

erit, amygdalis, auellanis, & pane, & de prædicta aqua quantò plus bibitur, tantò melius esse existimatur, vnde si id totum quod singulo die fit bibatur, melius est.

Interdiu domum exire poterit, & supra omnia flatus, frigus, nocturnum tempus, & præ cæteris coitum euitare oportet.

Per vigintiquatuor dies hic ordo absque intermissione seruandus est.

Si radix hæc tibi deficeret, duas vncias ex illo recipito, quod ex prædictis decoctionibus exiccare fecisti, nã duę vnciæ iam ebulliti pro vna non ebulliti satis erunt.

Si ægrotus iste vlceribus scateret, lintea in decoctum madefactio, & supra vlcera ponito, & cùm exiccantur alia madida indantur, & deinde alia.

Postquam per vigintiquatuor dies hunc ordinem seruauerit ægrotus, per subsequẽtem mensem victus ratione moderata vtatur, ne recidiuet.

Scito verò priùs, quàm decoctum istud recipiatur corpus vniuersum purgandum esse, vt humores, qui in illo superabundant exigunt: hi sunt modi sumendi huius radicis chynæ decoctum.

Ego huic radici non fido, licet nonnunquam illa in meis ægrotis, qui ita voluêre vsus sim, quoniam neq; odorem habet, neq;

saporem, neque pinguedinem, neque colorem, neque pondus, neque leuitatem, quæ ostendere possint per aliquas manifestas vires actionem suam perficere, idcirco illam neglexi, imò si illi fiderem, iam ex vino illam exhibere cœpissem, & senæ commiscere, polypodio, & aliis rebus, quæ in Guaiaci decoctum nunc reponuntur.

Scito etiam in hoc chynæ decocto, si vlcera adsint vel durities, quę per decocti impositionem, non aboleantur, superioribus linimentis vti debęmus.

His omnibus præscriptis modis gallicus affectus in sanitatem restituitur, per suffumigia, per cerata, per inunctiones, per Guaiaci decoctum in vino, vel in aqua & insuper per decoctum.

Nonnulli potentiali cauterio in hoc affectu vtuntur, & dicunt ex his, quæ hunc affectum in sanitatem restituunt cauterium esse præcipuum. nota verò, si in gallico affectu durities adsint, quæ difficulter, vel nunquam remolliãtur, tunc supra duritiē hanc cauterium poni potest, & scyrrhum exulcerare, quoniam hæc via est ducendi in sanitatem, ad quam hæ durities nunquã peruenirent, verũtamen exercere cauteria in cruribus & in brachiis, vt nonnulli fecere, ad materiam aduertendam longè peius est,

quàm

quàm talium generum cauteria non adhibere, nam plerunque vlcera fiunt, quæ sanitatem nũquam admittunt, & periculo non vacant. Et si dicas talia etiam fieri oportere, quando supra durum tumorem ponuntur, dicimus quando supra durities adhibẽtur, duritiem ipsam dolorem inferre, neque hominem dormire sinere, at cùm per cauteria aperiuntur, exhalant, & dolores cessant, vnde si cauteria nihil aliud fecissent, quàm auferre dolorem hoc non modicum esset, sed vlcera quæ per cauteria fiunt, vbi praua affectio nõ est, neq; vlla exulceratio, neque scyrrhos, prauã affectionẽ in eum inducunt locum, in quo nõ erat, propterea in aliis locis à duritiebus cauteria faciẽda non sunt. quanquam nõnulli scriptum reliquerint in hoc affectu cauteria maximum esse secretum, arbitror hos præsidium hoc imaginatos esse, quia Plinius de lychene nouo morbo apud antiquos, dicit Romam cõfluxisse medicos, qui actualibus cauteriis lychenẽ sanabant, & pulchrum addit fœdiore cicatrice, quàm morbo. nam cicatrix ab igne inducta erat multò fœdior, quàm ipsa hychene, vt etiam in morbo gallico contingeret, si actuali igne curaretur.

Notáq; ad nouos morbos & præsidia, & medicos, ab India in Italiam confluxisse, vt

 etiam

etiam ex India nunc ad gallicam luem medicamenta sunt in Italiam translata, fortè quia huius generis morbi sunt illis regionibus proprij, & per cõtagium fuêre per totam Europam sparsi, sed vtinam neque indica medicamenta, neque indicos morbos cognosceremus.

Nonnulli etiam sunt, qui alio modo hũc affectum sanare conantur, quem modum ego expertus sum, & neminem in sanitatem reperij restitutum, neque ex eo restitui posse arbitror. At ne modum hunc desideret, hic est qui sequitur, in primis corpore diligenter expurgato hoc modo stuffa (vt eorum vocabulo vtar) fiat.

℞. Aquæ dulcis quantum videbitur
Maluæ Florum chamæmelini
Bismaluæ Meliloti
Ros.rub. Lapatij
Fumi terræ Senæ
Polypodij Stœcadis
Epithymi
Singulorum Man.j.

Misce, & bulliant secundum artem, vt quæ sint difficilioris coctionis prius, quæ verò facilioris, posterius imponantur, & ægrotus in stuffa sudet, postquam sudauerit aquam quæ sequitur bibat.

℞ Fumi terræ

Lupin

Lupinorum Lapatij
Althææ Enulæ
Hyssopi Cap. Ven.
Singulorum ℔ ß.
Vini cretici ℔ iiij.

In hoc vino hæc infundantur ad emolliendum per diem, & noctem, posteà addatur theriacæ Andromachi ℔ j.ß. & in alambicum ponatur, ac destilletur, aqua quę descēdit & colligitur, post sudorē ad tres vncias insumatur, & duabus aquæ boraginis vnciis misceatur, & ita singulis sex diebus fiat stuffa, & aqua ista bibatur. arbitrantur hi hoc modo peragendo gallicum morbum exire. at nos dicimus neque etiam si singulis diebus sumatur, posse hoc efficere.

Nonnulli sunt circulatores, qui profitentur se hunc morbum sanaturos ex sumptione tantùm pilularum, & præbent pilulam vnam ex vocato præcipitato, quod ex vino argento conficitur, pilula hæc summopere exagitat corpora & vehemētissimè educit, nulli tamen integrè sanitati restituūtur, licet post summā illam euacuationē leuiores esse videātur. sed cùm pilula illa vires deiiciat, ac perturbet, propterea deinceps in deterius delabi, ac ruere videntur, & aliis indigent præsidiis, quàm sit vna ex præcipitato pilula. quempiam vidi, qui hanc pilu-

lam imbecillo ægrotanti præbuit,& statim ante prandium desideratus est.

Hi sunt modi,qui ad hoc vsque tempus in vsum deuenêre, vt hi in sanitatem restituantur,qui morbo gallico affecti sunt,tamen inunctio,ac decocti Guaiaci potio illa sunt,quæ potissimùm ac verè in sanitatem deducunt, nunc verò quædam particularia occurrunt consideranda,quæ in hoc affectu contingere solent.

Nonnulli neque doloribus infestantur, neq; pustulis,neq; duritiebus, neque re aliqua ob quã dici possit,quòd gallico morbo affecti sint,hoc solo remoto, quòd illorum pili decidunt, tamen prius vel bubone in inguinibus correpti fuêre, vel exanthematibus in præputio,& cole, vel in ore, breui verò ex his in sanitatem restituti sunt, aut etiam aliquis horũ affectum perseuerauit, in hoc casu capillorum, & pilorũ defluuio prouidendum est, ac cùm huius curationis propositum à capillorum profluuio incepe rit,idcirco in genere de capillorum profluuio,& alopecia,tractare incipiemus.

DE CAPILLORVM, PILLORVMVE DEFLVuio, & Alopecia.

De pilorum defluuio,& Alopecia in genere loquemur, vt exquisitè sint pertract

tractata, antiqui medici de omnibus defluuij capillorũ causis locuti sunt, præterquàm de vna, quæ est defluuium capillorum à lue gallica. nam sicuti antiquitus gallica lues non extabat, ita neque capillorum defluuium ab hac causa, tamen necessarium erit interesse humores etiam in defluuio capillorum à lue gallica.

Galenus in primo capite primi libri de compositione medicamẽtorum secundum locos, capillorum defectus duplicem causam assignat. Vnam ab humorum inopia, aliam ob corruptos humores, qui capillorum radices, & pilorum vitiant. ex his verò causis tres possunt cõtingere passiones, quæ sunt alopecia, caluities, & ophiasis.

Capillos verò plantis comparat, sicut enim plantæ ob nutrimenti inopiam exiccantur, & pereunt, ita capilli ob nutrimenti inopiam decidunt, & caluitium fit, propterea in senibus fit, quia iam cœperũt non transmittere nutrimentum ad nutriendos capillos, caluitium igitur simpliciter fit ob humorum inopiam, & cùm ex ætate contingat, non resarcitur, propterea de caluitio nihil dicimus, tamen si in iuuentute contingeret, corrigi posset, & antequàm superueniat, retardari posset; caluitium igitur præteribimus.

Plantæ

Plantæ nonnunquam exiccantur non ratione defectus nutrimenti,& humoris, sed quia vitiatus humor ad illas pertingit, vt cùm arbores exiccãtur ad cuius radices feruens aqua pertigerit, ita circa capillos ob vitiatos humores duo contingunt,alopecia videlicet, & ophiasis. Est verò alopecia capillorum defluuiũ,quo homo vulpibus assimilatur, quibus è cauda pili decidere,inde verò nomen sumpsit hic affectus, quia vulpibus frequenter contingit. at ophiasis cutem serpentibus similem facit,tamẽ vtraq; affectio in causa cùm alia conuenit,quæ est vitiatorũ humorum abundãtia. Scito autẽ in alopecia pilos cũ aliquibus cutis maculis decidere,in ophiasi autem pellem etiam excoriari. Sunt verò humores qui capillorũ radices adeò vitiãt, vt capillorũ defluuium contingat, quod est symptoma ab affectu præter naturã,qui in capite est depẽdẽs,cui medendũ est,& nõ capillorũ defluuio. proptereà à Galeno in primo capite primi de cõpositione medicamẽtorũ secũdum locos libri dicitur, oportet enim veluti in aliis, sic & his affectioni mederi, cuius accessio siue symptoma est vitiatus capillus, si verò petas,quinã humor hic sit, Auicẽna respondet,à bile fieri posse,à pituita,ab atra bile, & à corrupto sanguine. Galenus verò ita humores

mores nõ exprimit, tamẽ & ipse dicit, quales autẽ tandem sint corrupti humores, ex cutis capitis colore cognosces, aliquibus enim mutata albidior apparet, aliquibus nigrior, aut pallidior, quare in istis primũ totius corporis purgationẽ adhibebis, aut pharmaco pituitam ducente exhibito, aut quod bilem pallidam, aut nigrã trahit, con iectura redundantis humoris, ex colore cutis facta, vt tres humores à Galeno referuntur, qui possunt esse alopeciæ causa deprehendatur. de sanguine verò nihil dicit, quia si sanguis sit, necessariò corruptus est. verũtamen apud Galenũ sanguis cùm corrũpitur, amplius nõ est sanguis, sed statim in bilem cõuertitur, & in alios humores, idcircò neq; diceret sanguinẽ corruptum esse causam, sed humorẽ illum, in quo cõuersus est sanguis. alopecię igitur, & defluuij capillorum causæ sunt acres humores putrentes, qui siue huius generis, sint siue alterius, cutem inficiunt, in qua capilli infixi sunt, vt herbę in terra, & cute ob hos acres & putridos humores affecta, capillorũ radices corroduntur, & decidunt. Idem faciendũ est in pilis iudicium, qui in reliquo corpore sunt, hæ sunt alopeciæ causæ, iuxta Galenum.

Veruntamẽ in capillorũ defluuij reddendis causis, Auicenna negligendus minimè

est,

est, à quo hæc desumuntur, capillorum defluuiũ (& quod de capillis dicimus de aliis etiam intelligatur pilis) vel capillorum diminutionem, aut ipsorum penitus ablationem, contingere vel per causam, quæ est in materia, ex qua capilli fiunt, vel contingere per causam, quæ est in membro in quo nascuntur. De vtroque horum à nobis diligenter tractandum est de causa, quæ à materia prouenit, dicamus, quòd vel materia penitus abest, vel modica est. si penitus absit, caluitium sequitur, si verò pauciores euadant capilli, vel est materia pauca, quæ in membro continetur, in quo capilli generantur, vel adest quidem multa materia, sed ad superficiem nõ pertingit, imò latitat in profundo, itaq; ad cutem nõ mouetur, vt exire posſit, & in capillos cõuerti, vel fortè multa quidem est, & ad circunferentiam peruenit, ac cutem. sed cùm ibi adest à præsente in loco humiditate obtunditur, nam materia hæc quæ capillus fieri debet sicca est, sed humiditas in loco præsens, videlicet in capitis cute, huius humoris siccitatem ad humidum alterat, & in capillos conuerti non potest, vtpote qui materiam exigunt siccam, hoc pueris contingit, mulieribus, & eunuchis, qui barba carent, non ob id quia materiam ad barbam idoneã non habeant,

sed

ſed quòd antequàm ad illum determinatum locum in quo pili fieri debent, perueniat, ſiccitatem amittit, & ita in pilos conuerti nõ poteſt: puero autem paulatim creſcente, quia ſemper exiccãdo procedit, barbam emittere incipit, hoc verò neq; eunuchis contingit, neq; mulieribus, quia nunquàm exiccantur.

Poteſt etiam contingere capillorum defectus, ex temperiei frigiditate, quia ſcilicet homo ſit ita frigidus, vt multa non fiat effumatio, idcirco frigidi paucos habẽt capillos, & modicam barbam.

Si verò cauſam petas, cur in aliquo humano corpore pauca ſit pilorum materia, dicimus hoc poſſe contingere, & per ſe, & per accidens. Per ſe quidem, vt cùm in corpore adſit materia, ex qua pili generantur, quæ eſt materia fumoſa ſicca, per accidens verò contingit paucam eſſe materiam ad pilos gignendos aptam, quia materia oblongam ægritudinẽ exiccatur, vel ob hecticam, vel ob phthiſim, natura ob ſiccitatẽ ab his morbis inductã, non relinquitur in corpore materia, non tantùm ad generandos capillos, ſed neque ad illos, qui adſunt nutriendos, hoc idem in hominibus cõtingit, qui venenum potarũt, ſi ſuperuixerint, & in his, qui ſunt à vipera cõmorſi. tauri qui à vipera in

pede

pede, vel in aure commordentur, non moriuntur, sed pili omnes illis decidũt, posteà sanitati restituũtur, hoc fit, quia illud exiccatur, quod pilorum nutrimentũ esse deberet, & pili ipsi decidunt, hoc in arboribus æstiuo tempore cõtingit, quando non irrigantur, & nutrimento carent, quo folia nutriantur, ac decidant, quia in solis calore nutrimentum illud consumptum est, imò à nonnullis notatur, quod si caput & totum corpus frigido linimento inungeretur, capilli non generarentur, nec pili, quia materia ex qua fiunt intus, ad alia partes repercutitur, quæ non sunt cutis, & in quibus neque capilli, neque pili nascuntur.

Quandoq; non est materiæ defectus, sed potiùs in loco est, in quo pili fiunt, & capilli. Auicenna tres modos assignauit ex loci parte, in quo pili nascũtur, vnus modus est, quia ad hũc locũ capillorũ, materia nõ penetrat, hoc verò cõtingit, quia locus est obstructus, alter modus, quia locus nõ est quidem obstructus, imò potest materia per illum permeare, sed cùm est in loco, ob eius nimiã latitudinẽ nõ retinetur, sed exit. tertius modus est, cùm hęc materia in loco retinetur, sed in eodẽ etiã corrũpitur, & qualitatem requirit, quæ ad pilos generandos inepta est, ita vt in hoc loco dissoluitur, vt

videas

videas membrũ hoc,in quo capilli gignuntur, posse habere meatus nimis arctos, nimis latos,& praua qualitate affectos. Recẽtiores medici tres distinctos affectus in capite facere videntur, Thiriam, Alopeciã,& Tireã. ita verò differũt, quia Thiria serpentis formã in capite facit, Alopecia hanc non facit,sed expilationẽ reddunt, qualẽ vulpes quandoq; habere solẽt. Tirea verò absq; pilis vestigium relinquit, & in eodẽ loco pili nũnquàm nascũtur, at de his tribus nõ erat faciẽda mentio, quoniã tertium hoc, quod Tireã vocãt,ab his longè distinctũ est,& ab antiquis area vocatur,de qua Galenus seorsum ab his morbis locutus est,idémq; Græci omnes fecêre, simul verò de Thiria, & Alopecia locuti sunt, vnde Area & hæc alia distinctè sunt pertractãda, hæc verò Alopecia,scilicet & Thiria,quia in materia cõueniunt,& sola differunt forma vnà sunt pertractãda,nam ab vnoquoq; humore prauo, corrodente,& acri, vel salso fieri possunt,& ideò Galenus in primo de cõpositione medicamentorũ secũdum locos,dicebat,ambo hæc,scilicet Thiriã,& Alopeciã esse vnũ malum secũdũ morbosam affectionẽ, nomina autẽ iuxta figurã tãtùm diuersa. Et si petas, quomodo serpẽti assimilẽtur, id nõ est credendum,quod nõnulli dicũt,assimilari,sci-

licet serpenti in colore, & in figura, at hoc absurdum est, sed tantum assimilantur (vt dicit Aetius lib. 6. cap. 55.) in tortuositate, quia tortuosè capillorum casus incedit, vt serpens facit, qui tortuosè serpit. nonnullos vidi, quibus à capitis vertice in imum, quędam expilationis tortuosa linea, totũ ferè caput circundans apparebat, & ita incedebat, vt serpẽs prorsus videretur, vnde & Galenus prędicato loco dicit, serpenti enim similis læsa capitis pars in ophiasi apparet, hæc similitudo in tortuositate tantũ intelligenda est, alopecia verò dicitur, nõ tantùm quia sit affectus, qui vulpibus frequẽter contingat, quantũ quod deformãtur, vt vulpes illæ deformari vidẽtur, quæ huiusmodi destillationem patiuntur, præsertim cũ cauda ipsis expilatur, & Paulus lib. 3. cap. 1. inquit, ophiasim, & alopeciã solo schemate differre, hæc enim (scilicet ophiasis) tortuosis & obliquis spatiis ad instar anguis locũ deglabrat, comámq; vario colore tinctam ostendit, alopecię verò quòd eo mali plerũq; vulpes corripiãtur, vt Paulus velit inesse coloris diuersitatẽ, in ophiasi præter tortuositatem, at si intelligat hunc colorẽ esse ratione humorũ, secum facimus, verùm & alopecia eandẽ habet in colore diuersitatẽ. Est verò color hic secũdum diuersos humores,
qui

qui alopeciam,& ophiasim faciũt diuersũs. Nam vt Galenus notat, quales sunt corrupti humores, talis est color, imò corrupti humores ex cutis capitis colore cognoscuntur. aliquibus enim mutata albidior apparet,aliquibus nigrior,aut pallidior,idcirco dicamus cum pili decidunt, & cutis capitis alba appareat, pituita est quæ ophiasim, & alopeciam parit, si pallida sit, vel lutea, bilis est: si subnigra, atrabilis: si rubra, sanguis. Cùm verò possint esse misti humores,propterea & varij erunt in cute colores, hi verò & illi esse deprehendentur ex colorum diuersitate,qui oculis præsentantur.

Quandoque imaginatus sum alopeciam ab ophiasi in hoc differre, quare alopecia semper fit ab vno humore facta, vt à bile, siue à pituita,siue ab atrabile,siue à sanguine, ophiasis verò à diuersis fit facta humoribus, & ideò nõ tantum capilli in ipsa decidunt, sed & cutis ipsa maculatur, vt serpentes diuersis coloribus aspersi sunt, & tantò magis erit ophiasis, quantò plures erunt colores, tunc verò plures erunt, si ex omni humorum genere conficiatur, nam ex omnibus humoribus cutis capitis varia fiet,vt nigra,alba,pallida,lutea,rubra.

Galenus in secundo methodi libro, vbi nominum ægritudinum vnde sumantur

rationẽ ponit ait, nõnũquàm sumi nomina à similitudine ad aliquid extra positum, & exẽplũ præbet de ophiasis, & alopecia, multa etiã de his affectibus scripta sunt in libello Galeno adscripto de remediis paratu facilibus, in quo loco ita definitur, alopecia est pilorũ denudatio, qua locus affectus apparet colore prorsus exangui, Galenus in xiiij. Methodi medendi libro dicit ophiasim, & alopeciã ex eo esse morborũ genere, in quibus naturale aliquid est amissum. hęc sunt ꝓpè libri calcẽ. Paulò post ait, At prorsus quidẽ prodito eo qui pilos alit succo, caluities oritur, eodẽ vitiato, tum quas ophiases Græci vocãt, tum alopeciã proueniunt.

A recentioribus verò alopecia definitur, esse capillorum casum cum vlceribus, sine squãmis, & furfuribus, veruntamẽ de capillorum casu, & absque furfuribus, & squammis ita esse constat. At hoc ambiguum est, nunquid necessarium sit in alopecia vlcera adesse, dicimus de ipsius essentia non esse, quòd capitis cutis vlceribus scateat, quoniã & cum vlceribus & absq; vlceribus inueniri potest alopecia, tamẽ turpem habere colorem plerunque constat, & talem, qui humorem, qui abundat, sequitur, idcirco in alopecię definitione vlcera ponere necessarium non est, imò si vlcera adsint, erit potiùs

tiùs area,quàm alopecia:quia in area capilli decidunt, & cutis relinquitur vlcerata, in alopecia verò vlceratam esse non est opus.

Nota, cùm de alopecia verba facimus,& de curatione, semper vnà & de ophiasi intelligimus, quia ab eadem fiunt materia, & sola differunt forma.

Alopecia esse certissimo cognoscitur signo,quādo capilli decidunt absq; plana, & manifesta causa,& in capillorum radicibus materia adesse videtur, quæ radices corrosit,hæc fortè illa sunt, quæ à recētibus vlcera vocātur: quia si capilli defluere debeant, opus est vt adsit causa, quæ est aliquis acris humor & corrodēs qui circa capillorū radices versans illas corrodit & obtrūcat, vnde necesse est vt decidāt,interímq; humores hi acres nōnihil eleuāt epidermidis,vt effectæ videantur exulcerationes, nam huic materiei satis fuit, vt extimam pellem eroderet.

Ad curationem verò deueniemus, si primò edocuerimus diuersas esse ratione humorum huius affectus species:humores verò per cutis colorem cognoscuntur, vt alopeciæ quatuor species esse constet, biliosa, atrabilaris, pituitosa, & sanguinea. de harum vnaquaque sermonem habebimus, & integram curationem moliemur, si à pituita sit, cutis capitis alba apparet, & tali

albedine, quæ in pallorē quendam tendere videtur. In hoc casu Gal. in primo de cōpositione medicamentorū secundū locos, hieram præbet Diacolocynthidis, quā exacutā vocat, at nobis videtur materiam esse priùs concoquendā, quod hisce efficietur syrupis.

℞. Syrupi de hyssopo Syrupi de cap. ven.
Singulorum ℥ j.
Aquarum hyssopi Aquarum saluiæ
Singulorum ℥ ij.
Misce.

Post syrupos cū materia vniuersalis, quæ in corpore cōtinetur attenuata fuerit, & apta reddita, vt facilè à medicamento educi possit, medicamētū præbēdū est, q̃ sit vel hiera diacolocynthidis, vel hoc sit, q̃ sequitur

℞. Pulpæ colocynthidis Turbith
Singulorum ʒ ß.
Agarici ℈ ij.
Cinnamomi Gingiberis Anisorum
Singulorum ℈ ß.

Misce, & infundantur in aquam hyssopi, vel saluiæ secundum artem, posteà exprimantur, & in expressione dissolue.

Myrobalanorum chebulorum ʒ j.
Misce & propinetur.

Si verò quispiam sit, cui catapotia magis arrideant, hæc conficiantur, & conuenienti hora præbeantur.

℞. Pulpæ

℞. Pulpæ colocynthidis Turbith
Singulorum ℈ ß.
Agarici ℈ j.
Myrobalanorum chebulorum G̃ xv.
Aniſorum Fœniculi Cinnamomi
Singulorum G̃ ij.

Miſce,& tot fiant pilulæ quot ægrotãti placuerit. Galenus præcitato loco notat poſt vniuerſalẽ purgationem caput particulariter eſſe purgandum,& monet apophlegmatiſmatibus vtendum,idcirco ita procedendum erit:Hic;qui erit vniuerſaliter purgatus,pyretrũ maſticet, vt pituitam quãtum poteſt per os trahat, & oleum amygdalarum amararum in aures imponat, & intra nares taurinũ fel ex agarico & aceto admoueat.ſint verò in hac portione ſimplicia.

℞. Fellis taurini ℥ ij.
Agarici ℈ j. Aceti ℥ j.

Miſce,& nares intus inungantur,vel primò amaraci ſuccus exorbeatur, ſiue hyſſopi, ſiue ſaluiæ,& deniq; anagallidis rubros flores habentis,vel duo fiant hoc modo balani,qui naribus imponantur.

℞. Agarici Pyretri
Singulorum ℈ j. Euphorbij ℈ ß.

Miſce,& cum melle vel ex tragacãtho fiant duo parui balani in nares imponẽdi.conuenit etiã gargariſmatibus vti,quale hoc eſt.

℞. Myrobalanorum chebulorum ℥ j.
Saluiæ Hyssopi
Rutæ Amaraci
Singulorum M. ß.
Aceti ℥ ij.

Misce,& fiat decoctio in aqua saluię,posteà gargarizetur, post hæc localibus indigemus medicamẽtis,de quibus deinceps agemus.nota verò eiuscemodi pituitã esse posse vniuscuiusq; generis vitiatã,& tali vitio, quod putrefacit,& capillorũ radices corrodit,vt mox decidãt,vnde humor hic euacuari debet,& insuper probis cibis nutriendus est,vt probus etiã sanguis generetur,& non corrũpatur,neq; pituitosus gignatur, idcirco in hoc casu oua edãtur,pullorum iura,& pulli ipsi, capi phasiani, perdices, & calida olera,quæ in pituitã minimè cõuertãtur,supra omnes dapes puluis sequens spargatur.

℞. Gingiberis
Cinnamomi Anisorum
Garyophyllorum Piperis nigri
Singulorum ℈ j.
Zuccari ad duplum ponderis omnium.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

Galenus in hoc casu cõcoquentes potiones præbuisse nõ videtur,sed semper euacuãdo processit.nam cuiuspiam adolescentuli,qui bonã habebat habitudinem casum refert,

&

& multi erat exercitij. expleuerat autē ſeſe quotidie ferè per tres aut quatuor menſes fungis, vt arbitrādum ſit, quòd ex victus genere alopeciam ex pituita contraxerit. nam ex fungis pituita gignitur. Galenus verò ait, quòd illum purgauit ſola hiera ex colocynthide, bis in quinq; diebus, & in prima purgatione quatuor ex ea drachmis, in ſecūda quinq; exhibitis. verūtamen hunc præparaſſe videtur Galenus, quia priuſquàm his purgationibus manū imponeret, catapotia ex aloë ei vndecim præbuerat, ciceribus ferè magnitudinem parem habentia. Et ſi quis quæreret quomodo catapotia huiuſmodi ex aloë conficiebat, dicimus hūc fuiſſe eius conficiendi modum.

℞. Colocynthidis partem j.
Aloës Scamonij
Singulorum partes ij.
Succi abſinthij partem j.

Miſce. Hæc ſunt ex aloë catapotia, quibus in hoc caſu vtebatur Galenus. prius verò his catapotiis chiā maſtichen addebat, & bdeliū, quia & hæc addebat Quintus. poſteà verò iſta reiecit Galenus, ſpopondítq; ſe aliàs edocturum, cur illa impræſentiarū prætermiſerit. Tres ergo fuêre purgationes, quas in hoc adoleſcentulo Galenus exercuit. At vna videbatur præparatoria, quando ex

aloë catapotia adhibuit, posteà bis in quinq; diebus hierā diacolocynthidis præbuit, cùm Gale. huic adolescētulo iussit vti apophlegmatismis, vt pituitā à capite euacuaret, contingit, vt peregrinari coactus esset. profectus igitur est, & per viginti dierū spatiū absens, posteà reuersus est, tamen cibis vsus est, quos Gale. illi laudauerat, cùm reuersus fuit, liber erat ratione victus conueniēti solùm vsus, & hoc modo multos se curasse dicit. At in ophiasis principio & alopeciæ Galen. inquit repellentia conuenire, & prohibendū esse, ne fiant. at alopeciæ principiū vel ophiasis nō sunt dicēda alopecia, vel ophiasis, sicut nec psorā aut lepram iam appellamus, quę ex lychene oritur. sed de iam factis alopeciis loquēdo Gal. inquit nos vti debere discussoris pharmacis. discussoria verò pharmaca calida sunt, notátq; aliquos èx alopecia sola purgatione & euacuatione curasse, neque adhibuisse apophlegmatismata, aut talia topica præsidia.

Si verò quispiam alopecia ex bile vexaretur, Galenus materiam præparare non videtur, sed hieram prębet ex scamonio, nam dicit, si amara bilis purganda est, adhibendum scamonium.

Nobis verò in hoc casu videtur materiā primò syrupis esse præparādam, posteà per omnes

omnes vias educendã, præsertim cùm sit iã factus morbus, idcirco syrupo isto vtaris.

℞. Syrupi de endiuia
Syrupi acetosi simpli.
Singulorum ℥ j.
Aquarum endiuiæ ℥ iij.
Acetosæ ℥ j.
Misce.

Post syrupos medicamentum præbendum est, quod vim habeat bilem educendi, quale hoc, quod sequitur.

℞. Hieræ simpl. Galeni ʒ j.
Scamonij G̈ x.

Misce, & in iure propinetur, vel in aqua endiuiæ, aut in catapocia reducatur, poterit & hoc aliud præberi.

℞. Myrobalanorum luteorum
Rhabarbari electi
Singulorum ʒ j.

Misce, & infundantur in sex vncias aquæ capillorum Veneris per decem horas, posteà exprimantur, & in expressione dissolue.

Scamonij G̈ vj.

Pro his qui nõ possunt amara bibere medicamẽta, syrupus rosaceus solutiuꝰ aptissimꝰ est, diaprunis solutiuus, diamãma, diacassia & similia, imò cũ rosæ capiti conferãt, ab re non erit in hoc affectu talibus vti medicamentis, euacuatione perfecta illa per nares

attrah

attrahẽda sunt, quæ bilem educere possunt. Hoc igitur decoctum ita conficiatur,

℞. Rof.rub. M. ß.
Sebesten numero x.
Prunorum ibericorum numero vj.
Aloës lotæ ℈ j.

Misce, & bulliant in aqua cap.ven.& secundum artẽ decoctum fiat, quod per nares attrahatur. nam bilem educet, imò quia aloë ita insumpta vehementem in ore amaritudinem parit, ob hoc potest & absque aloë confici, & nihil amari ad os penetrabit.

Poterunt & ex sequenti linimento nares inungi. nam & per ipsas bilis educetur.

℞. Aloës ʒ ß.
Scamonij ℈ j.
Olei rosati omphacini ℥ j.

Misce, & ex cera fiat linimentum, vt magis inhæreat, & bilem educere valeat, adhibeãtur & huius generis gargarismata.

℞. Sebesten Caricarum
Tamarindorum Passularum
Prunorum Ibericorum
Singulorum ʒ ij.

Misce, et fiat decoctio in sufficiẽti quãtitate aquæ, secundũ artẽ, posteà gargarizetur.

Intra nares rosaceum oleũ imponere cõuenit, & masticare sebesten, & pruna Iberica, ac tamarindos, nõnulli sunt, qui rhabarbarum

barsi masticare possunt, his præbeatur masticãdum, & myrobalani citrini, & si essent cõditi recentes, hos optimos existimarem.

At si ex atra bile sit alopecia, Galenus præcitato loco hierã præbet ex veratro nigro. at ego priùs voluerim materiam syrupis esse præparatam, quales hi sunt.

℞. Syrupi de corticibus citri
Syrupi de epithymo
Singulorum ℥ j.
Aquarum boraginis Acetosæ
Singulorum ℥ ij.

Misce. Posteà præbendum est huius generis medicamentum iuxta Galenum.

℞. Hieræ picræ ʒ j.
Hellebori nigri ℈ j.

Misce, & in catapotia conformentur, vel in potu sumantur, ex infusione senæ in tanta copia, vt hæc dissolui posſint, vel pilulæ præbeantur de lapide lazuli, vel de lapide armeno, vel hoc quod sequitur.

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Possit & medicamentum istud præberi.

℞. Myrobalanorum Indorum ʒ ij.
Hellebori nigri ʒ ß.
Senæ ℥ j.
Polypodij ℥ j. ß.

Misce

Misce,& infundantur in aquam fumi terræ secundū artem,deinde exprimantur,posteà

℞. Huius infusionis ℥ iiij.
Lapidis lazuli præparati ʒ ß.
Misce.

Fumi terræ succum per nares attrahere conuenit,vel eiusmodi decoctum.

℞. Myrobalanorum Indorum ʒ ij.
Epithymi ʒ j.
Polypodij ʒ ß.

Misce,& bulliāt in sufficiēti quātitate aquę fumi terræ secūdū artē,posteà per nares attrahatur,niger helleborus masticandus est, polypodiū, & similia. optimū verò esset,si myrobalani Indi conditi haberentur, epithymum insuper masticandum est.

Potest & gargarisma fieri ex illo decocto,quod per nares attrahi debere diximus.

Amararū amygdalarū oleū auribus instilletur. Scito verò posse fieri secundū recētes & alopeciā ex sanguine,de qua Galen. mentionē nō facit,quia alopecia fieri nō potest, quin humor qui illam facit,putrefactus sit. At cùm sanguis putrescit, sanguis amplius nō est,verùm quomodocūq; sit, ex putrefacto sanguine fieri potest, siue sit sanguis, siue nō sit sanguis,prius tamē erat sanguis. curatio autē hoc modo molliendа est, primò huius generis clysma imponendum.

℞. Mal

℞. Maluæ
Violarum Hordei
Singulorum M. j.

Misce, & fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ, posteà

℞. Huius decocti ℔ j.
Olei violati ℥ iiij.
Salis communis ʒ ij.
Misce, & imponatur.

Imposito ac secreto clysteri, venæ sectio fiat, si multo abundent sanguine, ex cõmuni vena primò fiat, & sex aut octo sanguinis vnciæ educãtur, posteà dies vnus interponatur, & ex cephalica vena sanguis, iterũ ad alias sex aut octo vncias educatur, si modò nõ abundaret sanguine, semel venã secare esset satis. at cephalica ipsa secãda est, & illius partis cephalica, in qua caput est magis affectũ. Vel si vtrunq; sit æquè affectum ex dextera parte, & sex vel octo sanguinis vnciæ sunt educẽdæ, nec minor copia educi debet. intelligito verò, quòd cõditiones omnes adsint, quæ ad sanguinis subductionẽ requiruntur, secta vena syrupi præbendi sunt, qui materiam præparẽt, qualis in hoc casu hic est, qui sequitur.

℞. Syrupi de cap. ven.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.

Aquæ

Aquarum cap.ven.
Aquarum endiuiæ
Singulorum ℥ ij.

Misce, Post sumptos syrupos medicamentum hoc præbendum est.

℞. Myrobalanorum luteorum
Myrobalanorum chebulorum
Singulorum ʒ j.

Misce,& infundantur in quatuor vncias infusionis senæ per decem horas, posteà exprimantur,& in expressione dissolue.

Agarici trochiscati ʒ j.
Misce,& conuenienti hora præbeatur.

Vel accipiat aggregatiuas pilulas, vel hoc aliud,quod sequitur medicamentum.

℞. Diacatholiconis ʒ iiij.
Syrupi rof.fol. ℥ ij.
Inf.senæ ℥ iij.
Misce.

Illa masticãda sunt,ac in os seruãda, quæ superius in illa,quę à bile facta est retulimus.

Notandum verò est alopeciã nõnũquam fieri ab acribus ichoribus,qui capillorũ radices adeò corrodunt,vt ipsi decidant.Cùm verò ichores possint esse vniuscuiusque humoris ichores,idcirco sit cuius vis humoris ichor is,qui alopeciam facit, erit curanda, vt de alopecia ab illo humore dictum est, imò videbitur difficilior curatu illa, quæ ex

ex ichoribus, quia Galenus præcitato loco dicit. difficulter enim eluuntur in his cuti impacti serosi humores. sunt verò ita impa cti in inueteratis alopeciis.

Nota verò non solùm alopecias inueteratas difficulter curari, sed & illi difficulter curantur, in quibus cutis ipsa ad malum habitum peruenerit, neq; hi possunt solis medicamentis curari.

De præsidiis modò topicis, quæ ad alopeciam competunt iam dicẽdum est, Galenus in primo de Compositione medicamentorum secũdum locos cap. 1. notat, debere esse euacuatiua medicamenta, illa quæ huic affectui conueniunt, nihilq; euacuare posse, quin vi discussoria præditum sit. nihil verò discutere potest, quin calidum sit. at duplex est calidum, vnum vehemens, aliud non vehemens, si ex vehemẽter sit calefaciẽtibus, cutem exuret, si ex non vehementer calefacientibus, in principio præclarè iuuabit, sed temporis processu cutis capitis exiccabitur, qualiter in caluis videmus. Vnde opus est medicamentum ad Alopecias esse calidum, nõ in extremo, sed cùm mediocritate, & esse tenuium partium, vt penetrare possit, & ad illam peruenire partem, in qua capillorum radices nascuntur, & tale etiã esse debet, quia capitis cutis est durior, vt vehe-

menti indigeat penetratione medicamentum, quod illam penetrare debet. vnde medicamentum quod alopecias sanat, prauos humores discutere debet, & bonum sanguinem ad locum trahere, vt bene nutriatur.

Inter pręsidia verò à Galeno enumerata, primum est thapsia, quæ cùm nimis calida sit, & exulceret, ac tumores inducat inflammatos, idcirco Galeno nō placet quòd sola Thapsia accipiatur, sed ait inungēdum esse cerato ex oleo. Ego Thapsia vsus sum ex oleo rosaceo omphacino, & iussi in profluuium capillorum patiente, vt supra caput extenderetur, huic breuissimè capillorum profluuiū cessauit, & qui deciderant, capilli tam breui creuerūt, vt nullus pręuiderit capillorum defluuium esse passum. Galenus verò pro cerato ex oleo vult sumēdum esse oleum tenuuium partium, quale Sabinum. at nos Sabino caremus, tamen sanitati restituuntur, non dico ex alopecia solùm, sed & ex capillorum defluuio. Thapsiæ insuper multam aquam admiscuit Galenus, ne læderet. at nos nihil magis aptum inuenimus oleo rosato omphacino, hoc nimirum prohibet, ne thapsia exulceret, & aliquid habet penetrantis naturæ, quanquā ad hoc peragendum nōnihil aceti quandoq; admiscuerim, scitóque hoc de thapsia præsidium esse

apud

apud omnes cõmunissimum. nam Dioscorides de thapsia dicit, quapropter alopecias succo inducto aut radice, cùm recẽs est affricata cohonestat eas pilo, ac densat. Miscui nõnunquã thapsiæ lac, & caput ablui ac deliniui cuipiam, qui vehemẽtem patiebatur alopeciam. vtitur & Galenus cicino oleo cũ thapsia, monétq; oleum moderatæ ætatis esse oportere, vt videlicet sit moderatè vetustum, iussi nonnunquã irato cuipiam homini, ac desperato, qui profluuiũ capillorũ nullo modo ferre volebat, vt thapsiæ radicẽ supra caput perfricari faceret, quod cũ executus esset, tota capitis cutis exulcerata est, & cõquerebatur, quòd caput ardere persentiebat, & veluti ardentem fornacem videri, tũc iussi, vt linteum in oleum rosaceũ omphacinum imponeret, & frigidum supra caput extẽderet, id effectum est, ter & quater successiuè, quia prima & secunda vice incalescebat oleum, & ab eo incõmodo solutus euasit. Sed hoc boni habuit, quòd deinceps nõ decidêre capilli, & breui in locum à quo deciderant, subcrêuere alij, Dioscorides (vt planum est) nihil thapsiæ miscet. hoc verò in thapsia animaduertendum est, an recens sit, an antiqua. nam Galenus recenti plus aquæ admiscet. antiquæ verò minus, primo anno recens est, secundo vete-

rascit, tertio vim habet extinctam, tamẽ & tertio anno caue, ne illa abuti volueris.

Vtitur etiã Galenus in hoc casu post thapsiam euphorbio, & laurino siue oleo, siue vnguento, ego quandoq; ita commiscui.

℞. Olei laurini ℥ vj.
Euphorbij ℥ ij,

Misce. Hoc linimento alopecias inungi iussi, & per totam noctem supra caput seruari, posteà mane caput lixiuio lauari, in quo hæc quæ sequuntur, ebullierint.

℞. Laudani Adianti
Seminis nasturtij
Aloës Myrrhæ
Singulorum Man. ß.

Misce. Vesperi iterum prædicto linimẽto inungatur, & iterũ mane lauetur, hócq; per decem dies obseruet, hæc etenim vim habent ad trahẽdum sanguinem ad cutem, Galenus euphorbio vtitur, in oleo, scilicet oliuarũ leuigato, & laurino oleo seorsum vtitur, arbitror apud antiquos alopecias fuisse mitiores, quàm nostro tempore. nam Galenus cum vna olei oliuarũ libra euphorbij vnciam commiscet. At ego oleum laurinum ad vncias sex, & euphorbium ad vncias duas commiscui, fortè euphorbiũ erat antiquum, & multorum annorum, tamen Galeni tempore alopeciæ nõ aderãt scabiei

gallicæ

gallicæ coniunctæ, vt nunc adſunt, propterea tantis vtebatur correctionibus in medicamentis.

Naſturtium inſuper & ſinapi ſunt iuxta Galenum ad alopeciam medicaméta, iuſsi nõnunquam capiti ſinapiſmum apponi,& alopecias curauit,quandoq; hoc modo medicamentum confici iuſsi.

℞. Sinapi ℥ j.
Naſturtij ℥ j.ß.
Sulphuris viui ℥ ij.
Nitri ℥ ß.
Olei laurini ℥ viij.
Miſce,& cum cera fiat linimentũ molle.

Veratrum prætereà,& adarcæ, & erucæ ſemen ad alopecias à Galeno valere dicũtur, & alcyonium,& pix liquida,& cedria,murium ſtercus,& vrſinus adeps.

Paupercula quædam filiã habebat, quæ alopecia affecta erat, illi inſtitui, vt caput filiæ muſcerda, & vrſino adipe deliniret, poſteà quam in lixiuio ex radicum cannarum cinere facto hæc ebullirent.

℞. Seminis erucæ
Seminis naſturtij
Seminis ſinapis
Singulorum ℥ ß.

Miſce. Poſteà iuſsi,vt caput hoc lixiuio lauaretur,alia multa ſimplicia ad alopeciã

refert Galenus, & post simplicia composita etiam adducit, quæ erant in vsu, apud antiquos. de his verò nihil à nobis agēdum est, sed quisq; Galenum legāt, cui antiqua composita scire placuerit. nam omnia ad vnum refert. de simplicibus verò ab authoribus positis primò agemus, posteà composita, quibus vsi sumus in medium adducemus.

EX DIOSCORIDE.

CANNAE communis cortex alopecias emendat, vstus & in aceto perlitus.

Iuglandis putamen crematum, tritúmque in oleo atque vino infantium puerorum capite perunćto capillum nutrit, & ad alopecias eo sic vtuntur.

Auellanæ tritæ cum suo cortice comburūtur, exceptæque axungia vel sævo vrsino alopecias pilo restituunt.

Erinaceus terrestris cute vsta, & imposita cum pice liquida inanitates alopeciarū frequenti pilo adobruit.

Hippocampinus cinis alopecias replet cum pice liquida mistus, aut sincerus ex porsci amaracinóve vnguento.

Cinis ranarum vstarum alopeciis cum pice liquida illinitur.

Caprarū vngues cremati alopecias ex aceto iunćti conuestiunt.

Adeps vrsinus fertilis pilo ad alopecias emend

mendandas illitus.

Cinis cremati fimi caprarum cum oxymelite, aut aceto, si quis illinat, alopeciæ adoperiet areas pilo.

Cortex raphani cum aceto mulso alopecias explet.

Betæ foliis illitis implentur alopeciæ, sed scalpello prius exasperatæ.

Cepæ & alopeciæ confricantur succo fœcunditatem capilli celerius, ita quàm alcionio consequi solitæ.

Allium alopecias curat, & in iis cũ nardino vnguẽto, & oleo, & sale pustulas erũpẽtes.

Sinapi vtuntur ad alopecias cum rubrica.

Ciclamẽ sincerũ aut cũ melle mistũ.i.ipsius succ⁹ molestias in facie, & alopecias tollit.

Asphodeli radicis crematæ cinis, alopecias ad pilum reducit.

Batrachion alopeciis imponunt, celeriter remouet.

Laserpitium alopecias cum vino, pipere, aceto, illitum curat.

Nymphææ radix alopecias densat cũ pice.

Alopeciis & ambustis illinere conuenit cynoglossi succo & adipe suillo.

De Thapsia ait, quapropter alopecias succo inducto, aut radice, cùm recens est affricata, cohonestat eas pilo ac densat.

Aerugo ferri alopecias pilare cogit.

Sandaracha alopecias cum resina terebenthina tollit.
Alcyonium vstum & illitum cum vino, alopecias conuestit.
Cotes alopecias inunctum pilis explet.
Hæc ex Dioscoride collecta sunt.

EX PLINIO.

CARDVI florem purpureũ emittentis illito succo alopecias replet, lib. 20. cap. 33
Rosa syluestris cum adipe vrsino alopecias mirificè emendat, lib. 21. cap. 19
Chorcoron Alexandrini cibi herba est, alopeciis vtilis, lib. 21. cap. 32
Caryinũ oleũ alopeciis vtile est, lib. 23. ca. 4
Cotonea alopeciis capillum reddunt, libro 23. cap. 6
Folia ficuũ perfricanda alopeciis, li. 23. ca. 7
Roboris pilulæ ex adipe vrsino alopecias capillo replent, lib. 24. cap. 4
Glandes fagineæ illinuntur cum melle alopeciis, lib. 24. cap. 5
Sicca pice vtuntur ad alopecias, lib. 24. ca. 7
Harundo Cypria cortices cinere alopecias emendat, lib. 24. cap. 11
Ruborum rosa alopecias cũ axungia emendat, lib. 24. cap. 13
Linguæ herbe radix combusta, & trita cum adipe suis, alopecias emendat, vngẽtium in sole, lib. 24. cap. 19

Spongiola quæ in mediis ſpinis cynorrhodi naſcitur, cinere cum melle alopecias capitis explet, lib. 25. cap. 2

Rannuculum alopeciis imponūt, li. 25. ca. 13

Trichomanes ſuccus alopecias denſat, tritum, & in oleo illitum, lib. 27. cap. 13

Crocodili pellis cinis alopecias explet, lib. 28. cap. 9

Alopecias felle taurino cum Aegyptio alumine tepefactis illinunt, lib. 28. cap. 11

Alopecias replet fimi pecudum cinis cum oleo cyprino & melle, lib. 29. cap. 6

Alopecias replent vngulæ muli vel mulæ cinis ex oleo myrteo. ibidem

Alopecias replet muſcarda. ibidem

Alopecias replent muſcarum capita recētia priùs folio ficulneo aſperatas. ibidem

Alopecias replet ſanguis muſcarum.

Alij decem diebus cinerem muſcarum illinunt, cum cinere chartæ, vel nucum, ita vt ſit tertia pars è muſcis. ibidem

Alij lacte mulierum cum braſsica cinerem muſcarū ſubigunt, alij melle tantū. ibidē

Alopecias cinis è muriū capitibus caudiſq; & totis muribus emendat. ibidem

Idem facit erinacei cinis cum melle, aut corium combuſtum cum pice liquida. ibid.

Alopecia præparari debet nouacula & ſinapi, ibidē, & multa alia refert ad alopecias.

Pellium viperinarum cinis alopecias celerrimè explet. ibidem
Gallinarum fimum recens illitum alopecias explet, lib. 29. cap. 6
Aliqui alopecias cantharide trita illinũt cũ pice liquida nitro præparata cute. ibidẽ
Cerebrum cornicis in cibo sumptum, palpebras gignere dicitur. ibidem
Sanguine testudinum alopeciarum inanitas sanatur. lib. 32. cap. 4
Alopecias replet Hippocampinus cinis nitro & adipe suillo mistus, aut syncerus ex aceto, lib. 32. cap. 7
Cyprij verò, qui etiam donax vocatur, cortex alopeciis medetur vstus, lib. 32. ca. 10
Hæc sunt, quæ ex Plinio colliguntur, multa verò prætermisimus, quia ex Dioscoride erant enarrata, ne bis idem repeteretur.
Tamen cùm hæc potius confusa videantur, quàm per methodum pertractata, impræsentiarum composita illa adducemus, quibus in hoc casu vsi sumus, nihil illorum repetentes, quæ superius dicta sunt. Si igitur à bile sit alopecia, caput nouacula abradendum, posteà linimentũ hoc superaddendũ.
℞. Radicum nenupharis
Rosarũ syluestrium Foliorum myrti
Corticis cannæ communis
Cineris corticis iuglandis
Cineris

Cineris corticis auellanæ
Glandium faginearum
Singulorum ℥ ß.
Picis naualis Olei myrtini
Singulorum quantum sufficit.
Misce,& fiat linimentum,è quo totum caput inungatur,posteà lixiuium facilè fiat, in quo hæc ebulliant.
℞. Corticum auellanarum
Corticum nucum iuglandium
Rosarum syluestrium
Cyclaminis Myrtillorum
Singulorum Man.j.
Misce,& bulliāt in prædicto lixiuio,posteà quando caput à prædicto linimento mundare volueris,hoc decocto vtaris,nam linimentum debet per totam noctem supra caput seruari,posteà mane caput probè abluatur,& vesperi iterum linimentum supraponatur , quoad hic affectus sit in sanitatem restitutus.

Si verò sit corruptus sanguis , qui alopeciam fecerit,tunc abraso capite linimētum quòd sequitur supraponatur.
℞. Corticum cancrorum
Catoneorum
Radicum nymphææ
Cotis Cynorrhodæ
Cynoglossæ Myrtillorum

Radi

Radicis asphodeli
Cardui florem purpureum habentis
Ciclaminis
Singulorum ℥ vj.
Terebinthinæ Olei myrtini
Singulorum quantum sufficit
Misce, & fiat linimētum molle, quo totum caput noctu tegatur, mane ad linimentum auferendum prædicto decocto vtaris.

Si verò sit pituita, quæ alopeciam fecerit, linimento isto ad sanitatem vsque vtaris.

℞. Thapsiæ Aeruginis
Sandaracæ Laserpitij Ranunculi
Sinapis Adianti Myrrhæ
Laudani Seminum nasturcij
Corticis raphani
Singulorum ℥ v.
Fellis taurini Succi cynoglossi
Singulorum ℥ iij.
Adipis taurini quantum sufficit
Misce, & fiat linimentum molle, è quo caput totum inungatur, posteà sequenti lixiuio bene lauetur.

℞. Corticis cannarum communium.
Seminis nasturtij Adianthi
Corticis raphani Vnguium caprarum
Laserpitij
Rosarum syluestrium
Singulorum M. j.

Misce

Misce, & bulliant in lixiuio dulci, & caput lauetur, quãdo linimẽtum auferendum est. At si atra bilis sit, quæ alopeciam induxerit, caput delinendum est hoc, quod sequitur linimento.

℞. Adianthi

Myrrhæ	Laudani
Seminis nasturtij	Aloës
Lapidis armeni	Senæ
Polypodij	Fumi terræ

Radicis asphodeli
Corticum auellanarum vstarum
Corticum iuglandium vstarum
Vnguium caprarum vstarum

Sinapis	Ciclaminis
Cineris cancrorum	Corticis raphani
Laserpitij	Sandaracæ
Aeruginis	Thapsiæ
Rosarum syluestrium	Myrtillorum

Singulorum ℨ iij.
Fellis taurini ℥ vj.
Terebinthinæ ℥ viij.
Adipis vrsini ℔ j.
Olei de euphorbio quantum sufficit

Misce, & fiat linimentũ molle eiuscemodi alopecia vehementissimo indiget medicamento, quia & ipsa est vehemẽtissimus affectus, nã difficulter euellitur, si caput lauare volueris, & à prædicta inunctione quãdoq;

emunde

emundare, decoctū istud fiat, & quādo opus est caput abluatur, videlicet quādo tibi videbitur, auferendum esse medicamentum.

℞. Lixiuij facilis ℔ xv.

Senæ Polypodij
Radicum cannarum
Fumi terræ Seminum nasturtij
Corticis raphani Cynoglossæ
Epithymi Myrtillorum
Singulorum M. j.

Misce, & bulliant simul secundum artem, posteà caput quando opus erit, abluatur.

In hoc casu quàndoque totum caput sinapismo deliniui, quo remoto linimentum apposui.

Quandoque totū caput scilla deliniri iussi, & posteà linimentum adhiberi.

Quandoque ante linimentum euphorbio deliniui, & oleo ex oleastro.

Si verò ex ichoribus fiat alopecia, ichoris genus considerandum est, & secundum genus in quo est, curatio mollienda, vt si sit biliosus ichor, vt alopecia ex bile curanda, si sit pituitosus, vt alopecia ex pituita curanda, & ita de aliis.

Cùm de alopecia satis dictum sit, quæ ratione deprauatorum humorum semper fit, alia est affectio pertractanda, quæ defluuium capillorū vocatur ab alopecia distin-

cta, de qua Hippocrates in secundo Epidemiorum libro intellexit, cùm dicit capillorum defluuium, & hanc etiam speciem ponit Galenus in primo de compositione medicamentorum secundum locos, capite secundo. Est verò distinctus hic capillorum casus ab alopecia, quia alopecia fit ex vitiatis humoribus: & si capilli abstrahantur, capillorum radices purulentiam semper ostendunt.

At capillorum defluuium ab his non fit vitiatis humoribus, neq; si capilli euellantur in eorum radicibus aliquid purulentiæ apparet.

Adde in alopecia capillos citò defluere, in capillorũ verò defluuio paulatim, & ideo à Galeno notatur diuersam esse alopeciæ curationẽ à capillorum defluuij curatione: quia in alopecia scopus est, vitiatũ humorẽ cõsumere, in defluuio autẽ capillorũ scopus est, capitis habitum roborare, & boni succi allationẽ procurare, cutémq; ad raritatem, ad densitatem moderatam reuocare.

Huius capillorum defluuij duæ causæ à Galeno prædicto loco redduntur. Vna est, cutis raritas, & sub raritate densitatẽ etiam intelligit. Alia est substantiæ pilos generantis inopia, itaque tres erunt defluuij capillorum causæ.

Vna

Vna est, cutis raritas

Secunda, cutis densitas

Tertia materiæ affectus, ex qua capilli oriuntur.

Contingere potest, vt sit tam rara cutis, vt materiæ quæ capillos gignunt, exeant, & ob nimiam pororum latitudinem contineri nõ possint. hæc verò latitudo contingere potest, vel ob prauam temperiem calidam, vel ob laborem calefacientem, & dilatantem, vel ob balnea calida, in quibus quispiam versatus sit, vel ob vnguenta calida, cùm ita sunt dilatati meatus, vapores condensari non possunt, sed exeunt.

Cõtingit quãdoq; meatus nimis adstringi, & ob frigiditatẽ obstrui, & ita vapores exire nõ possũnt, vnde nec capilli oriuntur.

Capilli nõnunquàm defluunt, quia nulla adest in corpore materia, quæ illos nutriat, & hoc plerunque in hecticis cõtingit, & in his, qui longos morbos perpessi sunt, recentiores addunt hoc idem cõtingere ieiunantibus religiosis, quod nostro hoc tempore vix contingere potest, vel nullo modo potest, si quis religiosorum ieiunia contempletur. Galenus monet, in hoc capillorũ defluuio ab his causis facto scopum esse capitis habitũ roborare, & ad capitis cutim bonos succos mouere, & cutem ad densitatem,

ac raris

ac raritatem moderatam reuocare.

In genere verò dicit ad pharmaca humectantia aliquid moderate adstringẽs addendum esse, quale est ladanũ, quod mediocrẽ habet caliditatẽ, mediocrémq; , humiditatem, & mediocrẽ adstringẽdi vim. Vnde ladanum oleo mistũ linimentũ facit, quod ad defluuiũ cõmodissimum est. scito autẽ hoc quòd adstringens esse debet, tũc adhibendũ esse, quando pori fuerint nimis dilatati.

Vehementer adstringentia minimè conueniunt, nam refrigerãt, & capillis alimentum auferũt, imò nimis occludere possunt, oleum verò hispanum ladano miscet, non autem Sabinum, ad caput inungendum, & cæteris oleis lentiscinum vehementius esse dicit, idcirco inter præsidia illud præ cæteris præfert, quod ex lentiscino oleo & ladano cõstitutũ est. Vult verò raso hoc crassum supraponendum medicamentum, non raso verò tenue, tamen sit tonsum. monet verò neminem mentem capillis adhibere debere, priusquàm fuerit sanitati restitutus, sed sinere se tundi ac abradi, vt erit opus.

Nos verò huius affectus curationem per vnãquanque causam diligentiùs cõtemplemur, si capillorũ defluuium ob cutis raritatem contingat, id cognoscitur: quia est rara texturæ homo, & ipsius caput ab omnibus

qualitatibus facilè lęditur,& è capite perenniter materia defluit, neque condensatur, tūc re leui caput densandum est. Nam materiæ, quæ facilè in pilos cōuertūtur, ad caput tendunt,sed cùm meatus nimis lati sint exeunt, & in capillos non condensantur. Primò igitur corpus expurgetur & hi insumantur syrupi.

℞. Syrupi myrtini
Syrupi rof.de rosis siccis
Singulorum ℥ j.
Aquarum rosarum
Aquarum plantaginis
Singulorum ℥ ij.
Misce

Post aliquot syrupos syrupi rosacei solutiui unciæ quatuor præbeantur,deinde caput abradatur, & linimētū istud supraponatur.

℞. Olei myrtini ℥ iiij.
Ladani ℥ ij.
Misce,

Deinceps caput hoc decocto lauari poterit.

℞. Rof.rub.
Balaustiarum Myrtillorum
Copularum glandium
Radicis asphodeli
Singulorum M. j.

Misce, & bulliant in sufficienti quantitate aquæ rosaceæ secundum artem, posteà caput

put abluatur,& vesperi iterum prescriptum linimentum supraponatur, & deinde manè lauetur, itáque fiat quoad capillos oriri percipiatur.

Si verò capillorũ defluuium ob nimiam meatuum adstrictionem contingat, meatus aperire opus est, ob hanc verò causam esse cognoscitur, quia à meatibus nihil effluit,& aliqui exeunt tenuissimi capilli, ac breues, qui consistentiam non habent, sed citò defluũt,primò is qui afficitur, purgandum est, hoc syrupo imprimis sumpto.

℞. Syrupi de hyssopo
Syrupi de cap.ven.
Singulorum ℥ j.
Aquarum hyssopi Aquarum saluiæ
Singulorum ℥ ij.
Misce

Post aliquot syrupos medicamentum istud præbeto.

℞. Inf.Senæ ℥ iiij.
Electuarij de dactylis ʒ iiij.
Misce.

Posteà totum caput, priùs tamen abrasum, terebinthina tegito, & ita per diem ac noctem permaneat,deinde caput hoc decocto abluatur.

℞. Myrrhæ
Bdelij,

Seminis nasturtij
Sinapi Thapsiæ
Singulorum ℥ ij.
Saluiæ Roris marini
Hyssopi Baccaræ
Foliorum lauri
Singulorum M. ß.

Misce, & bulliant in vino albo potenti secundum artem, capútq; lauetur, & ita procedatur quoad meatus dilatati sint, & capilli prodierint.

At si ob substantię pilos generātis inopiam capilli deciderint, contingit, vel quia hic acuta ægritudine vexatus fuit, quæ illum extenuauit, ac exhausit, vel ob longam ægritudinem, quæ idem effecit. Vnde non adest ferè nutrimentum, quo corpus nutriatur, nedum capilli.

In hoc casu purgatione aliqua non indigemus, sed potiùs refectione, idcirco probis cibis nutriendus est ægrotus, & qui tabiles sint, vt illum reficiant, posteà caput fricandum est, vt vapores attrahantur, & hac lotione lauandus.

℞. Ladani
Corticis cannæ communis
Corticum auellanarum vstarum
Corticum iuglandium vstarum
Adianti

Cineris

Cineris cancrorum
Singulorum M. ß.
Misce, & bulliant in vino albo potenti, capútque abluatur, posteà sequenti linimento inungatur.
℞. Ladani Sinapi
Laserpitij Thapsiæ
Singulorum ʒ ij.
Terebinthinæ ℥ ij.
Olei veteris quantum sufficit.
Misce, & fiat linimentum molle.
Hi refectione tantùm indigent, & materiæ pilorum ad capitis circunferentiam attractione.
Nunc simplicia addenda sunt, quæ aduersus capillorum defluuia faciunt, & primò ab his, quæ à Dioscoride referuntur, exordiamur.
De ladano dicit vino accepto, myrrha, & oleo myrteo capillũ fluentem continet.
De myrrha verò idem dixerat ad capillum fluentẽ, cũ ladano, vino, & oleo myrteo.
Idem dicit, vinum fit è myrti granis quod fluentibus capillis conuenit.
Succus brassicæ satiuæ capillũ capitis fluentem detinet.
Semẽ nasturtij capillum in capite defluum continet.
Aloë capillum fluentem continet, cũ vino.

Adiantum capillum cum ladano, & oleo myrteo, & liliino, aut cum hyſſopo, & vino defluentem confirmat, ac denſat.

Decoctum ſpicæ nardi pilorum defluuia in genis coercet adſtringendo eos obiter, ſarciendóque.

E limacibus ſaliua quędam lenta, & ſequax colligitur, quæ protinus applicata, intempeſtiuos genarum pilos reglutinat.

Pilo genarum defluenti medetur œſipum.

Chondrillæ ſucci natura inordinatos palpebrarum pilos regendi.

Armenius lapis ad pilos vtique alendos in palpebris natura fertili cognoſcitur.

A Galeno particulariter fit mentio de loto, quòd fluentes capillos cohibeat.

Et de piceæ fuligine ad ſuperciliorũ pilos.

DE PLINIO.

BRASSICA fluentes capillos detinet, cũ alumine rotundo ex aceto. Plinius lib. 22. cap. 9

Iaſion infantium capiti illita nutrit capillum, teneriore mq; eius cutẽ efficit. ibid.

Foliorum myrti arentium farina capillis fluentibus ſuccurrit, lib. 23. cap. 9

Humor è medulla tiliæ caſtratæ capillum reddit capiti, lib. 24. cap. 8

Echites infantibus illita capillum alit, lib. 24. cap. 13

Polynica

Polynica defluentem capillũ confirmat, & densat, lib. 25. cap. 9

Lingulata idem facit, ibidem

Trichomanes succ⁹, cohibet capillos defluẽtes, aut si effluxerunt reparat, alopeciásq; densat, tritum & in oleo illitũ. lib. 27. c. 13

Caprini cornu farina, vel cinis, magísq; hircini addito nitro, & tamaricis semine, & butyro oleóq; priùs capite raso mirè cõtinet, ita fluentẽ capillum lib. 28. c. 2

Vngularum caprinarũ cinis cum pice fluentem capillum continet, ibidem

Herinacei caput vstum per se etiam cicatricibus, pilos reddit. lib. 29. cap. 6.

Cancri marini cinis cum cancrorũ fluuiatilium cinere, pilos restituit. lib. 32. c. 10

Omnia bituminis genera incõmodos oculorum pilos replicant. lib. 35. cap. 15

Extat impræsentiarum aliud pilorũ defluuium antiquis medicis ignotum, nam ex affectu gallico constat, & vulgò pellarola vocatur, si cuipiam placuerit in vnã defluuij pilorum superius nominatã speciem hoc gallicũ defluuiũ deducere; ad alopeciã potiùs deducendũ erit, quàm ad simplex capillorũ profluuium, quoniã ob nimis latos meatus minimè fit, nec ob nimis arctos, nec etiã fit ob alimenti defectũ, idcirco dici non potest capillorum defluuium, vt de

eo superiùs locuti sumus. At ab humoribus fit capillorũ radices putrefàciẽtibus,ac erodentibus,vt in alopecia cõtingit. Differẽtia tamen est,quia alopecia à putrescẽtibus fit humoribus cõmuni putredine,vt humores putrescunt,& vim quandã erodẽtem ex putredine acquirunt. sed in gallico pilorũ defluuio humores necessariò aliã putredinem nõ acquirunt,quam morbi gallici affectionem,& dispositionẽ quandam, quæ est secunda qualitas,ratione cuius pilorũ radices exarescunt,& capilli decidũt, barba, supercilia,& palpebrarũ pili, vt homines deformes ac ridiculi euadant, hícque affectus in minus malum,quàm in istud deuenire non potuisset,vt,scilicet pili tantùm deciderẽt, & capilli,& nihil aliud dispendij paterentur,potest verò & vnà contingere, quòd humores communem illam putredinem contrahant,& tunc erit gallica alopecia.

Nota insuper defluuium istud quandoq; ad bubonẽ sequi,siue ad vlcus in pene, siue ad vlcus in ore. at vlcus in pene,in ore,& bubo sanitati restituuntur,& defluuium perseuerat. Nam praua qualitas derelinquitur, quæ pilorum radices arefacit,nec eos nutrire sinit,& decidunt, necessariúmq; est prauam hanc qualitatem in humoribus esse, qui ad circunferentiam mouentur, nam

quand

quandoq; videmus in vna capitis parte fieri defluuium,& non in alia,vt quandoq; in quatuor digitorum spatio tota cutis appareat,nec vnus adsit pilus. Est verò magna pars illius affecti humoris,qui ad locum illum peruenit, & minor ad alias partes,idcirco in pilorum casu inæqualitas fit. Non est opus signa edocere,quibus cognoscatur,quia seipsum pandit hic morbus, nam vna in parte pili rarescere videntur, vt in capite,in superciliis,in barba.notandum tamen est,quandoque in capite fieri, & nõ in aliis partibus , sed tempore procedente in aliis etiã decidunt pili partibus. Experientia nimirum ostendit capillos quandoque decidere,& non barbam, neque supercilia, quandoque è conuerso.postea & hi decidere incipiunt,qui in his sunt partibus, nonnunquam simul partes omnes depilari incipiunt,plerunque perseuerant adeò penis vlcera,& oris,ac bubones,vt vnà cum illis pilorum incidant defluuium.Cùm dictum sit omnes,qui gallico morbo affecti sunt,temporis successu atrabilares effici, in hoc tamen pilorum defluuio, homines atrabilares fieri necessarium non est,at in sua vnusquisque,vel pars maior perstat natura,cùm aliquis tibi occurrit ob affectum gallicum ex pilorum defluuio curandus, primò pur-

gandus est, & si sit natura biliosus syrupus hic exhibendus est.

℞. Inf.senæ ℥ iiij
Syrupi ros.sol.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.

Misce.si plurimum educat, alternis diebus præbeatur, posteà medicamentum hoc exhibendum est.

℞. Syrupi ros.sol. ℥ iij.
Electuarij de succo rosarum ʒ ij.
Inf.senæ ℥ ij.
Misce

Nota, & si sena ac senæ infusio atram bilem euacuare videantur, semper tamen conuenit, in omni affectionis gallicę specie senam adhibere, nã huic morbo ex quadã naturæ proprietate conferre videtur, & ideò (si vires constent) sena semper adhibẽda est, si ex syrupis sanus esse videretur, bene illi esset. Si verò adhuc perseueraret affectio, Guaiaci decoctum in aqua, vt superiùs dictũ est, præbere oportet. Vt autem capilli ac barba seruentur, & illi qui non sunt affecti, non decidant, & noui renasci procurentur, caput, barba, ac supercilia sequenti lixiuio abluantur.

℞. Lixiuij ex cannarum radicibus ℔ iij.
Adianti Ladani

Cineris

Cineris cancrorum
Radicis nymphææ
Rosarum syluestrium
Foliorum myrti
Singulorum M. j.

Misce, & bulliant ad quartæ partis cõsumptionem, posteà caput lauetur, & sequenti linimento inungatur.

℞. Adipis vrsini ℥ ij.
Myrrhæ Ladani Aloës
Copularum glandium
Corticum iuglandis crematorum
Corticum auellanarum crematorum
Singulorum ℈ j.

Misce, cum oleo ex oleastro, vel omphacino (si illud desit) & fiat linimentum molle, supercilia insuper & barba sunt eodem linimento abluenda, at eodem linimento (in bilioso homine) inungenda, & multos dies perseuerandum, non enim credendum est, quòd tribus vel quatuor vicibus in sanitatem restituatur.

At si hic pituitosus sit, qui in eiuscemodi pilorũ defluuium inciderit, vena secãda nõ est, sicuti neq; in bilioso, nisi plethora correptus esset. Verũ hoc modo purgãdus est.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi byzantini Oxy. simp.
Singulorum ℥ j. Misce.

Post

Post aliquot syrupos medimentum sequẽs præbendum est.

℞. Diaphiniconis ʒ vj.
Inf. senæ ℥ iiij. Misce.

Vel cochiæ pilulæ adhibeantur, posteà sequenti decocto caput abluatur.

℞. Lixiuij ex radicibus cãnarũ facti ℔ vj.
Adianti Myrrhæ
Ladani Seminum nasturtij
Aloës Sinapis
Radicis asphodeli Ranunculi
Thapsiæ Myrtillorum
Hyssopi Corticum raphani
Aeruginis Laserpitij
Singulorum ℥ ß.

Misce, & bulliant secundum artẽ ad tertiæ partis consumptionem, posteà colentur, & caput abluatur, barba, supercilia, ac cilia, deinde sequenti linimento inungantur.

℞. Adipis vrsini ℥ iiij.
Fellis taurini ℥ ij.
Laserpitij Sandaracæ
Singulorum ʒ ij.
Sinapis Myrrhæ
Ladani Aloës
Singulorum ʒ j.
Terebenthinæ ℥ j.

Olei ex oleastro vel olei omphacini, quantum sufficit.

Misc

Misce, & fiat linimentum molle.

Si verò vlteriùs progredi sit opus, ligni Indici decoctum in aqua præbeto, vel dimidia pars sit aqua, & alia dimidia vinum.

Si quis verò sit atrabilaris tẽperiei, hoc modo curãdus est. Primò hos syrupos insumat.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi de epithymo
Syrupi de fumo terræ
Singulorum ℥ j.
Misce.

Post hos syrupos, qui alternis sumãtur diebus, quia ventrem subducent, sequens præbendum est medicamentum,

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce, & conuenienti hora præbeatur.

Deinde si opus sit, quia in hac temperie vehementioribus indigemus medicamentis, ligni Indici in vino decoctum præbeatur. semper verò notato si febris adsit, frigida esse addenda, sin minus, non addenda.

Post purgationem caput, barba, cilia, & supercilia sequenti decocto lauanda sunt.

℞. Lixiuij ex cannarum radicibus ℔ vj.
Senæ ℥ j.
Polypodij ʒ ij.
Ladani — Myrrhæ
Seminis nasturtij — Corticis raphani

Myrt

Myrtillorum | Laserpitij
Radicis asphodeli | Batrachij
Singulorum ʒ iij.

Misce, & bulliant secundum artem, posteà caput lauetur, mentum, cilia, ac supercilia, deinde sequenti linimento eædem partes inungantur.

℞. Adipis vrsini ℥ vj.
Terebenthinæ ℥ iiij.
Fellis taurini ℥ ij.
Laserpitij | Ladani
Aloës | Thapsiæ
Singulorum ʒ iiij.
Sinapis | Radicis asphodeli
Batrachij
Singulorum ʒ ij.
Roboris pilulæ
Glandium fagi nearum
Singulorum ʒ j.
Lapidis armeni ʒ j. ß.
Olei myrtini ℥ iiij.
Olei ex oleastro quantum sufficit.

Misce, & fiat linimentum molle, his opus est vti, quoad capilli, ac pili creuerint. Quandoq; in vnaquaque specie hoc decocto vti simpliciter solebam.

Recipe cannarum radices & illas exure, ac cinerem facito. intellige verò cannarum Ferrariæ græcarum vocatarum, posteà ex hoc

hoc cinere lixiuium vt cõuenit facito, quod tamen facilè fit lixiuium, in quo hæc ebullire facito.

℞. Ladani ℥ ß.
Spicæ nardi Hyssopi
Singulorum ℨ iij.
Acaciæ Boli armeni
Mastiches Balaustiarum
Thuris
Singulorum ℨ ij.

Misce, & bulliant secundum artem, postea iubebam omnia lauari loca, in quibus pili ac capilli nascuntur, & diligenter exiccari, neque alio vtebar præter lotionem linimento, quandoque hoc sequente vsus sum, purgatione perfecta prædictum lixiuium accipi iubebam, & in eo ardentem calybem frequenter extingui, prædictis deinde additis modò plus, modò minus, ac percoctis easdem partes lauari iubebam.

Dubium verò contingit, an capilli atque pili abradi debeant? respondendum est, si abradantur, faciliùs applicari posse medicamenta, tamẽ expertus sum quòd difficiliùs & tardiùs capilli nascuntur, si caput abradatur. At crescunt faciliùs, si omnes non abradantur, quia non omnes decidunt, sed aliqui etiam seruantur, idcirco potiùs probo non abradere caput, quàm abradere.

Si verò abradatur, tunc octies, aut decies in octo aut decẽ dierum spatio abradi debet. Vt autem citius crescerent, ac renascerẽtur, iussi quandoque vt abraderentur, posteà terebenthina capiti supraponeretur, & ita ad alteram vsque diẽ seruaretur, sequenti autem die hoc decocto ablueretur.

℞. Lixiuij ex cannarum cinere ℔ vj.
Hyssopi
Spicæ nardi
Nasturtij
Asphodeli
Singulorum M. j.
Ladani
Myrrhæ Aloës
Singulorum ℥ j.

Misce, & bulliant secundum artem, posteà caput abluatur, & iterum terebenthina supraponatur. Itáque fiat per octo aut decem dies, caput quotidie abradendo, & terebenthinã reiterando, post octauum aut decimũ diẽ, vt dierum numerus mihi videbatur explendus, abrasiones dimitti iubebam, & eo modo inũgi ac lauari, vt superiùs dictũ est.

Mirificum vidi in hoc casu, ablutionem scilicet ex vino cretico potenti fieri, posteà terebenthinam, & thapsiam ad hanc mensuram supraponi.

℞. Terebenthinæ partem vnam.

Thap

Thapsiæ partem quartam.

Misce. Quandoq; iussi taurinum fel capiti supraponi, eo modo quo per illos octo dies aut decem terebenthina vsus sum, & ita bene, ac breui finis successit optatus.

Pauperculos hoc modò curaui, iussi vt caput illis abraderetur, posteà probè vrina ablueretur, deinde acciperetur.

Calcis viuæ ℔ j.

Olei rosſ. omph. ℥ vj.

Misce, & fiat globus, qui supra cutim extendatur, & per quatuor horas seruetur, posteà caput vrina lauetur, hoc citissimè capillos crescere facit, neque arbitreris calcem ita compositam exulcerare, sed à rosaceo omphacino corrigitur, & minimè exulcerat, verùm pilorum materiam ad circunferentiam trahit.

Superioribus diebus mulierem quãdam curaui, quæ nec vnum habebat capillum, & capitis cutis alba erat, ac lucida, vt caro videretur, infinita ferè præsidia & ab aliis medicis, & à me ipso huic mulieri adhibita sunt: nam fui ego vltimus ad hanc curationem vocatus, denique percepi esse maximam cutis obstructionem, qua mulier hæc afficiebatur, primò iussi, vt illius caput nigro sapone tegeretur, & nihil effectum est. nam nonnullos nigro sapone quandoq; sa-

nitati restitueram, posteà iussi vt cantharides supra caput apponerentur, quæ cutem exulcerarunt, & inde ad quinq; vel sex dies capilli apparere cœperũt, & se prodire velle ostenderunt, cùm prius minimè prodirent, & ita breui tempore creuerunt, arbitror cantharidas exulcerando capillorum materiam ad se atraxisse, & capillos tam citò obstructione remota prodiisse.

Nonnunquam ad hoc propositum sinapismo supra caput vsus sum, cùm capilli prodire non poterant, & in mento quando barba non exibat.

Nonnunquam laserpitio & laurino oleo totum caput deliniui, eiusdémque lotionibus laui.

Hæc est curatio, quando solùm adest capillorum defluuium.

At si cuipiam dentes etiam deciderent, & vocata vulgò dentarola correptus esset, huic succurrendum est, ne omnes penitus amittantur. solet hic dentium casus ad pilorum defluuium sequi, quandoque ad bubonem simpliciter sequitur, & ad illas primas enarratas affectiões, quæ in pene sunt, atq; ore, fortè ab eadem materia dentium casus contingit, à qua fit defluuium capillorum, si eiuscemodi materia ad gingiuas progrediatur, & dentiũ ligamenta relaxet,

ac fran

ac frāgat, dentes absq; vlla macula decidūt, hoc est nō corrosi, neq; cariosi, neq; putridi. Cùm hoc percipitur statim decoctum ligni Indici in vino præbeatur, præsertim cùm ad capillorum defluuium sequitur. At cùm incipit, decoctum in aqua potiùs conuenit. interim verò ne dentes corruāt, & materia illa consumatur, quæ iam gingiuas occupat, hæc aqua conficiatur, è qua dentes frequenter abluantur.

℞. Aquæ plantaginis ℔ iiij.
Aluminis rochæ ℥ viij.

Misce, & adhibito alambico vi ignis eliquetur, postquam eliquatum fuerit in ore seruetur: nam vim habet materiam illam resoluendi, & repercutiēdi. Et si magis penetrare volueris, nōnihil aceti addito, posteà iubeto fieri & hanc aliam lotionem, quæ magis resolutiua est.

℞. Vini cretici ℔ j.
Aluminis rochæ ℥ j.
Boli armeni ℥ ß.
Misce, & in ore seruetur.

Tertiò autem ad vehementissime resoluendum hoc quod sequitur vtitor.

℞. Aquæ ardentis ℔ j.
Boli armeni ʒ j.
Aluminis liquidi ℥ ß.
Acaciæ Thuris Mastiches

Singulorum ʒ j.ß.

Misce,& os abluatur,ac in ore seruetur. Deniq; hoc vehementissimo nonnunquam vsus sum,quod vim tantùm resoluendi habet,& nonnihil roborandi,& in sanitatem restituit.

℞. Aquæ ardentis ℔ iij.
Saluiæ
Roris marini
Baccaræ Hyssopi
Ros. rub.
Singulorum man.ß.
Aluminis liquidi ℥ ij.

Misce,& per noctem ac diẽ vnà madescant, posteà alambico iterum vi ignis eliquẽtur.

Interim verò medicus prosequatur ligni Indici decoctum præbendo,vt superius dictum est,quò praua qualitas auferatur,hæc est curatio in solo dentium casu, & non in aliis partibus.

Nunc parumper ad capillorũ defluuium redeamus, nonnulli sunt qui infelicissimè hoc decocto vsi sunt in capillorũ defluuio.

℞. Senæ Man.j.
Radicis lapatij acuti ℥ j.
Florum roris marini Man.j.ß.

Misce,& simul decoquantur, sed tantũ obstat capillorum defluuio hoc decoctũ,quantum id quod nihil obstat. Alij hoc vsi sunt.

℞. La

℞. Ladani
Succi myrtillorum
Singulorum ℥ j.
Papaueris nigri
Spicæ nardi
Cap.ven.
Singulorum Man.j.
Cyperi
Corticis pini
Seminis apij
Singulorum ℥ ß.
Olei ſeſamini
Olei myrtini
Singulorum ℔ j.

Miſce,& bulliant in duplici vaſe, & colentur,ac ſeruentur.

Aliqui vtuntur fœnogræci decocto, ſed præſidio nimis leui.

Contingit & in hoc gallico affectu vnguium caſus,quem vngiarolam vulgus vocat,affectus potiùs fœdus,quàm doloroſus. nam decidunt vngues,vt capilli, & dentes faciunt,& hic affectus nonnunquam ad capillorum caſum ſequitur, nõnunquam antecedit,tamẽ ſemper illum præcedunt, aut bubo,aut penis exulceratio, aut oris exulceratio, aut aliqua ex his ſimul, quantum ſit de his,quæ per os adhibentur, ita hi curandi ſunt,vt illi, quibus pili decidunt, ac

dentes. vngues verò hac ablutione lauandi.

℞. Myrtillorum
Acaciæ
Balaustiarum
Corallorum alborum
Mastiches
Thuris
Singulorum ʒ ij.

Misce, & bulliant in aqua plantaginis, secundum artem, posteà digiti in hoc decocto per semihoræ spatium immittendi, deinde hoc linimento perungantur.

℞. Olei myrtini ℥ ij.
Pinguedinis tassi ℥ ß.
Picis hispanæ
Gummi arabici
Masticħes
Singulorum ʒ j.
Misce, & cũ cera fiat linimentum molle.

Cùm verò deciderint vngues, vel fuerint perfracti, & scissi, fiat hoc ceratum, quod ipsis supraponatur.

℞. Ceræ nouæ ℥ ij.
Resinæ pini
Olei myrtini
Quantum sufficit.
Misce, & fiat ceratum.

In hoc verò affectu pessimum omnium est oculos amittere, & hunc affectum vulgus occhia

occhiarolam vocat, propterea & de hoc agemus, quanquam neminem Ferrariæ viderim, qui oculos penitus amiserit. Romæ autem, & Venetiis nonnullos vidi, qui oculos ac visum prorsus amiserant. at Ferrariæ in ophthalmiam incidunt, quæ difficulter quidem curatur, sed denique sanitati restituitur. prouidendum statim est huic Ferrariensi ophthalmiæ, imprimis venæ sectione cucurbitulis, & euacuationibus, vt superiùs dictum est.

In principio autem materia repellatur, dolórque hoc modo remittatur.

℞. Aquarum rosarum
Aquarum plantaginis
Singulorum ℥ ij.
Tutiæ
Antimonij
Singulorum ʒ j.
Misce. Posteà aliud colyriũ fiat, partim repercutiens, partim resoluens hoc modo,

℞. Aquæ rosatæ ℔ ß.
Tutiæ ʒ ij.
Aloës lotæ ʒ j. ß.
Misce.

Deinde hoc lene fiat resolutiuum.

℞. Meliloti
Fœnogræci
Singulorum ℥ ß.

Aquæ fœniculi ℥ vj.
Miſce & modice ſimul bulliant,
Denique hoc valde reſoluens conficiatur.
℞. Aquarum fœniculi
Aquarum rutæ
Singulorum ℥ iij.
Myrrhæ
Bdelij Meliloti
Fœnugræci
Sarcocollæ
Singulorum ʒ j.
Miſce,& nonnihil bulliant.
Sanguiſugæ poſt aures applicentur,& in occipite ſcarificatio fiat.
Quandoque ex ſolo aloë & zuccaro quãdo reſoluere opus fuit nonnullos in ſanitatem reſtitui,his videlicet in puluerem redactis, & in oculorum angulis poſitis.
Inter mirifica verò, quæ ab hoc oculorum morbo liberare ſolent,ſunt ſetarum tractiones,quæ in occipite fiunt, poſteaquàm locus fuerit ignitus,& per foramen ab igne factum ligula ex equina ſeta trahatur.
Conuenit & ad nares ſanguiſugas apponere,& ſanguinis copiam educere.
Poſſet & duabus ſpongiis ſupra oculos poſitis fomentũ fieri,quod ex his eſſet cõfectũ.
℞. Maluæ
Violarum Meliloti

Fœnu

Fœnugræci
Singulorum Man.j.

Misce, & bulliant in aqua padana, posteà collyrium vltimum resolutiũ adhibeatur. Hic verò semper euacuandus est, & decoctum ligni Indici in aqua sumere debet, & tenuiori victus genere vti, & quali debemus vti, cùm aqua insumitur, tamen intelligendum est, si vires ipsæ constent.

Si verò simul complicentur capillorum, & dentium casus, vel vnguium, vel ophthalmia, complicentur etiam simul & prẹsidia, quæ in his affectibus conuenire dicta sunt, & si sit casus dentium, vel vnguium cum ophthalmia eodem modo curationes complicentur. idémque de omnibus aliis complicationibus intelligendum est, quando, scilicet simul aderunt dolores, tumores, scabies, & reliquæ species de quibus superius pertractatum est.

Contingit quandoque, vt ex his quæ dicta sunt, nihil accidat ægrotãtibus, sed tantùm gonorrhœa afficiantur. hi ex ligni Indici decocto in pristinum statum reducẽdi sunt, & illa agẽda quæ superiùs cum de hac gonorrhœa tractaremus annotauimus, nã quandoque lues gallica ab hac incipit gonorrhœa, & in ea perseuerat. Nota verò nõ esse adstringendam, nisi post multas eua-

cuationes,& sumptionem decocti, in aqua si recens sit: vel in vino, si antiqua.

Vnum insuper considerandum est in hoc affectu, cùm aliqui ex hoc affectu in sanitatem restituuntur contingere, vt in æstate, vel aliis quibusdam tẽporibus in manuum ac pedum scissuras incidant, & duritias vti callos, ac exulcerationes, hi cùm in hæc incidunt, purgandi sunt, ratione temperiei adhibita & peccantis humoris, vt superiùs dictum est, posteà iubeto vt manus in hoc decoctum imponat, mane, & vesperi, & per semihoram saltem in illo immoretur, ad summum verò per horam.

℞. Maluæ
Violarum
Althææ
Foliorum caulium
Singulorum man.j.
Pinguedinis hirci
Pinguedinis anseris
Singulorum ℥ j.
Seminum lini
Seminum fœnugræci
Singulorum ℥ ß.

Misce, & bulliant in aqua secũdum artem, postquam manus per prædictum tempus in hoc decocto probè calido seruatæ fuerint, filtro bene perfricentur, vt rubescant posteà,

posteà sequenti linimento deliniantur.

℞. Pinguedinis anseris
Agungiæ suillæ
Singulorum ℥ j.
Mercurij ℥ ß.
Masticheṡ
Gummi arabici
Colophoniæ
Singulorum ℈ ß.

Misce, & cum oleo laurino fiat linimētum molle. Nonnunquàm in delicatioribus hoc sapone sum vsus ad manus abluendas, & sanitati restituti sunt.

℞. Saponis vocati fini ℥ iiij.
Argenti viui extincti ℥ ß.
Argenti sublimati ʒ j.

Misce, & sapo in massam reducatur, quandoque hoc modo tantùm confici iussi, quia argentum viuum deturpat.

℞. Saponis ℥ j.
Argenti sublimati ℈ j.
Misce

Hoc est aliud linimētum, quo etiam quandoque vsus sum.

℞. Ol. amygd. dulc.
Olei liliorum alborum
Singulorum ℥ iiij.
Polypodij triti ℥ ij.
Radicum althææ ℥ j.

Misce,

Misce, & bulliant probè simul, posteà colentur deinde

℞. Lithargyrij auri
Plumbi vsti
Tutiæ præparatæ
Antimoni
Cerussæ
Alcionij
Singulorum ℨ iij.
Succi radicum althææ
Succi rumicis
Succi chelidoniæ
Singulorum ℥ j.

Misce, & omnia hæc cum prædictis oleis probè agitentur quoad vnguenti formam contraxerint, denique adde
Argenti sublimati G̃ xv.

Si manus hoc linimento inungatur, omnia obliterantur, quæ ob gallicum affectum in manibus fiunt, & scissuras ac callos delet, quando vesperi, aut mane vnguentum hoc à manibus erit remouendum, manus hoc decocto calido abluantur.

℞. Aquæ padanæ ℔ iiij.
Vini albi ℔ ij.
Ros. rub. Cap. Ven.
Aluminis rochæ
Singulorum ℥ ß.

Misce, & bulliant ad consumptionem

duar

duarum librarum.

Hæcque sint satis de omnium specierum morbi gallici curatione, si denique notauerimus, hūc morbum inueteratum, vel nunquàm, vel raró in sanitatem restitui. Raró dixi, quia nonnullos vidi, qui ex antiquissimo huius generis morbo, & cum summis cruciatibus, tandem sanitati restituti sunt, & in ea perseuerarunt. Quod ab hoc affectu malè tractati fuerunt, tamen sanitatem adepti sint, quemcunq; inciderint in morbum, semper morbus ille in quacunque sit specie, vehementior efficitur, quàm esset si hic non fuisset morbo gallico affectus.

Si quispiam vulneretur, qui morbo gallico affectus sit, vel aliâs fuerit morbū gallicum perpessus, sanitati tardiusculè restituitur. imò si quispiam cultro sibi digitum inciderit, panem incidendo, qui alioqui in vigintiquatuor horarum spatio consolidatus esset, quadraginta dierum spatio in sanitatem haud restituitur, tam vehemētem ex lue gallica qualitatem prauam in carne contraxit, vt difficulter minimæ etiam incisiones consolidari possint; imò vnusquisque etiam breuissimus morbus sanitati sit rebellis, & ad eam acquirendam longa indiget mora, vnusquisque igitur in hunc morbum incidere caueat.

Si podagrici dolores cum gallico affectu contingant, vehementissimi efficiuntur, & hic, qui affectus est, non minùs vehementer molestatur, & angitur, neque breui sanitatem recuperare potest.

Morbus gallicus est in declinatione vniuersali, nam remitti cœpit, & adeò remittetur, vt penitus abeat, neque ampliùs aliquẽ vexabit, satis enim per octuaginta ferè annos vagatus est, hoc nimirum modo morbi omnes noui, & qui nonnullis solùm temporibus visi sunt, deinceps delituerunt, & absoleti sunt.

Et si oculorum perturbatio sæua videatur affectio, tamen parua est, quia vnum solùm occupat membrum, & id etiam paruum, licet nobilissimum sit, secus est cum oculi ipsi amittuntur. SENEX. Cùm Indici ligni decocta, & radicis vocatæ chinæ iam nouerim, huic sermoni de decoctionibus finis imponendus est, presertim cùm in nostris pharmacopoliis nullæ seruentur, non ab re autem videbitur si de infusionibus verba faciamus. BRAS. Cùm hoc tibi gratum sit, de infusionibus agere non recusabo.

FINIS.

INDEX HVIVS OPERIS ANTONII MVSAE BRASSAVOLI.

*

INFVS

Pul...

DECOCTIONES 437

Quib

FINIS INDICIS.

Lugduni,

EXCVDEBAT
IACOBVS
FAVRE.